

Jules Verne

**Copiii căpitanului Grant
Volumul 2**

EDITURA ION CREANGĂ

Jules Verne

29

Jules Verne
Copiii căpitanului Grant

Volumul 2

În românește de M. Petroveanu și C. Toescu

Prezentarea grafică: Val Munteanu

Editura Ion Creangă
1981

PARTEA A DOUA

Capitolul I

Întoarcerea pe bord

Primele clipe fură hărăzite bucuriei revederii. Lordul Glenarvan nu voise ca nereușita cercetărilor să risipească buna dispoziție a prietenilor săi. De aceea primele lui cuvinte au fost:

— Să avem încredere, prieteni! Să avem încredere! Căpitanul Grant nu este cu noi, dar suntem siguri că-l vom regăsi!

Și aceasta fu de ajuns ca să redea nădejdea pasagerilor de pe *Duncan*. Într-adevăr, lady Helena și Mary Grant trecuseră prin toate emoțiile aşteptării, în timp ce barca se înapoia spre iaht. De sus, de pe dunetă, ele încercau să numere pe cei ce se întorceau la bord. Fata când se simtea cuprinsă de deznaștere, când, dimpotrivă, își închipuia că-l vede pe Harry Grant. Îi bătea inima să-i iasă din piept; nu putea scoate un cuvânt; abia de se mai putea ține pe picioare. Lady Helena își petrecuse brațele în jurul mijlocului ei. John Mangles, fără să scoată un cuvânt, stătea lângă Mary Grant, uitându-se spre barcă; ochii săi de marină, obișnuiți să deosebească de departe obiectele, nu-l zăreau pe căpitan.

— E acolo! Vine! Tată dragă! murmură fata.

Dar șalupa apropiindu-se, iluzia dispăru. Călătorii nu ajunseseră încă la o sută de brațe (150 de metri) de bord, când nu numai lady Helena și John Mangles, dar chiar și Mary Grant, cu ochii înecați în lacrimi, pierduseră orice speranță. Era timpul ca lordul Glenarvan să urce la bord și să-i liniștească.

După primele îmbrățișări, Glenarvan povestii soției sale, fetei și lui John Mangles cele mai de seamă întâmplări din timpul expediției și, mai înainte de toate, le comunică noua interpretare a documentului, pe care o datorau iscusinței lui Jacques Paganel. El îl lăudă și pe Robert, de care Mary trebuia pe drept cuvânt să se simtă mândră. Curajul lui, devotamentul, primejdiile prin care trecuse, totul fu amintit de Glenarvan în aşa fel, încât băiatul n-ar fi știut unde să se ascundă, dacă nu s-ar fi aflat în brațele surorii lui.

— Nu trebuie să roșești, Robert, îi spuse John Mangles, te-ai purtat ca un vrednic fiu al căpitanului Grant. Căpitanul întinse brațele spre băiat, sărutându-l apoi pe obrajii încă umezi de lacrimile surorii lui.

Nu vom mai povesti în amănunțime felul în care cei rămași pe bord i-au primit pe maior și pe geograf, și gândurile bune ce le-au închinat generosului Thalcave. Lady-ei Helena îi păru rău că nu putea strânge mâna viteazului indian. Mac Nabbs, după primele îmbrățișări, intrase în cabina lui și-și rădea barba cu o mâna calmă și sigură. Cât despre Paganel, el zura de la unul la altul, ca o albină, „sugând” sucul complimentelor și al zâmbetelor. Voia să strângă în brațe tot echipajul *Duncan*-ului și, susținând că lady Helena și Mary Grant fac și ele parte din echipaj, începu cu ele îmbrățișările, spre a le sfârși cu Olbinett.

Stewardul crezu că cea mai bună răsplată pentru o manifestare atât de frumoasă era să anunțe dejunul.

— Dejunul? exclamă Paganel.

— Da, domnule Paganel, răspunse Olbinett.

— Un dejun adevărat, pe o masă adevărată? Cu tacâm și servete?

— Fără îndoială, domnule Paganel.

— Și nu vom mâncă nici pastramă, nici ouă răscoapte, nici mușchi de struț?

— Vai, domnule! răspunse bucătarul-șef, lovit în amorul său propriu.

— N-am vrut să te jignesc, prietene, spuse savantul zâmbind. Dar de o lună încocace, aşa ne-a fost obiceiul: când mâncam nu ne aşezam la masă, ci pe jos, în afară de cazul când eram cocoțați în copaci. Dejunul ce ni l-a anunțat vezi bine că mi s-a părut un vis, o închipuire, o himeră!

— Hai atunci să constați că e real, domnule Paganel! răspunse lady Helena, care nu-și putea stăpâni râsul.

— Iată brațul meu, spuse geograful galant.

— Milord nu-mi dă niciun ordin pentru *Duncan*? întrebă John Mangles.

— După-masă, scumpul meu John, răsunse Glenarvan, după-masă vom discuta în familie programul noii noastre expediții.

Pasagerii iahtului și Tânărul său căpitan coborâră în careu. Mecanicul i se dădu ordin să mențină mașinile sub presiune, pentru a putea porni la primul semnal.

Maiorul, proaspăt ras, împreună cu ceilalți călători, care se schimbaseră în grabă, luară loc la masă.

Toți lăudară dejunul lui Olbinett, calificându-l ca excelent, mai bun chiar decât minunatele ospețe din pampas. Paganel mâncă de două ori din fiecare fel, „din distracție”, cum spunea el.

La acest cuvânt nefericit, lady Glenarvan întrebă dacă amabilul francez mai căzuse vreodată în păcatul lui obișnuit. Maiorul și lordul Glenarvan se priviră surâzând. Paganel, râzând din toată inima, făgădui „pe cuvânt de onoare” să nu mai fie niciodată distrat în restul călătoriei; apoi povesti foarte glumeț despre confuziile lui de limbă și despre studiul lui serios în legătură cu opera lui Camoëns.

— La urma urmei, adăugă el încheindu-și povestirea, tot răul e spre bine, și eu nu regret greșeala făcută.

— De ce, bunul meu prieten? îl întrebă maiorul.

— Fiindcă știu astăzi nu numai spaniola, dar și portugheza. Vorbesc două limbi în loc de una!

— Pe legea mea, la asta nu m-am gândit! răsunse Mac Nabbs. Felicitările mele, sincerele mele felicitări!

Îl aplaudară pe Paganel, care între timp nu pierdea nicio îmbucătură. Mânca și vorbea în același timp. Dar nu observa un amănunt care nu scăpă însă lui Glenarvan: atențiile lui John Mangles pentru vecina sa de masă, Mary Grant. Un semn ușor al lady-ei Helena îl informă pe Glenarvan că „așa stau lucrurile”! Glenarvan îi privi pe cei doi tineri cu o simpatie caldă și i se adresă lui John Mangles, întrebându-l cu totul altceva.

— Și cum a decurs călătoria, John?

— În cele mai bune condiții, ii răsunse căpitanul. Numai că am făcut calea-ntoarsă prin strâmtoarea Magellan, milord.

— Cum! exclamă Paganel. Ați trecut pe la Capul Horn fără ca eu să fiu de față?

— Spânzură-te acum! ii spuse maiorul.

— Egoistule! Vrei să iei o bucată din funia mea, de-mi dai sfatul ăsta? replică geograful.

— Haide, scumpul meu Paganel, răsunse Glenarvan, nu poți fi pretutindeni în același timp, să traversezi câmpia pampasului și să treci tot atunci și pe la Capul Horn!

— Asta nu mă împiedică să regret, replică savantul.

Dar ceilalți nu mai insistă și-l lăsară în pace. John Mangles începu să le povestească despre călătoria *Duncan*-ului: trecând pe lângă coasta americană, el cercetase toate arhipelagurile occidentale, fără a găsi vreo urmă a *Britanniei*. La Capul Pilarez, la intrarea în strâmtoare, întâmpinând vântul în față, cotise înspre sud; *Duncan* trecu apoi pe lângă Insulele Deznădejdii, urcă până la paralela 37 latitudine australă, lăsa în urmă Capul Horn, Tara de Foc și, trecând prin strâmtoarea Le Marie, își urmă drumul pe coastele Patagoniei. Avură de înfruntat furtuni teribile în dreptul Capului Corrientes, aceleași furtuni abătute atât de violent și asupra călătorilor noștri în pampas. Dar iahtul rezistă bine și John Mangles se învârti trei zile în larg până ce focurile de pușcă îi vestiră sosirea călătorilor, așteptați cu atâta nerăbdare. Cât despre lady Glenarvan și Miss Grant, spuse comandantul *Duncan*-ului, ar fi nedrept să nu fi se recunoască un curaj deosebit. Furtuna nu le-a însășimat, și dacă au manifestat oarecare temeri, au fost numai atunci când se gândeau la prietenii care rătăceau prin câmpiiile Republicii Argentina.

Astfel își termină John Mangles povestirea; lordul Glenarvan îl felicită, și spuse apoi adresându-se Mary-ei Grant:

— Draga mea Miss, observ că John Mangles remarcă marile dumitale calități și sunt fericit că te simți bine la bordul navei sale!

— Cum aş putea să nu mă simt bine? răsunse Mary, privind-o pe lady Helena și poate și pe Tânărul căpitan.

— O, sora mea te iubește mult, domnule John, spuse Robert, și te iubesc și eu!

— Împărtășesc aceleași sentimente, scumpul meu copil, răsunse John Mangles, puțin tulburat de cuvintele lui Robert, care o făcură și pe Mary Grant să roșească ușor. Apoi, împingând con vorbirea pe un teren mai sigur, adăugă: Fiindcă am isprăvit povestea călătoriei *Duncan*-ului, n-ar vrea milord să ne dea câteva amănunte despre drumul său de-a curmezișul Americii și despre isprăvile Tânărului nostru erou?

Nicio povestire nu putea fi mai plăcută lady-ei Helena și Mary-ei Grant. Lordul Glenarvan se și grăbi să le satisfacă curiozitatea. El luă pe rând întâmplare cu întâmplare, povestindu-le toată călătoria de la un ocean la celălalt. Trecerea Anzilor Cordilieri, cutremurul de pământ, dispariția lui Robert, condorul care l-a răpit, focul de pușcă al lui Thalcave, episodul cu lupii roșii, devotamentul băiatului, sergentul Manuel, inundația, refugiu pe ombu, tromba, noaptea pe malul Atlanticului. Amănuntele vesele sau înfricoșătoare treziră când bucuria, când groaza ascultătorilor. Nenumăratele întâmplări povestite o făcură pe Mary și pe lady Helena să-l mângeie pe Robert în timpul povestirii. Niciodată n-a fost vreun copil atât de îmbrățișat.

Când lordul Glenarvan își isprăvi relatarea, el mai adăugă:

— Acum, prieteni, să ne gândim la prezent; trecutul va fi uitat, dar viitorul e al nostru; să revenim la căpitanul Grant.

Dejunul luase sfârșit; comesenii se întoarseră în salonul lady-ei Glenarvan și, așezându-se în jurul unei mese pline cu planisfere și hărți, începură să dezbată planurile lor de viitor.

— Scumpa mea Helena, începu lordul Glenarvan, urcându-mă pe bord și am spus că naufragiații de pe *Britannia* nu se întorc cu noi, dar că avem mai mult ca oricând să-i regăsim. Traversând America, am căpătat convingerea, sau mai bine-zis siguranța, că naufragiul n-a avut loc nici pe coastele Pacificului, nici pe cele ale Atlanticului. Așa stând lucrurile, ne-am dat seama că interpretarea documentului era greșită. Din fericire, prietenul nostru Paganel, străfulgerat deodată de inspirație, a descoperit eroarea. Ne-a demonstrat că urmăram o cale greșită. El a interpretat din nou documentul într-un chip care nu ne mai lasă nicio îndoială. E vorba de documentul scris în franțuzește; l-aș ruga pe Paganel să-l explice aici, încă o dată, pentru ca nimeni să nu mai aibă, ca și mine, nicio urmă de dubiu în această privință.

Savantul, invitat să vorbească, nu se lăsă rugat; el dădu explicațiile asupra cuvintelor *gonie* și *indi* în modul cel mai convingător, deducând cuvântul Australia din *austral*; căpitanul Grant, presupunea Paganel, după ce părăsise Peru, în drum spre Europa, a putut fi târât de curentele sudice ale Pacificului, odată cu nava lui avariată, până la țărmurile australiene; în sfârșit, ipotezele lui ingenioase și concluziile sale juste obținură până și aprobarea totală a lui John Mangles, care era de obicei un om cu discernământ și nu se lăsa dus ușor de imaginație.

Când Paganel isprăvi cele ce avea de spus, Glenarvan îl anunță că *Duncan* va porni imediat către țărmurile Australiei.

Totuși, maiorul, înainte de a se da ordinul de pornire spre est, ceru îngăduință să facă o ultimă observație.

— Spune, Mac Nabbs, răsunse Glenarvan.

— Nu vreau să slăbesc cu nimic argumentele prietenului meu Paganel, spuse maiorul, și cu atât mai puțin să le resping. Le găsesc serioase, chibzuite și vrednice de toată atenția noastră, și ele trebuie să fie cu drept cuvânt baza viitoarelor noastre cercetări. Dar țin să le supunem unui ultim examen, pentru ca valoarea lor să fie incontestabilă.

Nu știau unde voia să ajungă Mac Nabbs cu prudența lui. Toți îl ascultau cu oarecare neliniște.

— Continuă, maiorule, îl îndemnă Paganel. Sunt gata să răspund la toate întrebările dumitale.

— Nimic mai simplu, răsunse maiorul. Când am studiat cele trei documente acum cinci luni în golful Clyde, interpretarea lor ni s-a părut evidentă. Locul naufragiului nu părea să fie altul decât coasta occidentală a Patagoniei. În această privință nu exista nici măcar o umbră de îndoială.

— E o reflecție foarte justă, răsunse Glenarvan.

— Mai târziu, reluă maiorul, când Paganel, într-un moment de distracție providențială, se îmbarcă pe vasul nostru și i se supuseră documentele, aproba și el fără rezerve cercetările noastre pe coasta americană.

— Este adevărat, răsunse geograful.

— Și totuși ne-am înșelat, declară maiorul.

— Ne-am înșelat, repetă Paganel. Dar ca să te înșeli, Mac Nabbs, înseamnă să fii om, în timp ce ca să persiști în greșeală înseamnă să fii nebun.

— Așteaptă, Paganel, răsunse maiorul. Nu te înflăcăra. Nu vreau nicidcum să spun că cercetările noastre trebuie să se continue în America.

— Atunci ce dorești? răsunse Glenarvan.

— O mărturisire, nimic mai mult decât o mărturisire, că Australia poate să pară numai locul naufragiului, tot atât de bine cum părea altădată America.

— O recunoaștem bucuroși, răsunse Paganel.

— Iau act, reluă maiorul, și profit de asta, pentru ca să vă atrag atenția să nu vă încredeți prea ușor în aceste evidențe succesive și contradictorii, pe

care vi le oferă închipuirea voastră. Cine știe dacă după Australia n-o să ne prezinte aceleași certitudini o altă țară, și dacă aceste cercetări vor fi zadarnice, nu ni se va părea iarăși „evidenț” că va trebui s-o luăm de la capăt în altă parte?

Glenarvan și Paganel se uitară unul la altul. Erau izbiți de justețea observațiilor maiorului.

— Doresc deci, reluă Mac Nabbs, să examinăm încă o dată documentele și hărțile înainte de a porni spre Australia. Să cercetăm pe rând toate punctele prin care trece paralela 37 și să vedem dacă nu întâlnim și o altă țară despre care documentul ar putea să ne dea o indicație precisă.

— Nimic mai ușor, răspunse Paganel. Căci, din fericire, uscatul nu-i prea frecvent la această latitudine.

— Să vedem, spuse maiorul, desfășurând un planisfer englez, întocmit după sistemul de proiectare Mercator¹ și care înfățișa privirii întregul glob.

Întinseră harta în fața lady-ei Helena și se aşezară astfel, încât cu toții să poată urmări demonstrația lui Paganel.

— Așa cum v-am arătat până acum, spuse geograful, paralela 37, după ce străbate America de Sud, întâlnește insulele Tristan d'Acunha. Dar eu susțin că niciunul din cuvintele documentului nu se referă la aceste insule.

După ce examinară cu scrupulozitate documentele, călătorii fură siliți să admită că Paganel avea dreptate și în unanimitate renunțară la Tristan d'Acunha...

— Să continuăm reluă geograful. Ieșind din Atlantic trecem cu două grade la sud de Capul Bunei Speranțe și intrăm în Oceanul Indian. În drumul nostru se găsește un singur grup de insule, arhipelagul Amsterdam. Să le supunem aceluiași control făcut și în Tristan d'Acunha.

După o cercetare minuțioasă renunțară și la insulele Amsterdam. Niciun cuvânt întreg sau trunchiat, francez, englez sau german nu se potrivea cu numele acestui grup de insule din Oceanul Indian.

— Ajungem acum în Australia, reluă Paganel. Paralela 37 întâlnește acest continent la capul Bernouilli și îl părăsește prin golful Twofold. Veți admite, ca și mine, fără să forțăm texte, că *stra*, acest cuvânt englezesc și franțuzescul austral se pot aplica numai Australiei. E atât de evident, încât nu mai insist.

Cu toții aprobară concluzia lui Paganel. Această interpretare înlătura orice altă ipoteză.

— Să mergem mai departe, propuse maiorul.

— Să mergem, răspunse geograful. Călătoria e ușoară. Părăsind golful Twofold, străbatem porțiunea de mare care se întinde la est de Australia și întâlnim Noua Zeelandă. Mai întâi țin să vă reamintesc: cuvântul *contin* din documentul francez arată fără doar și poate că e vorba de un „continent”. Căpitanul Grant n-a putut să-și găsească adăpost în Noua Zeelandă, care nu e decât o insulă. Oricum ar fi, cercetați, comparați, răsuciți cuvintele, și vedeți dacă, prin imposibil, ele ar putea să aibă vreo legătură cu acest nou ținut.

— Niciuna, îi asigură John Mangles, care cercetase până atunci minuțios documentele și planisferul.

— Nu, spuseră cei care-l ascultau pe Paganel, și cu ei maiorul însuși. Nu. Nu poate fi vorba de Noua Zeelandă.

— Și-acum, vorbi din nou geograful, din tot acest spațiu imens, care desparte Noua Zeelandă de coasta americană, paralela 37 nu străbate decât o mică insulă aridă și pustie.

— Cum se numește insula? întrebă maiorul.

— Uitați-vă pe hartă. E Maria Tereza, despre care nu există nicio urmă în cele trei documente.

— Nicio urmă, într-adevăr, răspunse Glenarvan.

— Vă las, deci, prietenii, să hotărâți dacă, după toate probabilitățile, nu e vorba despre continentul australian.

— Evident, răspunseră într-un glas călătorii și comandantul *Duncan*-ului.

— John, întrebă atunci Glenarvan, ai destule provizii și destui cărbuni?

— Da, milord. M-am aprovizionat din belșug la Thalcahuano. De altfel, ne vom putea foarte lesne împrospăta combustibilul în portul Cap.

— Ei, atunci, dă-i drumul...

— Încă o observație, spuse maiorul, întrerupându-și prietenul.

— Spune, Mac Nabbs.

— Orice garanții de succes ne-ar oferi Australia, n-ar fi mai bine să poposim pentru o zi sau două în insulele Tristan d'Acunha și Amsterdam? Acestea se găsesc în drumul nostru și deci nu ne abatem deloc. Așa vom ști dacă *Britannia* n-a lăsat pe acolo vreo urmă a naufragiului ei.

— Neîncrezătorul ăsta de maior, strigă Paganel, o ține mortș!

— Tin mai ales să nu ne întoarcem pe urmele propriilor noștri pași, dacă din întâmplare nu ni se realizează speranțele cu Australia.

— Este binevenită prevederea ta, răsunse Glenarvan.

— Și nu voi fi eu acela care să te împiedic. Dimpotrivă, replică Paganel.

— Atunci, John, răsunse Glenarvan, să pornim spre Tristan d'Acunha.

— Chiar acum, milord, răsunse căpitanul, care urcă pe punte, în timp ce Robert și Mary Grant își manifestau recunoștința față de lordul Glenarvan cu cele mai calde cuvinte.

În curând, îndepărțându-se de coasta americană și îndreptându-se înspre est, *Duncan* spinteca cu prova lui zveltă apele Oceanului Atlantic.

Capitolul II

Tristan D'acunha

Dacă iahtul ar fi urmat linia Ecuatorului, cele o sută nouăzeci și sase de grade care despart Australia de America, sau mai exact Capul Bernouilli de Capul Corrientes ar fi însemnat unsprezece mii șapte sute șaizeci de mile geografice (4.900 leghe). Dar pe paralela 37, aceste o sută nouăzeci și sase de grade, din cauza formei globului, nu reprezintă decât nouă mii patru sute optzeci de mile (4.000 leghe). De la coasta americană până la Tristan d'Acunha sunt două mii o sută de mile (875 leghe) distanță pe care John Mangles spera să-o parcurgă în zece zile, dacă vânturile din răsărit nu l-ar fi întârziat. Dar el nu avu motive să fie nemulțumit, căci spre seară vântul se liniști simțitor. În cele din urmă își schimbă direcția și *Duncan* avu prilejul să-și desfășoare toate neasemuitele lui calități pe o mare liniștită.

Călătorii își reluară chiar din aceeași zi viața de bord. Nu aveai impresia că lipsiseră o lună de zile de pe vas. Sub ochii lor se întindeau, după apele Pacificului, acelea ale Atlanticului. În afară de unele nuanțe deosebite, toate mările seamănă. Natura, după ce îi supusesese la încercări atât de grele, le era acum prietenă. Oceanul liniștit, vântul prielnic și pânzele, umflate de brizele de apus, veniră în ajutorul aburilor din cazane.

Traversarea aceasta rapidă se scurse fără niciun incident. Așteptau cu încredere coasta australiană. Probabilitățile se schimbau în certitudine. Toti vorbeau despre căpitanul Grant ca și cum iahtul urma să-l ia dintr-un port anume. Pregătiră chiar cabina pentru căpitan și culcușul pentru cei doi marinari ce-l însoțeau. Mary Grant simțea o deosebită plăcere să-o aranjeze și să-o înfrumusețeze cu mâna ei. Cabina fusese cedată de domnul Olbinett,

care împărtea acum camera cu doamna Olbinett și se învecina cu celebrul număr șase, reținut pe bordul *Scoției* de Jacques Paganel.

Savantul geograf stătea mai toată vremea închis în cabină. Lucra de dimineață până seara la o carte intitulată: „Sublimele impresii ale unui geograf prin pampasul argentinian”. Îl auzeai rostind, cu emoție în glas, frazele elegante înainte de a le încrește foilor albe din caiet, și nu o dată, în momentele de inspirație, necredincios lui Clio, muza istoriei, invoca pe divina Caliope, muza elocinței și a poeziei epice.

De altfel, Paganel nu se ascundea. Pentru el, castele frice ale lui Apolo părăseau cu placere vârfurile Parnasului sau ale Heliconului. Și pentru acest lucru, lady Helena nu mai contenea să-i adrezeze complimente. Și maiorul îl felicită pentru dragostea ce i-o purtau muzele.

— Dar mai ales, adăugă el, să nu le lași iar pradă distracției, scumpul meu Paganel, și dacă te apucă vreodată gustul să înveți limba australiană, nu începe să-o înveți dintr-o gramatică chineză!

Totul mergea deci de minune pe bord. Lordul și lady Glenarvan îi priveau cu dragoste pe John Mangles și Mary Grant. Nu aveau nimic împotriva și, fiindcă John nu spunea nimic, mai bine era să-i lase în pace.

— Ce va spune căpitanul Grant? o întrebă într-o zi lordul Glenarvan pe lady Helena.

— Va spune că John e demn de Mary, scumpul meu Eduard, și nu se va însela.

În acest timp, iahtul înainta cu repeziciune spre țintă. Cinci zile după ce pierduseră din vedere Capul Corrientes, la 16 noiembrie, în locul vânturilor regulate de sud-est începură să bată brizele de vest, atât de prielnice vaselor care trec prin sudul Asiei. *Duncan* întinse toate pânzele și înaintă cu o viteză amenințătoare. Elicea abia dacă apuca să se înșurubeze în apele despicate de prova; părea că iahtul se întrece cu vasele de curse ale lui *Royal Thames Club*.

A doua zi, oceanul fu acoperit de alge immense, părând un lac uriaș împânzit de ierburi. S-ar fi spus că e una din acele mări cu sargase formate din toate resturile de copaci și de plante smulse de pe continentele învecinate. Maiorul Maury a atras în mod deosebit atenția navigatorilor asupra lor. *Duncan* părea că alunecă într-o lungă prerie, pe care Paganel o asemui pe bună dreptate cu pampasul; iuțeala însă se încetini oarecum. Peste douăzeci și patru de ore, în zori, se auzi vocea marinariului de veghe:

- Pământ! strigă el.
- În ce direcție? întrebă Tom Austin, care era de cart.
- În fața noastră, răsunse marinarul.

La strigătul acesta, care întotdeauna produce emoție, puntea iahtului se umplu îndată de lume. În curând ieși de sub punte un ocean urmat imediat de Jacques Paganel. Savantul îndreptă imediat oceanul în direcția arătată, dar nu văzu nimic care ar fi putut semăna cu un petic de pământ.

- Priviți norii! îi spuse John Mangles.
- Așa-i, răsunse Paganel, s-ar spune că e un vârf ce abia se vede.
- E insula Tristan d'Acunha, îi lămuri John Mangles.
- Atunci, dacă ţin bine minte, trebuie să fim la optzeci de mile de insulă, căci piscul Tristan, care are șapte mii de picioare înălțime, se zărește de la această distanță.

— Întocmai, răsunse căpitanul John.

Peste câteva ore, grupul de insule foarte înalte, cu coaste abrupte, se putea zări perfect la orizont. Conul muntelui Tristan se contura în negru pe fondul strălucitor al cerului, luminat de razele răsăritului. În curând, insula principală se desprinse de masa de stânci; această porțiune de uscat înclinată înspre nord-est semăna cu vârful unui triunghi.

Tristan d'Acunha e așezată la $37^{\circ}8'$, latitudine australă și $10^{\circ}44'$ longitudine vestică față de Greenwich ($13^{\circ}4'$ față de meridianul din Paris. Între cele două meridiane e o diferență de $2^{\circ}20'$). La optzprezece mile înspre sud-vest Insula Pustie, iar la zece mile înspre sud-est Insula Privighetorii întregesc grupul izolat în această parte a Atlanticului. Spre prânz observară cele două semne distinctive ale insulelor, care slujesc marinilor ca puncte de recunoaștere, și anume: într-o ieșitură a Insulei Pustii, o stâncă ce are exact forma unei corăbii cu pânzele umflate, iar în vârful de nord al Insulei Privighetorii, două insulițe care seamănă cu un fort mic ruinat. Pe la trei, *Duncan* intră în golful Falmouth din Tristan d'Acunha, apărat de vânturile de apus de Capul Help.

Aici stăteau ancorate câteva baleniere de pescuit foci și alte animale de mare, care se găseau din belșug în aceste regiuni.

John Mangles căută un loc bun de ancorare, căci radele deschise sunt foarte primejdioase, aflându-se în bătaia vânturilor de nord și de nord-vest. În 1829, tocmai în locul acesta se scufundase bricul englez Iulia. *Duncan* se apropiie la o jumătate de milă de țărm și se opri în locul în care apa avea

douăzeci de brațe adâncime deasupra stâncilor. Pasagerii coborâră imediat în barca cea mare a vasului și ajunseră la țărm, călcând pe un nisip mărunt și negru, provenit din stâncile de pe insulă, roase de apă.

Capitala întregului grup de insule Tristan d'Acunha este un sat mic așezat în fundul golfului, pe un râuleț care curge cu mult zgomot. Avea poate cincizeci de case destul de curate, așezate cu regularitatea geometrică a arhitecturii engleze moderne. Îndărătul orașului în miniatură se întindeau o mie cinci sute de hectare de șes, mărginite de un imens perete de lavă; dominând platoul, trunchiul conic se ridica la șapte mii de picioare în văzduh.

Lordul Glenarvan fu primit de guvernatorul insulei, care depindea din punct de vedere administrativ de colonia engleză a Capului. El se interesă îndată de Harry Grant și de *Britannia*. Nimici nu le cunoștea însă numele. Insulele Tristan d'Acunha, nefind în drumul vaselor, sunt puțin vizitate. De la vestitul naufragiu al vasului *Blendon-Hall*, care în 1821 s-a lovit de Insula Pustie, două vase s-au mai scufundat lângă insula principală: *Primauguel* în 1845 și tricatargul american *Philadelphia* în 1857. Statistica accidentelor maritime din insulele Tristan d'Acunha se mărginea la aceste trei catastrofe.

Glenarvan nici nu se aștepta să găsească informații mai precise, și nu-l întrebă pe guvernatorul insulei decât ca să fie cu cugetul împăcat. Trimise cu toate acestea bărcile de pe vas să facă înconjurul insulei, al cărei perimetru este de cel mult șaptesprezece mile. Londra sau Parisul n-ar încăpea pe insulă, nici dacă ea ar fi de trei ori mai mare.

În timpul recunoașterii, pasagerii de pe *Duncan* se plimbară prin sat și pe coastele vecine. Populația din Tristan d'Acunha nu numără mai mult de cinci sute de locuitori. Sunt englezi și americani, căsătoriți cu negreșe și hotentote din Colonia Capului, care lasă oarecum de dorit din punct de vedere al aspectului fizic. Copiii proveniți din aceste căsătorii au o culoare între blond și negru.

Plimbarea turiștilor, fericiti să simtă pământul sub picioare, se prelungi pe țărmul care se sfârșea în partea aceea printr-un șes întins. De altfel, era singura câmpie, coasta fiind formată mai mult din faleze de lavă, râpoase și aride. Pe ele se puteau număra cu sutele de mii albatroși enormi și pinguini cu aerul stupid.

Vizitorii, depășind stâncile de origine vulcanică, se întreptară spre șes; izvoare limpezi și numeroase, alimentate cu ape îmbelșugate de zăpezile

veșnice de pe con, susurau pretutindeni; tufișuri verzi, în care ochiul număra aproape tot atâtea păsărele câte flori, înveseleau locul; pășunea era umbrită de un singur fel de arbore, asemănător cactusului, înalt de douăzeci de picioare, și de „tusseh”, o plantă arondinacee uriașă, cu tulpină lemnoasă; o plantă agățătoare, de felul viței, cu bobul gustos și picant, lomarii groși cu filamente împletite. Câteva plante cu tulpina lemnoasă foarte rezistentă, ancerine ce răspândesc în aer mirosuri parfumate și pătrunzătoare, mușchi, țelină sălbatică și ferigi formau o floră nu prea variată, dar foarte bogată. Simțeai, că o primăvară veșnică învăluia cu blândețea ei această insulă binecuvântată. Paganel susținu cu entuziasm că aici era Ogygia, cântată de Fenelon. El îi propuse lady-ei Glenarvan să-și caute o grotă, pentru a fi o urmașă a frumoasei Calypso² și nu ceru alt rol pentru sine decât acela de a fi „una din nimfele care îi slujesc”.

Aproape de căderea nopții, după ce admiraseră din plin peisajele, se întoarseră la iaht. În împrejurimile satului pășteau cirezi de boi și turme de oi; lanuri de grâu, de porumb și de zarzavat, a căror sămânță fusese adusă pe insulă acum patruzeci de ani, se întindeau până pe străzile capitalei.

Tocmai când se urca pe bord lordul Glenarvan, bărcile *Duncan*-ului se întorceau și ele spre iaht. În câteva ore făcuseră înconjurul insulei. Pe tot parcursul nu întâlniseră nici urmă de vas naufragiat. Drumul de-a lungul țărmului nu avu deci alt rezultat decât să șteargă definitiv insula Tristan din planul de cercetări.

Duncan putea deci să părăsească acest grup de insule africane și să-și continue drumul spre est. Nu porniră însă în aceeași seară, Glenarvan îngăduind echipajului să vâneze câteva din numeroasele foci ce umpleau malurile golfului Falmouth și purtau denumirea de viței, lei, urși și elefanți de mare. Odinioară trăiau în larg, în apele insulei, și balene; dar atât au fost vânate, încât rămăseseră puține. Amfibii, dimpotrivă, se întâlneau cu miile. Echipajul iahtului hotărî să-și petreacă noaptea vânându-le, urmând ca a doua zi să-și facă o provizie masivă de ulei. De aceea amânăram plecarea *Duncan*-ului pe a doua zi, 20 noiembrie.

În timpul cinei, Paganel dădu câteva amănunte asupra insulelor Tristan, urmărite cu interes de ascultători. Aflără astfel că acest grup de insule, descoperite în 1506 de portughezul Tristan d'Acunha, unul din tovarășii lui Albuquerque³, au rămas neexplorate mai bine de un veac. Insulele treceau,

pe bună dreptate, drept cuiburi de furtuni și n-aveau o faimă mai bună decât Bermudele. Nimeni nu se aprobia de ele și niciun vas nu ancora aici, decât dacă era aruncat de uraganele Atlanticului.

În 1697, trei bastimente olandeze ale Companiei Indiilor au venit aici determinând coordonatele și lăsând în seama marelui astronom Halley grija de a revedea calculele lor, lucru făcut de acesta în 1700. Din 1712 până la 1767, câțiva navigatori francezi cunoșteau insulele; din aceștia, în special navigatorul La Pérouse, care ajunse aici în timpul vestitei lui călătorii din 1785.

Insulele atât de puțin vizitate până atunci rămăseseră pustii, până când un american, Jonathan Lambert, porni să le colonizeze în 1811. El cu încă doi tovarăși ancorară în luna ianuarie, și începură curajos viața de coloniști. Guvernatorul coloniei engleze de la Capul Bunei Speranțe, aflând că le merge bine, le oferi protectoratul Angliei. Jonathan primi și ridică pe coliba sa pavilionul britanic. Domnea liniștit peste „popoarele lui”, formate dintr-un italian bătrân și un mulatru portughez, până când, într-o bună zi, pornind într-o recunoaștere pe țărmurile regatului său, se încă sau fu încat, nu se știe bine. Veni și anul 1816. Napoleon fu închis la Sfânta Elena, și pentru al păzi mai bine, Anglia înființă o garnizoană în insula Ascension și o alta în Tristan d'Acunha. Garnizoana din Tristan era formată dintr-o companie de artillerie din Colonia Capului și un detașament de hotentoți. Ea rămase aici până în 1821, când prizonierul din Sfânta Elena muri. După acest eveniment fu repatriată.

— Un singur european, adăugă Paganel, un caporal, un scoțian...

— A, un scoțian, spuse maiorul, pe care-l interesau totdeauna în mod deosebit compatrioții săi.

— Îl chema William Glass, vorbi mai departe Paganel, și a rămas pe insulă cu nevasta și doi hotentoți. În curând au mai venit doi englezi, un marin și un pescar de pe Tamisa, fost dragon în armata argentiniană și, în sfârșit, în 1821 un naufragiat de pe Blendon-Hall cu Tânără lui soție și-au găsit și ei adăpost pe insula Tristan. Insula număra astfel în 1821 șase bărbați și două femei. În 1829 ea avea șapte bărbați, șase femei și paisprezece copii. În 1835 numărul se ridica la patruzeci și acum s-a întreit.

— Așa iau naștere popoarele, spuse Glenarvan.

— Voi adăuga, repetă Paganel, pentru a completa povestea insulei Tristan d'Acunha, că ea mi se pare să merite pe drept cuvânt, ca și insula Juan

Fernandez, renumele de insulă a Robinsonilor. Și într-adevăr, dacă doi marinari au fost părăsiți pe rând pe Juan Fernandez, doi savanți erau cât pe aci să aibă aceeași soartă pe Tristan d'Acunha. În 1793, unul din compatrioții mei, naturalistul Aubert Dupetit-Thomas, stăpânit de pasiunea colectării de plante pentru ierbarul său, s-a rătăcit și nu a putut să-și mai găsească vasul decât în momentul când acesta ridica ancora. În 1824, unul din compatrioții dumitale, iubite Glenarvan, un desenator foarte priceput, August Earle, a rămas timp de opt luni părăsit pe această insulă. Căpitanul navei, uitând că Earle debarcase, porni spre Capul Bunei Speranțe.

— Iată ce poate face un căpitan distrat, adăugă maiorul. Nu era cumva rudă cu dumneata, Paganel?

— Chiar dacă nu era, ar fi meritat să fie!

Răspunsul geografului încheie conversația.

În timpul nopții, echipajul *Duncan*-ului vână cu spor și vreo cincizeci de foci își găsiră sfârșitul. După ce îngăduise vânătoarea, Glenarvan nu putu să nu tragă foloasele ei. În ziua următoare echipajul se îndeletnici cu prepararea uleiului și argăsirea pieilor acestor animale folositoare. Pasagerii organizară în acea zi de repaus o nouă excursie pe insulă. Glenarvan și maiorul își luară puștile pentru a încerca vânatul din Tristan d'Acunha. Ajunseră curând la poalele muntelui; pământul era format din resturi descompuse, sfărâmături, zgură, lavă poroasă și neagră și alte rămășițe vulcanice. Masivul muntelui se ridică dintr-un haos de stânci ce se clătinau. Era greu să te înseli asupra naturii conului uriaș, și căpitanul englez Carmichael avusesese dreptate indicându-l drept un vulcan stins.

Vânătorii văzură câțiva mistreți. Maiorul împușcă unul. Glenarvan se mulțumi să doboare câteva perechi de potârnichi negre, din care bucătarul de pe bord avea să gătească probabil un minunat ostropel. Pe podisurile înalte și crestele muntelui se cățărau turme de capre negre. Pisicile sălbaticice, mândre, îndrăznețe și puternice, temute chiar de câini, mișunau pe insulă, cu ținuta unor fiare sălbaticice de rasă nobilă.

Pe la opt, toată lumea era din nou pe bord, și, noaptea, *Duncan* părăsi insula Tristan d'Acunha, pe care n-avea s-o mai revadă.

Capitolul III

Insula Amsterdam

Intenția lui John Mangles era să se aprovizioneze cu cărbuni la Capul Bunei Speranțe. Trebui deci să se abată puțin de la paralela 37 și să urce cu două grade spre nord. *Duncan* se găsea astfel la sud de zona vânturilor alizee; în drum dădu de marile brize de vest, atât de favorabile corăbiilor⁴. În mai puțin de șase zile el străbătu cele o mie trei sute de mile (aproximativ 600 de leghe), care despart Tristan d'Acunha de capul african. La 24 noiembrie, la trei noaptea, zăriră muntele Mesei, și ceva mai târziu John le arăta muntele Semnalelor, care se află la intrarea în golf. Ajunseră aici pe la ora opt și ancorară în portul Cap-Town.

Paganel, în calitatea sa de membru al Societății de geografie, nu putea să nu știe că extremitatea Africii fusese zărită pentru prima dată în 1486 de amiralul portughez Bartholomeu Dias, și că abia în 1497 îl ocolise vestitul Vasco da Gama. Cum să nu fi știut aceasta Paganel, când Camoëns a cântat gloria marelui navigator în Lusiade? Dar în această privință el avu de făcut o observație curioasă: dacă Diaz, în 1486, deci cu șase ani înainte de prima călătorie a lui Cristofor Columb, ar fi înconjurat el Capul Bunei Speranțe, descoperirea Americii s-ar fi amânat fără termen. Într-adevăr, drumul cel mai scurt și mai drept pentru a ajunge în Indiile Orientale era pe la Cap. Si ce altceva căuta vestitul marinări genovez îndreptându-se spre vest, decât să scurteze călătoria spre Țara mirodeniilor? Deci, dacă Diaz ar fi înconjurat Capul, expediția lui Columb nu și-ar mai fi avut rostul și probabil că genovezul nici n-ar mai fi pornit.

Orașul Cap, așezat în fundul golfului Cap, a fost întemeiat în 1652 de olandezul Van Riebeck. Era capitala unei colonii importante, care după tratatele de la 1815 deveni definitiv engleză. Pasagerii *Duncan*-ului profitară de un popas ca s-o viziteze. Nu aveau disponibile decât douăsprezece ore, timp necesar căpitanului John spre a-și putea înnoi proviziile; plecarea era hotărâtă pentru dimineață de 26.

Nici nu era nevoie de mai multă vreme pentru a străbate careurile regulate ale acestei table de șah care se numește Cap-Town, și pe care treizeci de mii de locuitori, unii albi, alții negri, joacă rolul de regi, regine, cavaleri, pioni, și poate și nebuni. Cel puțin așa se exprima Paganel. După ce ai văzut castelul care se înalță în partea de sud-est a orașului, palatul și grădina guvernatorului, bursa, muzeul, piatra așezată de Bartholomeu Dias când a descoperit acest ținut, și după ce ai băut un pahar de pontai, cel mai bun vin

al locului, nu-ți mai rămâne altceva de făcut decât să pleci. Așa au și făcut călătorii și a doua zi, în zori, *Duncan* își întinse toate pânzele; peste câteva ore înconjură vestitul Cap al Furtunilor, căruia optimistul rege al Portugaliei, Ioan al II-lea, îi dăduse numele atât de puțin potrivit de Bună-Speranță.

În zece zile, pe o mare liniștită și cu un vânt prielnic, poți străbate cele două mii nouă sute de mile (1.200 de leghe) între cap și insula Amsterdam. Navigatorii, mai norocoși decât călătorii ce străbătuseră pampasul, nu aveau să se plângă împotriva elementelor naturii. Văzduhul și apa, aliați împotriva lor pe pământ, se aflau aici pentru a-i mâna înainte.

— Ah, marea, marea, repeta Paganel, e cel mai bun loc de încercare a forțelor omenești, și vaporul e adevăratul vehicul al civilizației! Gândiți-vă, prieteni! Dacă globul n-ar fi fost decât un imens continent, nu s-ar fi cunoscut nici măcar a mia parte din el în secolul al XIX-lea! Priviligiile se întâmplă în interiorul țărilor cu mari întinderi de pământ! În stepele Siberiei, în șesurile Asiei Centrale, în deșerturile Africii, în preriile Americii, pe întinderile imense din Australia, în pustietățile înghețate de la Pol, omul abia îndrăznește să se aventureze: cel mai temerar dă înapoi, cel mai curajos cade. Nu poți înainta. Mijloacele de locomoție nu sunt suficiente. Căldura, bolile, împotrivirea băştinașilor formează tot atâtea piedici de netrecut. Douăzeci de mile de pustietate despart mai mult oamenii decât cinci sute de mii de mile de ocean! Ești vecin cu omul de pe cealaltă coastă; străin față de cel de care te desparte o pădure! Anglia se mărginește cu Australia, în timp ce Egiptul, de pildă, pare a fi așezat la milioane de leghe de Senegal și Pekinul la antipodul Petersburgului! Marea se străbate astăzi mai ușor decât cea mai mică Sahară și, datorită ei, aşa cum a spus și un savant american⁵, s-a stabilit o legătură de rudenie universală între toate colțurile lumii.

Paganel vorbea cu căldură, și nici chiar maiorul nu găsi să-i reproșeze vreun cuvânt din imnul înălțat oceanului. Dacă pentru a-l regăsi pe Harry Grant ar fi trebuit să urmeze paralela 37 pe uscat, nici n-ar fi putut porni expediția; dar marea îi ducea pe curajoșii exploratori dintr-o țară în alta, și la 6 decembrie, la primele licăriri ale zorilor, ea lăsa să se întrevadă din mijlocul valurilor un nou munte.

Era insula Amsterdam, aşezată la $37^{\circ}47'$ latitudine și $77^{\circ}24'$ longitudine (cu $75^{\circ}4'$ la răsărit de meridianul care trece prin Paris), al cărei con înalt se poate vedea pe vreme senină de la cincizeci de mile depărtare. Pe la ora opt, forma sa nedefinită încă reproducea destul de exact înfațarea Tenerifei.

— Prin urmare, spuse Glenarvan, insula seamănă cu Tristan d'Acunha.

— Foarte judicioasă observație, răsunse Paganel. După axioma geometrigrafică, două insule care seamănă cu o a treia se asemănă între ele. Adaug că și insula Amsterdam, ca și Tristan d'Acunha, e la fel de bogată în foci ca și în Robinsoni.

— Există deci pretutindeni Robinsoni? întrebă lady Helena.

— Pe legea mea, doamnă, răsunse Paganel, știu foarte puține insule care să nu fi avut o aventură de felul acesta, și întâmplarea o realizase cu mult înainte de romanul nemuritorului dumneavoastră compatriot Daniel Defoe.

— Domnule Paganel, spuse Mary Grant, îmi îngădui să-ți pun o întrebare?

— Și două, scumpa mea Miss, și mă oblig să-ți răspund.

— Ei bine, reluă fata, pe dumneata nu te-ar însăjumă gândul să fii părăsit pe o insulă pustie?

— Pe mine? exclamă Paganel.

— Haide, prietene, doar n-ai să ne spui că tocmai asta ți-e dorința cea mai arzătoare!

— Nu pretind așa ceva, replică geograful, dar aventura nu mi-ar displăcea prea mult. Mi-aș face o viață nouă. Aș vâna, aș pescui, mi-aș alege locuința iarna într-o peșteră, vara într-un copac; aș avea hambare pentru recoltă; în sfârșit, mi-aș coloniza insula.

— Singur, singurel?

— Singur, singurel, la nevoie. De altfel, ești vreodată singur pe lume? Nu-ți poți alege prieteni și din rasa animală, nu poți domestici o căprioară, un papagal vorbăreț sau o maimuță drăgălașă? Și dacă întâmplarea îți trimite un tovarăș credincios ca Vineri⁶, ce-ți mai trebuie altceva ca să fii fericit? Doi prieteni pe o stâncă, iată fericirea! Închipuie-ți că maiorul și cu mine...

— Mulțumesc, răsunse maiorul, n-am nicio înclinație pentru rolurile de Robinsoni, și le-aș juca foarte prost.

— Scumpul meu domn Paganel, răsunse lady Helena, iarăși te lași tărât de închipuire! Dar cred că realitatea este cu totul alta decât visul. Nu te

gândești decât la Robinsoni imaginari, grijuliu aruncați pe o insulă bogată și pe care natura îi tratează ca pe niște copii răsfățați! Nu vezi decât partea bună a lucrurilor!

— Cum, doamnă? Nu crezi că poți fi fericit pe o insulă pustie?

— Nu cred. Omul e făcut să trăiască în societate, nu izolat. Singurătatea nu poate da naștere decât la deznădejde. E o chestiune de timp. Se prea poate ca grijile vieții materiale, nevoile de fiecare zi, să preocupe la început pe nenorocitul abia salvat din gheara mării; se poate ca nevoile prezentului să-i ascundă amenințarea viitorului. Dar ce trebuie să gândească și cât trebuie să sufere el mai târziu, când se simte singur, departe de semenii săi, fără nădejdea de a-și mai revedea țara și pe cei pe care-i iubește! Insula e pentru ei lumea întreagă. Toată omenirea se reduce la el, și când îi va bate ceasul morții, moarte înfricosătoare pentru cel despărțit de semenii lui, el este ca cel mai de rând om în ziua de apoi. Crede-mă, domnule Paganel, mai bine să nu fii omul acela!

Paganel se plecă, nu fără părere de rău, argumentelor lady-ei Helena, și conversația se prelungi astfel în jurul avantajelor și neplăcerilor izolării, până în clipa în care *Duncan* aruncă ancora la o milă depărtare de țărmul insulei Amsterdam.

Acest grup izolat de insule din Oceanul Indian e format din două insule bine distințe, așezate la aproximativ treizeci și trei de mile una de alta, chiar pe meridianul peninsulei indiene; înspre nord se află insula Amsterdam sau Sfântul Petru; la sud, insula Sfântul Pavel; dar e bine să amintim că geografi și navigatorii le-au confundat adeseori.

Insulele au fost descoperite în luna decembrie 1766 de olandezul Vlaming și apoi explorate de către Entrecasteaux, care conducea pe atunci vasele *Espérance* și *Recherche*, care mergeau în căutarea lui La Pérouse. De la această călătorie datează confundarea celor două insule. Marinarul Barrow, Beautemps-Beaupré în atlasul lui Entrecasteaux, apoi Horsburg, Pinkerton și alții geografi au descris în mod constant insula Sfântului Petru drept insula Sfântului Pavel și invers. În 1858, ofițerii de pe fregata austriacă *Novara*, în călătoria lor în jurul Pământului, nu au repetat această greșeală, pe care Paganel ținea în mod deosebit s-o rectifice.

Insula Sfântului Pavel, așezată la sud de insula Amsterdam, nu e decât o insuliță nelocuită, formată dintr-un munte conic, probabil un vechi vulcan. În schimb, insula Amsterdam, spre care se îndreptau pasagerii de pe șalupa

Duncan-ului, poate avea un perimetru de douăsprezece mile. Ea este locuită de câțiva autoexilați care s-au obișnuit cu această existență tristă. Sunt paznicii pescăriei care aparțin, ca și insula, unui anume domn Otovan, negustor din insula Reunion. Acest suveran, care nu e încă recunoscut de marile puteri europene, și-a alcătuit un venit de șaptezeci și cinci până la optzeci de mii de franci cu pescuitul, săratul și expediatul unui „cheilodactyl” cunoscut sub numele, mai puțin savant, de morun de mare. De altfel, această insulă Amsterdam era sortită să devină și să rămână franceză și iată cum: a aparținut la început, conform dreptului primului ocupant, unui armator, domnul Camin din Saint Denis (insula Bourbon); apoi a fost cedată, în virtutea unui contract oarecare, unui polonez, care a adus sclavi din Madagascar pentru muncile câmpului. Polonezii sunt apropiati de francezi, astfel că din poloneză, în mâinile domnului Otovan, insula a redevenit franceză.

Când *Duncan* acostă aici, la 6 decembrie 1864, populația ei se ridică la trei locuitori, un francez și doi mulatri, toți trei fiind în serviciul negustorului proprietar. Paganel putu deci strânge mâna unui compatriot în persoana respectabilului domn Viot, un om foarte bătrân. Acest „bătrân înțelept” făcu foarte politicos onorurile insulei lui. Trăia o zi fericită, primind niște străini amabili. Sfântul Petru nu e frecventată decât de rarii pescuitori de foci și de pescuitorii de balene, care sunt și mai rari, în genere oameni mohorâți și care n-au făcut altceva toată viața decât să se îndeletnicească cu vânatul cainilor de mare. Domnul Viot le prezintă pe supușii săi, cei doi mulatri, care formau întreaga populație de pe insulă, împreună cu câțiva mistreți retrași departe în insulă și cu câteva mii de pinguini blegi. Căsuța în care locuiau cei trei insulari era aşezată în fundul unui port natural pe coasta de sud-vest, formată prin prăbușirea unei părți din munte.

Cu mult înainte de domnia lui Otovan I, insula Sfântul Petru a servit de refugiu unor naufragiați. Paganel trezi interesul ascultătorilor, începând istoria celor doi naufragiați cu cuvintele: Povestea a doi scoțieni părăsiți în insula Amsterdam.

Era în anul 1827. Vasul englez *Palmira*, trecând pe lângă insulă, zări un fum ce se înălța în văzduh. Căpitanul se apropie cu nava de țărm și văzu în curând doi oameni care, despezați, făceau semnalizări. El trimise la țărm o luntre, care-l luă pe Jack Paine, un băiat de douăzeci și doi de ani, și pe

Robert Proudfoot, în vîrstă de patruzeci și opt de ani. Acești doi nenorociți erau de nerecunoscut: de opt și jumătate luni trăiau cu te miri ce, aproape fără pic de apă potabilă, hrănindu-se cu scoici, pescuind cu un piron îndoit, prințând din când în când în cursă câte un pui de mistreț, stând uneori nemâncați și câte trei zile, veghind ca niște vestale lângă un foc aprins cu ultima lor fărâmă de iască, nelăsându-l să se stingă și purtându-l cu dânsii în toate peregrinările, ca pe un obiect de cel mai mare preț; aceasta era viața lor mizeră, plină de lipsuri și de suferință. Paine și Proudfoot fuseseră debarcați aici de o goieletă care pescuia foci. După obiceiul pescăresc, ei trebuiau să facă provizii de piei și de ulei timp de o lună, așteptând întoarcerea goeletei. Aceasta nu mai apăru însă. Cinci luni mai târziu, vasul *Hope*, care mergea spre Van Diemen, acostă pe insulă; dar căpitanul vasului, printre-unul din acele capricii barbare, care nu-și au nicio explicație, refuză să salveze pe cei doi scoțieni; el plecă din nou, fără a le lăsa măcar un biscuit sau un amnar, și firește că cei doi nenorociți ar fi murit în curând dacă nu i-ar fi luat pe bord *Palmira*, care trecea prin apropierea insulei Amsterdam.

A doua aventură pe care o pomenește istoria insulei Amsterdam – dacă o asemenea stâncă poate avea istorie – e aceea a căpitanului Péron, un francez de astă dată. Aventura începe de altfel ca și a celor doi scoțieni, și are același sfârșit; o oprire voluntară în insulă, un vas care nu s-a mai întors și un vas străin pe care întâmplarea l-a adus în apropierea insulei după patruzeci de luni de părăsire. Numai că sederea căpitanului Péron pe insulă a fost însemnată de o crimă sângheroasă, care are ciudate asemănări cu întâmplările imaginare ale eroului lui Daniel Defoe.

Căpitanul Péron coborâse pe insulă cu alți patru marinari, doi englezi și doi francezi, ca să vâneze lei de mare, timp de cincisprezece luni. Vînătoarea fu norocoasă; dar după ce s-au scurs cele cincisprezece luni fără ca vasul să se întoarcă și după ce s-au sfârșit încetul cu încetul merindele, relațiile „internationale” s-au înrăutățit. Cei doi englezi s-au revoltat împotriva căpitanului Péron, care ar fi fost ucis de ei dacă n-ar fi fost apărat de compatrioții săi. Din clipa aceea, cele două tabere tot timpul erau cu arma în mâna, se supravegheau zi și noapte, rând pe rând au fost învingători și învinși, au dus o existență îngrozitoare, de mizerie și de spaimă. Și firește că s-ar fi ajuns la nimicirea unei părți de către cealaltă, dacă un oarecare vas

englez nu i-ar fi repatriat pe acești nenorociți, pe care îi dezbina o mizerabilă chestiune de naționalitate, pe o stâncă din Oceanul Indian.

Acestea au fost aventurile care au transformat insula Amsterdam în două rânduri într-o patrie a marinilor părășiți, pe care providența i-a scăpat în două rânduri de mizerie și de moarte. Dar de atunci niciun vas n-a mai rătăcit pe coastele ei. Dacă vreun nou naufragiu ar fi aruncat epavele pe țărm, naufragiații ar fi ajuns desigur la pescăriile domnului Viot. Moșneagul locuia pe insulă de mulți ani, dar niciodată nu i se ivise ocazia să-și arate ospitalitatea față de victimele mării. Despre *Britannia* și despre căpitanul Grant nu știa nimic. Nici insula Amsterdam, nici insulița Sfântul Pavel, pe care vânătorii de balene o vizitau adesea, nu fuseseră teatrul acestei catastrofe.

Glenarvan, auzind răspunsul, nici nu se miră, nici nu se întristă. El și tovarășii lui voiau să stablească la aceste escale diferite nu locul unde putea fi găsit căpitanul Grant, ci dimpotrivă, locul unde nu se afla. Ei voiau să constate absența lui pe diferitele puncte de pe paralelă, ăsta era scopul.

Plecarea iahtului *Duncan* fu hotărâtă pentru a doua zi. Până seara, călătorii noștri vizitară insula, a cărei înfațășare este cât se poate de atrăgătoare. Fauna și flora ei nu ar fi putut constitui însă obiectul unei cărți, scrisă chiar de cel mai prolix naturalist. Ordinul patrupedelor, al păsărilor, al peștilor și al cetaceilor nu era reprezentat decât prin câțiva porci mistreți, pescăruși „ai zăpezilor”, albatroși, bibani și foci. Ape termale și feruginoase țâșneau ici-colo din lava cenușie, făcând să plutească aburi calzi și groși deasupra solului vulcanic. Unele din aceste izvoare aveau o temperatură foarte înaltă. John Mangles cufundă în apă un termometru Fahrenheit, și coloana de mercur urcă până la 176° (80 grade centigrade.) Peștii pescuiți în mare fierbeau în cinci minute în această apă aproape în clocote, ceea ce îl făcu pe Paganel să renunțe la scăldat.

Pe înserat, după o plimbare plăcută, lordul Glenarvan își luă rămas bun de la ospitalierul domn Viot. Plecând, toți pasagerii îi urără cât mai mult noroc cu puțință pe insulița lui pustie. La rândul său, bătrânul le făcu cele mai bune urări pentru succesul expediției și apoi barca îi readuse la bord.

Capitolul IV

Pariurile lui Jacques Paganel și ale maiorului Mac Nabbs

În dimineața zilei de 7 decembrie, către ora trei, cazanele *Duncan*-ului erau sub presiune. Se ridică ancora, smulgându-se din fundul nisipos al micului golf. Apoi se puse elicea în mișcare și iahtul porni în larg. La ora opt, când pasagerii se urcau pe punte, insula Amsterdam dispărea la orizontul încețoșat. Aceasta era ultima etapă pe latitudinea 37, în timp ce de coasta australiană îi mai depărțeau trei mii de mile. Dacă vântul de vest va bate încă vreo douăsprezece zile și marea se va menține liniștită, *Duncan* va atinge ținta călătoriei sale.

Mary și Robert Grant priveau emoționați aceste ape, pe care *Britannia* le străbătuse cu siguranță cu câteva zile înainte de naufragiu. Acolo, poate, căpitanul Grant, nemaivând nicio posibilitate de manevră, și cu echipajul redus, luptase contra puternicelor uragane ale Oceanului Indian și se simțise târât către coastă de o forță de neînvins. John Mangles arăta tinerei fete curenții maritimi indicați în hărțile marine, explicându-i direcția lor constantă. Unul dintre ei, curentul ce străbate Oceanul Indian, atinge țărmurile continentului australian și acțiunea lui este resimțită de la vest spre est în Oceanul Pacific, cel puțin tot atât cât și în Atlantic.

În această situație, rămasă fără arboradă și cu cârma ruptă, deci dezarmată în fața violențelor naturii, *Britannia* trebuie să fi fost mânată înspre coastă și sfărâmată.

Totuși, aci era ceva neclar. Ultimele vești de la căpitanul Grant, după *Mercantile and Shipping Gazette*, erau din Calao, la 30 mai 1862. Cum se putea ca la 7 iunie, deci numai în opt zile de la părăsirea coastei Perului, *Britannia* să străbată Oceanul Indian? Consultat în această chestiune, Paganel a dat un răspuns foarte plauzibil, de care s-ar fi arătat satisfăcuți chiar și cei mai pretențioși.

Într-o seară, la 12 decembrie, șase zile după plecarea din insula Amsterdam, lordul Glenarvan, lady Helena, Robert și Mary Grant, căpitanul John, Mac Nabbs și Paganel discutau pe dunetă. Vorbeau despre *Britannia*, vasul fiind unica preocupare a călătorilor. Si când veni vorba despre dificultățile întâmpinate în restabilirea itinerarului căpitanului Grant, chiar nepotrivirea de date amintită mai sus nu putu să le zdruncine nădejdea ce le înflăcăra tuturor inima.

Paganel, auzind observația neașteptată a lui Glenarvan, ridică repede capul. Apoi, fără să răspundă, se duse să caute documentul. La întoarcere,

se mulțumi să dea din umeri, ca un om rușinat că s-a putut opri o clipă asupra unui asemenea „flecușteț”.

— Bine, prietene, spuse Glenarvan, dar răspunde-ne cel puțin!

— Nu, vorbi Paganel, vă voi pune numai o întrebare și o voi adresa mai ales căpitanului John.

— Spune, domnule Paganel, răsunse John Mangles.

— Un vas bun poate sau nu să străbată într-o lună toată întinderea Pacificului, dintre America și Australia?

— Da, dacă face câte două sute de mile în douăzeci și patru de ore.

— E o viteză extraordinară?

— Nicidcum. Clipper-urile cu vele ating deseori viteze și mai mari.

— Ei bine, răsunse Paganel, în loc să citim în document „7 iunie”, gândiți-vă că marea a ros o cifră din dată și citiți „17 iunie” sau „27 iunie” și totul se explică.

— Într-adevăr, răsunse lady Helena de la 31 mai la 27 iunie...

— Căpitanul Grant a putut să străbată Pacificul și să ajungă în Oceanul Indian!

Toți întâmpinăra cu satisfacție concluzia lui Paganel.

— Încă un punct lămurit! se bucură Glenarvan. Și aceasta datorită prietenului nostru. Nu ne mai rămâne decât să ajungem în Australia și să căutăm pe coasta de apus urmele *Britanniei*.

— Sau de răsărit, spuse John Mangles.

— Într-adevăr, ai dreptate, John. Nimic nu indică în document că naufragiul a avut loc mai curând pe coasta de apus decât pe cea de răsărit. Cercetările noastre vor trebui deci duse în cele două puncte în care Australia este tăiată de paralela 37.

— Așadar, milord, spuse fata, există îndoială în această privință.

— O, nu, Miss! se grăbi să răspundă John Mangles, care voia să risipească temerea tinerei fete. Milord va binevoi să observe că dacă Harry Grant ar fi acostat pe țărmul de est al Australiei, i s-ar fi dat imediat ajutor. Toată coasta răsăriteană este engleză, ca să spun aşa, și populată de coloniști. Echipajul *Britanniei* n-ar fi avut de făcut nici zece mile și ar fi întâlnit compatrioți.

— Bun, căpitane John, răsunse Paganel. Sunt de aceeași părere cu dumneata. Pe coasta orientală, în golful Twofold, în orașul Eden, Harry

Grant n-ar fi găsit numai un adăpost într-o colonie engleză, dar nu i-ar fi lipsit nici mijloacele de transport ca să se întoarcă în Europa.

— Așadar, spuse lady Helena, naufragiații n-au putut găsi aceleași resurse pe această coastă a Australiei spre care ne îndreptăm?

— Nu, doamnă, o lămuri Paganel, coasta este pustie. Nicio cale de comunicație nu o leagă de Melbourne sau de Adelaida. Dacă *Britannia* s-a scufundat între stâncile ce o înconjoară, sfărâmându-se în preajma plăjilor neospitaliere, asemenea celor ale Africii, nu a avut de la cine primi ajutor.

— Dar atunci ce s-a întâmplat cu tatăl meu de doi ani încoace? întrebă Mary Grant.

— Draga mea Mary, răsunse Paganel, ești convinsă că după naufragiu Harry Grant a ajuns pe pământul australian, nu-i aşa?

— Da, domnule Paganel, răsunse Tânăra fată.

— Ei bine, ce s-a întâmplat cu Harry Grant, odată ce a pus piciorul pe continent? În acest caz nu există prea multe ipoteze. Ele sunt doar trei: sau căpitanul Grant și tovarășii săi au ajuns în coloniile engleze, sau au căzut în mâinile băştinașilor, sau, în sfârșit, s-au rătăcit în nesfârșitele pustietăți ale Australiei.

Paganel tăcu, căutând în ochii ascultătorilor o aprobare a raționamentului său.

— Continuă, Paganel, spuse lordul Glenarvan.

— Voi continua, răsunse Paganel, și de la început resping prima ipoteză: Harry Grant nu a putut ajunge în coloniile engleze unde-ar fi fost cu siguranță salvat și de unde de mult s-ar fi putut întoarce la Dundee, la copiii lui.

— Bietul tata! murmură Mary Grant. De doi ani despărțit de noi!

— Lasă-l pe domnul Paganel să vorbească, Mary, o rugă Robert. El ne va lămuri totul.

— Din păcate nu, dragul meu! Tot ce pot afirma e că Harry Grant nu este prizonierul australienilor, sau...

— Dar băştinașii aceștia sunt...? întrebă lady Helena.

— Liniștiți-vă, doamnă, răsunse savantul, care înțeleseră gândul lady-ei Glenarvan. Au obiceiuri pașnice, nu săngeroase ca ale vecinilor lor din Noua Zeelandă. Dacă i-au luat prizonieri pe naufragiații de pe *Britannia*, puteți să mă credeți că niciodată nu le-au amenințat viața. Toți călătorii sunt de acord că australienii au oricare de vărsarea de sânge și de nenumărate ori

ei au găsit în aceştia aliaţi credincioşi pentru a respinge atacul bandelor atât de crude ale deportaţilor.

— Auzi ce spune domnul Paganel, reluă lady Helena, adresându-se Mary ei Grant. Dacă tatăl dumitale se află în mâinile băştinaşilor, aşa cum putem bănuia din textul documentului, îl vom regăsi.

— Şi dacă s-a rătăcit în ţara asta uriaşă? răspunse fata, ale cărei priviri se îndreptau întrebătoare spre Paganel.

— Ei bine, exclamă geograful pe un ton hotărât, îl vom regăsi chiar şi în acest caz! Nu-i aşa, prieteni?

— Fără îndoială, întări Glenarvan, care voia să dea conversaţiei o notă mai puţin tristă. Eu nu admit ca cineva să se piardă.

— Eu nici în ruptul capului, replică Paganel.

— E mare Australia? întrebă Robert.

— Australia, dragul meu, are circa şapte sute şaptezeci şi cinci de milioane de hectare, cam cât patru cincimi din Europa.

— Doar atât? întrebă maiorul.

— Da, Mac Nabbs, cu o aproximaţie poate de un yard. Credeţi că o ţară ca asta are dreptul să ia numele de „continent”, titlu pe care i-l dă documentul?

— Desigur, Paganel.

— Adaug, reluă savantul, că se citează foarte puţini călători care să se fi pierdut în ținutul acesta imens. Cred chiar că Leichardt este singurul despre a cărui soartă nu se mai ştie nimic, deşi puţin timp înainte de plecare am fost informat la Societatea de geografie că MacIntyre crede să-i fi dat de urmă.

— Australia n-a fost încă în întregime explorată? întrebă lady Glenarvan.

— Nu, doamnă, explică Paganel, nici pe departe. Continentul acesta nu este mai bine cunoscut decât interiorul Africii, şi aceasta nu din cauza lipsei unor călători întreprinzători. De la 1606 până la 1862, peste cincizeci de exploratori au contribuit la cercetarea Australiei, atât în interior cât şi pe coastă.

— O, cincizeci! spuse maiorul cu un aer de neîncredere.

— Da, Mac Nabbs, cel puţin atâtaia. Vorbesc de marinarii care au schiţat pe hartă coastele australiene, înfruntând primejdiiile unei navegaţii necunoscute, şi de călătorii care s-au avântat să străbată acest continent.

— Totuşi, cincizeci e cam mult spus, replică maiorul.

— Voi merge mai departe, Mac Nabbs, reluă geograful, antrenat de spiritul lui de contrazicere.

— Mergi, Paganel.

— Dacă te îndoiești, îți voi spune fără ezitare cele cincizeci de nume.

— O! făcu liniștit maiorul. Așa sunt savanții! Nu se îndoiesc de nimic.

— Domnule maior, îl provocă Paganel, și rămășag pe carabina dumitale Purdey Moore & Dickson contra lunetei mele Secretan?

— De ce nu, Paganel, dacă-ți face plăcere! răspunse Mac Nabbs.

— Bine, domnule maior. Iată o carabină cu care n-ai să mai vânezi niciodată capre sălbatrice și vulpi, în afară de cazul când am să îți-o împrumut eu, lucru pe care-l voi face întotdeauna cu plăcere!

— Paganel, răspunse serios maiorul, când vei avea nevoie de luneta mea, ea îți va sta totdeauna la dispoziție.

— Să începem deci, replică Paganel, doamnelor și domnilor. Dumneavaastră formați instanța care ne judecă. Tu, Robert, vei însemna punctele.

Lordul și lady Glenarvan, Mary și Robert, maiorul și John Mangles, pe care discuția îi distra, se pregătiră să-l asculte pe geograf. De altfel, era vorba de Australia, înspre care îi purta *Duncan*, și povestea venea tocmai la timp. Paganel fu deci rugat să înceapă imediat să-și răscolească memoria.

— Mnemosyna, exclamă el, zeiță a memoriei, mamă a muzelor caste, inspiră pe credinciosul tău adorator! Prietenii, acum două sute cincizeci și opt de ani Australia era încă necunoscută. Se bănuia însă că există un mare continent austral: două hărți păstrate în biblioteca Muzeului britanic, dragul meu Glenarvan, cu data de 1550, menționează un pământ la sud de Asia. Pe care-l numeau Marea Javă a portughezilor. Dar hărțile acestea nu sunt destul de autentice. Ajung deci la secolul al XVII-lea, în 1606. În acest an, un navigator spaniol, Quiros, descoperi un pământ pe care-l numi Australia de Espiritu Santo adică Australia Sfântului Duh. Cățiva autori au pretins că era vorba de grupul Noile Hebride și nu de Australia. Nu voi discuta problema aceasta. Notează-l pe acest Quiros și să trecem la altul.

— Unu, spuse Robert.

În același an, Luiz Vaz de Torres, care comanda ca secund flota lui Quiros, continuă mai spre sud recunoașterea de noi pământuri. Dar cinstea marii descoperirii îi revine olandezului Theodoric Hertoge. El se opri la coasta occidentală a Australiei, pe paralela 25, pe care o boteză după numele

navei sale *Eendracht*. După Hertoge, navigatorii se înmulțesc. În 1618, Zeachen descoperă pe coasta de nord regiunile Arnhem și Diemen. În 1619, Jean Edels merge mai departe și dă numele său unei porțiuni din coasta vestică. În 1622, Lenwin coboară până la capul ce acum îi poartă numele. În 1627, de Nuitz și de Witt, unul la apus și celălalt la sud, completează descoperirile înaintașilor lor și sunt urmați de maiorul Carpenter, care pătrunde cu navele sale în marele intrând ce poartă încă și azi numele de golful Carpenteria, în sfârșit, în 1642, celebrul marină Tasman înconjoară insula Van Diemen, pe care o crede legată de continent și îi dă numele guvernatorului general din Batavia, nume pe care posteritatea, mai puțin recunoscătoare guvernatorului. Îl schimbă în Tasmania. Continentalul australian fusese înconjurat. Se aflase că este cuprins între apele oceanelor Indian și Pacific și în 1665, tocmai în epoca în care rolul navigatorilor olandezi era pe sfârșite, se impuse insulei australe numele de Noua Olandă, nume pe care, de altfel, nu avea să-l păstreze mult timp.

- La ce număr am ajuns?
- La zece, îi informă Robert.

— Bine, reluă Paganel, pun punct și trec acum la englezi. În 1686, un șef de bucanieri⁷, unul din cei mai celebri corsari din Mările Sudului, Williams Dampier, după numeroase aventuri constând din plăceri și greutăți, ajunse cu nava sa *Gynet*, pe coasta nord-vestică a Noii Olande, la $16^{\circ}50'$ latitudine; el intră în legătură cu băstinașii și descrise amănunțit obiceiurile acestora, săracia în care trăiau, precum și inteligența lor. El reveni în 1689, chiar în golful unde debarcase Hertoge, dar nu ca pirat, ci în chip de comandant pe *Roebuck*, un bastiment din marina de război. Până atunci descoperirea Noii Olande prezintase numai un interes strict geografic. Nu se gădea nimeni la o colonizare și timp de trei sferturi de veac, de la 1699 până la 1770, niciun navigator nu mai acostă aici. Atunci însă apăru cel mai ilustru navigator din lume, căpitanul Cook, și noul continent nu întârzie să-și deschidă porțile emigranților din Europa. În timpul celor trei călătorii celebre, James Cook acostă la țărmul Noii Olande pentru prima oară la 31 martie 1770. După ce avu fericirea să observe întâmplător la Otahiti trecerea planetei Venus peste Soare⁸, Cook se avântă cu mica sa navă Endeavour în partea de vest a Oceanului Pacific. După ce dădu peste Noma Zeelandă, el ajunse într-un golf de pe coasta de vest a Australiei, pe care o

găsi atât de bogată în plante noi, încât îi dădu numele de Golful Botanic. Este actualul Botany-Bay. Legăturile sale cu băştinaşii pe jumătate abrutizaţi sunt puţin interesante. Porni din nou spre nord şi la 16° latitudine, aproape de Capul Tribulation, Endeavour se izbi, la opt leghe de coastă, de un banc de corali. Primejdia de scufundare era iminentă. Aruncără merindele şi tunurile în mare; dar în noaptea următoare, fluxul readuse corabia pe linia de plutire. Nava nu se scufundă, încrucişând o bucată de coral prinsă în spărtură astupă suficient deschizătura pe unde pătrunde apă. Cook putu să-şi conducă astfel nava într-un golful în care se vărsa un râu şi care de atunci primi numele de Endeavour. Aici, timp de trei luni cât durară reparaţiile, englezii încercără să stabilească legături cu indigenii, dar nu prea izbutiră. Apoi din nou Endeavour îşi continuă drumul spre nord. Cook voia să ştie dacă există vreo strâmtoreare între Noua Guinee şi Noua Olandă; după alte câteva primejdii şi după ce-şi expusese de douăzeci de ori nava, zări marea care se întindea înspre sud-vest. Strâmtorea există şi fu trecută. Cook acostă pe o mică insulă şi luă în stăpânire, în numele Angliei, toată coasta cât era de lungă, pe care o explorase. O boteză cu un nume specific britanic: Noua Galie de Sud. Trei ani mai târziu, îndrăzneţul marinări comanda navele *Aventure* şi *Résolution*; căpitanul Fourneaux, comandând nava *Aventure*, porni să exploreze coastele insulei Van Diemen şi se întoarse cu presupunerea că ea făcea parte din Noua Olandă. Abia în 1777, la a treia călătorie a sa, Cook ancoră navele sale *Résolution* şi *Découverte* în Golful Aventurii, pe coasta Van Diemen. De aici porni mai departe, pentru ca peste câteva luni să moară în insulele Sandwich.

— A fost un om mare, spuse Glenarvan.

— Cel mai vestit marinări din căţi a cunoscut istoria! Banks, tovarăşul lui, sugeră guvernului englez ideea de a întemeia o colonie la Botany-Bay. După el, s-au aventurat navigatori de toate neamurile. În ultima scrisoare primită de la La Pérouse, scrisă din Botany-Bay şi datând din 7 februarie 1787, nenorocosul marinări îşi anunţă intenţia de a vizita golful Carpentaria şi întreaga coastă a Noii Olande, până la Van Diemen. El plecă, dar nu se mai întoarse. În 1788, căpitanul Phillips întemeie la Port Jackson prima colonie engleză. În 1791, Vancouver face o explorare amănunţită a coastelor de sud ale noului continent. În 1792, Entrecasteaux, trimis în căutarea lui La Pérouse, face ocolul Noii Olande pe la sud şi vest, descoperind în drumul său nişte insule necunoscute. În 1795 şi 1797, Flinders şi Bass, doi tineri,

întreprind o îndrăzneață recunoaștere a coastelor sudice, într-o barcă lungă de numai opt picioare. În 1797, Bass trece, între țara Van Diemen și Noua Olandă, prin strâmtarea care-i poartă numele, în același an, Vlaming, descoperitorul insulelor Amsterdam, identifică pe țărmurile orientale râul Swan, în care înnotau cele mai frumoase lebede negre. Flinders reluă firul originalelor lui cercetări în 1801, și pe la $135^{\circ}58'$ longitudine și $35^{\circ}45'$ latitudine se întâlni la Encounter-bay cu *Géographe* și *Naturaliste*, două nave franceze comandate de căpitanii Baudin și Hamelin.

— A, căpitanul Baudin? spuse maiorul.

— Da, de ce te miri?

— O, nimic! Continuă, scumpul meu Paganel!

— Continui deci, pomenind pe lângă numele acestor navigatori și pe acela al căpitanului King care, de la 1817 până la 1822, desăvârși recunoașterea coastelor dintre tropice ale Noii Olande.

— Cu acestea avem douăzeci și patru de nume, anunță Robert.

— Bine, răspunse Paganel, am și pus mâna pe jumătate din carabina maiorului. Și-acum, că am terminat cu marinarii, să trecem la călători.

— Foarte bine, domnule Paganel, spuse lady Helena. Trebuie să mărturisesc că ai o memorie uluitoare.

— Ceea ce e foarte rar, adăugă Glenarvan, la un om atât de...

— Atât de distrat, se grăbi să completeze Paganel. O! Eu am doar memoria datelor și faptelor. Doar atât!

— Douăzeci și patru, repetă Robert.

— Ei bine, al douăzeci și cincilea este locotenentul Daws. Era în 1789, la un an după întemeierea coloniei de la Port Jackson. Se făcuse înconjurul noului continent, dar nimeni nu putea spune ce era în interiorul lui. Un lung sir de munți paraleli cu țărmul răsăritean păreau că interzic orice acces în interior. După nouă zile de mers, trebui să se întoarcă din drum și să se înapoieze la Port Jackson. În același an, căpitanul Tench încercă să treacă lanțul înalt de munți fără să reușească. Aceste două insuccese au împiedicat timp de trei ani pe călători să reia greaua încercare. În 1792, colonelul Paterson, un îndrăzneț și încercat explorator african, dete greș în aceeași încercare. În anul următor, un simplu marinări englez, curajosul contra-maistru Hawkins, depăși cu douăzeci de mile linia pe care înaintașii lui n-o putuseră trece. În decurs de opt-sprezece ani, numai două nume s-au făcut cunoscute: acela al vestitului marinări Bass și acela al lui Bareiller, un

inginer din colonie, care n-au fost mai fericiti decat predecesorii lor. Ajung astfel in anul 1813, in care se descoperi, in sfarsit, o trecatoare la vest de Sydney. Guvernatorul Macquarie indrazni sa o depaseasca si intemeie dincolo de Munții Albaștri orașul Bathurst. Din acest moment, Throsby in 1819, Oxley care străbătu trei sute de mile din acest ținut, Howel și Hune, care au plecat din Twofold-Bay, pe unde trece paralela 37, și căpitanul Surt, care, in 1829 și 1830 a cercetat cursurile râurilor Darling și Murray, au îmbogățit geografia cu date noi, contribuind și la dezvoltarea coloniilor.

— Treizeci și șase, spuse Robert.

— Perfect! Am înaintat! răsunse Paganel. Citez informativ pe Eyre și Leichardt, care străbat o parte din țară in 1840 și 1841; pe Stuart, in 1845; pe frații Gregory și Helpmann, in 1846, in Australia occidentală; pe Kennedy in 1847, pe fluviul Victoria, și in 1848, in Australia de nord; Gregory, in 1852; Austin, in 1854; frații Gregory, de la 1855 la 1858, in nord-vestul continentului; Babbage, de la lacul Torrens până la lacul Eyre, și ajung in sfârșit la un călător vestit, pomenit in cronică australiană, la Stuart, care a trasat trei căi îndrăznețe de-a curmezișul continentului. Prima sa expediție in interior a avut loc in 1860. Mai târziu, dacă vreți, vă voi povesti cum a fost străbătută Australia de patru ori de la sud la nord. Astăzi mă mărginesc să termin lunga înșiruire de nume. De la 1860 la 1862, voi adăuga la numele atâtior îndrăzneți pionieri ai științei și pe acelea ale fraților Dempster, pe ale lui Clarkson și Harper, Burke și Wills, pe acelea ale lui Neilson, Walker, Landsborough, Mackinlay, Howit...

— Cincizeci și șase! strigă Robert.

— Bine, maiorule, reluă Paganel, n-am să te însel la cântar, căci nu ți-am citat nici pe Duperrey, nici pe Bougainville, Fitz-Roy, Wickham, Stokes...

— Ajunge! făcu maiorul, copleșit de avalanșa atâtior nume.

— Nici pe Perou, nici pe Quoy, reluă antrenat Paganel, nici pe Bennett, Cunningham, Nutchell, Tiers.

— Iertare!

— Nici pe Dickson, nici pe Strelesky, Reid, Wilkes, Mitchell...

— Oprește-te, Paganel! îl rugă Glenarvan, care râdea din toată inima. Ai să-l strivești pe bietul Mac Nabbs! Fie-ți milă! Se dă bătut!

— Și carabina lui? întrebă geograful cu un aer triumfător.

— E a dumitale, Paganel, răsunse maiorul. Și-mi pare destul de rău. Dar ai o memorie care poate să câştige un întreg muzeu de artillerie.

- Nici nu se poate să cunoști mai bine Australia, spuse lady Helena. Nici măcar cel mai mic nume, nici cel mai mic amănunt...
- O! Chiar cel mai mic amănunt... spuse maiorul cătinând din cap.
- Ei, ce e, Mac Nabbs? strigă Paganel.
- Spun că poate nu cunoști chiar toate amănuntele despre descoperirea Australiei.
- Nu mai spune! făcu Paganel cu un gest de mândrie.
- Și dacă-ți citez unul pe care nu-l cunoști, îmi înapoiezi carabina?
- Pe loc, maiorule!
- Încheiem târgul?
- Îl încheiem.
- Bine. Știi dumneata de ce Australia nu aparține Franței?
- Dar, mi se pare...
- Sau, cel puțin, care e explicația pe care-o dau englezii?
- Nu, maiorule, recunoscu Paganel cu un aer contrariat.
- Foarte simplu. Deoarece în 1802, căpitanul Baudin, care nu era deloc un fricos, se însăpăimântă într-atâta de orăcăitul broaștelor australiene, încât ridică grăbit ancora și o luă la fugă, fără să se mai întoarcă vreodată.
- Ce? strigă savantul. Așa se spune în Anglia? Dar e o glumă proastă!
- Foarte proastă, mărturisesc, răspunse maiorul. Dar în Anglia este istorică.
- E o insultă! strigă geograful patriot. Și asta se spune cu seriozitate?
- Sunt silit să-o recunosc, scumpul meu Paganel, răspunse Glenarvan, în timp ce toți cei prezenți râdeau în hohote. Cum, nu cunoști acest amănunt?
- Deloc. Dar protestez! De altfel, englezii ne spun „mâncători de broaște” și în genere nu ți-e frică de ceea ce mănânci.
- Asta nu se spune, Paganel, răspunse maiorul surâzând cu modestie.
- Și iată cum această faimoasă carabină Purdey Moore & Dickson rămase în proprietatea maiorului Mac Nabbs.

Capitolul V

Mânia Oceanului Indian

La două zile după această conversație, John Mangles, după ce determină la amiază longitudinea și latitudinea, anunță pasagerii că *Duncan* se găsea la $113^{\circ}37'$ longitudine. Călătorii consultară harta de la bord și văzură, spre marea lor satisfacție, că doar cinci grade îi mai despărțeau de Capul

Bernouilli. Între acest cap și vârful Entrecasteaux, coasta australiană descrie un arc de-a lungul paralelei 37. Dacă *Duncan* ar fi urcat spre Ecuator, ar fi făcut îndată cunoștință cu Capul Chatham, pe care-l lăsase la o sută douăzeci de mile înspre nord. Iahtul naviga acum în partea Oceanului Indian, adăpostită de continentul australian. Puteau deci nădăjdui că în mai puțin de patru zile Capul Bernouilli se va ivi la orizont.

Până atunci vântul de vest le fusese favorabil, ajutând înaintarea navei; dar de câteva zile avea tendință să scadă; și puțin câte puțin se liniști. La 13 decembrie se potoli cu totul și velele *Duncan*-ului atârnau nemîșcate de-a lungul catargelor. Dacă n-ar fi avut o elice atât de puternică, *Duncan* ar fi fost înlanțuit în calmul oceanului.

Această stare a atmosferei s-ar fi putut prelungi la nesfărșit. Spre seară, Glenarvan discuta această chestiune cu John Mangles. Tânărul comandant, care vedea cum i se golesc magaziile cu cărbuni, era foarte nemulțumit de potolirea vântului. Întinsese toate velele pentru a se folosi de cea mai mică adiere; dar, după o expresie marinărească, „n-aveai vânt nici măcar cu ce să-ți umpli o pălărie”.

— În orice caz, spuse Glenarvan, nu trebuie să ne plângem prea mult. Mai bine să n-avem vânt, decât să bată unul potrivnic.

— Aveți dreptate, milord, răspunse John Mangles. Dar după un asemenea calm întotdeauna urmează o schimbare de timp. Iată de ce mă tem; navigăm în limita musonilor, care din octombrie până în aprilie bat dinspre nord-est, și dacă ne prind în larg vom întârzia foarte mult pe acest drum.

— Ce vrei, John! Dacă se va întâmpla aşa, va trebui să ne supunem. La urma urmei, nu va fi decât o întârziere, atâtă tot.

— Fără îndoială. Dacă nu se va isca o furtună.

— Îți-e teamă de vreme rea? spuse Glenarvan, privind cerul pe care, de la orizont până la zenit, nu se zărea nici urmă de nor.

— Da, mărturisi comandantul. Vă spun dumneavoastră, milord, dar n-aș vrea să sperim pe lady Glenarvan și nici pe Miss Grant.

— Și bine faci. Dar ce e?

— Niște semne foarte sigure de furtună. Să nu vă încredeți în aparențele cerului, milord. Nimic nu este mai îngelător. De două zile, barometrul coboară neliniștitor; în acest moment se află la douăzeci șișapte de degete⁹. E un avertisment de care trebuie să ținem seama. Mie mi-e teamă mai ales

de mânia mării australe, căci am avut de-a face cu ea. Vaporii, care se condensează pe imenșii ghețari de la Polul Sud, produc un gol de aer extrem de mare. Astfel se naște o luptă între vânturile polare și ecuatoriale, care creează ciclonii, tornadele și acele multiple forme de furtuni pe care un vapor nu le înfruntă fără să sufere.

— John, răsunse Glenarvan, *Duncan* e o navă solidă și comandantul ei, un marinării ișcusit. Să vină furtuna și vom ști să ne apărăm!

John Mangles, exprimându-și temerile, se lăsa condus de instinctul său de încercat lup de mare. Scădereea neconitență a coloanei de mercur din barometru îl făcu să ia la bord toate măsurile de prevedere. Comandantul aştepta o furtună puternică, pe care de altfel nu o prevestea niciun nor; știința și intuiția sa însă nu se puteau însela; curenții atmosferici fug din locurile unde coloana de mercur este înaltă, înspre acelea unde ea scade; cu cât aceste regiuni sunt mai apropiate între ele, cu atât mai repede se restabilește nivelul între straturile de aer și deci viteza vântului este mai mare.

John rămase pe punte toată noaptea. Către ora unsprezece, cerul se întunecă spre sud. Căpitanul urcă echipajul la catarge pentru a strângе velele mici. Lăsa doar velele mari și focurile. Spre miezul nopții, vântul se înțezi. Bătea foarte tare și cu o viteză mereu crescândă. Scârțăitul catargelor, vuietul vântului prin manevrele întinse, sunetul sec al velelor ce fluturau uneori când vântul își schimba direcția și geamătul pereților interiori atraseră atenția pasagerilor asupra celor ce nu știau încă. Paganel, Glenarvan, maiorul, Robert se iviră pe punte, curioși și gata să dea o mâna de ajutor. Pe aceeași boltă, care cu puțin timp înainte era senină și înstelată, se îngrămădeau acum nori grei, care, contrastând cu fâșiiile luminoase, dădeau cerului aspectul unei immense blăni de leopard.

— Uraganul? îl întrebă scurt Glenarvan pe John Mangles.

— Nu încă, dar în curând, răsunse scurt comandantul.

În acel moment el dădu ordin să se coboare și să se strângă gabierul. Marinarii se avântară pe scările de frânghii și micșorără, cu destulă greutate, suprafața velei, înfășurând-o pe verga coborâtă. John Mangles voia să mențină cât mai multe vele ridicate pentru a sprijini iahtul și a-i îndulci ruliul.

După ce luă aceste măsuri de prevedere, dădu ordin lui Austin și șefului de echipaj să se pregătească pentru a înfrunta uraganul care avea să se

dezlănțuie. Aceștia legară bârcile de pe bord cu încă un rând de parâme. Întărîră apoi parâmele care legau tunul. Șarturile catargelor fură de asemenea întărîte. Ușile care duceau sub punte fură închise. John, asemenea unui ofițer ce urmărește de pe marginea unei tranșee asaltul inamicului, nu mai părăsi bordul. De acolo, de pe înălțimea dunetei, încerca să smulgă tainele acestui cer prevestitor de furtună. În clipa aceea, coloana de mercur coborâse la douăzeci și șase de degete, scădere care se întâmplă foarte rar, iar pe stormglass¹⁰ se citea furtună.

Era ora unu noaptea. Puternic zguduite în cabina lor, lady Helena și Miss Grant îndrăzniră să se urce pe punte. Vântul avea acum o viteză de paisprezece prăjini pe secundă. Şuiera cu furie pretutindeni. Cablurile de oțel, asemenea coardelor unui instrument, mânghiate de un arcuș uriaș, îngânau vântul. Macaralele se ciocneau, în timp ce parâmele scoteau sunete ascuțite; velele, la schimbările bruște de vânt, răsunau ca niște tunuri. Valuri însăși înspumătoare asaltau iahtul, care juca pe creasta lor însăpicată ca o coajă de nucă.

Când zări pasagerele, căpitanul John alergă înspre ele, rugându-le să intre din nou în cabină: câteva valuri udaseră puntea, care putea fi măturată de ape dintr-un moment în altul. Zgomotul infernal al furtunii era atât de puternic, încât lady Helena abia auzi cele spuse de Tânărul comandant.

— Nu e nicio primejdie? îl întrebă ea, profitând de o ușoară potolire a vântului.

— Niciuna, doamnă, răsunse John Mangles, dar nici dumneavaastră, nici Miss Mary nu puteți rămâne pe punte.

Lady Glenarvan și Miss Grant nu se împotriviră unui ordin care semăna mai mult cu o rugămintă și coborâră din nou sub punte, tocmai în clipa în care un val, năvălind din direcția pupei, zgudui geamurile cabinelor. Din acel moment, vântul își îndoi puterea; catargele se încovoiară sub presiunea velelor și iahtul părea că se ridică peste valuri.

— Strânge vela mare! strigă John Mangles. Jos focurile și contra-gabierul!

Marinarii trecu la posturi; manevrele fură lărgite și focurile lăsate, cu un zgomot ce întrecea pe cel al furtunii. Pe coșul *Duncan*-ului ieșeau nori groși de fum negru. Paletele elicei, câteodată ieșite din apă, izbeau neregulat marea.

Glenarvan, maiorul, Paganel și Robert priveau cu admirație și în același timp cu spaimă lupta *Duncan*-ului cu valurile; ei se țineau cu putere de parapet, fără să poată schimba o vorbă, și priveau stolurile de pescăruși, tovarăși de furtună, care se jucau printre valuri.

În clipa aceea, un fluierat asurzitor acoperi urletul furtunii. Aburii țâșniră cu violență prin supapele de siguranță ale cazanelor; fluierul de alarmă răsună cu o putere neobișnuită; iahtul se aplecă brusc într-un bord și Wilson, care era la cârmă, fu răsturnat de o smucitură neașteptată de timonă. *Duncan* era la travers pe valuri și nu mai asculta de cârmă.

— Ce s-a întâmplat? strigă John Mangles, repezindu-se pe pasarelă.

— S-a aplecat nava, răspunse Tom Austin.

— S-a rupt cârma?

— La mașini, la mașini! se auzi vocea șefului-mecanic.

John se îndreptă într-acolo și în grabă se împiedică pe scară. Un nor de aburi umplea camera mașinilor. Pistoanele erau imobilizate în cilindri, iar bielele nu mai imprimau nicio mișcare arborelui motor. În acest moment, văzând că orice efort este inutil și temându-se de soarta căldărilor, șeful-mecanic închise admisia vaporilor, lăsându-i să iasă prin țeava de evacuare.

— Ce se întâmplă? întrebă comandantul.

— Elicea s-a strâmbat sau s-a întepenit și nu mai funcționează, îl lămuri mecanicul.

— Cum? Și nu este posibil s-o punem în mișcare?

— Imposibil!

Momentul nu era indicat să se încerce o reparație a avariei. Fapt cert era că elicea nu mai funcționa, deci aburii, nemaiexercitându-și forța, s-au evacuat prin supapele de siguranță. John era silit să recurgă la vele, folosind ca sprijin vântul care între timp îi devenise cel mai primejdios dușman.

În câteva cuvinte, comandantul îl puse la curent pe lordul Glenarvan și îl rugă să intre sub dunetă împreună cu ceilalți pasageri. Acesta vră să rămână pe puncte.

— Nu, milord, se opuse John Mangles cu hotărâre, este necesar să rămân singur cu echipajul. Nava poate cădea între valuri, care o vor arunca în toate sensurile, fără nicio cruce.

— Dar nu vă putem fi de folos cu ceva?

— Coborâți, milord, este necesar! Există anumite împrejurări în care eu sunt singurul stăpân la bord. Vă cer să coborâți imediat!

Pentru ca John Mangles să vorbească atât de hotărât, trebuia ca situația să fi fost desperată și Glenarvan întelesese că era de datoria lui să dea exemplu de disciplină. Părăsi deci puntea de comandă, urmat de cei trei tovarăși ai săi, pentru a se întâlni cu cele două pasagere care așteptau cu teamă deznodământul acestei lupte contra forțelor naturii.

— Ce om energetic este bravul meu John! spuse lordul Glenarvan întrând în careu.

— Da, el mi-a amintit pe acel șef de echipaj din „Furtuna” marelui dumneavoastră Shakespeare, care striga regelui ce se afla pe bordul navei sale: „Plecați de aici! Liniște! Coborâți în cabine! Dacă nu puteți impune liniștea acestor elemente, tăceti! Nu mai încurcați drumul!”

În acest timp, John Mangles nu precupește niciun efort pentru a evita ca nava, din cauza imobilității elicei, să fie adusă de vânt într-o poziție periculoasă, care uneori poate merge până la răsturnare. Se hotărî să țină la capă, pentru ca astfel să se îndepărteze cât mai puțin posibil de drum. Era deci necesar să ridice o parte din vele și să brațeze în pană, pentru a putea să rămână travers pe furtună. Lăsa gabierul larg, ridică o velă trincă pe straiul catargului mare și puse cârma sub vânt.

Iahtul, care era dotat cu mari calități nautice, ținând excelent marea, naviga ca un cal stăpânit în pinteni și oferea valurilor ce-l năpădeau necontenit doar o parte din bordajul său. Această velatură, fie ea chiar atât de redusă, va rezista oare? Deși confecționată din cea mai bună pânză de vele de Dundee, nu va ceda unei tensiuni atât de violente?

Această ținută „la capă” avea avantajul că oferea valurilor porțiunile cele mai solide ale navei și o menținea totodată pe drumul inițial. Ea însăși nu era lipsită de pericol, căci, la o rafală de vânt, iahtul putea lua o bandă din care să nu se mai poată redresa. Dar John Mangles nu avea de ales altă manevră și se hotărî să țină „la capă” atâtă timp cât arborada va rezista.

Întreg echipajul era la posturile de manevră, gata să intervină acolo unde ar fi fost necesar. John, sprijinindu-se între parâme, supraveghează marea înfuriată.

În tot restul nopții situația rămase neschimbată, dar toți nădăjduiau că furtuna să slăbească în zori. Speranța fu însă în van, căci spre ora opt ea se întări, vântul atinse 90 km pe oră, transformându-se în uragan.

John nu spunea niciun cuvânt, dar se temea pentru navă, precum și pentru cei de la bordul ei. *Duncan* avea un ruliu însăspăimântător. Pontili părâiau și

adesea extremitățile vergilor catargului de la prova atingeau creasta valurilor. La un moment dat, echipajul fu convins că nava nu se va mai redresa. Cu securile în mâna, marinarii erau gata să taie șarturile catargului mare când, rupte din grandee, velele își luară zborul ca niște albatroși gigantici.

Duncan se redresă; dar cum era fără niciun punct de sprijin pe valuri și fără cârmă, fu frământat în chip groaznic. Catargele amenințau să se rupă de la bază. Velierul nu mai putea suporta multă vreme un asemenea ruliu; încheieturile lui slăbeau și în curând valurile aveau să pătrundă prin crăpăturile bordajului.

John Mangles nu mai avea decât o singură soluție: să ridice o velă mică de furtună și să se lase dus de vânt. După câteva ore încordate de muncă, în care timp vela căzu de nenumărate ori, *Duncan* era mânat în sfârșit de o nouă velă trincă, ridicată la catargul din prova. Ceasul arăta trei după-amiază.

Și astfel, condus cu vântul din pupa, iahtul își reluă drumul cu viteza vântului. Mergea astfel spre nord-est, împins de furtună. Numai o viteză atât de mare îi putea aduce salvarea. Uneori, depășind viteza valurilor, se înfunda ca un enorm cetaceu cu prova în coasta celor pe care le ajungea, și puntea îi era măturată până la pupa. Alteori, când viteza sa era egală cu cea a valurilor, *Duncan* nu mai guverna și făcea salturi mari, riscând să se răstoarne. În fine, erau și momente în care viteza valurilor îl depășea; ele săreau peste bordaj măturând puntea, de astă dată de la pupa la prova, cu o violență căreia nu i se putea opune nimic.

În această stare de nesiguranță, între speranță și deznaștere, se scurse ziua de 15 decembrie și noaptea care îi urmă. John Mangles nu părăsi nicio clipă postul său. Nu mânca nimic și era främântat de temeri, pe care chipul său parcă împietrit nu voia să le trădeze, în tot acest timp încerca cu încăpățânare să străpungă negurile îngrămadite înspre nord.

Desigur, putea să se aștepte la orice. *Duncan*, abătut din drumul lui, se îndrepta spre coasta australiană cu o viteză pe care nimic n-o putea micșora. John Mangles simțea instinctiv că mai era târât și de un curent puternic. Se temea că din clipă în clipă nava s-ar putea izbi de vreo stâncă, sfărâmându-se astfel în mii de bucăți. El socotea că aveau coasta la cel puțin douăsprezece mile sub vânt. Or, pământul însemna naufragiu, deci pierderea vasului. De o mie de ori e mai bine să înfrunți uraganul în mijlocul

oceانului, chiar dacă te lași în voia lui; când furtuna reușește să azvârle nava pe coaste, nu mai poate fi nicio scăpare.

John Mangles îl căută pe Glenarvan spre a-i vorbi între patru ochi; îi descrise situația, fără a-i micșora gravitatea; îl privi în față cu tot sângele rece al unui marinări pregătit pentru orice. Sfârși spunându-i că va fi poate silit să arunce *Duncan*-ul pe coastă.

— Ca să salvăm pe cei de pe navă, dacă va fi cu putință, milord.

— Fă-o, John, răsunse Glenarvan.

— Și lady Helena? Miss Grant?

— Le voi spune numai în ultimul moment, când vom pierde orice speranță de a rezista împotriva valurilor. Să mă previi.

— Am să vă previn, milord.

Glenarvan se întoarse lângă cele două pasagere, care, fără a cunoaște cât de mare era primejdia, o presimțea. Ele arătau un curaj cel puțin egal cu cel al tovarășilor lor. Paganel se lansa în teoriile cele mai nepotrivite asupra direcției curentilor atmosferici, făcând lui Robert, care îl asculta, comparații interesante între tornade, cicloni și furtunile rectilinii. Cât despre maior, el aștepta deznodământul cu fanatismul unui musulman.

Către ora unsprezece, uraganul parcă se potoli puțin; cețurile umede se împrăștiară și, printr-un colț mai luminat, John zări un moment o coastă joasă la șase mile sub vânt, spre care *Duncan* alerga în plină viteză. Acolo valurile se ridicau la o înălțime amețitoare, depășind uneori cincizeci de picioare. John înțelesese că ele se loveau de ceva foarte solid, stânci sau bancuri de nisip. Numai un asemenea obstacol putea ridica astfel de coloane de apă.

— Sunt bancuri de nisip, îi spuse lui Austin.

— Și eu cred la fel, răsunse secundul.

— Suntem în voia soartei, reluă John. Dacă nu nimerim un culoar de trecere, suntem pierduți.

— Să folosim fluxul, poate vom putea trece peste bancuri, domnule comandant.

— Austin, privește puțin furia talazurilor. Ce navă le-ar putea rezista oare? Dragul meu prieten, numai Dumnezeu ne poate ajuta.

În acest timp, *Duncan* era mânat spre coastă, numai de vela trincă, cu o viteză însăși imănătoare. În curând, nu-i mai despărțea de povârnișul bancului decât două mile. Ceața ascundea mai tot timpul coasta. Totuși lui

John i se păru că dincolo de marginea spumoasă era o regiune mai liniștită. Acolo *Duncan* s-ar găsi oarecum la adăpost. Dar cum să treacă?

John chemă pasagerii pe punte, căci nu voia ca în momentul naufragiului să fie închiși în cabine. Glenarvan și tovarășii săi priviră marea însăspăimântătoare. Mary Grant păli.

— John, îi spuse încet Glenarvan Tânărului comandant, voi căuta să-mi salvez soția sau voi pieri împreună cu ea. Ai grijă de Miss Grant.

— Da, milord, răspunse Mangles.

Duncan nu se mai găsea decât la câteva sute de metri de pragul bancului. Marea, în acel moment de flux, lăsa fără îndoială destulă apă sub chila navei, pentru ca aceasta să poată trece peste fundul primejdios. Dar valurile uriașe care-o ridicau și o coborau necontenit ar fi izbit-o, fără doar și poate, de prag. Cum să îndulcească intensitatea mișcărilor valurilor, într-un cuvânt, cum să liniștească această mare înfuriată?

Lui John Mangles îi veni o ultimă idee.

— Ulei! strigă el. Copii, vărsați ulei! Vărsați ulei!

Tot echipajul îi înțelese numai decât gândul. Era vorba de folosirea unei metode care uneori reușește; furia valurilor se poate potoli, acoperindu-le cu un strat de ulei; acest strat care plutește și se întinde pe deasupra apelor le distrugе puterea de soc prin mărirea forței de coeziune a moleculelor lichide. Efectul se produce imediat, dar e de scurtă durată. Când o navă a depășit această mare artificială calmă, valurile își îndoiesc furia și vai de cine îndrăznește să le înfrunte!¹¹ Butoiașele cu ulei de focă fură urcate de pasageri pe teugă. Apoi, cu lovitură de secure, ele fură desfundate și suspendate deasupra parapetului, atât la tribord cât și la babord.

— Aşa! E bine! strigă John Mangles, pândind momentul prielnic.

Peste douăzeci de secunde, iahtul atinse intrarea trecătorii, mascată de un val continuu.

— Acum! strigă Tânărul căpitan.

Răsturnară butoiașele, din care se scurseră valuri de ulei. Imediat stratul vâscos nivelă, ca să spunem aşa, suprafața spumoasă a mării.

Duncan trecu deasupra apelor liniștite și se găsi în curând într-un bazin calm, dincolo de mult temutele bancuri, în timp ce oceanul, rupându-și zăgazul de o clipă, înălță iarăși în urma iahtului uriașe valuri însipumate.

Capitolul VI

Capul Bernouilli

Prima grijă a lui John Mangles a fost să fixeze bine nava cu două ancore, acolo unde apa avea o adâncime de cinci brațe. Fundul, format de un prundiș tare, era extrem de favorabil. Deci, nicio teamă ca nava să fie târâtă cu ancore cu tot, sau să eșueze la reflux. *Duncan* se găsea, după atâtea ceasuri de primejdii, într-un fel de golful, adăpostit împotriva vânturilor din larg de un cap circular înalt.

Lordul Glenarvan strânse mâna Tânărului comandant și-i spuse numai:

— Îți mulțumesc, John.

Iar John Mangles se simți pe deplin răsplătit de aceste cuvinte. Lordul păstră însă numai pentru sine taina temerilor lui, și nici lady Helena, nici Mary Grant, nici Robert nu bănuiră gravitatea primejdiei din care scăpaseră.

Rămânea de lămurit un singur lucru însemnat. În ce punct de pe coastă fusese aruncat *Duncan* de furtuna aceasta formidabilă? De unde se va relua drumul pe paralela obișnuită? La ce distanță înspre sud-vest rămăsese Capul Bernouilli? Iată primele întrebări ce i s-au pus lui John Mangles. Aceste făcu determinările exacte și însemnă observațiile pe harta de la bord.

De fapt, *Duncan* nu se abătuse prea mult din drum; abia cu două grade. Se găsea la $136^{\circ}1'$ longitudine și $35^{\circ}07'$ latitudine, la Capul Catastrofei, care se afla la unul din vârfurile meridionale ale Australiei, la trei sute de mile de Capul Bernouilli.

Capul Catastrofei, ce poartă un nume atât de funest, are în față Capul Borda, format dintr-un promontoriu al insulei Kanguroo. Între ele se deschide strâmtoarea Investigator, prin care se trece în două golfuri destul de adânci. Unul la nord, golful Spencer, și celălalt la sud, golful Sfântul Vincențiu. Pe coasta orientală a acestui din urmă golf se află portul Adelaida, capitala Australiei meridionale. Orașul, întemeiat în 1836, numără patruzeci de mii de locuitori și are aproape tot ce-i trebuie. Locuitorii se ocupă mai mult de cultivarea pământului roditor, pe care crește viață de vie și portocali, și cu exploatarea în general a tuturor bogățiilor ei agricole decât cu întreprinderi industriale. Populația sa numără mai puțini ingineri decât agricultori, iar comerțul și meseriile sunt slab dezvoltate.

Vasul *Duncan* va putea oare să-și repare avariile? Aceasta era întrebarea. John Mangles voia să știe despre ce era vorba. Puse scafandrii să coboare la

pupa navei; aceştia îi raportară că una din paletele elicei se strâmbase şi lovea corpul navei; din această pricină elicea nu se mai putea învârti. Stricăciunea era gravă, destul de gravă ca să necesite un utilaj care nu se găsea nici la Adelaida.

Glenarvan şi comandanțul John, după o matură chibzuină, luară hotărârea următoare: *Duncan* avea să continue drumul cu vele urmând coasta australiană, căutând urmele *Britannie*; el se va opri la Capul Bernouilli, unde va culege ultimele informații şi va continua apoi drumul spre sud până la Melbourne, unde avariile vor putea fi ușor reparate. Odată ce vor repune elicea în funcțiune, *Duncan* va urma să navigheze de-a lungul coastelor orientale, ca să-şi isprăvească seria cercetărilor.

Propunerea fu adoptată. John Mangles hotărî să profite de primul vânt prielnic ca să ridice ancora. Şi nu astepta mult timp. Spre seară, uraganul se potolise cu totul. În locul lui bătea acum o briză favorabilă dinspre sud-est. Se făcură pregătirile de plecare. Se învergară vele noi. La patru dimineață, marinarii virară cabestanul. În curând, ridicără ancora şi *Duncan*, împins de vele, porni cu viteză, mânat de vântul care sufla dinspre țărmul australian.

Două ore mai târziu, el pierdea din vedere Capul Catastrofei, şi se afla la travers de strâmtarea Investigator. Seara depăşiră Capul Borda, în apropierea căruia se găsea insula Kanguroo, cea mai mare dintre micile insule austriene şi care serveşte de refugiu deportaților care evadează. Insula avea o înfăţişare încântătoare. Rocile stratificate ale malurilor ei erau acoperite cu nişte imense covoare de verdeaţă. Ca şi în momentul descoperirii ei, în 1802, şi azi se zăreau nenumărate turme de canguri, țopăind prin păduri şi câmpii. A doua zi, în timp ce *Duncan* fu pus în pană, bărcile lui acostară, cu misiunea de a cerceta falezele. Nava se afla atunci pe paralela 36, şi până la paralela 38 Glenarvan nu voia să lase niciun punct neexplorat.

În timpul zilei de 18 decembrie, iahtul, înaintând paralel cu vântul ca un adevărat clipper, având toate velele desfăşurate, atinse țărmul golfului Encounter. Aici sosise în 1838 exploratorul Stuart după ce descoperise Murray, cel mai mare fluviu al Australiei meridionale. Nu mai erau țărmurile înverzite ale insulei Kanguroo, ci altele, posomorâte şi aride, care întrerupeau câteodată uniformitatea coastelor joase şi sfârâmate. Ici-colo, câte o faleză cenuşie sau promontorii de nisip, în sfârşit, întreaga uscăciune a unui continent polar.

În timpul acestei călătorii, bărcile îndepliniră o sarcină grea. Marinarii nu se plângau. Aproape întotdeauna îi întovărășeau Glenarvan, nedespărțitul Paganel și Tânărul Robert. Aceștia voiau să caute și să descopere cu ochii lor urmele *Britanniei*. Dar această scrupuloasă cercetare nu le aduse nimic nou despre naufragiu. Țărmurile australiene erau tot atât de mute în această privință ca și coastele Patagoniei. Totuși, nu trebuiau să piardă orice nădejde atâtă vreme cât nu atinseseră punctul indicat precis în document. Acționau astfel dintr-un exces de prudență și ca să nu lase nimic pe seama întâmplării. În timpul nopții, *Duncan* se oprea, punând în pană în aşa fel, încât să se mențină cât mai mult cu puțință în același loc. Ziua, coastele erau cercetate cu cea mai mare grija.

Astfel, la 20 decembrie ajunseră la Capul Bernouilli, care închidea golful Lacedepe, fără ca să fi găsit cea mai neînsemnată epavă. Dar acest insucces nu dovedea nimic. Într-adevăr, de doi ani de când se produsese catastrofa, era firesc ca marea să fi risipit și să fi măcinat resturile tricatargului, smulgându-le dintre stânci. De altfel, indigenii care profitau de pe urma naufragiilor vor fi cules cu siguranță și sfărâmăturile cele mai neînsemnate. Apoi, Harry Grant și cei doi tovarăși ai săi, luați prizonieri în momentul în care valurile îi aruncaseră la țărm, fuseseră fără îndoială tărâți în interiorul continentului.

Dar atunci cădea una din ingenioasele ipoteze emise de Jacques Paganel. Atâtă timp cât fusese vorba despre teritoriul argentinian, geograful putea, pe bună dreptate, să pretindă că cifrele documentului se refereau nu la locul naufragiului, ci chiar la acela al captivității, în adevăr, marile fluvii ale pampasului, bogate în ape, puteau foarte bine să aducă până la mare documentul prețios. Aici, dimpotrivă, în această parte a Australiei, apele care taie paralela 37 sunt mici și rare; mai mult, Rio Colorado și Rio Negro se varsă în mare, după ce străbat plăjile pustii, ce nu pot fi și nici nu sunt locuite, în timp ce principalele fluvii australiene, Murray, Yarra, Torrens și Darling, sau se varsă unele în altele, sau se înfrățesc cu oceanul prin niște guri care au devenit adevărate rade în care navegația e foarte activă. Deci cum ar fi fost posibilă coborârea unei sticle atât de fragile de-a lungul acestor ape străbătute fără încetare, și cum ar fi putut ea ajunge în ocean?

Această imposibilitate nu putea scăpa unor minti agere. Ipoteza lui Paganel, plauzibilă în Patagonia și în provinciile argintiniene, era deci ilogică în Australia. Aceasta o recunoscu dintr-o discuție pe care o provocă

maiorul Mac Nabbs în legătură cu acest subiect. Era evident că gradele indicate în document nu se refereau decât la locul naufragiului și că, în consecință, sticla fusese aruncată în mare în locul unde se sfărâmase *Britannia*, pe coasta occidentală a Australiei.

Totuși, cum observă, de altfel pe bună dreptate, și Glenarvan, această ultimă interpretare nu excludea ipoteza captivității căpitanului Grant, care de altfel făcea să se înțeleagă aceasta în documentul lui, prin cuvintele de care călătorii trebuiau să țină seamă: „Unde vor fi prizonierii indigenilor cruzi.” Dar nu exista niciun motiv ca să caute prizonierii pe paralela 37 mai mult decât pe o alta.

Această problemă, atât de mult dezbatută, își găsi astfel soluția definitivă și dădu naștere la următoarele consecințe: dacă urmele *Britanniei* nu se găseau la Capul Bernouilli, lordul Glenarvan nu mai avea altceva de făcut decât să se întoarcă în Europa. Cercetările lui n-ar fi dus deci la niciun rezultat, dar el își îndeplinise datoria cu curaj și conștiinciozitate.

Toată această discuție întristă mult pe pasagerii iahtului și aduse lacrimi în ochii copiilor căpitanului Grant. Îndreptându-se spre țărm, cu lordul și lady Glenarvan, John Mangles, Mac Nabbs și Paganel, Mary și Robert Grant își spuneau că problema salvării tatălui lor trebuia să se hotărască atunci, în mod irevocabil. De data asta, nimeni nu putea contesta că Paganel demonstrase judicios, într-o discuție ce avusese loc mai înainte, că naufragiații ar fi fost de mult repatriați, dacă vasul lor s-ar fi sfărâmat de stâncile de pe coasta orientală.

— Curaj! Curaj! Trebuie să ai mereu curaj! repeta lady Glenarvan tinerei fete care ședea lângă ea în barca ce-i ducea spre țărm. Norocul nu ne va părăsi!

— E tot ce vreau să sper, și doresc aceasta din suflet.

Țărmul nu mai era decât la două sute de metri și se termina în pante destul de blânde la extremitatea capului, care înainta în mare pe o distanță de două mile. Barca acostă într-un golfuleț natural, între bancurile de coral pe cale de formare, care desigur, cu vremea, vor alcătui brâuri de recife în partea de sud a Australiei. Dar, chiar aşa cum erau, puteau sfărâma ușor coca unei nave, și se prea poate ca *Britannia* să-și fi găsit sfârșitul chiar între asemenea bancuri.

Pasagerii de pe *Duncan* debarcară, fără greutate, pe un țărm complet pustiu. Falezele stratificate formau o linie de coastă înaltă de șaizeci până la

optzeci de picioare. Ar fi fost greu să escaladezi acest zid natural fără scări și cârlige. John Mangles descoperi, din fericire, tocmai la vreme, o spărtură, cam la vreo jumătate de milă înspre sud, provocată de surparea parțială a falezei. Fără îndoială, marea izbea această barieră în timpul marilor furtuni de la echinocțiul, provocând astfel prăbușirea părților superioare ale masivului stratificat.

Glenarvan și tovarășii săi se urcară prin spărtură și ajunseră pe înălțimea falezei, străbătând o pantă destul de abruptă. Robert se cățără ca o pisică pe un povârniș aproape vertical și ajunse cel dintâi la creasta de sus, spre desesperarea lui Paganel care se simțea umilit (el, om de patruzeci de ani) să se vadă întrecut de un copil de doisprezece ani. Totuși și el îl întrecu, și încă cu mult, pe maiorul cel domol, care de altfel nici nu ținea la astfel de isprăvi.

Odată adunată, mica trupă cercetă câmpia care se întindea sub ochii ei. Era un șes necultivat, acoperit de tufișuri și de mărăcini înalți, un ținut sterp, pe care Glenarvan îl asemui cu colinele din ținuturile joase ale Scoției, iar Paganel cu câmpiile neroditoare ale Bretaniei. Dar dacă ținutul părea nelocuit de-a lungul coastei, în depărtare se zăreau câteva clădiri civilizate.

— O moară! strigă Robert.

Într-adevăr, la trei mile depărtare, aripile unei mori se învârteau în vînt.

— Da, într-adevăr, e o moară, răspunse Paganel, care-și îndreptase ocheanul spre clădire. Iată un mic monument, pe cât de modest, pe atât de folositor, care are darul să-mi farmece privirea.

— Să mergem la moară, spuse Glenarvan.

Porniră la drum. După o jumătate de oră de mers, pământul lucrat de mâna omului avea o altă înfățișare. Trecerea de la terenul înțelenit la ogorul cultivat se făcu brusc. În locul mărăcinilor, garduri vii înconjurau un pământ de curând desțelenit; câțiva boi și vreo șase cai pășteau pe păsunile înconjurate de salcâmi înalți aduși din marile pepiniere din insula Kanguroo. Încet-încet, apărură câmpii întinse acoperite de cereale, câteva pogoane de pământ pe care se înălțau spice aurii, căpițe de fân ce se ridicau ca niște stupi uriași, livezi cu garduri proaspăt ridicate, o grădină frumoasă, demnă de Horațiu, în care se îmbina utilul cu plăcutul, apoi niște magazii și alte acareturi împărțite cu chibzuință și, în sfârșit, o locuință simplă și confortabilă, dominată de vârful ascuțit al morii pe care o văzuseră și care parcă o mângâia cu umbrele jucăușe ale marilor ei aripi.

În momentul acela, un om de vreo cincizeci de ani, cu o figură plăcută, ieși din casa principală, auzind cei patru câini lătrând. Cinci băieți frumoși, toți fiii lui, îl urmară împreună cu mama lor, care era o femeie voinică. Nu te puteai înșela: omul acesta, încurajat de familia lui, în mijlocul clădirilor încă noi, în ținutul acesta aproape virgin, era prototipul colonistului irlandez care, sătul de mizeriile îndurate la el în țară, venise să își caute norocul peste mări și țări.

Glenarvan și tovarășii lui nu se prezentaseră încă și nici nu apucaseră să spună cine sunt, că irlandezul îi și salută prietenește:

— Fiți bineveniți în casa lui Paddy O’Moore.

— Sunteți irlandez? întrebă Glenarvan, strângând mâna ce i-o întindea colonistul.

— Am fost, răspunse Paddy O’Moore. Acum sunt australian. Intrați, oricine ati fi, domnilor, casa e a dumneavoastră.

Nu le rămânea altceva decât să primească, fără ceremonii, o invitație făcută cu atâta inimă. Lady Helena și Mary Grant intrară în casă, conduse de doamna O’Moore, în timp ce fiii colonistului îi ajutărau pe musafiri să-și scoată puștile de pe umăr.

O sală mare, răcoroasă și luminoasă ocupa parterul casei construite din bârne groase, așezate orizontal. Câteva bânci de lemn lipite de peretei zugrăviți în culori vii, vreo zece scăunașe, două scrinuri de stejar pe care se aflau teancuri de farfurii albe și castroane ce străluceau de curățenie, o masă lungă și lată la care ar fi stat comod douăzeci de oameni, toate formau un mobilier demn de casa aceea solidă și de voinicii irlandezi care o locuiau.

Tocmai se pregăteau să dejuneze. Castronul cu supă aburea între rosbiful și friptura din pulpă de miel, încurajată de farfurii mari cu măslini, struguri și portocale; aveau tot ce era necesar; ba chiar le prisosea. Gazdele erau atât de comunicative, masa avea o înfățișare atât de ispititoare și era aşa de bogat asortată, încât ar fi fost o necuviință să n-o onorezi, așezându-te. Paddy O’Moore arăta străinilor locul ce le era rezervat.

— Vă aşteptam, spuse gazda lordului Glenarvan.

— Dumneata? răspunse acesta foarte mirat.

— Aștept totdeauna pe cei care vin, îi lămuri irlandezul.

Lady Helena era foarte mișcată de felul de a fi atât de simplu și de binevoitor al acestor oameni. O privire a soțului ei o făcu să înțeleagă că și el avea aceleași simțăminte.

Oaspeții lăudară masa, conversația se înjghebă îndată între toți comesenii. Din Scoția în Irlanda nu-i decât o palmă de loc. Râulețul Tweed sapă un șanț mai adânc între Scoția și Anglia decât cele douăzeci de leghe ale canalului Irlandei care desparte vechea Caledonie de verdele Erin. Paddy O'Moore își istorisi povestea. Era aceea a tuturor emigranților alungați de mizerie din țara lor. Mulți merg să caute în lumea largă norocul, dar nu dau decât de nenorociri. Foarte puțini se bucură de o soartă mai bună.

Așa se întâmplase și cu Paddy O'Moore. El părăsise Dundalk-ul, unde murea de foame, și-și duse familia spre ținuturile australiene: debarcă la Adelaida. Nu vră să se facă miner, preferând munca în aer liber a agricultorului.

Două luni mai târziu începu cultivarea lotului ce azi era atât de înfloritor.

Întreg teritoriul de sud al Australiei era împărțit în loturi de vreo șaizeci și cinci de pogoane, pe care guvernul le ceda coloniștilor. Un agricultor putea să scoată de pe un asemenea pământ cât îi trebuie pentru hrana lui și să mai pună și ceva bani deoparte.

Astfel făcu și Paddy O'Moore. Datorită cunoștințelor lui agronomice, ferma prospera, întreaga familie muncea cu spor și avea mulțumirea de a fi un om liber, după ce fusese rob în propria lui țară.

Oaspeții lui răspunseră la povestirea emigrantului irlandez prin cele mai sincere și călduroase felicitări. Paddy O'Moore, după ce-și isprăvi povestea, aștepta, fără îndoială, ca ceilalți să înceapă să-o spună pe-a lor, dar fără să-i provoace. Era dintre oamenii discreți care spun: iată cine sunt eu, dar nu vă întreb cine sunteți voi. Glenarvan avea însă tot interesul să-i vorbească de *Duncan*, de prezența lui la Capul Bernouilli și de cercetările pe care le făcea cu o neobosită perseverență. Dar ca un om care mergea de-a dreptul la țintă, îl întrebă pe Paddy O'Moore în primul rând despre naufragiul *Britannie*.

Răspunsul irlandezului fu negativ. Nu auzise niciodată despre acest vas. De doi ani, nicio navă nu se scufundase pe coastă, nici dincolo, nici dincoace de cap. Or, catastrofa se petrecuse în urmă cu numai doi ani. El putea deci afirma cu toată certitudinea că naufragiații nu fuseseră aruncați în această parte a coastei de vest.

— Acum, milord, adăugă el, vă voi întreba de ce îmi puneți această întrebare?

Glenarvan îi istorisi atunci colonistului povestea documentului, călătoria iahtului, încercările de a-l regăsi pe căpitanul Grant; totodată, nu ascunse

faptul că speranțele lui cele mai mari i se spulberau în fața unor afirmații atât de sigure și că pierduse orice nădejde de a mai găsi vreodată pe naufragiații *Britanniei*.

Asemenea cuvinte trebuiau să producă o impresie dureroasă asupra celor ce-l ascultau pe Glenarvan. Robert și Mary erau de față; ochii le erau scăldăți în lacrimi. Paganel nu găsea niciun cuvânt de mânăiere și de îmbărbătare. John Mangles suferea fără să-și poată alina durerea. Deznădejdea năpădise sufletele acestor oameni generoși, pe care *Duncan* îi adusese pe țărmuri atât de îndepărtate, fără folos, când, deodată, auziră rostindu-se următoarele cuvinte:

— Mulțumiți soartei, milord. În cazul când căpitanul Grant mai trăiește, apoi se află cu siguranță pe pământul australian.

Capitolul VII

Ayrton

Surpriza pe care o stârniră aceste cuvinte fu de nedescris. Glenarvan sări de pe scaun și strigă:

— Cine spune asta?

— Eu, răsunse unul din servitorii lui Paddy O'Moore, ce stătea la celălalt capăt al mesei.

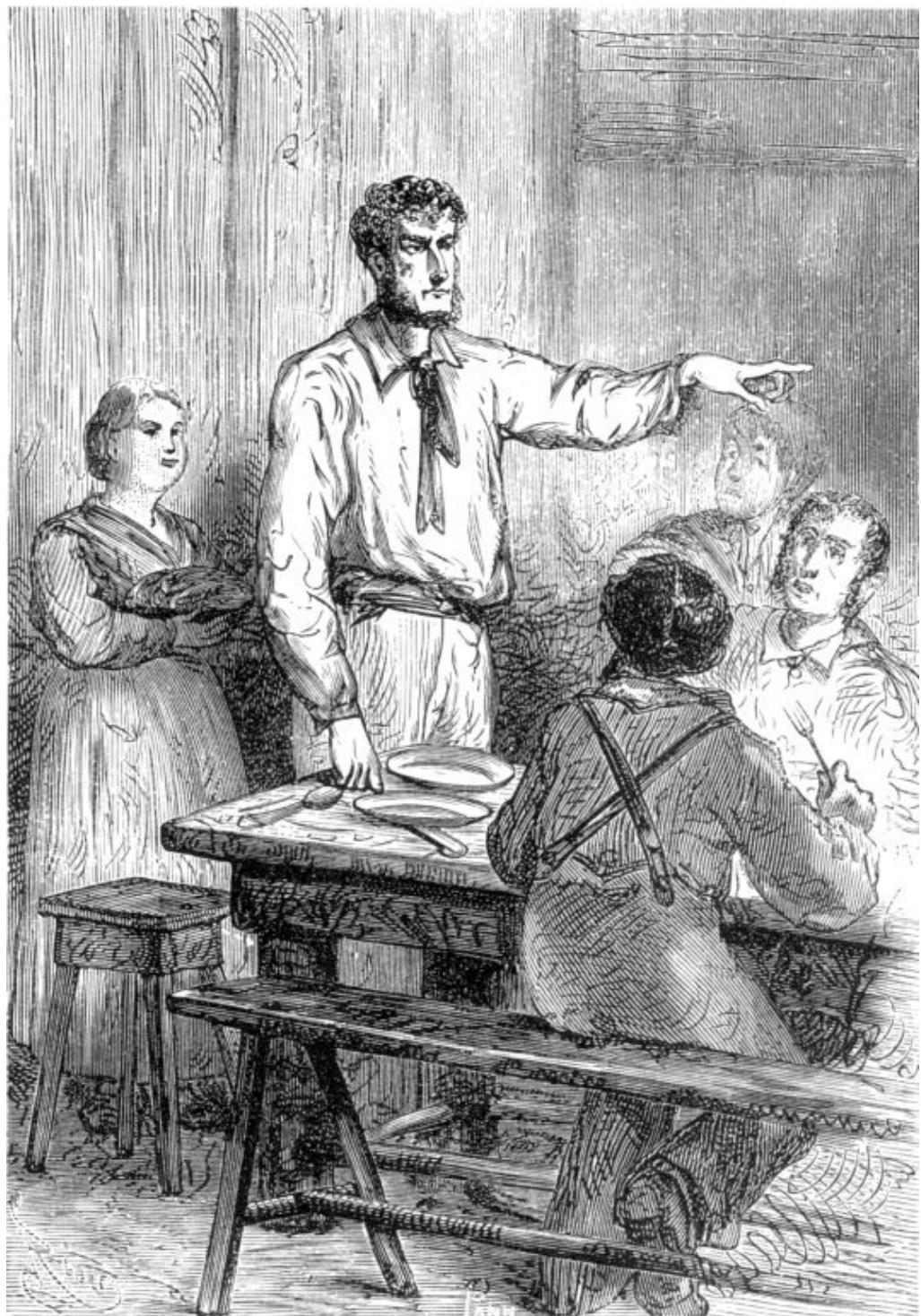
— Tu, Ayrton? întrebă colonistul, tot atât de surprins ca și Glenarvan.

— Eu, răsunse Ayrton cu emoție, dar și cu siguranță în glas. Eu, un scoțian ca și dumneavoastră, milord, și unul din naufragiații de pe *Britannia*.

Această declarație stârni senzație. Încremenită pe jumătate de emoție, pe jumătate de fericire, Mary Grant căzu în brațele bunei lady Helena. Sărind de la locurile lor, John Mangles, Robert și Paganel se repeziră spre acela pe care Paddy O'Moore îl strigase Ayrton.

Acesta era un om de vreo patruzeci și cinci de ani, de talie mijlocie, cu umerii lați; avea o infățișare aspră, hotărâtă; expresia feței îi era intelligentă și energetică, deși trăsăturile îi erau dure. Ochii adânc înfundăți sub niște sprâncene stufoase îi străluceau foarte puternic. Trebuia să fi fost de o putere neobișnuită, deși uscățiv la trup. Era numai nervi, sau cum se spune în Scoția, un om care nu-și pierde timpul ca să se îngrașe. În totul inspira incredere. Simpatia pe care o răspândea în jurul lui era sporită de urmele unei dureri recente, adânc săpate pe obraz. Se vedea că suferise mult, deși părea un bărbat în stare să îndure și să învingă totul.

Glenarvan și prietenii lui fură câștigați de la prima vedere. Personalitatea lui Ayrton se impunea de la început. Glenarvan, făcându-se interpretul tuturor, îl

copleși cu întrebări, la care Ayrton răspunse. Întâlnirea dintre Glenarvan și Ayrton produsese asupra amândurora o emoție puternică.

Primele întrebări puse de Glenarvan erau fără sărăcire și le rostea aproape fără să-și dea seama.

— Dumneata ești unul dintre naufragiații de pe *Britannia*?

— Da, milord. Sunt fostul maistru al căpitanului Grant, răspunse Ayrton.

— Ați scăpat amândoi după naufragiu?

— Nu, milord, nu. În clipa aceea cumplită am fost despărțit de el, smuls de pe puntea vasului și azvârlit pe coastă.

— Deci nu ești unul dintre cei doi marinari despre care vorbește documentul?

— Nu, nu știi nimic despre existența vreunui document. Comandantul l-a azvârlit în mare când nu mai eram la bord.

— Dar comandantul? Comandantul?

— Îl credeam încercat, dispărut sau scufundat împreună cu tot echipajul de pe *Britannia*. Mă socoteam a fi singurul supraviețuitor.

— Dar ai spus că Grant trăiește.

— Nu. Am spus: dacă el trăiește...

— Ai adăugat: este pe continentul australian.

— Într-adevăr, nu poate fi decât pe continentul australian.

— Atunci nu știi unde e?

— Nu, milord, și o repet. Îl credeam înghițit de valuri sau strivit de stânci. De la dumneavoastră aflu că poate mai trăiește.

— Dar atunci, ce știi? întrebă Glenarvan.

— Numai atât: dacă trăiește, căpitanul Grant se află în Australia.

— Unde a avut loc naufragiul? întrebă atunci maiorul Mac Nabbs.

Din primul moment ar fi trebuit să-l întrebe aceasta, dar, impresionat de întâmplare și grăbit să afle mai întâi unde se află căpitanul Grant, Glenarvan nu se interesase de locul în care pierise *Britannia*. Din acea clipă, însă, conversația de până atunci, vagă și lipsită de logică, sărind de la un lucru la altul, atingând doar subiectul fără să-l adâncească, amestecând faptele și intervertind datele, luă o întorsătură ordonată și în curând toate amănuntele acestei întunecate întâmplări se infățișară ascultătorilor într-o formă clară și precisă.

La întrebarea pusă de Mac Nabbs, Ayrton răspunse astfel:

— Când am fost smuls de pe puntea *Britannie*, aceasta se aprobia de coasta Australiei, de care nu ne mai despărțeau decât câteva sute de metri. Naufragiul a avut loc deci chiar în acest punct.

— La 37° latitudine? întrebă John Mangles.

— La 37°, răsunse Ayrton.

— Pe coasta de vest?

— Nu! Pe coasta de est, răsunse imediat maistrul.

— Și când anume?

— În noaptea de 27 iunie 1862.

— Așa este, chiar aşa! strigă Glenarvan.

— Vedeți deci, milord, adăugă Ayrton, că pe bună dreptate am putut spune: dacă mai trăiește, căpitanul Grant trebuie căutat pe continentul australian, și nu în altă parte.

— Îl vom căuta, îl vom găsi, îl vom salva, prietene! strigă Paganel. Ah, document prețios! adăugă el cu naivitate. Trebuie să recunoști că ai căzut în mâinile unor oameni foarte ageri la minte!

Nimeni nu mai dădu atenție cuvintelor măgulitoare ale lui Paganel. Glenarvan și lady Helena, Mary și Robert îl înconjuraseră pe Ayrton și-i strângău mâinile. Li se părea că prezența acestui om era o garanție pentru salvarea lui Harry Grant. De vreme ce marinarii scăpase teafăr din naufragiu, de ce nu ar fi scăpat și comandanțul? Ayrton afirma fericit că Harry Grant trebuia să fi rămas, ca și el, în viață, în ce loc se afla în acel moment n-ar fi putut spune, dar era cu siguranță pe acest continent. La miile de întrebări care îl asaltau, marinarii răspundeau cu o agerime și o precizie remarcabile. În timp ce el vorbea, Miss Mary îi ținea mâna întrale ei. Marinarii era doar un tovarăș al tatălui ei, unul din mateloții de pe *Britannia*! El trăise în preajma lui Harry Grant și navigase cu el pe întinsul mărilor, înfruntând aceleași primejdii! Mary nu-și putea lua ochii de la fața lui aspră și plângăea de fericire.

Nimănuia nu-i trecuse prin cap până în acest moment să pună la îndoială identitatea și autenticitatea celor spuse de maistru. Numai maiorul, și poate John Mangles, mai puțin încrezători, se întrebau dacă spusele lui Ayrton meritau toată încrederea. Întâlnirea aceasta neașteptată ar fi putut să trezească oarecari bănuieri. Desigur, Ayrton pomenise de o serie de fapte și de date care se potriveau, dând și amănunte izbitoare. Dar acestea, oricât de exacte ar fi, nu dau certitudinea, și în general – lucru care s-a observat de

atâtea ori – minciuna se caracterizează tocmai prin precizia amănuntelor. Mac Nabbs nu-i acordă toată încrederea și se feri să se pronunțe.

Cât despre John Mangles, acesta nu rezistă mult timp cuvintelor marinului și îl luă drept un adevărat tovarăș al căpitanului Grant, mai ales când îl auzi vorbind fetei cu atâta entuziasm despre tatăl ei. Ayrton îi cunoștea perfect pe Mary și pe Robert. Îi văzuse în Glasgow, la plecarea *Britanniei*. El le reaminti despre prezența lor la masa de adio, dată la bordul navei prietenilor căpitanului. Luase parte și șeriful MacIntyre. Robert, care pe atunci avea abia zece ani, fusese dat în grija lui Dick Turner, șeful de echipaj, de lângă care fugise, cățărându-se în vârful catargului.

— E-adevărat, e-adevărat! spuse Robert Grant.

Ayrton le amintea astfel zeci de mii de amânunte, cărora nu părea că le dă importanță pe care le-o acorda John Mangles. Iar când se oprea din vorbă, Mary îi spunea cu vocea ei caldă:

— Haide, domnule Ayrton, mai vorbește-ne despre tatăl nostru!

Marinarul asculta de rugămintea fetei, începând să povestească.

Glenarvan nu voia să-l îintrerupă și totuși îl frământau zeci de întrebări mult mai folositoare; dar lady Helena, arătându-i cât de bucuroasă era Mary, nu-l lăsă să vorbească.

Printre altele, Ayrton le istorisi povestea *Britanniei* și călătoria ei prin Oceanul Pacific. Mary Grant cunoștea o mare parte din amânunte, deoarece promise vești despre corabie până în luna mai a anului 1862. În cursul acelui an, Harry Grant acostase în cele mai însemnate ținuturi din Oceania. Ajunsese în Hebride, în Noua Guinee, în Noua Zeelandă, în Noua Caledonie, pretutindeni fiind întâmpinați cu aceeași rea-voință a autorităților engleze, vasul scoțian fiind semnalat în toate coloniile britanice. Totuși, găsise un punct important pe coasta occidentală a Papuasiei; acolo, înființarea unei colonii scoțiene i se păru ușoară, fiind o regiune ce putea prospera; într-adevăr, un port bun de escală pe drumul Molucelor și al Filipinelor trebuia să atragă vapoarele, mai ales atunci când tăierea istmului Suez ar fi desființat drumul de la Capul Bunei Speranțe. Harry Grant era dintre cei care făceau propagandă în Anglia pentru opera domnului de Lesseps și în fața acestei opere de mare interes internațional uita rivalitățile politice.

După cercetarea Papuasiei, *Britannia* se îndreptase spre Callao pentru aprovizionare și părăsise acest port la 30 mai 1862, ca să se întoarcă în

Europa prin Oceanul Indian, pe drumul Capului Bunei Speranțe. După trei săptămâni de navegație, o furtună îngrozitoare avarie nava, care luă o bandă periculoasă. Pentru a o redresa, fu necesar să se taie catargele. O spărtură la fundul navei puse vasul în primejdie. Echipajul ajunsese la capătul puterilor. Pompele nu mai funcționau. Timp de opt zile, *Britannia* fu o jucărie în voia uraganului, în cală, apa atinsese o înălțime de șase picioare. Nava se scufunda puțin câte puțin. Bărcile de salvare fuseseră smulse de furtună. Se credea că echipajul va pieri odată cu nava, când, în noaptea de 27 iunie, se zări țărmul Australiei, aşa cum bine înțelesese Paganel. În curând, nava fu mânătată spre coastă. Atunci se produse o izbitură puternică. În clipa aceea, Ayrton fu aruncat în mijlocul stâncilor submarine și-și pierdu cunoștința. Când se trezi, era în mâinile indigenilor, care-l târără în interiorul continentului. De atunci nu mai auzise vorbindu-se despre *Britannia*, și își închipuia, pe bună dreptate, că pierise, sfărâmată de stâncile primejdioase din Twofold-Bay. Aici se isprăvi povestirea cu privire la căpitanul Grant, povestire care nu o dată provoca exclamații dureroase. Judecând după fapte, maiorul n-avea de ce să se îndoiască de autenticitatea ei. Dar, după povestea *Britanniei*, soarta personală a lui Ayrton prezenta un interes încă și mai actual, într-adevăr datorită documentului, nu mai încăpea nicio îndoială că Grant cu doi marinari supraviețuise rău naufragiului. Judecând după soarta unuia, puteai bănuia soarta celorlalți. Ayrton fu deci rugat să istorisească cele pătimite. Povestea lui era simplă și foarte scurtă.

Marinarul naufragiat, prizonier al unui trib indigen, se văzu dus în interiorul continentului, în ținuturile râului Darling, adică la patru sute de mile la nord de paralela 37. Viața pe care o dusese el acolo a fost o viață de mizerie, pentru că întreg tribul trăia în neagră săracie, dar nu fu maltratat. Au urmat doi ani grei de robie. Totuși, speranța de a-și recăști libertatea nu-l părăsea. Până cel mai mic prilej să scape, deși fuga l-ar fi aruncat în nenumărate primejdii.

Într-o noapte de octombrie, în 1864, el înselă paza băstinașilor și dispără în adâncimea pădurilor uriașe. Rătăci timp de o lună prin aceste pustietăți, hrănindu-se cu rădăcini, ierburi comestibile și cu clei de mimoze, ziua orientându-se după soare, noaptea după stele, adesea cuprins de deznădejde. Trecu astfel prin mlaștini și râuri, trecu peste munți, străbătând toată această regiune nelocuită a continentului, pe care au parcurs-o numai câțiva îndrăzneți călători. În sfârșit, aproape mort de oboselă, ajunse la locuința

atât de primitoare a lui Paddy O'Moore, unde găsi o viață liniștită și unde avea să trăiască fericit în schimbul muncii sale.

— Dacă Ayrton se laudă cu mine, spuse colonistul irlandez când se isprăvi povestirea, și eu pot să mă laud cu el. E un om intelligent, de ispravă, harnic și, dacă îi place, acoperământul lui Paddy O'Moore va fi multă vreme și al lui.

Ayrton îi mulțumi irlandezului printr-un gest și așteptă să i se pună noi întrebări. Socotea totuși că ascultătorii săi aveau dreptul să-și satisfacă îndreptățita lor curiozitate. Ce lucru nou ar mai fi putut spune, când până acum repetase de nenumărate ori tot ceea ce știa? Glenarvan voia să deschidă o nouă discuție, pentru a pune la cale un nou plan de activitate, folosindu-se de întâlnirea cu Ayrton și de informațiile ce i le dăduse acesta, când deodată maiorul, adresându-se marinarului, îl întrebă:

— Erai maistru pe bordul *Britanniei*?

— Da, răspunse Ayrton fără ezitare. Dar dându-și seama că întrebarea maiorului era dictată de un oarecare sentiment de neîncredere, adăugă: Am salvat, de altfel, din naufragiu contractul meu de angajare.

Ieși imediat din sala comună, pentru a aduce documentul. Lipsi doar o clipă. În acest timp, însă, Paddy O'Moore avu timp să spună:

— Milord, vă asigur că Ayrton e un om cinstit. De două luni de când este în serviciul meu, nu mă pot plânge cu nimic de el. Cunoșteam povestea naufragiului și a captivității lui. E un om cinstit, demn de întreaga dumneavoastră încredere.

Glenarvan era gata să răspundă că nu se îndoiese câtuși de puțin de bunăcredință a lui Ayrton, când acesta intră din nou în odaie și-și arătă contractul, care era un act autentic. Era semnat de armatorii *Britanniei* și de căpitanul Grant, al cărui scris Mary îl recunoscu perfect. Documentul spunea că: „Tom Ayrton, marină clasa I, este angajat în serviciul de maistru pe tricatargul *Britannia* din Glasgow”. Nimici nu mai putea pune la îndoială identitatea lui Ayrton, căci ar fi fost greu de admis că acest contract, pe care-l avea în mâna, nu-i aparține.

— Acum, spuse Glenarvan, fac apel la părerile tuturor și vreau să discutăm imediat ce trebuie să facem. Sfaturile dumitale, Ayrton, ne vor fi deosebit de prețioase, și și-aș fi foarte recunoscător să ni le împărtășești.

Ayrton se gândi câteva clipe, pe urmă răspunse astfel:

— Vă mulțumesc, milord, pentru încrederea pe care mi-ați acordat-o și nădăjduiesc să fiu demn de ea. Cunosc întrucâtva această țară, câte ceva din obiceiurile băştinașilor și dacă vă pot fi de folos...

— Bineînțeles, răsunse Glenarvan.

— Cred, ca și dumneavoastră, că cei doi marinari și căpitanul Grant au supraviețuit naufragiului, dar fiindcă nu au ajuns în coloniile engleze și de vreme ce nu au mai reapărut, fără îndoială că au avut aceeași soartă ca mine și că sunt prizonierii unui trib de indigeni.

— Ayrton, dumneata repeți acum cele spuse de mine ceva mai înainte, zise Paganel. Naufragiații sunt, evident, prizonierii băştinașilor, aşa cum se și bănuia. Ca și dumneata, vor fi fost și ei duși la nord de paralela 37?

— Cred că da. Triburile dușmane nu rămân niciodată în vecinătatea districtelor supuse englezilor.

— Asta ar complica cercetările noastre, spuse Glenarvan, destul de nedumerit. Cum să regăsim urmele prizonierilor în interiorul unui continent atât de întins?

O tacere apăsătoare urmă observației lordului. Lady Helena îi întrebă din priviri, rând pe rând, pe toți ceilalți tovarăși, fără a obține însă vreun răspuns. Chiar Paganel, contrar obiceiului, era tacut. Inventivitatea sa obișnuită îi lipsea. John Mangles măsura de la un capăt la altul, cu pași mari, sala comună, de parcă ar fi fost pe puntea navei, într-o mare încurcătură.

— Ce-ai face dumneata, domnule Ayrton? îl întrebă lady Helena pe marinări.

— Milady, răsunse destul de repede Ayrton, m-aș îmbarca din nou pe *Duncan* și m-aș duce direct la locul naufragiului. Acolo aş căuta să afli toate indiciile pe care norocul mi le-ar oferi.

— Bine, spuse Glenarvan, numai că trebuie să așteptăm până când *Duncan* va fi reparat.

— A, ați avut avarii? întrebă Ayrton.

— Da, răsunse John Mangles.

— Grave?

— Nu, dar ele necesită un utilaj ce nu-l avem la bord. O paletă a elicei s-a strâmbat și nu poate fi îndreptată decât la Melbourne.

— Nu puteți naviga cu vele? întrebă maistrul.

— Da, dar dacă vântul bate în altă direcție decât aceea care ne interesează, am avea nevoie de foarte multă vreme pentru a ajunge la Twofold-Bay, și, în orice caz, *Duncan* va trebui să se ducă la Melbourne.

— Ei bine, *Duncan* să se ducă la Melbourne și noi să ne ducem fără el în golful Twofold! exclamă Paganel.

— Și cum anume? întrebă John Mangles.

— Traversând Australia pe paralela 37, cum am traversat și America.

— Dar *Duncan*? reluat Ayrton, cu o insistență ciudată.

— *Duncan* ne va ajunge din urmă sau îl vom ajunge noi, depinde de împrejurări. Dacă îl vom regăsi pe căpitanul Grant în timpul traversării, ne vom întoarce împreună la Melbourne. Dacă, dimpotrivă, vom continua cercetările până la coastă, *Duncan* va veni după noi. Are cineva de făcut obiecții la acest plan? Domnul maior?

— Nu, răspunse Mac Nabbs, dacă traversarea Australiei este posibilă.

— Este chiar atât de ușoară, încât propun ca lady Helena și Miss Grant să ne întovărășească, răspunse Paganel.

— Vorbești serios, Paganel? întrebă Glenarvan.

— Foarte serios, scumpul meu lord. E o călătorie de vreo trei sute cincizeci de mile, nu mai mult! Făcând câte douăsprezece mile pe zi, nu va dura nicio lună, adică atât cât trebuie ca *Duncan* să fie reparat. Ah, altfel ar sta lucrurile dacă ar trebui să traversăm continentul australian mai pe la sud, dacă ar fi trebuit să-l tăiem prin regiunea lui cea mai lată, să trecem prin deșerturile nesfârșite, unde căldura este înăbușitoare, în sfârșit, să facem ceea ce n-au încercat nici cei mai îndrăzneți exploratori! Dar paralela 37 taie provincia Victoria care, asemenea unei țări civilizate, are drumuri, căi ferate și este locuită pe o mare parte din drumul nostru. Această călătorie se poate face, dacă vreți, cu caleașca sau cu trăsura, ceea ce ar fi preferabil. Este o plimbare de la Londra la Edinburgh, atâtă tot.

— Dar fiarele sălbaticice? spuse Glenarvan, care voia să facă toate presupunerile posibile.

— În Australia nu sunt fiare sălbaticice.

— Dar indigenii?

— La această latitudine nu există indigeni, și în orice caz ei nu sunt atât de cruzi ca neozeelandezii.

— Dar deportații?

— Nu există deportați în provinciile meridionale ale Australiei, ci doar în coloniile de la răsărit. Nu numai că aceștia au fost alungați din provincia Victoria, dar s-a și dat o lege pentru expulzarea condamnaților liberali din celealte provincii. Guvernul din Victoria a amenințat, chiar anul acesta, compania peninsulară că-i vă retrage subvențiile dacă navele ei se vor mai aprovizia cu cărbune în porturile Australiei de vest, unde foștii condamnați sunt admiși. Cum, dumneata, englez, și nu știai asta?

— Mai întâi de toate, eu nu sunt englez, răsunse Glenarvan.

— Cele spuse de domnul Paganel sunt riguros exacte, interveni atunci Paddy O'Moore. Nu numai provincia Victoria, dar chiar și Australia meridională, Queensland și chiar și Tasmania sunt de acord să nu admită pătrunderea deportaților pe teritoriul lor. De când locuiesc aici la fermă, n-am auzit vorbindu-se de niciun deportat.

— În ceea ce mă privește, nu am întâlnit niciodată vreunul, răsunse Ayrton.

— Vedeți dar, prieteni, relua Jacques Paganel, băştinașii sunt foarte puțini, niciun fel de fiare sălbatrice, deportați nici pomeneală; nici chiar în Europa nu sunt prea multe țări despre care s-ar putea spune același lucru. Deci, ne-am înțeles.

— Tu ce crezi, Helena? întrebă Glenarvan.

— Ceea ce cred toți, scumpul meu Eduard, răsunse lady Helena, întorcându-se înspre tovarășii săi. Să pornim! Să pornim!

Capitolul VIII

Plecarea

Glenarvan nu avea obiceiul să irosească multă vreme între adoptarea și executarea unui plan. Imediat ce propunerea lui Paganel a fost acceptată, el dădu ordine ca pregătirile de călătorie să se facă într-un timp cât se poate de scurt. Plecarea fu fixată pentru a treia zi, adică la 22 decembrie.

La ce rezultat avea să ducă traversarea Australiei? Prezența lui Harry Grant pe teritoriul australian devenind un fapt cert, expediția putea da rezultate optime. Nimeni nu se amăgea însă cu speranța că-l vor găsi ușor pe căpitan pe paralela 37, care avea să fie explorată cu cea mai mare atenție, și chiar dacă nu ducea pe urmele lui, în orice caz conducea direct la locul naufragiului. Acesta era punctul principal al expediției.

Mai mult încă. Dacă Ayrton accepta să-i întovărășească pe călători, conducându-i prin pădurile provinciei Victoria până la coasta orientală, aceștia aveau noi sorti de izbândă. Glenarvan fiind convins de acest lucru, ținea în mod deosebit să se asigure de ajutorul fostului tovarăș al lui Harry Grant și întrebă gazda dacă s-ar supăra în cazul când i-ar însobi Ayrton.

Paddy O'Moore consimți, nu însă fără a regreta plecarea acestui excelent ajutor.

— Ei, ce spui, Ayrton, vii cu noi în această expediție, ca să-i căutăm pe naufragiații de pe *Britannia*?

Ayrton nu răspunse imediat la întrebare; păru chiar că șovăie câteva clipe; apoi, după ce se gândi un moment, spuse:

— Da, milord, vă voi însobi, și dacă nu vă voi duce pe urmele căpitanului Grant, cel puțin vă voi duce la locul unde s-a sfărâmat nava.

— Mulțumesc, Ayrton, răspunse Glenarvan.

— O singură întrebare, milord.

— Spune, prietene.

— Unde veți regăsi *Duncan*-ul?

— La Melbourne, dacă nu traversăm Australia de la o coastă la alta. Pe coasta orientală, dacă cercetările ni se vor prelungi până acolo.

— Dar căpitanul vasului ce va face?

— Va aștepta instrucțiunile mele la Melbourne.

— Bine, milord, spuse Ayrton, puteți avea încredere în mine.

— Am încredere în dumneata, Ayrton, răspunse Glenarvan.

Toți pasagerii de pe *Duncan* mulțumiră maistrului de pe *Britannia*,

În timp ce copiii căpitanului îl copleșiră cu mângâieri. Toți erau fericiti că acesta acceptase propunerea lor, în afară de irlandezul care pierdea un ajutor intelligent și credincios. Dar Paddy înțelesе ce preț punea Glenarvan în această expediție pe maistru și se resemnă. Glenarvan îl însărcină să le procure mijloace de transport pentru călătoria de traversare a Australiei, și odată înțeleși cum și unde să se întâlnească, pasagerii se întoarseră la bord.

La întoarcere, tot grupul era vesel. Lucrurile se schimbaseră. Orice șovăială dispăruse. Curajoșii căutători ai căpitanului nu aveau să mai meargă orbește pe paralela 37. Nimeni nu se îndoia că Harry Grant găsise un loc de refugiu pe continent, și fiecare își simțea sufletul plin de satisfacția pe care o dă siguranță, după atâtea îndoieli. Dacă împrejurările vor fi favorabile, *Duncan* îl va debarca peste două luni pe Harry Grant pe țărmurile Scoției.

Când John Mangles susținu propunerea să pornească împreună cu pasagerii la traversarea Australiei, el își închipuia că de astă dată va întovărăși și el expediția. Despre acest lucru discută chiar cu Glenarvan. Aduse, în favoarea sa, tot felul de argumente ca devotamentul lui pentru lady Helena, pentru lordul însuși, necesitatea de a avea un om pricpeput la organizarea caravanei și foloasele pe care le-ar trage ceilalți dacă ar fi el acesta, inutilitatea lui pe *Duncan* în timpul reparațiilor, în sfârșit, o serie de motive temeinice, în afară de unul singur, care era și cel mai puternic și de care nu mai era nevoie să-l convingă pe Glenarvan.

— O singură întrebare, John, răspunse acesta. Ai toată încrederea în secundul dumitale?

— Absolută, răspunse John Mangles. Tom Austin e un bun marină. El va conduce *Duncan*-ul la destinație, va supraveghea reparațiile cu pricere și va fi înapoi la ziua fixată. Tom e un exemplu de datorie și disciplină. Niciodată nu va schimba sau întârzie executarea unui ordin. Milord, puteți avea în el aceeași încredere ca și în mine.

— Ne-am înțeles, John, răspunse Glenarvan. Ai să ne însoțești, căci va fi bine, adăugă el zâmbind, să fii de față când îl vom regăsi pe tatăl Mary-ei Grant.

— O, milord!... murmură John Mangles. Atâtă tot putu rosti. Păli o clipă, apoi luă mâna pe care i-o întindea lordul Glenarvan.

A doua zi, John Mangles, întovărășit de tâmplar și de marinarii însărcinați cu aprovisionarea, se întoarse la locuința lui Paddy O'Moore. El trebuia să organizeze mijloacele de transport, în înțelegere cu irlandezul. Întreaga familie îi aştepta, gata să înceapă lucrul la ordinele lui.

Ayrton era și el acolo și nu-și precupețea sfaturile și priceperea pe care experiența i le dăduse.

Dintru început, Paddy și cu el fură de acord asupra unui lucru: cele două pasagere trebuiau să meargă în căruțe cu boi, iar bărbații călări. Paddy era în măsură să găsească vitele și vehiculul. Acesta era o căruță lungă de douăzeci de picioare, cu coviltir și cu patru roți pline, fără spițe, fără bucșe, fără șine de fier, într-un cuvânt, niște simple discuri de lemn. Roțile din față, foarte depărtate de cele din spate, se legau cu acestea printr-un mecanism rudimentar, care nu-i îngăduia vehiculului să se întoarcă pe loc. În sfârșit, căruța avea o oîște lungă de treizeci și cinci de picioare, la care urmau să fie în jugați trei perechi de boi.

Trebuia să ai o îndemânare specială ca să conduci acest vehicul lung, ce se clătina într-o parte și într-alta, gata să se răstoarne, și în același timp să mâni vitele cu un harapnic. Dar Ayrton își făcuse ucenia la ferma irlandezului, și Paddy răspundea de priceperea lui. Rolul de conducător i se atribui deci lui Ayrton.

Vehiculul, neavând arcuri, nu oferea niciun confort; dar trebuia luat așa cum era. John Mangles, neputându-i schimba deloc construcția grosolană, îl aranjă înăuntru cum se pricepu mai bine. Mai întâi, îl despărți în două compartimente printr-un perete de scânduri. Partea din spate fu destinată proviziilor, bagajelor și bucătăriei portative a domnului Olbinett, iar partea din față fu rezervată exclusiv celor două pasagere. Tânărul o transformă într-o odaie comodă, căptușită cu un covor gros, prevăzută cu o toaletă și cu două cușete pentru lady Helena și Mary Grant. Primul compartiment se închidea la nevoie cu perdele groase de piele, care-l apărau de răcoarea nopții.

De obicei, la popasuri, bărbații se odihneau sub un cort și numai în timpul ploilor intrau înăuntru. John Mangles născoci tot ce se putea pentru ca într-un spațiu destul de mic să pună toate obiectele de care ar avea nevoie două femei, și într-adevăr izbuti așa încât lady Helena și Mary Grant nu aveau de ce să regrete prea mult cabinele confortabile de pe *Duncan*.

Pregătirile pentru transportul bărbaților au fost mult mai simple; șapte cai voinici îi așteptau pe lordul Glenarvan, pe Paganel, Robert Grant, Mac Nabbs, John Mangles și pe cei doi marinari Wilson și Mulrady, care îi întovărășeau în această nouă expediție. Locul lui Ayrton era bineînțeles pe capra căruței, iar domnul Olbinett, pe care călăritul nu-l ispita defel, avea să-și găsească foarte bine loc în compartimentul de bagaje.

Caii și boii pășteau pe pajiștile fermei și urmau să fie aduși în momentul plecării.

După ce luă măsurile necesare și dădu ordine tâmplarului, John Mangles se întoarse pe bord împreună cu familia irlandeză, care voi să viziteze, la rândul ei, pe lordul Glenarvan. Ayrton găsi cu cale să-i însoțească și, pe la patru după-masă, John și tovarășii săi pășeau pe puntea iahtului.

Toată lumea îi primi cu brațele deschise. Glenarvan îi reținu la masă. Nu voia să rămână cu nimic mai prejos și oaspeții acceptară bucuroși această plăcută și neobișnuită replică la ospitalitatea lor. Coborând în careul iahtului, Paddy O'Moore fu uimit. Mobilierul și tapițeria cabinelor, covoarele, ornamentele din mesteacăn și palisandru îi treziră cea mai vie admiratie. Ayrton, dimpotrivă, admiră mai puțin entuziaszt acest lux costisitor, de care, gândeа el, nu era absolută nevoie. În schimb, cercetă iahtul din punct de vedere tehnic: îl vizită până în fundul calei, coborî în picul din pupa; observă mașina, se interesă de forța ei efectivă de consum; intră în magaziile cu cărbune, în cambuză, cercetă provizia de praf de pușcă; se interesă în special de depozitul de arme, de tunul de pe teuga, precum și de distanța la care bate acesta. Glenarvan avea de-a face cu un bun cunoșător; își dădu seama după întrebările pe care i le pusese Ayrton. În sfârșit, acesta își termină vizita inspectând arborada și greementul.

— Aveți o navă frumoasă, milord, spuse el.

— Mai ales bună, răspunse Glenarvan.

— Și ce tonaj are?

— Două sute zece tone.

— Mă înșel cu mult dacă afirm că *Duncan* face ușor cincisprezece noduri când merge cu toată viteza?

— Spune șaptesprezece, răspunse John Mangles, și o să fie exact!

— Șaptesprezece! exclamă maistrul. Atunci nu există niciun vas de război, și mă refer la cele mai moderne, care să-l depășească în viteză?

— Niciunul, îl asigură John Mangles. *Duncan* e un adevărat iaht de curse, care nu se lasă bătut cu niciun chip.

— Chiar când navighează cu vele? întrebă Ayrton.

— Chiar cu velele.

— Ei bine, primiți, atunci, milord, și dumneavoastră, domnule comandant, felicitările unui marinări care știe ce valorează o astfel de navă.

— Bine, Ayrton, răspunse Glenarvan, rămâi la bord și nu va depinde decât de dumneata ca să hotărăști dacă vasul acesta va fi și al dumitale.

— Mă voi gândi, milord, răspunse simplu maistrul.

În clipa aceea, domnul Olbinett îl anunță pe Glenarvan că masa este servită. Lordul se îndreptă cu oaspeții săi spre dunetă.

— Deștept băiat e Ayrton! spuse Paganel maiorului.

— Prea deștept! murmură Mac Nabbs, căruia, fără vreun motiv special, trebuie să-o recunoaștem, înfățișarea și apucăturile maistrului nu-i inspirau încredere.

În timpul mesei, Ayrton dădu amănunte interesante despre continentul australian, pe care îl cunoștea perfect. Apoi se informă de numărul de marinari pe care lordul Glenarvan îi lua în expediție. Când află că va lua cu el numai doi oameni, pe Mulrady și pe Wilson, păru mirat. Îl sfătuie pe Glenarvan să-și alcătuiască un grup din cei mai buni marinari de pe *Duncan*. Insistă chiar asupra acestui lucru, fapt care, în treacăt fie zis, trebuie să steargă orice urmă de bănuială din partea maiorului.

— Dar, spuse Glenarvan, călătoria noastră de-a curmezișul Australiei nu prezintă nicio primejdie?

— Niciuna, se grăbi să răspundă Ayrton.

— Ei bine, atunci să lăsăm la bord cât mai mulți oameni. Căci pentru manevra numai cu vele a *Duncan*-ului este necesar ca echipajul să fie cât mai complet, de asemenea și pentru reparația lui și, înainte de toate, trebuie să avem grija ca la întâlnire să se găsească la locul ce i-l vom fixa. Deci, echipajul nu trebuie redus.

Ayrton păru că înțelege observația lordului Glenarvan și nu mai insistă.

Spre seară, scoțianul își luă rămas bun de la irlandez. Ayrton și familia lui Paddy O'Moore se întoarseră acasă. Caii și căruța trebuiau să fie gata a doua zi. Hotărâră să plece la ora opt dimineața.

Lady Helena și Mary Grant făcură ultimele lor pregătiri ce au fost mai puțin minuțioase decât acelea ale lui Jacques Paganel. Savantul petrecu o

bună parte din noapte deșurubând, ștergând și reînșurubând lentilele ocheanului său. Astfel încât, în zori, când maiorul îl trezi cu vocea lui răsunătoare el încă mai dormea.

John Mangles avusese grijă să transporte toate bagajele la fermă. O barcă îi aștepta pe călătorii care nu întârziară să se suie în ea. Tânărul comandant dădu ultimele sale ordine lui Tom Austin. Îi recomandă mai presus de orice să aștepte dispozițiile lordului Glenarvan la Melbourne, și să le execute întocmai, oricare ar fi ele.

Bătrânul marinar îl asigură pe John Mangles că poate avea toată încrederea în el. În numele echipajului, dânsul ură lordului reușită deplină în expediție. În clipa în care barca se dezlipea de bordul vasului, văzduhul fu zguduit de uralele echipajului.

În zece minute, ambarcațiunea ajunse la țărm, iar nu peste mult timp, călătorii sosiră la ferma irlandezului.

Aci totul era aranjat. Lady Helena fu încântată de locul ce-i fuseseră pregătit și rezervat. Căruța imensă, cu roțile primitive și scândurile masive, îi plăcu în mod cu totul deosebit; cei șase boi, înjugați perechi-perechi, îi dădeau un aer patriarchal, ce i se potrivea de minune; Ayrton, cu biciul în mâna, era gata să pornească la ordinul nouului său stăpân.

— Drace, spuse Paganel, iată un vehicul minunat, care face mai mult decât toate diligențele din lume. O casă pe roate, o casă care se mișcă și care se oprește unde-ți poftește inima, ce poți dori mai mult? Sarmații cunoșteau aceasta și nici nu călătoreau altfel.

— Domnule Paganel, răspunse lady Helena, sper că voi avea plăcerea să vă primesc în saloanele mele?

— Cum de nu, doamnă, va fi o cinste pentru mine! Ați fixat o zi?

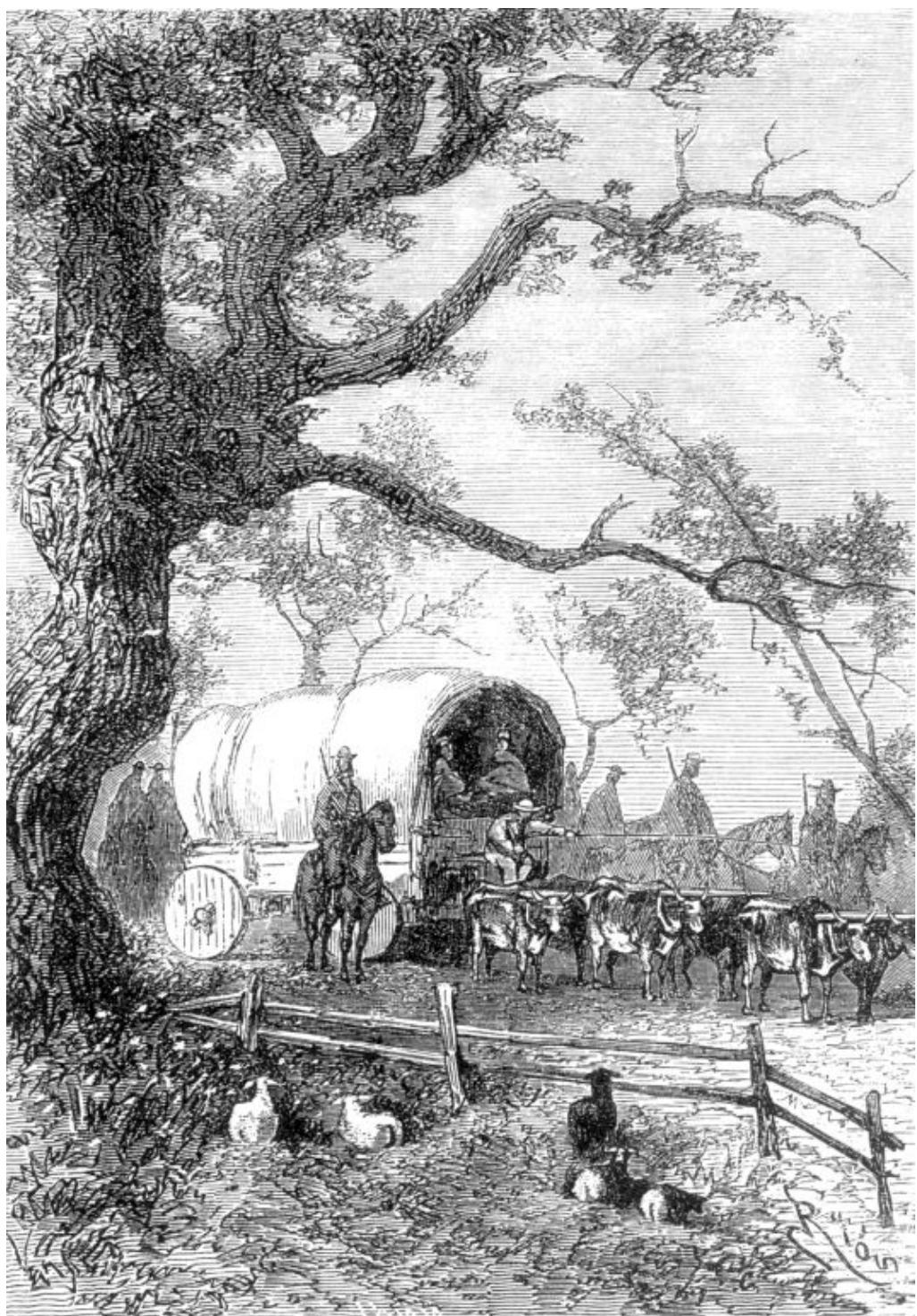
— Pentru prietenii mei voi fi în fiecare zi acasă, răspunse râzând lady Helena, și dumneata ești...

— Cel mai devotat din toți, doamnă, o asigură Paganel, curtenitor.

Schimbul acesta de amabilități fu întrerupt de sosirea celor șapte cai gata echipați, pe care-i conducea unul din fii lui Paddy. Lordul Glenarvan se înțelese cu irlandezul asupra prețului diferitelor cumpărături, adăugând nenumărate mulțumiri, pe care colonistul le socotea cel puțin la fel de prețioase ca și guineele primite.

Se dădu semnalul de plecare. Lady Helena și Miss Grant luară loc în compartimentul lor, Ayrton pe capră, Olbinett îndărătul căruței; Glenarvan,

majorul, Paganel, Robert, John Mangles, cei doi marinari, toți înarmați cu carabine și revolvere, încălecară pe cai. Paddy O'Moore cu întreaga sa familie le ură călătorie bună. Ayrton, scoțând un strigăt caracteristic, îndemnă vitele să pornească. Căruța porni, osiiile scârțâiră, scândurile troasniră, și în curând ferma ospitalieră a acestui irlandez cumsecade dispără după o cotitură.

Capitolul IX

Provincia Victoria

Era în ziua de 23 decembrie 1864. Acest decembrie atât de trist, mohorât și umed în emisfera boreală, pe continentul austral ar fi trebuit să poarte numele de iunie. Din punct de vedere astronomic, vara începuse de două zile, căci la 21 ale lunii, soarele atinsese tocmai Capricornul și ziua începea să scadă cu câteva minute. Astfel, Glenarvan și tovarășii lui trebuiau să facă noua călătorie în cel mai cald anotimp al anului, sub razele unui soare aproape tropical.

Uniunea coloniilor engleze din această parte a Oceanului Pacific se numește Australasia. Ea cuprinde Noua Olandă, Tasmania, Noua Zeelandă și câteva insule vecine. În ce privește continentul australian propriu-zis, el este împărțit în provincii întinse, de suprafețe diferite și cu bogății foarte puțin asemănătoare. Oricine și-ar arunca o privire pe hărțile moderne, întocmite de Petermann sau Preschoell, ar fi izbit din prima clipă de felul perfect cu care au fost trasate aceste delimitări. Englezii parcă ar fi tras cu sfoara liniile convenționale care despart aceste mari provincii. Ei n-au ținut seamă nici de povârnișurile orografice, nici de cursul apelor și nici de varietățile de climă. Aceste provincii se încercă să intre ele după o linie dreaptă și să se îmbină ca pătrățelele unei table de șah. După dispoziția acestor linii și unghiuri drepte, recunoști opera unui geometru, și nu aceea a unui geograf. Doar coastele cu sinuozitatele lor variate, fiordurile, golfurile, capurile și estuarele lor protestează în numele naturii, prin neregularitatea lor încântătoare.

Aspectul acesta de tablă de șah stârnea, pe bună dreptate, verva lui Jacques Paganel. Dacă Australia ar fi fost o colonie franceză, fără îndoială că geografi respectivi n-ar fi împins atât de departe pasiunea pentru echer și riglă!

Astăzi, provinciile acestei mari insule oceanice sunt în număr de șase: Noua Galie de Sud, cu capitala Sydney; Queensland, având capitala la Brisbane; Victoria, cu capitala Melbourne; Australia meridională cu capitala Adelaida; Australia occidentală, cu capitala Perth; și în sfârșit Australia septentrională, ce nu are încă o capitală. Coloniștii au populat până azi doar coastele. În interior întâlnescu foarte rar câte un oraș abia în

curs de dezvoltare. Mijlocul continentului, adică o suprafață egală cu două treimi din Europa, e aproape necunoscut.

Din fericire, paralela 37 nu taie aceste immense singurătăți, aceste ținuturi aproape inaccesibile, care au sacrificat nenumărate victime pe altarul științei. Caravana lui Glenarvan n-ar fi putut să le înfrunte. Din fericire, însă, ea avea de străbătut doar partea meridională a Australiei, adică o porțiune îngustă din provincia Victoria, de la un capăt la altul, și în sfârșit vârful triunghiului răsturnat pe care îl formează Noua Galie de Sud. Cum de la Capul Bernouilli până la frontieră Victoriei sunt abia șaizeci și două de mile, deci doar două zile de mers, Ayrton era sigur că în seara următoare se vor odihni la Aspley, oraș occidental al provinciei Victoria.

La începutul unei călătorii, atât călăreții cât și caii sunt totdeauna plini de avânt. Avântul celor dintâi era binevenit, dar acela al cailor trebuia să fie domolit. Cine vrea să meargă departe trebuie să-și cruce calul. Hotărâră deci să nu străbată mai mult de douăzeci și cinci până la treizeci de mile în medie pe zi.

De altfel, pasul cailor trebuia să fie potrivit după acela, mai încet, al boilor, adevărate unelte mecanice, care pierd în timp ceea ce câștigă în forță. Căruța cu pasagerele și alimentele era centrul caravanei, o adevărată fortăreață mobilă. Călăreții puteau să galopeze în jurul ei, fără însă să se depărteze vreodată.

Cum nu se adoptase nicio ordine pentru mers, într-o oarecare măsură, fiecare era liber să facă ce voia; vânătorii să cutreiere câmpia, bărbații curtenitori să discute cu pasagerele din căruță, iar gânditorii să filosofeze între ei. Paganel, care întruncea toate aceste diferențe calități, era prezent pretutindeni.

Provincia Adelaida, pe care o traversau, nu prezenta niciun interes deosebit. Un șir de coline bogate în praf, o întindere mare de terenuri sterpe, care împreună formează ceea ce în limba locală se numește „bush”, câteva câmpii acoperite de tufele unui arbust sărat cu frunzele colțuroase și foarte căutate de oi, se desfășurau pe o întindere de mai multe mile. Ici-colo, între stâlpii rețelei telegrafice, recent întinse între Adelaida și coastă, se zăreau păscând câțiva „pig's-faces”, niște oi cu cap de porc, o specie caracteristică Noii Olande.

Până aici, câmpiiile reaminteau întinderile monotone ale pampasului argentinian. Era același sol acoperit uniform de iarbă, același orizont cu o

perfectă vizibilitate, de parcă era tăiat pe cer. Mac Nabbs susținea că nu trecuseră încă dincolo de regiunea pe care o străbătuseră; Paganel însă afirma că aspectul ținutului avea să se schimbe în curând. La granița acestuia, grupul se aștepta să întâlnească locuri minunate.

Către ora trei, căruța străbătea o regiune întinsă, cunoscută sub numele de „mosquitos plains” – Câmpia cu Tânțari – unde nu se zărea niciun arbore. Savantul avu satisfacția geografică să constate că ținutul își merita pe deplin numele. Călătorii și caii suferiră cumplit de pe urma înțepăturilor necontenite ale acestor Tânțari nesuferiți; cum însă nu era cu puțină să te ferești, era mai ușor să le potolești urmările, cu ajutorul flacoanelor de amoniac existente în farmacia portativă. Paganel nu se putu abține să nu blestemă aceste insecte încăpățâname, care îl atacau pe toată înălțimea persoanei sale.

Spre seară, câteva perdele naturale de salcâmi înveseliră câmpia: ici-colo se iviră tufișuri de gomifere albe. Mai departe se zăriră chiar urmele proaspete ale unor roți; apoi arbori de origine europeană, măslini, lămâi, stejari tineri și, în sfârșit, niște garduri bine întreținute. Boii iuțind pasul la îndemnul lui Ayrton, ajunseră la stațiunea Red Gum la ora opt.

Numele de „stațiune” se dă fermelor din interiorul continentului unde se cresc vite, principala bogătie a Australiei. Crescătorii se numesc „squatters”, adică oameni care se aşază pe jos, pe pământul gol (de la verbul englez „to squat” – a se așeza). Într-adevăr, aceasta e poziția pe care o ia orice colonist obosit de peregrinările prin imensele întinderi ale Australiei.

Stațiunea Red Gum era o aşezare de mică importanță. Dar Glenarvan găsi aci cea mai largă ospitalitate. Pentru călătorii care cer adăpost la aceste locuințe singuratice, masa este mereu gata, căci într-un colonist australian găsești întotdeauna o gazdă primitoare.

A doua zi, Ayrton înjugă boii chiar în zori, deoarece voia să ajungă în aceeași seară pe teritoriul regiunii Victoria. Terenul devinea din ce în ce mai accidentat. Un șir de coline, acoperite complet de un praf stacojiu, unduia până departe în zare. S-ar fi spus că o imensă flamură roșie întinsă pe câmpie era fluturată ușor de vânt. Cățiva „malley”, un fel de brazi pătați cu alb, cu trunchiul drept și neted, își răsfirau ramurile și frunzișul lor verde-închis peste câmpiiile în care mișunau cârduri de hârciogi. Mai târziu apărură câmpii întinse de mărăcini și de gomifere tinere; apoi tufișurile se

răriră, arbuștii izolați fură înlocuiți cu arbori și caravana întâlni cea dintâi categorie de păduri specifice Australiei.

În apropiere de granița Victoriei, aspectul ținutului se schimbă destul de mult. Călătorii simțeau cum calcă pe un alt pământ. Direcția drumului lor rămase neschimbată, o perfectă linie dreaptă, încrucișată nu întâlniseră niciun fel de obstacol – lac sau munte – care să le devieze drumul sau să-i determine să-l schimbe într-o linie curbă sau frântă. Ei respectau și puneau în practică prima teoremă de geometrie, urmând, fără să se abată, drumul cel mai scurt dintre două puncte. Astfel nici nu-și dădeau seama de oboseală și de greutăți. Marșul lor se desfășura potrivit cu mersul încet al boilor; și dacă aceste vite domoale nu mergeau prea repede, în schimb nu făceau popasuri.

Și astfel, după șaizeci de mile străbătute în două zile, caravana ajunse în seara zilei de 23 la Aspley, primul oraș al provinciei Victoria, așezat la 141° longitudine, în districtul Wimerra.

Aici dejugară boii și Ayrton îi lăsă în grija oamenilor de la Crown's Inn, un han care, în lipsa unei idei mai originale, se numea „hotelul Coroana”. Cina, compusă numai din berbec gătit variat, aburea pe masă.

Mâncără mult, dar vorbiră și mai mult. Fiecare, dornic să afle cât mai multe din caracteristicile continentului australian, îl copleșea pe geograf cu întrebările. Paganel nu se lăsă rugat și le descrise această provincie care se numea și „Australia cea fericită”.

— Ce denumire nepotrivită! spuse el. Ar fi fost mai nimerit să se numească numai „Australia cea bogată”. Datorită minelor ei de aur, a intrat pe mâinile unei bande distrugătoare și sălbaticice de aventurieri. Veți vedea mai bine acest lucru când vom străbate terenurile aurifere.

— Colonia Victoria n-a fost întemeiată de curând? întrebă lady Glenarvan.

— Ba da, doamnă, are abia treizeci de ani de existență. La 6 iunie 1835, într-o marți...

— La șapte și un sfert seara, adăugă maiorul, căruia îi plăcea să-l tachineze pe Paganel pentru mania lui de a preciza cu minuțiozitate datele.

— Nu, la șapte și zece minute, îl corectă foarte serios geograful, Butman și Falckner întemeiară o colonie la Port Philippe, în acel golf unde se întinde astăzi marele oraș Melbourne. Timp de cincisprezece ani colonia făcu parte

din Noua Galie de Sud, depinzând de Sydney, capitala sa. Dar în 1851 se declară independentă și luă numele de Victoria.

— Și de atunci a tot progresat? întrebă Glenarvan.

— Apreciază și dumneata, dragul meu prieten, răsunse Paganel. Iată datele ultimei statistici și, orice-ar spune Mac Nabbs, nu cunosc ceva mai edificator decât cifrele.

— Haide, zise maiorul, spune-ne!

— În 1836, colonia Port Philippe avea două sute patruzeci și patru de locuitori. Astăzi, provincia Victoria numără cinci sute cincizeci de mii de oameni. Un număr de șapte milioane de butuci de viață produc anual o sută douăzeci și una de mii de galoane de vin; o sută trei mii de cai galopează pe câmpurile ei și șase sute șaptezeci și cinci de mii două sute șaptezeci și două de cornute se hrănesc pe păsunile uriașe.

— Porci nu are? întrebă Mac Nabbs.

— Da, șaptezeci și nouă de mii șase sute douăzeci și cinci, cu voia dumneavoastră, domnule maior.

— Și câte oi, Paganel?

— Șapte milioane o sută cincisprezece mii nouă sute patruzeci și trei, Mac Nabbs.

— Cu asta pe care o mâncăm acum?

— Nu, fără ea, pentru că e deja mâncată pe trei sferturi.

— Bravo, domnule Paganel! strigă lady Helena, râzând din toată inima. Trebuie să recunoaștem că ești doctor în aceste probleme geografice, și, orice-ar face vărul meu Mac Nabbs, nu va izbuti să te prindă vreodată.

— Dar e meseria mea, doamnă, să știu lucrurile astea și să vi le spun la nevoie. De aceea, credeți-mă când vă spun că această țară ciudată ne rezervă multe surprize.

— Până aici, totuși... răsunse Mac Nabbs, căruia îi făcea o deosebită placere să-l ațâțe pe geograf, ca să-i stârnească verva.

— Așteaptă atunci, nerăbdătorule maior! strigă Paganel. Abia ai trecut de graniță, și gata, ai și început să te plângi! Ei bine, ți-am spus și ți-o repet: acest ținut este cel mai curios de pe întregul pământ. Felul în care s-a format natura, produsele și climatul, și chiar viitoarea lui dispariție au surprins și vor surprinde pe toți savanții din lume. Imagineați-vă, prietenii, un continent ale cărui margini, și nu centrul, s-au ridicat la început deasupra valurilor ca un inel gigantic; el închide poate în partea lui centrală o mare interioară pe

jumătate evaporată. Fluiile lui seacă din zi în zi și nu există umiditate nici în aer, nici pe pământ; arborilor le cade în fiecare an scoarța, în loc să le cadă frunzele, care de altfel nu sunt aşezate cu fața spre soare, ci în profil și deci nu dau umbră, iar lemnul lor adeseori nu este combustibil; pietrele de construcție se topesc la ploaie; pădurile sunt scunde, iar ierburile gigantice; animalele sunt ciudate, patrupedele au rât, ca aricii și ornitorincul, fapt care a obligat pe naturaliști să creeze o clasă nouă a monotremelor; aici oile au cap de porc; vulpile sar din copac în copac; lebedele sunt negre; șoareci își fac cuiburi aeriene; „bower-bird”-ul¹² își deschide saloanele să primească vizitele prietenilor înaripați; păsările încântă auzul prin diversitatea cântecelor și obiceiurilor lor; una servește drept ceas, alta pocnește ca un bici de vizitiu, alta imită pe tocilar, alta bate secundele ca un metronom, alta râde dimineața la răsăritul soarelui și, în sfîrșit, o altă pasăre plânge seara, la culcare! Regiune bizară și anormală; nici nu-ți vine să crezi că poate exista un pământ așa de paradoxal, care să fie atâtă împotriva legilor naturii! Pe drept cuvânt, savantul botanist Grimard a spus despre acest continent: „Priviți această Australie care este un fel de parodie a legilor universale sau, mai degrabă, o provocare zvârlită în fața naturii!”

Tirada lui Paganel, desfășurată cu toată viteza, părea că nu se va mai opri. Elocventul secretar al Societății de geografie nu se mai stăpânea. Perora neconenit, gesticulând și agitându-și furculița, spre marea spaimă a vecinilor de masă. Dar, în sfîrșit, glasul lui fu acoperit de un ropot de aplauze, care îl făcu să tacă.

Desigur, după această înșiruire a curiozităților australiene, nimeni nu se gândeau să-i mai pună vreo întrebare. Își, totuși, maiorul nu se putu abține și zise, cu vocea lui calmă:

— Și asta-i tot, Paganel?

— Ei bine, nu, nu e tot! ripostă savantul, cu un nou avânt.

— Ce? întrebă lady Helena foarte mirată. Există și altceva mai uluitor în Australia?

— Da, doamnă, climatul ei. Acesta le întrece pe toate, și ne duce la concluzii uluitoare.

— Ce vorbești! strigară unii.

— Nu vorbesc despre clima sănătoasă a continentului australian, atât de bogat în oxigen și atât de sărac în azot; el nu are vânturi umede, deoarece

alizeele bat paralel cu coastele sale, și cea mai mare parte dintre boli, de la tifos până la rujeolă și afecțiuni cronice, nu sunt cunoscute aici.

— Este totuși un avantaj însemnat, spuse Glenarvan.

— Fără îndoială, dar nu mă refer la aceasta, răsunse Paganel. Climatul de aici are și o altă însușire... neobișnuită.

— Care? întrebă John Mangles.

— O însușire moralizatoare.

— Moralizatoare?

— Da, afirmă savantul cu convingere. Da, moralizatoare! Așa după cum metalele nu se oxidează aci la aer, la fel și oamenii își sporesc calitățile. Aerul curat și uscat de aci înălbește totul în foarte scurt timp, rufele ca și sufletele! și în Anglia au fost apreciate calitățile acestui climat, din punct de vedere moralizator, când s-au trimis aici oameni spre reeducare.

— Zău? Această influență se face într-adevăr simțită? întrebă lady Helena.

— Da, doamnă, atât la oameni, cât și la animale.

— Nu glumești, domnule Paganel?

— Câtuși de puțin! De altfel, veți vedea că animalele aici sunt foarte docile.

— Nu se poate!

— Totuși așa este. Răufăcătorii, aduși în această atmosferă înviorătoare și sănătoasă, se schimbă radical numai în câțiva ani. Acest efect este un lucru binecunoscut. În Australia, toate firile se îmblânzesc.

— Dar atunci dumneata, domnule Paganel, dumneata care ești din fire atât de bun, spuse lady Glenarvan, ce vei deveni pe pământul acesta binecuvântat?

— Și mai bun, doamnă, răsunse Paganel. Și mai bun!

Capitolul X

Râul Wimerra

A doua zi, la 24 decembrie, plecară cum se crăpă de ziua. Deși era cald, totuși temperatura se dovedea suportabilă, drumul era aproape neted și odihnitor pentru cai. Mica trupă parcurgea o câmpie cu tufărișuri destul de rare. Seara, după o zi bună de mers, corturile fură întinse pe malurile Lacului Alb, ale cărui ape erau sălcii și deci nepotabile.

Jacques Paganel fu nevoit să admită că numele de alb se potrivea tot atât de puțin ca și acel de galben dat Fluiului Galben, de neagră dat Mării Negre, de roșie dat Mării Roșii, sau albastră dat Munților Albaștri. Vanitatea lui de geograf îl făcu să discute îndelung, argumentele sale nu fură însă convingătoare.

Olbinett pregăti cina cu punctualitatea sa obișnuită, și imediat după aceea, în ciuda urletelor crunte ale șacalilor australieni, călătorii adormiră unii în căruță, alții în cort.

Dincolo de Lacul Alb se întindea o câmpie minunată, toată acoperită cu crizanteme. A doua zi, în zori, Glenarvan și tovarășii săi ar fi admirat îndelung minunatul decor ce se desfășura înaintea ochilor, dar fură nevoiți să plece imediat. În depărtare se zăreau doar numai câteva coline. Cât vedeai cu ochii, totul era numai un câmp de flori de primăvară. Reflexele albăstrii ale inului cu frunze mici se îmbinău cu roșul stacojiu al unei specii de „*acanthus*”, caracteristică regiunii. Nenumăratele soiuri de „*emerophilis*” înveseleau acest decor, și terenurile îmbibate cu sare dispăreau sub nenumărate specii sălbaticice de păpădie, lobodă și sfeclă, unele verzi, altele roșcate, toate din familia salsolaceelor. Aceste plante sunt utile în industrie, obținându-se prin arderea și spălarea cenușei lor o sodă excelentă. Paganel, care devinea botanist în mijlocul florilor, înșiră numele diferitelor specii. El menționă că până acum în flora australiană s-au numărat patru mii două sute de specii de plante, grupate în o sută douăzeci de familii. Aceste precizări erau caracteristice pentru mania sa de statistician.

Mai târziu, după ce străbătuseră destul de repede vreo zece mile, se iviră tufe înalte de mimoze și pâlcuri de flori albe. În acest „*spring plains*” (câmpii umede de numeroase izvoare subterane), regnul vegetal nu se arată zgârcit și sub razele soarelui își desfășoară cele mai minunate miresme și culori.

În schimb, regnul animal este mai sărac în specii. Câtiva „casoari” (o specie de struț australian) săreau pe câmp, fără ca să te poți apropiă de ei. Totuși, maiorul izbuti să ochească un animal foarte rar, pe cale de dispariție, un „*jabiru*”, cocorul uriaș al coloniei engleză. Pasărea aceasta avea o înălțime de cinci picioare și un cioc negru, conic, foarte ascuțit la vârf, lung de patruzeci și opt de centimetri. Reflexele violete și purpurii ale corpului ei contrastau cu verdele lucios al gâtului, cu albul strălucitor al pieptului și cu

roșul aprins al picioarelor. Natura părea să fi întrebuințat la pictatul acestei păsări toată gama culorilor primare.

Ea fu admirată îndelung. Maiorul ar fi fost eroul zilei, dacă Tânărul Robert nu ar fi întâlnit și doborât, câteva clipe mai târziu, un animal diform, jumătate arici, jumătate furnicar, o viate numai în parte terminată de natură, asemenea speciilor din era primară. O limbă ascuțită, lungă și lipicioasă, foarte mobilă, atârna din botu-i larg despicate. Cu ajutorul acesteia animalul prindea furnicile, care constituiau hrana lui de bază.

— Este un echidneu, deci face parte din familia aricilor, spuse Paganel, desemnând acest monotrem cu numele științific. Ați mai văzut un asemenea animal?

— E oribil, răspunse Glenarvan.

— Oribil, dar foarte interesant, căci este specific Australiei și, oricât l-am căuta în altă parte a lumii, nu i-am găsi urma.

Bineînțeles, Paganel voia să ia cu el hidosul animal și să-l pună în compartimentul de bagaje. Dar Olbinett protestă cu atâta indignare, încât savantul renunță la această moștră.

Caravana depăși în ziua aceea cu treizeci de minute meridianul 141. Până atunci întâlniseră puțini coloniști și foarte puțini squatteri. Ținutul părea pustiu. Nicio urmă de indigeni, căci triburile acestora rătăcesc mai înspre nord, prin imensele pustietăți brăzdate de afluenții râurilor Darling și Murray.

Un spectacol interesant atrase atenția călătorilor. Una din acele uriașe turme, pe care negustorii le aduc tocmai din munții din răsărit până în provinciile Victoria și Australia meridională, se îndrepta spre sud.

Către ora patru seara, John Mangles semnală la vreo trei mile depărtare un nor imens de praf ce întuneca zarea. Căruia fapt se datoră el oare? Explicația nu era tocmai ușoară. Paganel, cu imaginația sa bogată, căutând o justificare naturală, înclina să credă că este un meteor. Ayrton îl opri să se mai aventureze în presupunerii, spunându-i că praful era stârnit de o turmă de animale.

Maistrul nu se însela. Norul compact se aprobia alene. Odată cu el se aprobia și un adevărat concert de behăituri, nechezat și mugete. Vocea omenească, sub forma unor strigăte, se împletea cu tot felul de fluierături ce acompaniau această simfonie pastorală.

La un moment dat, când capul coloanei se apropiase de caravană, din acel nor se desprinse un om. Era conducătorul acestei armate patrupede. Glenarvan intră cu el în vorbă și i se prezenta fără niciun fel de introducere. Conducătorul, sau pentru a-i spune pe adevăratul lui nume „stockkeeper”-ul, era proprietarul unei părți din turmă, îl chama Sam Machell și venea într-adevăr din provinciile de răsărit, îndreptându-se spre golful Portland.

Turma lui se compunea din douăsprezece mii săptezeci și cinci de capete de vite și anume: o mie de boi, unsprezece mii de oi și săptezeci și cinci de cai. Toate aceste animale, când au fost cumpărate din șesurile Munților Albaștri, se clătinau pe picioare de slăbiciune. Acum erau duse la îngrășat pe păsunile binecuvântate ale Australiei meridionale. Apoi erau vândute cu mari câștiguri. Sam Machell, de pildă, câștigând la fiecare bou două lire și la fiecare oaie o jumătate de liră, avea un câștig de cincizeci de mii de franci. Era o afacere productivă.

Sam Machell își povestea în câteva cuvinte viața, în timp ce turma înainta prin tufele de mimoze. Lady Helena și Mary Grant coborâră din căruță, călăreții descălecară și se aşezară la umbra unui pom uriaș, pentru a asculta povestirea stockkeeper-ului.

Sam Machell pornise la drum de șapte luni. Făcea vreo zece mile pe zi, dar nesfârșita călătorie trebuia să mai dureze încă trei luni. Avea cu el, ca ajutor în această meserie, douăzeci de câini și treizeci de oameni, printre care și cinci negri, foarte iscusiți în regăsirea vitelor rătăcite. Șase căruțe veneau în urma acestei armate. Conducătorii, înarmați cu „stockwhipps” (harapnice), bice cu mânerul de optsprezecet degete și cureaua de nouă picioare, mergeau printre pâlcurile de vite, restabilind ici și colo ordinea, adeseori tulburată. Câinii alergau de o parte și de alta a turmei.

Călătorii admirau disciplina turmei. Vitele mergeau despărțite după rasă, căci boii și oile sălbaticice se înțelegeau destul de prost între ele: cei dintâi nu consimțeau niciodată să pască pe unde trecuseră cele din urmă. De aici, nevoia de a așeza boii în frunte, care mergeau împărțiti în două grupe asemenea unor batalioane. După ei veneau cinci regimenter de oi, comandate de douăzeci de conducători, și apoi plutonul cailor, care formau ariergarda.

Sam Machell le spuse că cei ce conduceau această armată nu erau câini și nici oameni, ci niște boi inteligenți, a căror superioritate era recunoscută de restul turmei. Ei mergeau în frunte, apucând din instinct drumul cel bun și arătându-se foarte convinși că merită să fie băgați în seamă. Într-adevăr,

erau tratați în chip deosebit, căci turma se lăsa condusă numai de ei. Dacă voiau să se oprească, li se făcea pe plac. Și zadarnic ai fi încercat să pornești turma după o oprire, dacă ei își și n-ar fi dat mai întâi semnalul de plecare.

Câteva amânunte adăugate de stockkeeper completară povestea expediției care merita să fie descrisă, dacă nu chiar condusă de Xenofon însuși. Atâtă vreme cât această armată străbătea șesul, totul mergea bine, afară de mici neplăceri și puțină osteneală. Vitele pășteau în drum. Se adăpau în nenumăratele râulețe ce străbăteau păsunile, dormeau noaptea, mergeau mai departe și se adunau supuse la lătratul cainilor. Dar în marile păduri ale continentului, străbătând desărurile de eucalipti și de mimoze, greutățile se înmulțeau. Plutoanele, batalioanele, regimetele se amestecau între ele sau se depărtau și trebuia să treacă o bucată de vreme până să le aduni din nou. Dacă din nenorocire vreunul din boii din fruntea coloanei se rătacea, el trebuia să fie regăsit cu orice preț, altfel riscau să se iște o dezordine generală și păzitorii și-ar fi pierdut zile întregi căutându-l. Dacă apucau să înceapă ploile, atunci vitele leneșe refuzau să mai meargă, iar în timpul furtunilor puternice animalele erau uneori înnebunite de panică.

Totuși, prin energia și munca sa, stockkeeper-ul înfrângea greutățile ce se iveau necontentit. Înaintau, străbăteau mile după mile; șesuri, codri și munți rămâneau în urma lor. La trecerea râurilor, trebuia să ai puterea să adaugi la toate celelalte calități, într-o foarte largă măsură, răbdarea, ce era pusă la grea încercare, nu numai ore, ci zile și uneori chiar săptămâni întregi. Astfel stockkeeper-ul se vedea țintuit deseori săptămâni în fața unei ape ce se putea trece, dar care nu mai fusese trecută. Piedica consta numai în încăpățânarea turmei care refuza să păsească înainte. Boii, după ce adulmecau apa, făceau cale întoarsă, în loc s-o înfrunte. Iar oile, decât să intre în apă, o luau mai degrabă la fugă. Atunci el aștepta noaptea, pentru a reduce turma spre râu, dar totul era zadarnic. În acest caz berbecii cei mai voinici erau aruncați în apă, dar nici atunci oile nu se hotărău să-i urmeze. În sfârșit, încercau să înfrângă încăpățânarea animalelor prin sete, lăsându-le fără apă timp de câteva zile. Turma se lipsea de apă, dar nu înainta. Duceau miei pe malul celălalt, în speranța că mamele vor veni atrase de behăitul lor, dar acestea nu se lăsau impresionate și nici nu se clanteau măcar. Aceasta dura uneori și o lună întreagă; stockkeeper-ul nu știa ce să mai facă cu „armata” care behăia, necheza și mugea. Apoi, într-o bună zi, fără motiv, dintr-un capriciu, fără să știe nici de ce și nici cum, un grup trecea râul, dar și-atunci avea de

înfruntat altă greutate, nemaiștiind cum să opreasă turma să nu se repeadă de-a valma, căci șirurile se îmbulzeau în aşa măsură, încât multe animale se înecau în vârtejurile apei.

Acestea au fost amănuntele date de Sam Machell. În timpul povestirii, o mare parte din turmă defilase în ordine. Era momentul să ajungă iarăși în fruntea armatei lui, pentru a alege cele mai bune păsuni. Își luă deci rămas bun de la lordul Glenarvan și încălecă un cal de o admirabilă rasă indigenă, pe care îl ținea de căpăstru unul din oamenii lui. Toți ceilalți se despărțiră de el printr-o caldă strângere de mâna. Peste câteva clipe, el dispăru într-un vârtej de praf.

După acest popas, căruța porni iar la drum și nu se mai opri decât seara, la poalele muntelui Talbot.

Paganel observă atunci judicios că era 25 decembrie, prima zi de Crăciun, atât de sărbătorită în familiile englezești. Nici bucătarul nu uitase ziua aceasta și primi sincere felicitări de la comeseni pentru cina bogată ce o pregătise și o servise în cort. Trebuie să spunem că Olbinett se întrecuse într-adevăr pe sine. Scosese din rezervele sale un „meniu” de mâncăruri europene, care se întâlnesc rar în deșerturile Australiei. Masa copioasă era formată din șuncă de ren, felii de carne de vacă sărată, somn afumat, o prăjitură din orz și ovăz, ceai la discreție, whisky din belșug și câteva sticle de porto. Te-ai fi crezut în sufrageria cea mare din Malcolm-Castle, în plină Scoție.

Nimic nu lipsea de la acest ospăț, începând cu supa de ienupăr și sfârșind cu „minced-pies”, obișnuitul desert scoțian. Totuși, Paganel mai adăugă și fructele unui portocal sălbatic, care creștea la poalele dealurilor. Era pomul băştinașilor, „moccaly”, ale cărui fructe erau destul de fade, dar sâmburii zdrobiți erau iuți ca piperul din Cayenne. Geograful, din dragoste pentru știință, se încăpățâna să mânânce până la ultima felie, dar își arse gura și nu putu răspunde întrebărilor cu care-l copleșea maiorul, despre deșerturile australiene.

A doua zi, la 26 decembrie, nu se întâmplă nimic care să merite a fi povestit. Dădură de izvoarele Nortoncreek-ului și mai târziu, de râul Mackenzie, pe jumătate secat. Vremea se menținea frumoasă, căldura era suportabilă; vântul sufla dinspre sud și răcorea aerul, având același efect ca și vântul de nord în emisfera boreală. Paganel atrase atenția asupra acestui lucru prietenului său, Robert Grant.

— E o întâmplare fericită, adăugă el, fiindcă în medie căldura e mai mare în emisfera australă decât în cea boreală.

— De ce? întrebă băiatul.

— De ce, Robert? răsunse Paganel. N-ai aflat că Pământul este mai apropiat de Soare în timpul iernii?

— Ba da, domnule Paganel.

— Și că iarna e frig numai fiindcă razele Soarelui cad oblic?

— Exact.

— Ei bine, băiatul meu, tocmai de aceea este mai cald în emisfera australă.

— Nu înțeleg, răsunse Robert, făcând ochii mari.

— Gândește-te, reluă Paganel, când e iarnă în Europa, ce anotimp este aici, în Australia, la antipod?

— Vară, spuse Robert.

— Ei bine, fiindcă tocmai în această epocă Pământul se află mai aproape de Soare... Înțelegi?

— Înțeleg.

— Vara regiunilor australe este mai căldă decât cea a regiunilor boreale, tocmai din cauza acestei apropiieri a planetei noastre de Soare.

— Așa e, domnule Paganel.

— Deci, când spunem că Soarele este mai aproape de Pământ în timpul iernii, lucrul acesta este valabil numai pentru noi, cei din partea boreală a globului.

— Iată un lucru la care nu m-am gândit, răsunse Robert.

— Ei, băiatul meu, asta s-o ții minte totdeauna...

Robert asculta cu placere mica lecție de cosmografie și află că temperatura medie a provinciei Victoria atingea șaptezeci și patru de grade Fahrenheit (+23°33 centigrade).

Seara, călătorii își întinseră cortul la cinci mile dincolo de lacul Lonsdale, între muntele Drummond care se ridică la nord și muntele Dryden, al cărui pisc puțin înalt se profila la orizont spre sud.

A doua zi, la ora unsprezece, căruța atinse malurile râului Wimerra, așezat pe meridianul 43.

Lat de o jumătate de milă, râul curgea alene între două perdele de conifere și salcâmi. Câteva plante minunate din familia mirților „metro-sideros speciosa” își ridicau ramurile lor lungi și plângătoare, împodobite cu flori

roșii, la o înălțime de vreo cincisprezece picioare. Mii de păsărele, granguri, cintezoi, porumbei cu aripi aurii, fără a mai pomeni de gălăgioșii papagali, zburau printre rămurelele verzi. Dedesubtul lor, pe luciul apei, plutea o pereche de lebede negre, sfioase, de care nu te puteai apropiu. Ciudăteniile râurilor australiene dispărură în curând între meandrele Wimerrei, care udă atât de capricios câmpia aceasta atrăgătoare.

Între timp, căruța se oprise pe un covor de iarbă, ce părea că își întinde ciucurii până în apele repezi ale râului. Nu existau nici plute, nici pod. Trebuiau totuși să treacă. Ayrton porni în căutarea unui vad practicabil. I se păru că râul trebuia să fie mai puțin adânc la vreun sfert de milă în susul apei și hotărî să-l treacă pe acolo. După câteva sondaje, găsind o adâncime ce nu depășea trei picioare, își dera să seama că pot trece, fără prea mari riscuri.

— Nu mai există niciun alt mijloc de a traversa râul? îl întrebă lordul Glenarvan pe maistru.

— Nu, milord, răspunse Ayrton, dar nu mi se pare deloc primejdios să trecem pe aici. Veți vedea că vom izbuti.

— Lady Glenarvan și Miss Grant trebuie să coboare din căruță?

— Nicidcum. Boii mei au pasul sigur și-mi iau eu răspunderea să-i duc pe drumul cel bun.

— Bine, Ayrton, răspunse Glenarvan, am încredere în dumneata.

Călăreții încurajără greoiul vehicul și toți intrară cu hotărâre în râu. De obicei, căruțele care încearcă să treacă prin vad sunt încinse cu un fel de brâu de butoaie, care le susțin la suprafața apei. Lipsind acest colac, trebuiau să încredințeze soarta căruței lor agerimii boilor, mânați de prudentul Ayrton de la înălțimea caprei. Maiorul și cei doi marinari tăiau apa la vreo cinci-șase metri înaintea celorlalți, iar Glenarvan și John Mangles, de o parte și de alta a căruței, erau gata să sară în ajutorul călătoarelor; Paganel și Robert încheiau convoiul.

Total merse bine până spre mijlocul râului. Dar aici albia se adânci mai mult și apa ajunse mai sus de obezi. Boii, mergând mai greu pe pietrele din vad, riscau să alunece și să fie luați de curent, cu căruță cu tot. Ayrton se arăta curajos și devotat; se aruncă în apă și, apucând boii de coarde, izbuti să-i readucă pe drumul bun.

În clipa aceea se produse o izbitură cu totul neașteptată. Se auzi un pârâit; căruța se înclină într-un unghi destul de mare, iar apa ajunse la picioarele

călătoarelor; erau în pericol. Vehiculul începu să lunece, deși Glenarvan și John Mangles căutau să-l proptească. Fu un moment de mare îngrijorare.

Din fericire, boii se încordară și urniră căruța din loc, izbutind să se apropie de malul celălalt. Dădură apoi peste o pantă care urca și în curând oamenii și animalele se aflau în siguranță pe țărmul opus, pe cât de uzi, pe atât de mulțumiți. Numai că partea din față a căruței se sfărâmase când se lovise, iar calul lui Glenarvan își pierduse potcoavele de la picioarele dinapoi.

Total trebuia reparat imediat. Călătorii se uitau unul la altul destul de încurcați, când, deodată, Ayrton le propuse să se repeadă până la stațiunea Black-Point, la vreo douăzeci de mile spre nord, și să aducă cu el un fierar.

— Du-te, dragul meu Ayrton, îi spuse Glenarvan. Cât timp îți trebuie pentru dus și întors?

— Cred că cincisprezece ore, răspunse Ayrton, nu mai mult.

— Du-te atunci, iar noi vom întinde cortul pe malul Wimerrei și te vom aștepta.

Câteva clipe după aceea, maistrul, pe calul lui Wilson, dispăru îndărătul unei perdele de mimoze.

Capitolul XI

Burke și Stuart

Restul zilei se scurse în discuții și plimbări. Hoinăring și admirând peisajul, călătorii străbătură malurile Wimerrei. Cocorii cenușii și ibișii, scoțând strigăte răgușite, se fereau din calea vizitatorilor inopertuni. De asemenea, se ferea de ei și pasărea de satin, refugiindu-se pe cele mai înalte ramuri ale smochinilor sălbatici. Granguri și alte păsări zburau fâlfâind printre variatele specii de liliacee. Lăstunii-pescari își întrerupeau pescuitul lor obișnuit, în timp ce tot neamul mai civilizat al papagalilor, „blue-mountain”, împodobiți cu toate cele șapte culori ale spectrului, micul „roschil”, cu capul stacojiu, cu gâtul galben, și „lori”-ul, cu penele roșii și albastre, își vedea mai departe de trăncăneala lor asurzitoare, în vârful arborilor de cauciuc.

Astfel, călătorii au admirat până pe însurat natura feerică, întinși pe iarbă, ascultând susurul apelor sau rătăcind la întâmplare printre tufele de mimoze. Noaptea care se lăsă deodată, după un amurg foarte scurt, îi surprinse la o depărtare de vreo jumătate de milă de corturi. Se întoarseră conducându-se

după Crucea Sudului, care strălucea la jumătate distanță între orizont și zenith, întrucât în emisfera australă nu se vede Steaua Polară.

Olbinett întinsese masa sub cort; toată lumea se adună în jurul ei. Succesul cinei fu asigurat de un ostropel de papagali, doborâți cu multă dibăcie de Wilson și bine prepaști de bucătar.

După ce isprăviră cina, se întrecuă care mai de care să născocească un pretext ca să-i țină treji cât mai mult în noaptea aceasta atât de frumoasă. Toată lumea fu de acord când lady Helena îi ceru lui Paganel să povestească istoria marilor călători australieni, lucru pe care-l făgăduise de multă vreme. Paganel atâta aștepta. Auditorii lui se întinseră sub un superb baksia. Fumul țigărilor se ridică în curând, pierzându-se în frunzișul înechat de întuneric, și geograful, încrezător în memoria lui nesecată, luă imediat cuvântul:

— Vă amintiți, prieteni, și maiorul desigur că nu a uitat, toată seria de călători pe care vi i-am înșirat pe *Duncan*. Dintre toți aceia care au încercat să pătrundă în interiorul continentului, numai patru au izbutit să-l străbată de la sud la nord sau de la nord la sud. Ei sunt: Burke, în 1860 și 1861; Mac Kinlay, în 1861 și 1862; Landsborough, în 1862 și Stuart tot în 1862. Am să vă vorbesc puțin despre Mac Kinlay și Landsborough. Primul a plecat din golful Adelaida spre golful Carpentaria. Al doilea, din golful Carpentaria la Melbourne, amândoi fiind trimiși de guvernul australian în căutarea lui Burke, care nu se mai întorcea și care avea să dispară pentru totdeauna.

Burke și Stuart, aceștia sunt cei doi exploratori îndrăzneți despre care vreau să vorbesc, și încep fără nicio introducere.

La 20 august 1860, sub auspiciile Societății de geografie din Melbourne, pleca un fost ofițer irlandez, pe nume Robert O'Hara Burke, altădată inspector de poliție la Castlemaine. Îl întovărășeau unsprezece oameni: William John Wills, un Tânăr și distins astronom, doctorul Beckler, un botanist, Gray King, un Tânăr militar din armata Indiilor, Landells, Brahe și mai mulți șiipai¹³. Călătorii aveau cu ei douăzeci și cinci de cămile care trebuiau să poarte bagajele și proviziile pentru opt săptămâni. Expediția trebuia să ajungă la golful Carpentaria pe coasta nordică, urmând mai întâi cursul râului Cooper. Ea străbătu fără osteneală văile râurilor Murray și Darling și ajunse la stațiunea Menindie, la marginea coloniilor.

Aici își dădură seama că bagajele erau prea împovărătoare. Această dificultate și firea cam aspră a lui Burke iscară neînțelegeri în mijlocul

expediției. Landells, însotitorul cămilelor, urmat de câțiva servitori hinduși, se despărți de acesta și se întoarse pe malurile râului Darling. Burke își urmă drumul. Trecând prin pășuni minunate, udate din belșug sau, dimpotrivă, străbătând drumuri pietroase și uscate, el coborî către Cooper's-creek. La 20 noiembrie, la trei luni de la plecare, el își instală un prim depozit de alimente pe marginea râului.

Călătorii fură reținuți câtăva vreme aici, negăsind vreun drum practicabil și cu apă potabilă care să ducă spre nord. După mari greutăți, dădură de o așezare pe care o boteză portul Wills. Stabiliră aici un punct de aprovizionare, înconjurat de un gard și situat la jumătatea drumului între Melbourne și golful Carpentaria; Burke își împărți trupa în două. O parte, sub ordinele lui Brahe trebuia să rămână în fortul Wills trei luni și mai bine, dacă nu-i vor lipsi proviziile, și să aștepte întoarcerea celei de-a doua jumătăți. În această din urmă coloană nu intrau decât Burke, King, Gray și Wills. Luară cu ei șase cămile, merinde pentru trei luni, adică trei chintale de faină, cincizeci de livre de orez, cincizeci de livre de faină de ovăz, un chintal de carne de cal conservată, o sută de livre de carne de porc sărată și de slănină și treizeci de livre de biscuiți, socotind că acestea ajung pentru o călătorie de șase sute de leghe, dus și întors.

Cei patru oameni plecară. După ce străbătură anevoie un desert pietros, ajunseră la râul Eyre, la cel mai înaintat punct atins de Stuart.

În 1845 și urmând cât mai precis meridianul 140, se îndreptară înspre nord.

La 7 ianuarie trecuță tropicul sub un soare arzător, amăgiți deseori de miraje, altădată lipsiți de apă, răcoriți uneori de mari furtuni, întâlnind ici-colo băstinași de care nu aveau de ce să se plângă; într-un cuvânt, călătoriră fără să fie prea mult supărați de dificultățile unui drum pe care nu-l intrerupeau nici lacurile, nici fluviile, nici munții.

La 12 iunie, câteva dealuri de gresie se iviră înspre nord. Printre acestea erau și muntele Forbes și o serie de lanțuri granitice, care se numesc „ranges”. Aici fură nevoiți să depună mari eforturi. Abia mergeau. Animalele refuzau să înainteze: „Urcăm pe ranges, cămilele nădușesc de frică!” scria Burke în carnetul său de călătorie. Totuși, datorită energiei lor, exploratorii ajung pe malurile râului Turner, apoi pe cursul superior al fluviului Flinders, pe care Stokes îl văzuse în 1841 și care se varsă în golful Carpentaria, între perdele de palmieri și eucalipti.

Apropierea de ocean se vădea prin porțiuni întinse de terenuri mlaștinoase. O cămilă își găsi aci moartea. Celealte refuzară să mai înainteze. King și Gray fură nevoiți să rămână cu ele, Burke și Wills continuă drumul înspre nord și după greutăți mari, destul de neclar redate în notele lor, ajunseră într-un punct în care fluxul mării inunda mlaștinile, dar nu văzură încă oceanul. Era la 11 februarie 1861.

— Astfel, întrebă lady Glenarvan, oamenii aceștia îndrăzneți n-au putut merge mai departe?

— Nu, doamnă, răspunse Paganel. Pământul mlaștinos le fugea de sub picioare și în aceste condiții au început să se gândească dacă n-ar fi mai bine să se întoarcă la fortul Wills, unde-i așteptau tovarășii lor. Tristă întoarcere, v-o jur! Slăbiți și istoviți, abia tărându-se, Burke și tovarășul său de drum îi regăsiră pe Gray și King. Expediția coborî apoi spre sud, pe drumul pe care venise, și se îndreptă spre Cooper's-creek. Peripețiile, primejdiile, suferințele îndurate pe drum nu le cunoaștem exact, fiindcă nu sunt redate în carnetul exploratorilor. Dar trebuie să fi fost îngrozitoare.

Într-adevăr, în luna aprilie, când au ajuns în valea Cooper-ului, nu mai erau decât trei: Gray, doborât de oboseală, murise cu puțin înainte. Patru cămile pieriseră. Totuși, dacă Burke izbutește să ajungă la fortul Wills, unde îl așteaptă Brahe cu depozitul de provizii, el și tovarășii lui sunt salvați. Își îndoiesc efortul; se tărăsc încă vreo câteva zile; la 21 aprilie zăresc gardurile fortului și ajung... Chiar în ziua aceea, după o așteptare zadarnică de cinci luni, Brahe plecase.

— Plecase! strigă Tânărul Robert.

— Da, plecase! Chiar în aceeași zi, printr-o îngrozitoare fatalitate!

Nota lăsată de Brahe arăta că acesta plecase numai cu șapte ceasuri înainte! Burke nu se putea gândi să-i ajungă. Nenorociții, părăsiți cu totul, se refăcură puțin cu proviziile din depozit. Dar le lipseau mijloacele de transport și de Darling îi mai despărțeau o sută cincizeci de leghe.

Atunci Burke, în ciuda părerii lui Wills, se gândi să ajungă la așezările australiene din apropierea muntelui Hopeless, la șaizeci de leghe de fortul Wills. Pornesc la drum. Din două cămile câte-au rămas, una piere încercată într-un affluent noroios al Cooper's-creek-ului; pe cealaltă, care nu mai putea merge, au ucis-o și s-au hrănit cu carne ei. În curând au dat gata merindele. Cei trei nefericiți sunt siliți să se hrănească cu „nardu”, o plantă de apă, ai cărei spori sunt comestibili. Din lipsă de apă, și mai ales neavând în ce să-o

transporte, nu se pot îndepărta de malurile Cooper-ului. Un incendiu le arde baraca și hainele. Sunt pierduți! Nu le rămâne altceva decât să moară.

Burke îl cheamă pe King lângă el și-i spune: „Nu mai am decât câteva ore de trăit; iată ceasul și notele mele. Când voi muri, vreau să-mi pui un pistol în mâna dreaptă și să mă lași aşa cum sunt, fără să mă îngropi”. După aceste cuvinte, Burke nu mai deschise gura și muri a doua zi dimineață.

Înspăimântat, pierzându-și firea, King porni în căutarea unui trib australian. Când se întoarse, îl găsi și pe Wills mort. Pe King îl adăpostiră indigenii și expediția lui Howist, trimisă în căutarea lui Burke odată cu Mac Kinlay și Landsborough, îl regăsi în luna septembrie. Astfel, din cei patru exploratori numai unul a supraviețuit traversării continentului australian.

Povestirea lui Paganel lăsase o impresie dureroasă în sufletul ascultătorilor. Fiecare se gândeau la căpitanul Grant, care rătacea poate că și Burke și tovarășii săi în mijlocul acestui continent funest. Naufragiații scăpaseră oare de suferințele care au decimat pe îndrăzneții pionieri? Identitatea situațiilor era atât de firească, încât ochii Mary-ei Grant se împăienjeniră de lacrimi.

— Tata! Bietul tata! murmură ea.

— Miss Mary! Miss Mary! spuse John Mangles. Astfel de chinuri se îndură numai în regiunile din centrul continentului. Căpitanul Grant se află în mâinile indigenilor, ca și King, și, ca și acesta, va fi salvat! El nu s-a aflat niciodată în condiții atât de grele.

— Niciodată, adăugă Paganel, și repet, draga mea, că australienii sunt ospitalieri.

— Vreau să sper! răspunse fata.

— Și Stuart? întrebă Glenarvan, care voia să-i schimbe gândurile triste.

— Stuart? răspunse Paganel. A. Stuart a fost mai norocos și numele lui este astăzi celebru în analele australiene. Din 1848, John Mac Douall Stuart, compatriotul vostru, prietenii, l-a întovărășit pe Sturt în deșerturile din nordul Adelaidei. În 1860, întovărășit numai de doi înși, încearcă, zadarnic însă, să pătrundă în interiorul Australiei. Dar el nu era omul care să se descurajeze. În 1861, la 1 ianuarie, el părăsi Chambers-creek, în fruntea a unsprezece tovarăși hotărâți, și nu se opri decât la șaizeci de leghe de golful Carpentaria; dar lipsindu-i proviziile, trebui să se întoarcă la Adelaida, fără a fi traversat temutul continent. Totuși, avu curajul să-și încerce norocul și a

treia oară. El organiză expediția care, de astă dată, avea să-și atingă ținta atât de multdorită.

Parlamentul Australiei meridionale sprijini cu căldură această nouă expediție și votă o subvenție de două mii de lire sterline. Stuart luă toate măsurile pe care i le dicta experiența sa de pionier. Era însotit de prietenii săi, naturalistul Waterhouse, Thring și Kekwick și vechii lui tovarăși Woodforde și Auld; în total zece înși. Luă cu el douăzeci de burdufe de piele americană, care puteau cuprinde șapte galoane¹⁴ fiecare, și la 5 aprilie 1862 membrii expediției se găseau adunați în bazinele lui Newcastle-Water, dincolo de paralela 28, în punctul pe care nu-l putuse depășit Stuart. Itinerarul lui urma aproximativ meridianul 131 și se abătea, deci, cu șapte grade înspre vest de la drumul lui Burke.

Bazinele lui Newcastle-Water trebuia să fie baza noilor explorări. Călătorii încercără zadarnic să străpungă spre nord și nord-est codrii deși ce-i încunjurau. Nu izbutiră să ajungă la râul Victoria nici pe la vest; tufărișuri de nepătruns le înhideau orice ieșire.

Stuart se hotărî atunci să-și schimbe bivuacul și izbuti să transporte corturile ceva mai la nord, în mlaștinile lui Hower. Îndreptându-se înspre est, în mijlocul șesurilor ierboase, dădu de râulețul Daily, mergând în susul lui vreo treizeci de mile.

Regiunea era acum minunată; păsunile îmbelșugate ar fi făcut fericit și ar fi îmbogățit pe un squatter; eucaliptii creșteau aici neînchipuit de înalți. Stuart continua să înainteze, minunându-se la tot pasul: ajunse pe malurile râului Strangway și ale Roper's-creek-ului. Descoperit de Leichard. Apele lor curgeau printre păduri de palmieri lainici, aşa cum numai în această regiune tropicală vedeați; aci trăiau triburi de indigeni, care-i primiră bine pe exploratori.

De la acest punct, expediția se abătu spre nord-nord-vest, căutând.

Într-o regiune acoperită de gresie și de stânci feruginoase, izvoarele râului Adelaida, care se varsă în golful Van Diemen. Râul străbătea apoi regiunea Arnhem, printre uriașe „verze palmifere”, bambuși și pini. Râul Adelaida se lătea; malurile lui devineau mlaștinoase, marea era aproape.

Marți, 22 iulie, Stuart își aşeză cortul printre mlaștinile Fresh-Water-ului, fiind foarte mult împiedicat de nenumăratele pâraie care îi tăiau drumul. Trimise atunci trei tovarăși în căutarea unor drumuri mai ușor de străbătut.

A doua zi, când ocolind mlaștini inaccesibile, când împotmolindu-se în ele, ajunse la o câmpie mai ridicată, acoperită de mănuuchiuri de gomifere și arbori cu scoarța fibroasă: cârduri de gâște. Ibiși și păsări acvatice extrem de sălbaticice zburau în toate direcțiile. Indigeni vedeați puțini sau aproape deloc. Se zăreau numai câteva dârle de fum ale unei aşezări depărtate.

La 24 iulie, la nouă luni după plecarea din Adelaida, Stuart pornește la opt și douăzeci dimineață înspre nord; vrea să ajungă la mare chiar în aceeași zi. Relieful este ușor ridicat, presărat cu minereu de fier și cu roci vulcanice: arborii devin mai mici, iau o infățișare maritimă; se ivește o vale largă, aluvionară, închisă de o perdea de arbuști. Stuart audese limpede clipocitul valurilor ce mânăgâie coasta, dar nu spune nimic tovarășilor săi. Pătrund într-un desis de viață de vie sălbatică.

Stuart mai face câțiva pași și iată-l pe malurile Oceanului Indian. „Marea! Marea!” strigă Thring, încrmenit de mirare. Ceilalți se năpustesc după el și cu strigăte de „ura” salută Oceanul Indian.

Continentalul fusese traversat pentru a patra oară!

Stuart, aşa cum făgăduise guvernatorului sir Richard Macdonnell, își spălă picioarele, față și mâinile în apele mării. Pe urmă, se întoarse și pe scoarța unui copac își săpă inițialele: J.M.D.S.

Tabăra fu aşezată lângă un râuleț cu apele repezi.

A doua zi. Thring plecă în recunoaștere, vrând să vadă dacă nu se poate ajunge la gura râului Adelaida pe la sud-est; dar pământul fiind prea mlaștinios pentru a trece cu caii, trebui să renunțe. Stuart alese atunci un copac mai înalt, într-un luminis. Îi tăie crengile de jos. și în vîrf arboră steagul australian. Pe scoarța copacului înscrise cuvintele: „Sapă pământul la un picior spre sud”.

Și dacă vreun călător va săpa pământul în locul indicat, el va găsi o cutie de tablă, iar în cutie documentul ale căruia cuvinte mi-au rămas întipărite în minte:

**Marea expediție de explorare
și traversare a Australiei de la sud la nord**

„Exploratorii conduși de John Mac Douall Stuart au ajuns aici la 25 iunie 1863, după ce-au traversat toată Australia, de la Oceanul Înghețat de Sud până la țărmul Oceanului Indian, trecând prin centrul continentului. Au părăsit Adelaida la 26 octombrie 1861, și au depășit, la 21 ianuarie 1862,

ultima stațiune a coloniei, pornind spre nord. În amintirea acestui fericit eveniment au înălțat aici drapelul australian. Totul merge bine”.

Urmează semnăturile lui Stuart și ale tovarășilor lui.

Astfel s-a pecetluit acest mare eveniment, care a avut un răsunet imens în toată lumea.

— „Și oamenii aceștia curajoși și-au revăzut prietenii lor din sud? întrebă lady Helena.

— Da, doamnă, răspunse Paganel, toți și i-au revăzut, dar numai după eforturi uriașe. Stuart a fost cel mai încercat la întoarcerea spre Adelaida; starea lui fizică era îngrijorătoare din pricina scorbutului de care se îmbolnăvise. La începutul lui septembrie, boala se înrăutățise într-atât, încât nu mai credea să mai ajungă să revadă regiunile locuite. Nu se mai putea ține în șa; era purtat pe o targa instalată între doi cai. La sfârșitul lui octombrie scuipă sânge; era complet epuizat. Fu tăiat un cal ca să i se facă o supă; la 28 octombrie se credea că moare; scăpă însă și din ultima criză, iar la 10 decembrie, mica trupă ajuște cu toți oamenii în viață la primele aşezări omenești.

La 17 decembrie, Stuart intră în Adelaida, unde fu primit cu mult entuziasm de populația de acolo. Dar sănătatea îi era încă zdruncinată. La puțin timp după ce primi medalia de aur a Societății de geografie, el se îmbarcă pe Indus plecând în scumpa lui Scoție, în patria sa, unde îl vom revedea la întoarcere¹⁵.

— E un om de o extraordinară energie morală, spuse Glenarvan, și energia morală, mai mult decât cea fizică, duce la îndeplinirea celor mai mari fapte. Scoția e pe drept cuvânt mândră să-l numere printre fiii ei.

— „Și după Stuart niciun alt călător n-a mai fost ispiti să facă noi descoperiri?

— Ba da, doamnă, răspunse Paganel. V-am vorbit adesea de Leichard. Acest explorator făcuse, în 1844, o expediție remarcabilă în Australia septentrională. În 1848 întreprinse o a doua expediție spre nord-est. Dar de șaptesprezece ani nu s-a mai auzit nimic de el. Anul trecut, doctorul Müller, celebrul botanist din Melbourne, a deschis o subscripție publică pentru cheltuielile unei expediții. Aceasta a fost repede organizată, și un grup de squatteri curajoși, comandați de intelligentul și îndrăznețul Mac Intyre, au părăsit la 21 iunie 1864 păsunile de pe malurile râului Paro. În clipa în care

vă vorbesc, ei trebuie să fi înaintat mult în interiorul continentului, în căutarea lui Leichardt. De-ar izbuti să-l găsească, și de-am putea și noi găsi într-o zi, ca și el, pe prietenii care ne sunt atât de scumpi!

Astfel se sfârși povestea geografului. Se făcuse târziu. Toți îi mulțumiră lui Paganel și peste câteva clipe dormeau adânc, în timp ce pasărea-ceas, ascunsă în frunzișul gomiferilor albi, bătea regulat secundele acestei nopți liniștite.

Capitolul XII

Calea ferată de la Melbourne la Sandhurst

Maiorul, când îl văzu pe Ayrton părăsind corturile de pe malurile Wimerrei și plecând în căutarea unui fierar în stațiunea Black-Point, nu-și putu săpâni bănuiala. Nu suflă nimănui niciun cuvânt despre îndoielile lui personale și se mulțumi să supravegheze împrejurimile râului. Nimic nu tulbura liniștea acestor câmpii învăluite în tăcere și, după câteva ceasuri de întuneric, soarele se ivi din nou la orizont.

Lui Glenarvan, în schimb nu-i era teamă decât că Ayrton se va întoarce singur: fără lucrători, căruța nu putea porni la drum. Călătoria urma să fie întreruptă poate pentru mai multe zile și Glenarvan, care era nerăbdător s-o vadă dusă la bun sfârșit, nu concepea nicio întârziere.

Din fericire, Ayrton nu-și pierduse timpul degeaba, nu dăduse greș în încercările lui. A doua zi se întoarse în zori. Îl însoțea un om care spunea că este fierarul stațiunii Black-Point. Era un flăcău voinic, înalt, cu o fizionomie aspră și întunecată, care nu te impresiona deloc plăcut. Dar, de fapt, aceasta nu avea nicio importanță, dacă-și cunoștea meseria. În orice caz, nu vorbea decât când trebuia.

— E un lucrător priceput? îl întrebă John Mangles pe maistru.

— Nu-l cunosc mai mult decât dumneavoastră, domnule căpitan, îi răspunse Ayrton. Vom vedea.

Fierarul se puse pe lucru și, după felul cum repară partea de dinainte a căruței, se vedea bine că era de meserie. Lucra cu multă îndemânare și cu o vigoare puțin obișnuită. Maiorul observă la încheieturile mâinilor lui bătătorite o dără neagră de sânge. Era urma unei răni proaspete, pe care mâncile nu destul de lungi ale unei cămăși aspre de lână nu o ascundeau în întregime. Mac Nabbs îl întrebă pe fierar cărui fapt se datorau rosăturile

care trebuie să fi fost foarte dureroase. Acesta nu-i răspunse însă nimic, ci își văzu de treabă mai departe.

În două ore căruța fu reparată.

De asemenea, calul lui Glenarvan fu repede potcovit, căci fierarul avusese grija să-și aducă cu el toate cele necesare. Potcoavele aveau ceva caracteristic, lucru pe care maiorul îl observă îndată. Pe partea din față aveau o treflă grosolan cioplită. Mac Nabbs i-o arăta lui Ayrton.

— E marca din Black-Point, le explică maistrul. Ea îngăduie să dai de urma cailor care se depărtează de stațiune și să nu-i confunzi cu alții.

În curând, calul fu potocvit. Omul își ceru apoi plata, plecând fără să fi scos măcar patru vorbe.

Peste o jumătate de ceas, călătorii se aflau din nou la drum. Dincolo de perdelele de mimoze se întindea o câmpie larg deschisă, care-și merita pe deplin numele de „open plain”. Câteva resturi de cuarț și roci feruginoase se zăreau prin tufăriș; ierburi înalte și țarcuri adăposteau numeroase turme de animale. Peste alte câteva zile, roțiile căruței brăzdau destul de adânc terenurile lacustre, unde susurau izvoare pe jumătate ascunse după o perdea de trestii uriașe. Apoi trecu prin dreptul unor smârcuri, ce se evaporau văzând cu ochii. Călătoria nu întâmpina greutăți, și trebuie să adăugăm că nu era nici plăcitoare.

Lady Helena invita rând pe rând pe călători în căruță, căci „salonul” era foarte strâmt. Astfel se odihneau cu toții după istovitorul marș călare, bucurându-se de societatea plăcută a celor două femei. Lady Helena, ajutată de Miss Mary, făcea onorurile „casei” lor ambulante. Firește, nici John Mangles nu era uitat la aceste invitații zilnice, mai ales că tonul lui serios făcea conversația și mai interesantă.

Astfel tăiară în diagonală drumul de diligență dintre Crowland și Horsham, prăfuit, și pe care pietonii nu-l folosesc niciodată. Au trecut câteva culmi joase de dealuri, la hotarul comitatului Talbot și seara, caravana ajunse la trei mile la nord de Maryborough. Ploua atât de mărunt și des, încât în oricare altă țară terenul ar fi fost complet desfundat, dar aici, aerul absorbea într-atâtă umiditatea, încât cei din corturi nu avură nimic de suferit.

A doua zi, la 29 decembrie, marșul fu încetinit puțin de un sir de munți nu prea înalți, care formau o Elveție în miniatură. Trebuiau să urce și să

coboare necontenit și deci să îndure zdruncinături neplăcute. Călătorii făcură o parte din drum pe jos, fără să se plângă.

La ora unsprezece, ajunseră la Carisbrook, un oraș destul de însemnat. Ayrton era de părere să înconjoare orașul fără să intre, pentru a câștiga timp, spunea el. Glenarvan fu de aceeași părere, dar Paganel, totdeauna foarte curios, voia să-l viziteze.

Îl lăsa că să-și facă cheful și căruța își văzu liniștită de drum.

Paganel, după cum îi era obiceiul, îl luă cu el și pe Robert. Vizita prin localitate fu scurtă, dar suficientă ca să-i dea o idee exactă asupra orașelor australiene. La Carisbrook erau: o bancă, o judecătorie, o piață, o școală, o biserică, vreo sută de case de cărămidă, perfect uniforme. Totul construit după moda englezescă, într-un patrulater regulat, brăzdat de străzi paralele. Nimic mai simplu, dar în același timp nimic mai monoton. Când orașul se mărește, străzile se lungesc asemenea pantalonilor unui copil care crește. Simetria inițială nu suferă astfel deloc.

O activitate febrilă caracteriza viața orașului Carisbrook, simptom specific aşezărilor nou-născute. Pare-se că în Australia orașele cresc ca arborii la căldura soarelui. Oamenii de afaceri străbateau străzile, cei ce expediau aur se îngheșua pe la birourile de primire, unde prețiosul metal venea din uzinele din Bendigo sau de la muntele Alexandru, escortat de poliția locală. Toată această lume, preocupată de interese personale, nu se gândeau decât la afacerile ei proprii și străinii treceau neobservați în mijlocul acestei populații agitate.

După ce-au colindat vreun ceas prin Carisbrook, cei doi vizitatori își ajunseră din urmă tovarășii, pe o câmpie cultivată cu grijă. Apoi trecură peste prerii lungi, cunoscute sub numele de „Low Level plains”, cu nenumărate turme de oi și colibe de ciobani. Deodată, se ivi deșertul, fără niciun fel de trecere, aşa cum este de altfel caracteristic naturii australiene. Dealurile Simpson și muntele Tarrangower însemnau colțul pe care-l face înspre sud districtul Loddo, pe meridianul de 144°.

Totuși, până acum nu întâlniseră niciun trib de băstinași care să trăiască în stare de sălbăticie. Glenarvan se întreba dacă Australia nu e lipsită de australieni, aşa cum lipseau indienii din pampasul Argentinei. Dar Paganel le spuse că la această latitudine indigenii trăiau mai ales în șesurile lui Murray, la vreo sută de mile spre răsărit.

— Ne apropiem de țara aurului, spuse el. Nu mai avem nici două zile de mers până ce vom străbate regiunea atât de bogată a muntelui Alexandru. Aici, în 1852 a năvălit un adevărat roi de mineri. Băştinașii au fost nevoiți să se retragă în deșerturile din interior. Străbatem o țară civilizată, deși nu ne dăm seama, și drumul nostru va tăia, chiar în această zi, calea ferată care leagă râul Murray de mare. Ei bine, o linie ferată în Australia e un lucru surpinzător!

— De ce, Paganel? îl întrebă Glenarvan.

— Pentru că, pentru că e strigător la cer! O, știu bine că totul vi se pare simplu, vouă, care sunteți obișnuiți să colonizați regiuni îndepărtate! Dar aceasta uimește spiritul unui francez ca mine și-i încurcă toate ideile despre Australia.

— Fiindcă priviți trecutul și nu prezentul, răsunse John Mangles.

Un fluierat puternic le întrerupse discuția. Se găseau la mai puțin de o milă de calea ferată. O locomotivă, care venea dinspre sud, mergând cu viteză mică, se opri la punctul de intersecție al căii ferate cu drumul pe unde mergea căruța.

Așa cum le spusesese Paganel, linia ferată legă capitala Victoriei de Murray, cel mai mare fluviu din Australia. Acest curs uriaș de apă, descoperit de Stuart în 1828, izvorând din Alpii australieni, unit cu apele râurilor Lachan și Darling, curge de-a lungul întregii frontiere nordice a provinciei Victoria, vărsându-se apoi în golful Encounter, lângă Adelaida. El străbate regiuni fertile, și stațiunile squatter-ilor se înmulțesc pe întreg parcursul, datorită tocmai mijloacelor de comunicație ușoare, pe care le stabilește calea ferată cu orașul Melbourne.

Această cale ferată era exploatață pe atunci pe o lungime de o sută cinci mile, între Melbourne și Sandhurst, trecând pe la Kyneton și Castlemaine. În construcție încă, linia se mai prelungea șaizeci de mile până la Echuca, orașul-capitală a coloniei Riverina, intemeiată chiar în acel an pe malul lui Murray.

Paralela 37 tăia linia ferată la câteva mile mai la nord de Castlemaine și, mai exact, tocmai la Camden Bridge, unde este construit un pod peste râul Lutton, unul din numeroșii afluenți ai Murray-ului.

Spre acest punct îndrepta Ayrton căruța. Călăreții mergeau înainte și, atrași îintr-acolo de un sentiment de vie curiozitate, galopără până la Camden Bridge.

O mulțime destul de numeroasă se îndrepta spre podul de cale ferată. Locuitorii din stațiunile vecine își părăseau casele; ciobanii își lăsau turmele în voie pe marginile drumului de fier. Se puteau auzi strigăte des repetate.

— La drumul de fier! La drumul de fier!

Trebuie să se fi produs un eveniment grav, ca să pricinuiască o asemenea agitație. Poate o catastrofă.

Glenarvan, urmat de tovarășii săi, dădu pinteni calului. În câteva minute, ajunseră la Camden Bridge. Aici pricepură cauza fierberii.

Avusese loc un accident îngrozitor; nu o ciocnire de trenuri, ci o deraiere, urmată de o prăbușire, care amintea cele mai mari catastrofe de cale ferată din America. Râul pe care îl traversa linia ferată era plin de sfărâmăturile vagoanelor și ale locomotivei. Fie că podul se rupsese sub greutatea trenului încărcat, fie că trenul deraiase de pe şină, cinci din cele șase vagoane se prăbușiseră în albia râului Lutton, târâte de locomotivă. Numai ultimul vagon, scăpat ca prin minune prin ruperea lanțului, rămăsese pe linia ferată, doar la vreun metru de prăpastie. Dedesubt nu era decât o îngrămadire de osii înnegrite și strâmbate, un morman de vagoane cu pereții sparți, de sine îndoite, de traverse arse.

Lovindu-se, cazanul locomotivei explodă proiectând plăci sfărâmate de fontă la distanțe enorme. Din toată această aglomerare de obiecte informe mai ieșeau încă ici-colo flăcări și coloane de aburi, amestecate cu un fum negru. După groaznica prăbușire, urmă un incendiu și mai groaznic. Numeroase dâre de sânge, mădulare risipite, cadavre carbonizate se vedea pe tot locul și nimeni nu îndrăznea să socotească numărul victimelor îngropate sub această îngrămadire de fiare.

Glenarvan, Paganel și maiorul, amestecați în mulțime, ascultau ceea ce spunea lumea. În timp ce încerca să salveze oamenii rămași în viață, fiecare căuta să-și explice într-un fel catastrofa.

— S-a rupt podul! spunea unul.

— Rupt? întrebau mirați alții. Cum să se rupă, când e încă neatins? Au uitat să-l închidă la trecerea trenului. Asta-i tot.

Era într-adevăr un pod mobil care se deschidea când treceau vasele. Cantonierul, dintr-o neglijență de neiertat, uitase oare să-l închidă, și trenul, în plină viteză, se repezise în gol și se prăbușise în albia râului? Această ipoteză se putea ușor admite, căci, dacă o jumătate de pod zăcea sub sfărâmăturile vagoanelor, cea de-a doua atârna pe celălalt mal, cu lanțurile

neatinse. Nu mai încăpea îndoială: o neglijență a cantonierului pricinuise întreaga catastrofă.

Accidentul se petrecuse noaptea, cu expresul nr. 37, care plecase din Melbourne la ora unsprezece patruzeci și cinci. El trebuie să fi avut loc la trei și cincisprezece dimineață, deci la douăzeci și cinci de minute după ce trenul părăsise Castlemaine.

Călătorii din ultimul vagon au încercat să ceară ajutor, dar telegraful nu mai funcționa; câțiva stâlpi zăceau trântiți la pământ. Abia după trei ore autoritățile din Castlemaine au ajuns la locul catastrofei.

Încercările de salvare, executate de un grup de polițiști comandați de un ofițer, începuseră de la șase dimineață, sub directivele lui Mitchell, inspector general și colonel. Squatter-ii și oamenii lor săriseră și ei în ajutor și munciră fără preget să stingă mai înainte de toate incendiul care mistuia grămada de sfarâmături. Câteva cadavre de nerecunoscut zăceau pe panta terasamentului. Zadarnic ai fi încercat să scoți o ființă vie din cuptorul acesta. Focul desăvârșise opera de distrugere. Dintre toți călătorii, al căror număr total nici nu se știa, numai zece, care călătoreau în ultimul vagon, supraviețuiseră. Administrația căilor ferate trimisese o locomotivă la Castlemaine să readucă vagonul scăpat.

În acest timp, lordul Glenarvan se prezintase inspectorului general și discuta cu el și cu ofițerul de poliție. Ofițerul era un om înalt și slab, cu sânge rece, pe care nimic nu-l putea tulbura, și care, chiar dacă ar fi fost vreodată emoționat, n-ai fi putut-o citi pe fața lui cu trăsături atât de impasibile. În fața dezastrului el se comportă ca un matematician în fața unei probleme: căuta s-o rezolve, aflându-i necunoscuta. La exclamația lui Glenarvan: „Ce nenorocire!”, el răspunse liniștit:

— Mai mult decât atât, milord!

— Mai mult decât atât? exclamă contrariat Glenarvan. Ce poate fi mai mult decât o nenorocire?

— O crimă, răspunse liniștit ofițerul de poliție.

Fără să se opreasă asupra expresiei nepotrivit folosite, Glenarvan se întoarse înspre Mitchell, întrebându-l din ochi.

— Da, milord, îi răspunse acesta. Ancheta noastră ne-a convins că această catastrofă este rezultatul unei crime. Ultimul vagon, cel de bagaje, a fost prădat. Călătorii care au supraviețuit au fost atacați de o bandă de cinci-șase răufăcători. Podul a fost lăsat deschis dinadins, nu din neglijență, și dacă se

face o legătură între catastrofă și disparația cantonierului, trebuie să conchidem că acest mizerabil s-a făcut complicele criminalilor.

Ofițerul de poliție clătină din cap la deducția inspectorului general.

— Nu ești de aceeași părere? îl întrebă Mitchell.

— Nu, în ceea ce privește complicitatea cantonierului.

— Crima, reluată inspectorul general, trebuie să-o atribuim indigenilor care rătăcesc prin câmpii Murray-ului. Dar fără ajutorul cantonierului aceștia n-ar fi putut deschide podul, căci nu-i cunosc mecanismul.

— Just, răspunse ofițerul de poliție.

— Or, adăugă Mitchell, s-a constatat, din depoziția unui cărmaci, al căruia vas a trecut Camden Bridge pe la zece patruzeci seara, că podul a fost închis în regulă, după trecerea sa.

— Perfect.

— Astfel, complicitatea cantonierului îmi pare stabilită cu certitudine.

Ofițerul de poliție clătină din cap fără întrerupere.

— Dar atunci, domnule, îl întrebă Glenarvan, nu atribuiți crima indigenilor?

— Nicidcum.

— Atunci, cui?

În clipa aceea, din susul râului se auzi larmă de glasuri. Un grup numeros de oameni, ce se găseau la circa o jumătate de milă, se apropiau, în curând ajunseră în stație. În centrul grupului, doi înși purtau un corp inert. Era cadavrul cantonierului, care se și răcise. O lovitură de pumnal îl izbise în inimă. Asasinii, tărându-i corpul departe de Camden Bridge, voiseră, fără îndoială, să abată bănuielile poliției în timpul primelor cercetări. Or, această descoperire confirma întocmai îndoielile ofițerului. Indigenii n-aveau nimic de-a face cu crima.

— Cei ce-au dat lovitura, spuse el, sunt oameni obișnuiți cu folosirea acestui mic instrument.

În timp ce vorbea, polițistul le arăta o pereche de „dARBIES”, un fel de cătușe formate dintr-un inel dublu de fier, prevăzut cu o broască.

— În curând, adăugă el, voi avea plăcerea să le ofer această brătară, ca dar de Anul nou.

— Atunci bănuiți...?

— Pe cei care „au călătorit gratis pe navele maiestății sale”.

— Cum? Ce! Niște ocnași! strigă Paganel, care cunoștea această metaforă folosită în coloniile australiene.

— Credeam, observă Glenarvan, că cei doi deportați n-aveau dreptul de liberă trecere prin provincia Victoria.

— Deh, replică ofițerul de poliție, dacă nu au dreptul, și-l iau uneori singuri, câteodată mai evadează și cred că nu mă însel dacă spun că aceștia vin direct din Perth. Ei bine, vă asigur că se vor întoarce acolo, și încă în curând!

Mitchel, printr-un gest, aproba cuvintele ofițerului de poliție. În clipa aceea, căruța ajungea la nivelul căii ferate. Glenarvan voi să cruce călătoarele de groaznicul spectacol de la Camden Bridge. Îl salută pe inspectorul general, luându-și rămas bun, și făcu prietenilor lui semn să-l urmeze.

— Nu e cazul, spuse el, să ne intrerupem călătoria.

Ajuns la căruță, Glenarvan îi povesti foarte simplu lady-ei Helena despre accident, fără să-i spună cum fusese pus la cale în mod criminal; de asemenea nu-i pomeni nimic despre banda de condamnați care cutreiera ținutul. Lui Ayrton îi făcu cunoscut lucrul acesta între patru ochi. Mica trupă traversă apoi calea ferată la vreo câteva sute de metri mai sus de pod, și-și reluă drumul înspre răsărit.

Capitolul XIII

Premiul întâi la geografie

Câteva dealuri se profilau prelung în zare, punând capăt câmpiei, la două mile de linia ferată. Căruța trecu în curând prin niște chei înguste și întortocheate. Ele dădeau într-o regiune feerică, în care copaci frumoși, grupați în pâlcuri și nu în păduri, creșteau cu exuberanță specific tropicală. Printre cei mai frumoși se distingeau „casua-rina”, care pare să fi împrumutat de la stejar structura robustă a trunchiului, de la salcâm florile parfumate și de la pin asprimea frunzelor sale verzi-albăstrie. Printre ramurile lor se zăreau conurile înalte și zvelte ale acelei plante atât de curioase, „bankisa latifolia”. Arbuști mari cu frunze căzătoare dădeau munților aspectul unei ape verzi revărsate din vase prea pline. Privirea ezita între atâțea minuni ale firii, neștiind ce să admire mai întâi.

Micul grup poposi o clipă. Ayrton oprișe boii, la ordinul lady-ei Helena. Roțile mari ale căruței nu mai scârțâiau pe nisip. Între grupurile de copaci

se întindeau covoare verzi; numai câteva ridicături de pământ – niște movilițe regulate – împărțeau terenul în loturi distințe, dându-i aspectul unei table de șah.

Paganel nu se înșelase când recunoscuse în aceste singurătăți înverzite, aşezate atât de poetic, un loc pentru odihnă veșnică. Erau morminte pătrate, ale căror urme dispăruseră aproape cu totul sub iarbă, morminte pe care călătorul le întâlnește atât de rar pe pământul australian.

— Crângurile morții, spuse el.

Într-adevăr, se aflau într-un cimitir al indigenilor, dar care era atât de înverzit, de umbros, de înveselit de stoluri zglobii de păsări, atât de îmbietor, încât nu trezea niciun gând trist. L-ai fi luat ușor drept una din grădinile raiului, de pe vremea când nu exista moarte pe pământ. Dar mormintele pe care indigenul le îngrijea cu pietate fuseseră acoperite de fluxul vegetației. Colonizarea îl gonise pe australian departe de locul unde se odihneau strămoșii; curând aceste crânguri se vor transforma în pășuni pentru turme. Schimbarea și începuse să se facă simțită, multe din morminte fiind călcate în picioare de călătorii indiferenți.

Între timp, Paganel și Robert o luaseră înaintea tovarășilor lor, mergând pe micile alei umbroase dintre movilițe. Vorbeau și se instruiau unul pe celălalt, căci geograful pretindea că avea mult de câștigat din con vorbirile cu Tânărul Grant. Dar abia făcuseră un sfert de milă, când lordul Glenarvan îi văzu oprindu-se, apoi descalecând și, în sfârșit, aplecându-se spre pământ. Judecând după gesturile lor expresive, păreau că cercetează un obiect foarte ciudat.

Ayrton își îmboldi boii cu țepușa și căruța îi ajunse în curând din urmă pe cei doi prieteni. Aici aflără imediat pricina opririi și mirării acestora. Un copil de băstinaș, de vreo opt ani, îmbrăcat ca un european, dormea liniștit la umbra unui uriaș banksia. Era greu să te înșeli asupra trăsăturilor caracteristice rasei lui: părul creț, culoarea pielii aproape neagră, nasul turtit, o lungime puțin obișnuită a brațelor îl așezau de îndată printre băstinașii din interiorul continentului. Fizionomia lui trăda o inteligență naturală, care fusese probabil dezvoltată prin educație.

Lady Helena, foarte curioasă, coborî, și în curând tot grupul îl înconjura pe micuțul indigen care dormea adânc.

— Bielul copil, spuse Mary Grant, s-o fi pierdut în pustietatea asta?

— Bănuiesc, îi răspunse lady Helena, că a venit de departe să viziteze crângurile morții! Cu siguranță aici se odihnesc cei care-i sunt scumpi!

— Dar nu trebuie să-l părăsim! spuse Robert. E singur și...

Cuvintele de milă ale lui Robert fură întrerupte de o mișcare bruscă a copilului, care se întoarse pe partea cealaltă, fără să se trezească: dar mare fu atunci mirarea tuturor, văzând pe umerii lui o etichetă pe care citiră

următoarea inscripție:

Toliné to be conducted to Echuca, care of Jeffries Smith, Railway Porier. Praiped. 16

— Ăștia-s englezii! strigă Paganel. Expediază un copil ca și cum ar fi un pachet! Îl înregistrează ca pe-un pachet! Mi s-a mai spus asta, dar n-am vrut să-o cred.

— Bietul micuț! spuse lady Helena. Să fi fost în trenul care a deraiat la Camden Bridge? Poate că părinții i-au murit și a rămas singur pe lume!

— Nu cred, doamnă, îi răspunse John Mangles. Dimpotrivă, placarda arată că făcea drumul singur.

— Se trezește, spuse Mary Grant.

Într-adevăr, copilul se trezea. Puțin câte puțin, ochii i se deschiseră, dar i se închiseră din nou, orbiți de lumina vie a zilei. Lady Helena îl luă de mâna; atunci el se sculă și aruncă o privire mirată spre grupul călătorilor.

Un sentiment de teamă îi schimonosi la început față, dar prezența lady-ei Glenarvan îl liniști.

— Înțelegi englezeste, dragul meu? îl întrebă Tânăra femeie.

— Înțeleg și vorbesc, răspunse copilul în limba călătorilor, dar cu un accent străin foarte pronunțat.

Pronunția amintea pe aceea a francezilor care vorbesc în limba engleză.

— Cum te cheamă? îl întrebă lady Helena.

— Toliné, răspunse micul băstinaș.

— A, Toliné! exclamă Paganel. Dacă nu mă înșel, cuvântul înseamnă „scoarță de copac” în limba australiană.

Toliné dădu afirmativ din cap și-și îndreptă din nou privirile înspre călătoare.

— De unde vii, copile? îl întrebă iar lady Helena.

Din Melbourne, cu trenul de Sandhurst.

— Erai în trenul care a deraiat la podul din Camden? întrebă Glenarvan.

— Da, domnule, răspunse Toliné, dar Dumnezeu a avut grija de mine.

— Călătoreai singur?

— Singur. Reverendul Paxton mă încredințase lui Jeffries Smith. Din nenorocire, bietul factor a fost ucis!

— Și în trenul acela nu cunoșteai pe nimeni?

— Pe nimeni, domnule.

Toliné rostea aceste cuvinte cu o voce blândă care te impresiona plăcut.

Era unul din copiii de băştinaşi botezaţi de misionarii englezi şi crescuţi de ei în practicile austere ale religiei metodiste. Răspunsurile lui liniştite, hainele curate şi foarte sobre îi dădeau deja aerul unui mic pastor.

Dar încotro mergea el, străbătând aceste regiuni pustii, şi de ce părăsise Camden Bridge? Lady Helena îl întrebă despre acest lucru.

— Mă întorceam la tribul meu, în Lachaln, răspunse el. Vreau să-mi revăd familia.

— Australieni? întrebă John Mangles.

— Da, australieni din Lachaln, îi lămuri Toliné.

— Ai părinţi? spuse Robert Grant.

— Da, frate, răspunse copilul, întinzând o mâna spre Tânărul Grant. Pe care numele de „frate” îl mișcase mult. El îl îmbrăţişa pe micul băştinaş şi asta a fost suficient ca să devină prieteni.

Între timp, călătorii, curioşi, se adunară treptat în jurul micului australian şi ascultau ce spunea.

Soarele scăpătase după arborii uriaşi. Fiindcă locul părea prielnic unui popas, şi fiindcă cele câteva mile pe care le mai puteau face înainte de cădereea nopţii n-aveau mare însemnatate, Glenarvan dădu ordin să se ridice cortul. Ayrton dejugă boii; cu ajutorul lui Mulrady şi al lui Wilson îi împiedică şi-i lăsa să pască în voie. Întinseră cortul, iar Olbinett pregăti cina. Toliné primi invitaţia, nu fără oarecare şovăială, deşi îi era foame. Se aşezără cu toţii la masă, cei doi copii stând unul lângă altul. Robert dădea cele mai bune bucăţi nouui său camarad şi Toliné le primea cu o timiditate plină de farmec.

Între timp conversaţia nu lâncezea. Copilul îi interesa pe toţi şi nu-l slăbeau cu întrebările. Voiau să-i cunoască povestea, care de altfel era foarte simplă. Trecutul lui era acela al bieţilor indigeni pe care triburile din vecinătatea coloniei îi încredinţează din cea mai fragedă vîrstă societătilor de binefacere. Australienii au o fire foarte blandă, ei nu nutresc faţă de cotropitorii englezi ura sălbatică a băştinaşilor din Noua Zeelandă şi a celorlalte populaţii din Australia septentrională. Adesea îi vezi plimbându-se prin oraşele mari, prin Adelaida, Sydney, Melbourne, îmbrăcaţi într-un costum destul de primitiv, îşi vând obiectele mărunte ce le confecţionează, ca: instrumente de vânătoare, de pescuit sau arme. Fără îndoială că numai din motive de economie unii şefi de trib acceptă ca fiii lor să fie crescuţi în spiritul educaţiei engleze.

Așa făcuseră părinții lui Toliné, care erau australieni autentici din Lachaln, o regiune întinsă așezată dincolo de Murray. De cinci ani de când locuia la Melbourne, copilul nu-i mai văzuse pe ai săi. Totuși sentimentul familial era încă viu în inima lui, și numai pentru a-și revedea tribul, risipit poate, și familia, fără îndoială decimată, se încumetase să străbată drumul greu al deșertului.

— Și după ce-ți vei îmbrățișa părinții te vei întoarce din nou la Melbourne, copile? îl întrebă lady Glenarvan.

— Da, doamnă, răsunse Toliné privind pe Tânăra femeie cu o sinceră expresie de duioșie.

— Și ce-ai de gând să faci odată și-odată?

— Să-mi smulg frații din mizerie și din neștiință! Vreau să-i învăț, să-i fac să cunoască și să iubească pe Dumnezeu! Vreau să fiu misionar!

Aceste cuvinte, rostite cu însuflețire de un copil de numai opt ani, puteau stârni râsul multor oameni indiferenți și ironici, dar ele fură înțelese și respectate de gravii scoțieni, care admirară curajul Tânărului gata de luptă. Paganel se simți mișcat până în adâncul sufletului și prinse o adevărată simpatie pentru micul indigen.

Căci, până acum, trebuie să mărturisim, australianul în haine europene nu-i plăcea deloc. Nu venise în Australia să vadă australieni în redingotă! Îi voia înveșmântați doar cu un tatuaj. Această ținută „convenabilă” nu corespundeau cu visurile sale. Dar din clipa în care îl auzi vorbind atât de înflăcărat, își schimbă părerea și deveni un admirator al acestui copil. De altfel, sfârșitul acestei convorbiri avea să facă din geograf cel mai bun prieten al micului australian.

La o întrebare a lady-ei Helena, Toliné răsunse că învăța la „Școala normală” din Melbourne, condusă de reverendul Paxton.

— Și ce înveți la această școală? îl întrebă lady Glenarvan.

— Învăț biblia, matematicile, geografia.

— A, geografia! strigă Paganel, atins în punctul lui sensibil.

— Da, domnule, răsunse Toliné. Am luat chiar un premiu la geografie înainte de vacanța din ianuarie.

— Ai luat un premiu la geografie, dragul meu?

— Iată-l, domnule, spuse Toliné, scoțând o carte din buzunar.

Era o biblie mică, frumos legată. Pe prima pagină se putea citi mențiunea: „Școala normală din Melbourne, premiul I la geografie, Toliné din

Lachaln”.

Paganel era entuziasmat. Un australian tare la geografie! Astă îl minună și nu se putu abține să nu-l sărute pe Toliné pe amândoi obrajii, de parc-ar fi fost, nici mai mult nici mai puțin, însuși reverendul Paxton în ziua împărțirii premiilor. Paganel totuși ar fi trebuit să știe că lucrul acesta e destul de frecvent în școlile australiene. Tinerii indigeni au mari aptitudini la geografie, pe care o învață cu placere; sunt însă cam certați cu matematica.

Toliné nu înțelesese de ce savantul începe pe neașteptate să-l mângâie. Lady Helena trebui să-i explice că Paganel era un geograf celebru, și la nevoie, un distins profesor.

— Un profesor de geografie! răsunse Toliné. A, domnule, atunci, punetimi întrebări!

— Să-ți pun întrebări, băiatule? spuse Paganel. Dar nici nu doresc altceva! Aș fi facut-o și fără să-mi îngădui. Nu-mi pare rău să văd cum se predă geografia în Școala normală din Melbourne!

— Și dacă Toliné îți va da o lecție, Paganel? spuse Mac Nabbs.

— Astă-i bună! exclamă geograful. Să-i dea o lecție secretarului Societății de geografie din Franța! Apoi, potrivindu-și ochelarii pe nas, ridicându-se și luând un ton grav, aşa cum se cuvine unui profesor, începu întrebările: Elev Toliné, ridică-te!

Toliné, care era în picioare, nu se putea ridica mai mult. Așteptă, deci, într-o poziție cuvîncioasă, întrebările geografului.

— Elev Toliné, reluă Paganel, care sunt cele cinci continente?

— Oceania, Asia, Africa, America și Europa, răsunse băiatul.

— Perfect. Să vorbim întâi de Oceania, fiindcă ne aflăm aici în momentul de față. Care sunt provinciile principale?

— Ea se împarte în Polinezia, Malaezia, Micronezia și Megalezia. Principalele insule sunt: Australia, Noua Zeelandă și Tasmania, care aparțin englezilor, insulele mai mici Chatham, Auckland, Macquaria, Kermadec, Makin Maraki și altele, care aparțin de asemenea englezilor.

— Bun, răsunse Paganel, dar Noua Caledonie, insulele Sandwich, Mendana, Pomotu?

— Sunt insule sub protectoratul Marii Britanii.

— Cum! Sub protectoratul Marii Britanii?! strigă Paganel. Dar mi se pare că, dimpotrivă, Franța...

— Franța? făcu băiețașul mirat.

— Ia te uită, spuse Paganel, ia te uită ce se învață la Școala normală din Melbourne!

— Dar nu este bine, domnule profesor?

— Ba da, ba da! Perfect! răspunse Paganel. Toată Oceania este a englezilor. E de la sine înțeles! Bravo! Mai departe!

Paganel avea un aer pe jumătate jignit, pe jumătate mirat, care-l înveselea pe maior.

Întrebările continuă.

— Să trecem la Asia, spuse geograful.

— Asia, răspunse Toliné, este o țară uriașă. Capitala: Calcutta. Orașele principale: Bombay Madras, Calicut, Aden, Malacca, Singapore, Pegu, Colombo; insulele Laquedive, insulele Maledive, insulele Sago etc., etc. Aparțin englezilor.

— Bine! Bine, Toliné! Și Africa?

— Africa cuprinde două colonii principale: la sud, aceea a Capului, cu capitala Capetown, și la vest, așezările englezesti, cu orașul principal Sierra-Leone.

— Bun răspuns! spuse Paganel, care începea să-și facă o părere precisă despre geografia anglo-fantezistă. Strașnic vi se mai predă! Algeria, Marocul, Egiptul... s-au șters din atlasele britanice! Mi-ar face mare plăcere să vorbim puțin acum despre America.

— Ea se împarte, reluă Toliné, în America de Nord și în America de Sud. Cea dintâi aparține englezilor prin Canada, Noul Brunswick, Noua Scoție și Statele Unite, sub administrația guvernatorului Johnson.

— Guvernatorul Johnson! strigă Paganel. Succesorul marelui și bunului Lincoln, asasinat de un nebun, un fanatic al robiei, al sclavajului! Perfect! Nici că se poate mai bine! Cât despre America de Sud, cu Guyana, cu Maluinele, cu arhipelagul Shetland, cu Georgia, cu Jamaica, cu Trinidadul și cu toate celelalte, aparține tot englezilor. N-o să le contest eu stăpânirea! Dar i-a spune-mi, Toliné, aş vrea să cunosc părerea ta despre Europa, sau, mai bine-zis, părerea profesorilor tăi!

— Europa? răspunse Toliné, care nu înțelegea deloc însuflețirea geografului.

— Da! Europa! Cui aparține Europa?

— Europa aparține englezilor, răspunse copilul cu convingere în glas.

— Îmi închipuiam! exclamă Paganel. Dar cum? Asta vreau să știu.

— Prin Anglia, Scoția, Irlanda, Malta, insulele Jersey și Guernesey, insulele Ionice, Hebride, Shetland, Orcade.

— Bine, bine, Toliné, dar mai sunt și alte state pe care-ai uitat să le spui, băiete!

— Care, domnule? întrebă copilul, fără să-și piardă cumpătul.

— Spania, Rusia, Prusia, Franța!

— Acestea sunt provincii, nu state, îl contrazise Toliné.

— Asta-i bună! strigă Paganel, scoțându-și ochelarii.

— Desigur! Spania, cu capitala Gibraltar.

— Admirabil! Perfect! Sublim! Și Franța, căci eu sunt francez și mi-ar părea bine să afli cui aparțin!

— Franța, răsunse calm Toliné, este o provincie engleză, cu capitala la Calais.

— Calais! strigă Paganel. Cum? Crezi că orașul Calais mai aparține încă Angliei?

— Fără îndoială.

— Și că este capitala Franței?

— Da, domnule, și e reședința guvernatorului, lordul Napoleon...

La aceste cuvinte, Paganel izbucni. Toliné nu știa ce să credă.

Fuse să întrebă și răspunse așa cum învățase. Lui Toliné nu i se putea reprosha nimic din originalitatea răspunsurilor sale, pe care el nici măcar nu o bănuia. Totuși, copilul nu era câtuși de puțin dezorientat și aștepta grav sfârșitul acestui joc de neînteleles.

— Vezi?! îi spuse râzând maiorul lui Paganel. N-am avut dreptate când am afirmat că elevul Toliné o să-ți dea o lecție?

— Sigur, prietene, replică geograful. Iată cum se predă geografia la Melbourne! Bine-și mai fac apostolatul profesorii Școlii normale! Europa, Africa, America Oceania, lumea întreagă, totul este al englezilor! Drace, acum înțeleg de ce indigenii li se supun! Asta-i bună! Spune-mi Toliné, și luna tot a englezilor este?

— Va fi, răsunse grav Tânărul indigen.

La acest răspuns, Paganel se ridică în picioare. Nu mai putea sta locului. Trebuia să se amuze în voie și plecă să-și isprăvească accesul de râs, la un sfert de milă de cort.

Între timp, Glenarvan căutase o carte în mica sa bibliotecă portativă. Era un Manual de geografie al lui Samuel Richardson, o lucrare prețuită în

Anglia, și mai la curent cu realitatea decât profesorii din Melbourne.

— Iată, copile, se adresă el lui Toliné, ia și păstrează această carte. Ai câteva idei false în materie de geografie și e bine să îți le schimbi. Îți-o dau în amintirea întâlnirii noastre.

Toliné luă cartea fără să spună o vorbă, o privi atent, dând neîncrezător din cap, fără să se poată hotărî s-o bage în buzunar.

În vremea aceasta se înnoptase de-a binelea. Era zece noaptea. Oamenii trebuiau să se odihnească, pentru a se putea scula în zori. Robert oferă lui Toliné să împartă culcușul cu el, și micul băiat primi.

Peste câteva clipe, lady Helena și Mary Grant se urcară în căruță și călătorii se întinseră sub cort, în timp ce hohotele de râs ale lui Paganel se mai amestecau cu cârăitul vesel și odihnitor al coțofenelor sălbatrice.

A doua zi, la șase dimineață, când prima rază de soare îi trezi pe drumeți, ei îl căutărau în zadar pe micul australian. Toliné dispăruse. Voia să ajungă mai repede în ținuturile lui Lachlan? Îl jignise oare râsul lui Paganel? Nimeni nu știa care era cauza plecării lui grăbite.

Dar când se trezi, lady Helena găsi pe piept un buchet proaspăt de mimoze, iar Paganel, în buzunarul vestei, Geografia lui Samuel Richardson.

Capitolul XIV

Minele din muntele Alexandru

În 1814, sir Roderick Impey Murchison, astăzi președintele Societății de geografie din Londra, studiind conformația munților, găsi o deosebită asemănare între lanțul Uralilor și cel din Australia, ce se întinde de la nord la sud, nu departe de coasta meridională. Uralul fiind un lanț aurifer, savantul geolog își puse întrebarea dacă nu s-ar putea găsi acest metal și în lanțul australian. Și nu se înșela.

Într-adevăr, peste doi ani, i-au fost trimise primele mostre de aur din Noua Galie de Sud, și atunci s-a hotărât să se trimită ca emigranți în regiunile aurifere ale Noii Olande, un mare număr de lucrători din Cornwall.

Francis Dutton a găsit primele filoane de aur în Australia de Sud. Forbes și Smyth au descoperit primele zăcăminte din Noua Galie.

Începutul fiind făcut, minerii din toate colțurile globului au dat năvală; englezi, americani, italieni, francezi, nemți, chinezi. Totuși abia la 3 aprilie 1851, Hargraves găsi zăcăminte de aur foarte bogate, și propuse guvernatorului coloniei din Sydney, sir Charles Fitz-Roy, să-i indice locul, în

schimbul modestei sume de cinci sute de lire sterline. Oferta nu i-a fost primită, dar zvonul descoperirii se răspândi. Căutătorii s-au îndreptat spre Summerhill și Leni's Pond. Așa s-a întemeiat orașul Ophir, care s-a arătat demn de numele său biblic, datorită zăcămintelor sale.

Până atunci, nici nu se pomenea de provincia Victoria, care în scurt timp avea să le întreacă pe toate celelalte prin bogăția subsolului ei.

Într-adevăr, câteva luni mai târziu, în august 1851, s-au exploatat primele filoane din această provincie, și în curând exploatarea s-a extins în patru districte: Ballarat, Ovens, Bendigo și muntele Alexandru. Toate patru erau foarte bogate, dar apele umflate ale râului Ovens îngreunau considerabil munca; la Ballarat repartiția inegală a aurului strica adesea socotelile exploatatorilor; la Bendigo, solul nu era deloc prielnic efectuării unei astfel de lucrări. În muntele Alexandru însă, pe un sol regulat, se întinseau toate condițiile de lucru și prețiosul metal, care valora până la o mie patru sute patruzeci și unu de franci livra, atinse cel mai ridicat preț de pe toate piețele lumii.

Drumul pe paralela 37 îi dusese pe cei ce-l căutați pe căpitanul Harry Grant tocmai spre acest ținut atât de bogat în ruine funeste și averi nebănuite.

În seara de 31 decembrie, după o zi de mers pe un teren accidentat, care obosi animalele, au zărit culmile rotunjite ale muntelui Alexandru. Se opriră într-o trecătoare îngustă a acestui mic lanț; animalele priponite începură să pască firele firave de iarba crescute printre stânci. Nu era însă regiunea marilor zăcăminte exploatațe.

Abia a doua zi, și mai exact, în primele douăzeci și patru de ore ale anului 1866, roțile căruței brăzdară drumurile acestei regiuni atât de bogate.

Jacques Paganel și tovarășii săi erau încântați că zăresc muntele vestit, care în limba australiană se numește Geboor. Aici dăduse năvală toată hoarda de aventurieri, de hoți și de oameni cinstiți, de oameni care spânzură și care sunt spânzurați. La primele zvonuri despre marea descoperire, în anul 1851, orașele, ogoarele și navele fură părăsite în grabă. Febra aurului deveni o molimă contagioasă ca ciuma, și câțiva nu pieiră crezând că au și pus mâna pe noroc! Se spunea că natura darnică semănase în minunata Australie milioane pe o întindere mai mare de 25° latitudine. Sunase ceasul „recoltei” și noii „secerători” se grăbeau să o culeagă.

Meseria de „digger”, săpător, era acum socotită cea mai bună, și dacă e adevărat că mulți au fost distruiți de această muncă istovitoare, tot atât de adevărat este că alții au izbutit să se îmbogățească dintr-o singură lovitură de târnăcop. Nu se pomenea despre insuccese, se cunoșteau numai izbânzile, iar zvonul lor cuprinsese cele cinci părți ale lumii.

În curând valuri de amatori din toate țările se revărsară pe țărmurile Australiei, și în ultimele patru luni ale anului 1852, numai Melbourne primi cincizeci și patru de mii de emigranți, o adevărată armată, dar o armată fără căpetenie, nedisciplinată, cu starea de spirit a unei oști a doua zi după o victorie care încă nu fusese câștigată; într-un cuvânt, cincizeci și patru de mii de înși de cel mai ticălos soi, puși toți pe jaf.

În primii ani de beție nebunească a fost un haos de nedescris. Totuși, englezii, cu energia lor obișnuită, ajunseră stăpâni pe situație. Polițiștii și jandarmii indigeni părăsiră tabăra hoților și trecură în cea a oamenilor cinstiți. Se petrecu astfel o mare schimbare. De aceea Glenarvan n-avea să mai întâlnească scenele violente din anul 1852. Treisprezece ani se scurseseră de la epoca aceea, și exploatarea terenurilor aurifere se făcea acum metodic, după toate regulile unei organizări severe.

De altfel, filoanele erau aproape epuizate. Tot scormonindu-le, se dădu de fund. Și cum să nu fi secat aceste comori adunate de natură, când minerii au smuls din pământul Victoriei, între 1852 și 1858, șaizeci și trei de milioane, o sută șapte mii patru sute șaptezeci și opt de lire sterline?¹⁷ Afluxul emigranților scăzu deci considerabil. Ei se repeziră spre alte ținuturi încă virgine. Și „gold fields”, câmpii aurifere, descoperite la Otago și Mariborough din Noua Zeelandă, sunt astăzi sfredelite de mii de termite cu două picioare și fără aripi.

Pe la unsprezece ajunseră în centrul exploatărilor. Aici era un adevărat oraș, cu uzine, bancă, biserică, o cazarmă, case și birourile unui ziar. Hotelurile, fermele, vilele nu lipseau nici ele. Era chiar și un teatru foarte căutat, cu zece șilingi locul, unde se juca cu mult succes o piesă din literatura locală intitulată „Francis Obadiag”, sau „Săpătorul norocos”. Eroul, în ultimul act, deznădăjduit, dă cea din urmă lovitură de târnăcop și găsește un „nugget” de o mărime nemaiîntâlnită.

Curios să viziteze grandioasa exploatare din muntele Alexandru, Glenarvan lăsa căruța să meargă înainte, mânată de Ayrton și de Mulrady.

El trebuia să ajungă din urmă peste câteva ore. Paganel fu încântat de hotărâre și, după obiceiul său, se făcu ghidul micii trupe.

După sfatul lui, se îndreptară mai întâi spre bancă. Străzile erau largi, pavate și stropite cu îngrijire. Afise uriașe ale lui Golden Company (limited), Digger's General Office și Nugget's Union atrăgeau privirea. Acțiunilor izolate ale căutătorilor de aur li se substituiseă acum exploatari organizate dispunând de capitaluri mai mari. Pretutindeni se auzea zgomotul mașinilor care spălau nisipurile și măcinau cuartul prețios. Dincolo de locuințe se găseau zăcăminte sau „placers”, adică terenuri mari date în exploatare. Aici minerii angajați de diferite companii lucrau cu târnăcopul. N-ai fi putut cuprinde cu privirea toate găurile care ciuruaiau pământul. Cazmalele străluceau în soare și aruncau neîncetat snopi de raze fulgerătoare. Lucrătorii erau de toate națiile. Nu se certau și lucrau în tacere în schimbul lefi cu care se angajaseră.

— Nu trebuie totuși să credem că nu mai există pe pământul Australiei niciunul din acei pătimăși căutători de aur care vin să-și încerce norocul în lupta cu terenurile aurifere. Desigur că cea mai mare parte și-au închiriat brațele diferitelor societăți de exploatare și nici nu puteau face altfel, deoarece terenurile aurifere sunt toate vândute sau concesionate de către guvernul australian. Dar chiar și celor lipsiți de mijloace, celor care nu pot nici să cumpere, nici să arendeze terenurile, le rămâne totuși o posibilitate de a se îmbogăti.

— Ce posibilitate? întrebă lady Helena.

— Aceea de a folosi „jumping”-ul, răspunse Paganel. Astfel noi, de exemplu, care nu avem niciun fel de drepturi pe aceste terenuri, am putea totuși, având mult noroc, bineînțeles, să ne îmbogățim.

— Dar cum? întrebă maiorul.

— Prin jumping, aşa după cum am mai avut cinstea să v-o spun.

— Ce înseamnă, jumping-ul ăsta? întrebă iarăși maiorul.

— E o convenție între mineri și pe care autoritățile n-au putut să o desfințeze, deși ea provoacă uneori conflicte și tulburări grave.

— Hai, explică-ne despre ce e vorba, Paganel, îl rugă Mac Nabbs, ne stârnești și nouă pofta de aur!

— Ei bine, aici e obiceiul ca orice săpătură dintr-un centru de exploatare la care nu s-a lucrat douăzeci și patru de ore, exceptând sărbătorile, să se

consideră bun public. Oricine poate să-o ia în stăpânire, dacă are noroc. Uite, tu, Robert, căută de descoperă una din aceste gropi părăsite și va fi a ta!

— Domnule Paganel, interveni Mary Grant, vă rog, nu-i dați asemenea idei fratelui meu!

— Glumesc, drăguță domnișoară, răspunse Paganel, și Robert își dă desigur seama de aceasta. Să se facă căutător de aur? Doamne păzește! Înțeleg să sapi pământul, să întorci brazde adânci și să arunci sămânța ca să aştepți apoi roadele muncii tale. Dar să scormonești pământul orbește, cum fac cărtițele, ca să afli vreo fărâmă de aur, e o meserie nenorocită și trebuie să fii prea rău bătut de Dumnezeu ca să te apuci de ea.

După ce vizitară clădirea principală a minei și apoi terenul unde se făcea încărcarea rocii aurifere, formată în cea mai mare parte din cuarț, șișt argilos și nisip provenit din dezagregarea rocilor, călătorii ajunseră la bancă.

Era o clădire înaltă, în vârful căreia fâlfâia steagul național. Lordul Glenarvan fu primit de inspectorul general, care făcu onorurile de rigoare. Companiile își depun aici, în schimbul unei chitanțe, tot aurul scos din străfundurile pământului. Trecuseră de mult vremurile când minerii erau obligați să-și vândă aurul negustorilor din colonie, care îl cumpărau cu cincizeci și trei de șilingi uncia și-l vindeau la Melbourne cu șaizeci și cinci. E adevărat că negustorul avea de suportat și riscurile transportului, și, cum drumurile erau pline de tâlhari, „marfa” nu ajungea totdeauna la destinație.

Vizitatorii văzură apoi mostre ciudate de aur și inspectorul le dădu amănunte interesante despre diferențele metode de exploatare a acestui metal.

El se întâlnește, în general, sub două forme: aur compact și aur dezagregat. Se găsește în stare de minereu, amestecat cu pământul aluvionar, sau închis în ganga de cuarț. De aceea, la extracție se procedează după natura terenului, prin săpături la suprafață sau în adâncime.

Când este curat, aurul zace în fundul torrentelor, al albiilor și șuvoaielor, aşezat după grosime, în grăunțe, în lamele și, în sfârșit, în fluturași.

Dacă, dimpotrivă, aurul este amestecat cu alte corpuri străine, el se găsește în mici gramezi și formează ceea ce în limba minerilor se numește „buzunărașe”. Unele buzunărașe conțin o adevărată avere.

În muntele Alexandru, aurul se scoate mai ales din straturile argiloase și din golurile dintre stâncile de ardezie. Aici se află cuiburile de zăcăminte.

După ce văzură diferențele varietăți de aur, vizitatorii trecură prin muzeul mineralologic al băncii, unde se găseau, etichetate și clasate, toate minereurile

ce se află pe solul australian. Aurul nu e singura lui bogătie, și, pe drept cuvânt, acest pământ poate fi socotit ca o cutie mare în care natura încide giuvaerurile ei prețioase. Sub sticla vitrinelor străluceau topazul alb, rivalul topazelor braziliene, grenada almadină, epidotul, un fel de silicat verde frumos, rubinul, reprezentat prin spinele stacojii și printr-o varietate roz de toată frumusețea, safire albastru-deschis și închis, asemănătoare corindonului și tot atât de căutate ca și safirele din Malabar sau din Tibet, oxizi strălucitori de titan și, în sfârșit, un mic cristal de diamant, care s-a găsit pe malurile râului Turon. Nimic nu lipsea din această colecție strălucitoare de pietre scumpe, iar aurul în care urmau să fie montate nu trebuia căutat prea departe. Mai mult nu puteai cere, afară numai dacă nu voiai să le găsești montate gata în inele.

Glenarvan își luă rămas bun de la inspectorul de bancă, după ce-i mulțumi pentru bunăvoința pe care le-o arătase. Apoi se întoarseră să viziteze zăcămintele.

Paganel, oricât ar fi fost de dezinteresat față de bunurile lumești, nu făcea un pas fără să scormonească pământul cu privirea. Bogăția aceasta îl ispitea, și nici chiar glumele tovarășilor săi nu-l puteau reține să n-o facă. În fiecare clipă se apleca, lua în mână o pietricică, o bucată de minereu sau fărâme de cuarț; le cerceta cu atenție și le arunca apoi imediat, cu dispreț. Mișcarea aceasta dură tot timpul plimbării.

— Spune-mi, Paganel, îl întrebă maiorul, ai pierdut ceva?

— Desigur, în această țară a aurului și a pietrelor scumpe, răsunse Paganel, totdeauna ai pierdut ceea ce n-ai găsit. Nu știu de ce, dar parcă nu mi-ar displace să găsesc un bulgăraș de aur de vreo câteva uncii, chiar de vreo douăzeci de livre, nu mai mult.

— Și ce-ai face cu el? întrebă Glenarvan.

— A! N-aș avea mult de ales! răsunse Paganel. L-aș oferi țării mele, l-aș depune la Banca Franței.

— Care l-ar accepta?

— Desigur, sub forma unor acțiuni ale căilor ferate!

Paganel primi felicitări pentru felul în care înțelegea să „ofere” țării sale aurul și lady Helena îi ură să găsească cel mai mare bulgăr de aur din lume.

Tot glumind, călătorii străbătură cea mai mare parte a exploatarilor. Pretutindeni, munca se desfășura cu o regularitate mecanică, dar fără însuflețire.

După două ore de plimbare, Paganel zări un han foarte aspectuos, unde propuse tovarășilor săi să se odihnească până ce va fi timpul să se întoarcă la căruță. Lady Helena primi și, cum nu face să intri într-un han fără să bei ceva răcoritor, Paganel ceru hangiței să le servească băuturi din partea locului.

Li se aduse câte un „nobbler” de fiecare. Nobler-ul este un adevărat grog, dar preparat în proporții inverse. În loc să pui un păhăruț de rachiu într-un pahar de apă, torni un păhăruț de apă într-un pahar de rachiu; îl îndulcești și-l bei. Era puțin cam prea australian și, spre marea mirare a hangiței nobler-ul redeveni grogul britanic, fiind diluat cu o carafă mare de apă.

Apoi vorbiră despre mină și mineri, subiectul cel mai actual. Paganel era foarte uimit de cele ce văzuse, dar mărturisi totuși că locurile acestea trebuie să fi arătat încă și mai ciudat pe vremuri, în primii ani de exploatare a muntelui Alexandru.

— Pământul, spuse el, era ciuruit atunci de găuri și năpădit de legiuni de furnici harnice, și încă ce fel de furnici! Toți emigranții erau entuziaști, dar nu și prevăzători. Aurul se risipea în nebunii. Îl beau, îl jucau, și hanul în care suntem astăzi era un „iad”, cum se spunea pe atunci. Loviturile de zar atrăgeau după sine lovituri de cuțit. Poliția nu putea face nimic și de multe ori guvernatorul coloniei era silit să trimită trupe regulate împotriva căutătorilor de aur care provoca tulburări. Totuși el izbuti să-i domolească, impunând un „drept de patent” fiecărui exploatator, drept care putea fi căpătat cu destule greutăți. În general, însă, dezordinele au fost mai mici decât cele din California.

— Oricine poate fi căutător de aur? întrebă lady Helena.

— Da, doamnă. Nu trebuie să ai bacalaureatul, ci numai brațe zdravene. Mulți oameni fără căpătăi, izgoniți de mizerie, veneau în regiunea minelor fără un ban în buzunar, cei bogăți având cu ei câte o sapă, iar cei săraci doar un cuțit, toți însă aducând în această nouă muncă o îndârjire pe care n-ar fi arătat-o în nicio altă meserie. Ce ciudată infățișare aveau odinioară terenurile aurifere! Pământul era acoperit de corturi, coviltire, colibe, bordeie, barăci de scânduri sau de crengi cu frunziș. În mijlocul lor se ridică, dominându-le pe toate, locuința guvernatorului, împodobită cu steagul britanic. Corturile de dril albastru ale agenților, ale zaraflor, se amestecau cu cele ale neguțătorilor de aur și traficanților care vin să speculeze totdeauna acolo unde bogăția și săracia își dau mâna. Speculanții

s-au îmbogățit cu siguranță. Trebuia să-i fi văzut pe căutătorii de aur în cămășile lor de lână roșie, bălăcindu-se în apă și noroi. Văzduhul era plin de zgometul neîntrerupt al târnăcoapelor și de duhorile răspândite de hoiturile animalelor ce putrezeau în aer liber. Un praf înăbușitor învelea ca un nor pe nenorociții aceștia, la care procentul de mortalitate era excesiv, și cu siguranță că într-o țară mai puțin salubră, populația ar fi fost decimată de tifos. Suferințele îndurate nu erau însă răscumpărate de bogătie și dacă am face o mică socoteală, am remarcă că dintr-o sută, două sau chiar o mie de mineri, unul a făcut avere, restul murind săraci și deznađăjduiți.

— Ne-ai putea spune, Paganel, îl întrebă Glenarvan, cum se făcea extragerea aurului?

— Nimic mai simplu, răspunse Paganel. Primii mineri făceau meseria de aurari spălând nisipul aurifer al apelor, aşa cum se mai practică încă, ici-colo, prin Ceveni, în Franța. Astăzi companiile au însă alt procedeu; ajung chiar la sursă, la filonul care produce lamelele, fluturașii și pepitele. Vechii aurari se mulțumeau să spele nisipurile aurifere, atâtă tot. Săpau pământul, alegeau straturile care li se păreau mai productive și le spălau cu apă, ca să separe minereul prețios. Spălarea se făcea cu un instrument de origine americană, numit „craddle”, sau leagăn. Era o cutie lungă de cinci până la șase picioare, un fel de coșciug deschis și împărțit în două compartimente. Primul avea un ciur grosolan, aşezat peste alte site cu pânza mai deasă; al doilea compartiment era mai îngust la bază decât sus. Nisipul se punea în ciur la un capăt, se turna apă deasupra și cu mâna se mișca sau mai bine-zis se legăna instrumentul. Pietrele rămâneau în prima sită, minereul și nisipul fin în celelalte, după grosime, iar pământul muiat se scurgea odată cu apa, prin partea de jos. Iată cum se prezenta această mașină folosită de aurari la începuturile exploatarii.

— Dar trebuia s-o ai și pe asta, spuse John Mangles.

— O cumpărai de la minerii îmbogățiti sau ruinați, după cum era cazul, îl lămuri Paganel, sau te lipsei de ea.

— Și cu ce o înlocuiai? întrebă Mary Grant.

— Cu o farfurie, dragă Mary, o simplă farfurie de fier; vânturai pământul cum se vântură grâul, numai că în loc de grăunțe culegeai câteodată grăunțe de aur. Aurul se afla pretutindeni și din belșug; pâraiele curgeau într-o albie de metal; îl găseai până și pe străzile din Melbourne; puteai pava orașe întregi cu pulbere de aur. Iată de ce, metalul prețios, transportat între 26

ianuarie și 24 februarie 1852, de la muntele Alexandru la Melbourne, sub escorta guvernului, se ridica în medie la opt milioane două sute treizeci și opt de mii, șapte sute douăzeci și cinci de franci pe zi.

— Aproape cât lista civilă a țarului Rusiei, spuse Glenarvan.

— Bietul om! Ce greu o duce! replică maiorul.

— Se cunosc cazuri de îmbogățiri de azi pe mâine? întrebă lady Helena.

— Câteva, stimată doamnă.

— Și le cunoști? zise Glenarvan.

— Ba bine că nu! răsunse Paganel. În 1852, în districtul Ballarat, s-a găsit un bulgăre care cântărea cinci sute șaptezeci și trei de uncii, un altul în Gipsland de șapte sute optzeci și două de uncii și în 1864 un lingou de opt sute treizeci și patru de uncii. În sfârșit, tot la Ballarat, un alt miner a descoperit un bulgăre în greutate de șaizeci și cinci de kilograme și care, socotind cu o mie șapte sute douăzeci și doi de franci livra, revine la o valoare de două sute douăzeci și trei de mii opt sute șaizeci de franci. O lovitură de Tânăcop care îți aduce o dobândă anuală de unsprezece mii de franci nu e de disprețuit!

— În ce proporție a crescut producția de aur de la descoperirea ultimelor mine? întrebă John Mangles.

— În proporție uriașă, dragă John. Producția nu era decât de patruzeci și șapte de milioane pe an la începutul veacului, iar astăzi, socotind și producția minelor din Europa, Asia și America, ea este evaluată la nouă sute de milioane, am putea spune la un miliard.

— Așadar, domnule Paganel, spuse Tânărul Robert, în locul în care ne aflăm, sub tălpile noastre, se găsește poate aur din belșug?

— Da, băiete, milioane! Călcăm poate pe ele, ceea ce înseamnă că le disprețuim!

— Australia este deci o țară privilegiată?

— Nu, Robert, îi răsunse geograful. Țările aurifere nu sunt deloc privilegiate. Ele nu nasc decât populații leneșe și niciodată popoare puternice și muncitoare. Iată Brazilia, Mexicul, California! Unde au ajuns în secolul al XIX-lea? Țară fericită, băiete, nu este țara aurului, ci țara fierului!

Capitolul XV

Australian and New Zealand Gazette

La 2 ianuarie, în zori, călătorii depășiră granițele regiunilor aurifere și ale comitatului Talbot. Caii călcau acum sub copită cărările prăfuite ale districtului Dalhusie. După câteva ore trecuă prin vad râurile Colban și Campaspe, în dreptul meridianelor de $144^{\circ}35'$ și $144^{\circ}45'$. Făcuseră jumătate de drum. Încă cincisprezece zile tot atât de plăcute și mica trupă avea să ajungă pe țărmul golfului Twofold.

De altfel, toți erau sănătoși. Făgăduielile lui Paganel despre clima prielnică se dovedeau a fi întru totul adevărate. Puțină umezeală sau chiar deloc și o căldură foarte ușor suportabilă. Caii și boii nu dădeau semne că ar suferi de căldură. Si nici oamenii nu se plângneau de ea.

De la Camden Bridge se făcuse o singură schimbare de traseu. Aflând de catastrofa de cale ferată pricinuită de răufăcători, Ayrton luă unele măsuri de precauție de care nu fusese nevoie până atunci. Călăreții nu trebuiau să piardă căruța din ochi. În timpul orelor de odihnă, unul dintre ei stătea totdeauna de veghe. Dimineața și seara se verificau armele și încărcătura. O bandă de răufăcători era cu siguranță prin regiune și deși nimic nu dădea prilej de temeri imediate, trupa trebuia să fie pregătită pentru orice eventualitate.

Nu trebuie să mai adăugăm că toate aceste măsuri de precauție fuseseră luate fără stirea lady-ei Helena și Mary-ei Grant, pe care Glenarvan nu voia să le înfricoșeze.

De fapt, erau pe deplin îndreptățiti să ia aceste măsuri. O imprudență, ba chiar o simplă neglijență putea să-i coste scump. De altfel, starea aceasta de lucruri nu-l preocupa numai pe Glenarvan. Prin aşezările izolate, în stațiuni, locuitorii și squatterii luau și ei măsuri asemănătoare, menite să-i ferească de orice atac sau oricare altă surpriză. Portile caselor se fereau la căderea nopții și câinii sloboziți prin curți lătrau la cel mai mic zgromot. Când ciobanii se întorceau seara, călare, mânându-și turmele, nu era unul care să nu aibă o carabină agățată de oblâncul șeii. Vestea crimei săvârșite la podul din Camden îi îndreptățea să exagereze chiar în luarea măsurilor de precauție, și mulți coloniști, care până atunci dormeau cu ușile și ferestrele deschise, trăgeau acum cu grijă zăvoarele.

Chiar și administrația provinciei dădu dovadă de zel și de prudență. Detașamente indigene de jandarmi fură trimise la țară. Se luară măsuri în special pentru asigurarea serviciului poștal. Până atunci „mail-coach”-ul (diligența) mergea pe drumul mare fără escortă. Or, chiar în timpul când

trupa lui Glenarvan străbătea drumul de la Kilmore la Heathcote, diligența trecu prin fața lor în goana cailor, stârnind un vârtej de praf. Dar oricât de repede ar fi trecut, Glenarvan zărise luciul carabinelor polițiștilor care galopau pe lângă portiere. Te-ai fi crezut din nou în epoca de tristă amintire când descoperirea continentului australian aruncase pe el drojdia populațiilor europene.

La o milă după ce ieșise din Kilmore, căruța intră sub o boltă de copaci uriași și, pentru prima oară de la capul Bernouilli, călătorii pătrunseră într-o din acele păduri care acopereau o întindere destul de mare.

Vederea eucaliptilor înalți de două sute de picioare stârni călătorilor admirația; scoarța spongiosă a acestor copaci avea o grosime de cinci degete, trunchiurile aveau un perimetru de douăzeci de picioare. Pe ele se prelingeau șiroaie de răsină parfumată. Nicio creangă, nicio ramură, nicio mlădiță caprecioasă, niciun nod nu le strica profilul. Ceva atât de neted n-ar fi ieșit nici din mâna celui mai desăvârșit meșter.

La o mare înălțime se ramificau coroanele, asemenea unor capiteluri, formate din crengi răsucite, care se terminau printr-un frunzis des din care se iveau, ici-colo, flori de forma unei urne răsturnate.

Sub bolta de frunze veșnic verzi, aerul circula în voie; o neîntreruptă ventilație absorbea umezeala pământului; caii, cirezile de boi și căruțele puteau trece cu ușurință printre copacii foarte depărtați între ei și așezăți ca niște jaloane într-un desis tăiat de mâna omului. Nu erau nici codrii cu copaci înghesuiți și potecile astupate de mărăcinișuri, nici pădurea virgină baricadată de trunchiuri răsturnate și legate cu liane de nepătruns,

prin care numai fierul și focul puteau tăia drum pionierilor. Un covor de iarbă la poalele copacilor, o pânză de verdeață la vârful lor, mari colonade de stâlpi semeți, puțină umbră, puțină răcoare, o lumină specială, asemănătoare cu aceea filtrată printr-o țesătură subțire, reflexe regulate, umbre bine conturate pe sol, toate împreună formau un spectacol ciudat și bogat în efecte noi. Pădurile continentului oceanic nu amintesc nicidcum de pădurile Lumii Noi și eucaliptul – „tara”, în graiul indigen – din familia mîrților, ale căror specii abia se pot însîra, este arborele specific florei australiene.

Sub cupolele de verdeață umbra nu este deasă și nici întunericul prea mare. Aceasta se datorește ciudatei așezări a frunzelor. Niciuna nu stă cu față la soare, ci în profil. Ochiul zărește în acest frunziș ciudat doar profilul. Astfel, razele de soare se strecoară până la pământ, ca și cum ar trece printre stinghiile unui oblon.

Observând acest lucru, toti rămaseră uimiți. Căruia fapt se datoră și ce explicație putea avea această așezare specială a frunzelor? Întrebarea se adresa, firește, lui Paganel. Acesta răspunse ca un om pe care nimic nu-l pune în încurcătură:

— Ceea ce mă miră aici, spuse el, nu este ciudătenia naturii; natura știe ce face, dar botaniștii nu știu totdeauna ce spun. Natura nu s-a înselat dând acestor arbori un frunziș special, dar oamenii s-au înselat numindu-l „eucalyptus”.

— Ce înseamnă acest cuvânt? întrebă Mary Grant.

— Vine din grecește și înseamnă „eu acopăr bine”. Au avut grijă să facă greșeala în grecește, pentru ca ea să fie mai puțin simțită, dar este evident că eucaliptul acoperă prost.

— De acord, dragă Paganel, răspunse Glenarvan. Și-acum spune-ne de ce cresc frunzele aşa?

— Dintr-o cauză pur fizică, prietenii, răspunse Paganel, pe care o veți înțelege ușor. În ținutul acesta unde aerul este uscat, ploile rare și pământul secetos, arborii se feresc de vînt și de soare. Lipsindu-le umiditatea, desigur le-ar lipsi și seva. Din această pricină, frunzele înguste încearcă să se apere singure împotriva luminii și să se ferească de o prea mare evaporare. Iată de ce sunt așezate în profil și nu cu față la soare. Nimeni nu este mai inteligent decât o frunză!

— Și nimeni mai egoist! replică maiorul. Ele nu s-au gândit decât la ele, nu și la călători.

Toți erau de părerea lui Mac Nabbs, în afară de Paganel care, deși își ștergea fruntea de nădușeală, se felicita că umblă pe sub copacii fără umbră. Totuși, aşezarea frunzelor le prilejuia un mare neajuns: traversarea pădurilor durează adeseori mult timp și se face cu greutate, deoarece nimic nu apără pe călător de căldurile din timpul zilei.

Umblără pe sub nesfârșitele bolți de eucalipti până la căderea serii. Nu întâlniră niciun patruped și niciun indigen. Doar câțiva „cacatoeși”¹⁸ viețuiau pe culmile pădurii; dar la înălțimea aceea abia se vedea și sporăvăitul lor se transforma într-un murmur abia auzit. Din când în când, câte un stol de papagali traversa în grabă o aleă îndepărtată, însuflând-o pentru o clipă cu o lumină multicoloră. În genere, în vastul templu de verdeață domnea o liniște adâncă și numai pasul cailor, soaptele călătorilor, scârțăitul roților și câte un strigăt al lui Ayrton, cu care își îndemna din vreme în vreme boii lui domoli, tulburau imensele singurătăți.

Seara se opriră sub niște eucalipti ce purtau urmele unui foc proaspăt. Copacii erau ca niște coșuri uriașe de uzină, căci flacăra îi găurise pe dinăuntru în tot lungul lor. Chiar numai cu acest singur înveliș al scoarței, frunzișul se menținea încă verde. Dar răul obicei al squatter-ilor și al băştinașilor va nimici în cele din urmă acești copaci minunați, care vor dispărea ca și cedrii Libanului, bătrâni de patru veacuri, pe care îi mistuie focul taberelor.

Olbinett, după sfatul lui Paganel, aprinse focul pentru cină într-unul din trunchiurile tubulare; imediat coșul trase puternic și fumul se urcă, pierzându-se, în masivul întunecat al frunzișului. Luară măsuri de precauție pentru noapte și Ayrton, Mulrady, Wilson, John Mangles, schimbându-se pe rând, vegheară până la răsăritul soarelui.

În cursul zilei de 3 ianuarie, călătorii dădură în pădurea fără margini de numeroase căi simetrice. Aveai impresia că nu se mai sfârșește. Totuși, către seară, șirurile de copaci se răriră și la câteva mile depărtare apăru o câmpie mică, pe care se zărea un pâlc de case regulat aşezate.

— Seymour! strigă Paganel. Iată ultimul oraș ce-l vom întâlni înainte de a părăsi provincia Victoria.

— Este un oraș însemnat? întrebă lady Helena.

— Doamnă, răspunse Paganel, este o simplă aşezare pe cale să devină municipiu.

— Vom găsi un hotel convenabil? întrebă Glenarvan.

— Sper, răspunse geograful.

— Ei bine, să intrăm în oraș, căci îmi închipui că vajnicele noastre călătoare nu vor fi supărate dacă se vor odihni o noapte într-un pat confortabil.

— Scumpul meu Eduard, răspunse lady Helena. Mary și cu mine primim acest lucru numai dacă nu ne face să întârziem.

— Nicidcum, răspunse lordul Glenarvan. Boii sunt și ei obosiți; de altfel, mâine vom pleca de cum se crapă de ziua.

Era nouă seara. Luna se aprobia de orizont și nu mai arunca decât raze oblice, pălite de ceață. Întunericul se lăsa din ce în ce mai adânc. Tot grupul intră pe străzile largi din Seymour, sub conducerea lui Paganel, care și de data asta părea să cunoască la perfecție ceea ce nu văzuse niciodată. Dar instinctul îl conducea bine și ajunse direct la *Campbell's North British Hotel*.

Caii și boii fură duși în grajd, căruța în şopron și călătorii se instalară în odăi destul de confortabile. La ora zece, călătorii se aşezau la o masă pe care Olbinett o cercetă dintr-o privire. Paganel cutreierase orașul împreună cu Robert și de astă dată povesti laconic impresiile lui nocturne. Nu văzuse nimic.

Totuși, un om mai puțin distrat ar fi observat o oarecare agitație pe străzile din Seymour; se formaseră ici-colo pâlcuri care se îngroșau treptat; lumea vorbea la porți, oamenii își punea întrebări neliniștiți; se citoau, se comentau și se discutau cu glas tare câteva din ziarele din ziua aceea. Toate aceste semne de îngrijorare nu puteau scăpa unui observator cât de cât atent. Totuși Paganel nu observase nimic.

Maiorul, în schimb, fără să meargă atât de departe ca Paganel, fără a ieși măcar din hotel, își dădu seama de temerile care preocupau în acel moment orășelul. După zece minute de conversație cu vorbărețul Dickson, stăpânul hotelului, află despre ce era vorba. Dar nu suflă niciun cuvânt. Numai după ce isprăviră cina și când lady Helena, Mary și Robert se duseseră fiecare în odăile lor, maiorul își reținu tovarășii și le spuse:

— S-a aflat cine sunt criminalii care au făptuit atentatul de pe linia ferată Sandhurst.

— Și au fost prinși? întrebă repede Ayrton.

— Nu, răsunse Mac Nabbs, fără să pară că băgase de seamă graba maistrului, grabă justificată, de altfel, în această împrejurare.

— Cu atât mai rău, adăugă Ayrton.

— Ei bine, întrebă Glenarvan, cine se spune că este făptașul?

— Citiți, răsunse maiorul care-i arăta lui Glenarvan un număr din *Australian and New Zealand Gazette*, și veți vedea că inspectorul de poliție nu s-a înșelat.

Glenarvan citi cu voce tare următoarele:

„Sydney, 2 ianuarie 1866. Se știe că în noaptea de 29/30 decembrie a avut loc un accident la Camden Bridge, la cinci mile de stațiunea Castlemaine, pe linia ferată ce duce de la Melbourne spre Sandhurst. Expresul de 11,45, mergând cu toată viteza, s-a prăbușit în râul Lutton. Podul de la Camden rămăsese deschis la trecerea trenului.

Numeroasele furturi săvârșite după accident, cadavrul paznicului găsit la o jumătate de milă de Camden Bridge au dovedit că această catastrofă a fost provocată de o mâna criminală.

Într-adevăr, după ancheta întreprinsă de coroner rezultă că ucigașii sunt o bandă de ocnași evadați de șase luni din penitenciarul din Perth, Australia occidentală, în clipa în care trebuiau să fie transferați în insula Norfolk¹⁹.

Sunt douăzeci și nouă de deținuți, conduși de un oarecare Ben Joyce, un răufăcător dintre cei mai primejdioși, sosit de câteva luni în Australia, nu se știe pe ce vas, și pe care justiția n-a putut pune mâna niciodată.

Orășenii, coloniștii și squatterii din stațiuni sunt invitați să ia toate măsurile de pază și să aducă la cunoștința autorităților toate informațiile care pot înlesni cercetările inspectorului general.

J.P. MITCHELL, S. G.”

Când Glenarvan sfârși de citit articolul, Mac Nabbs se întoarse spre geograf și îi spuse:

— Vezi, Paganel, că sunt și ocnași care umblă liberi în Australia?

— Evadați, evident! răsunse Paganel. Oamenii de felul acestora n-au dreptul să emigreze.

— Ce să mai vorbim, acum sunt aici, răsunse Glenarvan. Presupun însă că prezența lor nu ne poate schimba proiectele sau opri din drum. Tu ce

crezi, John?

John Mangles nu răspunse imediat; ezita între durerea ce ar pricinui-o celor doi copii, dacă s-ar întrerupe cercetările începute, și teama de a compromite expediția.

— Dacă lady Glenarvan și Miss Grant nu ar fi cu noi, spuse el, prea puțin mi-ar păsa de banda asta de ticăloși.

Glenarvan întelesă și adăugă:

— Bineînțeles că nu vom renunța la îndeplinirea sarcinii pe care ne-am luat-o; dar ar fi poate mai prudent, din pricina tovarășelor noastre de drum, să ne întoarcem întâi la *Duncan*, la Melbourne, și apoi să pornim din nou spre est, pe urmele lui Harry Grant. Ce crezi, Mac Nabbs?

— Înainte de a mă pronunța, aş vrea să știu părerea lui Ayrton.

Maistrul, întrebă direct, privi spre Glenarvan.

— Cred, spuse el, că ne aflăm la două sute de mile de Melbourne, și că dacă există vreo primejdie, o întâlnim tot atât de bine pe drumul de sud, ca și pe cel de est. Amândouă sunt puțin umblate, amândouă sunt la fel de periculoase. De altfel, cred că o bandă de treizeci de răufăcători nu poate însământa opt oameni înarmați și hotărâți. Deci, dacă nu aveți nimic împotrivă, eu aş merge înainte.

— Ai dreptate, Ayrton, răspunse Paganel. Continuând drumul, putem da de urma căpitanului Grant. Întorcându-ne spre sud, dimpotrivă, ne depărtăm de el. Sunt de aceeași părere cu dumneata și nu dau doi bani pe evadații din Perth, de care n-ar trebui să țină seama niciun om curajos!

După aceste cuvinte, propunerea de respectare întocmai a programului călătoriei fu pusă la vot și adoptată în unanimitate.

— Îmi îngădui să fac o singură observație, milord, spuse Ayrton, când plecă să se culce.

— Spune, Ayrton.

— N-ar fi nimerit să trimitem *Duncan*-ului ordin să se apropie de coastă?

— La ce bun? întrebă John Mangles. Când vom ajunge în golful Twofold, vom avea vreme să expediem ordinul. Dacă vreun eveniment neprevăzut ne-ar sili să ajungem la Melbourne, ne-ar părea rău să nu mai găsim *Duncan*-ul. De altfel, nici reparațiile cred că nu s-au terminat încă. Pentru toate aceste motive, socot că e mai bine să aşteptăm.

— Bine! răspunse Ayrton, fără să mai insiste.

A doua zi, mica trupă, înarmată și gata să înfrunte orice eveniment, părăsi orașul Seymour. Numai după o jumătate de oră intra din nou în pădurea de eucalipti, care se întindea la est. Glenarvan ar fi preferat să meargă pe câmp. Un șes este totdeauna mai puțin prielnic atacurilor sau atragerii în cursă, decât pădurea deasă. Dar nu aveau de ales și căruța merse toată ziua printre arborii mari și monotonii. Seară, după ce au atins granița de nord a comitatului Anglesey, trecând de meridianul 146, caravana își întinse corturile pe granița districtului Murray.

Capitolul XVI

Maiorul susține că sunt maimuțe

În dimineața următoare, călătorii pășeau pe marele teritoriu Murray. Acest district pustiu, nelocuit, se întinde până la bariera înaltă a Alpilor australieni. Civilizația nu l-a împărțit încă în comitate deosebite. Este cea mai puțin cunoscută și cercetată regiune din provincie. Dar și pădurile ei vor cădea desigur într-o bună zi sub securea „bushman”-ului²⁰, iar câmpii vor fi năpădite de turmele squatter-ilor; până atunci, însă, rămâne un pământ virgin, aşa cum a răsărit din Oceanul Indian: o pustietate.

Toate aceste terenuri poartă pe hărțile englezesti un nume semnificativ: „*Reserved for the blacks*”, Rezervat pentru negri. Aici i-au împins coloniștii, cu violență, pe băstinași. Li s-a rezervat în șesurile cele mai depărtate, în pădurile la care abia pot ajunge, câteva locuri anumite, în care rasa băstinașă se va stinge puțin câte puțin. Orice alb, colonist, emigrant, squatter, bushman poate trece granițele „rezervațiilor”. Numai negrul n-are voie să iasă niciodată din ele.

Mergând călare, Paganel vorbea despre grava problemă a raselor indigene. Toti erau de același părere și anume că sistemul britanic ducea la nimicirea populațiilor cucerite, la dispariția acestora de pe pământurile în care au trăit strămoșii lor. Tendința acesta ucigașă se poate vedea pretutindeni, și îndeosebi în Australia.

În primele epoci de colonizare, deportații și chiar coloniștii îi considerau pe negri drept niște fiare sălbaticice. Îi alungau și îi împușcau. Îi masacrau și invocau autoritatea jurisconsultilor, pentru a dovedi că australianul, fiind în afara de lege, poate fi omorât, fără ca uciderea lui să fie socotită drept o

crimă. Jurnalele din Sydney au propus chiar un mijloc eficace de a scăpa de triburile de la lacul Hunter: de a fi otrăvite în masă.

Englezii, după cum se vede, la începutul cuceririlor, foloseau crima ca ajutor pentru colonizare. Cruzimile lor erau de neînchipuit. În Australia s-au purtat ca și în India, unde au fost exterminați cinci milioane de indieni: ca și în Colonia Capului, unde dintr-o populație de un milion de hotentoți au mai rămas doar o sută de mii. Astfel decimată de tratamentul rău și de alcool, populația băstinașă tinde să dispară de pe continent, în fața acestei civilizații ucigașe. E adevărat că unii guvernatori au dat decrete împotriva bushmenilor săngeroși. Ei pedepseau cu câteva lovitură de bici pe albul care tăia nasul sau urechile unui negru, sau care îi reteza degetul mic „pentru ca să-și înfunde cu el tutunul în pipă”. Amenințări zadarnice! Omorurile se organizau pe o scară mare și triburi întregi dispărură pe de-a-ntregul. Dacă ar fi să cităm numai insula Van Diemen, care număra cinci mii de indigeni la începutul secolului și din care în 1863 rămăseseră numai șapte! Iar în ultimul timp ziarul *Mercur* a putut semnala sosirea la Hobart Town a celui din urmă tasmanian.

Nici Glenarvan, nici maiorul, nici John Mangles nu-l contraziseră pe Paganel. Chiar dacă ar fi fost englezi, tot n-ar fi luat apărarea compatrioților lor. Faptele erau cunoscute și de netăgăduit.

— Acum cincizeci de ani, adăugă Paganel, am fi întâlnit pe acest drum nenumărate triburi primitive, dar după cum vedeti, până acum nu s-a arătat niciun băstinaș. Într-un secol rasa neagră de pe acest continent se va stinge fără urme.

Într-adevăr, regiunea „rezervată” părea cu totul părăsită. Nicio urmă de tabere sau de colibe. Desișuri mari și câmpii se înșiruiau unele după altele și regiunea luă încetul cu încetul o infășișare sălbatică. Aveai chiar impresia că nicio vietuitoare, fie ea om sau animal, nu trăia în aceste ținuturi depărtate, când, deodată, Robert strigă, oprindu-se în fața unui crâng de eucalipti:

— O maimuță! Uite o maimuță!

Și arătă un corp mare, negru, care, lunecând din ramură în ramură, cu o îndemânare surprinzătoare, trecea dintr-un vârf în altul, ca și cum ar fi fost susținut în aer de un aparat. În această țară ciudată zburau oare și maimuțele, cum zburau și vulpile înzestrate de natură cu aripi de liliac?

Între timp, căruța se oprișe și toți urmăreau cu privirea animalul care se pierdu puțin câte puțin în înălțimile eucaliptului. Apoi îl văzură coborând cu

iuțeala fulgerului, alergând pe pământ cu mii de tumbe și mișcări dezordonate, și îmbrățișând cu brațele lui lungi trunchiul neted al unui uriaș arbore de cauciuc. Toți se întrebau cum are să se urce pe copacul drept și lunecos pe care nu-l putea cuprinde complet cu brațele. Izbind însă trunchiul când într-o parte, când în cealaltă cu un fel de topor, maimuța săpa mici crestături în scoartă, și cățărându-se pe aceste puncte de sprijin săpate la distanță egală, ajunse până la ramurile copacului. În câteva clipe dispără în desimea frunzișului.

— Ce fel de maimuță este aceasta? întrebă maiorul.

— Maimuța aceasta, răspunse Paganel, e un australian pur-sânge.

Tovarășii geografului nu avuseseră timp să ridice din umeri, când deodată răsunară la o mică distanță niște strigăte ce s-ar putea scrie cam aşa: „Coo-eeh! Coo-eeh”! Ayrton își îndemnă boii și la vreo sută de pași mai încolo, călătorii dădură pe neașteptate peste o tabără de indigeni.

Ce trist spectacol! Pe un pământ complet gol se înșiră vreo zece corturi. Aceste „gunyos”, făcute din fâșii de scoartă aşezate ca niște olane, nu îi apărau decât într-o mică măsură pe nenorociții lor locuitori. Bietele ființe, degradate de mizerie, erau demne de milă. Puteai număra în total vreo treizeci de înși, bărbați, femei și copii, îmbrăcați în piei de canguri, rupte ca niște zdrențe. Prima lor mișcare, la apropierea căruței, fu s-o rupă la fugă. Dar câteva cuvinte rostite de Ayrton într-o limbă neînțeleasă de ceilalți călători păru să-i liniștească. Se întoarseră pe jumătate încrezători, pe jumătate temându-se, ca niște animale îmbiate cu o bucătică de mâncare.

Băştinașii, înalți cam de vreo cinci picioare și patru degete, alții ajungând până la cinci picioare și șapte degete, aveau o față negricioasă, dar nu complet neagră, mai mult de culoarea funinginei învechite, părul încâlcit, creț, brațele lungi, pântecul proeminat, trupul păros brăzdat de cicatricele tatuajului sau de tăieturile făcute de la ceremoniile funebre.

Femeile fură acelea care stârniră îndeosebi mila călătoarelor. Nimic nu se compară cu starea femeii australiene. Natura vitregă i-a refuzat cel mai mic farmec; e o sclavă, luată de bărbat cu forță și care nu primește drept dar de nuntă decât câteva lovitură de „waddie”, un fel de măciucă, legată cu o curea de încheietura mâinii stăpânului său. Bătrânețea vine înainte de vreme și fulgerător, deoarece femeile sunt împovărate cu toate muncile grele și istovitoare ale vieții de nomad. Ele poartă în spate, pe lângă copiii puși într-un soi de coș de papură, uneltele de pescuit și de vânătoare, precum și

proviziile de „phormium tenax”, din care fac plase. Tot femeia se îngrijește să procure hrana familiei. Vânează șopârle, opposumi și șerpi, cățărându-se până în vârful copacilor; taie lemn pentru foc; adună coaja anumitor arbori, pentru a-și înveli coliba; e un biet animal de povară, care nu cunoaște odihna și nu mănâncă decât resturile dezgustătoare care rămân de la masa bărbatului.

În acel moment, câteva dintre indigene, probabil de multă vreme flămânde, încercau să atragă păsările cu niște grăunțe pe care le țineau în mâna.

Le vedea stând întinse pe pământul fierbinte, nemîscate, ca moarte, aşteptând ore întregi vreo pasare naivă care să se apropie atât ca să o poată prinde cu mâna. Priceperea lor în materie de capcane nu mergea mai departe de acest procedeu, și doar păsările australiene s-ar mai putea lăsa prinse astfel.

Liniștiți de îndemnurile călătorilor, indigenii îi încunjură. Vorbeau un grai șuierător, format din plescături de limbă. Totuși vocea lor avea adesea inflexiuni dezmidereatoare, melodioase; cuvântul „noki, noki” se repeta adesea și gesturile lor îl făceau îndeajuns de înțeleas. Însemna „dă-mi, dă-mi!” și se referea la cele mai mici obiecte ale călătorilor. Olbinett avu de furcă să apere compartimentul bagajelor și mai ales merindele expediției. Acești nenorociți înfometăți aruncau asupra căruței priviri înfricoșătoare.

La cererea Helenei, Glenarvan dădu ordin să li se împartă câteva alimente. Băştinașii înțeleseră intenția și se dedară unor demonstrații de mulțumire, care ar fi mișcat și cea mai împietrită inimă.

Olbinett, ca un om galant ce era, crezu că trebuie să servească mai întâi femeile. Dar nenorocitele nu îndrăzniră să mănânce înaintea temuților lor stăpâni. Aceștia se aruncă asupra pesmeților și cărnii conservate ca asupra unei adevărate prăzi.

Mary Grant, gândindu-se că tatăl ei era prizonierul unor astfel de băştinași, simți cum o podidesc lacrimile. Ea își închipuia cât trebuie să sufere un om ca Harry Grant, sclav la aceste triburi nomade, chinuit și el de foame, de mizerie, maltratat poate.

John Mangles, care o observa atent și foarte neliniștit, îi ghici gândul ce o frământa și, bănuind dorința ei, îl întrebă pe maistrul de pe *Britannia*:

— Ayrton, dumneata ai scăpat din mâna unor asemenea indigeni?

— Da, domnule căpitan, răsunse Ayrton. Toate populațiile din interior se aseamănă. Numai că aici nu vedeți decât o mână de bieți oameni, în timp ce pe malurile râului Darling sunt triburi numeroase, comandate de căpetenii foarte temute.

— Dar ce poate face un european în mijlocul lor? întrebă John Mangles.

— Ceea ce făceam și eu, răsunse Ayrton. Vânează, pescuieste cu ei, ia parte la luptele lor; după cum v-am spus, el e tratat după serviciile pe care le aduce, și dacă e un om intelligent și viteaz, își poate face în trib o situație bună.

— Dar tratat ca un prizonier, nu? întrebă Mary Grant.

— Supravegheat, adăugă Ayrton, încât să nu poată face un pas singur, nici ziua, nici noaptea!

— Totuși ai reușit să scapi, Ayrton, zise maiorul, intrând în vorbă.

— Da, domnule Mac Nabbs, mulțumită unei lupte între tribul meu și un trib vecin. Am izbutit. Da. Își nu-mi pare rău. Dar dacă ar fi s-o iau de la început, cred că mai degrabă aş vrea să fiu veșnic rob, decât să trec prin chinurile pe care le-am îndurat, străbătând deșerturile din interiorul acestei țări. Căpitanul Grant, sper, nu a încercat un asemenea mijloc de salvare.

— Da, desigur, Miss Mary, răsunse John Mangles, trebuie să dorim ca tatălui dumitale să nu i se fi dat drumul. Îi vom da mai ușor de urmă dacă este în mijlocul unui trib indigen, decât dacă ar rătaci prin pădurile continentului.

— Mai nădăjduiești încă? întrebă fata.

— Sper încă, Miss Mary, să te văd într-o zi fericită alături de tatăl dumitale!

Doar ochii umezi ai fetei îi putură mulțumi Tânărului căpitan.

În timp ce vorbeau, o mișcare neobișnuită se iscăse printre indigeni; scoteau țipete stridente, alergau în toate părțile și puseră mâinile pe arme, apucați parcă de o furie sălbatică.

Glenarvan nu știa ce aveau de gând să facă indigenii, când, deodată, maiorul îi spuse lui Ayrton:

— Ai trăit mult timp la australieni, le înțelegi, desigur, limba?

— Aproape, răsunse Ayrton, cu toate că fiecare trib are o limbă diferită. Totuși, mi se pare că acum, drept recunoștință, băştinașii vor să ne ofere spectacolul unei lupte.

Într-adevăr, aceasta era cauza agitației. Băştinașii, fără altă introducere, se atacau cu o furie perfect simulată, și atât de natural, încât ai fi luat în serios „micul lor război”, dacă nu ai fi fost prevenit. Dar australienii sunt excelenți mimi, după spusa călătorilor, și, în această ocazie, arătară că au un talent remarcabil.

Ca arme de atac și de apărare aveau un fel de măciucă de lemn care dă gata și cele mai zdravene țeste, și un fel de „tomahawk” o piatră ascuțită foarte tare, fixată într-o coadă de lemn. Acest soi de topor are o lungime de zece picioare. E o armă de luptă temută și o unealtă folositoare în timp de pace, cu care se retează capete sau crengi și se doboară trupuri omenești sau copaci, după împrejurări.

Toate aceste arme se agitau frenetic în mâinile lor, însotite de strigăte ce-ți luau auzul; luptătorii se atacau; unii cădeau ca morți, alții scoteau strigăte de victorie. Femeile, mai ales cele bătrâne, participau și ele, stăpânite de demonul războiului, ațâțând bărbații la luptă, aruncându-se peste falsele cadavre, prefăcându-se că le mutilează, cu o sălbăticie care n-ar fi fost mai groaznică nici în realitate. Tot timpul, lady Helena se temu ca jocul să nu se transforme într-o luptă serioasă. De altfel, copiii, care luaseră și ei parte, se băteau acum în toată puterea cuvântului. Băiețașii, și mai ales fetițele, care erau cele mai îndârjite, își cărau la pumni cu nemiluită.

Această luptă simulată dura de vreo zece minute, când, deodată, luptătorii se opriră. Armele le căzură din mâini și o liniște adâncă luă locul larimei asurzitoare. Băştinașii rămaseră încremenți în ultima lor mișcare, ca personajele unor tablouri vii. Ai fi spus c-au împietrit.

Care era pricina acestei schimbări și cărui fapt se datoră încremenirea lor bruscă? Aflări îndată.

Un stol de „cacadu” zbura în clipa aceea la înălțimea arborilor de cauciuc. Umpleau aerul cu flecăritul lor, și datorită penelor viu colorate dădeau impresia unui curcubeu zburător. Lupta fusese întreruptă de apariția acestui nor strălucitor de păsări și o vânătoare, mult mai folositoare decât războiul acesta simulat, începu.

Unul din băştinași, punând mâna pe un instrument vopsit în roșu, de o formă specială, își părăsi tovarășii care stăteau încă nemîșcați și se îndreptă, printre copaci și arbuști, înspre cârdul de cacadu. Tânărându-se, nu făcea niciun zgomot, nu atingea nicio frunză, nu clintea nicio pietricică din loc. Părea o umbră care aluneca.

Ajuns la o depărtare potrivită, indigenul își aruncă instrumentul pe o traiectorie orizontală, la o înălțime de două picioare de la pământ. Arma străbătu astfel un spațiu de vreo patruzeci de picioare; apoi, deodată, fără a atinge pământul, se ridică în unghi drept, urcându-se la o sută de picioare (circa 30 de metri) în sus; lovi mortal vreo douăsprezece păsări, apoi, descriind o parabolă, căzu din nou la picioarele vânătorului. Glenarvan și tovarășii săi fură uimiți; nu-și puteau crede ochilor.

— E bumerangul, le explică Ayrton.

— Bumerangul! strigă Paganel. Bumerangul australian!

Și, ca un copil, se duse să pună mâna pe minunatul instrument, „ca să vadă ce are înăuntru”.

Într-adevăr, ai fi crezut că un mecanism interior, un resort destins brusc, îi schimbă direcția. Nici urmă de aşa ceva.

Bumerangul era doar o bucată de lemn tare și îndoit, de vreo treizeci-patrutzeci de șchioape lungime. La mijloc avea o grosime de vreo trei șchioape și se termina cu niște vârfuri ascuțite. Partea lui concavă avea o curbură de șase linii (7 cm) și cea convexă avea două margini răsfrânte foarte subțiri. Pe cât era de simplu, pe atât era de neînțeles.

— Iată, deci, faimosul bumerang! spuse Paganel, după o cercetare atentă a ciudatei arme. O bucată de lemn, nimic mai mult. De ce o ia în sus, după o bucată de drum orizontal, pentru ca să se întoarcă în mâna celui ce l-a aruncat? Savanții și călătorii n-au putut explica niciodată acest mister.

— N-o fi oare la fel cu cercul care, aruncat într-un anumit fel, se întoarce la punctul de plecare? zise John Mangles.

— Sau mai degrabă, adăugă Glenarvan, un efect retrograd, ca la o bilă de biliard lovită într-un anumit punct.

— Nicidecum, răspunse Paganel. În amândouă cazurile, un punct de sprijin determină reacția; pământul în cazul cercului, postavul în cazul bilei. Dar aici punctul de sprijin lipsește: instrumentul nu atinge pământul și totuși, după ce-și schimbă direcția, el urcă la o înălțime considerabilă.

— Cum explici atunci faptul, domnule Paganel? întrebă lady Helena.

— Nu-l explic, doamnă, ci cel mult îl constat: efectul se datorează, desigur, felului în care este aruncat bumerangul și formei lui speciale. Dar aruncarea rămâne încă un secret al australienilor.

— În orice caz, este foarte ingenios... pentru niște maimuțe, adăugă lady Helena, privind înspre maiori, care dădu din cap foarte puțin convins.

Timpul trecea și Glenarvan nu mai voia să întârzie călătoria înspre est; era gata să roage călătoarele să se suie din nou în căruță, când un indigen sosi în goană, rostind cu sufletul la gură câteva cuvinte.

— A, zise Ayrton, au zărit niște casoari!

— Ce! E vorba de o vânătoare? întrebă Glenarvan.

— Trebuie neapărat să-o vedem! strigă Paganel. Cred că trebuie să fie foarte interesantă și poate că bumerangul va mai intra încă o dată în funcțiune.

— Ce crezi, Ayrton?

— Nu va dura mult timp, milord, răspunse acesta.

Băştinașii nu pierdură nicio clipă. Pentru ei era un adevărat noroc să ucidă câțiva casoari, care asigurau hrana tribului pentru câteva zile. De aceea vânătorii își pun în joc toată îndemânarea pentru a doborî o asemenea pradă. Dar cum pot fugări și vâna ei oare un animal atât de iute fără ajutorul puștilor și fără câini? Aceasta era partea interesantă a spectacolului, pe care Paganel îl aștepta cu atâta nerăbdare.

Casoarul pleșuv, denumit de indigeni „murek”, este un animal care se întâlnește din ce în ce mai rar pe câmpurile Australiei. Această pasăre, înaltă de două picioare și jumătate, cu carne albă, foarte asemănătoare la gust cu aceea a curcanului, are capul acoperit cu o creastă cornoasă, ochii cafenii, ciocul negru, acvilin, gheare puternice; are niște aripi puțin dezvoltate, adevărate cioturi, neputându-i servi la zburat; fulgii îi sunt de culoare mai închisă pe gât și pe piept. Dacă nu zboară, în schimb această pasăre aleargă atât de repede, încât pe un hipodrom ar întrece și calul cel mai iute. Nu poate fi prinsă decât printr-o deosebită şiretenie.

Iată de ce, la chemarea indigenului, vreo zece australieni se desfășurără ca un detașament de pușcași. Totul se petrecea pe o minunată câmpie, în care indigoul creștea sălbatic și înfrumuseța pământul cu florile lui albastre. Călătorii se opriră la marginea unei păduri de mimoze.

La apropierea băştinașilor, vreo șase casoari se ridică și-o luară la fugă, ascunzându-se la depărtare de o milă. Când vânătorul tribului reperă noua lor ascunzătoare, făcu semn tovarășilor să se opreasă. Aceștia se culcară la pământ, în timp ce el scoase dintr-o plasă două piei de casoar, foarte îndemânică cusute, cu care se îmbrăcă. Ridică brațul drept peste cap, și imită, mișcându-se, mersul unui casoar care-și caută hrană.

Băştinaşul se îndreptă spre ascunzătoarea acestora, când oprindu-se ca şi cum ar fi ciugulit grăunţe, când stârnind un nor de praf cu picioarele. Şiretlicul era perfect. Redarea mişcărilor casoarului era de asemenea perfectă. Vânătorul scotea un mormăit surd, care ar fi putut însela însăşi pasărea. Ceea ce se şi întâmplă. Indigenul se găsi în curând în mijlocul cârdului, care nici nu bănuia apropierea lui. Deodată, braţul său învârti măciuca, şi cinci casoari din şase căzură lângă el.

Indigenul reuşise şi astfel vânătoarea luă sfârşit.

Glenarvan, călătoarele şi micul grup îşi luară atunci rămas-bun de la indigeni, care nu păreau totuşi să fie prea măhniti de plecarea lor. Poate că succesul vânătoarei de casoari îi făcea să uite foamea ce-i chinuise până atunci.

Oricum ar fi fost însă, nu te puteai opri să nu le admirî, în anumite ocazii, inteligenţa şi abilitatea.

— Ei bine, dragul meu, sper că n-ai să mai susţii acum că australienii sunt maimuţe! spuse lady Helena, adresându-se lui Mac Nabbs.

— Pentru că ştiu să imite atât de bine mersul unui animal? replică maiorul. Dimpotrivă, aceasta ar justifica teoria mea!

— Gluma nu e un răspuns. Vreau să revii asupra părerii dumitale greşite, insistă lady Helena.

— Ei bine da, stimată verișoară, sau mai bine-zis, nu. Australienii nu sunt maimuţe; maimuţele sunt australieni.

— Astă-i bună!

— Aduceţi-vă aminte ce cred negrii despre interesanta specie a urangutanilor.

— Ce cred?

— Ei spun că maimuţele sunt negri ca şi ei, dar că sunt mai şireţi. „Ele nu au vorbit ca să nu fie puse la muncă”, zicea un negru gelos pe un urangutan îmblânzit, pe care stăpânul său îl hrănea fără să-l pună să facă nicio treabă.

Capitolul XVII

Ciobanii milionari

La 6 ianuarie, pe la ora şapte dimineaţa, după o noapte petrecută în linişte la $146^{\circ}15'$ longitudine, călătorii îşi reluară drumul. Mergeau necontenit spre răsărit, şi urmele paşilor lor lăsau pe câmpie o linie perfect dreaptă. De două ori întâlniră urme ale squatter-ilor care se îndreptau înspre nord. Aceste

urme diferite s-ar fi confundat dacă potcoavele calului lui Glenarvan n-ar fi imprimat în praf urma „trefelor” din Black-Point.

Câmpul era brăzdat uneori de „torente” capricioase încunjurate de merișori, cu ape mai curând vremelnice decât permanente. Ele izvorau din povârnișurile Buffalos-Ranges, un lanț de munți mijlocii a căror linie pitorească și ondulată se profila la orizont.

Hotărâră să facă un popas la poalele lor chiar în seara aceea. Ayrton îmboldi boii și după o zi în care parcurseră treizeci și cinci de mile, ajunseră puțin cam obosiți. Ridicără tabăra lângă câțiva copaci înalți și, întrucât noaptea se și lăsase, cinară în grabă. După un asemenea drum, se gândeau mai puțin la mâncare și mai mult la somn.

Paganel, care trebuia să fie de pază în prima parte a nopții, nu se mai culcă; veghea în preajma taberei, cu carabina pe umăr, plimbându-se în lung și în lat, ca să reziste mai bine la somn.

Deși fără lună, noaptea era luminată de strălucirea constelațiilor australe. Savantul se distră citind în marea carte a firmamentului, veșnic deschisă și atât de interesantă, pentru cel care poate să-o înțeleagă. Adâncă tacere a naturii adormite nu era întreruptă decât de zgomotul piedicilor care zângăneau la picioarele cailor.

Paganel se lăsase antrenat în contemplațiile sale astronomice, ocupându-se mai mult de cele cerești decât de cele pământești, când un sunet depărtat îl smulse din reverie.

Ascultă încordat, și, spre marea lui uimire, i se păru că distinge sunetele unui pian; ba încă putu distinge câteva acorduri ușor arpegiate; nu se putea însela.

„Un pian în deșert! își zise Paganel. Iată ce n-aș putea admite niciodată!”

Acest lucru era într-adevăr surprinzător, și Paganel voi mai curând să creadă că vreo pasare ciudată din Australia imita zgomotul unui orologiu sau al unei tocile.

Dar în acel moment, o voce cu un timbru clar străbătu văzduhul. Pianistul era însotit de un cântăreț. Paganel asculta, fără să vrea să admită faptul. Totuși, după câteva minute, fu silit chiar să recunoască minunata arie care-i ajungea la urechi. Era *Il mio tesoro tanto* din „Don Juan”.

„Drace! gândi geograful, oricât de ciudate ar fi păsările australiene, și chiar dacă papagalii ar fi cei mai mari muzicieni din lume, tot nu ar fi în stare să imite o pagină din Mozart!”

Apoi ascultă până la sfârșit melodia încântătoare. Efectul muzicii suave ce străbătea acea noapte limpede era de nedescris. Paganel rămase mult timp sub influența farmecului ei divin; apoi glasul se stinse și totul fu învăluit în tăcere.

Când Wilson veni să-l schimbe pe Paganel, îl găsi cufundat în visare. Paganel nu suflă o vorbă marinului; se gândi să-i comunice lui Glenarvan ciudata întâmplare a doua zi și se ghenui sub cort.

Ziua următoare, niște lătrături neașteptate treziră tot grupul. Glenarvan se sculă imediat. Doi „pointers” cu picioare lungi, minunați prepelicari de rasă englezescă, se jucau la marginea unui crâng. La apropierea călătorilor, se retraseră printre copaci, întețindu-și lătrăturile.

— Deci în această pustietate se află o stațiune, care trebuie să aibă și vânători, de vreme ce văd câini de vânătoare.

Paganel tocmai se pregătea să-și povestească impresiile din noaptea trecută, când apărură doi tineri, călare pe niște cai de rasă, de toată frumusețea, adevărați „hunters”.

Cei doi tineri, îmbrăcați în costume elegante de vânătoare, se opriră la vederea micului convoi, care înnoptase ca într-un sălaș țigănesc. Tocmai când păreau că se întreabă ce caută în acest loc oameni înarmați, zăriră călătoarele care coborau din căruță. Îndată, ei descălecără și înaintară spre ele cu pălăria în mâna.

Lordul Glenarvan merse în întâmpinarea lor și, cum era un străin, își spuse numele și titlurile sale. Tinerii se înclinară și unul din ei, cel mai vîrstnic, spuse:

— Milord, împreună cu doamnele și tovarășii dumneavoastră, aveți să ne faceți cinstea de a vă odihni în locuința noastră?

— Domnii...? zise Glenarvan.

— Michel și Sandy Patterson, proprietarii stațiunii Hottam. Vă aflați pe teritoriul stațiunii și până acasă la noi nu aveți de parcurs niciun sfert de milă.

— Domnilor, răsunse Glenarvan, n-aș vrea să abuzez de ospitalitatea oferită într-un mod atât de călduros.

— Milord, reluă Michel Patterson, primind invitația, faceți o nespusă plăcere unor bieți exilați care vor fi prea fericiți să vă aibă ca musafiri în mijlocul deșertului.

Glenarvan se înclină, acceptând invitația.

— Domnule, zise atunci Paganel, adresându-se lui Miehel Patterson, sunt indiscret întrebându-vă dacă dumneavoastră erați acela care ați cântat astănoapte o arie din opera neîntrecutului Mozart?

— Eu, domnule, răspunse Tânărul, și vărul meu Sandy era acela care mă acompania.

— Ei bine, domnule, relua Paganel, primiți sincerele felicitări ale unui francez, admirator pasionat al acestei muzici.

Paganel întinse mâna Tânărului, care i-o strânse cu multă căldură. Michel Patterson arătă apoi înspre dreapta, indicându-le drumul pe unde trebuiau să o pornească. Caii fuseseră lăsați în grija lui Ayrton și a marinilor. Vorbind și minunându-se de cele ce vedeau împrejurul lor, călătorii, îndrumați de cei doi tineri, ajunseră pe jos la locuința din stațiunea Hottam.

Era, într-adevăr, o așezare minunată întreținută, cu severitatea riguroasă a parcurselor englezesti. Câmpii imense, îngrădite cu garduri cenușii, se întindeau cât vedeai cu ochii. Aici pășteau boi cu miile și oi cu milioanele. Numeroși ciobani ajutați de câini și mai numeroși păzeau această turmă zgomotoasă. Lătratul dulăilor și pocnetele harapnicelor se amestecau cu răgetele și behăiturile animalelor.

Spre răsărit, privirea li se opri la o lizieră de „myallis” și arbori de cauciuc, dominați de măreața culme a muntelui Hottam, care se înălța până la șapte mii cinci sute de picioare. Galerii lungi de copaci verzi, cu frunze necăzătoare, porneau aidoma razelor de soare, în toate direcțiile. Ici-colo se zăreau crânguri dese de „grass-trees”, niște arbuști înalți de zece picioare, care semănau cu un palmier pitic și ale căror frunze înguste și lungi se împleteau într-o masă verde. Aerul era îmbălsămat de mireasma laurilor-mantă, ale căror buchete de flori albe, atunci în floare, împrăștiau cele mai suave arome.

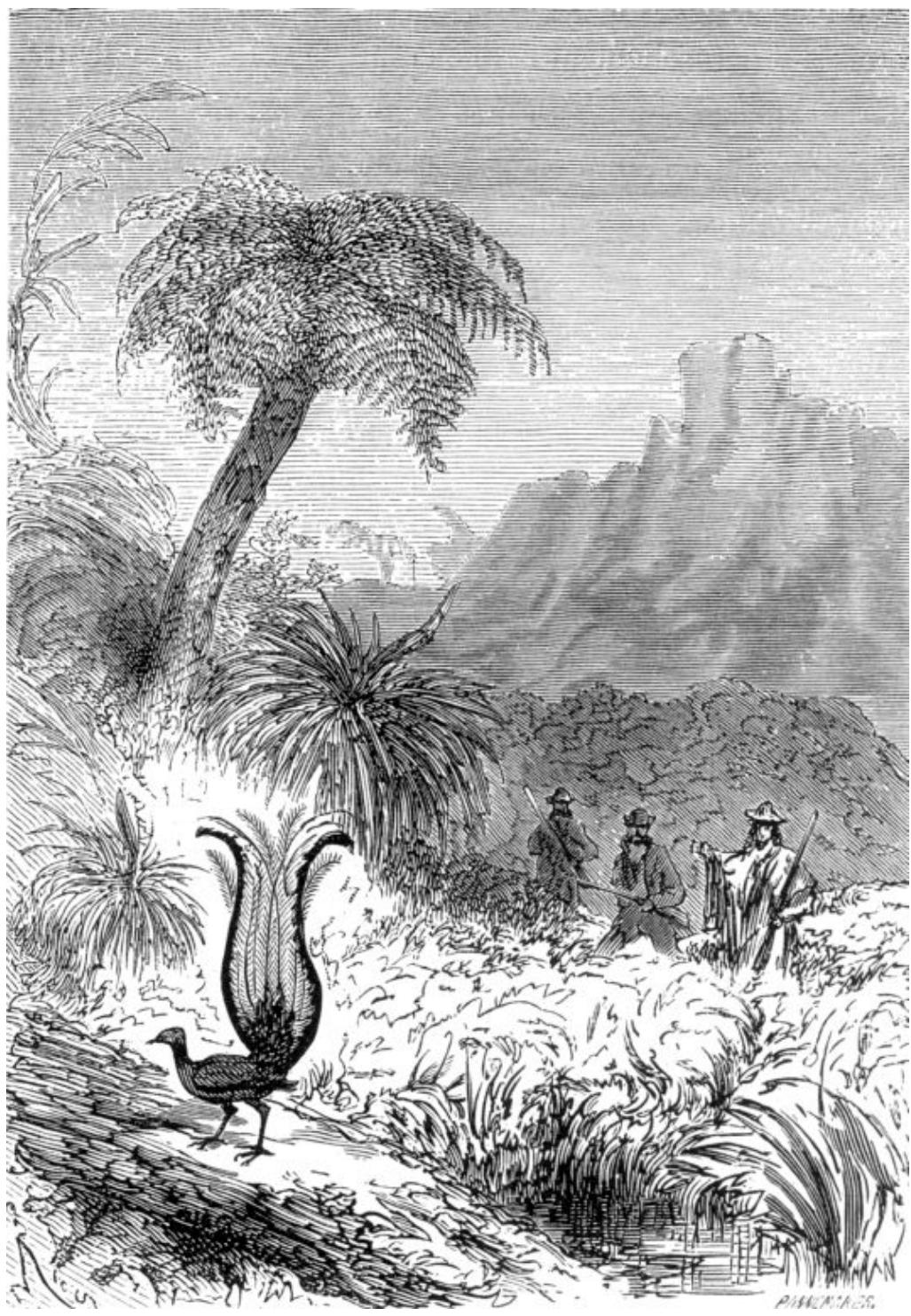
Minunatele grupuri de arbori indigeni se împleteau cu soiurile transplantate din clima europeană. Piersicul, părul, mărul, smochinul, portocalul și chiar stejarul fură salutați cu urale de către călători, și dacă ei nu se miră prea mult de faptul că stăteau la umbra copacilor din țara lor, în schimb fură uimiți de păsările care zburau printre ramuri, ca: „satinsbirds” cu pene mătăsoase și „sericulele” jumătate aurii, jumătate de un negru catifelat.

Printre altele, ei admirau pentru prima dată „menura”, pasărea-liră, a cărei coadă are forma grațiosului instrument al lui Orfeu. Ea fugea printre

ferigile arborescente, și când coada i se lovea de ramuri, te mirai aproape că nu auzeai armonioasele acorduri din care se inspirase Amfion la reclădirea zidurilor Tebei. Lui Paganel îi veni poftă să cânte din liră. Între timp, lordul Glenarvan nu se mai sătura admirând minunile feerice ale acestei oaze improvizate în deșertul australian. El asculta povestea tinerilor. În Anglia, în mijlocul câmpilor ei civilizate, noul sosit ar fi trebuit să povestească gazdei, mai întâi el, de unde venea și încotro mergea. Dar aici, Michel și Sandy Patterson socotiră că întâi trebuie să fie ei cunoscuți călătorilor cărora le ofereau ospitalitatea. Deci își spuseră povestea.

Povestea lor era povestea multor tineri englezi, harnici și inteligenți, care nu cred că bogăția te scutește de a munci. Michel și Sandy Patterson erau fii unui bancher din Londra. La vîrstă de douăzeci de ani, tatăl lor le spuse: „Iată, băieți, câteva milioane. Mergeti într-o colonie îndepărtată, întemeiați o întreprindere folositoare, numai prin muncă veți ajunge să cunoașteți viața. Dacă izbutiți, cu atât mai bine. Dacă veți da greș, nu e o nenorocire. Nu o să regret milioanele care v-au ajutat să deveniți cu adevărat oameni”. Tinerii se supuseră voinței părintelui. Aleseră, în Australia, colonia Victoria pentru a-și investi bancnotele încredințate și nu avură de ce să se căiască. După trei ani, gospodăria întemeiată de ei era în plină înflorire.

În provinciile Victoria, Noua Galie de Sud și Australia

meridională există mai mult de trei mii de astfel de stațiuni, unele sub conducerea squatter-ilor care cresc vitele și altele conduse de „settlers”, care au ca ocupație de căpetenie agricultura. Până la sosirea celor doi tineri englezi, cea mai însemnată aşezare de felul acesta era aceea a lui Jamieson, care se întindea pe o suprafață de o sută de kilometri, mărginită pe o lungime de douăzeci și cinci de kilometri de Paroo, affluent al lui Darling.

Stațiunea Hottam o întrecea astăzi prin întindere și prin rentabilitate. Cei doi tineri erau și squatteri și settleri în același timp. Își administrau imensa lor proprietate cu o rară îndemâنare și, ceea ce este mai greu, cu o energie puțin obișnuită.

După cum se vede, stațiunea se găsea la o mare distanță de orașele principale, în mijlocul deșerturilor puțin umblate de pe malurile Murray-ului. Ea se întindea între meridianele $146^{\circ}48'$ și 147° , pe un teren lung de cinci leghe și lat tot pe atât, așezat între Buffalos-Ranges și muntele Hottam. La cele două unghiuri nordice ale acestui întins patrulater se ridică în stânga muntele Aberdeen și în dreapta vârfurile lui High-Barven. Apele sinuoase și limpezi nu lipseau grație torrentelor și afluenților râului Oven, care se varsă la nord, în Murray. Creșterea vitelor și agricultura dădeau astfel rezultate minunate. Zece mii de pogoane de pământ, îngrășate din belșug și bine cultivate, își împleteau recoltele indigene cu produsele exotice, în timp ce câteva milioane de animale pășteau iarba păsunilor înverzite. Produsele stațiunii Hottam erau cotate pe piețele din Castlemaine și Melbourne la un curs foarte ridicat.

Michel și Sandy Patterson tocmai isprăviseră de povestit amănuntele vieții lor, un adevărat exemplu de perseverență, când la capătul unei alei de casuarina se zări locuința lor.

Era o casă frumoasă din lemn și cărămidă, pierdută între buchete de „emerophylis”. Avea forma elegantă a unei case elvețiene, înconjurate, jur împrejur, de o verandă cu lămpi chinezesti agățate de stâlpi. La ferestre atârnau draperii multicolore, care păreau înflorite. Nu putea fi ceva mai cochet, mai plăcut ochiului, și totodată mai confortabil. Pe peluze, pe niște stâlpi ce se aflau de jur împrejur, erau niște lampaioane de bronz; pe înserate, parcul era luminat de luminile albe ale unor lămpi cu gaz ce se alimentau dintr-un mic gazometru ascuns sub boschete de myalli și de ferigi arborescente.

Nicăieri nu vedeai nici acareturi obișnuite, nici grajduri, nici magazii, nimic din caracteristicul unei exploatari agricole. Toate acestea – formând un adevărat sat – erau aşezate la un sfert de milă, în fundul unei mici văi, numărând mai mult de douăzeci de colibe și case. Fire electrice făceau legătura între sat și casa proprietarilor. Departe de orice zgomot, aceasta părea îngropată în pădurea de copaci exotici.

În curând ieșiră din aleea de casuarina. Păsiră pe un mic pod de fier de o eleganță neîntrecută, aruncat peste un pârâu ce clipocea vesel, și intrară în parc. Un intendent stilat veni în întâmpinarea călătorilor; porțile locuinței se deschiseră și oaspeții intrară în somptuoasele apartamente aflate în interiorul acestei vile inundate de flori.

Înaintea ochilor li se înfățișă un interior luxos și modern. Din anticamera decorată cu scene de vânătoare se deschideau ușile unui salon mare cu cinci ferestre. Un pian acoperit cu partituri vechi și noi, șevalete cu tablouri schițate, socluri împodobite cu statui de marmură, câteva tablouri ale maeștrilor flamanzi, agățate pe perete, covoare scumpe și moi, care păreau sub picior o iarba deasă, tapițerie reprezentând episoade mitologice pline de grație, un policandru antic atârnat de tavan, faianțe rare, bibelouri de preț și de un gust rafinat, mii de nimicuri scumpe și delicate pe care te mirai să le întâlnești într-o locuință australiană, dovedeau o îmbinare perfectă a confortului și artei. Tot ceea ce putea da farmec monotoniei unui exil voluntar, tot ceea ce putea să-ți aducă aminte de obiceiurile europene mobila minunatul salon de aici. Ți se părea că te găsești în vreun castel din Franța sau din Anglia.

Cele cinci ferestre lăsau să pătrundă, prin țesătura fină a draperiilor, o lumină cernută, pe care o îmblânzea și mai mult penumbra verandei. Din această parte, locuința domina o vale largă, ce se întindea până la poalele munților dinspre răsărit. Șirul de câmpii și codri, marile luminișuri care se zăreau pe aici, pe colo, colinele rotunjite cu grație și relieful accidentat al pământului formau laolaltă un spectacol de nedescris. Nicio altă regiune din lume nu putea oferi o astfel de panoramă; nici chiar vestita Vale a Paradisului, de la frontierele norvegiene ale Telemark-ului. Tabloul ce li se desfășura înaintea ochilor, brăzdat în fâșii lungi de umbră și lumină, se schimba în fiecare ceas, după capriciile soarelui. Nici nu puteai să-ți închipui ceva mai frumos, și această încântătoare priveliște satisfăcea pe deplin pe spectatorii cei mai pretențioși.

Între timp, la ordinul lui Sandy Patterson, intendentul stațiunii pregăti o gustare și, în mai puțin de un sfert de ceas de la sosire, călătorii luară loc în jurul unei mese servită cu toată pompa. Belșugul, calitatea felurilor de mâncare și a vinurilor erau indisutabile; dar ceea ce le făcea mai ales placere, în mijlocul acestei abundențe rafinate, era bucuria celor doi tineri squatteri care se arătau fericiți că pot face oaspeților o primire atât de frumoasă, în locuința lor.

De altfel, nu întârziară să afle țelul expediției și se arătară foarte interesați față de cercetările lui Glenarvan; la rândul lor dădură speranțe copiilor căpitanului.

— Harry Grant, spuse Michel, a căzut cu siguranță în mâinile băştinașilor, de vreme ce nu a reapărut în aşezările de pe coastă. El știa întocmai unde se află: o spune documentul, și dacă n-a ajuns în vreo colonie engleză, cu siguranță că trebuie să fi ajuns prizonierul băştinașilor, în clipa în care a pus piciorul pe țărm.

— Întocmai aşa a pătit maistrul său, Ayrton, răsunse John Mangles.

— Dar dumneavoastră, domnilor, întrebă lady Helena, n-ați auzit niciodată vorbindu-se de catastrofa *Britannie*?

— Niciodată, doamnă, răsunse Michel.

— Și cum credeți că a fost tratat căpitanul Grant ca prizonier la australieni?

— Australienii nu sunt cruzi, doamnă, răsunse Tânărul squatter, și Miss Grant poate să fie liniștită în această privință. Cunoaștem numeroase pilde ale blândeții lor, și câțiva europeni au trăit multă vreme printre ei, fără să se plângă vreodată de brutalitate din partea acestora.

— King, printre alții, spuse Paganel, singurul supraviețuitor din expediția lui Burke.

— Nu numai acest explorator îndrăzneț, reluă Sandy, dar și un soldat englez pe nume Buckley, care, salvându-se în 1803 pe coasta Port Philippe, fiind cules de indigeni, a trăit treizeci și trei de ani printre ei.

— Și de atunci încocace, adăugă Michel Patterson, unul din ultimele numere din *Australasian* vorbește despre un anume Morrill care s-a reîntors de curând printre tovarășii săi, după șaisprezece ani de prizonierat. Căpitanul trebuie să fi avut aceeași soartă, căci Morrill a fost luat prizonier și târât în interiorul continentului în urma naufragierii corăbiei *Peruviana*, în 1846. De aceea cred că trebuie să aveți toată nădejdea.

Cuvintele Tânărului squatter bucură nespus de mult pe ascultători, deoarece confirmau întru totul informațiile pe care le dăduseră înainte Paganel și Ayrton.

După ce călătoarele se ridică de la masă, începură să vorbească și despre ocnași. Squatterii aflaseră de catastrofa de la Camden Bridge, dar nu-i neliniștea deloc prezența unei bande de evadați. Răufăcătorii n-ar fi îndrăznit să atace o stațiune populată cu peste o sută de oameni. De altfel, nu erau de părere că banda putea să se aventureze în deșerturile Murray-ului, unde n-aveau ce căuta, și nici în coloniile din Noua Galie, în care drumurile sunt foarte supravegheate. De aceeași părere era și Ayrton.

Lordul Glenarvan nu putu refuza invitația celor două gazde de a petrece toată ziua în stațiunea Hottam. Era vorba de o întârziere de douăsprezece ore, în care timp însă se odihneau. Caii și boii stănd în grajdurile confortabile ale stațiunii puteau să se întremeneze.

Se înțeleseră deci să rămână, și cei doi tineri întocmiră un program pentru ziua aceea, pe care oaspeții îl acceptară cu placere.

La amiază, șapte „hunters” voinici jucau în frâu la ușile locuinței. Doamnele se suiră într-un „break” elegant cu hături lungi, care dădeau vizitiului prilejul să-și arate îndemânarea în manevrarea savantă a ceea ce se numește „four în hand”²¹. Hăitașii călări mergeau înainte, înarmați cu cele mai bune arme de vânătoare; în urma lor porniră călăreții, galopând pe lângă portierele break-ului, în timp ce haita de „pointers” lătra veselă prin tufișuri.

Timp de câteva ore, cavalcada străbătu drumurile și aleile acestui parc întins cât un mic stat din Germania. Într-adevăr, Reuss-Schleitz sau Saxa-Coburg Gotha ar fi încăput într-însul. Întâlnеai puțini locuitori, în schimb oile mișunau pretutindeni. Cât despre vânat, o întreagă armată de hăitași n-ar fi adus mai multă pradă în bătaia puștilor. În curând răsună un ropot de detunături care neliniști oaspeții pașnici ai codrilor și ai câmpilor. Tânărul Robert făcu minuni, alături de maiorul Mac Nabbs. Băiatul acesta îndrăzneț era tot timpul în frunte, în ciuda sfaturilor și rugăminților surorii sale. El era acela care trăgea întotdeauna primul foc.

John Mangles își luă sarcina să vegheze asupra lui și Mary Grant se liniști.

În timpul vânătoarei uciseră câteva animale specifice Australiei, pe care Paganel le știa mai înainte doar după nume: printre altele, „wombat”-ul și „bandicoot”-ul.

Wombat-ul este un ierbivor care-și sapă vizuini ca viezurii; este mare cât o oaie și are o carne excelentă.

Bandicoot-ul este o specie de marsupial, care întrece vulpea din Europa și î-ar putea da adevărate lecții în materie de jaf prin ogrăzi. Acest animal destul de respingător la înfățișare, lung de un picior și jumătate, căzu sub gloanețele lui Paganel, care, din amor-propriu vânătoresc, îl găsi fermecător. „Un animal adorabil”, spunea el.

Printre alte exemplare ciudate, Robert ucise cu multă îndemâنare un „dasyure viverriri”, un fel de vulpe micuță, cu blana neagră, pătată cu alb, la fel de prețioasă ca aceea a jderului, și o pereche de opposumi, care se ascundeau în frunzișul des al copacilor înalți.

Dar din toate isprăvile, cea mai interesantă fu fără doar și poate o vânătoare de canguri. Pe la patru după-masă, câinii puseră pe goană un întreg cârd din aceste marsupiale ciudate. Puii se adăpostiră repede în punga maternă, și toată ceata o luă la fugă. Nimic nu poate fi mai uimitor decât salturile enorme ale cangurului, la care picioarele dindărat, de două ori mai lungi decât cele dinainte, se întind ca un arc.

În fruntea trupei în goană alerga un mascul înalt de cinci picioare, un specimen minunat de „macropus giganteus”, un „moș” cum îi spun bushmen-ii.

Cale de patru-cinci mile, vânătoarea fu în toi. Cangurii nu osteneau și câinii, care se tem pe bună dreptate de laba puternică a acestora, înarmată cu o gheară ascuțită, nu cutezau să se apropie de ei. Dar în cele din urmă, istovit de alergătură, cârdul se opri, și „moșul” se sprijini de un trunchi de copac, gata să se apere. Unul din prepelicari, venind în goana mare, se rostogoli lângă ei. În aceeași clipă, nenorocitul câine era aruncat în aer, apoi căzu din nou la pământ cu pântecul sfâșiat. Desigur, haita întreagă n-ar fi putut răpune puternicele marsupiale. Trebuiră deci să pună mâna pe puști, căci numai gloanețele puteau veni de hac uriașului animal.

În clipa aceea, Robert era să cadă victimă imprudenței sale; vrând să dea o lovitură sigură, se apropiе atât de mult de cangur, încât acesta, dintr-un salt, se repezi la el. Robert căzu. Răsună un țipăt. De sus, din break, Mary Grant, amuțită de spaimă, cu privirile rătăcite, întindea mâinile înspre

fratele ei. Niciun vânător nu îndrăznea să tragă în animal, de frică să nu nimerească copilul.

Deodată, însă, John Mangles, cu cuțitul de vânătoare în mâna, se repezi asupra cangurului, cu riscul să fie sfârtecat, și-l lovi în inimă. Animalul fiind răpus, Robert scăpă teafăr. Într-o clipă fu în brațele surorii sale.

— Mulțumesc, domnule John, mulțumesc! zise Mary Grant, întinzând mâna Tânărului căpitan.

— Mi-am luat răspunderea pentru el, răsunse John Mangles, strângând mâna tremurândă a tinerei fete.

Cu acest incident, vânătoarea luă sfârșit. Cârdul de marsupiale se împrăștiase după moartea căpeteniei, al cărei corp fu luat de călători și dus la locuință. Era șase seara. Pe vânători îi aștepta o cină strașnică. Printre alte feluri de mâncare, o ciorbă din coadă de cangur, gătită după moda australiană, se bucură de un deosebit succes.

După ce savurară înghețate și delicioase siropuri de fructe, comesenii treceră în salon. Seara fu dedicată muzicii. Lady Helena, care era o foarte bună pianistă, îi încântă pe squatteri cu talentul ei. Michel și Sandy Patterson cântară arii alese cu mult gust din ultimele partituri ale lui Gounod, Victor Massé, Felicien David și chiar ale geniului neînțeles, Richard Wagner.

La ora unsprezece li se servi ceaiul pregătit cu acea perfecțiune englezescă pe care nimeni nu o poate egala. Paganel ceru să i se servească ceaiul obișnuit în Australia; i se aduse o licoare neagră ca cerneala, un litru de apă în care fierse patru ceasuri o jumătate de livră de ceai. Si în ciuda strâmbăturilor lui, declară că e o băutură excelentă.

La miezul nopții, oaspeții stațiunii fură conduși în camere răcoroase și confortabile, unde își continuă în vis întâmplările acestei zile plăcute.

În zorii zilei următoare își luară rămas bun de la tinerii squatteri. Le mulțumiră și își făgăduiră să se revadă în Europa, la Malcolm-Castle. Apoi, căruța porni, înconjură muntele Hottam, și în curând locuința dispăru ca un vis frumos. Drum de încă cinci mile caii au mai bătut pământul stațiunii.

Abia pe la ora nouă depășiră ultima împrejmuire și convoiul se adânci în ținuturile aproape necunoscute ale provinciei Victoria.

Capitolul XVIII

Alpii australieni

O imensă barieră tăia drumul către sud-est. Era lanțul Alpilor austrieni, o vastă fortificație, ale cărei ziduri caprecioase se întind pe o lungime de o mie cinci sute de mile și stăvilesc norii la patru mii de picioare înălțime.

Cerul acoperit nu lăsa să ajungă pe pământ decât o căldură filtrată prin țesătura deasă a aburilor. Temperatura era deci suportabilă; totuși înaintai cu greu pe terenul care încă de pe acum era foarte accidentat. Ridicăturile câmpiei erau din ce în ce mai pronunțate. Ici-colo se înălțau câteva dealuri pe care creșteau arborii de cauciuc verzi. Ceva mai departe, coline mult mai mari formau primele trepte ale munților Alpi. Trebuia să urci necontenit, fapt pe care-l constatai după truda boilor, al căror jug părâia sub greutatea căruței; ei suflau din greu și mușchii dintre glezne și genunchi li se încordau, gata să se rupă. Osiiile carului gemeau la opintelile neașteptate pe care Ayrton, cu toată îndemânarea lui, nu izbutea să le evite. Călătoarele făceau haz de necaz.

John Mangles și cei doi marinari ai săi mergeau înainte, la o distanță de câteva sute de pași; ei alegeau pentru trecere locurile cele mai puțin accidentate, care, printre bolovanii pe jumătate îngropăți în pământ, formau adevărate strâmtori, prin care vehiculul era silit să-și găsească drumul cel mai puțin anevoieios. Traversarea acestei regiuni stâncoase devenise o adevărată problemă de navigație.

Drumul era greu și adesea primejdios. De nenumărate ori, toporul lui Wilson trebui să deschidă drum prin desisurile de arbuști. Pământul argilos și umed le aluneca de sub picioare. Drumul dură mai mult decât prevăzuseră, din cauza numeroaselor ocoluri pe care fură nevoiți să le facă din pricina piedicilor inaccesibile: stâncile înalte de granit, prăpăstiile adânci, lagunele suspecte. Astfel, spre seară, abia străbătuseră o distanță de o jumătate de grad. Înnoptară la poalele Alpilor, pe malul râului Cobongra, la marginea unei mici câmpii acoperite de copăcei înalți de patru picioare, ale căror frunze îți înveseleau privirea cu roșul lor deschis.

— Ne va fi greu să trecem, spuse Glenarvan privind spre munții a căror siluetă începuse să se cufunde în întunericul serii. Alpii! Iată un nume ce dă de gândit.

— Nu trebuie să exagerăm, scumpul meu Glenarvan, îi liniști Paganel. Nu-ți închipui că ai de trecut o întreagă Elveție. În Australia există munții Grampiani, Pirinei, Alpi, Munții Albaștri, ca în Europa și în America, dar

toți sunt în miniatură. Sunt pur și simplu o doavadă că imaginația geografilor are margini și că limbajul numelor proprii este foarte limitat.

— Așadar, Alpii australieni?... întrebă lady Helena.

— Sunt niște munți de buzunar, răsunse Paganel. Îi vom trece fără să ne dăm seama.

— Vorbești pe socoteala dumitale! spuse maiorul. Numai un om distrat poate traversa un lanț de munți fără să-și dea seama.

— Distrat! strigă Paganel. Dar nu mai sunt deloc distrat. Cer părerea doamnelor. De când am pus piciorul pe continent, nu m-am ținut oare de cuvânt? M-am făcut vinovat de vreo neatenție? Îmi puteți reproşa vreo greșeală?

— Niciuna, domnule Paganel, spuse Mary Grant. Ești acum cel mai perfect dintre oameni.

— Prea perfect! adăugă râzând lady Helena. Îți stătea bine cu lipsa dumitale de atenție.

— Nu-i aşa, doamnă? răsunse Paganel. Dacă nu mai am niciun defect, am să fiu un om ca toată lumea. Sper deci să fac în curând o nouă borboată, de care să puteți râde strășnic. Vedeți bine că atunci când nu sunt distrat, parcă nu mai sunt eu.

A doua zi, la 9 ianuarie, în ciuda asigurărilor date de încrezătorul geograf, convoiul începu să străbată cu multă greutate Alpii. Fură nevoiți să apuce un drum la întâmplare, intrând în trecători înguste și adânci care puteau sfârși în fundături.

Ayrton ar fi fost desigur foarte încurcat dacă, după un ceas de mers, nu s-ar fi arătat pe una din potecile muntelui un han părăginit.

— Drace, strigă Paganel, într-un loc ca acesta, stăpânul tavernei nu cred să facă avere! La ce poate sluji aici un han?

— Să ne spună pe unde trebuie să mergem! răsunse Glenarvan. Hai să intrăm!

Glenarvan și Ayrton pătrunseră în han. Stăpânul Bush-Inn-ului, aşa scria pe firma hanului, era un om grosolan, cu față aspră și respingătoare, care era, cu siguranță, clientul cel mai de seamă al propriului său birt pentru gin, brandy și whisky. De obicei, vizitatorii lui nu erau decât squatterii în trecere, sau câțiva conducători de turme.

Hangiul răsunse morocănos la întrebările puse. Dar informațiile lui fură de ajuns ca Ayrton să-și poată stabili traseul. Glenarvan îi mulțumi

hangiului pentru oboseală, dându-i câteva coroane, dar în momentul când da să iasă din tavernă, privirile îi căzură pe un afiș lipit de perete.

Era un afiș al poliției coloniale, care semnala evadarea ocnașilor din Perth și da un premiu pentru capul lui Ben Joyce. O sută de lire erau oferite aceluia care-l va da pe mâna poliției.

— Hotărât lucru, spuse Glenarvan maistrului, e un mizerabil bun de spânzurat.

— Și mai ales, bun de prins! răspunse Ayrton. O sută de lire e ceva. Niciodată nu face el atâta!

— Niciodată cârciumarul, adăugă Glenarvan, nu-mi inspiră prea multă încredere, cu tot anunțul acela afișat pe perete.

— Niciodată mie, mărturisi Ayrton.

Glenarvan și maistrul ajunseră din urmă căruța. Se îndreptară spre locul unde se termina drumul din Lucknow. Acolo serpua o trecătoare îngustă, prin care începură să urce.

Drumul era greu. De mai multe ori, călătoarele și tovarășii lor fură nevoiți să coboare, mergând pe jos. Ba fu chiar nevoie ca aceștia să pună umărul la căruță, împingând la roți sau sprijinind-o adesea să nu alunece pe pantele primejdioase: apoi dejugară boii, pe care oiștea îi împiedica să se întoarcă la cotituri bruște, întepeniră vehiculul care aluneca la vale, și de mai multe ori Ayrton fu nevoit să recurgă la caii care erau și aşa osteneți de urcușul pe care-l parcurseseră.

Fie din pricina oboselii prea mari, fie din altă pricina, un cal muri chiar în ziua aceea. Căzu deodată, fără niciun semn care să prevestească accidentul. Era calul lui Mulrady, și când acesta vrăsă-l ridice, constată că era mort.

— Trebuie să-și fi rupt vreo vână, spuse Glenarvan.

— Desigur, răspunse Ayrton.

— Ia calul meu, Mulrady, adăugă Glenarvan. Eu am să mă urc în căruță lângă lady Helena.

Mulrady se supuse și coloana continuă urcușul obosit, după ce lăsa hoitul animalului pradă corbilor.

Lanțul Alpilor australieni nu-i prea lat, neavând nici opt mile la bază. Dacă trecătoarea aleasă de Ayrton ducea, fără să se înfundă, până pe versantul răsăritean, s-ar fi putut ca drumeții să treacă în patruzeci și opt de ore bariera aceasta înaltă. Până la malul mării nu mai era apoi vorba nici de piedici mari, nici de drumuri grele.

În cursul zilei de 10, călătorii atinseră cel mai înalt punct din trecătoare, de o înălțime de vreo două mii de picioare. Se aflau pe un platou deschis, de unde îți puteai arunca privirea până departe. Înspre nord sticleau apele liniștite ale lacului Omeo, presărate pe toată întinderea cu păsări de apă, iar dincolo de lac se întindeau marile câmpii ale fluviului Murray. La sud se întindeau fâșiile de pământ înverzit din Gippsland, terenurile aurifere și pădurile care aveau înfățișarea unui ținut primitiv. Aici natura mai era încă stăpâna produselor ei, a apelor, a marilor arbori neatinși încă de loviturile topoarelor, și squatterii, încă puțini pe atunci, nu îndrăzneau să lupte împotriva ei. Lanțul Alpilor părea că desparte două regiuni diferite, dintre care una își păstrase sălbăticia. Soarele apunea și câteva raze, străpungând norii înroșiți, reînviau culorile districtului Murray. Gippsland, dimpotrivă, adăpostit îndărătul zidului muntos, se pierdea într-un întuneric cețos și-ai fi spus că umbra îneca într-o noapte timpurie toată regiunea transalpină. Spectatorii, așezăți între cele două ținuturi atât de diferite, simțiră contrastul puternic și fură cuprinși de oarecare emoție la vederea acestei regiuni aproape necunoscute, pe care aveau s-o străbată până la granițele provinciei Victoria.

Înnoptară chiar pe podiș. A doua zi începu coborâșul, care merse destul de repede. Călătorii fură surprinși de o grindină teribilă, silindu-i să se adăpostească pe sub stânci. Nu mai erau grăunte, ci adevărați bulgări de gheăță, care cădeau din norii furtunoși. Nici praștia nu i-ar fi azvârlit cu mai multă putere, și câteva lovitori zdravene îi făcură pe Paganel și pe Robert să se retragă și ei. Căruța fu ciuruită în câteva locuri: puține acoperișuri ar fi rezistat bucăților ascuțite de gheăță, din care unele se încrustau în trunchiul arborilor. Dacă nu voiau să fie uciși, trebuiau să aștepte sfârșitul acestei averse teribile. Se opriră ca vreo oră și, după aceea, grupul porni din nou pe stâncile povârnite, foarte alunecoase încă din pricina grămezilor de grindină.

Către seară, deși foarte zdruncinată, cu fierăria slăbită din încheieturi, dar așezată încă bine pe roțile ei de lemn, căruța cobora ultimele trepte ale Alpilor printre brazi înalți, izolați. Trecătoarea ducea în câmpiiile din Gippsland. Din fericire, lanțul Alpilor fusese trecut și, ca de obicei, fură date ordinele pentru noapte.

La 12 ianuarie, în zori, călătoria fu reluată cu o deosebită ardoare. Toți erau grăbiți să ajungă la Oceanul Pacific, chiar în punctul în care se

sfărâmase *Britannia*. Numai de acolo puteau căpăta informații precise cu privire la urmele naufragiaților, și nu din ținuturile pustii din Gippsland. Ayrton îl zorea pe Glenarvan să expedieze *Duncan*-ului ordinul să vină la coasta spre care se îndreptau, pentru a le pune la îndemână toate mijloacele de investigație. El era de părere să profite de drumul din Lucknow, care ducea la Melbourne. Mai târziu ar fi fost mai greu, căci lipseau complet legăturile directe cu capitala.

Sfaturile maistrului păreau bune. Paganel era de părere să se țină seama de ele. Credea că prezența iahtului le-ar fi foarte folositoare într-o asemenea împrejurare și confirmă că, odată ce vor fi trecut de drumul din Lucknow, nu mai puteau comunica cu Melbourne.

Glenarvan era nehotărât și poate că la insistențele lui Ayrton ar fi expediat ordinul, dacă maiorul n-ar fi combătut această hotărâre cu cea mai mare energie. El demonstră că expediția va avea nevoie de prezența lui Ayrton, că numai el cunoștea ținutul în vecinătatea coastei și că dacă întâmplarea va îndruma caravana pe urmele lui Harry Grant, maistrul le va putea urmări ca nimeni altul; în sfârșit, că numai el putea indica locul exact unde naufragiase *Britannia*. Mac Nabbs era deci de părere să se continue călătoria fără a se schimba nimic din program și-și găsi un aliat în John Mangles. Tânărul căpitan arătă chiar că ordinul lordului avea să ajungă mai ușor la *Duncan* expediindu-se din Twofold-Bay, decât printr-un curier nevoit să străbată două sute de mile printr-o țară sălbatică. Părerea lor fu acceptată și rămase hotărât ca ordinul să fie trimis la sosirea lor la Twofold-Bay. Majorul observă că Ayrton era destul de dezamăgit. Dar, aşa cum îi era obiceiul, nu spuse nimic și-și păstră observațiile pentru sine.

Câmpiile care se întind la poalele Alpilor australieni sunt netede și ușor înclinate spre est. Tufișuri mari de mimoze, eucalipti și arbori de cauciuc de soiuri diferite întrerupeau ici și colo monotonia generală. „*Gastrolobium grandiflorum*” acoperea pământul cu arbuști înfloriți. Câteva râulețe neînsemnate, simple pâraie ticsite de papură măruntă și năpădite de orhidee, le tăiau deseori drumul. Călătorii le străbăteau prin vaduri. Cârduri de dropii și de castori o luau la goană, la apropierea călătorilor. Cangurii săreau și țopăiau peste arbuști, ca o trupă de paiațe elastice. Dar călăreții caravanei nu se gândeau la vânătoare, și nici nu era momentul să-și ostenească și mai mult caii.

De altfel, o zăpușeală apăsătoare domnea în acest ținut. Atmosfera era încărcată cu enorme cantități de electricitate. Oamenii și animalele îi simțea influența. Mergeau drept înainte, fără să-i intereseze altceva. Doar strigătele lui Ayrton, îndemnându-și boii obosiți, intrerupeau liniștea.

De la amiază până la ora două străbătură o pădure ciudată de ferigi, care ar fi trezit desigur admirarea unor oameni mai puțin istovitii. Aceste plante arborescente în plină floare atingeau o înălțime până la treizeci de picioare. Cai și călăreți treceau cu ușurință pe sub tulpinile lor încovoiate și uneori câte un pinten răsună izbindu-se de tulpina lor lemnoasă. Sub aceste umbrele nemîșcate domnea o răcoare de care nimănuia nu-i trecu prin cap să se plângă. Jacques Paganel, gălăgios ca întotdeauna, scoase câteva suspine de mulțumire, care stârniră cârdurile de papagali și cacadu; urmă un concert de trăncăneli asurzitoare.

Geograful, bucuros, striga din ce în ce mai tare, când tovarășii săi îl văzură deodată clătinându-se pe cal și căzând grămadă, cu cal cu tot. Era oare o amețeală, sau chiar o sufocare pricinuită de căldură? Toți se repeziră spre el.

— Paganel, Paganel! Ce ai? strigă Glenarvan.

— Scumpul meu prieten, nu mai am cal, răspunse Paganel, scotându-și picioarele din scări.

— Ce? Calul dumitale?

— E mort, lovit ca și al lui Mulrady!

Glenarvan, John Mangles, Wilson, examinară pe rând animalul. Paganel nu se înșela. Calul său murise subit.

— Ciudat lucru! zise John Mangles.

— Într-adevăr, foarte ciudat, murmură maiorul.

Incidentul îl îngrijoră mult pe Glenarvan. În desert, calul nu poate fi înlocuit. Or, dacă o epidemie lovea caii expediției, ar fi fost foarte greu să-și continue drumul.

Înainte de apusul soarelui, cuvântul „epidemie” păru să fie îndreptățit. Un al treilea cal, al lui Wilson, muri și, ceea ce era încă mai grav, și unul din boi. Mijloacele de transport și de tracțiune se reduseseră la trei boi și patru cai.

Situația deveni alarmantă. Călăreții fără cal puteau, la urma urmei, să continue drumul pe jos. Mulți squatteri străbătuseră astfel aceste ținuturi pustii. Dar dacă trebuia părăsită căruța, ce s-ar fi făcut femeile? Ar fi putut

ele străbate pe jos cele o sută douăzeci de mile care îi mai despărțeau de golful Twofold?

John Mangles și Glenarvan, foarte neliniștiți, examinară caii ce mai supraviețuiau. Poate se puteau preveni noi accidente. Dar nu observară niciun semn de boală, sau măcar de slăbiciune. Animalele erau perfect sănătoase și îndurau supuse greutățile drumului. Glenarvan nădăduia, deci, ca ciudata epidemie să nu mai facă alte victime. De aceeași părere fu și Ayrton, care spunea că nu pricepe cărui fapt se datorau aceste morți fulgerătoare.

Porniră din nou. Prietenii se odihneau cu rândul în căruță. Seară, după un drum de zece mile numai, se dădu semnalul de oprire; se întinse cortul și noaptea trecu fără niciun incident, la adăpostul unui pâlc de ferigi mari, arborescente, printre care zburau lilieci enormi, numiți pe bună dreptate și vulpi zburătoare.

Ziua următoare, 13 ianuarie, trecu fără ca accidentele din ajun să se mai repete. Expediția se menținea într-o stare mulțumitoare. Caii și boii își împliniră cu prisosință rolul. Salonul lady-ei Helena era foarte însuflețit datorită marelui număr de musafiri. Olbinett era de asemenea foarte activ, servind răcoritoarele de care lumea simțea nevoie la cele 30° de căldură. Consumară o jumătate de butoiș de „scotch-ale”, declarându-l pe Barclay & Co. cel mai mare om din Marea Britanie, mai mare chiar decât Wellington, care n-ar fi fabricat niciodată o bere atât de bună. Deh, amorphopriu de scoțian! Jacques Paganel bău mult și vorbi încă și mai mult *de omni re scibili*.²²

O zi atât de bine începută părea că trebuie să se sfârșească cu bine. Făcuseră cincisprezece mile încheiate, pe un pământ roșcat, într-o regiune care urca destul de mult. Totul le dădea deci speranța să înnopteze chiar în acea seară pe malurile lui Snowy, un râu însemnat, care se varsă în Pacific la sudul Victoriei. În curând, căruța intră pe o câmpie largă, formată dintr-un pământ aluvionar negricios, printre tufe și ierburi foarte bogate și câmpuri acoperite de *gastrolobium*. Veni seara; o ceată deasă se contura la orizont și indica valea lui Snowy. Mai făcură câteva mile îmboldind boii și trăgându-i de jug. După o colină apăru o pădure de arbori uriași. Ayrton își mâna boii, puțin istoviți de drum, printre trunchiuri uriașe pierdute în umbră. Când mai

avea numai o jumătate de milă până la râu, căruța se înfundă în mocirlă până la osie.

— Fiți atenți! strigă el călăreților, care veneau în urma lui.

— Ce este? întrebă Glenarvan.

— Ne-am împotmolit, răsunse Ayrton.

Cu glasul și cu harapnicul îndemnă boii, care, afundați până la genunchi, nu se mai puteau clinti.

— Să înnoptăm aici, propuse John Mangles.

— Cred că este tot ce avem mai bun de făcut, răsunse Ayrton. Mâine, pe lumină, vom vedea cum ne vom descurca.

— Să ne oprim, spuse Glenarvan.

Noaptea se lăsa repede, după un amurg scurt, dar căldura nu dispăruse odată cu lumina. Atmosfera era încă încărcată de vaporii înăbușitori. Câteva fulgere depărtate brăzduau cerul la orizont. Se pregătiră de culcare. Își făcuse loc cum putură mai bine în căruța împotmolită. Bolta întunecată a arborilor gigantici adăposti tabăra călătorilor. Dacă nu ploua, hotărât lucru, nu aveau să se plângă de nimic.

Ayrton izbuti cu destulă greutate să-și scoată boii din terenul negricios. Îi dejugă și îi adăposti împreună cu cei patru cai, nelăsând nimănui grija să le aleagă nutrețul. Treaba și-o făcea de altfel cu pricepere și, în seara aceea, Glenarvan observă că Ayrton făcea totul cu o grija deosebită; îi mulțumi, căci aceste animale erau deosebit de prețioase aici.

Între timp, călătorii cinăra destul de frugal. Obosela și căldura le alungaseră foamea și aveau nevoie mai mult de odihnă decât de hrană. Lady Helena și Miss Grant urără tovarășilor lor noapte bună, retrăgându-se în culcușul lor obișnuit. Cât privește bărbații, unii intrară în cort, alții se întinseră, după bunul lor plac, pe iarba deasă ce se aşternea sub copaci și care nu prezenta niciun pericol pentru sănătate în aceste ținuturi salubre.

Unul după altul fură cuprinși de un somn adânc. Întunericul fu sporit de perdeaua norilor groși care năpădiseră cerul. În aer, nici cea mai ușoară adiere. Liniștea nopții nu era întreruptă decât de „morepork”, ale cărui strigăte formau, uimitoare de exact, o terță minoră, asemenea celei ce-o cunoaștem din chemarea tristă a cucului din Europa.

Pe la ora unsprezece, după un somn agitat, maiorul se trezi. O lumină palidă, care alerga pe lângă copaci, îi izbi ochii pe jumătate închiși. Ai fi

spus că e o pânză albicioasă, sclipitoare, aidoma apei unui lac, și Mac Nabbs crezu că sunt primele licăriri ale unui incendiu.

Se sculă și porni înspre pădure. Mare-i fu mirarea când se văzu în fața unui minunat fenomen natural. Înaintea ochilor i se întindea un câmp uriaș cu ciuperci fosforescente. Sporii luminoși ai acestor cryptogame străluceau în umbră cu o oarecare intensitate²³.

Maiorul, care nu era deloc egoist, tocmai se pregătea să-l trezească pe Paganel, pentru ca și savantul să se bucure urmărind acest fenomen, când un incident îl opri.

Licărirea fosforescentă lumina pădurea pe o întindere de o jumătate de milă, și lui Mac Nabbs i se păru că vede niște umbre trecând grăbite pe lizieră. Îl înșela oare vederea? Era pradă unei halucinații?

Mac Nabbs se culcă la pământ și, după o observație mai îndelungată, văzu impede mai mulți oameni care, aplecându-se și ridicându-se rând pe rând, păreau să caute pe pământ niște urme încă proaspete.

Trebuia să afle ce voiau acești oameni.

Maiorul nu mai șovăi și, fără a-și trezi tovarășii, târându-se pe pământ ca un adevărat indigen, se furișă pe sub ierburile înalte.

Capitolul XIX

O lovitură de teatru

Noaptea fu îngrozitoare. Pe la două din noapte începu o ploaie torențială, care nu conteni până la ziuă. Cortul nu mai era un adăpost sigur. Glenarvan și tovarășii săi se refugiară în căruță. Nimeni nu mai dormea. Vorbiră vrute și nevrute. Numai maiorul, a cărui scurtă lipsă n-o băgase nimeni de seamă, se mulțumi să asculte fără să scoată niciun cuvânt. Potopul nu mai înceta. Călătorii se temeau ca acesta să nu provoace o revărsare a lui Snowy; ar fi fost o gravă amenințare pentru căruță împotmolită într-un pământ atât de moale. În mai multe rânduri, Mulrady, Ayrton și John Mangles se duseră să cerceteze nivelul apelor și se întoarseră uzi până la piele.

În sfârșit, se iviră zorile. Ploaia încetă, dar razele soarelui nu fură în stare să străbată perdeaua deasă de nori. Băltoacele mari de apă gălbuiie, adevărate lacuri tulburi și mocirloase, acopereau pământul pe mari întinderi. Un abur cald se ridica din terenurile jilave; aerul era de o umiditate nesănătoasă.

Glenarvan se îngriji mai întâi de căruță. Pentru el aceasta era esențialul. Examinară vehiculul greoi, ce era împotmolit într-o groapă cu pământ lutos, din care nu-l puteau scoate. Roțile din față aproape că nu se mai vedeau, iar cele dinapoi se înfundaseră până la osie. Își dădură seama că vor avea mult de furcă până vor scoate căruța la liman și nu erau siguri că puterile oamenilor și animalelor la un loc vor fi suficiente.

— În orice caz, trebuie să ne grăbim, spuse John Mangles. Lutul acesta, uscându-se, va face și mai grea salvarea.

— Să ne grăbim, răspunse Ayrton.

Glenarvan, cei doi marinari, John Mangles și Ayrton se duseră în pădure, unde lăsaseră peste noapte caii și boii.

Era o pădure de arbori de cauciuc, înalți, cu o înfățișare sinistră. Numai copaci uscați, foarte rari, jupuiți de scoarță asemenea arborilor de plută în momentul când sunt descojiți. Tulpina golașă a acestor arbori atingea două sute de picioare înălțime; nicio pasăre nu se cuibărise pe aceste schelete aeriene; nicio frunză nu se clintea pe aceste crengi uscate. Ce cataclism va fi provocat fenomenul acesta destul de des întâlnit în Australia? Pădurile să fi fost oare lovite în întregime de o boală necruțătoare? Nu se știe. Nici cei mai bătrâni indigeni, nici strămoșii lor îngropați de mult în „dumbrăvile morții” nu le-au apucat vreodată înverzite.

În timp ce mergea, Glenarvan privea cerul cenușiu, pe care se profilau cele mai mici rămurele ale copacilor, ca niște tăieturi fine. Ayrton se miră că nu mai găsi caii și boii în locul unde îi lăsase. Erau împiedicați, aşa că nu puteau să plece prea departe.

Îi căutară în pădure, fără să-i găsească. Mirat, Ayrton se întoarse din nou spre râu, pe ale cărui maluri creșteau niște mimoze minunate. Chema boii cu un strigăt binecunoscut, fără a primi niciun răspuns. Maistrul părea foarte neliniștit; se priveau unii pe alții, deznađăjduiți.

Trecu o oră de căutări zadarnice, și Glenarvan era pe punctul de a se întoarce la căruță, când la aproape o milă depărtare auzi un nechezat, urmat aproape în același timp de un muget.

— Acolo sunt! strigă John Mangles, strecându-se printre iute de gastrolobium, care erau destul de înalte pentru a ascunde o cireadă.

Glenarvan, Mulrady și Ayrton se repeziră pe urmele lui și-i împărtășiră îndată uimirea.

Doi boi și trei cai zăceau la pământ, căzuți ca și cei din ajun. Cadavrele lor se răciseră deja și un cârd de corbi pândeau, cronicănd, neașteptata pradă. Glenarvan și ceilalți călători se uitară unul la altul, în timp ce Wilson nu-și putu opri prima înjurătură care-i veni în minte.

— Ce vrei, Wilson? spuse lordul Glenarvan, abia stăpânindu-se. N-avem ce face. Ayrton, adu boul și calul care au mai rămas. Ei trebuie să ne scoată din încurcătură.

— Dacă biata noastră căruță n-ar fi împotmolită, răsunse John Mangles, aceste două animale ar fi în stare, mergând la pas, să ne ducă la destinație. Trebuie, deci, cu orice preț, să o despotmolim!

— Vom încerca, John, vorbi liniștit Glenarvan. Să ne întoarcem la cort, căci lipsa noastră prelungită trebuie să-i fi neliniștit pe ceilalți.

Ayrton despiedică boul, Mulrady calul și se întoarseră, urmând malurile sinuoase ale râului.

Într-o jumătate de oră, Paganel, Mac Nabbs, lady Helena și Miss Grant aflără de cele petrecute.

— Pe legea mea, exclamă maiorul neputându-se stăpâni, foarte rău ai făcut, Ayrton, că n-ai potcovit toate animalele când am trecut prin Wimerra.

— De ce, domnule? întrebă Ayrton.

— Fiindcă, dintre toți caii, numai cel ce l-ai dat pe mâna potcovarului dumitale a scăpat!

— Adevărat, zise John Mangles, iată o întâmplare ciudată!

— O întâmplare, nimic mai mult, răsunse Ayrton, privindu-l fix pe maior.

Mac Nabbs strânse buzele, ca și cum ar fi vrut să se abțină să vorbească. Glenarvan, Mangles, lady Helena păreau că aşteaptă să-și spună părerea până la capăt, dar maiorul tăcu și se îndreptă înspre căruța pe care o examina Ayrton.

— Ce-a vrut să spună? îl întrebă Glenarvan pe John Mangles.

— Nu știu, răsunse Tânărul căpitan. Totuși maiorul nu este omul care să vorbească fără să se gândească.

— Nu, John, spuse lady Helena. Mac Nabbs trebuie să-l bănuiască cu ceva pe Ayrton.

— Să-l bănuiască? făcu Paganel dând din umeri. De ce?

— De ce? răsunse Glenarvan. De a ne fi ucis caii și boii? Dar în ce scop? Ayrton nu are același interes ca și noi?

— Ai dreptate, scumpul meu Eduard, spuse lady Helena, și aş adăuga că acest om ne-a dat netăgăduite dovezi de devotament în tot timpul călătoriei.

— Desigur, îl aprobă John Mangles. Dar atunci cum rămâne cu observația maiorului?

— Îl crede aşadar înteles cu ocnașii?... strigă imprudent Paganel.

— Ce ocnași? întrebă Miss Grant.

— Domnul Paganel se înșală, răspunse repede John Mangles. Știe bine doar că nu există niciun fel de ocnaș în provincia Victoria.

— Ei, zău, e adevărat! replică Paganel, care ar fi voit să-și retragă cuvintele. Unde dracu' mă gândeam? Ocnași! Cine-a mai pomenit vreodată ocnași în Australia? De altfel, de cum debarcă, devin oameni cinstiți! Clima, Miss Mary, clima asta moralizatoare...

Bietul savant, voind să-și repare gafa, se împotmolea, ca și căruța, tot mai rău. Cum lady Helena îl privea insistent, el își pierdu cumpătul de-a binelea. Dar nevoind să-l pună în și mai mare încurcătură, ea o luă pe Miss Mary în cealaltă parte a cortului, unde Olbinett, ca de obicei, se îndeletnicea cu pregătirea dejunului după toate regulile artei.

— Eu aş merita să fiu deportat! spuse Paganel cu un glas care îți făcea milă.

— Sunt de aceeași părere, răspunse Glenarvan.

După acest răspuns dat cu o seriozitate care-l copleși pe bunul nostru geograf, Glenarvan și Mangles se îndreptară spre căruța pe care Ayrton și cei doi marinari se trudeau să o scoată, în clipa aceea, din noroi. Boul și calul, înhămați unul lângă altul, trăgeau din răsputeri; hamurile întinse erau gata să se rupă, iar jugul era pe punctul de a ceda. Wilson și Mulrady împingeau la roți, în timp ce Ayrton îmboldea animalele cu vorba și cu biciul. Vehiculul greoi nu se clintea însă. Era întepenit în clisă, ca și cum ar fi fost fixat în beton.

John Mangles fu de părere să ude lutul spre a-l înmuia. Făcură și aceasta, dar în zadar. Căruța nici nu se mișca. Istoviți de eforturi, oamenii și animalele renunțară la aceste încercări. Numai demontând-o bucată cu bucată, oamenii ar fi putut să reușească. Cum le lipseau însă uneltele necesare, nu puteau încerca nici măcar această ieșire.

Între timp, Ayrton, care voia cu orice preț să vină de hac obstacolului, era să încerce din nou, când Glenarvan îl opri, spunându-i:

— Destul, Ayrton, destul! Trebuie să crătam animalele rămase. Dacă trebuie să mergem mai departe pe jos, unul va duce călătoarele, iar celălalt proviziile. Ne mai pot fi încă de folos.

— Bine, milord, răsunse Ayrton, deshmând animalele sleite de puteri.

— Și-acum, prieteni, adăugă Glenarvan, să ne întoarcem la cort, să vedem ce-avem de făcut, care ne sunt sansele și să luăm o hotărâre.

Peste câteva clipe, călătorii își reîmprospătau forțele cu un dejun substanțial, atât de necesar după o noapte atât de grea. Apoi începură să discute din nou, și toți fură rugați să-și spună părerea.

Mai întâi aveau să determine cât se poate de exact poziția taberei. Paganel împlini această sarcină cu toată seriozitatea. După el, expediția se oprișe pe paralela 37, la $147^{\circ}53'$ longitudine, pe malul râului Snowy.

— Care e poziția exactă a coastei la Twofold-Bay? întrebă Glenarvan.

— 150° , răsunse Paganel.

— Și cât înseamnă aceste două grade și șapte minute?

— Șaptezeci și cinci de mile.

— La ce distanță suntem de Melbourne?

— La cel puțin două sute de mile.

— Bine. Acum c-am stabilit poziția, zise Glenarvan, ce urmează să facem?

Toți răsunseră într-un glas:

— Să ne îndreptăm fără întârziere spre coastă.

Lady Helena și Mary Grant se obligară să facă cinci mile pe zi. Aceste femei curajoase nu se speriau să străbată pe jos, dacă trebuia, distanța dintre râul Snowy și Twofold-Bay.

— Ești o femeie curajoasă, scumpa mea Helena, spuse lordul Glenarvan. Dar putem oare fi siguri că vom găsi pe coastă mijloacele de care vom avea nevoie?

— Fără îndoială, răsunse Paganel. Eden este un oraș vechi. Portul trebuie să aibă legături regulate cu Melbourne. Presupun chiar că la treizeci și cinci de mile de aici, în orășelul Delegete, la granița Victoriei, ne vom putea aprovizia din nou și vom găsi și mijloacele de transport.

— Dar *Duncan*? întrebă Ayrton. Nu credeți, milord, că ar fi bine să anunțați să vină în golf?

— Ce părere ai, John? întrebă Glenarvan.

— Nu cred că milord trebuie să se grăbească în această privință, răsunse Tânărul căpitan, după o clipă de gândire. Nu va fi niciodată prea târziu să-i dați lui Tom Austin ordin să vină în punctul pe care i-l vom indica.

— Evident, adăugă Paganel.

— Și mai țineți seama, reluă John Mangles, că în patru-cinci zile vom fi la Eden.

— Patru sau cinci zile! se miră Ayrton, dând din cap. Socotiți cincisprezece sau douăzeci, domnule căpitan, dacă nu vreți să vă căiți mai târziu!

— Cincisprezece sau douăzeci de zile pentru șaptezeci și cinci de mile! strigă Glenarvan.

— Cel puțin, milord. Avem de străbătut partea cea mai grea din provincia Victoria, un desert în care duci lipsă de toate, după cum spun squatterii; niște câmpii de mărăcini, fără niciun drum, în care nu s-a putut stabili nicio stațiune. Va trebui să mergem cu securea sau cu torța în mâna și, credeți-mă, nu vom înainta prea repede.

Ayrton vorbise cu toată convingerea. Paganel, asupra căruia se îndreptără întrebătoare toate privirile, încuviință cu un semn din cap cuvintele maistrului.

— Admit greutățile de care vorbești, reluă John Mangles. Ei bine, în cincisprezece zile, milord va trimite ordin *Duncan*-ului.

— Adaug, răsunse atunci Ayrton, că nu numai greutățile ne vor întârzia. Dar mai avem de traversat și râul Snowy, și se prea poate să trebuiască să așteptăm scăderea apelor.

— Să așteptăm? strigă Tânărul căpitan. Nu se poate găsi vreun vad mai ușor de trecut?

— Nu cred, răsunse Ayrton. Azi-dimineață am căutat un loc de trecut, dar în zadar. Mai rar să întâlnești un râu atât de năvalnic în acest anotimp; e o fatalitate împotriva căreia nu putem lupta.

— Snowy e deci atât de lat? întrebă lady Glenarvan.

— Lat și adânc, doamnă, răsunse Ayrton. Lat de o milă și curge foarte repede. Înotătorul cel mai bun n-ar fi în stare să-l treacă fără să riște.

— Ei bine, să construim o barcă, strigă Robert, care nu se îndoia de nimic. Doborâm un copac, îl scobim, ne îmbarcăm, și totu-i gata!

— Se cunoaște că-i băiatul căpitanului Grant! răsunse Paganel.

— Și are dreptate, interveni John Mangles. Până la urmă, tot la asta ajungem, aşa că ne pierdem vremea discutând zadarnic.

— Ce crezi, Ayrton? întrebă Glenarvan.

— Cred, milord, că dacă nu ne vine niciun ajutor, luna viitoare ne va găsi tot pe malurile râului Snowy.

— Dar ai un plan mai bun? întrebă John Mangles, cu o oarecare nerăbdare.

— Da, dacă *Duncan* părăsește Melbourne și vine pe coasta răsăriteană...

— A, iar *Duncan*-ul! Și întrucât prezența lui în golf ne-ar ușura să ajungem la Eden?

Ayrton se gândi câteva clipe înainte de a răspunde și apoi zise șovăielnic:

— Nu vreau să vă spun părerea mea. Ceea ce fac e în interesul tuturor, și sunt gata să plec de îndată ce milord va da semnalul de plecare.

Apoi își încrucișă brațele,

— Asta nu e un răspuns, Ayrton, îl dojeni Glenarvan. Arată-ne planul dumitale și-l vom discuta. Ce propui?

Ayrton, cu o voce liniștită și sigură, spuse:

— Lipsiți cum suntem acum de toate, propun să nu ne aventurăm dincolo de Snowy. Trebuie să aşteptăm chiar aici ajutoare, și ele nu ne pot veni decât de la *Duncan*. Să poposim aici, unde nu ne lipsesc merindele, și unul dintre noi să-i ducă lui Tom Austin ordinul de a veni în golful Twofold.

Propunerea aceasta neașteptată fu întâmpinată cu oarecare mirare, iar John Mangles nu-și ascunse ostilitatea față de ea.

— În acest timp, reluă Ayrton, ori vor scădea apele râului Snowy, ori vom recurge la o barcă pe care o vom construi. Iată planul meu, milord, pe care vi-l supun spre aprobare.

— Bine, Ayrton, răspunse Glenarvan. Ideea dumitale merită să fie luată în seamă. Partea ei cea mai neplăcută este însă că ne face să întârziem, dar ne crucea de oboseli crunte și poate de adevărate primejdii. Ce părere aveți, prieteni?

— Vorbește și dumneata, dragă Mac Nabbs, îl îndemnă lady Helena. De la începutul discuției n-ai spus nimic; te mulțumești doar să ascultă; ești tare zgârcit la vorbă!

— Pentru că îmi cereți părerea, răspunse maiorul, am să v-o spun deschis. Mi se pare că Ayrton a vorbit ca un om înțelept, prudent, și sunt de aceeași părere cu el.

Nu se așteptau deloc la acest răspuns, căci până atunci Mac Nabbs combătuse întotdeauna ideile lui Ayrton în această privință. Ayrton, surprins și el, aruncă o privire fugăre asupra maiorului. Paganel, lady Helena și marinarii, care erau foarte dispuși să sprijine propunerea maistrului, auzind cuvintele lui Mac Nabbs, nu mai șovăiră.

Glenarvan declară deci că s-a adoptat în principiu planul lui Ayrton.

— Acum, John, adăugă el, nu crezi că prudența ne îndeamnă ca, în așteptarea mijloacelor de transport, să ne instalăm tabăra pe malul râului?

— Da, răsunse John Mangles, numai dacă mesagerul nostru reușește să treacă râul pe care noi însine nu-l putem trece!

Îl priviră pe Ayrton, care surâse sigur de sine.

— Curierul nu va trece râul, zise el.

— A! făcu John Mangles.

— Are să meargă pur și simplu până la drumul din Lucknow, care îl va duce de-a dreptul la Melbourne.

— Să facă două sute cincizeci de mile pe jos! strigă Tânărul căpitan.

— Călare, replică Ayrton, căci ne-a mai rămas un cal sănătos. Cu el va face drumul în patru zile. Mai adăugați două, cât îi trebuie *Duncan*-ului să ajungă în golf, douăzeci și patru de ore până se întoarce la tabăra și, într-o săptămână, mesagerul va fi aici cu oamenii echipajului.

Maiorul aproba cuvintele lui Ayrton dând afirmativ din cap, ceea ce stârni mirarea lui John Mangles. Propunerea maistrului fu acceptată de toți și nu mai rămânea decât ca acest plan bine întocmit să fie tot atât de bine executat.

— Acum, prieteni, spuse Glenarvan, trebuie să ne alegem curierul. Nu vreau să ascund că va avea o misiune grea și primejdioasă. Care din voi vrea să-și ia sarcina să ducă instrucțiunile?

Wilson, Mulrady, John Mangles, Paganel și chiar Robert se oferiră de îndată. John insistă chiar mai mult decât oricare să i se încredințeze lui misiunea. Dar Ayrton, care încă nu luase cuvântul, spuse:

— Dacă nu aveți nimic împotrivă, milord, am să plec eu. Cunosc ținuturile. Am străbătut adeseori regiuni și mai grele. Pot să ies din orice încurcătură acolo unde oricare din dumneavoastră n-ar izbuti. Cer deci, în interesul tuturor, dreptul să mă duc la Melbourne. Un cuvânt al dumneavoastră mă va face cunoscut secundului domniei voastre, și îmi iau sarcina ca în șase zile să aduc *Duncan*-ul în golful Twofold.

— Ai dreptate, răspunse Glenarvan. Ești un om intelligent și curajos, Ayrton, și vei izbuti.

Maistrul era, evident, cel mai potrivit să ducă la îndeplinire greaua misiune. Toți înțeleseră acest lucru și-și retraseră propunerea. John Mangles făcu o ultimă obiecție, spunând că avea nevoie de Ayrton ca să regăsească urmele *Britanniei* sau ale lui Harry Grant. Dar maiorul observă că expediția va rămâne pe malurile lui Snowy până la întoarcerea lui Ayrton și că nu se punea problema să reînceapă fără el cercetările; deci absența maistrului n-ar păgubi cu nimic interesele cercetătorilor.

— Bine, Ayrton, pleacă atunci, spuse Glenarvan. Grăbește-te și întoarce-te pe malul râului Snowy prin Eden.

În ochii maistrului scânteia bucuria succesului. El întoarse capul, dar oricât de repede o făcu, John Mangles îl surprinse și simți instinctiv cum îi creștea neîncrederea față de Ayrton.

Acesta se pregăti deci de plecare, ajutat de cei doi marinari; unul vedea de cal și celălalt de merinde. În acest timp, Glenarvan scria scrisoarea către Tom Austin.

El ordona secundului să pornească fără întârziere spre Twofold-Bay. Totodată, îl recomanda pe Ayrton ca pe-un om de încredere. Tom Austin, după ce avea să ajungă pe coastă, urma să pună sub ordinele lui Ayrton un detașament de marinari...

Glenarvan scria tocmai aceste rânduri, când Mac Nabbs, care-l urmărea din ochi, îl întrebă cu o intonație ciudată în glas, cum scrisese numele lui Ayrton.

— Cum se pronunță, răspunse Glenarvan.

— E o eroare, reluă liniștit maiorul. Se pronunță Ayrton, dar se scrie Ben Joyce.

Capitolul XX

Aland! Zealand!

Pronunțarea numelui Ben Joyce căzu ca un trăsnet. Ayrton se ridică deodată, cu un revolver în mâna. Se auzi o detunătură. Glenarvan căzu lovit de un glonț. Afară răsunară focuri de pușcă.

John Mangles și marinarii, uimiți la început, voiră să se arunce asupra lui Ben Joyce, dar îndrăznețul ocnaș dispăruse într-o clipă, ajungând la banda lui, care aștepta la marginea pădurii.

Cortul nu era un adăpost destul de bun împotriva gloanțelor. Fură nevoiți să se retragă. Având o rană ușoară, Glenarvan se ridică și el.

— În căruță! În căruță! strigă John Mangles, trăgându-le pe lady Helena și pe Mary Grant, care în curând se aflară în siguranță îndărătul căruței.

John, maiorul, Paganel și marinarii puseră imediat mâna pe carabine, gata să se apere împotriva atacatorilor. Glenarvan și Robert veniră lângă cele două femei, în timp ce Olbinett se grăbea și el să ia parte la apărarea comună.

Totul se petrecuse cu iuțeala fulgerului. John Mangles observa atent marginea pădurii. Detunăturile încetară odată cu sosirea lui Ben Joyce. Împușcăturilor le urmă o liniște adâncă. Câteva rotocoale de fum alb se ridicau încă printre ramurile arborilor de cauciuc. Tufele înalte de *gastrolobium* erau nemîșcate. Orice urmă a atacului dispăruse.

Maiorul și John Mangles porniră în recunoaștere până la linia copacilor mari; nu mai găsiră însă nici picior de bandit. Se vedea urme numeroase de pași și câteva capse fumegând. Maiorul, prudent cum era, le stinse, căci o scânteie ar fi fost de ajuns să stârnească un incendiu groaznic în codrul acesta de arbori uscați.

— Ocnașii au dispărut, spuse John Mangles.

— Da, răspunse maiorul, și mă neliniștește dispariția lor. Aș vrea mai curând să mă afli față în față cu ei. Mai bine un tigru în câmpie deschisă decât un șarpe ascuns în iarbă. Să cercetăm tufișurile din jurul căruței.

Maiorul și John cercetară împrejurimile. Dar de la marginea pădurii până la malurile râului Snowy nu întâlniră niciun ocnaș. Banda lui Ben Joyce dispăruse deodată, parcă ar fi zburat aidoma unui stol de păsări răufăcătoare. Dispariția era prea ciudată ca să le dea senzația de siguranță perfectă. De aceea se hotărâră să fie gata de apărare. Căruța, o adevărată fortăreață împotmolită, deveni centrul taberei, păzită permanent de doi oameni care se schimbau din oră în oră.

Prima grijă a celor două femei fu să panzeze rana lui Glenarvan. În clipa în care soțul ei căzuse lovit de glonțul lui Ben Joyce, lady Helena, îngrozită, se repezise spre el. Apoi, stăpânindu-și spaima, curajoasa femeie îl condusese pe Glenarvan la căruță. Aici îi dezgoli umărul rănit, și maiorul își dădu seama că glonțul îi sfâșiase numai pielea, fără să producă nicio leziune internă. Nici osul, nici mușchii nu păreau atinși. Rana săngera mult, dar Glenarvan, mișcându-și degetele, își liniști prietenii, demonstrându-le că nu

este nimic grav. Odată pansamentul făcut, nu mai vru ca lumea să-i poarte de grijă, și începură să analizeze situația.

Călătorii, în afară de Mulrady și Wilson, care vegheau afară, se aşezără pe cât posibil mai comod în căruță, și-l rugară pe maior să vorbească.

Înainte de a începe povestirea, el o puse pe lady Helena la curent cu ceea ce nu știa, povestindu-i despre evadarea unei bande de ocnași din Perth, despre ivirea lor în regiunea Victoria și complicitatea lor la catastrofa de la calea ferată. Îi dădu numărul din *Australian and New Zealand Gazette*, cumpărat la Seymour, pomenindu-i și de premiul oferit de poliție pe capul lui Ben Joyce, temutul bandit care-și crease o celebritate funestă prin crimele comise în cele opt-sprezece luni.

Dar cum îl recunoscuse Mac Nabbs pe Ben Joyce în maistrul Ayrton? Iată misterul pe care voiau toti să-l înțeleagă. Maiorul le explică.

De la prima sa întâlnire, din instinct, Mac Nabbs nu se încrezuse în Ayrton. Două-trei fapte aproape neînsemnate, un schimb de priviri între acesta și fierarul de la Wimerra, ezitările lui Ayrton când trebuia să traverseze orașe și târguri, insistența cu care cerea să se trimită ordin *Duncan*-ului să vină la coastă, moartea ciudată a animalelor care i se încredințaseră lui, în sfârșit, nesinceritatea ce se vedea uneori în atitudinea sa, toate aceste amănunte treziseră bănuielile maiorului.

Totuși nu ar fi putut formula o acuzare directă, dacă nu s-ar fi produs evenimentele din noaptea trecută.

Mac Nabbs, strecându-se printre tufele înalte ale arbuștilor, ajunsese la o jumătate de milă de tabără, în apropierea umbrelor suspecte care-i treziseră luarea-aminte. Plantele fosforescente aruncau lumini palide în întuneric.

Trei oameni cercetau urmele proaspete; printre ei, Mac Nabbs îl recunoscu pe fierarul din Black-Point. „Ei sunt”, spuse unul. „Da, răspunse altul, iată trefla potcoavelor. E ca cea din Wimerra”. — „Toți caii au murit”. — „Nu-i rea otrava”. — „Iată cu ce poți distrugă o cavalerie întreagă. Bună buruiană *gastrolobium*!”

— Apoi tăcură, adăugă Mac Nabbs, și se depărtără. Nu aflasem încă tot ce voiam. I-am urmărit. În curând începură să vorbească iar: „Priceput om mai e Ben Joyce, spuse fierarul, deștept maistru! Auzi, să inventeze naufragiul! Dacă izbutește ce și-a pus în cap, e o adevărată lovitură! Al dracului Ayrton!” — „Zi-i Ben Joyce, doar și-a meritat numele!” în clipa

aceea, ticăloșii părăsiră pădurea. Știam ce voi am să aflu, și m-am înapoiat în tabără, cu convingerea că nu toți ocnașii devin morali în Australia; să nu-i fie cu supărare lui Paganel!

Maiorul se opri. Tovarășii lui se gândeau.

— Prin urmare, zise Glenarvan pălind de mânie, Ayrton ne-a târât până aici ca să ne jefuiască și să ne ucidă?

— Da, răspunse maiorul.

— Și de la Wimerra încocoace, banda umblă pe urmele noastre și pândește o ocenzie potrivită?

— Da.

— Atunci acest nemernic nu este un marin de pe *Britannia*? A furat deci numele de Ayrton și a furat și livretul de marină?

Toți își îndreptară privirile spre Mac Nabbs.

— Iată, răspunse el cu vocea lui totdeauna calmă, ce se poate deduce cu siguranță din situația astă incalcită. După părerea mea, pe omul acesta îl cheamă într-adevăr Ayrton. Ben Joyce cred că este o poreclă. Fără îndoială, îl cunoaște pe Harry Grant și a fost maistru pe bordul *Britanniei*. Faptele pe care Ayrton le-a și dovedit cu câteva amănunte sunt confirmate de cuvintele ocnașilor, pe care vi le-am redat. Să nu ne pierdem deci timpul cu ipoteze zadarnice, ci să fim siguri că Ben Joyce este Ayrton, după cum Ayrton este Ben Joyce, adică un marin de pe *Britannia*, care a ajuns căpetenia unei bande de ocnași.

Explicațiile lui Mac Nabbs fură aprobată de toți fără discuție.

— Acum, răspunse Glenarvan, mi-ai putea spune cum și de ce se află maistrul lui Harry Grant în Australia?

— Cum? Nu știu, răspunse Mac Nabbs, și poliția declară și ea că nu știe mai mult decât mine în această privință. De ce? Mi-e cu neputință să spun. Este un mister pe care-l va explica viitorul.

— Poliția nu știe nici că Ayrton e Ben Joyce, spuse Mangles.

— Ai dreptate, John, răspunse maiorul, și un amănunt ca acesta va putea aduce lumină în cercetările ce se vor întreprinde.

— Așadar, întrebă lady Helena, nenorocitul acesta pătrunse în ferma lui Paddy O'Moore cu o intenție criminală?

— Fără îndoială, îi răspunse Mac Nabbs. Pregătea vreo lovitură împotriva irlandezului, când iată că i s-a ivit o ocenzie mai bună. A auzit povestirea lui Glenarvan, istoria naufragiului și, îndrăzneț cum este, s-a hotărât îndată să

tragă un folos din aceasta. Expediția a fost organizată. La Wimerra a comunicat cu unul de-ai săi, cu fierarul din Black-Point, și-a lăsat urme ca să se cunoască pe unde au trecut. Banda ne-a urmărit. O plantă veninoasă i-a permis să ne ucidă pe rând boii și caii. Apoi, când a sosit momentul, ne-a împotmolit în mlaștinile de lângă Snowy și ne-a dat pe mâna ocnașilor, pe care-i comandă.

Maiorul spusese tot ce știa și bănuia despre Ben Joyce. Reconstituise faptele și Ayrton le apărea aşa cum era, un criminal îndrăzneț și de temut. Intențiile lui, limpede dovedite, îi cereau lui Glenarvan cea mai mare vigilență cu putință. Din fericire, se puteau apăra mai ușor de un dușman fățuș decât de unul ce s-ar fi ascuns printre ei.

Dar din această situație limpede reieșea o consecință gravă. Nimeni nu se gândise încă la ea. Numai Mary Grant, lăsându-i pe ceilalți să vorbească despre trecut, se gândeau la viitor. John Mangles fu primul care observă că era palidă și deznađăjduită. Înțelese ce se petreceau în sufletul ei.

— Miss Mary! Miss Mary! strigă el. Plângi?

— Plângi, copila mea? spuse lady Helena.

— Tata, doamnă, tatăl meu! izbucni fata.

Nu mai putu continua. Dar în mintea fiecărui se născu același gând. Înțeleseră durerea Mary-ei Grant, pricepură de ce plângea și de ce pomenea de numele tatălui ei.

Descoperirea trădării lui Ayrton nimicea orice speranță. Ocnașul, ca să-l atragă pe Glenarvan, inventase un naufragiu. În conversația pe care o surprinsese Mac Nabbs, ocnașii o spuseseră limpede. Niciodată *Britannia* nu se sfărâmase de stâncile din Twofold-Bay! Niciodată Harry Grant nu pusese piciorul pe pământul australian!

Pentru a doua oară, interpretarea greșită a documentului îi duse pe căutătorii *Britanniei* pe o pistă falsă.

În fața acestei situații, în fața durerii celor doi copii, toți păstrară o tăcere adâncă. Cine ar mai fi găsit cuvinte de îmbărbătare? Robert plângea în brațele surorii lui, iar Paganel murmura dezamăgit:

— Ah, blestemat document! Te poți lăuda că ai pus la grea încercare mintea a doisprezece oameni de ispravă!

Și bunul geograf, cu adevărat furios împotriva lui însuși, își dădu cu pumnii în cap.

Între timp, Glenarvan se duse spre Mulrady și Wilson, care făceau de pază. O tăcere adâncă domnea pe câmpia cuprinsă între pădure și râu. Nori groși se învălmășeau pe bolta cerului. În această atmosferă grea, într-o toropeală adâncă, cel mai mic zgomot s-ar fi simțit cu ușurință și totuși nu se auzea nimic. Ben Joyce și banda lui se retrăseseră probabil la o distanță destul de mare, căci stolurile de păsări care se jucau pe ramurile de jos ale copacilor, câțiva canguri ocupați să pască niște rămurele, o pereche de păsări, numite „eurus”, care-și scoteau capul încrezătoare printre tufele mari de arbuști, dovedeau că prezența omului nu tulbura pașnicele singurătăți ale pădurii.

— De o oră, întrebă Glenarvan pe cei doi marinari, n-ați văzut și n-ați auzit nimic?

— Nimic, milord, răsunse Wilson. Ocnașii trebuie să fie la câteva mile de aici.

— Se vede că n-au fost destui ca să ne atace, adăugă Mulrady. Ben Joyce o fi vrând să recruteze câțiva bandiți de teapa lui, printre cei care rătăcesc pe la poalele Alpilor.

— Se prea poate, Mulrady, răsunse Glenarvan. Blestemății aceștia sunt lași. Ne știu înarmați, ba chiar bine înarmați și poate că aşteaptă noaptea să pornească atacul. Odată cu căderea serii va trebui să dublăm paza. A, dacă am putea părăsi câmpia astă măștinoasă și dacă ne-am putea continua drumul spre coastă! Dar apele umflate ale râului ne închid calea. Aș plăti cu greutatea ei în aur o plută care să ne treacă dincolo!

— De ce nu ne dă milord ordin, zise Wilson, să construim o plută? Lemnul nu ne lipsește.

— Nu, Wilson, se opuse Glenarvan. Snowy nu e un râu, ci un torrent și nu se poate trece ușor.

În clipa aceea, după ce examinaseră apele râului Snowy, John Mangles, maiorul și Paganel veniră lângă Glenarvan. Umflată de ultimele ploi, apa crescuse cu încă un picior și forma un curent furios, asemănător cu torrentele din America. Era cu neputință să te aventurezi pe aceste întinderi de apă muginde, care se rostogoleau în mii de vâltori.

John Mangles declară că nu se poate trece râul și adăugă:

— Dar nu trebuie totuși să rămânem pe loc, fără să încercăm ceva. Ceea ce voi am să facem înainte de trădarea lui Ayrton e cu atât mai necesar după.

— Ce zici, John? întrebă Glenarvan.

— Spun că avem nevoie urgent de ajutoare. Și deoarece nu se poate merge până la Twofold-Bay, trebuie să mergem la Melbourne. Dați-mi mie calul și voi pleca singur.

— Dar e o încercare primejdioasă, John, spuse Glenarvan. Nu-ți mai vorbesc de pericolele unei călătorii de două sute de mile, străbătând o țară necunoscută; iar potecile și drumurile trebuie să fie păzite de complicii lui Ben Joyce.

— Știu, milord, dar mai știu că situația în care ne găsim nu se poate prelungi multă vreme. Ayrton cerea opt zile ca să vă aducă oamenii de pe *Duncan*. Eu vreau să mă reîntorc pe malurile râului Snowy în numai șase. Ei bine, ce ordin dă milord?

— Înainte de a se pronunță Glenarvan, spuse Paganel, trebuie să fac o observație. Să meargă cineva la Melbourne, sunt de acord, dar nu vreau ca primejdiile să-i fie rezervate lui John Mangles. El este comandantul *Duncan*-ului și, ca atare, nu are voie să se expună. Mă voi duce eu în locul lui.

— Bine, răspunse maiorul. Și de ce ai fi tocmai dumneata acela, Paganel?

— Nu suntem noi aci? strigă Mulrady și Wilson.

— Și credeți, reluă Mac Nabbs, că mie mi-e frică de un drum de două sute de mile călare?

— Prietenii, spuse Glenarvan, dacă unul din noi trebuie să meargă la Melbourne, să hotărască soarta care va fi acela. Paganel, scrie-ne numele... Vom trage la sorți.

— Dar nu și pe-al dumneavoastră, milord, se opuse John Mangles.

— Și de ce nu? întrebă Glenarvan.

— Dumneavoastră să plecați de lângă lady Helena, când nu vi s-a închis încă rana?

— Glenarvan, zise Paganel, nu poți părăsi expediția!

— Nu, întări maiorul. Locul dumitale este aici; nu trebuie să pleci.

— Drumul este plin de primejdii, răspunse Glenarvan, și nu am să las pe un altul să le îndure pentru mine. Scrie, Paganel! Să-mi amesteci numele cu aceleale ale tovarășilor mei și aş vrea ca el să iasă la sorți!

Toți se înclinară în fața voinței lui. Numele lui Glenarvan fu amestecat printre celelalte. Traseră la sorți și misiunea îi reveni lui Mulrady. Bravul marinăru scoase un chiot de mulțumire.

— Milord, sunt gata de plecare! spuse el.

Glenarvan strânse mâna lui Mulrady. Apoi se întoarse spre căruță, lăsându-i pe maior și pe John Mangles să păzească cortul.

Lady Helena, aflând de trimiterea lui Mulrady la Melbourne, îi adresă câteva cuvinte care-i merseră la inimă îndrăznețului marină. Îl știau curajos, intelligent, voinic, rezistând la orice oboseală și, într-adevăr, sorții nu puteau alege mai bine.

Hotărâră ca Mulrady să plece pe la ora opt seara. Wilson se însărcină cu pregătirea calului. Îi veni în minte să schimbe potcoava trădătoare de la piciorul stâng și să pună în locul ei una de la caii uciși. Ocnașii n-ar putea astfel să recunoască urmele lui Mulrady, și nici să-l urmărească.

În timp ce Wilson se ocupa cu aceste amănunte, Glenarvan pregătea scrisoarea către Tom Austin; dar cum îl supăra brațul rănit, îl rugă pe Paganel să scrie. Savantul, absorbit de o idee fixă, părea străin de tot ce se petreceea în jurul lui. Trebuie să spunem că Paganel nu se gândeau, în tot acest lanț de aventuri supărătoare, decât la documentul pe care-l interpretaseră greșit. Sucea cuvintele în toate felurile pentru a le smulge un nou înțeles și rămânea adâncit în tainele lui. De aceea, nici nu auzi rugămintea lui Glenarvan și acesta fu nevoit să-o repete.

— A, foarte bine, răsunse Paganel, sunt gata!

Tot vorbind, Paganel își scoase carnetul, rupse o foaie curată, apoi începu să scrie cu creionul următoarele instrucțiuni pe care i le dicta Glenarvan.

„Ordon lui Tom Austin să ridice fără întârziere ancora și să ducă *Duncanul...*”

Paganel termina tocmai acest din urmă cuvânt, când din întâmplare zări jos un număr din *Australian and New Zealand*. Jurnalul, împăturit cum era, nu lăsa să se vadă decât ultimele două silabe din titlu. Creionul lui Paganel se opri și geograful uită parcă complet de Glenarvan, de scrisoare și de ceea ce i se dicta.

— Ei, Paganel! spuse Glenarvan.

— A! făcu geograful, scoțând un strigăt.

— Ce-ai pătit? întrebă maiorul.

— Nimic! Nimic! răsunse Paganel. Apoi, mai încet, repetă: Aland! Aland! Aland!

Se ridică în picioare. Luă jurnalul în mâna. Îl scutură, căutând să-și rețină cuvintele gata să-i scape de pe buze.

Lady Helena, Mary, Robert, Glenarvan îl priveau fără să înțeleagă nimic din agitația lui.

Părea un om apucat de o nebunie subită. Dar starea de surescitare nervoasă nu dură mult. Puțin câte puțin se liniști; bucuria care-i strălucea în ochi se stinse; își relua locul și spuse calm:

— Când vreți, milord, sunt la ordinele dumneavoastră.

Glenarvan relua dictarea scrisorii, care fu astfel redactată:

„Ordon lui Tom Austin să ridice fără întârziere ancora și să ducă Duncan-ul la paralela 37, pe coasta orientală a Australiei...”

Paganel termină scrisoarea și o prezenta la semnat lui Glenarvan. Acesta, împiedicat de recenta-i rană, îndeplini cum putu mai bine această formalitate.

Scrisoarea fu închisă și sigilată. Paganel, cu degetele tremurând de emoție, scrise adresa următoare:

*Lui Tom Austin,
Secundul iahtului Duncan,
Melbourne*

Apoi părăsi căruța, gesticulând și repetând neînțelesele cuvinte: Aland! Aland! Zealand!

Capitolul XXI

Patru zile de groază

Restul zilei se scurse fără niciun alt incident. Făcând toate pregătirile pentru plecarea lui Mulraday. Viteazul marinar era mulțumit că putea să-i dea lui Glenarvan această dovardă de devotament. Paganel își recăptase săngele rece și felul lui obișnuit de a fi; doar privirea îi trăda o preocupare continuă, pe care părea însă hotărât să-o păstreze pentru el. Avea fără îndoială motive temeinice să nu spună nimic, de vreme ce maiorul îl auzi repetând, ca un om care luptă cu sine însuși, următoarele cuvinte:

— Nu, nu! Nu m-ar crede! Și de altfel, la ce bun? E prea târziu!

Luând această hotărâre, el se apucă de lucru, dându-i lui Mulraday indicațiile necesare cum să ajungă la Melbourne și, cu harta întinsă în față, îi însemnă drumul pe ea. Toate „tracks”-urile, adică potecile din regiune, duceau la drumul spre Lucknow. Acest drum, după ce cobora drept spre sud până la coastă, o lua, cotind brusc, în direcția Melbourne-ului. Trebuia să-l

urmezi pas cu pas, fără a încerca să-l scurtezi prin cine știe ce poteci necunoscute. Așadar, nimic mai simplu. Mulrady nu se putea rătăci!

Cât despre primejdii, ele încetau la câteva mile depărtare de tabără, dincolo de locul în care trebuia să se fi ascuns Ben Joyce și banda lui.

Odată ce va fi trecut de el, Mulrady va fi în stare să ia mult înaintea ocnașilor și să-și îndeplinească însemnata lui misiune.

La ora șase luară masa împreună. Turna cu găleata. Cortul nu mai oferea un adăpost îndestulător și se refugiaseră cu toții în căruță. Aceasta era un adăpost sigur. Noroiul o ținea încleștată în pământul în care era prinsă, ca o fortăreață cu temelii solide. Armamentul lor consta din șapte carabine și șapte revolvere și le îngăduia să reziste unui asediu destul de lung. Nu le lipseau nici munițiile, nici merindele. Or, *Duncan* avea să ajungă la golful Twofold în mai puțin de șase zile. Peste douăzeci și patru de ore de la sosirea vasului, echipajul va fi pe celălalt mal al râului Snowy, și chiar dacă nu-l vor putea trece încă, cel puțin ocnașii vor fi siliți să se retragă în fața forțelor lor superioare. Dar înainte de toate, Mulrady trebuia să-și ducă la capăt primejdioasa lui misiune.

La ora opt, întunericul nopții deveni de nepătruns. Sosi momentul plecării. Aduseră calul pe care trebuia să încalece Mulrady. Dintr-un exces de prudentă, pentru a nu face niciun zgomot, picioarele lui fură înfășurate în cârpe. Animalul părea obosit și totuși salvarea tuturor depindea de siguranța și vigoarea picioarelor lui. Maiorul îl sfătuia pe Mulrady să-l cruce pe cât îi era cu putință, din clipa în care va fi în afara razei de acțiune a ocnașilor. Mai bine să întârzie cu o jumătate de zi, dar să ajungă sigur la destinație.

John Mangles înmână marinarului un revolver, pe care-l încărcase cu cea mai mare grijă. Era o armă de temut în mâna unui om care nu șovăia, căci se puteau trage șase focuri în câteva clipe, curățind ușor calea tăiată de răufăcători. Mulrady încălecă.

— Iată scrisoarea pe care o vei da lui Tom Austin, îi spuse Glenarvan. Să nu piardă nicio oră! Să pornească spre golful Twofold, și dacă nu ne găsește acolo, dacă nu vom fi putut trece apa, să vină spre noi fără nicio întârziere! Acum du-te, bravul meu marină, și Dumnezeu să te aibă în pază!

Glenarvan, lady Helena, Mary Grant, toți, pe rând, strânseră mâna lui Mulrady. Plecarea lui pe o noapte întunecoasă și ploioasă, pe un drum plin de primejdii, de-a curmezișul întinderilor necunoscute ale unei pustietăți, ar fi speriat pe un om mai puțin oțelit ca un marină.

— Rămas bun, milord, spuse el cu voce liniștită și dispărut în curând pe o potecă în pădure.

În clipa aceea, ploaia se porni și mai tare. Rafalele de apă loveau cu violență ramurile înalte ale eucaliptilor, făcând să se audă un sunet înăbușit. Din când în când, se distingea zgomotul crengilor uscate ce cădeau pe pământul desfundat. O multime de copaci uriași, lipsiți de sevă, dar care totuși mai rămăseseră în picioare, se prăbușiră în timpul acestui uragan. Vântul vuia printre copaci. Amestecul gemitelor sinistre ale pădurii cu mugetul apelor tumultuoase ale râului te îngrozea. Norii grei pe care furtuna îi gonea spre est, foarte apropiată de pământ, păreau niște perdele de aburi. Bezna adâncă făcea noaptea și mai înfricoșătoare.

Călătorii, după plecarea lui Mulrady, se ghemuiră în căruță. Lady Helena, Mary Grant, Glenarvan și Paganel ocupau primul compartiment, care fusese bine închis. În cel de-al doilea, Olbinett, Wilson și Robert găsiră un adăpost suficient de spațios. Maiorul și John Mangles vegheau afară. Era o măsură de prudență absolut necesară, căci ocnașii puteau oricând să-i atace.

Cei doi paznici credincioși stăteau deci de veghe și suportau stoic rafalele cu care ploaia le biciuia obrajii. Încercau să străpungă cu privirea întunericul care favoriza un atac prin surprindere, căci în mijlocul zgometelor furtunii, ce se contopeau cu gemitele pădurii și vuietul apelor ieșite din matcă, urechea nu putea distinge nimic.

Numai rareori vântul amuțea, vrând parcă să-și mai tragă sufletul. Apele râului Snowy erau singurele care mai gemeau printre trestiile nemîșcate și perdeauna neagră de arbori de cauciuc. În aceste clipe de răgaz, liniștea părea lugubră. Maiorul și John Mangles ascultau cu atenția încordată. În acest timp, un fluierat strident ajunse până la ei. John Mangles se duse glonț la maior.

— Ai auzit? spuse el.

— Da, făcu Mac Nabbs. E un om, sau un animal?

— Un om! răspunse John Mangles.

Pe urmă ascultară amândoii. Inexplicabilul fluierat se auzi din nou și un zgomot ca o detunătură îi răspunse înfundat, căci furtuna reîncepuse cu și mai mare violență. Mac Nabbs și John Mangles nu se mai puteau auzi. Veniră la adăpostul căruței.

În clipa aceea, perdelele de piele se ridicară și Glenarvan coborî lângă cei doi tovarăși. Ecoul detunăturii și șuieratul sinistru răzbătuseră și sub

coviltir.

— În ce direcție? întrebă el.

— Într-acolo, făcu John, indicând poteca întunecată, pe care plecase Mulrady.

— La ce distanță?

— Vântul a adus până la noi sunetul, răsunse John Mangles. Trebuie să fie la cel puțin trei mile!

— Haidem! spuse Glenarvan, luându-și carabina pe umăr.

— Nu, să nu ne ducem, se opuse maiorul. E o cursă ca să ne depărteze de căruță.

— Și dacă Mulrady a căzut sub loviturile nemernicilor acestora? reluă Glenarvan, apucându-l de mâna pe Mac Nabbs.

— O vom afla mâine, răsunse rece maiorul, hotărât să-l împiedice pe Glenarvan să comită o imprudență inutilă.

— Nu veți părăsi tabăra, milord, spuse John. Voi merge singur.

— Nici dumneata! reluă Mac Nabbs energetic. Vrei să ne omoare unul câte unul, să ne micșoreze forțele, ca s-ajungem la cheremul lor? Dacă Mulrady a căzut victimă lor, e o nenorocire pe care nu trebuie s-o mărim cu o a doua. Sorții au hotărât să plece Mulrady. Dac-aș fi fost eu în locul lui, la fel aş fi plecat, fără să aștept vreun ajutor.

Maiorul avea dreptate din toate punctele de vedere să-i rețină pe Glenarvan și pe John Mangles. Era de altfel fără rost și nebunească orice încercare de a ajunge până la marinari, în noaptea aceasta întunecoasă și în prejma ocnașilor tupilați prin tufișuri. Mica trupă a lui Glenarvan nu-și putea permite niciun sacrificiu.

Glenarvan nu voia totuși să se lasă convins. Răsucea carabina în mâini și ocolea mereu căruța. Ciulea urechea la cel mai mic zgomot, încerca să străpungă cu privirea întunericul. Gândul că unul din oamenii săi era lovit de moarte, părăsit, fără niciun ajutor, implorând zadarnic pe cei pentru care se jertfise, îl chinuia amarnic. Mac Nabbs nu știa dacă-l va putea reține și dacă Glenarvan, sub impulsul firii sale, nu se va arunca singur în brațele lui Ben Joyce.

— Eduard, îi spuse el, liniștește-te. Ascultă de un prieten. Gândește-te la lady Helena, la Mary Grant, la toți cei care rămân! De altfel, unde vrei să mergi? Unde să-l regăsești pe Mulrady! Pe ce potecă s-o ie?...

În clipa aceea, ca un răspuns la cele ce spunea maiorul, se auzi un strigăt de durere.

— Ascultă! spuse Glenarvan.

Strigătul venea chiar din partea din care răsunase detunătura, la mai puțin de un sfert de milă. Glenarvan, dându-l la o parte pe Mac Nabbs, înaintă pe potecă; deodată, la trei sute de pași de la căruță, auzi cuvintele:

— Ajutor! Ajutor!

Era un glas tângitor și desperat. John Mangles și maiorul se repeziră în direcția din care venea.

Peste câteva clipe văzură târându-se printre tufișuri un om care scotea gemete sfâșietoare.

Era Mulrady, rănit de moarte, și când tovarășii săi îl ridicară, își simțiră mâinile ude de sânge.

Ploaia cădea și mai puternică, în timp ce vântul se dezlănțuia printre crengile copacilor uscați. Prin potop, Glenarvan, maiorul și John Mangles aduseră la căruță corpul lui Mulrady.

La sosirea lor, toți se ridicară. Paganel, Robert, Wilson, Olbinett părăsiră căruță, și lady Helena oferi compartimentul ei bietului Mulrady. Maiorul scoase vesta marinului, din care sângele și apa curgeau șiroaie. Îi descoperi rana. Aceasta se datora unei lovituri de pumnal, pe care nenorocitul o promise în partea dreaptă a pieptului.

Mac Nabbs îl pansă cu îndemânare. Arma atinsese oare vreunul din organele vitale? N-ar fi putut s-o spună. Din rană se scurgea neconenit un șiroi de sânge stacojiu: paloarea și slăbiciunea rănitului dovedeau că fusese serios lovit. Maiorul puse pe rana pe care o spălase înainte cu apă proaspătă un tampon gras de iască, pe care-l legă cu un bandaj. Astfel izbuti să opreasă hemoragia. Mulrady fu întors pe cealaltă parte, cu capul și pieptul ridicate pe perne și lady Helena îi dădu să bea câteva înghișturi de apă.

După un sfert de ceas, rănitul, până atunci nemîșcat, dădu semne de viață. Ochii i se întredeschiseră, buzele murmurau cuvinte fără sir și maiorul, apropiindu-și urechea, îl auzi repetând:

— Milord... scrisoarea... Ben Joyce...

Maiorul repetă cuvintele privind înspre tovarășii săi. Ce voia să spună Mulrady? Ben Joyce îl atacase pe marină, dar pentru ce? Oare numai ca să-l opreasă, să-l împiedice să ajungă la *Duncan*? Scrisoarea aceea...

Glenarvan cercetă buzunarele lui Mulrady. Scrisoarea către Tom Austin nu mai era acolo!

Noaptea trecu plină de neliniște și groază. Se temea în fiecare clipă că rănitul să nu moară. O febră puternică îl mistuia. Lady Helena și Mary Grant, ca două surori de caritate, nu-l părăsiră niciun moment. Niciodată vreun bolnav nu a fost îngrijit cu atâtă dragoste.

Se făcu ziuă. Ploaia încetă. Nori grei se mai rostogoleau încă în înălțimile cerului. Pe pământ erau risipite resturi de ramuri. Clisa, muiată de torente de apă, cedase și mai mult. Era greu de mers acum prin preajma căruței, dar probabil că aceasta nu se putea afunda mai mult.

De cum se crăpă de ziuă, John Mangles, Paganel și Glenarvan porniră în recunoaștere în jurul taberei; merseră pe poteca încă pătată de sânge. Nu dădură nici de Ben Joyce și nici de vreun ocnaș din banda lui. Merseră până la locul incidentului.

Două cadavre zăceau jos, lovite de gloanțele lui Mulrady. Unul din ele era acela al potcovarului din Black-Point. Chipul lui, descompus de moarte, te îngrozea.

Glenarvan n-a mers mai departe cu cercetările. Prudența îl oprea să se depărteze.

Se întoarse deci la căruță, cu totul absorbit de gravitatea situației.

— Nu ne mai putem gândi să trimitem alt mesager la Melbourne, spuse el.

— Trebuie, totuși, milord, răsunse John Mangles, și voi încerca să trec pe unde n-a putut trece marinarul meu.

— Nu, John. Tu nici n-ai măcar un cal, care să te ducă două sute de mile!

Într-adevăr, calul lui Mulrady, singurul care le mai rămăsese, nu mai reapăruse. Oare căzuse sub loviturile ucigașilor? Sau alerga rătăcind prin deșert? Să fi pus banda mâna pe el?

— Orice s-ar întâmpla, reluă Glenarvan, nu ne vom mai despărți. Să aşteptăm opt zile, cincisprezece zile, până ce apele râului vor scădea iarăși la nivelul normal. Vom ajunge atunci în golful Twofold, mergând puțin câte puțin în fiecare zi, și de acolo vom expedia *Duncan*-ului, pe o cale mai sigură, ordinul să vină pe coastă.

— Asta e unică soluție, răsunse Paganel.

— Deci, prieteni, reluă Glenarvan, nu ne mai despărțim. Un singur om riscă prea mult aventurându-se în acest deșert împânzit de bandiți. Numai

de-ar scăpa sărmanul nostru Mulrady! Cât despre noi, sper că ne va ajuta Dumnezeu.

Glenarvan avea de două ori dreptate: în primul rând, să interzică orice încercare izolată, apoi să aştepte cu răbdare pe malurile râului Snowy, până ce vor putea trece. Nici treizeci și cinci de mile nu-i despărțeau de Delegate, primul oraș de frontieră al Noii Galii de Sud, unde aveau să găsească mijloace de transport necesare ca să ajungă la golful Twofold. De acolo urmau să telegrafieze la Melbourne ordinele privitoare la *Duncan*. Măsurile erau înțelepte, dar veneau prea târziu. Dacă Glenarvan nu l-ar fi trimis pe Mulrady pe drumul spre Lucknow, câte nenorociri ar fi fost evitate, fără a mai vorbi de asasinatul încercat asupra marinarii lui!

Revenind în tabără, își găsi tovarășii mai puțin întristați. Păreau să fi dobândit speranțe noi.

— Se simte mai bine, se simte mai bine! strigă Robert, alergând în întâmpinarea lordului Glenarvan.

— Mulrady?

— Da, Eduard! răspunse lady Helena. A avut loc o schimbare în starea lui. Maiorul este mai liniștit. Marinarii va trăi.

— Unde e Mac Nabbs? întrebă Glenarvan.

— Lângă el, Mulrady a vrut să-i vorbească. Nu trebuie să-i tulburăm acum.

Într-adevăr, de un ceas, rănitul ieșise din toropeală și febra-i scăzuse, și prima grija a lui Mulrady fu să-l cheme pe lordul Glenarvan sau, în lipsa lui, pe maior. Mac Nabbs, văzându-l atât de slăbit, voi să-i interzică orice conversație, dar Mulrady insistă cu atâta energie, încât maiorul trebui să accepte. Când se întoarse Glenarvan, conversația începuse de vreo câteva minute. Nu mai avea decât să aştepte raportul lui Mac Nabbs.

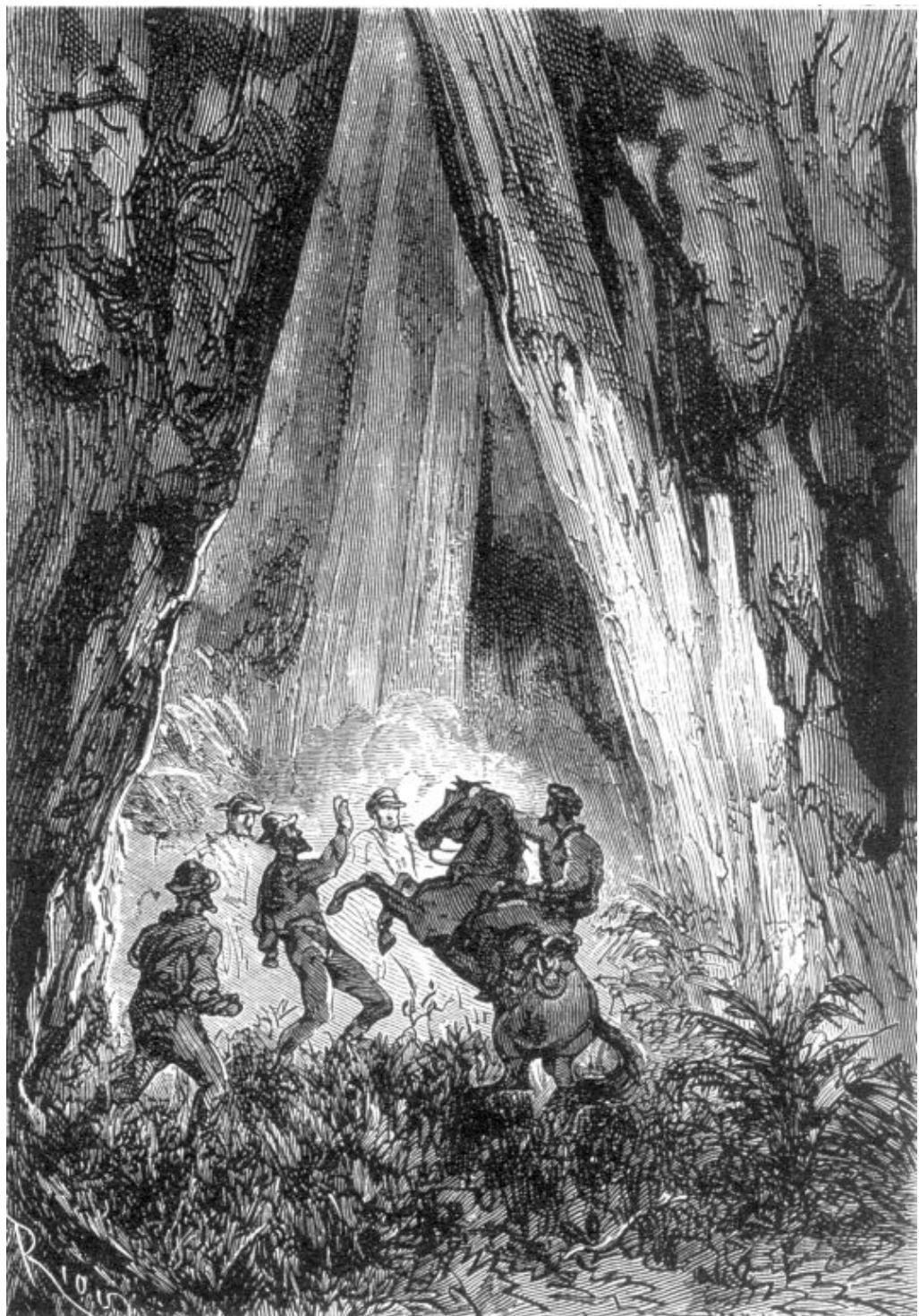
În curând, perdelele căruței se dădură la o parte și maiorul apăru. Veni către prietenii lui, și apoi cu toții se așezară sub un arbore de cauciuc, unde fusese ridicat cortul. Obrazul lui, atât de rece de obicei, trăda o gravă preocupare, iar privirea sa, atâtă asupra lady-ei Helena și tinerei fete, exprima o adâncă tristețe.

Glenarvan îl întrebă ce aflase, și iată cele spuse de maior:

— Părăsind tabără, Mulrady plecase pe una din potecile indicate de Paganel. Se grăbea pe cât îi îngăduia întunericul nopții. După socoteala lui, făcuse cam vreo două mile, când, deodată, mai mulți oameni, cinci, crede el,

se aruncă asupra lui, atacându-i calul. Animalul se ridică în două picioare. Mulrady puse mâna pe revolver și trase. I se păru că doi din cei care-l atacau căzuseră. La fulgerul focului de armă îl recunoscu pe Ben Joyce. Asta era tot. Nu avusese timp să-și descarce toate gloanțele. Primi o lovitură în partea dreaptă a pieptului și fu răsturnat.

Totuși, nu-și pierduse încă cunoștința. Ucigașii îl credeau mort. Simți că-i scotocesc hainele. Apoi auzi rostindu-se cuvintele: „Am scrisoarea”... „Dă-o,

răspunse Ben Joyce, acum *Duncan* e al nostru!"

În acest moment al povestirii lui Mac Nabbs, Glenarvan nu-și putu reține un strigăt.

Mac Nabbs continuă:

„...Acum, voi ceilalți, reluă Ben Joyce, prindeți calul! În două zile voi fi pe bordul *Duncan*-ului; în șase, în golful Twofold. Acolo e locul de întâlnire. Amicii lordului vor fi încă împotmoliti în mlaștinile râului Snowy. Treceți râul pe podul din Kemple-pier și așteptați-mă pe coastă. Odată ce vom porni cu echipajul în larg, cu un vapor ca *Duncan*, vom fi stăpânii Oceanului Indian”. „Trăiască Ben Joyce!” strigară ocnașii. Aduseră calul lui Mulrady și Ben Joyce dispără în galop pe drumul spre Lucknow, în timp ce banda o lua pe la sud-est, pe malul râului Snowy. Mulrady, deși grav rănit, avu puterea să se târască până la trei sute de pași de tabără, unde l-am cules noi aproape mort. Iată, spuse Mac Nabbs, povestea lui Mulrady. Înțelegeți acum de ce curajosul marinăriță ținea atât de mult să vorbească?

Această descoperire îi îngrozi pe călători.

— Pirații! Pirații! strigă Glenarvan. Echipajul va fi masacrăt! *Duncan*-ul meu va încăpea pe mâna acestor tâlhari!

— Da! Căci Ben Joyce va ataca vasul prin surprindere, răspunse maiorul, și atunci...

— Ei bine, trebuie să ajungem la coastă înaintea acestor bandiți! spuse Paganel.

— Dar cum să trecem râul? întrebă Wilson.

— Ca și ei, hotărî Glenarvan. Vor trece pe podul din Kemple-pier. Pe acolo vom trece și noi.

— Dar cu Mulrady ce se va întâmpla? întrebă lady Helena.

— Îl vom duce! Îl vom duce cu schimbul! Pot să las echipajul meu fără apărare, pe mâna bandei lui Ben Joyce?

Idea de a trece râul Snowy pe podul de la Kemple-pier se putea realiza, dar era foarte îndrăzneață. Se putea ca ocnașii să se stabilească în acest punct ca să-l apere. Ar fi cel puțin treizeci contra șapte! Dar sunt și clipe în care nu mai chibzuiești, clipe în care trebuie să acționezi cu orice preț!

— Milord, interveni atunci John Mangles, înainte de a risca ultima noastră șansă, aventurându-ne spre pod, e mai prudent să meargă cineva în recunoaștere și mă însărcinez eu s-o fac.

— Te voi întovărăși, John, adăugă Paganel.

Acceptându-li-se propunerea, John Mangles și Paganel se pregătiră pe loc de plecare.

Trebua să coboare pe malul râului Snowy până la locul unde vor întâlni punctul semnalat de Ben Joyce, și să se strecoare în aşa fel, să nu fie văzuți de ocnașii care se aflau cu siguranță undeva prin apropiere, pe maluri.

Așadar, având merinde și fiind bine îmarmați, cei doi tovarăși curajoși porniră, strecurându-se printre trestiile mari de pe malul râului. Cei rămași îi așteptară toată ziua, dar cum nu se întoarseră nici seara, temerile tuturor crescură. În sfârșit pe la unsprezece, Wilson le semnală întoarcerea. După un drum de zece mile, Paganel și John Mangles erau morți de oboseală.

— Podul... există podul? întrebă Glenarvan, alergându-le în întâmpinare.

— Da, un pod de liane, spuse John Mangles. Ocnașii l-au trecut, într-adevăr. Dar...

— Dar?... făcu Glenarvan, presimțind o nouă nenorocire.

— Dar după ce l-au trecut, i-au dat foc! răspunse Paganel.

Capitolul XXII

Eden

Nu era momentul să se lase pradă deznădejdii, ci să treacă la acțiune. Cum podul din Kemple-pier fusese distrus, trebuiau să treacă cu orice preț râul Snowy, ca să sosească înaintea bandei lui Ben Joyce pe țărm, la Twofold-Bay. De aceea nu pierdură timpul cu vorbe fără rost, și a doua zi, la 16 ianuarie, John Mangles și Glenarvan plecară să cerceteze râul, pentru a organiza trecerea.

Apele spumoase și umflate de ploi nu numai că nu scădeau, dar se rostogoleau în vâltori, cu o furie cumplită. Să fi încercat să le înfrunți ar fi însemnat să te arunci cu ochii închiși în ghearele morții. Glenarvan stătea nemîșcat, cu mâinile încrucișate la piept, cu capul plecat, deznădăjduit.

— Vreți să încerc să trec dincolo înot? întrerupse tăcerea John Mangles.

— Nu, John! răspunse Glenarvan, apucându-l de mâna pe îndrăznețul Tânăr. Să aşteptăm.

Se întoarseră amândoi în tabără. Se scurse o zi plină de cele mai chinuitoare temeri. Glenarvan cercetă de nenumărate ori malurile râului Snowy. În zadar căuta să născocească vreun mijloc îndrăzneț de trecere; niciun torrent de lavă n-ar fi fost mai greu de trecut ca apele acelea spumegânde!

În timpul acestor lungi ore pierdute degeaba, lady Helena, ajutată de sfaturile maiorului, îl îngrijea pe Mulrady cu cea mai mare atenție. Marinarul își revinea. Mac Nabbs îndrăzni să afirme că niciun organ vital nu-i fusese atins. Pierdere de sânge explica suficient slăbiciunea bolnavului. Odată ce i se va închide rana și hemoragia va înceta, timpul și repaosul îl vor vindeca cu totul. Lady Helena ceruse să ocupe el primul compartiment al căruței. De aceea Mulrady se simțea foarte jenat. Grija lui cea mai mare era ca nu cumva starea să să întârzie drumul lui Glenarvan, și trebui să i se promită că va fi lăsat în tabără, în paza lui Wilson, în cazul în care râul va putea fi trecut.

Din nefericire, nu-l putură trece nici în ziua aceea și nici a doua zi, la 17 ianuarie. Glenarvan era desperat săzându-se ținut pe loc. Lady Helena și maiorul încercau zadarnic să-l liniștească, să-l îndemne să aibă răbdare. Să rabzi, când chiar în clipa aceea, poate, Ben Joyce urca la bordul iahtului,

când *Duncan*, dezlegând parâmele, își iuțea viteza pentru a ajunge la coasta aceea nenorocită, și când piece oră îl va apropiă mai mult de țărm!

John Mangles era chinuit de aceleași gânduri ca și Glenarvan. De aceea, vrând să înfrângă obstacolul cu orice preț, construì o plută din bucăți late de scoarță de arbori de cauciuc, aşa cum fac australienii. Plăcile foarte ușoare erau fixate cu scânduri, formând o plută foarte fragilă.

Căpitanul și marinarii o încercăram în ziua de 18 ianuarie. Folosiră toată îndemânarea, forța, priceperea și curajul lor. Dar de cum intrără în curent, se răsturnără, gata să plătească îndrăzneața lor încercare cu viață. Pluta fu repede înghițită de valuri. John Mangles și Wilson nu înaintaseră de altfel nici douăzeci de metri pe râul acesta umflat de ploi și de zăpezile ce se topeau, și care pe deasupra era lat de o milă.

Își pierduse la fel zilele de 19 și 20 ianuarie. Maiorul și Glenarvan merseră cinci mile în susul râului Snowy, fără să găsească un vad bun de trecere. Pretutindeni aceleași ape furioase, același torrent repede. Apele de pe tot povârnișul meridional al Alpilor australieni se vărsau în această unică albie. Fură nevoiți să renunțe la nădejdea de a salva *Duncan*-ul. Trecuseră cinci zile de la plecarea lui Ben Joyce. Iahtul trebuia să se afle în clipa aceea pe coastă, în mâinile ocnașilor. Totuși, cota apelor era cu neputință să se mai mențină mult astfel. Apele umflate temporar scad repede, cu atât mai repede cu cât sunt mai furioase. Într-adevăr, Paganel constată în dimineața zilei de 21 că nivelul apei începea să scadă și îi raportă lui Glenarvan rezultatul observațiilor sale.

— Ei, ce însemnatate mai are acum? întrebă Glenarvan. E prea târziu!

— Nu e un motiv să ne prelungim sederea în tabără, replică maiorul.

— Adevărat, răsunse John Mangles. Poate că vom putea trece chiar mâine.

— Și asta va salva oare nenorocitul nostru echipaj? strigă Glenarvan.

— Milord, ascultați-mă pe mine, insistă John Mangles. Îl cunosc pe Tom Austin. Trebuie să fi executat ordinele dumneavoastră și să fi plecat de îndată ce-a avut posibilitatea. Dar de unde știm că *Duncan* era gata de plecare, că stricăciunile erau reparate la sosirea lui Ben Joyce la Melbourne? Dacă iahtul n-a putut porni la drum și a întârziat o zi-două?

— Ai dreptate, John! răsunse Glenarvan. Trebuie să ajungem la golful Twofold. Mai avem numai treizeci și cinci de mile până la Delegete!

— Da, răspunse Paganel, și în oraș vom găsi mijloace rapide de transport. Cine știe dacă nu ajungem la vreme să preîntâmpinăm o nenorocire?

— Haidem! strigă Glenarvan.

De îndată, John Mangles și Wilson porniră să construiască o plută mare. Experiența le dovedise că bucățile de scoarță nu puteau rezista violenței torrentului. John tăie atunci trunchiuri de copaci, din care făcu o plută grosolană, dar solidă. Munca dură mult; o termină abia a doua zi.

Între timp, apele scăzuseră mult. Torrentul devinea din nou un râu, ce e drept un râu repede. Totuși, mergând pieziș și stăpânindu-l într-o anumită măsură, John spera să ajungă pe celălalt mal.

La douăsprezece și jumătate se suiră pe plută cu câte merinde putea duce fiecare pentru un drum de două zile. Tot restul bagajelor fu lăsat pe loc, cu căruță, cu cort cu tot. Mulrady se simțea destul de bine ca să poată fi transportat; însănătoșirea lui progresă cu pași repezi.

La ora unu, toți se îmbarcară pe pluta legată la țărm cu o frângchie. John Mangles se instalase la tribord și-i încredințase lui Wilson un fel de vâslă-cârmă pentru a duce lupta împotriva curentului și pentru a micșora eventualele devieri. Stând în picioare în partea de dinapoi a plutei, socotea că va putea cârmui cu ajutorul altei rame grosolane. Lady Helena și Mary Grant ocupau centrul plutei, lângă Mulrady; Glenarvan, maiorul, Paganel și Robert stăteau în jurul lor, gata să le vină în ajutor.

— Suntem gata, Wilson? întrebă John Mangles pe marină.

— Da, domnule căpitan, răspunse Wilson, apucând voinicește vâsla.

— Atenție, și ai grija de curent!

John Mangles dezlegă odgonul și făcu vânt plutei pe apele râului. Totul merse bine vreo treizeci de metri. Wilson izbutea să nu se lase târât de curent. Dar în curând pluta fu prinsă în vâltoare și învârtită în loc, fără ca vâslele să-i poată menține direcția. Toate sforțările lui Wilson și John Mangles de a manevra vâslele fură inutile. Trebuiau să se resemneze. Nu aveau niciun mijloc să împiedice mișcarea în jur a plutei, care se învârtea cu o iuțeală vertiginosă și aluneca târâtă de curent. John Mangles în picioare, palid și cu dinții înclestați, privea apa învolturată.

Între timp, pluta ajunsese pe la mijlocul râului Snowy, găsindu-se la o jumătate de milă în vale față de punctul ei de plecare. Curentul avea aici o iuțeală nemaipomenită și, prin aceasta, oprea vâltorile, fapt care dădu plutei o oarecare stabilitate.

John și Wilson puseră iar mâna pe vâsle, izbutind să mâne pluta în direcție oblică. Se apropiau de malul stâng. Nu mai aveau de străbătut decât vreo sută de metri, când deodată, vâsla lui Wilson se rupse. Pluta, nefiind sprijinită, fu târâtă de curent. John vră să reziste, chiar cu riscul de a o rupe și pe a sa. Wilson, cu mâinile însângerate, veni să-l ajute.

În sfârșit, izbutiră, și după o traversare de mai mult de o jumătate de ceas, pluta se lovi de mal. Lovitura fu atât de violentă, încât trunchiurile de copac se desprinseră, frânghiile se rupseră și apa pătrunse între ele, spumegând. Călătorii abia avură timp să se agațe de tufișurile de pe mal. Ridicără cu ei pe Mulrady și pe cele două femei, pe jumătate ude. Într-un cuvânt, toți erau salvați, dar cea mai mare parte din merindele și armele ce le luaseră cu ei, cu excepția carabinei maiorului, au fost luate de apă, împreună cu resturile plutei.

Trecuă râul. Micul grup n-avea aproape nicio rezervă și până la Delegete erau încă treizeci și cinci de mile. În pustietăile necunoscute de la granița provinciei Victoria nu se întâlnesc nici coloniști, nici squatteri, căci regiunea nu este locuită decât cel mult de acei „bushrangers” sălbăticuși, care umblă după pradă.

Hotărâră să pornească imediat. Mulrady își dădu seama că le va îngreuna drumul; ceru atunci să rămână pe loc, singur, până ce-i va sosi vreun ajutor din Delegete.

Glenarvan refuză. La Delegete, puteau ajunge abia în trei zile, la coastă, abia în cinci, adică la 26 ianuarie. Or, *Duncan* părăsise Melbourne în ziua de 16. Ce importanță mai avea acum o întârziere de câteva ceasuri?

— Nu, prietene, spuse el, nu vreau să părăsim pe nimeni. Să construim o targă și te vom duce pe rând.

O confecționară din crengi de eucalipt și, vrând-nevrând, Mulrady trebui să se culce pe ea. Glenarvan voi să fie cel dintâi care să-l ducă pe marinarii său. Luă targa de un capăt, Wilson de celălalt și porniră la drum.

Ce spectacol trist! Și cât de rău sfârșea o călătorie care începuse atât de bine! Nu mai mergeau în căutarea lui Harry Grant. Continentul acesta, unde Grant nu era și nu fusese niciodată, amenința să fie fatal pentru cei ce căutau urma căpitanului. Și atunci, când îndrăzneții lui compatrioți vor ajunge la coasta australiană, ei nu vor găsi nici măcar *Duncan*-ul care să-i readucă în patrie!

Atmosfera primei zile fu tăcută și apăsătoare. Cei ce duceau targa se schimbau din zece în zece minute. Toți tovarășii marinarului îndurau fără să se plângă această oboseală sporită încă din pricina căldurii înăbușitoare. Seara, după ce străbătură numai cinci mile, înnoptară sub niște arbori mari. Restul proviziilor care scăpaseră de naufragiu le folosiră la cină. De aici înainte nu se mai puteau bizui decât pe carabina maiorului.

Noaptea fu obositoare. Pe deasupra, căzu și o ploaie deasă, iar ziua parcă nu mai voia să vină.

Porniră iar la drum. Maiorul nu avu ocazia să tragă nici o singură dată cu pușca. Această regiune funestă era mai mult decât un desert, de vreme ce nici animalele nu se încumetau să treacă pe aci.

Din fericire, Robert descoperi un cuib de dropii, și în cuib, douăsprezece ouă mari, pe care Olbinett le puse la copt sub o spuză fierbinte. Acestea și câteva legături de iarbă grasă, care creștea pe fundul unei mici văi, formară masa de prânz din ziua de 22 ianuarie.

Drumul continuă în condiții foarte grele. Șesurile nisipoase erau acoperite de „spinifex”, o iarbă țepoasă, care la Melbourne se numește arici și care sfâșia hainele și zgâria picioarele călătorilor până la sânge. Curajoasele femei mergeau fără să se plângă, dând exemplu și încurajând cu un cuvânt sau cu o privire când pe unul, când pe altul.

Seara se opriră la poalele muntelui Bulla-Bulla, pe malul râului Jungalia. Cina ar fi fost foarte săracă, dacă Mac Nabbs n-ar fi ucis, în sfârșit, un șobolan mare – „mus conditor” – care se bucura de o excelentă reputație din punct de vedere culinar. Olbinett îl fripse, și dacă șobolanul ar fi fost cât un miel de mare, li s-ar fi părut și mai bun încă decât îi era faima. Totuși, fură nevoiți să se mulțumească cu ceea ce aveau. Erau atât de înfometăți, încât nu rămăseră din animal decât oasele.

La 23, călătorii, obosiți dar încă energici, o porniră din nou. După ce încunjurară poalele muntelui, străbătură câmpii întinse, în care iarba era atât de aspră și spinoasă, încât credeai că erau dinți de balenă; jungla le bară drumul, ca un cordon de baionete, și pentru a înainta fură nevoiți să se folosească de topor și de foc.

În dimineața aceea nici nu se puteau gândi la masă. Putea fi oare ceva mai arid decât această regiune presărată cu resturi de cuarț? Nu numai foamea, dar și setea îi chinuia amarnic din cauza căldurii arzătoare. Glenarvan și ai lui nu parurgeau nici măcar o jumătate de milă pe ceas. Dacă lipsa de apă

și de alimente s-ar fi prelungit până seara, ar fi căzut în drum, pentru a nu se mai ridica niciodată.

Din fericire, în drum găsiră niște „cephalote”, un fel de borcănașe umplute cu lichid binefăcător, care atârnau de ramurile unor arbuști coraliformi. Toți își potoliră setea, simțindu-se înviorați.

Hrana lor fu aceea pe care și-o procură indigenii când nu găsesc nici vânat, nici insecte, nici șerpi. Paganel descoperi în albia uscată a unui râu o plantă, ale cărei minunate proprietăți le descrisese adeseori unul din colegii săi de la Societatea de geografie.

Era „nardu”, o criptogamă din familia marsiliaceelor, aceeași plantă care prelungise viața lui Burke și King în deșerturile din interior. Sub frunzele ei, de forma trifoiului, creșteau spori uscați, mari cât bobul de linte, pe care îi zdrobiră între două pietre, obținând un soi de făină. Făcură dintr-însa o pâine destul de rea, care le potoli totuși chinurile foamei. Planta aceasta se găsea din belșug. Olbinett adună o mare cantitate, asigurând hrana pentru mai multe zile.

A doua zi, la 24, Mulrady făcu o parte din drum pe jos. Rana i se cicatrizase complet. Până la orașul Delegete nu mai erau decât zece mile, și trupa înnoptă pe meridianul 149, chiar pe frontieră Noii Galii de Sud.

O ploaie măruntă și pătrunzătoare cădea de câteva ceasuri. Călătorii n-ar fi avut niciun adăpost, dacă John Mangles n-ar fi descoperit, din întâmplare, o colibă părăsită și ruinată. La nevoie, se mulțumiră și cu bordeiul acesta construit neîndemnătic din crengi și stuf. Wilson adună niște lemne uscate ce se găseau pe jos, pentru a coace pâinea de nardu. Dar când vru să le dea foc, nu izbuti. Era un lemn necombustibil, conținând o mare cantitate de aluminiu și de care Paganel pomenise când vorbise despre ciudăteniile produselor pământului australian.

Fură nevoiți să se lipsească de foc, și deci și de pâine, și să doarmă cu hainele ude, în timp ce păsări gureșe râdeau, ascunse între ramurile mari, ca și cum și-ar fi bătut joc de călătorii aceștia nenorociți.

Călătorii se apropiau totuși de sfârșitul suferințelor lor. Era și timpul. Cele două femei făceau sforțări eroice, dar puterile le scădeau cu fiecare ceas; nu mai mergeau, ci abia se tărau.

A doua zi plecară în zori. La ora unsprezece apăru la orizont orașul Delegete, din comitatul Wellesley, așezat la cincizeci de mile de golful Twofold.

Ajunsî în oraș, își pregătiră repede mijloacele de transport. Simțindu-se atât de aproape de coastă, în inima lui Glenarvan reînvie speranța. Dacă *Duncan* ar avea cea mai mică întârziere, ei ar putea sosi înaintea vasului! În douăzeci și patru de ore aveau să ajungă în golf! La amiază, după o masă care le refăcu puterile, toți călătorii părăsiră Delegete, instalați într-un poștalion tras de cinci cai voini. Surugiii, stimulați de făgăduiala unui bacăș serios, mânau trăsura în goana cea mai mare, pe un drum foarte bun. Nici două minute nu zăboveau cu schimbul cailor la poștele care erau semănate din zece în zece mile. Glenarvan parcă le-ar fi transmis zelul și nerăbdarea care-l mistuiau. Toată ziua și toată noaptea goniră astfel cu șase mile pe oră.

A doua zi, în zori, un murmur surd vesti apropierea Oceanului Indian. Fură nevoiți să oculească golful, ca să ajungă pe țărm, la paralela 37, tocmai acolo unde Tom Austin trebuia să aștepte sosirea călătorilor.

Când dădură cu ochii de ocean, toate privirile se îndreptară spre larg, scrutând zarea. Oare *Duncan* va fi acolo, plutind de-a lungul țărmului, ca în luna trecută, în fața Capului Corrientes, pe coastele argentiniene? Nu văzură însă nimic. Cerul și apa se îmbină pe linia orizontului. Nicio pânză nu însuflețea marea întindere a oceanului. Mai rămânea o singură speranță. Poate că Tom Austin crezuse că trebuie să intre în golful Twofold, căci marea era neprielnică ancorării și nicio navă nu se putea socoti în siguranță, ancorând pe asemenea meleaguri.

— La Eden! spuse Glenarvan.

De îndată, poștalionul o luă spre dreapta, pe drumul circular care se prelungea de pe țărmurile golfului, și se îndrepta spre micul oraș Eden, așezat la cinci mile depărtare. Surugiii se opriră nu departe de farul care semnalează intrarea în port. Câteva vapoare erau ancorate în radă, dar niciunul nu purta pe catarg pavilionul Malcolm-ului. Glenarvan, John Mangles, Paganel coborâră din trăsură, alergără la vamă întrebând funcționarii și consultând sosirile din ultimele zile.

De o săptămână niciun vas nu intrase în golf.

— Poate că n-a plecat! strigă Glenarvan, care nu voia să piardă nădejdea. Poate am ajuns înaintea lui!

John Mangles clătină din cap. Îl cunoștea pe Tom Austin. Secundul n-ar fi întârziat niciodată zece zile cu executarea unui ordin.

— Vreau să știu cum stăm, spuse Glenarvan. Prefer orice dezamăgire în locul îndoiei.

Peste un sfert de ceas, telegrafiară la Melbourne căpităniei portului. Apoi cerură să fie conduși la hotelul Victoria. La ora două o telegramă fu înmânată lordului Glenarvan; conținutul ei suna astfel:

„*Lordului Glenarvan, Eden,
Twofold-Bay,*

Duncan plecat de la 18 curent cu o destinație necunoscută.

J. Andrew, căpitan de port”.

Telegrama căzu din mâinile lui Glenarvan.

Nu mai încăpea nicio îndoială! Iahtul scoțian devenise în mâinile lui Ben Joyce un vas de pirați!

Astfel sfârșea traversarea Australiei, care începuse sub auspicii atât de favorabile. Urmele căpitanului Grant și ale naufragiaților păreau pierdute pentru totdeauna; insuccesul costase viața unui întreg echipaj; lordul Glenarvan căzuse înfrânt în luptă și curajosul explorator, pe care nici conjurația elementelor naturii nu-l putuse opri în pampas, era doborât de răutatea oamenilor, pe continentul australian.

PARTEA A TREIA

Capitolul I

Macquarie

Asupra celor ce-l căutau pe căpitanul Grant se grămadiseră deodată toate lipsurile și necazurile. Speranța revederii era aproape pierdută. În ce parte a lumii să mai încerce o nouă expediție? Cum să mai exploreze ținuturi noi? *Duncan* nu mai exista și chiar o repatriere ar fi fost deocamdată cu neputință. Așadar, încercarea acestor generoși scoțieni eșuase. Înfrângere! Trist cuvânt, care nu poate găsi ecou într-o inimă curajoasă! Totuși, chiar neînfricatul Glenarvan trebui să-și recunoască neputința. Cercetările nu mai puteau fi continuante.

În această situație, Mary Grant avu săria să nu mai pomenească numele tatălui ei. Își stăpâni neliniștea gândindu-se la nefericitul echipaj care probabil pierise de curând. Putu chiar să o mângeie pe lady Glenarvan, după ce promise ea însăși atâtea consolări! Ea fu prima care vorbi despre întoarcerea în Scoția. John Mangles o admiră văzând-o atât de curajoasă și resemnată. Voi chiar să spună un cuvânt despre căpitanul Grant, dar Mary îl opri printr-o privire. Mai târziu îi spuse:

— Nu, domnule John, să ne gândim la cei care s-au sacrificat. Trebuie ca lordul Glenarvan să se înapoieze în Europa.

— Aveți dreptate, Miss Mary, răspunse John Mangles, trebuie! Trebuie, de asemenea, ca autoritățile engleze să fie informate despre soarta *Duncan*-ului. Dar nu pierdeți cu totul speranța. Eu mai degrabă aş face cercetările singur, decât să renunț cu totul la ele. Îl voi găsi pe căpitanul Grant, sau voi muri urmărind acest tel!

John Mangles își lua un angajament serios. Mary acceptă și întinse mâna Tânărului căpitan ca pentru a întări legământul. Din partea lui John Mangles, aceasta însemna făgăduința de a-i încerca întreaga viață, iar din partea fetei o întreagă recunoștință.

În timpul acestei zile se hotărî definitiv plecarea. Trebuiau să ajungă fără întârziere la Melbourne. A doua zi, John se duse să se intereseze de plecarea vaselor, nădăjduind să găsească numeroase legături între Eden și capitala Victoriei.

Așteptarea-i fu însă înșelată. Vasele erau rare. Trei sau patru bastimente, ancorate în golful Twofold, formau toată flota comercială a ținutului. Niciunul nu pleca spre Melbourne, Sydney sau Pointe-de-Galles. Or, numai

în aceste trei porturi australiene Glenarvan ar fi putut găsi vase cu destinația spre Anglia. Într-adevăr, Peninsular Oriental Steam Navigation Company are între aceste puncte și metropolă un număr regulat de pacheboturi.

Ce era de făcut în această împrejurare? Să aștepte un vapor? Ar fi trecut un timp prea îndelungat, căci golful Twofold nu prea era vizitat. Câte vase trec prin larg și nu vin niciodată să acosteze aici!

După multă chibzuință și discuție, Glenarvan era pe punctul de a decide să meargă la Sydney pe drumurile de-a lungul coastei, când Paganel făcu o propunere la care nimeni nu se aștepta.

Geograful vizitase deja golful Twofold și știa că mijloacele de transport pentru Sydney și Melbourne lipseau. Dar din cele trei vase ancorate în radă, unul se pregătea să plece spre Auckland, capitala insulei Ika-na-Maul, insula de nord a Noii Zeelande. Or, Paganel propuse închirierea vasului în cheștiune, pentru a ajunge la Auckland, de unde întoarcerea în Europa s-ar fi putut face ușor cu vapoarele Companiei peninsulare.

Această propunere fu serios discutată. De altfel, Paganel renunță de data asta la bogăția obișnuită a argumentelor sale și se mulțumi numai cu expunerea faptului, adăugând doar că traversarea nu va dura mai mult de cinci sau șase zile. Distanța care separă Australia de Noua Zeelandă nu este într-adevăr mai mare de o mie de mile.

Printr-o ciudată coincidență, Auckland se găsea situat tocmai pe paralela 37, pe care cercetătorii, începând de la coasta Araucaniei, au urmărit-o cu atâta perseverență. Desigur, geograful, fără a fi învinuit de părtinire, ar fi putut considera aceasta drept un argument favorabil propunerii sale. Căci era, într-adevăr, un prilej foarte potrivit pentru cercetarea coastelor Noii Zeelande.

Totuși, Paganel nu insistă asupra acestui avantaj. După două eșecuri consecutive, desigur că nu mai voia să riște o a treia interpretare a documentului. De altfel, ce-ar fi putut obține prin aceasta? În document era specificat, fără putință de îndoială, că un „continent” servise de refugiu căpitanului Grant și nu o insulă. Or, Noua Zeelandă nu era decât o insulă. Acest fapt părea hotărâtor. Oricum ar fi fost, pentru un motiv sau altul, Paganel nu mai legă în niciun fel ideea unei noi explorări de propunere sa de a merge la Auckland. Se mărgini numai să atragă atenția asupra faptului că existau comunicații între acest punct și Marea Britanie și că s-ar fi putut ușor profita de acest lucru.

John Mangles sprijini propunerea lui Paganel, fiind pentru adoptarea ei, deoarece nu puteau aştepta sosirea nesigură a vreunui vapor în golful Twofold. Dar mai înainte de a se hotărî, crezu că ar fi bine să viziteze bastimentul despre care vorbise geograful. Glenarvan, maiorul, Paganel, Robert și el luară o barcă și, din câteva vâsle, ajunseră la vasul ancorat la vreo patru sute de metri de chei.

Vasul, un bric de două sute cincizeci de tone, numit *Macquarie*, făcea cabotaj între diferitele porturi ale Australiei și Noii Zeelande. Căpitanul, sau mai bine-zis „master”-ul, își primi destul de urât vizitatorii. Își dădură seama că au de-a face cu un om simplu, care nu se deosebea cu nimic de cei cinci marinari de pe bordul vasului. O față mare, roșie, un nas turtit, un ochi chior, buzele pătate de tutunul pipei, aerul său brutal, toate acestea făceau din Will Halley un om cu totul neplăcut. Dar nu era de ales și, pentru o traversare de câteva zile, nu era bine să cauți prea amănunțit.

— Ce mai vreți și voi? îi întrebă Will Halley pe necunoscuții care veniseră pe bordul vasului său.

— Căpitanul? întrebă John Mangles.

— Eu sunt, spuse Halley. Și?

— *Macquarie* este încărcat pentru Auckland?

— Da. Și?

— Ce transportă?

— Orice se cumpără și se vinde. Și?

— Când pleacă?

— Mâine, cu mareea de prânz. Și?

— Ar putea lua pasageri?

— După cum sunt pasagerii și dacă se mulțumesc cu mâncarea de pe bord.

— Își vor aduce provizii.

— Și?

— Ce „și”?

— Da. Câți sunt?

— Nouă. Între care două doamne.

— N-am cabine.

— Va putea fi aranjată cabina echipajului, care le va fi lăsată la dispoziție.

— Și?

— Acceptă? întrebă John Mangles, pe care purtarea căpitanului nu-l stingherea deloc.

— O să vedem, răspunse stăpânul vasului *Macquarie*.

Will Halley făcu câțiva pași, bocănind pe punte cu cizmele sale mari, apoi se întoarse dintr-o dată spre John Mangles.

— Câte parale? spuse el.

— De cât e vorba? întrebă John.

— Cincizeci de lire.

Glenarvan făcu un semn de consumămant.

— Bine! Cincizeci de lire.

— Dar numai traversarea, adăugă Will Halley.

— Numai traversarea.

— Hrană proprie.

— Proprie.

— Înțeles. Și... spuse Will întinzând mâna.

— Ce?

— Arvuna!

— Iată jumătate din preț, douăzeci și cinci de lire, spuse John Mangles, numărând comandanțului suma. Acesta o băgă în buzunar, fără să mulțumească.

— Mâine la bord, spuse el. În cursul dimineții. Fie că sunteți aici, fie că nu, eu tot plec.

— Vom fi.

Răspunzând acestea, Glenarvan, maiorul, Robert, Paganel și John Mangles părăsiră bordul, fără ca Will Halley să-și fi atins măcar cu un deget pălăria de pânză impermeabilă de pe căpătâna sa roșcată.

— Ce bădăran! spuse John.

— Ei bine, mie îmi place, îl contrazise Paganel. Este un adevărat lup de mare.

— Un adevărat urs, replică maiorul.

— Îmi închipui că acest urs a făcut pe vremuri și negoț de sclavi, adăugă John Mangles.

— Ce interesează, răspunse Glenarvan, din moment ce comandanța *Macquarie*, iar *Macquarie* merge în Noua Zeelandă! Din golful Twofold și până la Auckland îl vom vedea foarte puțin; după Auckland nu-l vom mai vedea deloc.

Lady Helena și Mary Grant aflareă cu bucurie că plecarea fusese fixată pentru a doua zi dimineață. Glenarvan le preveni că *Macquarie* nu se putea compara cu *Duncan*-ul în privința confortului, dar, după atâtea încercări, ele nu mai puteau fi îngrijorate pentru atâtă lucru. Olbinett fu poftit să ia asupra sa aprovisionarea. De la pierderea *Duncan*-ului sărmanul om o plângere mereu pe doamna Olbinett, rămasă pe bord și care probabil căzuse victimă ocnașilor, împreună cu întregul echipaj. Își îndeplini totuși funcția cu zelul său obișnuit și „hrana proprie” fu compusă din alimente care nu figuraseră niciodată pe acest bric. În câteva ore proviziile fură făcute.

În acest timp, maiorul sconta la un birou de schimb un numerar de trate, pe care Glenarvan le avea asupra lui *Union Bank* din Melbourne. Nu voia să fie lipsit de bani și nici de arme sau muniții, astfel încât își mai puse arsenalul la punct.

Cât despre Paganel, acesta își procură o hartă excelentă a Noii Zeelande, publicată la Edinburgh de Johnston.

Mulrady se simțea mult mai bine. În urma rănii ce-i pusese viața în pericol suferea acum foarte puțin. Câteva ore pe mare îi vor grăbi desigur vindecarea. Socotea brizele Pacificului cel mai bun doctor.

Wilson fu însărcinat să amenajeze pe bord cazarea pasagerilor. Datorită periei și măturii, cabina își schimbă înfățișarea. Will Halley, ridicând din umeri, îl lăsa să facă după voia sa. De Glenarvan, de însotitoarele și însotitorii săi nu-i păsa deloc. Nici nu le știa numele și nici nu căuta să le afle. Acest spor al încărcăturii sale care îi aducea cincizeci de lire îl interesa mai puțin decât cele două sute de tone de piei argăsite, cu care era plină magazia vasului. Pieile întâi, și pe urmă oamenii. Era doar negustor. Cât despre calitățile sale de marină, trecea drept un cunoșător destul de bun al acestor mari, pe care numeroasele insule de corali le fac atât de primejdioase.

În timpul ultimelor ore ale zilei, Glenarvan dori să se întoarcă pe coastă, în punctul tăiat de paralela 37. Avea două motive puternice: dorea să viziteze încă o dată acest loc al presupusului naufragiu. Ayrton fusese cu siguranță maistru pe *Britannia* și *Britannia* ar fi putut într-adevăr naufragia în această parte a coastei de est, dacă nu pe cea de vest. Nu trebuia deci părăsit cu ușurință un loc pe care, desigur, nu-l vor mai vedea niciodată.

Și pe urmă, dacă nu *Britannia*, cel puțin *Duncan* încăpuse aici pe mâinile deportaților. Fusese poate o luptă! De ce adică nu s-ar putea găsi pe mal

urmele unei lupte, a unei rezistențe până la capăt? Dacă echipajul pierise în valuri, valurile n-ar fi putut oare arunca la mal câteva cadavre?

Glenarvan, însotit de credinciosul său John, făcu această recunoaștere. Stăpânul hotelului *Victoria* le puse doi cai la dispoziție și ei porniră încă o dată pe acel drum spre nord, care merge de-a lungul golfului Twofold.

Fu o explorare tristă. Glenarvan și căpitanul John călăreau în tăcere. Dar se înțelegeau. Aceleași gânduri și, deci, aceleași temeri îi nelinișteau. Priveau stâncile roase de mare și nu simțea nevoie nici să se întrebe, nici să-și răspundă.

Te puteai bizui pe zelul și inteligența lui John pentru a spune cu certitudine că fiecare punct al malului fusese cu de-amănuntul explorat, fiecare golfulet examinat cu grijă, ca și plăjile înclinate și podișurile nisipoase unde fluxul Pacificului, deși nu prea puternic, ar fi putut totuși arunca vreo epavă. Dar nu găsiră niciun indiciu care să-i poată îndemna la noi cercetări.

Urma naufragiului nu putea fi găsită cu niciun chip.

Cât despre *Duncan*, de asemenea nimic. Toată această porțiune a țărmului Australiei era pustie.

Totuși, John Mangles descoperi pe mal urmele neîndoielnice ale unei tabere; resturi de focuri, de curând aprinse. Trecuse oare pe acolo, în urmă cu câteva zile, vreun trib nomad de indigeni? Nu, căci un indiciu atrase atenția lui Glenarvan și îl încredință în mod neîndoienic că această parte a coastei fusese vizitată de deportați.

Acest indiciu era o tunica de pânză groasă, cenușie, uzată, cărpită, o zdreanță aruncată sub un copac, purtând numărul matricol al penitenciarului din Perth. Ocnașul nu mai era acolo, dar zdreanța sa murdară îi indica trecerea. Această uniformă a crimei, după ce fusese purtată de un ticălos, putrezea acum pe malul pustiu.

— Vezi, John, spuse Glenarvan, ocnașii au ajuns până aici. Și sărmanii noștri camarazi de pe *Duncan*...?

— Da, răspunse John, cu o voce înăbușită, este sigur că n-au fost debarcați, că au pierit...

— Mizerabilii! strigă Glenarvan. Dacă vor cădea vreodată în mâinile mele, voi ști să-mi răzbun echipajul!...

Durerea împietrise figura lui Glenarvan.

Timp de câteva minute, lordul privi spre imensitatea valurilor, căutând poate cu privirea vreun vas pierdut în depărtare. Apoi, luminile din ochi i se stinseră și, fără vreun cuvânt sau gest, reluă drumul spre Eden, în galopul calului.

Mai rămânea o singură formalitate de îndeplinit: declarația făcută poliției asupra evenimentelor care se desfășuraseră și care fu adusă la îndeplinire chiar în acea seară în fața lui Thomas Banks. Magistratul abia își putu ascunde bucuria, în timp ce întocmea procesul-verbal. Era vesel de plecarea lui Ben Joyce și a bandei sale. Întregul oraș îi împărtăși bucuria. Ocnașii părăsiseră Australia, printr-o nouă crimă, este drept, dar, în sfârșit, plecaseră. Această importantă știre fu imediat telegrafiată autorităților din Melbourne și Sydney.

Declarația odată terminată, Glenarvan reveni la hotelul *Victoria*.

Călătorii petreceră această ultimă seară destul de trist. Gândurile lor rătăceau peste acest ținut bogat în nenorociri și își amintea de speranțele pe care le aveau la Capul Bernouilli și apoi atât de crunt spulberate în golful Twofold.

Paganel se afla pradă unei agitații neobișnuite. John Mangles care îl observa de când cu incidentul de la râul Snowy, simțea că geograful parcă fi vrut, parcă n-ar fi vrut să vobească. De câteva ori îi pusese întrebări la care acesta nu răspunse.

Totuși, în seara aceea, John, conducându-l spre camera sa, căută încă o dată să afle cauza nervozității lui.

- Dar, prietene, răspunse Paganel, nu sunt mai nervos ca de obicei.
- Domnule Paganel, insistă John, aveți un secret care vă apasă.
- Ei bine! Ce vrei, este mai puternică decât mine! strigă geograful, dând din mâini.
- Ce este mai puternică decât dumneavoastră?
- Bucuria, pe de o parte, și desperarea pe de alta.
- Sunteți bucurios și desperat totodată?
- Da, bucurios și desperat în același timp de a merge în Noua Zeelandă.
- Aveți poate vreun indiciu? îl întrebă repede John Mangles. Ați regăsit poate urma pierdută?
- Nu, prietene! „Din Noua Zeelandă nu te mai întorci”. Dar, totuși... În sfârșit, știți cum e firea omenească! Este de ajuns să respiri, pentru a putea

avea speranțe! Și deviza mea, „*spiro, spero*”, valorează cât cele mai frumoase devize din lume.

Capitolul II

Trecutul ţării spre care se îndreptau călătorii

A doua zi, la 27 ianuarie, pasagerii de pe *Macquarie* erau instalați pe bord, în cabina strâmtă a bricului. Will nu-și oferise cabina călătoarelor. Lipsă de politețe puțin regretabilă de altfel, deoarece vizuina sa era pe măsura ursului care o locuia.

La douăsprezece și jumătate avu loc plecarea, odată cu refluxul. Ancora era bine însfiptă și ridicarea ei fu destul de grea. Dinspre sud-vest bătea o briză moderată. Pânzele fură desfășurate puțin câte puțin. Cei cinci oameni de pe bord manevrau încet. Wilson vru să ajute echipajului, dar Halley îl rugă să stea liniștit și să nu se amestece în ceea ce nu-l privește. Avea obiceiul să se descurce singur în orice împrejurare și nu cerea nimănui nici ajutor, nici sfat.

Spuse aceasta mai mult adresându-se lui John Mangles, pe care stângăcia unor manevre îl făcea să surâdă. John acceptă, hotărându-se să intervenă numai în cazul când nepriceperea echipajului ar compromite siguranța vasului. Totuși, brațele celor cinci marinari, îmboldiți de înjurăturile căpitanului, reușiră să ridice toate pânzele mari. Mai târziu, velele mici fură și ele întinse.

Dar cu toate că pânzele erau foarte sus, bricul abia înainta, fapt ce se datora formei sale mai umflate în partea dinainte, lărgimii fundului și greutății părții dinapoi. Era un vas cu viteză foarte redusă, tipul vasului de cabotaj.

Trebuia să te mulțumești însă cu ce ai. Din fericire, cu toate că naviga greu, în cinci sau șase zile cel mult, *Macquarie* trebuia să ajungă în rada portului Auckland.

La ora șapte seara nu se mai văzu nici coasta, nici farul portului Eden. Marea, înfuriată, obosea vasul, care cădea greoi în golul dintre valuri. Smuciturile puternice obligară pasagerii să părăsească cabina. Totuși nu puteau rămâne nici pe punte, căci ploaia era violentă. Se văzură condamnați la o închisoare chinuitoare.

Se lăsară atunci furați de gânduri. Lady Helena și Mary Grant abia dacă schimbară câteva cuvinte. Glenarvan nu mai avea astămpăr, în timp ce

maiорul stătea ca împietrit. John Mangles, urmat de Robert, se urca din când în când pe punte pentru a observa marea. Cât despre Paganel, înghemuit într-un colt, murmura cuvinte fără nicio noimă.

La ce visa domnul geograf? Desigur, la Noua Zeelandă către care se îndreptau. Îi trecea prin minte toată istoria ei. I se desfășura prin fața ochilor întreg trecutul sinistru al acestei țări.

Există oare vreun fapt, vreun incident în această istorie, care ar fi putut da vreun drept descoperitorilor insulei să o considere continent? Ar fi putut oare un geograf modern, un marină să-i dea această denumire? După cum se vede, Paganel revenea mereu la interpretarea documentului. Devenise pentru el o obsesie, o idee fixă. După Patagonia, după Australia, închipuirea sa, pusă în mișcare de un cuvânt, se agăta de Noua Zeelandă. Dar un punct, un singur punct, îl oprea pe acest drum.

— *Contin... contin...* repeta el... acesta vrea să spună „continent”:

Și Paganel începu să-și amintească de toți navigatorii care cercetaseră aceste două mari insule ale mărilor de sud.

La 13 decembrie 1642, olandezul Tasman, după ce descoperise țara Van Diemen, acostă pe malurile necunoscute ale Noii Zeelande. Navigă de-a lungul coastei câteva zile și, la 17 decembrie, vasele sale pătrunseră într-un golf larg, terminat printr-o strâmtoare îngustă între două insule.

Insula de la nord era Ika-na-Maul, cuvânt zealandez, care înseamnă „peștele lui Mauwi”. Insula de la sud era Mahai-Puna-Mu, adică „balena care produce iadul verde”²⁴.

Abel Tasman își trimise bărcile spre țărm și ele se întoarseră întovărășite de două pirogi, care purtau un zgomotos echipaj de băştinași. Aceștia erau de talie mijlocie, cu pielea măslinie, pometii obrazului ieșiți, vocea aspră, părul negru legat după moda japoneză și împodobit cu o pană mare, albă.

Această primă întrevedere a europenilor cu indigenii părea să promită legături prietenești, de lungă durată. Dar în ziua următoare, pe când una din bărcile lui Tasman mergea să recunoască un loc de ancorare mai apropiat de uscat, șapte pirogi care transportau un număr mare de indigeni o atacară cu violență. Barca se aplecă într-o parte și se umplu cu apă. Maistrul care o comanda fu lovit la gât de o suliță grosolan ascuțită. Căzu în mare. Din cei șase însotitori ai săi, patru fură omorâți: ceilalți doi și maistrul, înnotând spre vas, putură fi salvați.

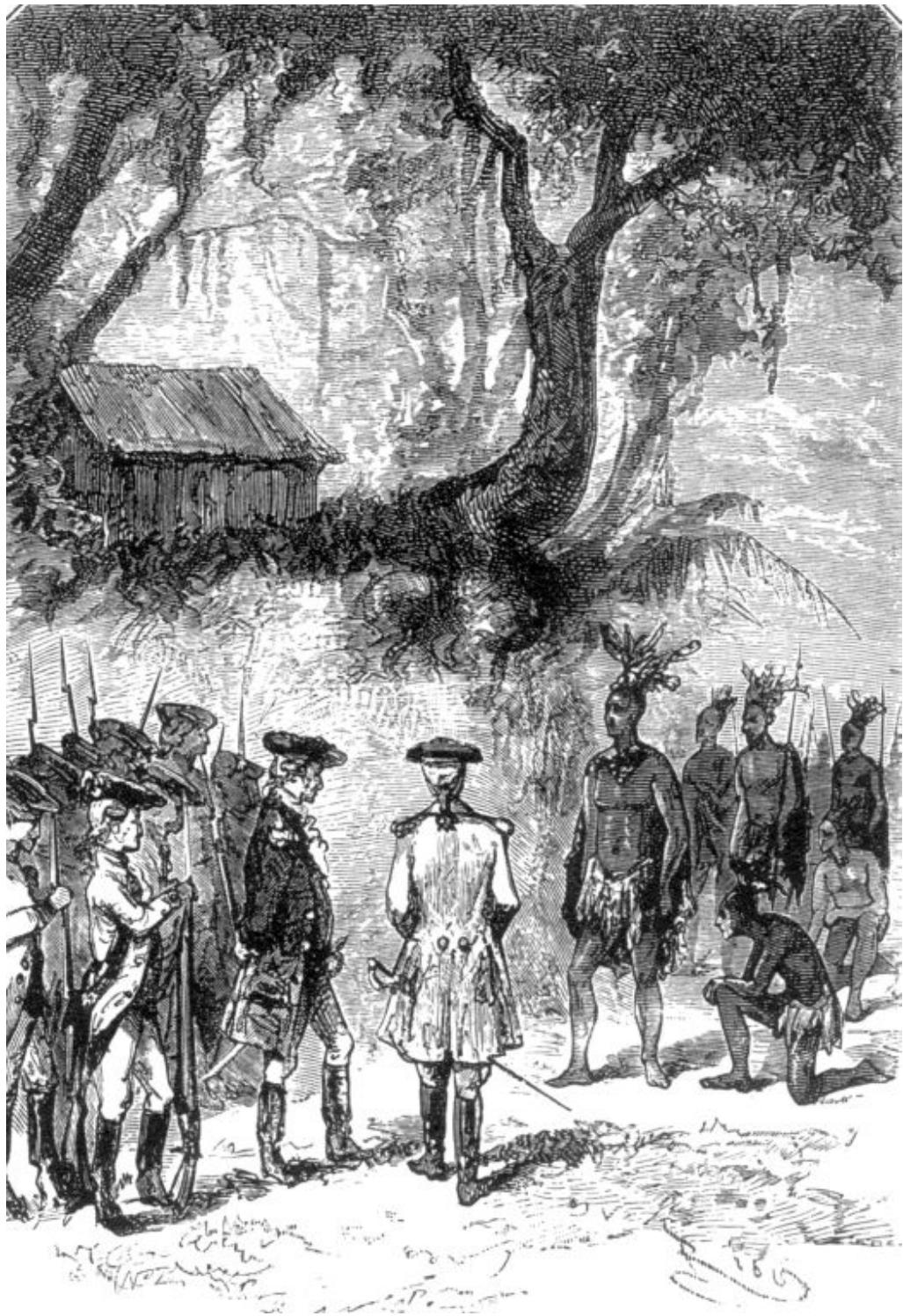
După acest tragic eveniment, Tasman ridică ancora, mărginindu-și răzbunarea la câteva focuri de muschetă, care probabil nici nu-și atinseră ținta, și părăsi acest golf, căruia îi rămase numele de Golful Masacrului. Porni de-a lungul coastei occidentale și, la 5 ianuarie, ancoră în apropierea capului de nord al insulei. În acest loc, nu numai violența valurilor ce se întorceau de la țărm, dar și malul accidentat îl împiedică să coboare, și astfel el părăsi definitiv pământurile acestea, cărora le dădu numele de Slaten-Land, adică Tara Statelor, numită astfel în onoarea Statelor Generale Olandeze.

Într-adevăr, navigatorul olandez își închipuia că ele se învecinau cu insulele purtând același nume, descoperite în sudul Americii, la estul Țării de Foc. Credea că a găsit „Marele continent din Sud”.

„Dar, își spunea Paganel, ceea ce un marină din secolul al XVII-lea putea să numească „continent”, un marină din secolul al XIX-lea nu-l mai putea numi tot aşa! O asemenea greșeală nu se poate admite! Nu! Altceva trebuie să fie!”

Timp de mai bine de un secol, descoperirea lui Tasman fu uitată și Noua Zeelandă părea că a dispărut, până când un navigator francez, Surville, o abordă la latitudinea de $35^{\circ}37'$. La început nu avu de ce să se plângă de indigeni: dar vânturile îl atacări cu o extraordinară violență și, în timpul unei groaznice furtuni, şalupa care transporta bolnavii expediției fu aruncată pe țărmul Golfului Refugiului. Acolo, un șef numit Nagui-Nui, îi primi frumos pe francezi și îi adăposti în propria sa colibă. Totul merse bine până în ziua când lui Surville îi fu furată o barcă. Surville o ceru în zadar și, socotind că furtul trebuie pedepsit, incendie un sat întreg. Groaznică și nemeritată pedeapsă, care nu a fost de altfel străină de sângeroasele represalii ale indigenilor din Noua Zeelandă.

La 6 octombrie 1769 apăru pe aceste țărmuri vestitul Cook. El ancoră în golful Taue-Roa cu corabia sa *Endeavour* și încercă să-și apropie băştinașii printr-o atitudine binevoitoare. Dar pentru a putea să te porți bine cu oamenii, trebuie mai întâi să-i ai aproape. Cook nu stătu mult pe gânduri și făcu doi-trei prizonieri pentru a-și impune cu forță binefacerile. Aceștia, copleșiți de daruri și vorbe bune, fură retrimiși pe uscat. În curând, mai mulți băştinași, convinși de poveștile primilor, veniră pe bord de bunăvoie și făcură schimburi cu europenii. După câteva zile, Cook se îndreptă spre golful Hawkes, o mare adâncitură scobită în coasta

răsăriteană a insulei de nord. Acolo găsi indigeni războinici și provocatori. Demonstrațiile lor merseră atât de departe, încât fu nevoie să-i calmeze prin câteva focuri de carabină.

La 20 octombrie, *Endeavour* ancoră în golful Toko-Malu, unde trăia o populație pașnică de două sute de suflete. Botaniștii de pe bord făcură în ținut fructuoase explorări și băştinașii îi transportară la țărm cu propriile lor pirogi. Cook vizită două sate apărate de palisade²⁵, de parapete și întăriri, care dovedeau serioase cunoștințe în arta fortificațiilor. Cel mai important din aceste forturi era aşezat pe o stâncă din care mareale făceau o adevărată insulă. Mai mult chiar decât o insulă, căci nu numai că apele o înconjurau, dar treceau chiar pe dedesubtul ei, printr-o boltă arcuită, pe care era clădită inaccesibila fortificație. La 31 martie, Cook, după ce făcuse o colecție de obiecte deosebite, plante indigene, documente etnografice și etnologice, dădu numele său strâmtorii ce desparte cele două insule și părăsi Noua Zeelandă, unde se va mai întoarce în călătoriile sale de mai târziu.

Într-adevăr, în 1773, celebrul navigator reapără în golful Hawkes și fu martorul unor scene de canibalism, provocate de altfel de însotitorii lui Cook. Câțiva ofițeri de-aia săi, găsind pe mal cadavrul mutilat al unui Tânăr indigen, îl aduseră la bord, îl puseră la fript și oferiră carne băştinașilor, care o mâncară cu multă lăcomie. Nefericită fantezie de a te face bucătarul unui ospăț de antropofagi!

În timpul celei de-a treia călătorii întreprinse aici, Cook mai vizită încă o dată aceste ținuturi, pe care le îndrăgise în chip deosebit și a căror descriere hidrografică ținea să o completeze. Le părăsi, pentru ultima oară, la 25 februarie 1777.

În 1791, *Vancouver* stătu timp de douăzeci de zile în golful Sombre, dar fără niciun câștig pentru științele naturale sau geografie. Entrecasteaux, în 1793, descrise topografic partea nordică a coastei pe o distanță de douăzeci și cinci de mile. Mai târziu, căpitanii de marină comercială Hausen și Dalrympe, și apoi Baden, Richardson, Moodi își făcură pe aici o scurtă apariție, iar doctorul Savage, în timp de cinci săptămâni, culese interesante amănunte asupra moravurilor neozeelandezilor.

În cursul aceluiași an, 1805, nepotul șefului din Rangui-Hu, intelligentul Dua-Tara, se îmbarcă pe vasul *Argo*, ancorat în Golful Insulelor și comandat de Baden.

Poate că aventurile lui Dua-Tara vor prilejui subiect de epopee vreunui Homer maior, căci ele au fost bogate în nenorociri, nedreptăți și prost tratament. Rea-credință, încisoare, lovitură și răni, iată ce primii sărmanul indigen în schimbul bunăvoiinței și serviciilor sale. Ce părere trebuie să-și fi făcut el despre oamenii așa-zиși civilizați! Fu adus la Londra. Fu făcut matelot de cea mai joasă speță, fiind calul de bătaie al întregului echipaj. Fără ajutorul reverendului Marsden ar fi murit poate. Acest misionar se interesa de Tânărul indigen în care descoperise minunate calități: blândețe, bunăcuvînță și duioșie, astea pe lângă o judecată sănătoasă și o inimă plină de curaj. Marsden îl ajută pe protejatul său să-și procure câțiva saci cu grâu și unelte pentru cultivarea pământului pe care să le ducă în țara sa. Dar și acestea i-au fost furate. Nenorocirile și suferințele durară până ce sărmanul Dua-Tara, în 1814, în sfârșit, se reîntoarse în țara strămoșilor săi. Ajuns aici, ar fi putut să ducă o viață tihnită, când muri pe neașteptate, la vîrstă de douăzeci și opt de ani, în momentul în care se pregătea să îndrepte starea de lucruri din această sângeroasă Zeelandă. Civilizația fu, fără îndoială, întârziată cu mulți ani prin această ireparabilă nenorocire, căci nimic nu poate înlocui un om intelligent și bun, care întrunește în sufletul său dragostea de bine și dragostea de țară.

Până în 1816, Noua Zeelandă fu părăsită de europeni. În această epocă Thompson, în 1817, Nicholas, în 1819, Marsden parcurseră diferite părți ale celor două insule și, în 1820, Richard Cruise, căpitan în regimentul 84 infanterie, făcu aici un popas de zece luni, popas pe care l-a folosit studiind moravurile indigenilor, asupra căror a scris mai apoi un studiu.

În 1824, Duperrey, comandant pe vasul *Coquille*, rămase în Golful insulelor timp de cincisprezece zile, și nu avu de ce să se plângă de băstinași.

După el, în 1827, baleniera engleză *Mercury* trebui să se apere împotriva jafului și uciderilor. În același an, căpitanul Dillon fu primit într-un mod extrem de binevoitor, în timpul celor două vizite ale sale.

În martie 1827, comandanțul navei *Astrolabe*, ilustrul Dumont d'Urville putu fără arme să petreacă câteva nopți pe țărm, în mijlocul indigenilor, să schimbe daruri și cântece, să doarmă în colibe și să-și continue, fără a fi tulburat, interesantele sale lucrări de ridicări topografice cărora se datorează atât de frumoasele și utilele hărți din depozitul marinei.

În schimb, anul următor, bricul englez *Hawes*, comandat de John James, după ce atinse Golful Insulelor, se îndreptă spre Capul de Est și avu mult de suferit din partea unui șef perfid, numit Enararo. Mulți din însoțitorii săi muriră într-un chip îngrozitor.

Din aceste evenimente contradictorii, din aceste treceri de la bunăvoiță la barbarie, trebuie trasă concluzia că de cele mai multe ori cruzimea neozeelandezilor nu era decât o formă de represalii. Buna sau reaua primire făcută albilor depindea de atitudinea unui căpitan sau a altuia. De cele mai multe ori, răzbunările indigenilor erau provocate de europeni: din nefericire, pedeapsa cădea asupra celor ce nu o meritau. După d'Urville, etnografia Noii Zeelande fu completată de un îndrăzneț explorator care, în douăzeci de rânduri, străbătu lumea întreagă. Era un vagabond, un nomad al științei, un englez, pe nume Earle. Acesta vizită părțile necunoscute ale celor două insule fără a avea, personal, de ce să se plângă de indigeni, dar avu adesea prilejul să asiste la scene îngrozitoare. Neozeelandezii se mâncau între ei.

Același lucru îl constată căpitanul Laplace în 1831, în timpul escalei pe care o făcu în Golful Insulelor. Luptele deveniră acum și mai periculoase, deoarece indigenii învățaseră să mânuiască cu multă precizie armele de foc. Astfel, meleagurile insulei Ika-na-Maul, atât de înfloritoare odinioară, se transformară în pustietăți. Triburi întregi dispărură cum dispar turmele de oi devorate de înfometăți.

Misionarii au luptat în zadar pentru a învinge aceste obiceiuri săngeroase. Încă din 1808 Church Missionary Society își trimisese cei mai abili agenți – e cuvântul care li se potrivește cel mai bine în principalele localități ale insulei de nord. Dar cruzimea neozeelandezilor îi făcu să renunțe la întemeierea unor misiuni pe acest teritoriu. În 1814 abia, Marsden, protectorul lui Dua-Tara, Hall și King au debarcat în Golful Insulelor și au cumpărat de la șefii indigeni un teren de aproape o sută de pogoane, plătite cu douăsprezece topoare de fier. Aici se stabili sediul societății anglicane.

Începuturile au fost grele. Dar băştinașii au respectat totuși viața misionarilor. Le-au primit sfaturile și învățatura. Cățiva dintre cei mai îndărjiți se îmblânziră. În inimile lor se trezi sentimentul de recunoștință. S-a întâmplat chiar ca în 1821 neozeelandezii să-i apere pe „ariki”, adică pe misionari, împotriva unor marinari europeni, care îi insultau și-i amenințau.

Astfel, cu timpul, misiunile căpătară o și mai mare dezvoltare, cu toată prezența unor bandiți evadați din Port Jackson, care îngrozeau populația

indigenă. În 1831, *Ziarul Misiunilor evanghelice* semnala două așezări însemnate, una la Kidi-Kidi, pe malurile unui canal care se varsă în mare, în Golful Insulelor, și alta la Pai-Hia, pe malul râului Kawa-Kawa. Indigenii, convertiți la creștinism și sfătuși de „ariki”, construiri drumuri, tăiară poteci prin pădurile uriașe, așezără poduri peste torente. Fiecare misionar mergea pe rând să predice noua religie triburilor din ținuturile mai îndepărtate, ridicând capele de trestie sau de scoartă de copac și școli pentru tinerii indigeni, iar pe acoperișul acestor modeste construcții flutura steagul misiunii, purtând o cruce și cuvintele „Rongo-Pai”, adică „Evanghelie” în limba neozeelandeză.

Din nefericire, influența misionarilor nu a depășit granițele așezărilor lor. Întreaga populație nomadă a rămas în afara acestei influențe. Canibalismul a fost desființat numai printre creștini, ba chiar nici acești proaspăt convertiți nu trebuiau supuși la tentații prea mari, căci vechile lor instințe tot mai fremătau în ei.

Războiul există, de altfel, în acești sălbatici în stare cronică. Zeelandezii nu sunt ca australienii care fug dinaintea invaziei europene, ei rezistă, se apără, își urăsc cotropitorii și, în acest moment, o groaznică ură îi însuflețește împotriva emigranților englezi. Viitorul acestor mari insule e un fel de loterie. Pot să fie curând civilizate, sau să mai rămână încă secole întregi într-o adâncă sălbăticie, după cum va hotărî soarta războaielor.

Astfel, Paganel, cu imaginația în plină creație, refăcu în minte istoria Noii Zeelande. Dar nimic în această istorie nu îngăduia să numești „continent” acest ținut compus din două insule și dacă unele cuvinte din document îi aprinseră fantezia, cele două silabe *con-tin* îl opreau din drumul unei noi interpretări.

Capitolul III

Masacrele din Noua Zeelandă

La 31 ianuarie, patru zile de la plecare, *Macquarie* nu străbătuse încă nici două treimi din distanța cuprinsă între coastele Australiei și ale Noii Zeelande. Will Halley dădea puțină atenție manevrelor navei sale, lăsând-o să plutească mai mult în voia întâmplării. Apărea rar pe punte; de altfel, nimeni nu-l dorea. Faptul că-și petrecea aproape tot timpul în cabină nu ar fi supărat pe nimeni, dacă ciudatul căpitan nu s-ar fi îmbătat zilnic cu gin și

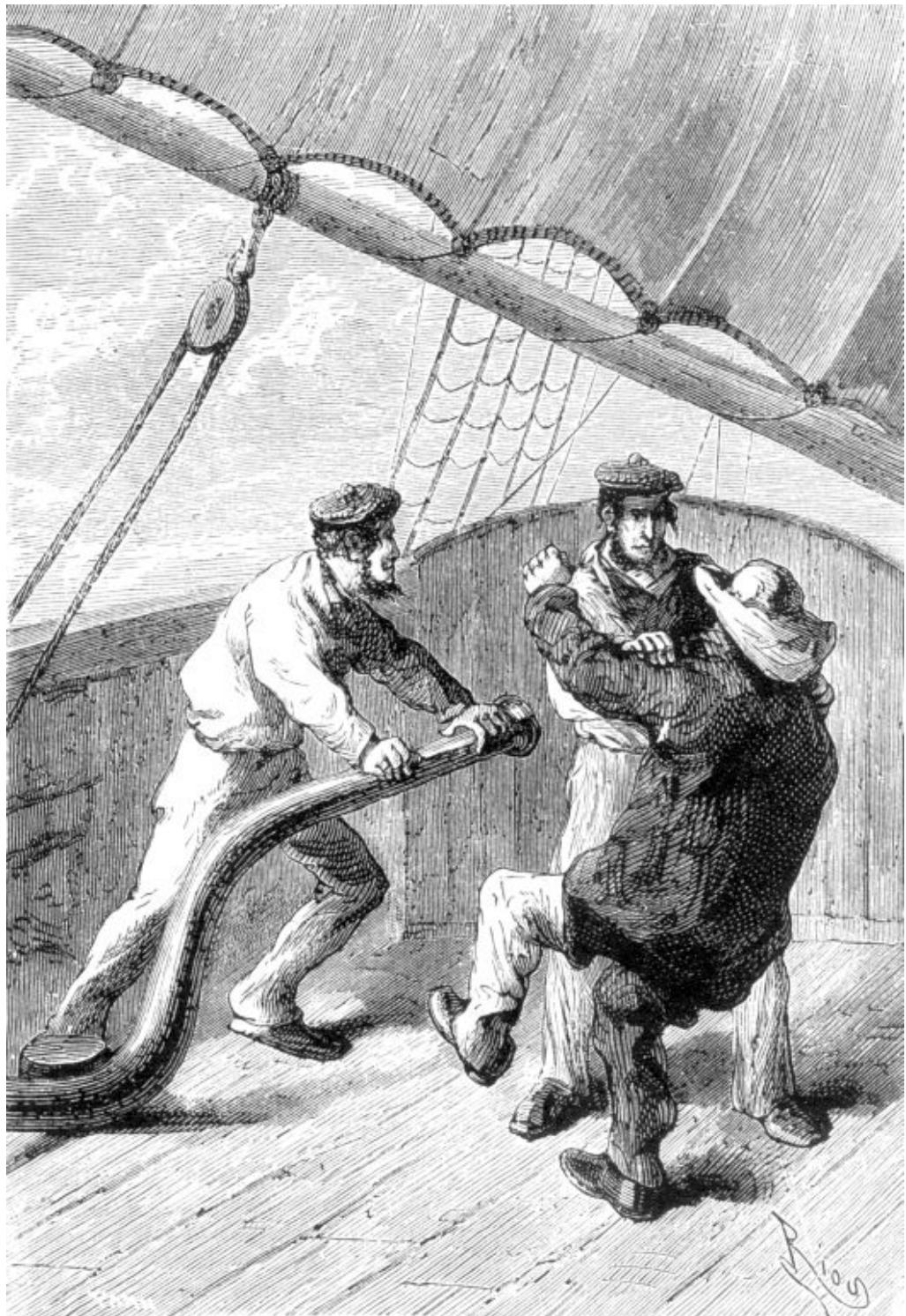
rachiu. Marinarii lui îi urmău exemplul și niciodată vreo corabie nu a mai navigat după bunul plac al providenței ca *Macquarie* din Twofold-Bay.

Această condamnabilă nepăsare îl obliga pe John Mangles să supravegheze tot timpul mersul vasului. Mulrady și Wilson îndreptau cârma ori de câte ori vreo manevră greșită amenința să culce vasul pe o latură. Will Halley se năpustea adesea cu o ploaie de înjurături asupra celor doi marinari. Aceștia, cum nu prea erau răbdători din fire, i-ar fi dat bucuros un toc de bătaie bețivului și l-ar fi aruncat în fundul calei pentru tot restul călătoriei, dacă n-ar fi intervenit John Mangles, potolindu-le îndreptățită lor indignare.

Totuși, situația vasului rămânea îngrijorătoare. John își împărtăși temerile lui Mac Nabbs și lui Paganel, pentru a nu alarma pe Glenarvan. Mac Nabbs îi dădu același sfat ca și Mulrady și Wilson.

— John, dacă crezi de cuviință, spuse Mac Nabbs, nu trebuie să eziți să iezi comanda acestui vas. Bețivul asta, după ce ne va debarca la Auckland, o să reia comanda bricului și n-are decât să se scufunde unde o pofti.

— Desigur, domnule Mac Nabbs, răspunse John, și o voi face dacă e absolut necesar. Atâtă vreme cât suntem

în larg, e suficient să supraveghem mersul vasului; eu și cu marinarii mei nu părăsim puntea. Dar dacă nici la apropierea de coastă nenorocitul ăsta de Will Halley n-o să-și vină în fire, vă mărturisesc că voi fi pus într-o mare încurcătură.

— N-ai putea să indici dumneata drumul? întrebă Paganel.

— Va fi foarte greu, răsunse John. Închipuiți-vă că nu există nicio hartă la bord.

— E posibil?

— Da, întocmai, *Macquarie* nu face decât cabotaj între Eden și Auckland, și Will Halley e atât de obișnuit cu drumul acesta, încât nu se mai obosește să-l noteze pe o hartă. Își închipuie, probabil, că și corabia sa cunoaște drumul și că se poate conduce singură. În ceea ce mă privește, reluă John Mangles, eu nu prea cred în vase care să se conducă singure, și dacă Halley e tot beat când ne vom apropiua de coastă, o să ne bage într-o grea încurcătură.

— Să sperăm, zise Paganel, că-și va băga mintile în cap când ne vom apropiua de uscat.

— Dar dacă aceasta nu se întâmplă, întrebă Mac Nabbs, dumneata nu ai putea conduce *Macquarie* la Auckland?

— Fără harta acestei părți a coastei mi-ar fi imposibil. Stâncile sunt extrem de periculoase. Coasta prezintă o serie de mici fiorduri neregulate și buclucașe, ca și fiourile Norvegiei. Recifele de corali sunt numeroase, și numai dacă cunoști bine locul le poți evita. Un vas, oricât de solid ar fi, n-ar putea rezista în cazul când s-ar lovi de vreuna din aceste stânci ascunse sub apă, la numai câteva picioare adâncime.

— Și în acest caz, zise maiorul, echipajul n-ar avea altă scăpare decât să se refugieze pe coastă?

— Da, domnule Mac Nabbs, dacă le permite marea.

— Nu e o soluție prea fericită nici asta, răsunse Paganel, deoarece coastele Noii Zeelande nu sunt deloc ospitaliere. Primejdiiile ce te aşteaptă pe uscat sunt tot atât de mari ca și cele de pe mare!

— Vă referiți la maori, domnule Paganel? întrebă John Mangles.

— Da, prietene. Reputația lor e bine stabilită în Oceanul Indian. Nu mai este vorba aici de australieni timizi sau îndobitochi, ci de o rasă intelligentă și războinică, de canibali lacomi, de niște antropofagi de la care nu ne putem aştepta la nicio milă.

— Prin urmare, zise maiorul, în cazul când căpitanul Grant a naufragiat pe coastele Noii Zeelande, nu ne sfătuia să pornim în căutarea lui?

— Poate doar pe coastă unde am putea găsi urmele *Britannie*, dar nu în interiorul insulei, căci ar fi inutil. Orice european care se aventurează în aceste nefericite ținuturi cade în mâinile maorilor, de unde nu mai scapă. Mi-am îndemnat prietenii să străbată pampasul, să traverseze Australia, dar niciodată nu i-aș conduce pe drumurile Noii Zeelande. Dumnezeu să ne îndrepte pașii și să ne ferească de a cădea vreodată în mâinile acestor indigeni feroci.

Temerile lui Paganel erau pe deplin îndreptățite. Noua Zeelandă are un groaznic renume și fiecare acțiune care a contribuit la descoperirea ei conține câte un incident sângeiros.

Este lungă lista victimelor înscrise în „martirologul” navigatorilor. Abel Tasman figurează primul în analele sângeroase ale canibalismului, prin cei cinci marinari ai săi, uciși și mâncăți de indigeni. După el vine căpitanul Tukney, care a avut aceeași soartă, împreună cu întregul său echipaj. Înspri partea răsăriteană a strâmtorii Foveaux cinci pescari de la Sydney-Cove și-au aflat, de asemenea, moartea, sfâșiați de maori.

Trebuie să mai amintim și alți patru oameni ai goletei Brothers uciși în portul Molineux, mai mulți soldați ai generalului Gates și trei dezertori de pe Matilda, pentru a ajunge în sfârșit la numele tragic al căpitanului Marion Du Frene.

La 11 mai 1772, după prima călătorie a lui Cook, căpitanul francez Marion aruncă ancora în Golful Insulelor; pe lângă corabia lui, *Mascarin* era întovărășit și de o altă corabie, numită *Castries*, comandată de căpitanul Crozet.

Neozeelandezii s-au prefăcut a fi foarte primitori, s-au arătat chiar sfioși față de noii-veniți și a fost nevoie de multe daruri, de servicii prietenești, de o întreagă demonstrație de fraternitate, pentru a-i obișnui să vină pe bordul vaselor.

Şeful lor, istețul Takuri, făcea parte, după spusele lui Dumont d'Urville, din tribul Wangaroa și era rudă cu indigenul care fusese răpit de Surville, cu doi ani mai înainte de sosirea căpitanului Marion.

Într-o țară unde onoarea impune oricărui maor să răzbune prin sânge orice insultă suferită, Takuri nu putea uita această gravă injurie, care se adusese tribului său.

Așteptă deci cu răbdare sosirea unui vas european, își premedită răzbunarea și o duse la îndeplinire cu un groaznic sănge rece.

După ce simulă teamă față de francezi, Takuri se folosi de toate mijloacele posibile pentru a le adormi vigilența și a-i face să creadă într-o înșelătoare siguranță. Rămânea adeseori, împreună cu tovarășii săi, noaptea pe bordul vaselor europene; veneau cu nevestele și cu fetele lor și aduceau oaspeților nepoftiți cele mai bune soiuri de pești. În curând, învățără și numele ofițerilor și îi invitară să le viziteze așezările. Marion și Crozet, cuceriti de asemenea bunăvoiță, se plimbară de-a lungul coastei, locuite de vreo patru mii de indigeni: Băştinașii alergau în întâmpinarea lor fără arme, căutând să le inspire o încredere totală.

Căpitanul Marion, oprindu-se în Golful Insulelor, avea intenția să schimbe catargele corăbiei *Castries*, subrezite de ultimele furtuni. Exploră deci și ținuturile din interiorul insulei și dădu, la 23 mai, peste o minunată pădure de cedri, la numai două leghe de țărm, în apropierea unui golf, la distanță de o leghe de locul unde erau ancorate vasele.

Așeză acolo o echipă care cuprindea două treimi din echipaj și care, înzestrată cu topoare și alte unelte, lucra la tăierea arborilor și la refacerea drumului ce ducea spre mare. Se mai așezară încă alte două tabere; una pe mica insulă Motu-Aro, în mijlocul portului unde fură transportați cei bolnavi, fierarii și dogarii de pe cele două corăbii, celalătă pe insula principală, pe malul oceanului, la distanță de o leghe și jumătate de vase; această ultimă tabără putea comunica cu șantierul tăietorilor de lemn. În toate aceste așezări marinarii au fost ajutați de mai mulți indigeni pe cât de puternici, pe atât de binevoitori.

Totuși, căpitanul Marion nu renunțase încă la anumite măsuri de prudentă. Sălbaticii nu erau primiți niciodată înarmați la bordul său, iar șalupele care erau trimise spre uscat aveau întotdeauna armele necesare unei eventuale apărări.

Dar și Marion, și cei mai neîncrezători dintre ofițerii săi au fost orbiți de felul de a se purta al indigenilor și până în cele din urmă comandantul dădu ordin să se dezarmeze bărcile. Căpitanul Crozet a încercat să-l convingă pe Marion să retragă acest ordin, dar nu a izbutit.

Din această clipă, atențiile și devotamentul neozeelandezilor păru să nu mai cunoască margini. Șefii indigeni trăiau în perfectă intimitate cu ofițerii. În nenumărate rânduri, Takuri își aduse fiul pe bord și-l lăsa să doarmă în

cabine. La 9 iunie, în cadrul unei vizite oficiale în satele indigene, Marion a fost proclamat „mare șef” al întregului ținut și patru pene albe îi împodobiră părul, ca semn al puterii sale.

Astfel se scurseră treizeci și trei de zile de la sosirea corăbiilor în Golful Insulelor. Lucrările de refacere a arboradei înaintau; butoaiele pentru apă dulce erau umplute din Motu-Aro; căpitanul Crozet conducea personal șantierul dulgherilor și nicicând nu au părut mai îndreptățite speranțele de a vedea o asemenea întreprindere dusă la bun sfârșit.

La 12 iunie, la ora două, șalupa comandantului a fost echipată pentru a se duce la pescuit undeva, în apropierea satului lui Takuri. Marion se îmbarcă împreună cu cei doi tineri ofițeri Vandricourt și Lehoux, un voluntar, armurierul și doisprezece marinari. Cu ei mai veneau și Takuri cu încă alți cinci șefi maori. Nimic nu-i putea face să prevadă catastrofa groaznică în care urmau să piară șaisprezece din acești șaptesprezece europeni.

Barca porni, îndreptându-se către uscat, și în curând pieri din ochii celor rămași pe vas.

Seara, căpitanul Marion nu se întoarse să se culce pe bord, dar nimeni nu păru îngrijorat. S-a crezut că se duse să viziteze șantierul unde se lucrau catargele și că rămăsesese peste noapte acolo.

A doua zi, la ora cinci, șalupa de pe *Castries* porni, ca de obicei, să aducă apă de la Motu-Aro și se întoarse fără niciun incident.

La ora nouă, marinul de gardă de pe *Mascarin* zări pe mare un om sfârșit de oboseală, care înnota către corabie. Se trimise o barcă în ajutorul lui și fu astfel adus pe bord.

Omul era Turner, unul din marinarii plecați cu șalupa căpitanului Marion. Avea o rană în coastă, produsă de două lovitură de lance, și era singurul care se întorcea din cei șaptesprezece oameni care părăsiseră în ajun vasul. După răspunsurile lui, s-au aflat toate amănuntele acestei însăjătoare drame.

Șalupa căpitanului Marion acostase lângă satul lui Takuri pe la ora șapte dimineața. Sălbaticii i-au întâmpinat cu veselie pe oaspeți și au dus în spate pe ofițerii și marinarii care nu voiau să-și ude picioarele, debarcând. După aceea, francezii se despărțiră unii de alții.

Indigenii se aruncă apoi imediat asupra lor, înarmați cu lănci, măciuci și ghioage, și îi măcelără. Marinul Turner, după ce primise două lovitură de lance, reuși să scape și să se ascundă în niște tufișuri, de unde asistă la

adevărate scene de groază. Sălbaticii smulseră hainele de pe cei morți, le deschiseră pântecele și-i ciopârțiră în bucăți...

În acel moment, Turner se aruncă în mare, fără să fie văzut, apoi fu pescuit, aproape muribund, de barca de pe *Mascarin*.

Această întâmplare însăjumătă pe cei de pe vase. Un strigăt de răzbunare răsună puternic.

Dar înainte de a răzbuna pe cei morți, trebuiau salvați cei vii. Existau trei așezări pe uscat și ele erau încunjurate de mii de sălbatici însetați de sânge, de canibili care prinseseră din nou gustul cărnii de om.

În absența căpitanului Crozet, care petrecuse noaptea la șantierul din pădure, Duclesmeur, secundul, luă măsuri grabnice. Șalupa de pe *Mascarin* fu expediată acolo cu un ofițer și un detașament de soldați. Ei trebuiau să vină în ajutorul celor care lucrau la catarge.

Ofițerul plecă, navigând în lungul coastei, văzu barca comandantului Marion, părăsită pe mal, și debarcă.

Căpitanul Crozet, care lipsise de pe vas, după cum am amintit, nu știa nimic în privința masacrului, când, pe la ora două după-amiază, văzu apropiindu-se detașamentul de soldați. Își dădu seama că s-a întâmplat o nenorocire. Înaintă către ei și află adevărul. Interzise însă celor care veneau să spună ceva tovarășilor săi, pentru a nu-i demobiliza.

Indigenii, adunați în cete, ocupau toate înălțimile din jur. Crozet dădu ordin să îmbarce principalele unelte, pe celelalte le îngropă, dădu foc barăcilor și își începu retragerea cu cei șaizeci de oameni.

Băştinașii îi urmăreau, strigând:

— Takuri mate Marion!²⁶

Vestindu-le moartea șefului lor, ei voiau să-i însăjumeze pe marinari. Aceștia, furioși, vrură să se năpustească asupra sălbaticilor și căpitanul Crozet reuși cu greu să-i stăpânească. Străbătură astfel cele două leghe care-i despărțeau de mare și se îmbarcară în șalupe, împreună cu oamenii celui de-al doilea post. În tot acest timp, vreo mie de băştinași stăteau așezați pe nisip, fără să se clintească. Dar când șalupele se îndepărtau de țărm, o ploaie de pietre se abătu asupra lor. Atunci patru marinari, buni țintăși, traseră pe rând în toți șefii, culcându-i la pământ, spre marea uimire și spaimă a indigenilor, care nu cunoșteau efectul armelor de foc.

Îndată ce căpitanul Crozet ajunse pe *Mascarin*, trimise şalupa spre insula Motu-Aro. Un detaşament de soldaţi rămase peste noapte pe insulă şi bolnavii fură transportaţi înapoi pe corăbii.

A doua zi un al doilea detaşament veni să întărească postul. Insula trebuia curăţită de băştinaşii care locuiau acolo, pentru a se asigura aprovizionarea cu apă. Satul Motu-Aro avea trei sute de locuitori. Francezii îi atacară, omorâră şase şefi, izgonind cu baionetele restul populaţiei, şi dădură foc satului. Totuşi, corabia *Castries* nu putea porni fără catarge şi Crozet, silit să renunţe la lemnul din pădurea de cedri, dădu ordin să improvizeze o arboradă din resturile de care dispuneau. Astfel continuără lucrările timp de încă o lună.

Băştinaşii făcură câteva încercări pentru a pune din nou mâna pe insula Motu-Aro, fără însă să izbutească. Ori de câte ori pirogele lor treceau în bătaia armelor de pe vase, erau sfărâmate cu lovitură de tun.

În sfârşit, lucrările se terminară. Mai rămânea de cercetat dacă vreuna din cele şaisprezece victime nu supravieţuise masacrului şi de răzbunat morţii. O şalupă cu un numeros detaşament de ofiţeri şi soldaţi se îndreptă către satul lui Takuri. La apropierea ei, acest şef perfid şi laş fugi, purtând pe umeri mantaua comandantului Marion. Toate colibele satului său fură cercetate cu grijă. În cea locuită de el se găsi craniul unui om care fusese fript de curând şi pe care se mai vedea încă urma dinţilor canibalului. O coapsă de om stătea înfiptă într-o frigare de lemn. O cămaşă, cu gulerul pătat de sânge, a fost recunoscută ca apartinând lui Marion; s-au mai găsit de asemenea hainele şi pistoalele Tânărului Vandricourt, armele de pe şalupă şi zdrenţe din îmbrăcămîntea victimelor. Mai departe, într-un alt sat, măruntaie omeneşti curătate şi fripte.

Aceste dovezi evidente ale crimei şi antropofagiei au fost strânse şi rămăşiţele omeneşti îngropate cu pietate; apoi satele lui Takuri şi ale lui Piki-Ore, complicele său, au fost date pradă flăcărilor. La 14 iulie 1772 cele două corăbii părăseau aceste funeste ținuturi.

Iată cum s-a petrecut catastrofa, a cărei amintire trebuia să rămână vie în mintea oricărui călător care punea piciorul pe ţărmul Noii Zeelande. Navigatorul care nu ar ţine seama de aceste întâmplări ar da într-adevăr dovadă de imprudenţă. Neozeelandezii au fost întotdeauna perfizi şi antropofagi. Cook însuşi a confirmat acest lucru în timpul celei de-a doua călătorii, din 1773. Şalupa uneia din corăbiile sale, *Aventura*, comandată de

căpitanul Furneaux, ducându-se spre uscat pentru a aduce niște ierburi sălbatice, nu s-a mai întors. În ea se aflau un aspirant și nouă marinari. Căpitanul Furneaux, îngrijorat, trimise pe locotenentul Burney în căutarea șalupei. Burney, sosit la locul debarcării, găsi, după cuvintele lui, „un tablou de măcel și barbarie, despre care nu poți vorbi decât cu adâncă groază; capetele, măruntaiile, plămânii oamenilor noștri erau împrăștiate pe nisip, iar în apropiere, câinii mai mâncau încă alte rămășițe omenești”.

Pentru a încheia această scenă săngeroasă, trebuie să mai amintim și de vasul *Brothers*, atacat în 1815 de neozeelandezi și întregul echipaj al lui Boyd, măcelărit în 1820, împreună cu căpitanul Thompson. În sfârșit, la 1 martie 1829 la Walkatas, șeful indigen Enararo prădă bricul englez *Hawes* din Sydney. Hoarda lui de canibali masacră mai mulți americani, fripse cadavrele și le mâncă.

Aceasta era țara spre care se îndrepta *Macquarie* cu un echipaj nepriceput, comandat de un bețiv.

Capitolul IV

Stâncile submarine

Între timp, neplăcuta traversare se prelungea. La 2 februarie, șase zile de la plecare, țărmul Auckland-ului nu se zărea încă de la bordul vasului *Macquarie*. Vântul de sud-vest era totuși favorabil, dar curenții se împotriveau și bricul abia putea înainta. Marea agitată obosea vasul care pârâia și se ridică greoi dintre valuri. Odgoanele ce susțineau catargul erau prost întinse, făcându-l să se zgâlțâie la fiecare zguduitură produsă de valuri.

Din fericire, Will Halley, puțin grăbit cum era, nu-și forța pânzele, căci altfel tot catargul ar fi căzut, fără îndoială. John Mangles spera ca totuși această păcătoasă cutie cu numele de corabie să ajungă la destinație fără vreo nenorocire, dar suferea văzându-și tovarășii atât de rău găzduiți la bordul bricului.

Nici lady Helena și nici Mary Grant nu se plângeau, cu toate că ploaia ce cădea continuu le obliga să rămână în cabină. Acolo, lipsa de aer și zguduiturile le măreau suferința. De aceea veneau des pe punte să înfrunte vremea nemiloasă, până când răbufnirile mai puternice ale vântului le sileau să coboare din nou. Atunci reintrau în locul acela strâmt, potrivit mai degrabă să adăpostească mărfuri decât pasageri, și cu atât mai puțin pasagere.

Prietenii căutau să le distreze. Paganel încerca să omoare timpul cu povestiri, dar nu prea reușea. Și într-adevăr, oamenii aceștia, rătăciți pe drumul întoarcerii, erau demoralizați. Pe cât îi interesau altădată povestirile geografului despre pampas și Australia, pe atât reflecțiile și observațiile sale asupra Noii Zeelande îi lăsau acum reci și indiferenți. Mergeau spre această țară nouă și de tristă amintire fără elan, fără convingere, siliți de împrejurări. Dintre toți pasagerii de pe *Macquarie*, cel mai de plâns era lordul Glenarvan. Putea fi rar văzut în cabină. Nu-și mai găsea locul. Firea să nervoasă, neliniștită, nu se împăca deloc cu spațiul îngust dintre cei patru pereți. Ziua și chiar noaptea, fără a-i păsa de ploaie și valuri, rămânea pe punte, sprijinit de balustradă sau plimbându-se agitat; în rarele momente de înseninare privea mereu zarea, scrutând depărtările cu luneta. Părea că întreabă valurile, care nu-i dădeau niciun răspuns. Ar fi vrut să poată sfâșia cu o mișcare a mâinii vaporii de apă, vălul de ceată care ascundea orizontul. Era îndurerat și nu se putea împăca cu resemnarea. Era un om energetic care fusese până atunci fericit și puternic și care se vedea deodată lipsit și de fericire, și de putere.

John Mangles nu-l părăsea și suferea alături de el. În acea zi, Glenarvan scruta încăpățânat orizontul, ori de câte ori o spărtură se producea în ceată. John se apropie de el:

— Căutați uscatul, milord? îl întrebă el.

Glenarvan făcu un semn negativ cu capul.

— Totuși, reluă Tânărul căpitan, cred că ati dori să părăsiți cât mai curând acest bric. Ar fi trebuit să zărim luminile Auckland-ului încă de treizeci și șase de ore.

Glenarvan nu răspunse. Privea mereu și timp de un minut își îndreptă luneta spre orizont, în partea dinspre care bătea vântul.

— Uscatul nu este în această parte, spuse John Mangles. Priviți mai bine spre tribord.

— De ce, John? răspunse Glenarvan. Eu nu caut uscatul.

— Ce căutați atunci, milord?

— Iahtul meu, *Duncan!* răspunse Glenarvan mâños. Trebuie să fie pe aici, pe undeva, prin pustietățile acestea, străbătând mările spumoase, practicând rușinoasa meserie a pirateriei! Este desigur pe aici, pe acest drum, între Australia și Noua Zeelandă, și am presimțirea că-l vom întâlni!

— Să ne păzească Dumnezeu de această întâlnire, milord!

— De ce, John?

— Uitați situația noastră? Ce ne-am face pe acest bric, dacă *Duncan* ne-ar ataca? Nici nu putem fugi măcar!

— Să fugim, John?

— Da, milord. În zadar am încerca! Am fi prinși, pradă acestor mizerabili, și Ben Joyce a mai arătat o dată că nu se dă în lături de la crimă. Viața noastră nu prea ar mai avea preț. Ne-am apără până la moarte! Dar, pe urmă? Gândiți-vă la lady Glenarvan, gândiți-vă la Mary Grant!

— Sărmanele femei! murmură Glenarvan. John, mi se sfâșie inima, și câteodată simt că mă biruie desperarea. Am impresia că ne aşteaptă noi nenorociri. Mi-e teamă!

— Vă e teamă, milord?

— Nu pentru mine, John, ci pentru cei pe care îi iubesc, pentru cei pe care și tu îi iubești!

— Liniștiți-vă, milord! răspunse Tânărul căpitan. Nu este niciun motiv de teamă. *Macquarie* merge greu, dar merge. Will Halley este un bătrîn, dar sunt și eu pe-aici și dacă apropierea de uscat va fi periculoasă, voi reduce corabia în larg. Deci, în această privință nu este niciun pericol! Cât despre întâlnirea cu *Duncan*, este un lucru pe care nu trebuie să-l dorim. Dacă dumneavoastră căutați să-l zăriți, aceasta să fie numai pentru a-l ocoli, pentru a fugi cât mai departe de el.

John Mangles avea dreptate. Întâlnirea cu *Duncan* ar fi însemnat pentru *Macquarie* sfârșitul. Și ar fi avut destule motive să se teamă de o astfel de întâlnire, cu atât mai mult cu cât în mările acestea presărate cu atâtea insule, pirații s-ar fi ascuns ușor. Totuși, în acea zi, cel puțin, iahtul nu apăru și așa se noapte de la plecarea din Twofold coborî fără ca temerile lui John Mangles să se fi realizat.

Dar această noapte avea să fie groaznică. Întunericul se lăsa aproape dintr-o dată pe la ora șapte seara. Cerul era amenințător. Instinctul de marină al lui Will Halley fu de astă dată mai tare decât amețeala băuturii. Își părăsi cabina, frecându-și ochii și clătinând din capul său mare și roșcat. Apoi trase puternic aer în piept, ca și cum ar fi băut un pahar cu apă pentru a se răcori. Cercetă catargul. Vântul bătea tot mai tare și, schimbându-se cu 90° la vest, sufla din plin spre coasta zeelandeză.

Will Halley își chemă oamenii cu grele înjurături, îi puse să strângă rândunica și să așeze pânzele pentru noapte. John Mangles îl aprobă, fără a

spune nimic. Renunțase să mai stea de vorbă cu acest bătrân marinări grosolan. Dar nici el, nici Glenarvan nu părăsiră puntea. Două ore după aceea se ridică o briză puternică. Will Halley puse să se reducă suprafața pânzei pătrate. Manevra ar fi durat mult prea mult pentru cinci oameni, dacă *Macquarie* nu ar fi avut verga dublă, după sistemul american. Într-adevăr, era de ajuns să manevrezi verga superioară, pentru ca pânza pătrată să-și capete cea mai mică suprafață.

Trecuă două ore. Marea creștea din ce în ce. *Macquarie* primea lovitură atât de puternice, încât ai fi crezut că se izbea cu chila de stânci. Nu se întâmpla aşa ceva, dar carcasa lui grosolană tăia cu greu valurile, astfel că o mare cantitate de apă năvălea pe bord.

Barca, agățată de grinda de la babord, fu smulsă de un val mai puternic.

John Mangles devinea neliniștit. Oricare altă corabie s-ar fi jucat cu valurile acestea, care nu erau chiar atât de periculoase, dar cu vasul acesta greoi te puteai ușor teme de naufragiu, căci puntea se umplea de apă la fiecare aplecare a vasului și pânza de apă, negăsind o scurgere destul de rapidă, ar fi putut scufunda nava. Pentru a putea face față oricărora întâmplări, ar fi fost întelept să se spargă cu securile parapetul, astfel încât să se asigure o mai ușoară scurgere a apei. Dar Will Halley refuză să ia această măsură.

De altfel, *Macquarie* era amenințat de un pericol și mai mare, care acum nu mai putea fi prevenit.

Spre ora unsprezece și jumătate, John Mangles și Wilson, care se aflau pe bord în bătaia vântului, auziră un zgomot ciudat. Instinctul lor de lupi de mare se trezi. John apucă mâna marinărilui.

— Se întorc valurile de la țărm! spuse el.

— Da, răsunse Wilson. Valurile se sparg de bancuri.

— La cel mult patru sute de metri?

— Cel mult! Uscatul este aproape!

John se aplecă peste parapet, privi valurile întunecate și strigă:

— Sonda! Wilson! Sonda!

Căpitanul, așezat în față, părea să nu-și dea seama de poziția vasului. Wilson apucă sonda și aruncă cu repeziciune plumbul; frânghia îi aluneca ușor printre degete. La al treilea nod, plumbul se opri.

— Aproape cinci metri! strigă Wilson.

— Căpitane, spuse John, fugind spre Will Halley, suntem pe stânci!

Dacă-l văzu sau nu pe Halley dând din umeri, nu interesează, dar se aruncă spre cârmă și dădu în jos bara, în timp ce Wilson, lăsând sonda, schimbă direcția pânzelor pentru a pune corabia în sensul vântului.

Marinarul de la cârmă, care fusese dat la o parte cu forța, nu înțelegea atacul acesta neașteptat.

— În vânt! Dați drumul! Destindeți funiile! strigă Tânărul căpitan, manevrând pentru a ieși dintre stânci.

Timp de o jumătate de minut, bricul fu cu tribordul în apropierea lor și, cu toată întunecimea nopții, John zări un contur nesigur, însipumat, la șase-șapte metri de vas.

În acest timp, Will Halley, dându-și seama de pericol, își pierdu capul. Marinarii, dezmeticiți abia pe jumătate, nu-i înțelegeau ordinele. De altfel, cuvintele sale fără sir, comenzile ce se băteau cap în cap arătau că pe betiv îl părăsise săngele rece. Se afla numai la opt mile (sub vânt) de pământul pe care el îl credea la o distanță de treizeci sau patruzeci de mile. Curenții abătuseră vasul din drumul obișnuit, fapt care-l luă pe Will Halley pe neașteptate.

Între timp, manevra promptă a lui John Mangles depărtase vasul de stâncile submarine. Dar John nu-i cunoștea poziția. Poate se găseau în mijlocul unei centuri de stânci. Vântul bătea spre est din plin și la orice mișcare de tangaj stâncile puteau fi atinse.

Într-adevăr, în curând, zgomotul valurilor ce se întorceau de la țărm deveni mai puternic la tribord. Bricul trebuia adus mai mult în vânt. Stâncile se înmulțeau și fu nevoie de a vira cu vântul în față pentru a ieși din nou în larg. Putea reuși această manevră cu o corabie prost echilibrată, cu pânzele aproape strânse? Era puțin probabil, dar măsura trebuia luată.

— Cârma banda, toată! îi strigă John Mangles lui Wilson.

Macquarie începu să se apropie din nou de linia primejdioasă. Marea spumega din cauza stâncilor ascunse sub apă.

Fu un moment de grea încercare, de mare spaimă. Spuma făcea valurile luminoase. Ai fi zis că le luminează un fenomen de fosforescență. Marea urlă ca și cum ar fi căpătat glasurile stâncilor din antichitate, despre care vorbește mitologia. Wilson și Mulrady, aplecați pe roata cârmei, apăsau cu toată greutatea lor.

Deodată se simți o zguduitură. *Macquarie* nimerise într-o stâncă. Bompresul se sfărâmă, amenințând stabilitatea arborelui trinchet. Se va

putea oare face întoarcerea fără vreo altă stricăciune?

Nu, căci în cele câteva clipe de acalmie care urmară, vasul reveni sub vânt. Un val înalt îl luă însă dedesubt, îl duse mai înainte spre stânci, unde recăzu cu o violență extremă. Arborele trinchet se prăbuși cu tot greementul său. Bricul se clătină de două ori și rămase apoi în nemîșcare, înclinat cu treizeci de grade spre tribord.

Geamurile cabinelor zburără în țăndări. Pasagerii ieșiră afară în grabă. Dar valurile măsurau puntea de la un cap la altul și nu puteau rămâne acolo fără să riște. John Mangles, știind că vasul este bine înfipt în nisip, îi rugă să intre din nou în cabină.

— Spune-mi adevărul, John, îl somă calm Glenarvan.

— Adevărul, milord, este, răspunse John Mangles, că nu ne vom scufunda. Cât despre faptul de a fi zdrobiți de mare, aceasta este o altă chestiune, dar mai avem încă timp să luăm măsuri.

— Este miezul nopții?

— Da, milord, și trebuie să aşteptăm ziua.

— Nu am putea lăsa barca la apă?

— Pe hula și pe întunecimea asta, este imposibil! Și de altfel, în ce punct al țărmului să acostăm?

— Bine, John, să rămânem până se va face ziua.

În acest timp, Will Halley alerga pe puntea bricului ca un nebun. Marinarii, revenindu-și în fire, desfundară un butoaș cu rachiu și se puseră pe băutură. John prevăzu că beția lor va cauza neplăceri. Pe căpitan nu te puteai bizui că o să-i împiedice. Ticălosul își smulgea părul și își frângea mâinile. Nu se gândeau decât la încărcătura sa, care nu era asigurată.

— Sunt ruinat! Sunt ruinat! striga el, alergând dintr-o parte într-alta.

John Mangles nici nu se gândeau să-l consoleze. Dădu arme tovarășilor săi și toți se pregătiră să respingă eventualul atac al marinilor, care deocamdată goleau butoașul cu rachiu, scoțând groaznice blesteme.

— Pe primul din acești ticăloși care se va aprobia de cabină, îl voi ucide ca pe un câine, spuse maiorul.

Marinarii văzuseră, fără îndoială, că pasagerii erau hotărâți să-i țină la respect, căci, după câteva încercări de jaf, dispărură. John Mangles nu se mai ocupă de ei și aştepta cu nerăbdare să se facă ziua.

Vasul stătea cu desăvârșire nemîșcat. Marea se liniștea din ce în ce. Vântul slăbea, *Macquarie* mai putea deci să reziste câteva ore. La răsăritul

soarelui, John va vedea dacă pământul permite o acostare ușoară; „you-you”, singura ambarcațiune de pe bord va servi acum pentru transportul echipajului și al pasagerilor. Vor trebui deci cel puțin trei transporturi, căci în ea nu încăpeau decât patru persoane. Cât despre barcă, aşa cum s-a văzut, ea fusese luată de un val.

Tot gândindu-se la situația primejdioasă în care se aflau, John Mangles, sprijinit de parapet, asculta zgomotele valurilor și căuta să străpungă întunericul adânc. Se întreba la ce distanță ar putea fi acel pământ atât de dorit și totodată atât de temut. Stâncile se întind câteodată până departe de coastă. Subreda lor barcă ar putea oare să reziste la o traversare mai lungă?

În timp ce John gândeau astfel, cerând acestui cer întunecat un pic de lumină, pasagerele, încrezătoare în cuvântul său, se odihneau în culcușurile lor. Nemișarea bricului le dădeau răgazul câtorva ore de liniște. Glenarvan, John și tovarășii săi, nemaiauzind strigătele echipajului beat-mort, își refăceau de asemenea puterile printr-un somn scurt, și spre ora unu, o tăcere desăvârșită domnea pe bordul bricului, care la rândul lui dormea pe patul său de nisip.

Pe la ora patru se iviră zorile. Norii se colorară ușor în lumina ștearsă a răsăritului. John urcă pe punte. Orizontul era învăluit în ceată. Printre aburii dimineții se puteau zări forme neclare, însă la oarecare înăltime. Marea mai era puțin agitată și valurile se pierdeau în larg, în mijlocul unor nori întunecați și deși.

John așteptă. Lumina începu să crească, orizontul deveni roșu. Perdeaua se ridică încet, descoperind decorul imens al depărtării. Stânci negre se vedea răsărind din apă. Apoi, deasupra spumei apăru o dungă; o lumină se aprinse ca un far pe vârful unui munte ce răsfrângea razele soarelui, care tocmai răsărea. Acolo era pământul, la o depărtare de vreo nouă mile.

— Pământul! strigă John Mangles.

Tovarășii săi, treziți de glasul lui John, alergară pe punte și priviră în tăcere coasta care se zărea la orizont. Ospitalieră sau nu, ea trebuia să le servească de adăpost.

— Unde este Will Halley? întrebă Glenarvan.

— Nu știu, milord, răspunse John Mangles.

— Și marinarii săi?

— Dispăruți, ca și el.

— Și, ca și dânsul, beți-morți, fără îndoială, adăugă Mac Nabbs.

— Să fie căutați! ordonă Glenarvan. Trebuie să dăm de ei! Mulrady și Wilson coborâră în cabinele teugei și se întoarseră după două minute. Locul unde ar fi trebuit să fie găsiți era gol. Cercetări bricul peste tot și nu-l găsiră nici pe Will Halley, nici pe marinarii săi.

— Ce? Nimeni? spuse Glenarvan.

— Să fi căzut oare în mare? întrebă Paganel.

— Tot ce se poate, răsunse John Mangles, foarte îngrijorat de această dispariție. Apoi, întorcându-se spre puntea dinapoi, spuse: La barcă!

Wilson și Mulrady îl urmară pentru a coborî barca „you-you” pe mare. Barca dispăruse însă.

Capitolul V

Mateloții improvizati

Will Halley și echipajul său, profitând de întunericul nopții și de somnul adânc al pasagerilor, fugiseră pe singura barcă a bricului. Despre aceasta nu mai era nicio îndoială. Căpitanul, pe care datoria îl obliga să rămână ultimul pe vas, îl părăsise primul.

— Au fugit, ticăloșii! spuse John Mangles. Bine! Cu atât mai bine, milord. Ne-au scutit de atâtea incidente neplăcute.

— Așa e, John, îi dădu dreptate Glenarvan. De altfel, mai avem un căpitan de bord și mateloți curajoși și îndemâncăci. Comandă, suntem gata să te ascultăm!

Maiorul, Paganel, Robert, Wilson, Mulrady, chiar și Olbinett aplaudară cuvintele lui Glenarvan și, însiruiți pe punte, erau gata să primească comenziile lui John Mangles.

— Ce trebuie să facem? întrebă Glenarvan.

Tânărul căpitan aruncă o privire asupra întinsului apei, observă catargele descomplecate ale bricului și spuse, după câteva clipe de gândire:

— Avem două mijloace, milord, pentru a ieși din această situație grea: să despotmolim vasul și să pornim din nou pe mare, sau să ajungem la coastă pe o plută, care va fi ușor de construit.

— Dacă bastimentul poate fi despotmolit, să-l despotmolim, răsunse Glenarvan. Este cel mai bun lucru pe care-l putem face, nu-i aşa?

— Da, milord, căci odată ajunși pe uscat, ce ne vom face fără mijloace de transport?

— Să evităm coasta, adăugă Paganel. Trebuie să ne păzim de Noua Zeelandă!

— Cu atât mai mult cu cât ne-am abătut serios din drum, reluă John. Nepăsarea lui Halley ne-a aruncat spre sud, este evident. La amiază voi stabili poziția și dacă, aşa cum presupun, vom fi mai jos de Auckland, voi încerca să urcăm cu *Macquarie* de-a lungul coastei.

— Dar stricăciunile bricului? întrebă lady Helena.

— Nu le cred, grave, milady, răspunse John Mangles. Voi instala catargul de rezervă, pentru a înlocui arborele trinchet, și vom porni încet, este adevărat, dar vom ajunge acolo unde dorim. Dacă, din nenorocire, coca bricului este găurită, sau dacă nu poate fi despotmolită, atunci va trebui să ne resemnăm, să ajungem la coastă și să reluăm pe uscat drumul spre Auckland.

— Să vedem deci starea în care se află corabia, spuse maiorul. Aceasta interesează înainte de toate.

Glenarvan, John și Mulrady coborâră în cală. Acolo, aruncate la întâmplare, se aflau aproape două sute de tone de piei argăsite. Putură să le dea la o parte, fără prea mare osteneală, cu ajutorul macaralelor fixate de mărele odgon de deasupra deschizăturii punții. Spre a ușura corabia, John puse să se arunce în mare o parte din aceste baloturi.

După trei ore de muncă grea, putură cerceta fundul bricului. Două plăci ale bordajului se desfăcuseră la babord, la înălțimea punții. Macquarie era aplecat la tribord; spărturile, fiind în partea opusa tribordului, erau în aer. Apa nu putea, deci, să pătrundă. De altfel, Wilson se grăbi să-i călăfătuască pereții și să-l repare cu o tablă de cupru bine prinsă în cuie.

La sondaj nu se găsiră în cală nici două picioare de apă. Pompele puteau să scoată ușor această apă și să ușureze astfel și mai mult vasul.

Examinând coca, văzură că nu prea suferise de pe urma naufragiului. Era posibil ca o parte din chila falsă să fi rămas prinsă în nisip, dar puteau să se lipsească de ea.

Wilson, după ce cerceta interiorul vasului, se afundă în apă, pentru a stabili cum era așezat pe fundul ridicat al mării.

Macquarie, cu provă către nord-nord-vest, intrase într-un banc de nisip ce se înălța brusc, din fundul mării. Extremitatea inferioară a provei și aproape două treimi din chilă erau înfundate adânc. Cealaltă parte plutea într-o apă

înaltă de vreo șapte metri. Cârma nu era deci prinsă și se putea mișca în voie. Avantaj real, căci puteau astfel să se servească de ea la nevoie.

În Pacific, marea nu sunt prea puternice; totuși, John Mangles conta pe flux, pentru a despotmoli corabia. Bricul eșuase cam cu o oră mai înainte de creșterea mării. Îndată ce refluxul se făcu simțit, aplecarea bricului către tribord se accentuă din ce în ce mai mult. La ora șase dimineața, pe marea cea mai scăzută, el atingea un maximum de înclinare și păru că este de prisos să se mai proptească nava. Putură astfel să păstreze la bord vergile și celelalte resturi pe care John le destină construirii noulei catarg improvizat.

Rămâneau de luat măsuri pentru despotmolirea corăbiei. Muncă lungă și grea. Era însă cu neputință terminarea lucrului până la fluxul maxim de la ora douăsprezece și un sfert. Cu acest prilej vor vedea numai cum se va comporta bricul, în parte descărcat, și la marea următoare vor face încercarea cea mare.

— La lucru! comandă John Mangles.

Mateloții săi improvizati erau gata să-i asculte ordinele.

John puse mai întâi să se strângă pânzele rămase încă întinse. Maiorul, Robert și Paganel, conduși de Wilson, se urcară să strângă gabierul. Marea pânză a catargului, întinsă de vânt, ar fi împiedicat despotmolirea navei. Trebuiră s-o strângă, ceea ce se făcu cu oarecare greutate. Apoi după o muncă înverșunată și aspră efectuată de mâini ce nu erau obișnuite cu aşa ceva, arboretul fu desfundat. Tânărul Robert, sprinten ca o pisică și îndrăzneț ca un elev de marină, dăduse cel mai mare ajutor la această grea operație.

Ar fi trebuit să se arunce o ancoră, poate două, la pupa și în direcția chilei. Efortul de tracțiune trebuia să acționeze asupra acestor ancore, pentru a redresa corabia în timpul fluxului. Această operație nu prezintă nicio dificultate când poți dispune de ambarcațiuni; se ia o ancoră și se scufundă într-un punct convenabil, recunoscut dinainte. Dar aici lipseau bărcile și trebuiau să fie înlocuite.

Glenarvan era destul de obișnuit cu marea, pentru a înțelege necesitatea acestor operații. Trebuia ca o ancoră să fie scufundată pentru a despotmoli nava eșuată în timpul refluxului.

— Dar fără barcă ce este de făcut? îl întrebă el pe John.

— Vom întrebuința sfărâmăturile catargului din mijloc și butoaiile goale, răspunse Tânărul căpitan. Operația va fi grea, dar nu imposibilă, căci

ancorele vasului sunt mici. Odată scufundate, dacă rămân bine întepenite, putem avea speranță.

— Bine, atunci să nu pierdem vremea, John.

Toată lumea, marinari și pasageri, fu chemată pe punte. Toți participară la lucru. Tăiară cu securea odgoanele care încă mai țineau catargul din mijloc. În cădere, catargul se rupse în aşa fel încât putură scoate cu ușurință gabia. John Mangles hotărî să facă din gabie o plută. O așeză pe butoaie goale, făcând-o destul de rezistentă ca să suporte greutatea ancorelor. Fu instalată o cârmă cu care să poată fi condusă. De altfel, refluxul trebuia s-o aducă cu ușurință la pupa bricului. Mai târziu, după ce ancorele vor fi la fund, înapoierea la bord va fi ușoară, trăgându-se pluta cu ajutorul cablului întins de pe vas.

Când soarele se apropie de meridian, lucrul era pe jumătate terminat.

John Mangles îl lăsa pe Glenarvan să urmărească operațiile începute și se ocupă de stabilirea poziției vasului. Operația avea o mare importanță. Din fericire, John găsise în cabina lui Will Halley, împreună cu un anuar al observatorului din Greenwich, un sextant murdar, dar destul de bun pentru a determina locul exact. Îl curăță și-l aduse pe punte.

Acest instrument, printr-o serie de oglinzi înclinate, măsoară înălțimea soarelui deasupra orizontului, în momentul când este la amiază, cu alte cuvinte, când astrul zilei atinge cel mai înalt punct în drumul său. Pentru a face această operație trebuie să se vizeze cu ajutorul sextantului orizontul, adică locul unde cerul se unește cu apa. Or, pământul se prelungea printr-un întins promontoriu spre nord, care, interpunându-se între observator și orizontul adevărat, făcea observația imposibilă.

În cazul când orizontul lipsește, se înlocuiește printr-un orizont artificial. Aceasta este de obicei un vas întins, umplut cu mercur, deasupra căruia se face observația. Mercurul constituie astfel el însuși o oglindă perfect orizontală. John nu avea mercur la bord, dar ieși din impas servindu-se de un hârdău umplut cu gudron lichid a cărui suprafață reflecta destul de bine imaginea soarelui.

Longitudinea o cunoștea fiind pe coasta de vest a Noii Zeelande. Din fericire, căci, fără cronometru, n-ar fi putut s-o calculeze. Numai latitudinea îi lipsea și se pregătea s-o afle.

Luă deci, cu ajutorul sextantului, înălțimea meridiană a soarelui deasupra orizontului. Înălțimea era de $68^{\circ}30'$. Distanța soarelui la zenith era deci de

$21^{\circ}30'$ pentru că aceste două numere, adunate unul cu altul, fac 90° . Dar, în acea zi, la 3 februarie, declinația soarelui după anuar fiind de $16^{\circ}30'$, adunând la aceasta distanța zenitală de $21^{\circ}30'$, latitudinea la care se aflau era de 38° .

Poziția vasului *Macquarie* era deci: $171^{\circ}13'$ longitudine, 38° latitudine, cu mici erori neînsemnate, produse de imperfectiunea instrumentelor, și de care puteau să nu țină seama.

Consultând harta lui Johnston, cumpărată de Paganel la Eden, John Mangles văzu că naufragiul avusese loc la intrarea în golful Aotea, deasupra Capului Cahua, pe coastele provinciei Auckland. Orașul Auckland fiind situat pe paralela 37, însemna că *Macquarie* fusese aruncat cu un grad spre sud. Trebuiau deci să se ridice cu un grad, pentru a atinge capitala Noii Zeelande.

— Așadar, constată Glenarvan, un drum de douăzeci și cinci de mile. Nimica toată!

— Ceea ce e nimica toată pe mare va fi mult și obositor pe uscat, răspunse Paganel.

— Prin urmare, spuse John Mangles, să facem tot ce-i omenește posibil ca *Macquarie* să plutească din nou.

Poziția odată stabilită, operațiile fură reluate. La ora douăsprezece și un sfert, fluxul era în faza maximă. John nu putu să profite însă de el, pentru că ancorele nu erau încă scufundate. Cu toate acestea, observa vasul cu neliniște.

Va pluti oare sub acțiunea fluxului marin? Următoarele cinci minute aveau să hotărască.

Așteptără. Se auziră câteva trosnituri produse, nu de ridicarea navei, ci prin zguduirea carenei. John începu să aibă mari speranțe pentru mareea următoare. De data aceasta, însă, bricul nu se mișcă.

Lucrările continuă. La ora două, pluta era gata și ancora fu îmbarcată. John și Wilson o însotiră, după ce legară un cablu la pupa bricului.

Refluxul îi depărtă de corabie: scufundără ancora la o sută de metri distanță și la o adâncime de paisprezece metri. Ancora ținea bine. Pluta reveni la bord.

Rămânea ancora cea mare. O coborâră, nu fără greutate. Pluta reîncepu operația și în curând și această ancoră fu scufundată înapoia celeilalte, la o

adâncime de douăzeci și unu de metri. Apoi, trași de cablu, se reîntoarseră pe *Macquarie*.

Cablurile fură înfășurate pe cabestan și așteptară următorul flux, care trebuia să se facă simțit la ora unu noaptea. Era abia ora șase seara.

John Mangles mulțumi mateloților săi și-i spuse lui Paganel că prin curaj și bună purtare ar putea ajunge într-o zi maistru.

În acest timp, Olbinett, după ce ajutase la diferite manevre, se întorsese la bucătărie. Preparase o masă care avea să dea puteri și care venea tocmai la timp. Echipajul avea o poftă de mâncare grozavă, care fu pe de-a-ntregul satisfăcută. Fiecare se simți întărit pentru lucrările ce urmău.

După cină, John Mangles luă ultimele măsuri pentru a asigura succesul operației. Când este vorba de a despotmoli o corabie, nu trebuie nimic neglijat. Adesea operația nu reușește din cauza câtorva obiecte mai grele de care nava nu a fost ușurată și chila înțepenită nu părăsește patul său de nisip.

John Mangles puse să se arunce în mare o parte din mărfuri, pentru a ușura bricul; dar restul baloturilor, vergile de schimb, cele câteva tone de fontă brută care formau lestul fură readuse către pupa, pentru a ușura ridicarea etravei. Wilson și Mulrady aduseră de asemenea acolo un anumit număr de butoaie, pe care le umplură cu apă în același scop.

Se apropia miezul nopții, când aceste ultime lucrări fură terminate. Echipajul era rupt de oboseală, ceea ce era de regretat în momentul în care erau necesare toate forțele pentru a învârti cabestanul. Aceasta îl făcu pe John Mangles să ia o nouă hotărâre.

Briza se liniștise. Vântul de-abia gonea pe suprafața valurilor, în ușoare unduiri. John, observând zarea, văzu că vântul tindea să se schimbe de la sud-vest către nord-vest. Un marin nu se putea însela asupra conformației particulare și culorii straturilor de nori. Wilson și Mulrady împărtășeau părerea căpitanului lor.

John Mangles supuse observațiile sale lui Glenarvan și îi propuse să amâne pe a doua zi operația de despotmolire.

— Iată motivele mele, spuse el. Mai întâi suntem foarte obosiți și ne trebuieesc forțe proaspete pentru a ridica bricul. Apoi, odată ridicat, cum să-l conduci în mijlocul acestor stânci periculoase, și pe întuneric atât de adânc? Este mai bine să lucrăm ziua. De altfel, mai este și un alt motiv care mă face să aștept. Ar trebui să profităm și de vântul care pare să ne vină în ajutor pentru a-l face să împingă vasul, în timp ce mareea îl va ridica. Dacă nu mă

înșel, mâine briza va sufla de la nord-vest. Vom întinde pânzele catargului celui mare, care vor ajuta și ele la ridicarea bricului.

Aceste argumente erau hotărâtoare. Glenarvan și Paganel, cei mai nerăbdători de pe bord, cedară și lucrul fu amânat pe a doua zi. Noaptea fu trecută cu bine. O caraulă fusese stabilită pentru a veghea mai ales asupra ancorelor.

În sfârșit, se făcu ziua. Prevederile lui John Mangles se împlineau. De la nord-nord-vest bătea o briză care începea să se înțească. Acest lucru însemna un ajutor prețios. Echipajul se puse din nou pe lucru. Robert, Wilson și Mulrady pe catargul cel mare, maiorul, Glenarvan, Paganel pe punte manevrară pentru desfășurarea pânzelor la momentul potrivit. Verga marelui gabier fu ridicată, iar pânza cea mare și cea a marelui gabier fură lăsate pe funiile lor.

Era ora nouă dimineață. Până la flux trebuia să se mai scurgă încă patru ore, care nu fură însă zadarnic pierdute. John le folosi pentru a înălța catargul său improvizat la prova, înlocuind astfel catargul de mijloc. Astfel vor putea să se îndepărteze de aceste țărmuri periculoase, îndată ce corabia va fi în stare să plutească. Făcură cu toții noi sforțări și, înainte de prânz, verga de mijloc era solid înțepenită, ca un catarg. Lady Helena și Mary Grant se arăta foarte folositoare și înfășurără o pânză de schimb pe verga rândunicii. Era o bucurie pentru ele să ajute la salvarea tuturor. Dacă Macquarie lăsa de dorit din punct de vedere al eleganței datorită așezării pânzelor, cel puțin putea să navigheze cu condiția de a nu se depărta prea mult de coastă.

În acest timp, fluxul creștea. Pe suprafața mării se agitau mici valuri spumoase. Vârfurile stâncilor dispăreau încetul cu încetul, ca animalele marine care se cufundă în apă. Se aprobia ora pentru încercarea marii operații. O nerăbdare febrilă ținea spiritele încordate. Nimici nu vorbea. Toți se uitau la John și așteptau un ordin de la el. John Mangles, aplecat peste copastie, observa marea. Aruncă o privire îngrijorată la cablurile desfășurate și puternic întinse. La ora unu, mareea atinse cea mai mare înălțime. Era staționară, adică în acel moment când apa nu se mai ridică, dar nici nu coboară. Trebuiau să lucreze fără întârziere. Pânza cea mare și marea gabier fură lărgite sub presiunea vântului.

— La vinciu de ancora! strigă John.

Era un vinci acționat manual cu balansiere, ca pompele de incendiu. Glenarvan, Mulrady și Robert de o parte, Paganel, maiorul, Olbinett de cealaltă apăsară pe pârghii, care comunică mișcarea lor aparatului. În același timp, John și Wilson apăsând pe balansier își uniră sforțările lor cu cele ale tovarășilor.

— Atenție! strigă Tânărul căpitan. Toți odată!

Cablurile se întinseră sub puternica acțiune a vinciului de ancore. Ancorele ținură bine și nu se smulseră.

Trebuiau să reușească din moment în moment. Mareea înaltă nu durează decât câteva minute. Nivelul apei nu putea întârzia să coboare, de aceea călătorii își îndoîră sforțările. Vântul bătea cu putere și alătura cele două pânze de catarg. Simțiră câteva zguduiri. Bricul păru aproape să se ridice. Poate un braț mai mult ar fi fost de ajuns pentru a-l smulge din bancul de nisip.

— Helena! Mary! strigă Glenarvan.

Cele două femei veniră să-și unească forțele cu cele ale tovarășilor lor.

Se auzi un ultim zgomot al roții cu cricket.

Dar aceasta fu totul. Bricul nu se mișcă. Încercarea nu reușise. Refluxul începea și fu evident că, nici cu ajutorul vântului și al mării, acest echipaj redus nu-și putea despotmoli vasul.

Capitolul VI

În care canibalismul este tratat în mod teoretic

Primul mijloc de salvare încercat de John Mangles dăduse greș. Trebuiau, fără întârziere, să recurgă la un al doilea. Era evident că *Macquarie* nu putea fi despotmolit și nu mai puțin evident că singurul lucru de făcut era să părăsească vasul. Să aștepte la bord ajutoare întâmplătoare ar fi fost o nesocință și o nebunie. Mai înainte de sosirea foarte puțin probabilă a unei nave la locul naufragiului, *Macquarie* s-ar fi sfărâmat în bucăți. Viitoarea furtună sau numai o maree ceva mai agitată de vânturile din larg l-ar fi rostogolit pe nisip, l-ar fi sfărâmat, l-ar fi îmbucătat și i-ar fi împrăștiat sfărâmăturile. Înainte însă de această distrugere inevitabilă, John voia să ajungă la uscat.

Propuse deci să se construiască o plută destul de solidă pentru a putea duce pe coasta Zeelandei pasagerii și o suficientă cantitate de merinde.

Nu era timp de vorbit, ci de trecut la fapte. Lucrările au început, și erau foarte înaintate, când, din cauza întunericului, fu nevoie să se întrerupă.

Către opt seara, după cină, în timp ce lady Helena și Mary Grant se odihneau pe paturile lor din cabină, Paganel și amicii săi discutau, plimbându-se pe puntea bricului. Robert nu voise să-i părăsească. Acest copil viteaz asculta cu atenție, gata întotdeauna să-și ofere serviciile, pregătit pentru orice acțiune, oricât de periculoasă ar fi fost ea.

Paganel îl întrebă pe John Mangles dacă pluta nu putea să urmeze coasta până la Auckland, în loc să debarce pasagerii pe țărm.

John răspunse că navația era imposibilă cu un mijloc de transport atât de primitiv.

— Și ceea ce noi nu putem încerca pe plută, s-ar fi putut face cu barca bricului? întrebă Paganel.

— Da, la nevoie, răspunse John Mangles, dar cu condiția să se navigheze ziua și să se ancoreze noaptea.

— Prin urmare, ticăloșii care ne-au părăsit...

— Erau beți, răspunse John Mangles, și pe întunericul acela adânc, tare mi-e teamă să nu fi plătit cu viața fuga lor lașă.

— Cu atât mai rău și pentru ei, și pentru noi, răspunse

Paganel, căci această barcă ne-ar fi fost destul de folositoare.

— Ce să facem, Paganel? spuse Glenarvan. Și pluta ne va duce la țărm.

— Tocmai asta aş fi vrut să evit, răsunse geograful.

— Ei! O călătorie de douăzeci de mile cel mult! După cele ce am îndurat în pampas și de-a lungul Australiei, ce poate să ne mai sperie pe noi, niște oameni obișnuiți cu oboseala?

— Prietenii, răsunse Paganel, nu pun la îndoială nici curajul, nici îndrăzneala tovarășilor noștri. Douăzeci de mile! Asta nu înseamnă nimic în orice altă țară, afară de Noua Zeelandă. Să nu mă socotiți lipsit de îndrăzneală. Eu cel dintâi v-am tot târât de-a lungul Americii și de-a lungul Australiei. Dar acum, vă repet, orice este mai bine decât să ne aventurem în această țară primejdioasă.

— Orice este mai bine decât să te expui la pieire sigură pe o navă esuată, spuse și John Mangles.

— Dar de ce trebuie să ne temem atât de Noua Zeelandă? întrebă Glenarvan.

— Indigenii, răsunse Paganel.

— Indigenii! replică Glenarvan. Nu-i putem evita mergând de-a lungul coastei? De altfel, un atac al câtorva băştinași nu cred să constituie o problemă pentru zece europeni bine înarmați și hotărâți să se apere.

— Te înseli, răsunse Paganel ridicând capul, neozeelandezii formează triburi de temut, care luptă împotriva dominației engleze, se ridică contra cotropitorilor, îi înving adesea și îi și mănâncă.

— Canibali! strigă Robert. Canibali!

Apoi îl auziră șoptind aceste cuvinte:

— Sora mea! Doamna Helena!

— Nu-ți fie teamă, copilul meu! răsunse Glenarvan pentru a-l liniști pe băiat. Prietenul nostru Paganel exagerează.

— Nu exagerez nimic, răsunse Paganel. Robert a arătat că e un bărbat și de aceea eu îl tratez ca pe un bărbat, neascunzându-i adevărul. Neozeelandezii sunt cei mai cruzi, ca să nu zicem cei mai lacomi dintre antropofagi. Războiul e pentru ei doar o vânătoare după acel vânăt gustos care se cheamă om, și trebuie să mărturisim că e singurul război logic. Europenii își omoară dușmanii și îi îngroapă. Sălbaticii își omoară dușmanii și îi mănâncă și, după cum foarte bine a spus compatriotul meu Toussenel,

nu e o crimă mai mare să frigi un om după ce a murit, decât să-l omori când el vrea să trăiască.

— Paganel, răsunse maiorul, sunt multe de spus despre aceasta, dar acum nu este momentul. Logic sau nelogic, noi nu vrem să fim mâncăți. Dar cum se face că aceste obiceiuri de antropofagie nu au fost distruse de creștinism?

— Credeți că toți neozeelandezii sunt creștini? replică Paganel. E doar o mică minoritate și misionarii însăși sunt încă adesea victimele acestor sălbatici. Anul trecut reverendul Walkner a fost torturat cu o înfiorătoare cruzime. Maorii l-au spânzurat. Femeile i-au scos ochii; i-au băut sângele și i-au mâncat creierul. Și această crimă a avut loc la Opotiki, la câteva leghe numai de Auckland, cum s-ar zice sub ochii autoritaților britanice. Să știți, prieteni, că trebuieesc secole întregi ca să se schimbe natura omenească. Maorii au să rămână încă multă vreme canibali. Toată istoria lor e presărată cu astfel de fapte. Câte echipaje nu au masacrat și devorat, de la mateloții lui Tasman până la marinarii de pe *Hawes*! Și nu carnea oamenilor albi le-a deschis acest gust. Cu mult înainte de venirea europenilor, neozeelandezii își satisfăceau lăcomia prin uciderea altor oameni. Numeroși călători care au trăit în mijlocul lor au asistat la asemenea ospețe canibalice, unde se serveau comesenilor mâncăruri dintre cele mai alese, cum ar fi carne de femeie sau de copil.

— Ei, lasă poveștile astea, zise maiorul, le-a mai înflorit și imaginația călătorilor! Fiecăruia îi place să se laude cu ținuturile sălbatice din care a scăpat și cu stomacul indigenilor de care era gata să fie mistuit!

— Chiar admînând că este exagerat, răsunse Paganel, totuși există mărturia unor oameni demni de încredere, cum sunt misionarii Kendall, Madsen, căpitanii Dillon, d'Urville, Laplace și alții, și eu nu pot să nu cred în povestirile lor. Zeelandezii sunt cruzi din fire. La moartea șefilor lor sacrifică vieți omenești, crezând că prin aceste sacrificii micșorează mânia defunctului, care ar putea să lovească în cei vii, și că în același timp îi oferă servitorii pentru viața cealaltă. Dar cum ei îi mânâncă pe acești servitori după ce i-au masacrat, ești îndreptățit să crezi că la aceasta îi împinge mai mult stomacul decât superstiția.

— Cu toate acestea, spuse John Mangles, îmi închipui că și superstiția joacă un rol în scenele de canibalism. Și aceasta pentru că religia influențează asupra moravurilor.

— Bine, John. Răspunse Paganel. Ridici problema grea a originei antropofagiei. Ce i-a împins adică pe oameni să se mănânce unii pe alții? Religia? Foamea? Această discuție ar fi de prisos în acest moment. Pentru ce există canibalism? Chestiunea nu a fost încă rezolvată, dar există; fapt grav, de care avem destule motive să ne preocupăm.

Paganel spunea adevărul. Antropofagia a trecut în stare cronică în Noua Zeelandă ca și în insulele Fidji, sau în regiunea strâmtorii Torres. În aceste odioase obiceiuri, superstiția intervine evident, dar există canibali pentru că există perioade în care vânatul este rar și foamea mare. Sălbaticii au început să mănânce carne omenească pentru a-și potoli foamea. Apoi, preoții au reglementat și au sanctificat aceste groaznice obiceiuri. Prânzul a devenit astfel ceremonie. Iată explicația.

De altfel, pentru maori, nimic nu e mai firesc decât să se mănânce unii pe alții. Misionarii i-au întrebat adesea despre motivele pentru care se mănâncă unii pe alții. La aceste întrebări, șefii triburilor au răspuns că peștii mănâncă alți pești, câinii mănâncă oameni, oamenii mănâncă și ei câini, iar câinii se mănâncă între ei. În însăși teogonia lor, legenda povestește că un zeu a mâncat pe un altul. Cu asemenea precedent, cum să reziste îspitei de a mânca pe semenul tău?

În plus, neozeelandezii pretind că devorând un inamic mort, i se distrugе sufletul. Astfel, toate calitățile lui spirituale, puterea, curajul, valoarea care sălăsluiesc mai ales în creier sunt moștenite de cel care îl mănâncă. De aceea, la ospețele lor, creierul e considerat drept mâncarea cea mai aleasă.

Totuși, Paganel susținu, nu fără dreptate, că mai ales foamea ațâță la antropofagie. Nu numai pe sălbaticii din Oceania, ci și pe sălbaticii din Europa.

— Da, adăugă el, canibalismul a domnit multă vreme printre strămoșii popoarelor civilizate, și să nu luați aceasta în nume de rău, la scoțieni mai ales.

— Adevărat? spuse Mac Nabbs.

— Da, maiorule, reluă Paganel. Când citești anumite pagini din Sfântul Ieronim asupra Atticolilor din Scoția, vei vedea ce trebuie să gândești despre strămoșii dumitale. Și, fără a te duce dincolo de timpurile istorice, sub domnia reginei Elisabeta, în epoca în care Shakespeare se gândeau la al său Shylock, tâlharul scoțian Samuel Bean nu a fost executat pentru crimă

de canibalism? Ce motiv îl făcuse să mănânce carne omenească? Religia? Nu, foamea!

— Foamea? întrebă John Mangles.

— Foamea, răsunse Paganel, în special necesitatea pentru carnivor de a-și reface carnea și săngele prin azotul conținut în materiile animale. Cine vrea să fie puternic și activ trebuie să consume aceste alimente care refac mușchii. Atâtă vreme cât maorii nu vor fi membri ai „Societății vegetarienilor”, ei vor consuma carne și, drept carne, carne omenească.

— Pentru ce nu carne de animale? răsunse Glenarvan.

— Pentru că nu au animale, îi explică Paganel, și trebuie să se știe asta, nu pentru a-i scuza, ci pentru a explica obiceiurile lor de canibalism. Patrupedele, păsările chiar, sunt rare în această țară puțin ospitalieră. Astfel, maorii, încă din vremuri vechi, s-au hrănit cu carne omenească. Sunt chiar „anotimpuri pentru mâncat oameni”, după cum în țările civilizate sunt anotimpuri pentru vânătoare. Atunci încep marile hăituieli după vânat, adică marile războaie, și populații întregi sunt servite pe masa învingătorilor.

— Așadar, Paganel, zise Glenarvan, după dumneata antropofagia nu va dispare decât în ziua când oile, boii și porcii vor mișuna prin preriile Noii Zeelande.

— Evident, dragul meu, și o să mai trebuiască mulți ani până când maorii se vor dezobișnui de carnea zeelandeză pe care o preferă oricarei alte; e normal ca fiind să aibă aceleași gusturi ca și părinții lor. După cum spun ei, carnea asta ar avea gustul cărnii de porc, cu o savoare în plus. Cât despre carnea albă, le place mai puțin, deoarece albi pun sare în alimente și aceasta dă cărnii un gust deosebit, puțin apreciat de gastronomii cunoscători.

— Au gusturi rafinate! zise maiorul. Dar carnea asta, fie ea albă sau neagră, o mănâncă crudă, sau friptă?

— Ce vă mai interesează asta, domnule Mac Nabbs? se miră Robert.

— Cum să nu mă intereseze, băiete! răsunse cu multă seriozitate maiorul. Dacă trebuie să sfârșesc în dinții unui antropofag, aş prefera să fiu fript!

— De ce?

— Ca să fiu sigur că nu mă vor mâncă de viu.

— Bine, maiorule, dar dacă e vorba să fii fript de viu?

— Adevărul e că n-aș schimba una cu alta nici pentru o jumătate de coroană.

— Oricum, Mac Nabbs, dacă asta poate să-ți facă plăcere, adăugă Paganel, află că neozeelandezii nu mănâncă decât fripturi sau carne afumată. Sunt oameni evoluati. În ce mă privește, ideea de a fi mâncat nu-mi este prea plăcută. Să-ți termini existența în stomacul unui canibal e dezgustător.

— În fine, din toate acestea, zise John Mangles, rezultă că nu trebuie să cădem în mâinile lor.

— Da, noi sperăm, răsunse Paganel, dar ascultați ce vă spun eu: un sălbatic care a prins gustul cărnii de om va renunța cu greu la ea. Judecați voi însivă după aceste două fapte.

— Să le auzim, zise Glenarvan.

— Primul este raportat în Analele Societății Iezuiților din Brazilia. Un misionar întâlni într-o zi o bătrână braziliană foarte bolnavă. Nu mai avea de trăit decât câteva zile. Iezuitul îi predică adevărurile religiei creștine, pe care muribunda le acceptă fără cea mai mică împotrivire. Apoi, după ce-i oferise hrana sufletească, se gândi să-i hrănească și trupul și îi oferi adeptei sale câteva bunătăți europene. — „Vai de mine, răsunse bătrâna, stomacul meu nu poate suporta niciun fel de mâncare. Numai de un singur lucru mi-e poftă, dar, din păcate, nimeni aici n-are de unde să-mi aducă aşa ceva”. — „Ce-ai vrea să mănânci?” întrebă iezuitul. — „Ah fiule, aş vrea să mănânc o mâncă de copil! Ce-aș mai roade la oscioarele lui!”

— Oare or fi aşa de bune? întrebă Robert.

— A doua poveste o să-ți dea răspunsul la întrebarea ta, continuă Paganel. Într-o zi un misionar îl mustrează pe un canibal pentru obiceiul groaznic și potrivnic legilor lui Dumnezeu de a-i mânca pe semenii săi. — „Și pe deasupra, trebuie să fie și rea la gust!” adăugă el. — „Ah, părinte, răsunse sălbaticul, aruncând o privire lacomă către misionar, n-aveți decât să spuneți că e opriț de Dumnezeu, dar nu spuneți că nu-i bună! Dac-ați fi gustat și dumneavoastră!...”

Capitolul VII

Călătorii acostează în sfârșit la țărmul de care ar fi trebuit să se ferească

Cele povestite de Paganel erau adevărate. Faptul că neozeelandezii erau primejdioși nu putea fi pus la îndoială, și debarcarea era de-a dreptul

periculoasă. Dar de sute de ori mai mare să fi fost acest pericol și tot trebuia înfruntat. John Mangles simțea nevoia să părăsească fără întârziere acest vas ce era sortit unei distrugeri apropiate. Între două primejdii, dintre care una sigură, cealaltă numai probabilă, nu mai era posibilă nicio ezitare. Și nu se prea puteau bizui pe norocul de a fi culeși de vreo navă; *Macquarie* nu era pe drumul navelor ce se îndreptau spre Noua Zeelandă. Acestea merg sau mai la nord, la Auckland, sau mai la sud, la New Plymouth. Naufragiul se întâmplase tocmai între aceste două puncte, în partea pustie a țărmurilor lui Ika-na-Maul. Coastă rea și periculoasă. Vasele o evitau cu grijă. Dacă vântul le aducea din întâmplare pe acolo, se îndepărtau imediat în mare grabă.

— Când pornim? întrebă Glenarvan.

— Mâine dimineață, la ora zece, răsunse John Mangles. Mareea va începe să crească și ne va duce la țărm.

A doua zi, 5 februarie, la ora opt, pluta fu terminată. John pusese în realizarea ambarcațiunii toată grijă. Vela catargului care servise la scufundarea ancorelor nu putea să ajungă pentru transportarea pasagerilor și a marinariilor. Trebuia un vehicul solid, cu cârmă, capabil să reziste pe mare la o navigație de nouă mile. Numai catargele puteau procura materialele necesare pentru construcția lui.

Wilson și Mulrady porniră la lucru. Greementul fusese tăiat la înălțimea pânzelor și, sub loviturile de topor, marea catarg, retezat de la bază, căzu peste parapetul tribordului, care părâi sub greutatea lui. *Macquarie* se găsi acum despuiat ca un ponton.

Coloana, arborele și arboretul fură tăiate cu ferăstrăul în bucăți potrivite. Principalele piese ale plutei pluteau. Le îmbinăra cu sfărâmăturile catargului mare și toate fură legate de o duzină de butoaie goale, care trebuiau să țină ambarcațiunea deasupra apei.

Pe această primă temelie, bine îmbinată, Wilson pusese un fel de dușumea cu spații libere, făcută din grătarele ce acopereau scările de pe puntea care ducea înăuntrul vasului. Valurile puteau deci să treacă pe plută, fără să rămână pe ea, și pasagerii puteau fi feriți astfel de umezeală. De altfel, butoaiele de apă, solid prinse, formau un fel de brâu circular, care apăra puntea de talazurile mari.

În acea dimineață, John, constatănd că vântul e favorabil, puse să se instaleze în mijlocul ambarcațiunii, în chip de catarg, verga rândunicii. Fu

susținută de odgoane și prevăzută cu o pânză improvizată. O vâslă lată permitea cârmuirea ambarcațiunii, dacă vântul i-ar fi dat o viteză suficientă.

Pluta, construită în cele mai bune condiții, putea să reziste zguduirilor valurilor. Dar va putea fi oare condusă? Va putea atinge coasta dacă vântul se va schimba? Aceasta era întrebarea. La ora nouă începu încărcarea.

Mai întâi fură îmbarcate merindele în cantitate suficientă pentru a ajunge până la Auckland, căci nu trebuiau să se bizuie pe produsele acestui pământ sterp.

Bucătăria specială a lui Olbinett oferi ceva carne conservată, rămasă din proviziile cumpărate pentru călătoria vasului *Macquarie*. Mai nimic însă. Trebuie să ia din alimentele obișnuite de pe bord: pesmeți marinărești de proastă calitate și două butoaie de pește sărat. Olbinett era jenat de faptul că trebuie să recurgă la aceste alimente grosolane.

Proviziile fură depozitate în lăzi ermetic închise, apoi coborâte și legate cu puternice odgoane la baza catargului improvizat. Puseră de asemenea, la loc sigur, armele și munițiile. Din fericire, călătorii erau bine înarmați cu carabine și revolve.

Fu debărcată și o ancoră pentru cazul când, neputând atinge țărmul în timpul unei singure maree, ar fi fost forțați să ancoreze în larg.

La ora zece, fluxul începu să se facă simțit. Briza sufla de la nord-vest. Ușoare valuri unduiau pe suprafața mării.

— Suntem gata? întrebă John Mangles.

— Totul este pregătit, căpitane, răsunse Wilson.

— Îmbarcarea! comandă John.

Lady Helena și Mary Grant coborâră pe o scară grosolană de pilot și se așezară la piciorul catargului, pe lăzile de alimente, lângă care veniră și tovarășii lor. Wilson luă în mâna cârma. John se așeză la murele velei și Mulrady tăie legătura care ținea pluta lângă bric.

Distanța până la țărm era destul de mică. O barcă mânătată de vâsle bune ar fi străbătut cele nouă mile în vreo trei ore. Cu pluta, însă, era mai greu. Pânza fu desfășurată și ambarcațiunea porni în direcția țărmului, sub îndoita acțiune a mareei și a vântului. Dacă vântul ținea, puteau ajunge la țărm într-o singură maree. Dar dacă briza se liniștea, refluxul ar fi fost mai puternic și ar fi trebuit să ancoreze pentru a aștepta mareea următoare. Grea problemă, ce nu înceta să-l preocupe pe John Mangles.

Speră cu toate acestea să reușească. Vântul se înțețea. Fluxul începând la ora zece, trebuiau să acosteze la ora trei, căci era nevoie să arunce ancora sau să se lase tărâți în larg de reflux.

Începutul traversării fu fericit. Puțin câte puțin, vârfurile negre ale stâncilor și covorul galben al bancurilor de nisip dispărură sub valuri și flux. Atenția și îndemânarea trebuiau dublate, pentru a evita stâncile submarine și a conduce o ambarcațiune care asculta greu de cărmă și care putea fi deci ușor abătută din drum.

La amiază mai aveau încă cinci mile până la țărm. Cerul destul de senin permitea să se distingă principalele forme de relief ale coastei, în nord-est se ridica un munte înalt de două mii cinci sute de picioare. Muntele se profila la orizont într-un câmp ciudat și silueta sa se asemăna cu profilul unui cap de maimuță ce se strâmbă cu grumazul întors. Aceasta era Pirongia, situată exact, după hartă, pe paralela 38.

La ora douăsprezece și jumătate, Paganel observă că toate stâncile de la suprafața apei dispăruseră sub fluxul care creștea.

— Afară de una, răspunse lady Helena.

— Care, doamnă? întrebă Paganel.

— Acolo, răspunse lady Helena, arătând un punct negru la o milă depărtare.

— Într-adevăr, răspunse Paganel. Să-i însemnăm poziția, pentru a nu da peste ea, căci mareea nu va întârzia să o acopere.

— Este chiar în dreptul culmii de nord a muntelui, spuse John Mangles. Wilson, vezi să o ocolești.

— Da, căpitane, răspunse matelotul, apăsând cu toată greutatea sa pe marea vâslă dinapoi.

Într-o jumătate de oră parcurseseră o jumătate de milă. Dar, lucru curios, punctul negru rămânea mereu deasupra valurilor.

John îl privea cu atenție și, pentru a-l observa mai bine, împrumută luneta de la Paganel.

— Nu este o stâncă, spuse el după un moment de cercetare. Este un obiect plutitor care urcă și coboară odată cu valurile.

— Nu este vreo bucată din catargul vasului nostru? întrebă lady Helena.

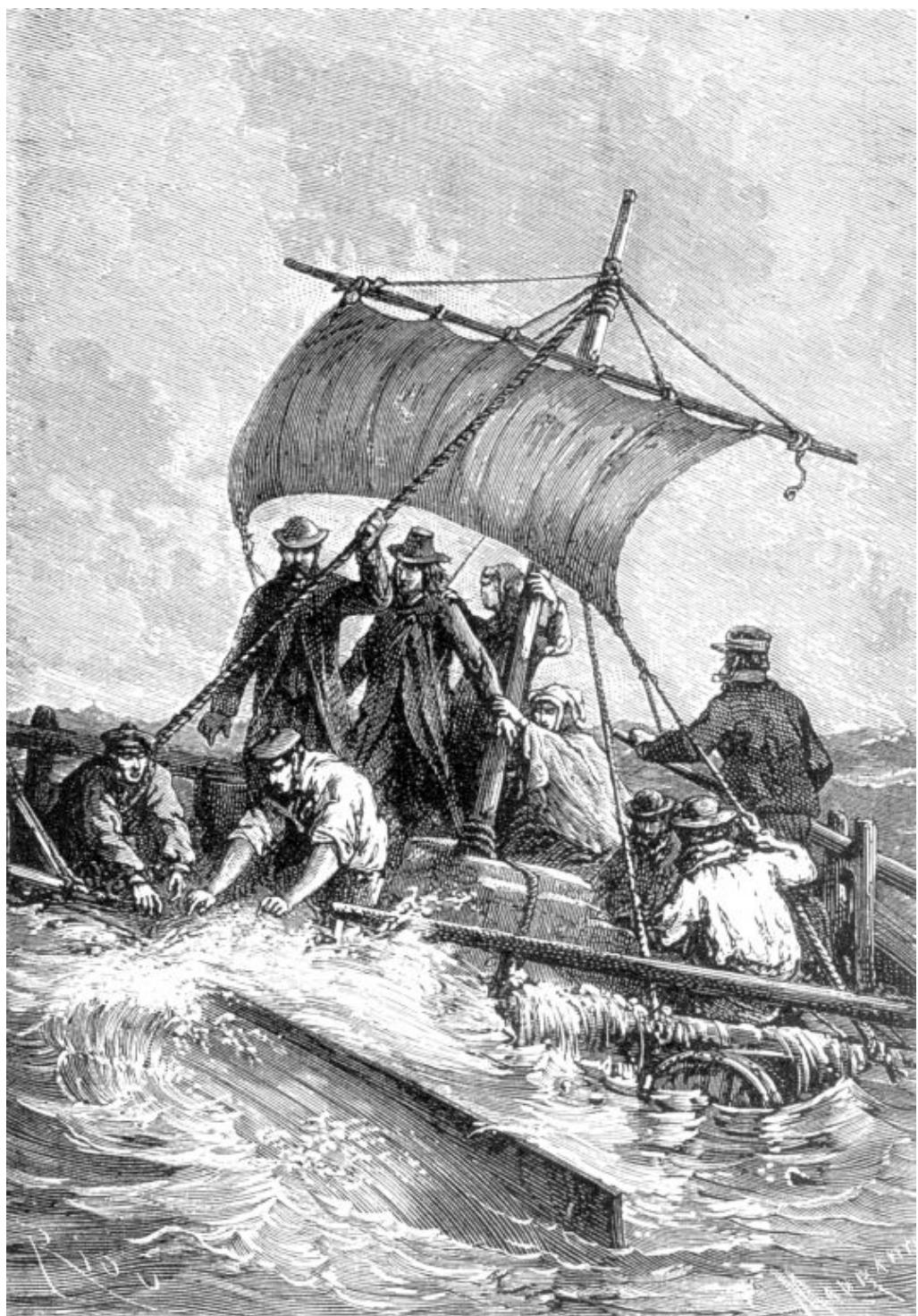
— Nu, răspunse Glenarvan, nicio sfărâmătură n-ar fi putut ajunge atât de departe de vas.

— Așteptați! strigă John Mangles. O recunosc, este barca!

— Barca bricului! spuse Glenarvan.
— Da, milord. Barca bricului, cu fundul în sus!
— Nenorociții! strigă lady Helena. S-au încat!
— Da, milady, răspunse John Mangles, și trebuiau să se încece, căci în mijlocul acestor stânci, pe o mare agitată și pe un întuneric deplin, mergeau la o moarte sigură.

Câteva clipe, pasagerii rămaseră tăcuți. Priveau ușoara ambarcațiune care se aprobia. Fără îndoială că se răsturnase la patru mile de țărm și niciunul dintre cei care erau acolo nu se salvase.

— Barca ne-ar putea fi de folos, spuse Glenarvan.
— Aveți dreptate, răspunse John Mangles. Îndreaptă-te spre ea, Wilson. Direcția plutei fu schimbată, dar briza deveni mai slabă din ce în ce și ajunseră la ambarcațiune abia după două ore.
Mulrady, aflat în față, pară izbitura și barca răsturnată alunecă de-a lungul bordului.
— Goală? întrebă John Mangles.
— Da, căpitane, răspunse marinarul, goală și cu pereții găuriți. N-o vom putea folosi.
— Nu ne-ar putea totuși servi la ceva? întrebă Mac Nabbs.

— La nimic, răsunse John Mangles. Este o epavă bună de foc.

— Îmi pare rău, spuse Paganel, căci acest „you-you” ne-ar fi putut duce până la Auckland.

— Trebuie să ne resemnăm, domnule Paganel, vorbi John Mangles. De altfel, pe o mare aşa de agitată, prefer pluta noastră în locul acestei bărci costelive. N-a trebuit decât o slabă izbitură pentru a o face bucăți! Deci, milord, nu mai avem nimic de făcut aici.

— Putem pleca oricând vrei, John, spuse Glenarvan.

— La drum, Wilson, reluă Tânărul căpitan. Spre țărm!

Fluxul trebuia să crească timp de aproape încă o oră. Putură străbate o distanță de două mile. Dar briza încetă aproape de tot și păru chiar că are o anumită tendință de a bate dinspre uscat. Pluta rămase nemîșcată. Curând începu să se îndrepte spre larg, împinsă de reflux. John nu ezită nicio secundă.

— Ancorează! strigă el.

Mulrady, pregătit pentru executarea acestui ordin, lăsa ancora să cadă la o adâncime de şapte metri. Strânseră pânza improvizată și luară măsuri pentru o aşteptare mai îndelungată.

Mareea nu mai revenea înainte de ora două noaptea, dar fiindcă John Mangles nu voia să navigheze pe întuneric, pluta rămase ancorată până la ora cinci dimineață.

Hula destul de puternică ridica valurile și părea că le duce spre țărm, printr-o mișcare continuă. Aflând că vor petrece întreaga noapte la bord, Glenarvan îl întrebă pe John de ce nu profită de valuri pentru a se apropiă de coastă.

— Milord, răsunse Tânărul căpitan, vă lăsați înșelat de o iluzie optică. Valurile nu merg, cu toate că dau această impresie. Este o legănare a moleculelor lichide. Nimic mai mult. Aruncați o bucată de lemn în mijlocul acestor valuri și veți vedea că va rămâne pe loc atâtă timp cât refluxul nu se va face simțit. Nu ne mai rămâne decât să avem răbdare.

— Şi să cinăm, adăugă maiorul.

Olbinett scoase dintr-o ladă câteva bucăți de carne uscată și vreo zece-doisprezece pesmeți. Cu toate că cina era săracă, ea fu primită cu voie bună chiar și de către călătoarele cărora legănările neplăcute ale mării le cam tăiaseră pofta de mâncare. Într-adevăr, mișcările plutei ce ținea piept valurilor, zguduind cablul, erau de o violență obosită. Ambarcațiunea,

aruncată de colo până colo de talazuri scurte și neregulate părea că este izbită în mod continuu de creasta unei stânci submarine. Frânghia era întinsă la maximum și, din jumătate în jumătate de oră, John o lăsa să se mai desfășoare cu un metru. Fără aceste măsuri de precauție, desigur că funia s-ar fi rupt și pluta, lăsată în voia ei, s-ar fi pierdut în larg.

Temerile lui John erau ușor de înțeles, căci sau parâma se putea rupe, sau ancora putea să se desprindă de fund. În ambele cazuri, primejdia era aceeași.

Noaptea se aprobia. Discul soarelui, turtit, roșu ca sângele, dispărerea la orizont. Ultimele fâșii de apă străluceau la asfințit și sclipeau ca niște pânze de argint lichid. În acea parte, totul era numai cer și apă, în afară de un punct foarte ușor de distins, carcasa vasului, nemîșcată pe bancul de nisip. Amurgul se lăsa repede. În curând, uscatul care mărginea orizontul la est și nord se topi în noapte.

Nu putea fi o situație mai îngrijorătoare decât a acestor naufragiați pierduți în întuneric, pe o plută strâmtă. Unii atipiră într-o amorteaală prietică viselor rele. Cei mai mulți nu putură să doarmă nici măcar o oră. În zorii zilei, toți erau istoviți de oboseală.

Odată cu fluxul, vântul începu dinspre larg. Era ora șase dimineață. Timpul trecea. John dădu dispozitii pentru întinderea pânzei. Ordonă ridicarea ancorei, care, sub zguduirile cablului, se înfipsează adânc în nisip. Fără cabestan, chiar cu scripetele pe care Wilson îl instală, îi fu imposibil să o smulgă.

O jumătate de oră încercă zadarnic.

John, nerăbdător să întindă pânza, tăie odgonul, părăsindu-și astfel ancora și luându-și orice posibilitate de ancorare în caz de nevoie, dacă mareea nu i-ar fi purtat până la țărm. Dar nu voia să întârzie mai mult. Cu o lovitură de topor lăsa pluta în voia vântului; ajutată de curent, pluta înainta cu două noduri pe oră.

Pânza fu desfășurată. Pluteau ușor spre uscatul care se estompa în mase cenușii pe cerul luminat de răsăritul soarelui. Stâncile fură ocolite cu îndemânare. Dar sub briza ce bătea dinspre larg, ambarcațiunea nu părea să se aprobie de mal.

Câte greutăți pentru a atinge această Nouă Zeelandă, pe care era atât de periculos să acostezi!

Cu toate acestea, la ora nouă, uscatul se afla la mai puțin de o milă. Stâncile submarine ieșeau acum din apă ca niște țepi de arici. Trebuiau să găsească un loc prielnic de acostare. Briza se muie încetul cu încetul și apoi încetă. Pânza slăbită lovea catargul, clătinându-l. John puse să o strângă. Pluta era împinsă spre țărm numai de flux. Fucuși²⁷ mari le întârziau și mai mult înaintarea.

La ora zece, John se văzu aproape stând pe loc, la șase sute de metri de țărm. Nu mai avea nicio ancoră de scufundat. Pluta urma deci să fie din nou împinsă spre larg de reflux. John, cu mâinile crăpătate, cu inima frământată de neliniște, aruncă o privire îngrozită spre țărmul la care nu puteau ajunge.

Din fericire – din fericire de astă dată – se produse o izbitură și pluta se opri deodată. Se împotmolise în timpul refluxului într-un banc de nisip, la cincizeci și cinci de metri departe de țărm.

Glenarvan, Robert, Wilson, Mulraday sărără în apă. Pluta fu fixată solid cu odgoane de stâncile din apropiere și călătoarele, purtate pe brațe, ajunseră pe uscat fără să-și fi udat nici măcar o cută a rochilor, în curând, cu toții, cu arme și merinde, puseră definitiv piciorul pe această temută coastă a Noii Zeelande.

Capitolul VIII

Evenimentele la zi în țara în care se aflau călătorii

Glenarvan ar fi voit, fără a mai pierde o clipă, să se îndrepte spre Auckland de-a lungul coastei. Dar, chiar de dimineață, cerul se acoperise cu nori grei, și, către ora unsprezece, după debarcare, vaporii se transformară într-o ploaie puternică. De aici imposibilitatea de a porni și necesitatea de a căuta un adăpost.

Wilson descoperi la timp o grotă săpată de mare în rocile de bazalt ale țărmului. Călătorii se refugiară acolo, cu armele și proviziile lor. Găsiră înăuntru o întreagă recoltă de iarbă de mare, îngrămadită de valuri și uscată între timp. Era un aşternut natural, pe care îl întrebuițără cum putură mai bine. Îngrămadiră la intrarea peșterii câteva bucăți de lemn pe care le aprinseră și fiecare se putu astfel zvântă.

John spera ca durata acestei ploi diluviene să fie în raport invers cu tăria ei. Dar nu fu tocmai așa. Trecuă ore întregi fără ca cerul să se însenineze câtuși de puțin. Către amiază, vijelia spori și mai mult. Această piedică ar fi

scos din sărite pe cel mai răbdător om. Dar ce puteau face? Ar fi fost o nebunie să pornești fără vreun vas rezistent, pe o asemenea furtună. De altfel, numai câteva zile ar fi fost suficiente spre a ajunge la Auckland și, dacă nu interveneau indigenii, o întârziere de douăsprezece ore nu putea să dăuneze cu nimic expediției.

În timpul acestei opriri forțate, conversația se abătu asupra incidentelor din războiul al cărui teatru era Noua Zeelandă. Dar, pentru a înțelege și judeca gravitatea împrejurărilor în mijlocul căror se găseau aruncați naufragiații de pe Macquarie, trebuie să cunoaștem istoricul luptei care însângeră atunci insula Ika-na-Maul.

De la sosirea lui Abel Tasman în strâmtoarea Cook, la 16 decembrie 1642, neozeelandezii, adesea vizitați de corăbiile europene, rămăseseră liberi în insulele lor independente. Numai misionarii, stabiliți în diverse puncte, aduceau acestor ținuturi noi binefacerile civilizației și unii dintre ei, mai ales anglicanii, îi pregăteau pe șefii zeelandezi să se supună Angliei. Aceștia, cu dibăcie înselați, semnară o scrisoare adresată reginei Victoria, prin care îi cereau protecție. Dar cei mai clarvăzători presimțiră prostia acestei intervenții, și unul dintre ei, după ce aplică pe scrisoare imaginea tatuajului său, spuse aceste profetice cuvinte: „Din acest moment ne-am pierdut țara; ea nu mai este a noastră. În curând, străinul va veni să pună mâna pe ea și noi vom fi robii lui”.

Într-adevăr, la 29 ianuarie 1840, coverta *Herald* sosea în Golful Insulelor, la nord de Ika-na-Maul. Căpitanul de vas Hobson debarcă în satul Korora-Reka. Toți locuitorii fură invitați să vină în biserică protestantă. Aci se dădu citire împăternicirii pe care căpitanul Hobson o primise de la regina Angliei.

La 5 ianuarie următor, principalii șefi zeelandezi fură chemați la rezidentul englez, în satul Paia. Căpitanul Hobson căuta să obțină supunerea lor, spunându-le că regina trimisese trupe și vase pentru a-i proteja, că drepturile lor vor fi garantate și că libertatea lor rămâne neștirbită. Totuși, proprietățile lor trebuiau să aparțină reginei Victoria, căreia ei erau obligați să le vândă.

Majoritatea șefilor, găsind protecția prea scumpă, refuzară să consimtă la aceasta. Dar promisiunile și darurile avură mai multă putere asupra lor decât marile cuvinte ale căpitanului Hobson și luarea în posesie fu astfel îndeplinită.

Dar ce se mai întâmplase pe urmă, din acest an 1840 până în ziua când *Duncan* părăsise golful Clyde? Nimic care să nu fie știut de Paganel, gata să povestească totul tovarășilor săi.

— Doamnă, răsunse el la întrebările Helenei, vă voi repeta ceea ce am avut prilejul să vă mai spun, anume că neozeelandezii formează o populație curajoasă, care, după ce a cedat într-un moment, rezistă pas cu pas cotropirii englezesti. Triburile de maori sunt organizate ca vechile clanuri ale Scoției. Câteva mari familii recunosc un șef care de obicei ține ca toți ceilalți să-i acorde un mare respect. Oamenii acestei rase sunt mândri și viteji, unii din ei înalți, cu părul întins, asemănător maltezilor sau evreilor din Bagdad, ceilalți mai scunzi, îndesați, asemănători cu mulatrii. Toți însă sunt robusti, disprețuitori și războinici. Au avut un șef vestit, numit Hiht, un adevărat Vercingetorix. Nu vă veți mira deci dacă războiul cu englezii nu se mai sfârșește pe insula Ika-na-Maul, căci aici se află vestitul trib Waikato, pe care William Thompson îl îndeamnă să lupte pentru apărarea pământurilor lor.

— Dar englezii, întrebă John Mangles, nu sunt oare stăpâni pe principalele puncte ale Noii Zeelande?

— Fără îndoială, dragul meu John, răsunse Paganel. După ce căpitanul Hobson a devenit guvernator al insulei, s-au fondat încetul cu încetul, între anii 1840 și 1862, nouă colonii în cele mai prielnice puncte ale ținutului; patru în insula de nord, provinciile Auckland, Taranski, Wellington și Hawkes-Bay, cinci în insula de sud: provinciile Nelson, Mariborough, Canterbury, Otago și Southland, care aveau la 30 iunie 1864 o populație totală de o sută optzeci de mii trei sute patruzeci și șase de locuitori. Se ridicară în toate părțile importante orașe comerciale. Când vom ajunge la Auckland veți putea să admirăți fără nicio rezervă acest Corint al Sudului, care domină un istm strâmt, aruncat ca o punte peste Oceanul Pacific și care numără până acum douăsprezece mii de locuitori. La vest, New-Plymouth; la est, Ahuhiri; la sud, Wellington. Sunt orașe înfloritoare și pline de viață. În insula Tawai-Punamu nu veți ști ce să admirăți mai mult între Nelson, această grădină a Noii Zeelande, Pieton pe strâmtarea lui Cook, Christchurch, Invercargill și Dunedin în bogata provincie Otago, unde mișună căutătorii de aur veniți din lumea întreagă. Și remarcăți că nu este vorba aici de reuniunea mai multor bordeie păcătoase, de o aglomerare de familii sălbatrice, ci de orașe adevărate, cu porturi, catedrale, bănci, docuri,

grădini botanice, muzeu de istorie naturală, societăți de acclimatizare, jurnale, spitale, instituții de binefacere, institute de filosofie, cluburi, societăți corale, teatre și palate de expoziție universală, nici mai mult nici mai puțin ca la Paris sau Londra! Și dacă memoria îmi este credincioasă, în 1865, chiar în acest an, și poate chiar în momentul când vă vorbesc, sunt expuse în țara aceasta de antropofagi produsele industriale ale lumii întregi.

— Cum, deși se face război cu indigenii? întrebă lady Helena.

— Englezilor, doamnă, nu le pasă prea mult de un război, răsunse Paganel. Se luptă și în același timp fac și expoziții. Asta nu-i deranjează câtuși de puțin. Construiesc chiar căi ferate, sub focurile de pușcă ale neozeelandezilor. În provincia Auckland, linia ferată către Drury și cea către Mere-Mere trec prin principalele puncte ocupate de răsculați. Probabil că mecanicii și fochiștii trebuie să tragă și focuri de armă, în timp ce conduc trenul.

— Dar care este situația acestui război care nu se mai termină? întrebă John Mangles.

— Iată sunt șase luni de când am părăsit Europa, răsunse Paganel. Nu pot săti ce s-a mai întâmplat după plecarea noastră, în afară de câteva fapte pe care le-am citit în jurnalele din Maryboroug și din Seymour în timpul traversării Australiei. În acel timp se băteau cu înversunare în insula Ika-na-Maul.

— Și când a început acest război? spuse Mary Grant.

— Vrei să spui „reînceput”, draga mea Miss, răsunse Paganel, căci prima răscoală a avut loc în 1845. Războiul a început către sfârșitul lui 1863, dar maorii se pregăteau să scuture jugul dominației engleze cu mult mai înainte. Partidul național al indigenilor întreținea o vie propagandă pentru a ajunge la alegerea unui șef maor. Ei voiau să aleagă rege pe bătrânul Potato, iar satul său situat între fluviile Waikato și Waipa să devină capitala nouului regat. Acest Potato nu era decât un bătrân, mai mult viclean decât îndrăzneț, dar el avea un prim-ministru energetic și intelligent, un descendant al tribului Ngatihaaus, care înainte de ocupația străină locuia pe istmul Auckland. Acest ministru, numit William Thompson, deveni sufletul războiului de independență. El organiză cu pricere trupele de maori. Sub îndemnul său, un șef din Taranaki reuși să adune toate triburile dezmembrate în vederea aceluiași scop; un alt șef din Waikato formă

asociația „Land-League”²⁸, o adevărată ligă a binelui public, destinată să împiedice pe indigeni să-și vândă pământurile guvernului englez. Jurnalele britanice începură să dea pe față aceste simptome alarmante și guvernul se îngrijoră serios de activitatea acestei „Land-League”. Pe scurt, spiritele erau puse în mișcare, mina gata să explodeze. Nu lipsea decât scânteia sau mai curând ciocnirea celor două interese.

— Și această ciocnire?... întrebă Glenarvan.

— Avu loc în anul 1860, răsunse Paganel, în provincia Taranaki, pe coasta de sud-vest a insulei Ika-na-Maul. Un indigen avea vreo șase sute de pogoane de pământ în apropierea lui New-Plymouth. Îl vându guvernului englez. Dar când hotarnicii se prezentără pentru măsurarea terenului vândut, șeful Kingi protestă și în luna martie ridică pe cele șase sute de pogoane în litigiu o tabără încunjurată de îngrădituri înalte și puternice... Câteva zile mai târziu, colonelul Gold, în fruntea trupelor sale, cucerî această tabără. În aceeași zi fu tras primul foc al războiului național.

— Sunt numeroși maorii? întrebă John Mangles.

— Această populație a fost destul de redusă de un secol încă, răsunse geograful. În 1769 Cook a apreciat-o la patru sute de mii de locuitori. În 1845, recensământul Protectoratului indigen o coborî la o sută nouă mii. Masacrele civilizatorilor, bolile și alcoolul i-au decimat însă; dar în cele două insule rămân încă nouăzeci de mii de băstinași, dintre care treizeci de mii de războinici, care vor ține mult timp piept trupelor europene.

— A reușit până astăzi revolta? întrebă lady Helena.

— Da, doamnă, și însăși englezii au admirat adesea curajul neozeelandezilor. Aceștia fac un război de gherilă. Hărțuiesc, se aruncă asupra micilor detașamente, jefuiesc domeniile coloniștilor. Generalul Cameron nu prea se simțea bine în aceste campanii, în care trebuia să răscolească toate tufișurile. În 1863, după o lungă și sângeoroasă luptă, maorii au ocupat o întinsă poziție fortificată în partea muntoasă a lui Waikato, la capătul unui sir de dealuri abrupte, încunjurate de trei linii de apărare. Preoții lor au chemat întreaga populație indigenă să-și apere țara și să lupte pentru exterminarea albilor nepoftiți, „pakeki”, cum îi numesc ei. Trei mii de englezi se pregăteau de luptă sub ordinele generalului Cameron. După uciderea căpitanului Sprent li se ordonase să nu-i cruce deloc pe maori. Avură loc bătălia sângeoroase. Câteva durară chiar nouăsprezece ore,

fără ca maorii să cedeze tunurilor europene. Îndrăznețul trib Waikato, sub ordinele lui William Thompson, forma nucleul armatei independente. Acest general indigen comanda la început două mii cinci sute de războinici, mai târziu opt mii. Supușii căpeteniilor Shongi și Heki, doi șefi de temut, îi veniră în ajutor. Femeile luară parte și ele la acest război, suferind cele mai cumplite lipsuri. Dar cel ce are dreptate nu are totdeauna și armele cele mai bune. După lupte grele, generalul Cameron reuși să supună districtul Waikato, dar nu găsi decât un ținut pustiu: maorii fugiseră în toate părțile. Se petrecu admirabile fapte de vitejie. Patru sute de maori închiși în fortăreața Orakan, asediați de o mie de englezi sub ordinele generalului Carey, fără hrană și fără apă, refuzară să se predea. Apoi, într-o zi, în plină amiază, ei își croiră drum prin al patruzecelea regiment care fu decimat și se refugiară în regiunile mlăștinoase.

— Și supunerea districtului Waikato a pus capăt acestui război săngeros? întrebă John Mangles.

— Nu, prietene, răspunse Paganel. Englezii au hotărât să pornească asupra provinciei Taranakai și să asedieze Mataitawa, fortăreața lui William Thompson. Nu o vor cucerî însă decât cu mari pierderi. În momentul în care părăseam Parisul, am auzit că guvernatorul și generalul acceptaseră supunerea tribului Taragana și că le lăsau trei sferturi din pământurile lor. Se spunea de asemenea că principalul șef al rebelilor, William Thompson, se gândeia să se predea, dar jurnalele australiene n-au confirmat această știre; dimpotrivă. Este deci probabil ca în acest moment rezistența să se organizeze cu o putere sporită.

— Și după părerea dumitale, Paganel, spuse Glenarvan, teatrul de luptă e acum în provinciile Taranakai și Auckland?

— Așa cred.

— Chiar această provincie în care ne-a aruncat naufragiul lui *Macquarie*?

— Întocmai. Noi am pus piciorul pe pământ la câteva mile mai sus de portul Kawhia, unde cred că fâlfâie încă steagul național al maorilor.

— Atunci ar fi bine să urcăm către nord, spuse Glenarvan.

— Într-addevăr, ar fi mai bine, se încovoia Paganel. Neozeelandezii sunt porniți împotriva europenilor și mai ales contra englezilor. Este bine deci să evităm o întâlnire cu dânsii.

— Poate vom întâlni vreun detașament de trupe europene? spuse lady Helena. Ar fi un mare noroc.

— S-ar putea, doamnă, răspunse Paganel, dar eu nu sper. Detașamentele izolate nu se pot aventura în câmpii, când cel mai mic tufiș, cel mai firav mărăciniș poate ascunde un pușcaș îndemânic. Nu pun bază deloc pe o escortă de soldați din al patruzecelea regiment. Câteva misiuni s-au stabilit însă pe coasta de vest, pe care o vom urma, și vom putea parurge ușor etapele de la una la alta, până la Auckland. Mă gândesc să urmăm drumul pe care l-a parcurs și Hochstetter, adică urmând cursul lui Waikato.

— Aceasta era un călător, domnule Paganel? întrebă Robert Grant.

— Da, băiatule, era un membru al Comisiei științifice, îmbarcate în anul 1858 pe bordul fregatei austriace Novara, pentru o călătorie în jurul lumii.

— Domnule Paganel, întrebă Robert, ai cărui ochi se aprindeau la gândul marilor expediții geografice, Noua Zeelandă are călători celebri ca Burke și Stuart în Australia?

— Cățiva, copile, ca doctorul Hooker, profesorul Brizard, naturaliștii Dieffenbach și Julius Haast, dar cu toate că mulți dintre ei au plătit cu viața primejdioasa lor pasiune, sunt mai puțin cunoscuți decât călătorii australieni sau africani.

— Și dumneata cunoști povestea lor? întrebă Tânărul Grant.

— Vezi bine, băiatul meu, și cum mi se pare că arzi de dorință să știi tot atât și mine, ți-o voi spune.

— Mulțumesc, domnule Paganel, vă ascult.

— Și noi de asemenea vă ascultăm, spuse lady Helena. Nu e prima oară când timpul rău ne silește să ne instruim. Vorbește pentru toată lumea, domnule Paganel.

— La ordinele dumneavoastră, doamnă, răspunse geograful, dar povestea mea nu va fi lungă. Nu e vorba aici de acei îndrăzneți descoperitori care luptau cot la cot cu minotaурul australian. Noua Zeelandă este o țară prea puțin întinsă pentru a se apăra contra cercetărilor omului. Eroii mei nu au fost călători propriu-zis, ci simpli turiști, victime ale celor mai prozaice accidente.

— Și cum se numesc? întrebă Mary Grant.

— Geometrul Witcombe și Charlton Howitt, acela care a găsit rămășițele lui Burke în memorabila expediție pe care v-am povestit-o în timpul popasului nostru de pe malul Wimerrei. Witcombe și Howitt comandau fiecare două expediții în insula Tawai-Punamu. Amândoi au plecat de la Christchurch în primele luni ale lui 1863, pentru a descoperi trecătorile

existente în munții de la nordul provinciei Canterbury. Howitt, străbătând lanțul de munți la granița de nord a provinciei, își stabili cartierul general pe lacul Brunner. Witcombe, dimpotrivă, găsi în valea Rakaia o trecere care ducea la est de muntele Tyndall. Witcombe avea ca tovarăș de drum pe Jacob Louper, care a publicat apoi în *Lyttleton-Times* povestea călătoriei și a catastrofei. După câte îmi amintesc, la 22 aprilie 1863, cei doi exploratori se găseau la marginea unui ghețar de unde izvorăște Rakaia. Ei se suiră până în vârful muntelui, căutând noi treceri. A doua zi, Witcombe și Louper, sfârșiți de oboseală și frig, poposiră pe zăpadă la patru mii de picioare deasupra nivelului mării. Timp de șapte zile rătăciră prin munți, prin fundul văilor, ai căror pereți abrupti nu le permiteau nicio ieșire. Adesea fără foc, uneori fără hrană, cu zahărul transformat în sirop, cu pesmeții într-o pastă umedă, cu hainele și cu păturile udate de ploaie, chinuiți de insecte, parurgeau totuși în unele zile câte trei mile, iar în altele abia câștigau două sute de iarzi. În sfârșit, la 29 aprilie, dădură peste o colibă de maori și în grădină găsiră câteva grămăjoare de cartofi. Aceasta fu ultima masă pe care cei doi prieteni o luară împreună. Seara ajunseră la malul mării, aproape de gura fluviului Taramako. Trebuiau să treacă pe malul său drept pentru a se îndrepta spre nord, către fluviul Grey. Taramako era adânc și lat. Louper, după o oră de căutare, găsi două bărci stricate, pe care le repară și le legă una de alta. Către seară cei doi călători se îmbarcară. Dar abia ajunseră la mijlocul curentului și bărcile se și umplură de apă. Witcombe se aruncă înnot și se întoarse către malul stâng. Jacob Louper, care nu știa să înoate, rămase agățat de barcă. Acest lucru l-a salvat, dar nu fără peripeții. Nenorocitul fu împins către stânci. Un prim talaz îl aruncă în fundul mării. Un al doilea îl aduse la suprafață și fu izbit de recife. Noaptea era întunecoasă. Ploaia cădea în torente. Louper, cu trupul sângerând și umflat de apa mării, fu aruncat de colo până colo timp de mai multe ore. În sfârșit, barca atinse uscatul și naufragiatul, în nesimțire, fu aruncat pe mal. A doua zi, în zori, se târî către un izvor și văzu că curentul îl purtase o milă de la locul de unde încercase să treacă fluviul. Se ridică, urmări coasta și găsi în curând pe nenorocitul Witcombe cu corpul și capul scufundate în nămol. Era mort. Louper săpă cu mâinile o groapă în nisip și înmormântă cadavrul. Două zile mai târziu, aproape mort de foame, fu găsit de niște maori ospitalieri, iar la 4 mai ajunse la lacul Brunner, la tabăra lui Charlton Howitt, care șase săptămâni mai târziu trebuia să piară la fel ca și nenorocitul Witcombe.

— Într-adevăr, zise John Mangles, se pare că unele catastrofe se înlănțuie și că un fel de legătură fatală se stabilește între călători: moartea unuia o antrenează și pe celorlalți.

— Ai dreptate, prietene John, răsunse Paganel, adesea am făcut această observație. Datorită cărei legi a solidarității, Howitt a ajuns să moară aproape în aceleași împrejurări? Nimici n-ar putea spune. Charlton Howitt fusese angajat de domnul Wyde, însărcinatul cu lucrări publice al guvernului, pentru a trasa un drum practicabil de la câmpurile Hurunui până la gura lui Taramako. Plecă la 1 ianuarie 1863, însoțit de cinci oameni. Se achită onorabil de misiunea sa și un drum lung de patruzeci de mile fu deschis până la un punct greu de trecut al fluviului Taramako. Howitt se întoarse apoi la Christchurch și, în ciuda iernii care se aprobia, ceru să continue lucrările. Wyde consimți. Howitt plecă din nou să aprovizioneze tabăra pentru anotimpul cel rău. În acest timp îl întâlni pe Jacob Louper. La 27 iunie, Howitt și doi din oamenii săi, Robert Little și Henri Mullis, părăsiră tabăra. Traversară lacul Brunner. De atunci n-au mai fost văzuți niciodată. Fragila lor barcă desfundată de apă fu regăsită mai târziu împotmolită pe coastă. Au fost căutați timp de nouă săptămâni, dar totul fu în zadar. Este evident că nenorociții, care nu știau să înoate, se încaserau în apele lacului.

— Dar pentru ce n-ar fi vii și nevătămați, adăpostiți de vreun trib zeelandez? spuse lady Helena. Moartea lor nu a fost dovedită.

— Vai, nu, doamnă, răsunse Paganel, pentru că în luna august 1865, un an după catastrofă, ei nu apăruseră încă... și când a trecut un an de când n-ai mai apărut în această țară, înseamnă că ești definitiv pierdut.

Capitolul IX

Treizeci de mile spre nord

La 7 februarie, la ora șase dimineața, Glenarvan dădu semnalul de plecare. În timpul nopții ploaia încetase. Cerul, căptușit cu mici nori cenușii, oprea razele soarelui să ajungă până la pământ. Temperatura potrivită le permitea să înfrunte oboselile unei călătorii în timpul zilei.

Paganel măsurase pe hartă distanța între punctul Cahua și Auckland; era o călătorie de optzeci de mile, adică opt zile, parcurgând câte zece mile în douăzeci și patru de ore. Dar, în loc să urmărească malul sinuos al mării, i se păru preferabil să ajungă la confluența lui Waikato cu Waipa, situată la

treizeci de mile în dreptul satului Ngarnavahia. Pe acolo trecea drumul, ca să nu zicem poteca „overland mail track”, drum care traversează o mare parte a insulei, de la Napier, pe golful Hawkes, până la Auckland. Astfel ar fi fost ușor să ajungă la Drury și să se odihnească acolo, într-un excelent hotel pe care-l recomanda naturalistul Hochstetter și pe care îl lăuda ca fiind excelent.

Călătorii, încărcați fiecare cu partea lor de merinde, porniră la drum pe malurile golfului Aotea. Din prudență, nu se depărtau unul de altul și, cu carabinele încărcate, supravegheau mereu câmpiiile ce se întindeau spre est. Paganel, cu excelenta sa hartă în mână, găsea o adevărată plăcere de artist să arate exactitatea celor mai mici detaliilor.

Aproape o zi întreagă mica trupă călcă pe un nisip compus din sfârâmături de cochilii bivalve sau din oase de sepie și amestecat, într-o mare proporție, cu peroxid și petroxid de fier. Un magnet, apropiat de sol, să ar fi acoperit îndată cu cristale strălucitoare.

Câteva animale marine, nepăsătoare la apropierea călătorilor, se zbengiau pe țărmul mânăiat de marea ce creștea. Focile, cu capetele lor rotunde, cu fruntea lată și bombată, cu ochi expresivi, aveau o fizionomie blândă și chiar prietenoasă. Poveștile, poetizând aceste curioase locuitoare ale valurilor, le transformaseră în încântătoare sirene, cu toate că glasul lor nu era decât un mormăit, prea puțin melodios. Aceste animale numeroase pe coastele Noii Zeelande se pescuiesc pentru grăsimea și pielea lor și sunt obiectul unui comerț activ.

Printre ele se găseau și trei sau patru elefanți de mare, de un albastru-cenușiu, lungi de douăzeci și cinci până la treizeci de picioare. Aceste enorme amfibii, întinse alene pe straturile groase de laminaria gigantică, își ridicau trompa și își mișcau, într-un fel de strâmbătură, mustățile lor lungi și întoarse, adevărați cărlionți frizați. Robert privea încântat această lume interesantă, când strigă deodată foarte surprins:

— Ia te uită! Focile mănâncă pietre! Si într-adevăr, câteva din aceste animale înghițeau din pietrele de pe mal, cu o mare lăcomie.

— Chiar așa! Desigur! replică Paganel. Nu se poate nega că aceste animale pasc pietrele de pe malul mării.

— Ciudată hrană, spuse Robert, și foarte greu de mistuit!

— Dar, băiatul meu, ele înghit pietre nu pentru a se hrăni, ci pentru a se îngreuna. Este un mijloc prin care își măresc greutatea, putându-se duce

astfel mai ușor la fundul apei. Odată revenite pe uscat, leapădă pietrele fără prea multă ceremonie. Le vei vedea îndată scufundându-se sub valuri.

Într-adevăr, vreo cinci-șase foci, îndeajuns de îngreunate, se târau, abia mișcându-se, de-a lungul malului și dispărură în apă. Glenarvan însă nu putea pierde timpul atât de prețios, pândind întoarcerea lor, pentru a observa operația de ușurare și, spre marele regret al lui Paganel, marsul fu reluat.

La ora zece, făcură haltă de prânz lângă niște roci mari de bazalt, aşezate ca dolmenele celtice pe malul mării. Un banc de stridii le procură o mare cantitate de moluște. Stridiile erau mici și de un gust puțin plăcut. Dar, după sfatul lui Paganel, Olbinett le puse să se frigă pe jeratic și, astfel pregătite, se consumară repede câteva duzini.

Popasul odată terminat continuă să meargă de-a lungul țărmului. Pe rocile sale dantelate, pe vârful falezelor, se refugiase un întreg popor de păsări de mare, fregate, un soi de pelican, goelanzi și imenși albatroși, stând ca împietriți pe vârful ascuțit al stâncilor. Până la ora patru după-masă străbătuseră, fără greutate și oboseală, zece mile. Călătoarele cerură să se continue drumul până seara, în acel moment fură nevoiți să schimbe direcția drumului; trebuiau ca, ocolind câțiva munți care apăreau la nord, să intre în valea Waipa.

Terenul prezenta aspectul unor imense prerii, care se pierdeau în depărtare; păreau să fie ușor de parcurs. Dar ajunși la marginea acestor câmpii de verdeață, fură dezamăgiți. În loc de ierburi erau tufișuri dese cu flori mici, albe, amestecate cu înalte și nenumărate ferigi specifice vegetației Noii Zeelande. Trebuiră să-și croiască, cu mare greutate, un drum printre tulpinile lemnoase. Cu toate acestea, la ora opt seara, primele înălțimi ale Hakarihoata-Ranges fură ocolite și tabăra se organiză fără întârziere.

După un drum de paisprezece mile, era permis să te gândești la odihnă. Dealtminteri, cum nu aveau nici căruțe, nici cort, se hotărâră să doarmă sub uriașii pini de Norfolk. Păturile nu le lipseau și cu ele improvizară paturi.

Glenarvan luă măsuri de pază pentru noapte. Împreună cu tovarășii săi, bine înarmați, veghează câte doi, până în zori. Foc nu aprinseră însă deloc. Aceste bariere incandescente sunt folositoare împotriva animalelor sălbaticice, dar Noua Zealandă nu are tigri, nici lei, nici urși și niciun alt animal primejdios. E adevărat că neozeelandezii îi înlocuiesc cu prisosință.

Pe scurt, noaptea fu bună, în afară de câteva muște de nisip – „ngamu”, în limba indigenă – ale căror înțepături sunt foarte neplăcute, și de o

îndrăzneață familie de șoareci care, cu dinții lor puternici, roaseră sacii de provizii.

A doua zi, la 8 februarie, Paganel se deșteptă mai încrezător și aproape împăcat cu ținutul. Maorii, de care în special se temea, nu apăruseră. Mai mult, nu-l amenințaseră nici chiar în vis. Îi mărturisi lui Glenarvan întreaga sa satisfacție.

— Cred, spuse el, că această mică plimbare se va termina fără greutate. Deseară vom atinge confluența lui Waipa cu Waikato și, acest punct odată trecut, o întâlnire cu indigenii nu mai este de temut pe drumul spre Auckland.

— Ce distanță mai avem de parcurs pentru a atinge confluența lui Waipa cu Waikato? întrebă Glenarvan.

— Cincisprezece mile, aproape drumul pe care l-am făcut ieri.

— Vom întârzia însă foarte mult, dacă aceste hătișuri nesfârșite continuă să ne închidă drumul.

— Nu, răspunse Paganel, vom merge de-a lungul râului Waipa. Pe acolo nu va fi niciun obstacol, ci, din contră, un drum ușor.

— Să plecăm, spuse Glenarvan.

În primele ore ale zilei, tufișurile dese mai întârziară încă marșul. Nici căruța, nici caii n-ar fi putut trece pe unde trecuseră călătorii, aşa că vehiculul lor australian nu fu prea regretat. Până în ziua când drumuri carosabile vor pătrunde prin desărurile sale de arbuști, Noua Zeelandă nu va putea fi străbătută decât de pietoni. Ferigile, ale căror specii sunt nenumărate, iau parte cu aceeași îndârjire, ca și maorii, la apărarea teritoriului național.

Mica trupă întâmpină aici foarte multe greutăți în străbaterea întinderilor pe care se ridicau dealurile Hakarihoata, dar înainte de amiază, ea atinse țărmurile râului Waipa și putură continua fără greutate, pe malul râului, drumul către nord.

Era o vale minunată, tăiată de pâraie cu ape reci și limpezi, curgând zgomotos pe sub tufișuri. După botanistul Hooker, Noua Zeelandă a prezentat până acum două mii de specii de vegetale, dintre care cinci sute îi aparțin în mod special. Florile sunt rare pe aici, cu nuanțe șterse, și este o lipsă aproape absolută de plante anuale. În schimb, se găsesc din abundență filicinee, graminee și ombelifere.

Cățiva arbori înalți se ridicau ici și colo. Acești arbori erau „metrosideros”, cu flori stacojii, pini de Norfolk, un fel de chiparoși „rimu”, tot atât de triști ca specia lor din Europa. Toți arborii erau invadați de numeroase varietăți de ferigi.

Între ramurile marilor arbori și pe deasupra arbuștilor zburau și țipau cățiva cacatoes, verdele „cacariki” cu dungi roșii sub gât, „taupo” gătit cu o frumoasă pereche de favoriți negri, și un fel de papagal mare cât o rață, cu penele roșietice și cu aripile strălucitor colorate; naturaliștii l-au supranumit „Nestorul meridional”.

Maiorul și Robert, fără să se depărteze de tovarășii lor, putură să împuște câteva becațe și potârnichi care se adăposteau pe sub desisuri. Pentru a câștiga timp, Olbinett începu să le jumulească din mers.

Paganel, mai puțin sensibil la calitățile nutritive ale vânatului, ar fi voit să pună mâna pe vreo pasăre specifică Noii Zeelande. Curiozitatea naturalistului frâna în el pofta de mâncare a călătorului. Memoria, dacă nu îl însela, îi aducea în minte ciudatele forme ale „tui”-ului, numit totodată „zeflemistul”, pentru felul său batjocoritor de a cărăi și totodată „popa”, pentru că are un guler alb peste penele sale negre ca un anteriu.

— Acest „tui”, spunea Paganel maiorului, ajunge atât de gras în timpul iernii, încât se îmbolnăvește și nici nu mai poate zbura. Atunci își sfâșie pieptul cu ciocul pentru a-și smulge grăsimea înmagazinată și a se face mai ușor. Nu îți se pare ciudat, Mac Nabbs?

— Atât de ciudat, răspunse maiorul, încât nu cred niciun cuvânt.

Și Paganel, spre marele său regret, nu putu să prindă nici măcar un specimen din aceste păsări, pentru a arăta neîncrezătorului maior săngeroasele zgârieturi de pe pieptul lor.

Dar fu mai norocos cu un animal ciudat, care de frica oamenilor și cainilor a fugit către regiunile nelocuite și tinde să dispară din fauna zeelandeză. Robert, scotocind terenul ca o adevărată nevăstuică, descoperi într-un cuib format din rădăcini întrețesute o pereche de găini fără aripi și fără coadă, cu patru degete la picioare, cu un cioc lung de becață, acoperite de pene albe pe întreg corpul. Animale ciudate ce păreau să marcheze tranziția de la ovipare la mamifere.

Acesta era „kiwi”-ul zeelandez, „apterix australis” al naturaliștilor, care se hrănește cu larve, insecte, viermi sau semințe. Această pasăre este specifică țării. Abia s-a putut introduce în grădinile zoologice ale Europei. Formele

sale, pe jumătate schițate, mișcările sale comice au atras întotdeauna atenția călătorilor și, în timpul marii explorări în Oceania a vaselor *Astrolabe* și *Zélée*, Dumont d'Urville fu însărcinat special de Academia de științe să aducă un specimen din aceste curioase păsări.

Dar, cu toate recompensele promise indigenilor, el nu-și putu procura nici măcar un singur kiwi viu.

Paganel, fericit de norocul său, legă împreună două găini și le luă cu intenția de a le dărui Grădinii zoologice din Paris. „Donat de domnul Jacques Paganel”. Geograful parcă vedea de pe acum această atrăgătoare inscripție pe cea mai frumoasă cușcă a Grădinii zoologice.

În acest timp, mica trupă coborî fără oboseală malurile râului Waipa. Tinutul era pustiu. Nicio urmă de indigeni, nicio cărare care să indice prezența omului prin aceste locuri. Apele râului curgeau printre tufișurile înalte, ori alunecau peste prundișurile întinse. Privirea putea să rătăcească până la munții care închideau valea spre est. Cu formele lor ciudate, cu profilurile încenate într-o ceată înșelătoare, ei se asemănau cu niște animale uriașe, demne de tipurile antediluviene. S-ar fi spus că sunt o turmă de enormi cetacei împietriți deodată. Masele lor frământate dovedeau un caracter eminentemente vulcanic. Și într-adevăr, Noua Zeelandă nu este decât produsul recent al vulcanilor marini. Ridicarea sa deasupra apelor continuă fără încetare. Anumite puncte s-au ridicat cu doi metri în numai douăzeci de ani. Focul străbate încă măruntaiele ei, o zguduie, o zvârcolește și izbucnește în multe locuri, prin gurile gheizerilor sau ale craterelor de vulcani.

La ora patru seara, nouă mile fuseseră străbătute cu voioșie. După harta pe care Paganel o consulta fără încetare, confluența lui Waipa și Waikato trebuia să fie la mai puțin de cinci mile. Pe acolo trecea drumul Auckland-ului. Acolo va fi stabilită tabăra pentru noapte. Cât despre cele cincizeci de mile care îi mai separau de capitală, două sau trei zile le vor ajunge pentru a le străbate, sau cel mult opt ore dacă vor întâlni diligența care face curse de două ori pe lună între Auckland și golful Hawkes.

— Așadar, spuse Glenarvan, vom fi din nou siliți, în seara asta, să dormim sub cerul liber.

— Da, răspunse Paganel, dar sper că pentru ultima oară.

— Cu atât mai bine, căci aceste halte sub cerul liber sunt grele încercări pentru lady Helena și Mary Grant.

— Ele suportă totul fără să se plângă, adăugă John Mangles. Dar, dacă nu mă însel, domnule Paganel, vorbeai despre un sat așezat la confluența acestor două râuri.

— Da, răspunse geograful, iată-l însemnat pe această hartă a lui Johnston. Este Ngarnavahia, la aproape două mile mai jos.

— Ei bine, nu am putea atunci să ne oprim acolo pentru noapte? Lady Helena și Miss Grant nu ar ezita să facă două mile mai mult pentru a găsi un hotel cu un oarecare confort.

— Un hotel! strigă Paganel. Un hotel într-un sat maor! Dar niciun han măcar, nicio cârciumă nu există! Acest sat nu este decât o îngrămădire de colibe indigene și, departe de a căuta acolo un adăpost, părerea mea este să-l evităm cu prudență.

— Mereu temerile dumitale, Paganel! spuse Glenarvan.

— Dragul meu lord, mai bine neîncredere decât încredere în maori. Nu știu în ce termeni sunt ei cu englezii, dacă insurecția este învinsă ori victorioasă, sau dacă nu cumva cădem în plin război. Găsesc, deci, că e mai înțelept să evităm acest sat Ngarnavahia, să-l ocolim și să fugim de orice întâlnire cu indigenii. Odată ajunși la Drury, situația se va schimba și curajoasele noastre tovarășe se vor reface în voie de oboseala călătoriei.

Părerea geografului precumpăni. Lady Helena preferă să petreacă o ultimă noapte sub cerul liber pentru a nu expune pe tovarășii ei de călătorie. Nicăi Mary Grant și nici ea nu cerură să se facă haltă și continuă să meargă pe malul râului.

Două ore mai târziu, primele umbre ale serii începeau să se lase dinspre munți. Soarele, înainte de a dispare la orizont, profitase de o neprevăzută deschizătură în nori, pentru a mai trimite câteva raze târzii. Vârfurile îndepărtate din est se împurplează sub lucirea ultimelor raze. Era ca un salut de rămas bun, adresat călătorilor.

Glenarvan și ai săi grăbiră pasul. Știau cât de scurt este amurgul la această latitudine și cât de repede coboară noaptea. Trebuiau să atingă confluența celor două râuri înainte de a se întuneca complet. Se lăsă însă o ceată deasă, ce îngreuna recunoașterea drumului.

Din fericire, auzul înlocui văzul, pe care întunericul îl făcea nefolositor. Curând, un puternic murmur de ape indică reunirea celor două râuri în aceeași albie. La ora opt, mica trupă ajungea în punctul în care Waipa se pierde în Waikato, în vuietul apelor ce se unesc.

— Este Waikato, strigă Paganel, și drumul Auckland-ului urcă pe malul său drept!

— Îl vom vedea mâine, răspunse maiorul. Să poposim aici. Mi se pare că umbrele acestea sunt ale unui mic desis de arbori crescuți aici tocmai pentru a ne adăposti. Să cinăm și să dormim.

— Să mânăcam, spuse Paganel, dar numai biscuiți și carne uscată, fără a aprinde focul. Am sosit aici fără să fim simțiți; să ne dăm osteneala să plecăm la fel. Din fericire, ceața ne ascunde destul de bine.

Ajuneră la grupul de arbori zărit și toți se conformară prescripțiilor geografului. Luară, fără zgromot, cina rece și, curând, un somn adânc îi cuprinse pe călătorii obosiți de un marș de cincisprezece mile.

Capitolul X

Fluviul Național

A doua zi, la răsăritul soarelui, o ceață deasă se târa greoi peste apele fluviului. O parte din vaporii care saturau aerul se condensaseră prin răcire și acopereau suprafața apelor cu un nor gros. Dar razele soarelui nu întârziară să străpungă aceste mase formate din picături de apă, care se topiră sub căldura astrului strălucitor. Țărmurile se luminară încet și dezvăluiră sălbatica frumusețe matinală a fluviului Waikato.

La contopirea celor două ape era o limbă de pământ, lungă și ascuțită, acoperită cu arbuști. Apele repezi ale râului Waipa respingeau pe cele ale lui Waikato pe un sfert de milă, mai înainte de a se uni cu ele, dar Waikato, mai puternic, învingea repede râul vijelios, conducându-l ușor în vale până în bazinul Pacificului.

Când ceața se ridică, apără o ambarcațiune care urma cursul fluviului Waikato.

Era o barcă lungă de șaptezeci de picioare, largă de cinci, adâncă de trei, cu partea dinainte ridicată, ca o gondolă venețiană. Era scobită într-un trunchi de brad. Pe fund era aşternut un pat de ferigă uscată. Opt rame la prova o făceau să zboare pe suprafața apelor, în timp ce un om așezat la pupa o cârnea cu ajutorul unei vâsle.

Acest om era un indigen înalt, în vîrstă de aproape patruzeci și cinci de ani, cu pieptul lat, cu mâini și picioare puternice. Fruntea sa bombată și brăzdată de cute largi, privirea severă, înfățișarea sa crudă făceau din el un om de temut.

Era un șef maor de rang mare. Se putea vedea aceasta după tatuajul fin și des care-i brăzda corpul și fața. Din ambele părți ale nasului acvilin porneau două spirale negre, care înconjurau ochii galbeni, se reuneară pe frunte și se pierdeau în părul des ca peria. Gura cu dinții strălucitori și bărbia îi dispăreau sub împestișările regulate ale unor volute elegante, ce se încolăceau până pe pieptul său puternic.

Tatuajul „moko” al neozeelandezilor este un înalt semn de distincție. Numai acela care a luat parte cu vitejie la câteva lupte este demn de aceste parafe onorifice. Sclavii sau oamenii din popor nu pot aspira la o asemenea cinste. Șefii vestiți se recunosc după îngrijirea, precizia și natura desenului, care reproduce adesea pe corpul lor imagini de animale. Unii dintre ei

suportă chiar de cinci ori această operație dureroasă a moko-ului. Cu cât ești mai ilustru, cu atât ești mai „ilustrat” în această țară a Noii Zeelande.

Dumont d'Urville a dat curioase detalii asupra acestui obicei. El a făcut să se observe că moko ținea locul blazoanelor de noblețe din Europa, de care unele familii sunt atât de mândre. El remarcă totuși o deosebire între aceste două semne de distincție: blazoanele europenilor nu dovedesc adesea decât meritul individual al primului om care le-a dobândit, fără să spună nimic despre meritele urmașilor lui, care pot fi lipsiți de orice valoare, în timp ce la neozeelandezi, spre deosebire de europeni, ele mărturisesc, fără chip de îndoială, că pentru a avea dreptul să le poarte ei au trebuit să dea dovadă de un curaj extraordinar.

De altfel, tatuajul maorilor, indiferent de considerația de care se bucură, posedă o incontestabilă utilitate. El dă sistemului cutanat un adaus de grosime care permite pielii să reziste intemperiilor anotimpurilor și neîncetelor întepături ale Tânțarilor.

Cât despre șeful care conducea ambarcațiunea, nicio îndoială nu era posibilă asupra celebrității sale. Osul ascuțit de albatros de care se servesc tatuatorii maori brăzdase de cinci ori fața sa cu linii adânci și apropiate. Era la a cincea ediție și aceasta se vedea după înfățișarea sa semeată.

Corpul învelit într-o enormă pânză de „phormium”²⁹, împodobită cu piei de câine, era încins cu un șort însângerat din ultimele lupte. De lobul alungit al urechilor sale atârnau cercei de jad verde și în jurul gâtului tremurau coliere de „punamu”, un fel de pietre sfintite, cărora neozeelandezii le atribuie oarecare puteri supranaturale. Alături se afla o pușcă de fabricație engleză și un „patu-patu”, lung de opt-sprezece degete, un gen de topor cu două tăișuri, de culoarea smaraldului.

Împreună cu el erau încă nouă războinici de rang mai mic, dar înarmați și cu o înfățișare crudă. Cățiva, ce aveau încă răni săngerânde, stăteau într-o imobilitate perfectă, înveliți în mantile lor de phormium. Trei câini cu înfățișare sălbatică se aflau întinși la picioarele lor. Cei opt vâslași din față păreau a fi sclavii șefului și vâsleau cu putere. Astfel barca urca cu o viteză considerabilă în susul râului Waikato, care nu-i prea iute, de altfel.

În mijlocul acestei bărci lungi stăteau strânși unul lângă altul zece prizonieri europeni cu picioarele legate, având numai mâinile libere.

Erau lordul Glenarvan, lady Helena, Mary Grant, Robert, Paganel, maiorul, John Mangles, Olbinett și cei doi matelotți.

În ajun, seara, înșelați de ceața deasă, poposiseră în mijlocul unei tabere de indigeni. Către mijlocul nopții, surprinși în somn, fuseseră luați prizonieri, apoi transportați pe bordul unei ambarcațiuni. Nu fuseseră maltratați până acum, dar nici ei nu se opuseseră. Armele și munițiile lor erau în mâna sălbaticilor și ar fi fost doborâți de propriile lor gloanțe.

Nu întârziară să afle, prințând câteva cuvinte englezesti ale indigenilor, că aceștia fiind respinși de trupele britanice, bătuți și decimați, se întorceau în districtele din susul fluviului Waikato. După o îndărătnică rezistență, măcelăriți de soldații regimentului 42, șeful maor cu ajutoarele sale se înapoiau să facă un nou apel către triburile din susul fluviului, spre a veni lângă William Thompson, care lupta înversunat împotriva cuceritorilor. Acest șef se numea „Kai-Kumu”, nume înfricoșător în limba indigenilor, căci înseamnă „acel care mănâncă membrele dușmanului său”. Era viteaz și curajos. Numele său era binecunoscut de soldații englezi și capul său fusese pus la preț de către guvernatorul Noii Zeelande.

Această lovitură îl izbise pe lordul Glenarvan în momentul când trebuia să ajungă la portul atât de dorit al Auckland-ului și să se întoarcă în Europa. Totuși, privind fața sa rece și calmă, nu ai fi putut ghici cât de mare îi era durerea sufletească. Glenarvan știa să pareze totdeauna în imprejurări grave. Simțea că trebuia să fie forță și exemplu pentru tovarășii săi de drum. El era gata să moară primul pentru salvarea comună și nu regreta nicio clipă avântul generos care-l adusese până în aceste țări îndepărtate.

Tovarășii săi se arătau vrednici de el, având aceeași atitudine și aceleași gânduri. Văzând înfățișarea lor liniștită și mândră, nu i-ai fi crezut o clipă târâți spre o catastrofă cumplită. De altfel, prinț-o înțelegere comună și după sfatul lui Glenarvan, hotărâseră să manifeste o completă nepăsare față de indigeni. Era singurul mijloc de a-i dezarma pe acești războinici. Maorii au un anumit sentiment de demnitate pe care nu-l pierd niciodată. Ei stimează pe cel care dovedește curaj și sânge rece. Glenarvan știa că procedând astfel se cruța pe sine și totodată pe tovarășii săi de un tratament crud.

De la plecarea din tabără, indigenii, puțin vorbăreți, abia schimbară două-trei vorbe. Totuși, după câteva cuvinte, Glenarvan înțeleseră că limba engleză le era cunoscută. Hotărî deci să-l întrebe pe șeful zealandez despre soarta ce

li se rezerva. Adresându-se lui Kai-Kumu, îi spuse cu o voce lipsită de orice teamă:

— Încotro ne duci, şefule?

Kai-Kumu îl privi rece, fără să-i răspundă.

— Ce-ai de gând să faci cu noi? relua Glenarvan.

Ochii lui Kai-Kumu străluciră de o fulgerare scurtă și, cu o voce gravă, îi răspunse:

— Să te schimb, dacă ai tăi te vor; să te omor, dacă refuză.

Glenarvan nu întrebă mai mult, dar speranța îi reveni. Fără îndoială, câțiva șefi ai armatei de maori căzuseră în mâinile englezilor și indigenii voiau să încerce a-i recăpăta prin schimb. Există deci o posibilitate de salvare și situația nu era încă desperată.

În acest timp, barca urca repede cursul apei. Paganel, pe care felul lui de a fi îl ducea cu ușurință de la o extremă la alta, recăpătase toată speranța. Își spunea că maorii le crăță oboseala de a merge pe jos până la vreun post englez și că aveau numai de căștigat. Deci, resemnat în fața soartei, urmărea pe hartă cursul lui Waikato, printre câmpii și vale provinciei. Lady Helena și Mary Grant, înăbușindu-și groaza, vorbeau încet cu Glenarvan și cel mai ișcusit fizionomist nu le-ar fi surprins pe față frământarea din inimi.

Waikato este fluviul național al Noii Zeelande și maoriții sunt mândri de el. În cursul său de două sute de mile udă cele mai frumoase ținuturi ale insulei nordice, de la provincia Wellington, până în provincia Auckland. El dă numele său tuturor triburilor din împrejurimi, care s-au ridicat în masă contra năvălitorilor.

Apele fluviului n-au fost aproape deloc cercetate de către străini și n-au fost parcurse decât de pirogile insularilor. Abia dacă vreun turist îndrăznește să se aventureze pe malurile fluviului primejdios. Accesul cursului superior părea să fie interzis cu totul europenilor.

Paganel cunoștea venerația indigenilor pentru această mare arteră zeelandeză. El știa că naturaliștii englezi ori germani nu-i urmăriseră deloc cursul dincolo de confluența sa cu Waipa. Oare până unde voia Kai-Kumu să-și poarte prizonierii? N-ar fi putut să ghicească, dacă cuvântul „Taupo”, des schimbat între șef și războinicii săi, nu i-ar fi atras atenția.

Se uită pe hartă și văzu că acest nume Taupo era al unui lac vestit în Analele geografiei, scobit în regiunea cea mai muntoasă a insulei, la extremitatea de sud a provinciei Auckland. Waikatoiese din acest lac, după

ce l-a străbătut în toată lățimea sa. Or, de la confluență până la lac fluviul se desfășoară pe un parcurs de aproape o sută douăzeci de mile.

Paganel, adresându-se în franțuzește lui John Mangles, pentru a nu fi îńteles de sălbatici, îl rugă să aprecieze viteza bărcii. John o socotă la aproape trei mile pe oră.

— Atunci, răsunse geograful, dacă facem popas în timpul noptii, călătoria noastră până la lac va dura patru zile.

— Dar posturile englezesti unde sunt situate? întrebă Glenarvan.

— E greu de știut, răsunse Paganel. Totuși, războiul trebuie să fi fost purtat și în provincia Taranaki și, după toate probabilitățile, trupele sunt îngrămădite pe lângă lac, pe coastele munților, acolo unde e concentrat focarul insurecției.

— Să dea Dumnezeu! zise lady Helena.

Glenarvan învăluia într-o privire tristă pe Tânără sa soție și pe Mary Grant, care se găseau acum în măinile indigenilor, duse într-un ținut sălbatic, departe de orice ajutor posibil. Dar ideea că este observat de Kai-Kumu și din prudență, nevoind să-l lase să-și dea seama că una din prizoniere ar fi nevasta lui, își puse stăvilă gândurilor și continuă să privească apele cu toată indiferență.

Ambarcațiunea trecuse fără să se opreasă prin fața fostei reședințe a regelui Potato, la o jumătate de milă mai sus de confluență. Nicio altă barcă nu brăzda apele fluviului. Câteva colibe, foarte distanțate pe maluri, mărturiseau, prin ruinele lor, ororile războiului recent. Câmpii păreau părăsite. Malurile erau și ele pustii. Numai câțiva reprezentanți ai păsărilor ce trăiesc pe lângă ape mai însuflețeau această tristă singurătate. „Taparunga”, o pasare din familia răpitoarelor, cu aripi negre, cu pântecul alb, cu ciocul roșu, sau bâtlani de felurite specii, „matuku” cenușii, un fel de bâtlani de stuf cu înfățișarea prostănacă, și mărețul „kotuku”, cu penele albe, ciocul galben și picioarele negre, priveau liniștiți trecerea ambarcațiunii indigene. Pe malurile povârnite, în locurile unde apa era mai adâncă, câte un pescăruș, „kotare”-ul maorilor, pândeau micii țipari care mișună cu milioanele prin râurile zeelandeze. Acolo însă unde mărcinișurile se încovoiau pe deasupra fluviului, pupeze trufașe și găinisiultane își făceau toaleta de dimineață sub primele raze ale soarelui. Tot acest popor înaripat se bucura din plin de libertatea pe care i-o lăsa lipsa oamenilor izgoniți sau decimați de război.

În această primă parte a cursului său, Waikato curgea într-o albie largă, prin mijlocul unor câmpii întinse. Dar înspre izvor, colinele, apoi munții îngustau curând valea în care apele își săpau albia. La zece mile mai sus de confluență, harta lui Paganel arăta pe malul stâng satul Kirikiriroa, care se afla într-adevăr acolo. Kai-Kumu nu se opri însă. Ordonă să se dea prizonierilor din proviziile luate la prădarea taberei lor. Cât despre războinici, sclavii săi și el, se mulțumiră cu hrană indigenă: ferigă comestibilă, „pteris esculenta”, rădăcini coapte în spuză și „kapana”, cartofii ce erau din abundență cultivate pe cele două insule. Nicio hrană animală nu figura la masa lor și carnea uscată a călătorilor nu părea să le provoace vreo poftă de mâncare deosebită.

De la ora trei, spre malul drept se profilară câțiva munți: erau Poka-roa-Ranges, care seamănă cu o perdea zdrențuită. Pe unele creste cu marginile abrupte se vedea „pah”-uri în ruină, vechi întăriri ridicate de maori, în locuri aproape inaccesibile. Le-ai fi luat drept niște cuiburi mari de vulturi.

Soarele era aproape să apună, când barca se izbi de un mal plin de pietreponce, pe care Waikato, izvorât din munții vulcanici, le poartă în cursul său. Aici se aflau câțiva arbori, care părură buni să adăpostească o tabără. Kai-Kumu porunci să se debarce prizonierii și bărbaților li se legară mâinile. Femeile rămăseră libere. Fură cu toții așezați în mijlocul taberei, în jurul căreia, din ramuri aprinse, făcură o perdea de foc de netrecut.

Mai înainte ca șeful Kai-Kumu să fi arătat prizonierilor intenția sa de a-i schimba, Glenarvan și John Mangles discutaseră mijloacele prin care și-ar fi putut recăpăta libertatea. Ceea ce nu puteau să încerce în barcă, sperau să încerce pe pământ, în timpul popasului, fiind favorizați de noapte.

Dar, de la con vorbirea lui Glenarvan cu șeful zeelandez, considerară că era mai înțelept să renunțe. Trebuiau să aibă răbdare. Era lucrul cel mai prudent. Schimbul oferea șanse de scăpare, pe care nu le prezenta un atac armat sau fuga prin aceste ținuturi necunoscute. Firește, puteau să se întâpte multe evenimente care să întârzie sau să împiedice o astfel de înțelegere, dar tot mai bine era să aștepte, într-adevăr, ce puteau să facă zece oameni, fără arme, contra celor treizeci de indigeni bine înarmați? Glenarvan, de altfel, presupunea că tribul lui Kai-Kumu pierduse vreun șef de mare însemnatate, pe care ținea să-l recapete. Și nu se înșela.

A doua zi, barca urcă cursul apei cu o viteză destul de mare. La ora zece se opri o clipă la confluența cu Pohalwhenna, mic râu care venea șerpuind

prin câmpiiile malului drept.

Aici, o barcă cu zece băştinaşi ajunse pe cea a lui Kai-Kumu. Războinicii schimbară salutul de sosire „*aire mai ra*”, ceea ce însemna „vino aici sănătos”, după care cea de-a doua barcă porni în urma primei. Noii veniţi luptaseră şi ei de curând cu trupele engleze. Se vedea aceasta după îmbrăcămîntea lor sfâşiată, după urmele însângerate, după rănilor deschise încă, acoperite de zdrenţe. Erau triştii şi tăcuţi. Nu acordară nicio atenţie europenilor, purtându-se cu indiferenţă specifică tuturor popoarelor sălbaticice.

La amiază, spre vest, se profilau vârfurile lui Maungatotari. Valea lui Waikato începu să se îngusteze. Fluiul puternic zăgăzuit se dezlănțuia cu violenţă unui torrent. Dar vigoarea indigenilor, întărîtă şi sincronizată de un cântec care ritma mişcările vâslelor, purta barca pe apele spumegânde. Torrentul fu trecut şi Waikato îşi reluă cursul său lent, intrerupt din milă în milă de cotiturile malurilor.

Către seară, Kai-Kumu acostă la poalele unor munţi, ale căror prime ramificaţii se ridicau abrupte în valea strâmtă. Aici, douăzeci de indigeni debarcaţi din luntele lor se pregăteau pentru noapte. Pe sub arbori pâlpâiau focuri. Un şef, egalul lui Kai-Kumu, înaintă cu paşi măsuraţi şi, frecându-şi nasul său de cel al lui Kai-Kumu, îi dădu salutul călduros, „*şonghi*”-ul indigen. Prizonierii fură conduşi în centrul taberei şi păziţi cu foarte mare grijă.

A doua zi dimineaţă, lunga călătorie în susul lui Waikato fu reluată.

Pe micii afluenţi mai apărură acum şi alte ambarcaţiuni. Vreo şaizeci de războinici, desigur participanţi la ultimul război, se adunără, şi, cum fuseseră probabil respiñi de gloanţele engleze, se îndreptau acum către ținuturile muntoase. Câteodată din luntele care mergeau însirate se ridică un cântec. Un indigen intona imnul patriotic al misteriosului „Pihe”:

Papa ra ti wati tidi

I dounga mei...

imn naţional care îndeamnă pe maori la război pentru independenţa naţională. Plină şi sonoră, vocea cântăreţului trezea ecourile munţilor şi, după fiecare strofă, indigenii, lovindu-şi pieptul care răsuna ca o tobă, reluau în cor refrenul războinic. Apoi, cu o nouă sforţare a lopeţilor, bărcile țineau piept curentului şi zburau pe suprafaţa apei.

Un lucru ciudat interveni în cursul navegației din acea zi. Către ora patru, ambarcațiunea, fără să ezite, fără să-și încetinească mersul și cărmuită de mâna sigură a șefului, intră într-o vale strâmtă. Apa se învolbura lovindu-se de numeroase insulițe primejdioase. Nu era îngăduit să șovăi în această ciudată trecătoare a lui Waikato, căci malurile sale nu aveau niciun loc favorabil pentru acostare. Oricine ar fi pus piciorul în nămolul fierbinte al malurilor, ar fi fost pierdut în mod sigur.

Într-adevăr, Waikato curgea printre acele izvoare calde, semnalate în toate timpurile curiozității turiștilor. Oxidul de fier colora în roșu-viu nămolul malurilor, unde piciorul n-ar fi întâlnit niciun petic cât de mic de pământ uscat. Atmosfera era îmbâcsită de un pătrunzător miros de sulf. Indigenii nu se sinchiseau, dar prizonierii sufereau din cauza miasmelor exalate prin crăpăturile scoarței. Dar dacă mirosul era greu de suportat, în schimb priveliștea era încântătoare și măreață.

Bărcile fură învăluite de un nor de aburi albi. Deasupra apei se ridicau spirale strălucitoare, aidoma unor bolți. Pe maluri, vreo sută de gheizeri, unii aruncând aburi, alții țășnind în coloane lichide, își variau efectele, ca jocurile și cascadele unui bazin construit de mâna omenească. S-ar fi spus că vreun mecanic conducea după voia lui întreruperile acestor izvoare. Apele și vaporii amestecați în aer se irizau în razele soarelui.

În acest loc Waikato curge printr-o albie mișcătoare ce fierbe fără încetare sub acțiunea temperaturii subterane. Nu departe, dinspre lacul Rotorua spre est, curgeau izvoarele termale și cascadele fumegânde Rotomahana și Tatarata, văzute înainte numai de câțiva călători îndrăzneți. Regiunea era străbătută de gheizeri, crateri și solfatari³⁰. Pe aci țășnea prisosul gazelor ce nu au putut să-și găsească ieșire prin supapele neîndestulătoare ale lui Gontariro și ale lui Wakari, singurii vulcani în activitate ai Noii Zeelande.

Pe o distanță de două mile, bărcile indigene navigă sub această boltă de aburi îngrămădiți în spirale fierbinți care se rostogoleau pe suprafața apelor; apoi fumul sulfuros se răspândi și aerul curat, împins de rezistența curentului, veni să le împrospăteze piepturile. Regiunea izvoarelor fusese trecută.

Înainte de sfârșitul zilei, încă două torente fură urcate sub puternicele vâsle ale viguroșilor sălbatici, și anume Hipapatua și Tamatea. Seara, Kai-Kumu se opri la o sută de mile de confluența lui Waipa cu Waikato. Fluvial,

ocolind spre est, cădea în sudul lacului Taupo, ca un imens joc de apă într-un bazin.

A doua zi, Jacques Paganel, consultând harta, recunoscu pe malul drept muntele Taubara, care se înalța în văzduh la o înălțime de trei mii de picioare.

La amiază, tot cortegiul de ambarcațiuni intra printr-o lărgire a fluviului în lacul Taupo și indigenii, făcând tot felul de gesturi, salutară o bucată de stofă, pe care vântul o flutura în vârful unei colibe. Era drapelul național.

Capitolul XI

Lacul Taupo

O prăpastie fără fund, lungă de douăzeci și cinci de mile și largă de douăzeci, s-a format într-o bună zi, cu mult înainte de timpurile istorice, printr-o prăbușire a cavernelor în mijlocul lavelor din centrul insulei. Apele de pe vârfurile învecinate au năvălit în scobitura aceasta imensă și prăpastia a devenit lac, rămânând totuși prăpastie, căci până azi sondele nu i-au putut măsura adâncimea.

Acesta este ciudatul lac Taupo, situat la o înălțime de o mie două sute cincizeci de picioare deasupra nivelului mării, înconjurat în amfiteatrul de munți înalți de opt sute de metri. La vest, stânci ascuțite și mari; la nord, câteva vârfuri depărtate, acoperite cu mici păduri; spre est, o plajă largă, străbătută de un drum semănat cu pietre calcaroase care strălucesc prin tufișuri, la sud conuri vulcanice, în spatele unui prim-plan de păduri, încadreză maiestuos această vastă întindere de apă, care, pe timp de furtună, pare a fi un ocean bântuit de ciclon.

Toată această regiune fierbe ca o căldare intensă atârnată deasupra flăcărilor subterane. Pământul freamătă, încins de focul plutonian. Prin crăpături țășnesc aburi calzi. Scoarța pământului crapă ca o prăjitură prea coaptă și fără îndoială podișul acesta s-ar prăbuși într-un cupitor încins, dacă, douăsprezece mile mai departe, vaporii închiși n-ar găsi o ieșire prin craterele vulcanului Tongariro.

Acest vulcan apare, spre nord, deasupra micilor înălțimi care varsă foc, încununat de fum și flăcări. Tongariro pare să facă parte dintr-un sistem orografic destul de complicat. În spatele lui, muntele Ruapahu, singuratic pe câmpie, își înalță capul pierdut în mijlocul norilor, la nouă mii de picioare în văzduh. Niciun muritor nu a pus vreodată piciorul pe vârful lui înaccesibil;

ochiul omenesc nu a scrutat niciodată adâncimile craterului său, în timp ce, de trei ori în douăzeci de ani, domnii Bidwill și Dyson, și de curând domnul de Hochstetter, au măsurat vârfurile mai ușor de atins ale lui Tongariro.

Acești vulcani au legendele lor pe care, în orice altă împrejurare, Paganel le-ar fi povestit cu placere tovarășilor săi. Le-ar fi spus despre cearta care s-a iscat într-o zi, din pricina unei femei, între Tongariro și Taranaki, care erau pe atunci vecini și prieteni. Tongariro, care avea capul înfierbântat, ca toti vulcanii de altfel, se înfurie și-l lovi pe Taranaki. Taranaki, bătut și umilit, fugi pe valea Whanganni, lăsând să cadă pe drum două bucăți de munte, și ajunse pe țărmurile mării, unde se înalță acum în singurătate sub numele de muntele Egmont.

Dar Paganel nu avea deloc chef de povestit și nici prietenii săi de ascultat. Priveau în tacere malul de nord-vest al lacului, unde fuseseră conduși fără voia lor. Misiunea stabilită de reverendul Grace la Pukawa, pe țărmurile de vest ale lacului, nu mai exista. Preotul fusese alungat de război, departe de focarul principal. Prizonierii erau singuri, părăsiți, la discreția maorilor setoși de răzbunare, în această regiune sălbatică a insulei.

Kai-Kumu, părăsind apele lui Waikato, traversă mica adâncitură ce servește fluviului de scurgere, ocoli promontoriul ascuțit și acostă pe plaja răsăriteană a lacului, la poalele primelor înălțimi ale muntelui Manga, înalt de șase sute de metri. Aici se întindeau câmpurile de phormium, inul prețios al Noii Zeelande, numit de băştinași „barakeke”. Nimic nu este de aruncat din planta aceasta folositoare. Din floare se obține o miere excelentă; tulpina produce o substanță gumoasă, care înlocuiește ceară și amidonul; frunzele, mai darnice încă, au numeroase întrebuișări: proaspete, servesc ca hârtie; uscate, devin o iască excelentă; tăiate, se preschimbă în funii și plase: din fibrele ei melișate se fac pături sau mantale, rogojini sau șorțuri, iar vopsite în roșu sau negru, îmbracă pe maorii cei mai eleganți!

Acest prețios phormium crește pretutindeni în cele două insule, pe țărmul mării ca și de-a lungul apelor și pe malurile lacurilor. Aici, în stare sălbatică, acoperea câmpuri întregi; florile sale de un roșu-brun, asemănătoare cu florile de agave, se înălțau pretutindeni din mănușchiurile dese ale frunzelor care formau buchete de lame tăioase. Nectarienii, păsări grațioase, obișnuite ale câmpurilor de phormium, zburau în stoluri numeroase și se înfruptau din sucul dulce al florilor.

În apele lacului se bălăceau cârduri de rațe cu penele negricioase, învârstate cu cenușiu și verde, care au putut fi cu ușurință domesticite.

La un sfert de milă, pe o râpă a muntelui, se putea zări un „pah”, aşezat pe o poziție greu de cucerit. Prizonierii, debarcați unul câte unul, cu mâinile și picioareledezlegate, fură conduși acolo de către războinici. Cărarea, care ducea la întăritura, trecea prin câmpurile de phormium și printr-un pâlc de arbori frumoși, formați din „kai-kateas” cu frunze necăzătoare, de culoare roșie, „dracenas australis”, ale căror vârfuri înlăcuiesc întocmai mugurele de palmier și „hulus”, care servește pentru a vopsi stofele în negru. Porumbei mari cu reflexe metalice și o lume întreagă de grauri roșietici își luară zborul la apropierea indigenilor.

După un ocol destul de mare, Glenarvan, lady Helena, Mary Grant și tovarășii lor ajunseră în interiorul pah-ului.

Această fortăreață era apărată de o primă linie de îngrădituri puternice, înalte de cincisprezece picioare; o a doua linie de pari, apoi o întăritura de răchită găurită de creneluri închidea cea de a doua curte, adică platoul pah-ului, pe care se ridicau construcții de-ale maorilor și vreo patruzeci de colibe aşezate simetric.

Pătrunzând înăuntru, prizonierii au fost îngroziți la vederea capetelor înfipte în stâlpii celei de-a doua îngrădituri. Lady Helena și Mary Grant își întoarseră capul mai mult cu dezgust decât cu spaimă. Aceste căpătâni aparținuseră unor șefi inamici, căzuți în lupte, iar corpurile lor serviseră drept hrană învingătorilor.

Geograful își dădea seama de aceasta după orbitele lor goale, din care ochii fuseseră scoși.

Adesea maorii păstrează capetele propriilor lor șefi; dar în acest caz, ochii rămân în orbite și privesc. Neozeelandezii sunt mândri de aceste relicve; tinerii războinici le privesc cu admirație și respect, și ele formează obiectul unor ceremonii solemne, în cinstea eroilor morți.

Dar în pah-ul lui Kai-Kumu, doar capetele dușmanilor împodobeau acest groaznic muzeu, în care figurau desigur și câteva capete de englezi, cu orbitele goale, îmbogățind colecția șefului maor.

Locuința lui Kai-Kumu se înălța în fundul pah-ului, printre alte bordeie de mai mică importanță, în fața unui teren larg și descoperit, pe care europenii l-ar fi numit „câmp de bătălie”. Această colibă era o adunătură de pari legați între ei printr-o împletitură de ramuri și căptușită pe dinăuntru cu

rogojini de phormium. Lungă de douăzeci de picioare, lată de cincisprezece și înaltă de zece, coliba lui Kai-Kumu era o locuință de trei mii de picioare cubi. Unui șef neozeelandez nici nu i-ar fi trebuit mai mult.

Intrarea în colibă se făcea printr-o singură deschizătură; o perdea făcută dintr-o țesătură vegetală ținea loc de ușă. Câteva figuri sculptate la capetele căpriorilor împodobeau coliba și un „wharepuni”³¹ oferea admirăției vizitatorilor forme de frunze, figuri simbolice de monștri, ramuri curbate, o întreagă amestecătură curioasă, născută din dalta artiștilor indigeni.

Înăuntrul colibei, pământul bătătorit era ceva mai ridicat. Câteva împletituri de trestie și saltele de ferigă uscată acoperite cu rogojini țesute din frunze lungi și flexibile de „tifa” serveau drept paturi; în mijloc, o deschizătură pietruită forma vatra iar o alta ținea loc de coș. Fumul, când era îndeajuns de mult, se hotără căteodată să profite de această ieșire, nu fără a fi depus însă înainte pe pereții locuinței o culoare neagră din cele mai frumoase.

Lângă colibă se înălțau magaziile de provizii ale șefului, în care era strânsă recolta sa de phormium, gulii, ferigă comestibilă, și unde se găseau și cuptoarele necesare pentru coacerea acestor alimente cu ajutorul pietrelor înfierbântate. Mai departe, în mici despărțituri, se aflau porci și capre, urmașii rari ai folositoarelor animale aclimatizate aici de căpitanul Cook. Ici-colo, câțiva câini căutau câte ceva de mâncare. Erau destul de prost întreținuți deși aceste animale formau hrana zilnică a maorilor.

Glenarvan și însoțitorii săi putură observa toate acestea dintr-o singură privire. Așteptau lângă o colibă goală hotărârea căpeteniei, fiind expuși în acest timp blestemelor unei cete de femei înfuriate. Aceste harpii îi încunjuraseră, amenințându-i cu pumnul, urlând și vociferând. Din cele câteva cuvinte englezesti pe care le rosteau, se înțelegea că cereau o răzbunare cât mai grabnică. În mijlocul acestor țipete și amenințări, lady Helena, liniștită în aparență, arăta un calm care era departe de a fi adevărat. Această curajoasă femeie, pentru a nu-l tulbura și mai mult pe lordul Glenarvan, se stăpânea cu eroice eforturi. Sărmana Mary Grant simtea că o părăsesc puterile, dar John Mangles o susținea, gata să se lase ucis pentru a o apăra. Tovarășii lor îndurără potopul de insulте fie cu indiferență ca maiorul, fie, dimpotrivă, cu o mânie care creștea mereu, ca Paganel.

Glenarvan, dorind s-o păzească pe lady Helena de atacul acestor bătrâne indigene, se duse direct la Kai-Kumu și, arătând spre ele, spuse:

— Alungă-le!

Şeful maor îl privi în ochi pe prizonier fără a-i răspunde. Apoi, printr-un gest liniști ceata care țipa. Glenarvan se înclină în semn de mulțumire și se întoarse spre prietenii săi, cu pas domol.

În acest moment în pah se aflau cam vreo sută de neozeelandezi: bătrâni, oameni maturi, tineri; unii potoliți dar întunecați, aşteptând ordinele lui Kai-Kumu, alții lăsându-se pradă unei violente dureri; aceștia își plângneau rudele sau prietenii căzuți în ultimele lupte.

Dintre toți șefii care se ridicaseră la glasul lui William Thompson, Kai-Kumu era singurul care se mai întorcea în regiunea lacului; primul care aducea tribului său vestea despre înfrângerea revoltei naționale, înăbușită în câmpiiile de jos ale râului Waikato. Din cei două sute de războinici care alergaseră să-și apere pământul sub ordinele sale, lipseau la întoarcere o sută cincizeci. Dacă unii dintre ei, căzuți prizonieri la cotropitori, puteau spera că se vor mai întoarce, alții în schimb, căzuți pe câmpul de bătaie, nu vor mai putea reveni niciodată în ținuturile strămoșilor lor!

Astfel se explica adâncă descurajare de care fusese cuprins tribul la sosirea lui Kai-Kumu. Nicio știre nu le fusese adusă înainte, încât nouitatea groaznică căzuse acum ca un trăsnet.

La sălbatici, suferințele morale se manifestă totdeauna prin demonstrații fizice. De pildă acum, rudele și prietenii celor morți, femeile mai ales, își sfâșiau fața și umerii cu bucăți de scoici ascuțite. Sângele care țâșnea se amesteca cu lacrimi. Tăieturile adânci sunt semnele marii lor desperări. Nefericitele zeelandeze însângerate și înnebunite erau groaznice la vedere.

Deznădejdea indigenilor era sporită încă și de un alt motiv destul de intemeiat pentru ei: nu numai că rudele și prietenii pe care-i plângneau nu mai existau, dar nici osemintele lor nu vor mai fi în mormântul familiei. Rămășițele acestea sunt private în religia maorilor ca indispensabile pentru viața viitoare a mortului; nu carnea este importantă, ci osemintele care sunt strânse cu grija, curățate, lustruite și chiar vopsite și depuse apoi pentru totdeauna în „Udupa” sau „Casa gloriei”. Aceste morminte sunt împodobite cu statui de lemn, care trebuie să reproducă într-o asemănare perfectă tatuajele mortului. Astăzi, însă, mormintele lor vor rămâne goale,

ceremoniile religioase nu vor mai avea loc și oasele care vor scăpa din colții câinilor sălbatici vor înălbi câmpul de bătălie.

Semnele de durere deveniră din ce în ce mai mari. După amenințările femeilor urmări blestemele bărbaților împotriva europenilor. Insultele și gesturile devineau din ce în ce mai violente.

Kai-Kumu, temându-se ca fanaticii tribului să nu i-o ia înainte, își duse prizonierii într-un loc sfînțit, așezat în cealaltă parte a pah-ului, pe un teren râpos. Coliba se sprijinea pe un munte, care din acea parte se înălța cu încă vreo sută de picioare și se termina cu un povârniș destul de brusc înspre partea întăriturii. În această „vareatua”, casă sfînțită, preoții sau arikii propovăduiau zealandezilor un Dumnezeu în trei ipostaze: tatăl, fiul și pasarea, sau spiritul. Coliba mare, bine închisă, conținea hrană sfântă și aleasă, pe care Maul-Ranga-Rangui o mănâncă cu gura preoților săi.

Aici, prizonierii, adăpostiți pentru un moment de furia indigenilor, se putură odihni puțin pe rogojini de phormium. Lady Helena, cu puterile sleite, cu sufletul zdrobit, căzu în brațele soțului ei.

Strângând-o la piept, Glenarvan căută să o încurajeze.

Robert, îndată după ce fură închiși, se urcă pe umerii lui Wilson și ajunse să-și strecoare capul printr-o deschizătură între acoperiș și peretele pe care atârnau șiraguri de amulete. De acolo, privirea sa cuprindea întinderea pah-ului, până la locuința lui Kai-Kumu.

— Sunt adunați în jurul căpeteniei, spuse el cu voce înceată. Dau din mâini... Scot urlete... Kai-Kumu vrea să le vorbească.

Copilul tăcu timp de câteva minute și apoi vorbi din nou:

— Kai-Kumu vorbește... Sălbaticii se liniștesc... Îl ascultă...

— Este sigur, spuse maiorul, că șeful are un interes personal pentru a ne ocroti. Dorește să ne schimbe contra unor șefi ai tribului său. Dar vor consimți oare războinicii săi?

— Da, îl ascultă, spuse din nou Robert. Iată-i că se împrăștie; unii intră în colibe... Alții părăsesc întăritura...

— Adevărat? strigă maiorul.

— Da, domnule Mac Nabbs, răspunse Robert, Kai-Kumu a rămas numai cu războinicii din barca sa. Ah! Uite că unul se îndreaptă spre coliba noastră.

— Coboară, Robert! spuse Glenarvan.

În acest moment, lady Helena, care se ridicase, strânse mâna bărbatului său.

— Eduard, spuse ea cu voce hotărâtă, nici eu și nici Mary nu trebuie să cădem de vii în mâinile acestor indigeni!

Și spunând aceasta, ea îi întinse lui Glenarvan un revolver încărcat.

— O armă! strigă Glenarvan și un fulger scăpără în privirile sale.

— Da! Maorii nu controlează prizonierele! Dar această armă este pentru noi, Eduard, nu pentru ei!...

— Glenarvan, spuse repede Mac Nabbs, ascunde revolverul! Nu este încă timpul...

Revolverul dispăru în buzunarul lordului. Rogojina care încădea intrarea se ridică și un indigen apăru, făcând prizonierilor semn să-l urmeze. Glenarvan și ai săi, în grup strâns, străbătură pah-ul, oprindu-se în fața lui Kai-Kumu.

În jurul șefului erau strânși cei mai de seamă războinici ai tribului. Printre ei putea fi văzut și acel maor, a cărui barcă întâlnise pe aceea a lui Kai-Kumu, la confluența lui Pohainhenna cu Waikato. Era un om cam de patruzeci de ani, voinic, cu o figură crudă și însăpăimântătoare. Se numea Kara-Tete, ceea ce în limba zeelandeză înseamnă „mâniosul”. Kai-Kumu îl trata cu oarecare atenție și se putea observa după tatuajul său că acest Kara-Tete avea în trib un rang însemnat. Totuși, un bun observator ar fi putut ghici că între acești doi șefi există o rivalitate. Maiorul observă că influența lui Kara-Tete îl punea în umbră pe Kai-Kumu. Amândoi comandau treburile importante din Waikato și aveau o egală putere. Astfel, în timpul acestei revederi, gura lui Kai-Kumu surâdea, dar privirile trădau dușmănie.

— Ești englez? îl întrebă Kai-Kumu pe Glenarvan.

— Da, răsunse lordul fără șovăială, căci cu naționalitatea aceasta putea să facă mai ușor schimbul.

— Dar tovarășii tăi? spuse Kai-Kumu.

— Și tovarășii mei sunt englezi ca și mine. Suntem călători naufragiați. Dar, dacă vrei să știi, noi nu am luat parte la război.

— Nu interesează! răsunse brutal Kara-Tete. Orice englez ne este dușman. Ai tăi ne-au cotropit insula și ne-au ars satele!

— Rău au făcut! răsunse Glenarvan cu o voce gravă. Spun asta pentru că gândesc aşa și nu pentru că sunt în mâna ta.

— Ascultă, spuse Kai-Kumu, Tohonga, marele preot al lui Nui-Atua³², a căzut în mâinile fraților tăi și este prizonierul pakekilor. Dumnezeul nostru ne poruncește să-i răscumpărăm viața. Aș fi vrut să-ți smulg inima și să îngrijesc capul tău și al tovarășilor tăi în parii acestui gard. Dar trebuie să-l salvăm pe Tohonga.

Spunând aceasta, Kai-Kumu, care până atunci se stăpânișe, acum tremura de mânie și pe față îi apără o crudă exaltare.

După câteva clipe vorbi însă mai potolit:

— Crezi că englezii îl vor da pe Tohonga în schimbul tău?

Glenarvan se codi puțin înainte de a răspunde și apoi îl privi cu atenție pe șeful maor.

— Nu știu, răsunse el, după o clipă de tăcere.

— Vorbește, reluă Kai-Kumu. Valorează viața ta cât viața lui Tohonga?

— Nu, răsunse Glenarvan, eu nu sunt nici șef și nici preot la ai noștri.

Paganel, uimit de acest răspuns, îl privi pe Glenarvan cu o adâncă surprindere. Kai-Kumu păru și el surprins.

— Așadar, te îndoiești? spuse el.

— Nu știu, repetă Glenarvan.

— Te vor primi ai tăi în schimbul lui Tohonga?

— Singur? Nu! răsunse Glenarvan. Pe noi toți, poate.

— La noi se face schimbul cap pentru cap, spuse Kai-Kumu.

— Oferă întâi femeile în schimbul preotului vostru! spuse Glenarvan, arătând spre lady Helena și Mary Grant.

Lady Helena vru să se repeadă spre soțul ei, dar maiorul o reținu.

— Aceste două doamne, reluă Glenarvan înclinându-se cu mult respect spre lady Helena și Mary Grant, au un rang foarte înalt în țara lor.

Războinicul privi cu răceală spre prizonierul său. Un surâs apără pe buzele sale, dar și-l stăpâni și răsunse cu voce aspră:

— Crezi că vei putea să-l înseli pe Kai-Kumu prin vorbe meșteșugite, european blestemat? Crezi că ochii lui Kai-Kumu nu știu să citească în inimi? și arătând spre lady Helena, spuse: Aceasta este femeia ta!

— Nu! Este a mea! strigă Kara-Tete.

Apoi, dând la o parte prizonierii, puse mâna pe umărul lady-ei Helena. Femeia îngălbeni.

— Eduard! strigă pierdută nenorocita femeie.

Glenarvan, fără să spună o vorbă, ridică brațul. O detunătură răsună și Kara-Tete căzu mort.

La această detunătură, o mulțime de indigeni ieșiră din colibe. Pah-ul se umplu într-o clipă. O sută de brațe se întinseră asupra nefericiților prizonieri. Revolverul fu smuls din mâinile lui Glenarvan.

Kai-Kumu aruncă spre Glenarvan o privire ciudată. Apoi, acoperind cu mâna capul ucigașului, cu cealaltă ținu pe loc mulțimea care năvălea spre europeni.

Glasul său acoperi tumultul:

— Tabu! Tabu! strigă el.

La cuvintele acestea, mulțimea se opri în fața lui Glenarvan și a tovarășilor săi, ocrotiți pentru moment de o putere supranaturală.

După câteva clipe erau conduși în Ware-Atua, care le servea de închisoare. Dar Robert Grant și Paganel nu mai erau cu ei.

Capitolul XII

Funeraliile unui șef maor

Kai-Kumu, urmând un exemplu destul de des întâlnit în Noua Zeelandă, deținea în același timp titlul de preot și pe acela de șef al tribului. Fiind investit cu demnitatea de preot, putea, ca atare, să întindă asupra persoanelor sau obiectelor protecția superstițioasă a tabu-ului.

Tabu-ul, comun la toate popoarele de rasă polineziană, are ca efect imediat interzicerea oricărei întrebuiințări a obiectului sau legături cu persoana declarată tabu. După religia maorilor, oricine ar îndrepta o mâna profanatoare spre ceea ce este tabu ar fi imediat pedepsit cu moartea de către zeul supărat. De altfel, chiar dacă divinitatea ar întârzia să răzbune insulta, preoții ar ști să grăbească ei răzbunarea.

Tabu-ul este folosit de șefi în scopuri politice, sau rezultă dintr-o împrejurare oarecare a vieții. De obicei, un indigen este declarat tabu când își taie părul, când își face tatuajul, când își construiește o colibă sau pirogă, când suferă de o boală gravă sau când este mort. Dacă consumul prea mare amenință secătuirea de pește a râurilor sau devastarea plantațiilor de gulii dulci, aceste obiecte sunt declarate tabu protector din punct de vedere economic. Dacă un șef vrea să scape de nedoriții din casa sa, o face tabu; de asemenea dacă vrea să monopolizeze pentru profitul său legăturile cu o corabie străină, la fel aceasta este declarată tabu. În sfârșit, dacă dorește să pună carantină pe un negustor european, de care este nemulțumit, îl face pe acesta tabu. Interdicția sa este asemănătoare cu vechiul „veto” al regilor din antichitate.

Când un obiect este tabu, nimeni nu-l poate atinge fără să fie pedepsit. Când un indigen este supus acestei interdicții, anumite alimente îi sunt interzise câțiva timp. Când este supus acestei diete severe, dacă este bogat, sclavii îi introduc direct în gură mâncărurile interzise, pentru ca astfel să nu le atingă cu mâinile; iar dacă este sărac, trebuie să și le adune singur cu gura, devenind astfel, din pricina tabu-ului, asemănător unui animal.

Cât despre prizonierii închiși în Ware-Atua, numai un tabu ca acesta i-ar fi putut scăpa de furia tribului. Unii din indigeni, prieteni și partizani ai lui Kai-Kumu, se opriră dintr-o dată la glasul șefului lor, protejând pe captivi.

Glenarvan, totuși, nu-și făcea nicio iluzie asupra soartei ce îi era rezervată. Numai cu moartea putea plăti uciderea unui șef. Or, moartea la

neozeelandezi nu e decât sfârșitul unui lung chin. Așadar, Glenarvan se aştepta să plătească scump gestul său. Speră însă ca mânia lui Kai-Kumu să nu-l lovească decât pe el.

Împreună cu tovarășii săi petrecu o noapte îngrozitoare. Cine ar fi putut să zugrăvească neliniștea lor și să le măsoare suferințele? Sărmanul Robert și bravul Paganel nu apăruseră. Putea fi vreo îndoială în ceea ce privește soarta lor? Nu fuseseră ei oare primele victime ale răzbunării indigenilor? Orice speranță dispăruse până și din sufletul lui Mac Nabbs, care nu-și pierdea curajul atât de repede.

John Mangles simțea că înnebunește privind desperarea tăcută a Mary-ei Grant, despărțită acum de fratele ei. Glenarvan se gândeau la hotărârea ce o luase lady Helena, care, pentru a nu mai suferi chinurile sau sclavia, dorea să moară de mâna lui. Putea el însă să aibă această tărie sufletească?

„Cum aş putea s-o omor pe Mary?” se gândeau John, simțind că i se frânge inima.

Cât despre evadare, era, evident, imposibilă. Zece războinici înarmați până în dinți stăteau de pază la intrare.

Sosi și dimineața zilei de 13 februarie. Nicio legătură nu se făcuse între indigeni și prizonierii declarați tabu. Coliba conținea o anumită cantitate de alimente de care nefericiții abia se atinseseră. Durerea făcuse să le dispară foamea. Ziua trecu fără nicio schimbare și nicio nădejde. Fără îndoială că ora funeraliilor șefului mort și ora chinurilor lor vor suna deodată.

Glenarvan începuse să credă că ideea schimbului îl părăsise pe Kai-Kumu. Mac Nabbs mai păstra încă o nădejde din acest punct de vedere.

— Cine știe, spunea el, amintind lui Glenarvan efectul produs asupra lui Kai-Kumu de moartea lui Kara-Tete, cine știe dacă în fond nu consideră că i-ai făcut un serviciu?

Dar cu toate observațiile lui Mac Nabbs, Glenarvan nu avea nicio speranță. Ziua următoare se scurse și ea fără ca să se facă vreo pregătire pentru chinuirea prizonierilor. Iată care erau cauzele acestei întârzieri: maorii cred că trei zile după moarte sufletul locuiește în trupul mortului și, de aceea, timp de șaptezeci și două de ore cadavrul rămâne fără mormânt. Această credință fu respectată cu severitate. Până la 15 februarie, pah-ul rămase pustiu. John Mangles, cocoțat pe umerii lui Wilson, observa întăriturile exterioare. Niciun indigen nu se arăta. Numai santinelele vegheau la intrarea în Ware-Atua.

Dar a treia zi, colibele se deschiseră, sălbaticii, bărbați, femei și copii, adică mai multe sute de maori, se strânseră tăcuți în pah.

Kai-Kumu ieși din coliba sa și, încunjurat de principalii șefi ai tribului, luă loc în mijlocul întăriturii, pe o movilă înaltă de câteva picioare. Mulțimea indigenilor era adunată într-un semicerc, cu câțiva metri mai înapoi. Întreaga adunare păstra o tacere absolută.

La un semn al lui Kai-Kumu, un războinic se îndreptă spre Ware-Atua.

— Amintește-ți dorința mea! îi spuse lady Helena soțului său.

Glenarvan o strânse la piept. În acest moment Mary Grant se apropie de John Mangles și-i spuse:

— Desigur că lordul și lady Glenarvan au să înțeleagă că dacă o soție poate să moară de mâna soțului ei, pentru a fi salvată de la o existență rușinoasă, și o logodnică poate să ceară același lucru logodnicului ei. John, pot să-ți spun acum, în aceste clipe supreme, că știu că în inima ta mă socotești o viitoare tovarășă de viață. Pot să mă bizui pe tine, iubitul meu John, aşa cum lady Helena se bizuie pe cuvântul lordului Glenarvan?

— Mary, strigă Tânărul căpitan uluit, iubita mea!...

Nu putu termina ce avea de spus. Rogojina se ridică și prizonierii fură duși spre Kai-Kumu. Cele două femei erau resemnate; bărbații își ascundeau neliniștea sub un calm care dovedea o stăpânire de sine extraordinară.

Ajunsă în fața șefului zeelandez. Acesta nu întârzie prea mult cu judecata sa.

— Tu l-ai ucis pe Kara-Tete? îl întrebă el pe Glenarvan.

— Eu l-am ucis, răspunse lordul.

— Mâine la răsăritul soarelui vei muri.

— Singur? întrebă Glenarvan, a cărui inimă bătea cu putere.

— Ah! Dacă viața lui Tohonga n-ar fi mai prețioasă ca a ta! strigă Kai-Kumu, ale cărui priviri trădau o mare părere de rău.

În acel moment, printre indigeni se produse o mare agitație. Glenarvan aruncă repede o privire în jurul său. Mulțimea se dete la o parte și apăru un războinic asudat și frânt de oboseală.

Kai-Kumu, de cum îl văzu, îi vorbi englezeste, anume pentru a fi înțeles și de către prizonieri:

— Vii din lagărul europenilor?

— Da, răspunse negrul.

— L-ai văzut pe Tohonga al nostru?

— L-am văzut.

— Trăiește?

— Este mort! Englezii l-au împușcat!

Soarta lui Glenarvan și a tovarășilor săi era pecetluită!

— Veți muri cu toții mâine la răsăritul soarelui! strigă Kai-Kumu.

Așadar, pe toti, fără deosebire, îi lovea pedeapsa comună. Lady Helena și Mary Grant ridicară spre cer o privire de adâncă recunoștință.

De astă dată prizonierii nu mai fură duși în Ware-Atua. Trebuiau să asiste în tot timpul zilei la funeraliile șefului și la sângeroasele ceremonii de care erau însotite. O trupă de indigeni îi conduse câțiva pași, sub un arbore enorm. Acolo, păzitorii rămăseră lângă ei, fără a-i pierde din ochi. Restul tribului, absorbit de durere, părea a-i fi dat uitării.

Cele trei zile de la moartea lui Kara-Tete se sfârșiseră. Sufletul mortului părăsise deci definitiv învelișul său muritor. Ceremonia începu.

Corpul fu așezat pe o movilă, în mijlocul întăriturii. Era îmbrăcat într-un somptuos costum și acoperit cu o frumoasă rogojină de phormium. Pe capul împodobit cu pene avea o coroană făcută din frunze verzi. Fața și brațele, frecate cu grăsime, nu păreau a fi intrat în descompunere.

Rudele și prietenii veniră lângă movilă și, dintr-o dată, ca și cum un dirijor ar fi bătut măsura unui cântec funebru, un concert imens de bocete, väicăreli și plânsete se ridică în slavă. Mortul era bocit într-un ritm plângăreț și cadențat. Cei care îi fuseseră apropiati își dădeau cu pumnii în cap; rudele își zgâriau fața cu unghiile, făcând să curgă mai mult sânge decât lacrimi. Femeile acestea nenorocite își îndeplineau cu conștiințiozitate datoria. Dar demonstrațiile nu erau de ajuns pentru a liniști sufletul mortului, a cărui mânie ar fi lovit desigur pe supraviețuitorii tribului său. De aceea, războinicul săi, nemaiputând să-l recheme la viață, voiau să-l facă să nu mai ducă dorul pe lumea cealaltă, de existență pământească. Astfel, soția lui Kara-Tete trebuia să-și urmeze soțul în mormânt. De altfel nefericita ar fi refuzat să-i supraviețuiască. Așa era obiceiul. Exemple de sacrificii asemănătoare se întâlnesc destul de des în istoria zeelandeză.

Femeia apăru. Era încă Tânără. Părul despletit îi flutura pe umeri. Bocetele și strigătele sale erau din ce în ce mai puternice. Gemetele îi erau întrerupte de cuvinte spuse pe jumătate, fraze neterminate, păreri de rău în care virtuțile mortului erau lăudate. Deodată, în culmea desperării, femeia se aruncă lângă movilă, lovindu-și capul de pământ.

În această clipă, Kai-Kumu se apropie de ea. Nefericita victimă se ridică brusc; dar o puternică lovitură de „mere”, un fel de măciucă, mânuită de şef, o aruncă din nou la pământ, unde căzu ca trăsnită.

De îndată începură să răsune tipete îngrozitoare. O sută de mâini amenințări pe captivii îngroziți de acest spectacol. Dar nimeni nu se mișcă de la locul său, căci ceremonia mortuară nu se sfârșise încă.

Nevasta lui Kara-Tete plecase după soțul ei în mormânt. Cele două corpuri zăceau neînsuflețite unul lângă altul. Dar pentru viață veșnică a mortului nu-i ajungea numai credincioasa sa soție. Cine i-ar fi servit pe amândoi în fața lui Nui-Atua, dacă sclavii lor nu i-ar fi urmat și ei pe lumea cealaltă?

Lângă cadavrele stăpânilor lor fură aduși șase nenorociți. Erau servitorii, pe care nemiloasele legi ale războiului îi transformaseră în sclavi. Cât timp trăise căpetenia lor suferiseră cele mai mari lipsuri, cel mai nemilos tratament. Abia hrăniți, puși fără încetare la cele mai grele munci, ca vitele de povară, trebuiau acum, după credința maorilor, să-și continue pentru veșnicie existența aceasta de sclavi supuși.

Nefericiții păreau resemnați. Păreau că nu se miră de sacrificiul pe care îl prevăzuseră de mult. Cu mâinile și picioarele dezlegate arătau că vor primi, fără să protesteze, moartea.

De altfel, această moarte le veni repede, fiind scutiți de chinuri mai îndelungate. Tortura era păstrată pentru făptuitorii omorului care, strânși la vreo douăzeci de pași mai departe, își întorceau ochii de la priveliștea aceasta îngrozitoare.

Șase lovitori de măciucă, date de către șase războinici, întinseseră la pământ victimele, într-o baltă de sânge.

Glenarvan și tovarășii lui, adânc zguduiți, încercau să ascundă celor două femei această scenă înfiorătoare. Își dădură seama atunci de soarta care îi aștepta a doua zi, la răsăritul soarelui, și de chinurile pe care vor trebui să le îndure înainte de moarte. Erau amuțiti de groază.

Începură apoi dansurile de înmormântare. Băuturi tari, extrase din „piper excelsum”, un adevărat spirt de ardei, le mări și mai mult exaltarea. Nu mai aveau nimic omenesc în ei. Poate chiar că vor uita de tabu și se vor năpusti asupra prizonierilor. Numai Kai-Kumu își păstrase cumpătul în mijlocul nebuniei generale. După o oră pe care o acordă acestei orgii pentru a-și

atinge culmea și a se potoli, dădu ordin ca ultimele acte ale înmormântării să fie împlinite cu ceremonialul obișnuit.

Cadavrele, al lui Kara-Tete și al soției sale, fură ridicate. Le îndoără membrele și le aşezără pe pântece, după cum cerea obiceiul zeelandez. Cadavrele trebuiau îngropate, dar nu pentru totdeauna, ci numai până când, prin putrezirea cărnii, nu vor mai rămâne decât osemintele.

Locul mormântului, „udupa”, fusese ales în afara de întăriri, la circa trei kilometri, pe vârful unei mici înălțimi numită Maunganamu, pe malul drept al lacului.

Corpurile trebuiau transportate acolo. Două palanchinuri primitive, sau mai bine spus două tărgi, fură aduse lângă movilă. Cadavrele închircite, mai mult șezând decât întinse, cu veșmintele legate cu liane, fură aşezate deasupra. Patru războinici le ridicară pe umeri și tribul întreg, începând din nou cântecul funebru, urmă procesiunea până la locul de îngropăciune.

Captivii, supravegheați mereu, văzură cum cortegiul părăsește prima îngrăditură a pah-ului. Apoi cântecele și strigătele se sterseră din ce în ce.

Timp de aproape o jumătate de oră convoiul funebru rămase ascuns vederii în adâncimile văii. Apoi reapăru pe potecile întortocheate ale muntelui. Depărtarea făcea ca mișcarea ondulată a coloanei lungi și sinuoase să devină ireală.

Tribul se opri la o înălțime de opt sute de picioare, adică pe vârful Maunganamu, pe locul pregătit dinainte pentru înmormântarea lui Kara-Tete.

Un maor de rând n-ar fi avut ca mormânt decât o groapă și o grămadă de bolovani. Dar unui șef puternic și temut, sortit a deveni fără îndoială în curând zeu, i se rezervase un mormânt demn de isprăvile sale.

Udupa fusese înconjurate de pari împodobiți cu figuri înroșite, vopsite cu ocru, aflate aproape de groapa în care trebuia aşezat cadavrul. Rudele nu uitaseră de asemenea că duhul morții, „waidua”, se hrănește cu lucruri materiale, la fel ca și corpul în timpul vieții sale. De aceea, împreună cu armele și veșmintele răposatului, fuseseră depuse alături alimente.

Nu lipsea nimic pentru confortul mormântului. Cei doi soți fură aşezați unul lângă altul și apoi acoperiți cu pământ și ierburi, după care urmă o nouă serie de bocete.

Cortegiul coborî din nou în tăcere muntele și nimeni de acum înainte nu mai putea să urce pe Munganamu fără a fi pedepsit cu moartea, căci

devenise tabu ca și Tongariro, unde fuseseră îngropate, în 1846, resturile unui șef mort cu prilejul unui cutremur.

Capitolul XIII

Ultimele ore

Când soarele apunea de partea cealaltă a lacului Taupo, dispărând după vârfurile lui Tuhahua și Puketapu, prizonierii fură duși din nou la închisoarea lor, pe care nu o vor mai putea părăsi decât în clipa în care crestele lui Wahiti-Ranges vor fi luminate de primele raze ale soarelui.

Le mai rămânea o noapte pentru a se pregăti de moarte. Cu toată deznađejdea și groaza de care erau cuprinși, își luară ultima cină împreună ca de obicei.

— Avem nevoie de toate puterile noastre ca să privim moartea în față, spuse Glenarvan. Trebuie să arătăm acestor sălbatici că și europenii știu să moară.

La sfârșitul mesei, lady Helena își făcu rugăciunea de seară cu glas tare. Toți ceilalți o ascultară, cu capetele descoperite. Există oare om care să nu se gândească la Dumnezeu în fața morții?

Această îndatorire odată împlinită, prizonierii se îmbrățișară. Mary Grant și lady Helena, retrase într-un colț al colibei, se întinseră pe o rogojină. Somnul, care îndulcește toate suferințele, coborî în curând pe pleoapele lor; călătoarele adormiră una în brațele celeilalte, doborâte de oboseală și de lungile insomnii. Glenarvan, luându-și atunci prietenii deoparte, le spuse:

— Iubiții mei tovarăși, viața noastră și a acestor sărmâne femei este în mâinile lui Dumnezeu. Dacă Cerul a hotărât să murim mâine, sunt sigur că vom ști cu toții să murim ca niște oameni curajoși. Dar moartea aici nu înseamnă numai moarte, e tortură, degradare, poate, și iată două femei... Aici vocea hotărâtă a lui Glenarvan se frânse. Apoi, după câteva clipe de tacere, se adresă Tânărului căpitan: John, tu i-ai făgăduit Mary-ei ceea ce i-am făgăduit eu Helenei. Ce ai hotărât?

— Cred că am în fața lui Dumnezeu dreptul de a îndeplini această făgăduință.

— Da, John, dar suntem fără arme!

— Iată o armă, răspunse John arătând un pumnal. L-am smuls din mâinile lui Kara-Tete, când a căzut la picioarele dumneavoastră. Milord, cel

care va supraviețui dintre noi doi va săvârși ceea ce ne-au cerut lady Helena și Mary Grant.

După aceste cuvinte, o adâncă tacere se lăsă în colibă. În sfârșit, maiorul rupse linștea, zicând:

— Prieteni, păstrați acest mijloc suprem pentru ultimele momente. Eu nu sunt partizanul acțiunilor iremediabile.

— Nu m-am gândit la noi, răspunse Glenarvan. Vom ști, sunt sigur, să înfruntăm moartea, oricât de groaznică ar fi! Ah, dacă am fi fost singuri, de douăzeci de ori până acum v-aș fi spus: „Prieteni, să încercăm o evadare! Să-i atacăm pe acești nemernici!” Dar mă gândesc la ele!...

John, în acest moment, ridică rogojina și numără douăzeci și cinci de indigeni care supravegheau ieșirea. Un foc mare fusese aprins și la lumina lui se putea distinge terenul neregulat al pah-ului. Unii din sălbatici erau întinși în jurul focului. Alții în picioare, nemîșcați, puteau fi bine distinși pe fondul luminos al flăcărilor.

Toți priveau însă spre coliba care le fusese dată în pază.

Se spune că între un prizonier ce vrea să fugă și un păzitor ce veghează, sorții de izbândă sunt mai mult de partea prizonierului, deoarece interesul celui dintâi este mai mare decât interesul celui de-al doilea. Păzitorul poate să uite că supraveghează, în timp ce prizonierul nu poate să uite că este păzit. Mai mult se gândește captivul la fugă decât păzitorul la împiedicarea fugii acestuia.

Din această cauză se produc atâtea evadări surprinzătoare.

Aici însă erau păziți cu ură, indiferență obișnuită a păzitorilor fiind înlocuită cu dorința lor de răzbunare. Prizonierii nu fuseseră legați. Faptul ar fi fost cu totul inutil, deoarece douăzeci și cinci de oameni supravegheau singura ieșire din Ware-Atua.

În coliba aceasta, sprijinită cu spatele de stâンca ce termina întăritură, nu puteai pătrunde decât printr-o limbă îngustă de pământ ce o lega cu pah-ul. Celelalte două laturi ale colibei se ridicau deasupra povârnișurilor abrupte ale muntelui, coliba fiind astfel mărginită din două părți de o prăpastie adâncă de o sută de picioare. Coborârea era imposibilă pe acolo. Pe dedesubt, niciun mijloc de fugă, căci era stâncă. Singura ieșire ar fi fost chiar prin intrarea în Ware-Atua, și maorii păzeau această limbă de pământ care lega coliba de pah-ul, cu strășnicia cu care e apărat podul de peste șanțul ce înconjoară o cetate. Glenarvan trebui să recunoască, după ce

încercase de zeci de ori zidurile închisorii sale, că orice evadare era imposibilă.

Timpul se scurgea totuși cu repeziciune în această noapte de groază. Peste munți domnea o întunecime adâncă. Nu se zăreau nici stele, nici luna. Numai vântul alerga în adieri ușoare pe marginea pah-ului. Se auzeau gemând pilonii pe care era ridicată coliba. Din cauza vântului, focul indigenilor se învioră deodată aruncând lumini și în interiorul colibei, peste grupul de prizonieri. Sărmanii oameni stăteau cufundați în gânduri. În colibă domnea o tacere de moarte.

Era cam pe la patru dimineață, când atenția maiorului fu atrasă de un zgomot ce părea că vine din spatele colibei, dinspre peretele sprijinit de munte. La început neatent la acest zgomot, Mac Nabbs începu deodată să-l asculte. Intrigat de persistența sa, își lipi urechea de pământ. I se părea că aude un scormonit; părea că cineva sapă din afară.

Când nu mai avu nicio îndoială asupra faptului, maiorul se duse la Glenarvan și la John Mangles și, smulgându-i din dureroasele lor gânduri, îi duse spre fundul colibei.

— Ascultați, le spuse el cu vocea înceată, făcându-le semn să se aplece.

Zgomotul săpăturii se putea auzi din ce în ce mai bine. Se putea auzi chiar scrâșnirea pietrelor sub apăsarea unui corp solid și apoi căderea lor.

— Vreun animal în vizuina sa, spuse John Mangles.

— Cine știe! spuse Glenarvan. Dacă este un om?

— Om sau animal, răspunse maiorul, vom ști curând la ce trebuie să ne aşteptăm.

Wilson și Olbinett se alăturară și ei și începură cu toții să scormonească peretele, John cu pumnalul, ceilății cu pietrele smulse sau chiar cu unghiile, în timp ce Mulrady, întins pe burtă, supraveghează pe sub rogojină grupul indigenilor.

Sălbaticii, nemișcați în jurul focului, nici nu bănuiau ce se petrece la douăzeci de pași departe de ei.

Pământul care acoperea tuful silicos era moale și sfărâmicios, astfel încât, cu toată lipsa de unelte, treaba mergea destul de repede. În curând nu mai fu nicio îndoială că un om sau mai mulți, agătați de flancurile pah-ului, săpau o galerie în peretele său exterior. În ce scop? Știau ei ceva despre existența prizonierilor, sau întâmplarea, o încercare individuală putea să explice munca de sobol care părea că se înfăptuiește?

Captivii își îndoiau sforțările. Cu degetele zdrelite, săngerânde, săpau mereu. După o jumătate de oră de lucru, gaura săpată de ei ajunse la o adâncime de un metru. După zgomotele care se auzeau din ce în ce mai tare, puteau să-și dea seama că numai un strat subțire de pământ mai împiedică o comunicare imediată.

Câteva clipe mai târziu, maiorul își trase dintr-o dată mâna tăiată de o lamă ascuțită și cu greu se abținu să nu țipe.

John Mangles, cu ajutorul pumnalului său, opri cuțitul care se învârtea în aer și apucă mâna care îl ținea.

Era o mâna de femeie sau de copil, în orice caz o mâna de european.

Niciun cuvânt nu fusese pronunțat, nici dintr-o parte, nici din celală. Era impede că niciunul nu avea interes să facă larmă.

— Să fie oare Robert? șopti Glenarvan.

Dar oricât de încet ar fi pronunțat acest nume, Mary Grant, deșteptată de forfota din colibă, se furișă lângă Glenarvan și apucând mâna mânjită de pământ o acoperi cu sărutări.

— Tu! Tu! spunea Tânăra fată care nu se putea însela. Tu, dragul meu Robert!

— Da, surioară, răsunse Robert, am venit să vă salvez! Dar tăcere!

— Curajos copil! spuse Glenarvan.

— Supravegheați pe sălbaticii de afară! spuse Robert.

Mulrady, care se lăsase un moment furat de apariția copilului, își relua de îndată postul de observație.

— Totul e în regulă, anunță el. Numai patru războinici mai veghează; ceilalți dorm.

— Curaj! răsunse Wilson.

Într-o clipă săpătura fu lărgită și Robert fu trecut din brațele surorii sale, în ale lui lady Helena. În jurul mijlocului său era înfășurată o frângchie lungă de phormium.

— Copilul meu, copilul meu, murmură Tânăra femeie, bine că nu te-au omorât maorii!

— Nu, doamnă, răsunse Robert. Nici eu nu știu cum am putut să mă strecoar în învălmășeală și să ies din pah. Timp de două zile am stat ascuns prin tufișuri. Noaptea mergeam în neștiște; voi am să vă revăd. În timp ce întregul trib se ocupa cu înmormântarea șefului, am venit să fac o recunoaștere în partea aceasta a întăriturii, unde se află Închisoarea, și am

văzut că se poate ajunge până la dumneavoastră. Dintr-o colibă goală am furat cuțitul și această frângchie. Tufele de iarbă și ramurile copacilor mi-au servit drept scară. Din întâmplare, am descoperit o grotă scobită în stâncă pe care se sprijină această colibă. N-am avut de săpat decât câțiva metri și... iată-mă!

Douăzeci de sărutări fură singurul răspuns pe care-l primi Robert.

— Să plecăm! spuse el cu glas hotărât.

— Paganel este jos? întrebă Glenarvan.

— Domnul Paganel? răspunse băiatul, mirat de întrebare.

— Da, ne aşteaptă?

— Nu, milord! Cum? Domnul Paganel nu este aici?

— Nu, Robert, nu este, răspunse Mary Grant.

— Cum? Nu l-am văzut? întrebă Glenarvan. Nu v-ați întâlnit în învălmășeală? N-ați fugit împreună?

— Nu, milord, răspunse Robert, înmărmurit la vestea dispariției prietenului său Paganel.

— Să plecăm, îi îndemnă maiorul. Nu mai avem nicio clipă de pierdut.

Oriunde ar fi Paganel, nu poate fi mai rău decât suntem noi aici. Să mergem!

Într-adevăr, clipele erau prețioase. Trebuiau să fugă. Evadarea nu prezenta greutăți mari. La ieșirea din galeria săpată se afla un perete aproape vertical, înalt de douăzeci de picioare. Apoi un povârniș pe care se putea coborî destul de ușor până la picioarele muntelui. Din punctul acesta, prizonierii puteau ajunge repede pe văile inferioare, în timp ce maorii, dacă ar fi descoperit fuga lor, ar fi fost siliți la un lung ocol pentru a-i ajunge, deoarece nu cunoșteau existența galeriei săpate între Ware-Atua și povârnișul exterior.

Evadarea începu, luându-se toate măsurile de siguranță pentru reușita ei. Prizonierii trecu unul câte unul prin strâmta galerie și ajunseră în grotă. John Mangles, rămas ultimul, făcu să dispară toate urmele lucrului lor și se strecu și el prin deschizătură peste care lăsa să cadă rogojinile de pe podea. Astfel, galeria se afla complet ascunsă.

Trebuiau acum să coboare peretele vertical până la povârniș, lucru care ar fi fost imposibil fără frângchie de phormium adusă de Robert. Frângchia fu desfășurată și fixată de un colț de stâncă, apoi i se dete drumul în jos.

Înainte de a-și lăsa prietenii să se agațe de ea, John Mangles îi încercă rezistența. Frângchia nu părea solidă, de aceea trebuia multă prudență, căci

de la acea înălțime căderea ar fi fost mortală.

— Fiindcă frânghia, spuse el, nu poate suporta mai mult decât greutatea a doi oameni, trebuie să coborâm pe rând. Întâi vor coborî lordul și lady Glenarvan. Când vor ajunge pe povârnișul practicabil, vor scutura de trei ori funia, ca să ne dea de veste pentru a-i urma.

— Voi coborî eu primul, răspunse Robert. Am descoperit la poalele versantului o adâncitură în care se vor putea ascunde cei care vor ajunge primii pentru a-i aștepta pe ceilalți.

— Du-te, copilul meu, spuse Glenarvan strângându-i mâna.

Robert dispără prin deschizătura grotei. După un minut, trei zguduiri tari ale frânghiei anunțau că băiatul ajunsese cu bine jos.

Imediat Glenarvan și lady Helena ieșiră cu curaj din grotă. Întunecimea era încă adâncă, dar câteva lumini cenușii începură să mijească spre răsărit.

Răcoarea pătrunzătoare a dimineții o învioră pe Tânăra femeie. Prinse puteri și începu periculoasa coborâre.

Întâi Glenarvan și în urmă lady Helena se lăsară să alunece de-a lungul frânghiei până în dreptul în care peretele vertical întâlnea vârful povârnișului. Apoi, Glenarvan, mergând înaintea soției sale și ajutând-o, începu să coboare de-a-ndăratelea. Căuta să se prindă de toate ierburile și tufișurile care le-ar fi oferit puncte de sprijin. Întâi încerca rezistența locului și apoi așeza piciorul lady-ei Helena. Câteva păsări deșteptate și speriate își luară zborul scoțând mici tipete, și fugarii tremurau de frică în clipa în care câte o piatră desprinsă se rostogolea cu zgomot până la poalele muntelui.

Ajunseseră la jumătatea povârnișului, când un glas se auzi din deschizătura grotei.

— Opriți-vă! șopti John Mangles.

Agățat cu o mâna de un tufiș de tetragona și cu cealaltă sprijinindu-și soția, Glenarvan se opri, ținându-și respirația.

Wilson dăduse alarma. Auzind un zgomot în Ware-Atua, reintrase în colibă și, ridicând rogojina, îi privise pe maori. La un semn al lui, John îl oprise pe Glenarvan.

Într-adevăr, unul dintre războinici, surprins de unele sunete neobișnuite, se apropiase de Ware-Atua. În picioare, la doi pași de colibă, asculta cu capul plecat. Rămase în această atitudine timp de un minut, lung cât o oră, ascultând cu urechea ciulită. Apoi, dând din cap ca un om care s-a înșelat, reveni spre tovarășii săi, luă un braț de lemne și îl aruncă în focul pe

jumătate stins, ale cărui flăcări prinseră din nou să strălucească. Viu luminată, fața sa nu mai arăta nicio preocupare și, după ce privi primele lumini ale răsăritului care se îngâna la orizont, se întinse lângă foc pentru a se încălzi.

— Totul e în regulă, spuse Wilson.

John îi făcu semn lui Glenarvan pentru a-și continua coborârea.

Glenarvan se lăsa încet să alunece pe povârniș și, în curând, lady Helena și el puseră piciorul pe cărarea îngustă, unde îi aștepta Robert.

Funia fu din nou zguduită de trei ori și, la rândul său, John Mangles, precedând-o pe Mary Grant, apucă același drum periculos. Încercarea sa reuși și peste puțin fu jos lângă lordul și lady Helena, în scobitura descoperită de Robert.

Cinci minute mai târziu, toți fugarii, scăpați cu bine din Ware-Atua, părăsiră ascunzătoarea lor provizorie și, evitând malurile locuite ale lacului, se înfundară pe cărările înguste în inima muntelui.

Mergeau repede, ocolind orice loc de unde ar fi putut fi zăriți. Fără să scoată un cuvânt, treceau printre copaci ca niște umbre. Unde mergeau? La întâmplare, dar erau liberi!

Spre ora cinci începu să se lumineze. Nuanțe albăstriei se iveau ici-colo, colorând cenușiul norilor. Vârfurile muntilor ieșeau din ceată. Soarele trebuia să apară în curând. Dar în loc ca acesta să fie semnalul morții lor, dimpotrivă, el le va face indigenilor cunoscută fuga prizonierilor.

Trebuia deci ca, înainte de această clipă, fugarii să fie departe de indigeni; siguranța lor creștea odată cu mărirea distanței ce-i despărțea de aceștia. Dar nu puteau merge repede, căci potecile erau abrupte. Lady Helena urca pantele susținută, aproape purtată de Glenarvan, iar Mary Grant, se sprijinea de brațul lui John Mangles. Robert, fericit, triumfător, cu inima plină de bucuria succesului său, mergea înainte; cei doi marinari închideau coloana, încă puțin și soarele va sparge cețurile dimineții. Timp de o jumătate de oră, fugarii merseră la întâmplare. Paganel nu era cu ei pentru a-i conduce, Paganel a cărui soartă îi îngrijora și a cărui lipsă le întuneca bucuria. Totuși se îndreptau pe cât posibil spre est. În curând ajunseră la o înălțime de cinci sute de picioare mai sus de lacul Taupo și frigul dimineții, sporit de înălțime, devenise greu de suportat. Forme nedefinite de coline și munți se ridicau unele peste altele. Glenarvan nu avea altă dorință decât să se piardă

prin ele împreună cu tovarășii săi. Vor vedea mai târziu cum vor putea să iasă din labirintul acesta muntos.

În fine, soarele apăru și își trimise primele raze în întâmpinarea fugarilor.

Dintr-o dată se auzi un urlet teribil, format din o sută de glasuri. Strigătul se ridică din pah-ul a cărui aşezare exactă Glenarvan nu o cunoștea. De altfel, o perdea groasă de ceată ce se aşternea la picoarele lui îi împiedica să distingă văile de jos.

Nu mai era însă nicio îndoială: fuga lor fusese descoperită. Vor putea scăpa de urmărirea indigenilor? Fuseseră văzuți? Nu-i vor trăda oare urmele?

În acel moment, ceată se ridică și-i învălui o clipă într-un nor umed. La trei sute de picioare sub ei putură să vadă ceata înnebunită a indigenilor.

Vedeau, dar în același timp fuseseră văzuți. Izbuclniră numeroase urlete, la care se adăuga lătratul câinilor, și întreg tribul, după ce încercă în zadar să se cățăre pe stânca de la Ware-Atua, ieși în fugă din întăritura și porni pe cea mai scurtă cărare, în urmărirea prizonierilor care scăpaseră de răzbunarea lor.

Capitolul XIV

Muntele tabu

Până în vârful muntelui nu mai erau decât vreo sută de picioare. Fugarii doreau să ajungă acolo, pentru ca, trecând pe versantul opus, să se poată ascunde de maori. Sperau că vreo creastă practicabilă le va permite să ajungă la vârfurile vecine, care făceau parte dintr-un sistem orografic pe care numai sărmănuil Paganel l-ar fi putut descurca, dacă ar fi fost cu ei.

Se grăbiră deci să urce sub amenințarea strigătelor care se apropiau din ce în ce. Întreg tribul ajunsese la poalele muntelui.

— Curaj! Curaj, prieteni! striga mereu Glenarvan, îndemnându-și prietenii prin vorbă și atitudine.

În mai puțin de cinci minute atinseră piscul muntelui. Acolo se uitară înapoi pentru a putea judeca situația și a găsi o direcție care i-ar fi putut însela pe maori.

De la această înălțime, puteau stăpâni cu privirile lacul Taupo, care se întindea spre vest, într-un pitoresc cadru muntos. La nord, crestele lui Pirongia; la sud, craterul în flăcări al lui Tongariro. Spre răsărit însă, privirea le era împiedicată de bariera vârfurilor și coamelor lui Wahiti-

Ranges, marele lanț neîntrerupt care străbate toată insula de nord, de la strâmtoarea Cook până la Capul Oriental. Trebuiau să coboare pe versantul opus și să pătrundă în acele trecători înguste, care poate nu aveau nicio ieșire.

Glenarvan aruncă neliniștit o privire în jurul său. Ceața se topise în razele soarelui și privirea pătrundea în toate neregularitățile solului. Nicio mișcare a maorilor nu scăpa privirii sale.

Indigenii nu erau mai departe de cinci sute de pași de ei, când ajunseră pe platoul pe care se afla vârful singuratic.

Glenarvan nu mai putea să rămână nicio clipă pe loc. Obosiți sau nu, trebuiau să fugă, căci altfel ar fi fost cu toții împresurați.

— Să coborâm, strigă el, altminteri vom fi încungați!

Dar în clipa în care sărmenele femei se ridicau de jos într-o ultimă sfârștare, Mac Nabbs le opri spunând:

— Nu mai e nevoie. Priviți!

Și, într-adevăr, toți putură să vadă schimbarea inexplicabilă care se produsese în rândurile maorilor.

Aceștia se opriseră brusc. Asaltul muntelui încetă, ca și cum ar fi fost dat un contraordin sever. Ceata indigenilor, stăpânindu-și avântul, se oprișe ca valurile marii în fața unei stânci puternice.

Maorii, însetați de sânge, însiruiți acum la poalele muntelui, gesticulau sau învârteau în aer puști și topoare, dar nu mai înaintau nici cu un pas. Și cainii, lătrând cu furie, parcă prinseseră și ei rădăcini în pământ.

Ce se întâmplase? Ce putere nevăzută îi reținea pe indigeni? Fugarii priveau fără să înțeleagă, temându-se în același timp ca vraja care căzuse pe tribul Kai-Kumu să nu se rupă. Deodată, John Mangles scoase un strigăt, care îi făcu pe toți tovarășii săi să se întoarcă. Cu mâna le arăta o mică fortăreață ridicată pe vârful conului.

— Mormântul căpeteniei Kara-Tete, strigă Robert.

— Adevărat, Robert? întrebă Glenarvan.

— Da, milord, este mormântul lui, îl recunosc...

Robert nu se înșela. La vreo cincizeci de picioare deasupra, în punctul cel mai înalt al muntelui, niște pari proaspăt vopsiți formau o mică îngrăditură. La rândul său, Glenarvan recunoșcu și el mormântul șefului zeelandez. În zăpăceala fugii ajunseseră fără să se gândească în acest vârf al muntelui Maunganamu.

Lordul împreună cu tovarășii săi urcară cel din urmă povârniș al conului, chiar până lângă mormânt, în care se putea pătrunde printr-o largă deschizătură acoperită cu rogojini. Glenarvan se pregătea să intre în udupa, când dintr-o dată sări înapoi.

- Un indigen! spuse el.
- Un indigen în udupa? întrebă maiorul.
- Da, Mac Nabbs.
- Nu-i nimic, să intrăm.

Glenarvan, maiorul, Robert și John Mangles pătrunseră în îngrăditură. Un maor se afla acolo, înveșmântat într-o largă pelerină de phormium; umbra udupei nu îngăduia să i se distingă trăsăturile. Părea foarte liniștit și dejuna cu cea mai perfectă nepăsare. Glenarvan voia tocmai să-i vorbească, dar indigenul, luându-i-o înainte, i se adresă politicos, într-o frumoasă limbă engleză:

- Luați loc, scumpul meu lord, dejunul vă aşteaptă.

Era Paganel. La sunetul glasului său, toți năvăliră în udupa și-l îmbrățișară pe excelentul geograf. Paganel fusese regăsit! Cu el, viața tuturor era salvată. Începură întrebările; fiecare dorea să știe cum și pentru ce se găsea pe vârful lui Maunganamu, dar Glenarvan opri printr-un cuvânt curiozitatea aceasta grăbită.

- Maorii, spuse el.
- Maorii! răspunse Paganel, ridicând din umeri. Iată niște indivizi de care prea puțin îmi pasă.

- De ce? N-ar putea ajunge până la noi?
- Aș! Niște dobitoci! Veniți să-i vedeți!

Toți îl urmară pe Paganel, care ieși din udupa. Zeelandezii erau opritî în același loc, în jurul muntelui, și scoteau urlete înfiorătoare.

— Strigați, urlați cât poftiți, stupide creațuri! îi apostrofă Paganel. Să vedem dacă o să îndrăzniți să vă urcați pe munte!

- Și de ce? întrebă Glenarvan.
- Pentru că șeful lor este îngropat aici și pentru că muntele este tabu.
- Tabu?
- Da, prieten! De aceea m-am refugiat aici.

Într-adevăr, muntele era tabu și, prin aceasta, era ferit de năvălirea superstițioșilor maori.

Aceasta nu însemna încă salvarea definitivă a fugarilor, însă le acorda un binevenit răgaz, de care trebuiau să profite. Glenarvan, pradă unei emoții copleșitoare, nu putea să scoată nicio vorbă, iar maiorul își mișca întruna capul, cu un aer foarte mulțumit.

— Și-acum, prieteni, zise Paganel, dacă aceste brute își închipuie că-i vom lăsa să-și încerce răbdarea cu noi, se însală. În două zile nu ne vor mai putea prinde.

— O să fugim, zise Glenarvan, dar cum?

— Nu știi încă, răsunse Paganel, dar vom fugi în orice caz.

Acum fiecare dori să cunoască pățaniile geografului. Lucru curios însă: pentru un om atât de vorbăreț, de astă dată, din cauza unei ciudate rezerve, trebuiră aproape să-i smulgă cuvintele din gură. El, căruia îi plăcea atâtă să povestească, nu răspundeacă acum decât cu jumătate de gură la întrebările ce i se puneau.

„Mi l-au schimbat pe Paganel”, se gândi Mac Nabbs.

Și, într-adevăr, fizionomia vrednicului savant nu mai era aceeași. Se învăluia cu multă grija în marea sa pelerină de phormium și părea că se păzește de privirile prea curioase. Atitudinea sa schimbată nu scăpă nimănuia, dar, din discreție, fiecare se prefăcu că nu observă nimic. De altfel, când nu era vorba despre el, Paganel redevenea cel obișnuit.

Cât despre cele întâmpilate, iată ce crezu el de cuviință să povestească tovarășilor săi, care se aşezară în jur să-l asculte, sprijinindu-se de parii udupei.

După uciderea lui Kara-Tete, Paganel profitase, ca și Robert, de învălmășeala indigenilor și ieșise din pah. Dar mai puțin norocos decât Robert, dădu de-a dreptul într-o tabără de maori, comandanță de un șef voinic, cu priviri inteligente, desigur superior tuturor războinicilor din tribul său. Căpetenia, care vorbea bine englez este, îi ură bun venit, frecându-și nasul de nasul geografului.

Paganel se întreba dacă trebuie să se considere sau nu prizonier. Văzând însă că nu poate face un pas fără să fie însoțit politicos de șef, își dădu repede seama la ce trebuie să se aștepte.

Şeful numit Hihi, adică „Rază de soare”, nu era un om rău. Ochelarii și ocheanul geografului îl impresionaseră într-atât, încât se legă de el nu numai printr-o puternică simpatie, ci și prin solide frânghii de phormium. Și asta mai ales noaptea.

Situația aceasta dură trei zile. Oare în acest timp fusese bine tratat sau rău? „Da și nu”, spunea el, fără să dea altă explicație. Pe scurt, era prizonier și situația sa nu era mai de invidiat decât a sărmanilor săi prieteni, afară de faptul că nu părea că o să fie imediat supus la chinuri.

Din fericire, într-o noapte putu să-și roadă legăturile și să scape. Asistase de departe la înmormântarea lui Kara-Tete și știa că fusese îngropat pe vârful lui Maunganamu și că, prin aceasta, muntele devinea tabu. Așa fiind, se hotărî să se refugieze acolo, nedorind să părăsească ținutul unde prietenii

săi erau prizonieri. Încercarea aceasta periculoasă îi reuși și, în timpul nopții, ajunsese la mormântul lui Kara-Tete.

Aceasta fu povestea lui Paganel. Trecuse el oare peste vreo anumită întâmplare în timpul cât șezuse la indigeni și pe care nu voia să-o povestească? Judecând după încurcătura sa, l-a fi putut bănui de aceasta. Orice ar fi fost însă, primi unanime felicitări și, pățaniile lui Paganel fiind lămurite, reveniră la situația prezentă ce continua să fie extrem de gravă. Chiar dacă indigenii nu vor îndrăzni să urce pe Maunganamu, foamea și setea îi vor sili să se considere din nou prizonieri. Era o chestiune de timp, iar maorii au multă răbdare.

Glenarvan nu-și făcea iluzii, dar hotărî să aștepte împrejurări mai potrivite, încercând chiar să le provoace.

În primul rând, Glenarvan dori să cerceteze cu grijă muntele Maunganamu – adică fortăreața improvizată – nu atât pentru apărare, căci un asediu nu era de temut, cât pentru a încerca o scăpare. Împreună cu maiorul, John, Robert și Paganel făcu schița exactă a muntelui, ținând seama de direcția potecilor și înclinarea lor. Creasta, lungă de o milă, care legă Maunganamu de lanțul Wahiti, mergea coborând spre câmpie. Pe coama ei, strâmtă și neregulată, s-ar fi putut merge, dacă evadarea ar fi fost posibilă. Dacă fugarii ar fi putut trece pe acolo noaptea fără să fie zăriți, poate ar fi reușit să ajungă în văile adânci din munții învecinați, înșelându-i pe războinicii maori.

Dar acest lucru era periculos. În partea de jos, culmea trecea prin bătaia puștilor indigenilor și aceștia ar fi putut să-i prindă într-o rețea de foc, imposibil de trecut.

Glenarvan și o parte din prietenii săi, cu care se aventurase spre partea periculoasă a culmii, fură salutați cu o ploaie de plumbi care, din fericire, nu-i atinse. Bucăți de fultuială, luate de vânt, ajunseră însă până la ei.

Pulberea era înțepenită în țevile puștilor cu hârtie tipărită, pe care Paganel, din curiozitate, o adună de pe jos, reușind cu oarecare greutate să descifreze unele cuvinte.

— Astă-i bună! zise el. Știți cu ce-și fultuiesc puștile sălbaticii noștri?

— Nu știm, Paganel, răsunse Glenarvan.

— Cu file din Biblie. Dacă la aceasta le servește scriptura, plâng pe misionarii lor! Or să ajungă cam greu să intemeieze biblioteci.

— Și cu ce pasaj din cărțile sfinte au tras în noi?

— Cu cuvintele Domnului, răspunse Mangles, care citise la rândul lui bucate de hârtie înnegrită de explozie. Aceste cuvinte ne învață să avem încredere în El, adăugă căpitanul, cu evlavia unui scoțian.

— Citește, John, îl îndemnă Glenarvan.

Și John citi versetul din psalmul 90: „Fiindcă a crezut în mine, îl voi mântui”.

— Prieteni, să ducem aceste cuvinte de speranță și tovarășelor noastre; le vor îmbărbăta inima.

Glenarvan și tovarășii săi urmară din nou cărările abrupte care duceau spre con și se îndreptară spre mormântul pe care doreau să-l cerceteze.

În drum fură surprinși, la intervale regulate, de unele tremurături ale pământului. Nu era propriu-zis un cutremur, ci, mai degrabă, vibrația continuă pe care o au pereții unei căldări în care fierbe apa. Desigur că aburii puternici născuți din activitatea focurilor subterane se strânseseră sub scoarța muntelui.

Lucrul acesta nu putea să mire pe niște oameni care trecuseră pe lângă izvoarele calde ale lui Waikato. Știau că regiunea aceasta centrală a insulei Ika-na-Maul era aproape în întregime vulcanică. Părea o adevărată pânză, prin a cărei țesătură rărită ies din pământ izvoare fierbinți și solfatari.

Paganel atrase atenția prietenilor săi asupra naturii vulcanice a muntelui. Muntele Maunganamu nu era decât unul din acele conuri care se înălță în partea centrală a insulei, adică un viitor vulcan.

Cea mai neînsemnată acțiune mecanică putea să determine formarea unui crater în pereții săi compuși din tuf silicos și alburiu.

— Într-adevăr, spuse Glenarvan, dar nu suntem aici mai în pericol decât lângă căldarea de aburi a *Duncan*-ului. Scoarța este solidă.

— De acord, răspunse maiorul, dar oricât ar fi de rezistent un cazan de aburi, sfârșește prin a face explozie dacă este mult timp întrebuințat.

— Mac Nabbs, reluă Paganel, eu nu doresc să rămânem pe acest con. Să găsim un drum și sunt gata să plec.

— Ah!... Dacă acest Maunganamu ar putea să ne ducă el! răspunse John Mangles. Câtă energie mecanică nefolosită și pierdută cuprinde! Poate sub picioarele noastre sunt milioane de cai putere! *Duncan*-ului nostru nu i-ar fi trebuit nici o mia parte pentru a ne duce până la capătul pământului.

Amintirea *Duncan*-ului, evocată de John Mangles, ascuțit durerea lui Glenarvan, care, cu toate nenorocirile abătute asupra lui, nu înceta să plângă

soarta echipajului său.

Se mai gândeau încă la aceasta, când, ajuns pe vârful lui Maunganamu, își regăsi tovarășii de nenorocire.

De cum îl văzu, lady Helena veni spre el:

— Dragul meu Eduard, spuse ea, ați putut recunoaște împrejurimile? Trebuie să sperăm, sau să ne temem?

— Să sperăm, scumpa mea Helena, răsunse Glenarvan. Indigenii nu vor ajunge niciodată până la noi; vom avea destul timp să stabilim un plan de evadare.

— Acum, la udupa! strigă vesel Paganel. Ea este cetatea, castelul, sufrageria, biroul nostru! Nimeni nu ne va deranja. Permiteti-mi, doamnelor, să fac onorurile acestei plăcute locuințe.

Toți îl urmară pe veselul Paganel. Când indigenii văzură că fugarii profanează din nou mormântul tabu, începură iarăși să urle și să tragă cu armele. Din fericire, însă, gloanțele nu ajungeau până la ei.

Lady Helena, Mary Grant și însoțitorii lor, liniștiți că superstiția maorilor era mai puternică decât furia acestora, intrără în udupa.

Aceasta era o îngrăditură formată din pari vopsiți în roșu. Noblețea șefului mort era mărturisită de figurile simbolice care constituiau un adevărat tatuaj în lemn. Șiraguri de amulete, scoici și pietre șlefuite se întindeau de la un stâlp la altul. Înăuntru, pământul era acoperit de un covor gros de frunze verzi. În mijloc, o ușoară ridicătură arăta mormântul proaspăt săpat.

Tot acolo erau armele șefului, puștile sale încărcate, lancea, minunata sa secure din jad verde și o provizie de praf de pușcă; de asemenea, gloanțe suficiente pentru vânătorile pe care le va face pe lumea cealaltă.

— Un întreg arsenal pe care noi îl vom folosi mai bine decât răposatul, spuse Paganel. Ce bună idee au acești maori să-și ia armele cu ei în mormânt!

— Dar sunt puști de fabricație engleză, observă maiorul.

— Bineînțeles! răsunse Glenarvan. E un obicei destul de prost să dăruiești arme de foc sălbaticilor. Ei le folosesc apoi împotriva colonizatorilor și au dreptate. În orice caz, puștile ne vor fi de folos.

— Dar ceea ce ne va fi și mai de folos, continuă el, sunt alimentele și apa destinate lui Kara-Tete.

Într-adevăr, rudele și prietenii mortului aranjaseră bine lucrurile. Mulțimea proviziilor depuse la mormânt dovedea prețuirea lor față de virtuțile căpeteniei. Erau acolo alimente din care s-ar fi putut hrăni zece persoane timp de cincisprezece zile, sau mortul pentru întreaga veșnicie. Aceste alimente, de natură vegetală, constau din ferigi verzi, gulii dulci, „*convolvulus batatas*”, o plantă indigenă și din cartofi importați de mult în acele ținuturi de către europeni. În niște vase mari se găsea apă și în vreo zece-douăsprezece coșuri, artistic împletite, se aflau bucăți dintr-un fel de gumă verde, ce le era complet necunoscută.

Fugarii erau deci asigurați pentru câteva zile împotriva foamei și setei și nu se lăsăra deloc rugați pentru a lua masa în contul șefului răposat.

Glenarvan aduse alimentele necesare, pe care le încredință lui Olbinett. Acesta, pretențios ca întotdeauna, găsi cam sărac meniul. De altfel, nici nu știa cum ar fi putut fi preparate aceste ierburi. Si nici foc nu era.

Dar Paganel îl scoase din încurcătură, sfătuindu-l să îngroape în pământ ferigile și guliile.

Într-adevăr, temperatura straturilor superioare era foarte ridicată și un termometru, înfipt în pământ, ar fi arătat sigur 60° - 65° . Olbinett era cât pe aci să se opărească, fiindcă, în momentul în care scormonea pământul, ca să poată coace alimentele, țâșni o coloană de aburi, care se ridică șuierând până la un metru înălțime. Olbinett, de frică, se prăvăli pe spate.

— Închide robinetul! strigă maiorul și, ajutat de cei doi marinari, alergă și umplu cu pietre gaura făcută. În acest timp, Paganel, privind fenomenul cu un aer ciudat, murmură:

— Ia te uită! He! He! Si de ce nu?

— Ești rănit? îl întrebă Mac Nabbs pe Olbinett.

— Nu, domnule Mac Nabbs, răsunse el, dar nu mă aşteptam deloc...

— ...la atâtea binefaceri ale naturii! strigă Paganel glumeț. După apa și proviziile lui Kara-Tete, acum foc din pământ! Muntele ăsta este un adevărat paradis! Propun să fondăm o colonie, să rămânem aici pentru restul zilelor noastre. Vom fi Robinsonii de pe muntele Maunganamu. Nu văd ce ne-ar mai putea lipsi.

— Nimic, dacă acest munte ar fi solid, răsunse John Mangles.

— Nu este de azi, de ieri, spuse Paganel. Rezistă de mult la acțiunea focurilor interioare și va ține cel puțin până la plecarea noastră.

— Masa este servită, anunță cu gravitate Olbinett, ca și cum s-ar fi aflat în exercițiul funcțiunii la Malcolm-Castle.

Fugarii, înfometăți, se aşezără jos, lângă palisadă. Nimeni nu se arăta mofturos, dar părerile asupra gustului rădăcinilor de ferigă fură împărțite. Unii le găseau un gust dulce și plăcut, alții susțineau că sunt insipide și foarte tari. Guliile coapte în pământul fierbinte erau însă excelente. Geograful spuse că mortul nu era deloc de plâns.

Odată potolită foamea, Glenarvan propuse să se discute fără întârziere un plan de evadare.

— Așa curând? spuse Paganel pe un ton care-ți făcea milă. Cum, vă și gândiți să părăsiți acest paradis?

— Dar, domnule Paganel, răsunse lady Helena, chiar admînd că suntem la Capua, nu trebuie să-l imităm pe Hanibal.

— Doamnă, spuse Paganel, nu-mi voi permite să vă contrazic și, dacă doriți să discutați, să discutăm!

— Cred, mai întâi, spuse Glenarvan, că trebuie să încercăm să fugim înainte de a fi împinși la asta de foame. Puterile nu ne lipsesc și trebuie să profităm. La noapte, acoperiți de întuneric, vom încerca să ajungem în văile de est, trecând prin încercuirea indigenilor.

— Foarte bine, răsunse Paganel, numai dacă indigenii ne vor lăsa să trecem.

— Dar dacă ne vor împiedica? spuse John Mangles.

— Atunci vom întrebuița marile mijloace, răsunse Paganel.

— Aveți, deci, și mijloace mari? întrebă maiorul.

— Nici nu mai știu ce să fac cu atâtea! replică Paganel, fără a explica însă mai mult.

Nu mai rămânea altceva de făcut decât să aștepte noaptea, pentru a încerca să treacă prin linia indigenilor.

Aceștia nu-și părăsiseră locurile. Se părea chiar că rândurile se îngroșaseră încă cu câțiva întârziați din trib.

Ici și colo, focurile aprinse formau o centură luminoasă la baza conului. Când se lăsă întunericul pe văile învecinate, Maunganamu părea că se înalță dintr-un vast incendiu, în timp ce creștetul său se pierdea în beznă. La vreo șase sute de picioare mai jos se auzeau mișcările, strigătele, murmurul bivuacului inamic.

La ora nouă, printr-un întuneric adânc, Glenarvan și John Mangles hotărâră să facă recunoașterea singuri, fără a-i lua și pe ceilalți tovarăși. Călătoria era prea periculoasă. Coborâră fără zgromot, timp de vreo zece minute, și o luară pe culmea strâmtă care traversa linia indigenă, la vreo cincizeci de pași deasupra taberei lor.

Până aici toate merseră bine. Maorii, întinși pe lângă foc, păreau să nu-i fi zărit pe cei doi fugari, care mai făcură câțiva pași. Dar dintr-o dată, din stânga și din dreapta crestei, izbucniră focuri de armă.

— Înapoi! spuse Glenarvan. Maorii au ochi de pisică și puști de briganzi.

Cei doi urcară din nou povârnișul abrupt al muntelui și veniră în grabă să-i liniștească pe prietenii lor speriați de împușcături.

Pălăria lui Glenarvan fusese găurită în două locuri de gloanțe. Era deci cu neputință să te aventurezi pe creasta dintre cele două rânduri de pușcași.

— Mai vorbim noi mâine, zise Paganel, și fiindcă nu putem să înșelăm vigilența acestor indigeni, îmi veți permite să le fac bucata după cum știu eu.

Temperatura era destul de scăzută. Din fericire, Kara-Tete își luase cu el în mormânt cele mai nimerite veșminte pentru frigul nopții, pături călduroase de phormium care folosiră de minune călătorilor și, în curând, păziți de superstiția indigenilor, fugarii dormeau liniștiți, la adăpostul palisadei, pe pământul cald, clătinat din când în când de fierberea interioară.

Capitolul XV

Marile mijloace ale lui Paganel

A doua zi, la 17 februarie, primele raze ale soarelui deșteptară pe cei ce-și găsiseră adăpost pe muntele Maunganamu.

Cu mult înainte încă, maorii se învârteau pe la poalele muntelui, fără a se depărta însă de locurile lor de observație, și apariția europenilor din udupa stârni strigăte furioase.

Prima lor privire fu spre munții învecinați, cu văi adânci încă înecate în ceată, spre lacul Taupo, a cărui suprafață se încrețea ușor sub adierea vântului dimineții.

Apoi, dornici să cunoască noile proiecte ale lui Paganel, se strânseră în jurul său, întrebându-l din ochi.

Paganel nu-i lăsa mult timp să se frământe, curioși și neliniștiți.

— Prietenii, spuse el, planul meu are o parte bună, pentru că dacă nu va avea efectul așteptat, adică dacă nu reușește, situația noastră nu va fi prin

asta înrăutățită. Dar convingerea mea este că va reuși.

— Care este planul? întrebă Mac Nabbs.

— Iată-l! răsunse Paganel. Superstiția indigenilor a făcut din acest munte locul nostru de refugiu; trebuie ca tot superstiția lor să ne ușureze fuga. Dacă-l voi putea convinge pe Kai-Kumu că am devenit victimele profanării pe care am săvârșit-o, că mânia Cerului ne-a ajuns, cu alte cuvinte că am murit într-un chip groaznic, nu credeți că va părăsi platoul muntelui pentru a se întoarce în sat?

— Fără nicio îndoială, spuse Glenarvan.

— Cu ce moarte îngrozitoare ne amenință? întrebă lady Helena.

— Cu moartea pe care o merită profanatorii, prieteni, răsunse Paganel.

Flăcările răzbunătoare sunt sub picioarele noastre. Să le deschidem drum!

— Ce? Vrei să deschizi un vulcan? strigă John Mangles.

— Da, un vulcan artificial, improvizat, a cărui furie să o putem noi conduce după voie. Masele de vapor și focurile subterane nu doresc altceva decât să iasă la suprafață. Să provocăm o erupție artificială, de care apoi să putem profita.

— Ideea este bună, spuse maiorul. Bravo, Paganel!

— Înțelegi, reluă geograful, vom face aşa ca și cum am fi fost mistuiți de flăcările iadului și înghițiti în mormântul lui Kara-Tete.

— Unde vom rămâne trei-patru zile, chiar cinci, dacă va trebui, adică până în clipa în care maorii vor fi convinși de moartea noastră binemeritată și ne vor părăsi.

— Dar dacă le va da prin gând să se convingă ei însăși de moartea noastră, spuse Miss Grant, dacă vor urca pe munte?

— Nu, draga mea Mary, răsunse Paganel, nu o vor face. Muntele este tabu. Înghițind pe profanatorii săi, tabu-ul va deveni și mai puternic.

— Planul este cu adevărat bine întocmit, spuse Glenarvan. Un singur lucru l-ar împiedica să reușească. Anume, ca indigenii să se încăpățâneze să rămână mereu la poalele lui Maunganamu, iar noi să nu mai avem merinde deloc. Aceasta este însă mai puțin probabil, mai ales dacă vom juca bine comedia.

— Și când vom încerca această ultimă șansă? întrebă lady Helena.

— Chiar în seara asta, răsunse Paganel, când intunericul va fi complet.

— Ne-am înțeles, fu de acord Mac Nabbs. Paganel este un geniu. Eu, care de obicei nu mă încânt prea ușor, de astă dată răspund de succes. O să

servim acestor ticăloși un miracol care le va întârzia probabil creștinarea cu vreun secol. Să ne ierte misionarii!

Planul lui Paganel fu adoptat și, într-adevăr, datorită superstiției maorilor, putea și trebuia să reușească. Rămânea să se pună în practică. Ideea era bună, dar realizarea grea. Nu s-ar fi putut ca vulcanul să nimicească și pe îndrăzneții care ar deschide craterul? Va mai putea fi oare stăpânită eruptia, când aburii, flăcările, lava vor fi dezlănțuite? Nu se va prăbuși oare muntele cu totul în prăpastia aceea de foc?

Paganel prevăzuse aceste dificultăți, dar credea că, acționând cu prudență, nu vor ajunge în situații extreme. Era suficientă o aparență pentru a-i însela pe maori, nefiind nevoie de grozava realitate a unei erupții.

Cât de lungă le păru ziua! Fiecare numără ceasurile ce treceau atât de greu. Totul era pregătit pentru fugă. Alimentele din udupa fuseseră distribuite în pachete egale, ușor de purtat. Câteva rogojini și armele de foc completau bagajul luat din mormântul șefului. Nu mai este nevoie să spunem că toate aceste pregătiri fură făcute în îngăditura udupei, la adăpost de privirile indigenilor.

La ora șase, Olbinett servi o masă consistentă. Când și unde vor mai putea mâncă, prin văile ținutului, nimeni n-ar fi putut să prevadă. Mâncară deci și pentru viitor. Mâncarea principală era compusă din vreo șase șobolani prinși de Wilson și fripti înăbușit. Lady Helena și Mary Grant refuzară cu hotărâre să guste din acest vânat atât de prețuit în Noua Zeelandă, dar bărbații mâncară zdravăn, ca niște adevărați maori. Carnea era într-adevăr excelentă, gustoasă, și din cei șase rozători nu rămăseră decât oasele.

Începu să se însereze. Soarele dispăru îndărățul unor nori groși, prevestitori de furtună. Câteva fulgere brăzdăra orizontul și un tunet bubui departe în înălțimile cerului.

Paganel salută furtuna care le venea în ajutor și completa punerea lor în scenă. Maorii, datorită superstiției lor, sunt de-a dreptul însășimântați de aceste mari fenomene ale naturii. Sunt convinși că trăsnetul este glasul supărat al lui Nui-Atua, iar fulgerul, scânteierea mâñoioasă a zeilor săi. Părea deci că zeitatea vine în persoană să pedepsească pe profanatorii tabu-ului. La ora opt, vârful lui Maunganamu dispărea într-o întunecime amenințătoare. Cerul negru era cât se poate de potrivit pentru eruptia pe

care o pregătea Paganel. Maorii nu-și mai puteau vedea prizonierii. Sosise momentul punerii în aplicare a planului.

Trebuia lucrat repede. Glenarvan, Paganel, Mac Nabbs, Robert, Olbinett și cei doi marinari erau pregătiți.

Locul craterului fu ales la vreo treizeci de pași de mormântul lui Kara-Tete. Era nevoie ca udupa să fie ferită de erupție, căci, dispărând ea, ar fi dispărut și caracterul tabu al muntelui. În acel loc, Paganel observase o stâncă mare în jurul căreia aburii țâșneau cu oarecare putere. Stâncă acoperea un mic crater natural și astupa cu greutatea sa ieșirea flăcărilor subterane. Dacă ar fi reușit să o clintească din locul ei, aburii și lava, găsind calea deschisă, ar fi izbucnit pe dată.

Călătorii își făcură pârghii din parii smulși din udupa și atacără voinicește stâncă. Sub puterile lor unite, blocul nu întârzie să se miște. Săpară și un șanț pe povârnișul muntelui, pentru ca blocul să poată aluneca și mai ușor pe planul înclinat. Pe măsură ce îl ridicau, zguduirile pământului devineau tot mai puternice.

Se auzeau ūierături și zgomotul surd al flăcărilor. Îndrăzneții lucrători, adevărați ciclopi meșterind focurile pământului, își îndeplineau în tăcere lucrul. În curând, câteva crăpături și coloane de aburi fierbinți vestiră că locul devenise primejdios. Într-o supremă încordare reușiră să smulgă blocul care dispăru prăvălindu-se pe panta muntelui.

Stratul subțire cedă îndată. O coloană incandescentă țâșni spre cer cu tunete puternice, în timp ce râuri de lavă se rostogoleau spre tabăra indigenilor și spre văile de jos.

Întregul con tremura, și ai fi putut crede că se va prăbuși într-o prăpastie fără fund. Glenarvan și tovarășii săi abia avură timp să se dea în lături. Fugiră spre udupa, nu fără a fi ajunși de câteva picături de apă ce aveau o temperatură de 94°. Apa, care la început răspândea un miros de supă, se schimbă într-o apă care mirosea puternic a sulf.

Noroiul, lava, pietrele vulcanice erupteră deodată. Poalele lui Maunganamu erau încenate în torente de flăcări. Munții învecinați, văile adânci de jos, totul era luminat de focul erupției.

Indigenii se deșteptară, urlând sub arsura lavei care clocotea chiar în mijlocul bivuacului lor. Cei pe care fluviul de foc nu-i atinsese fugeau spre colinele înconjurătoare, întorcându-se din când în când spre a privi însământați cataclismul. Zăgazurile vulcanului fuseseră dezlănțuite de

mânia zeului lor ce îneca pe profanatorii muntelui sacru, în clipele în care zgomotul slăbea, puteau fi auziți strigând:

— Tabu! Tabu! Tabu!

În acest timp, craterul de pe Maunganamu vărsa o cantitate enormă de aburi, pietre înroșite și lavă.

Nu mai era un simplu gheizer asemănător cu acelea care împrejmuesc muntele Hecla în Islanda, ci muntele Hecla însăși. Toată această materie vulcanică fusese ascunsă până atunci în interiorul conului. Când o ieșire fu posibilă, ea izbucni cu toată violența și, în acea noapte, printr-o lege firească a echilibrului, toate celelalte erupții ale insulei își pierduseră din putere.

La o oră după ce acest nou vulcan erupse, largi pâraie de lavă incandescentă curgeau la poalele lui. Legiuni întregi de șoareci puteau fi văzuți cum ies din găurile lor și fug pe pământul încins.

În tot timpul nopții, sub furtuna care se dezlănțuise în înălțimile cerului, conul se cutremură cu o violență care începu să-l neliniștească pe Glenarvan. Eruptia măcina marginile craterului.

Prizonierii, ascunși după întăritura de pari, urmăreau progresele însărmătoare ale fenomenului.

Sosi și dimineața. Furia vulcanică nu se potoli. Nori groși și galbeni se amestecau cu flăcări. Torente de lavă serpuiau în toate părțile.

Glenarvan, pândind cu emoție, își aruncă privirea prin crăpăturile palisadei și observă tabăra indigenilor.

Maorii fugiseră spre podișurile vecine, dincolo de raza vulcanului. Câteva cadavre zăceau la picioarele conului, carbonizate. Mai departe, spre pah, lava incendiase vreo douăzeci de colibe, care mai fumegau.

Zeelandezii, formând grupe ici și colo, priveau însărmântați vârful înflăcărat al lui Maunganamu.

Kai-Kumu veni în mijlocul războinicilor săi. Glenarvan îl recunoscu. Șeful înaintă până la poalele conului, pe partea în care nu ajunse lava, dar nu trecu mai departe.

Acolo, cu brațele întinse, ca un vrăjitor care face farmece, făcu câteva gesturi al căror înțeles nu scăpă prizonierilor. Așa după cum prevăzuse Paganel, Kai-Kumu arunca asupra muntelui răzbunător un tabu și mai puternic.

Îndată după aceea, indigenii o porniră în șiruri pe potecile întortocheate, care coborau spre pah.

— Pleacă! strigă Glenarvan. Își părăsesc pozițiile! Slavă ţie, Doamne! Planul nostru a reușit! Draga mea Helena, prieteni, iată-ne morți, iată-ne îngropați! Dar în noaptea asta vom învia, vom părăsi mormântul și vom fugi cât mai departe de locurile acestea primejdioase.

Cu greu și-ar fi putut cineva închipui bucuria care domnea în udupa. Speranța revenise în toate inimile. Curajoșii călători uitaseră și trecutul și viitorul, pentru a nu se mai gândi decât la prezent! și totuși nu era ușor să găsești europeni prin ținuturile acestea necunoscute. Înșelându-l pe Kai-Kumu, se credeau scăpați de toți indigenii din Noua Zeelandă!

Până la evadarea definitivă mai trebuia să treacă o zi. Aceasta fu întrebuințată pentru a se discuta un plan de fugă. Paganel păstrase cu grijă harta Noii Zeelande, pe care putu să caute drumurile cele mai nimerite.

După multe discuții, fugarii hotărâră să se îndrepte spre est, spre golful Plenty. Însemna să parcurgă regiuni necunoscute, dar, pe cât se pare, pustii. Călătorii, obișnuiți acum să treacă peste obstacolele naturale și greutățile fizice, nu se mai temeau decât de o nouă întâlnire cu maorii. Doreau, deci, să-i evite cu orice preț și să ajungă pe coasta răsăriteană, unde se găseau câteva aşezări de misionari. În plus, în acea parte a insulei nu ajunsese războiul și deci triburile indigene nu străbăteau câmpurile.

Cât despre distanța care despărțea lacul Taupo de golful Plenty, putea fi evaluată la circa o sută de mile, adică zece zile de mers parcurgând câte zece mile pe zi. Va fi desigur obositor, dar nimeni dintre ei nu stătu la îndoială. Odată ajunși la misionari, călătorii se vor odihni acolo, așteptând vreun prilej favorabil pentru Auckland care era ținta călătoriei lor.

Odată luate aceste hotărâri, ei continuă să supravegheze pe indigeni până seara. Când întunericul învăluia văile lacului Taupo, niciun foc nu mai trăda prezența maorilor la poalele muntelui. Drumul era liber.

La ora nouă, pe un întuneric adânc, Glenarvan dădu semnalul de plecare. Însotitorii săi și el, înarmați și echipați datorită lui Kara-Tete, începură cu băgare de seamă să coboare pe povârnișurile lui Maunganamu. John Mangles și Wilson, numai ochi și urechi, mergeau înainte. Se opreau la cel mai mic zgromot și erau atenți la cea mai mică licărire. Mergeau cu toții aproape târându-se, pentru a se confunda cât mai deplin cu masa muntelui.

La două sute de picioare sub creastă, John Mangles și unul din marinari ajunseră la coama periculoasă, apărată cu atâta încăpățânare de indigeni. Dacă, din nefericire, maorii, mai vicleni decât fugarii, ar fi simulațat numai

plecarea, pentru a-i atrage la ei, adică nu s-ar fi lăsat înșelați de eruptia vulcanică, prezența lor ar fi fost chiar în acest loc descoperită. Glenarvan, cu toată încrederea ce o avea și în ciuda tuturor glumelor lui Paganel, nu-și putea stăpâni teama. Salvarea lor depindea de cele zece minute trebuincioase pentru a străbate creasta muntelui. Inima lady-ei Helena bătea cu putere.

Totuși, n-avea de gând să dea înapoi. John nici atâtă. Tânărul căpitan, urmat de ceilalți și apărat de întuneric, se cățără pe creasta îngustă, oprindu-se când vreo piatră desprinsă se rostogolea până jos pe platou. Dacă indigenii ar fi fost însă ascunși pe undeva, în vale, aceste zgomote neobișnuite ar fi trebuit să provoace împușcături numeroase din amândouă părțile.

Târându-se ca șerpii, fugarii înaintau încet. Când John atinse punctul cel mai de jos, numai douăzeci de picioare îi mai despărțeau de locul unde fuseseră indigenii în ajun. Culmea se înălța apoi într-o pantă destul de abruptă, ridicându-se spre un crâng pe o porțiune de aproape un sfert de milă. Partea aceasta de jos fu totuși trecută fără niciun accident și călătorii începură să urce în tăcere. Grupurile de copaci nu se vedea încă, dar ei știau că sunt acolo și, dacă nicio capcană nu le va fi întinsă, Glenarvan spera să ajungă la loc sigur. Atrase însă atenția și celorlalți că de aici înainte nu mai erau ocrotiți de tabu. Culmea care urca nu mai ținea de Maunganamu, ci de sistemul orografic care se înălța în partea răsăriteană a lacului Taupo. Așadar, nu numai puștile indigenilor erau de temut, ci chiar și atacul corp la corp.

Timp de zece minute, mica trupă urcă foarte încet spre podișurile superioare. John nu distingea încă desisul care trebuia să fie, după socoteala lor, la mai puțin de două sute de pași. Deodată se opri, aproape se dădu înapoi. I se părea că aude în întuneric un zgomot. Nehotărârea sa îi opri și pe însoțitorii săi.

Rămase nemîscat, ceea ce-i neliniști mai mult pe cei care îl urmău. Așteptau. Emoția le tăia respirația. Vor fi oare siliți să pornească înapoi, spre vârful muntelui Maunganamu?

Dar John, văzând că zgomotul nu se mai repetă, reluă urcușul pe drumul îngust al coamei.

În curând, prin întuneric, începu să fie zărită pădurea. Din câțiva pași ajunseră la ea și fugarii se îngrămadiră sub frunzișul des al arborilor.

Capitolul XVI

Între două focuri

Întunericul nopții le ușura fuga. Trebuiau să profite din plin de aceasta spre a părăsi cât mai repede blestematele meleaguri ale lacului Taupo. Paganel luă conducerea trupei și minunatul său instinct de călător folosi și de astă dată în timpul grelei rătăciri prin munți. Se mișca cu o surprinzătoare ușurință prin întuneric, alegând fără să stea la îndoială cărări ce de-abia se puteau distinge, menținând o direcție constantă de la care nu se abătea. Nyctalopia sa îl ajuta foarte mult, putând să deosebească, cu ochii săi de pisică, în bezna adâncă, cele mai mici obiecte.

Timp de trei ore merseră fără să se opreasă pe pantele alungite ale versantului răsăritean. Paganel ocoli puțin spre sud-est, pentru a ajunge la strâmta trecătoare dintre Kaimanawa și Wahiti-Ranges, pe unde șerpuiește drumul de la Auckland spre golful Haukes. Această strâmtă odată trecută, avea de gând să se abată din drum și, adăpostiți de crestele înalte, să meargă spre coastă, prin regiunile nelocuite ale ținutului.

Spre ora nouă dimineața străbătuseră douăsprezece mile în douăsprezece ore. Nici nu se putea cere mai mult curajoaselor femei. De altfel, locul părea potrivit pentru un popas. Fugarii ajunseseră la defileul care desparte cele două lanțuri de munți. Drumul Overland-ului rămânea la dreapta și apuca spre sud. Paganel, cu harta în mâna, făcu o cotitură spre nord-est și, la ora zece, mica trupă ajunse la un fel de întăritură abruptă, formată de o ieșitură a muntelui.

Aici își scoaseră merindele din saci și mâncară. Mary Grant și maiorul, pe care ferigile sălbaticice nu prea îl încântaseră până atunci, le înghițiră acum cu poftă. Popasul se prelungi până la ora două după-amiază. Apoi reluă drumul spre est și seara se opriră la opt mile departe de munți. Înnoptară sub cerul liber.

A doua zi, drumul prezintă greutăți destul de serioase. Trebuiră să străbată un ținut cu lacuri vulcanice, gheizere, solfatari, care se întindeau la răsărit de Wahiti-Ranges. Privirea le fu încântată, însă picioarele le erau foarte obosite; totuși priveliștile erau feerice în varietatea lor.

Pe suprafața acestui vast ținut de douăzeci de mile pătrate, dezlănțuirea forțelor subterane se producea sub toate formele. Din crângurile de arbori de ceai țășneau izvoare sărate de o stranie limpezime. Răspândeau un puternic

miros de pulbere arsă și lăsau pe pământ un reziduu alb, ca o zăpadă strălucitoare. Apele lor limpezi erau încălzite până la fierbere, în timp ce, alături de ele, alte izvoare erau reci ca gheață. Pe malurile acestora din urmă creșteau ferigi gigantice asemănătoare cu ale vegetației siluriene.

Din toate părțile, pânze de ape, amestecate cu vapozi, țâșneau din pământ, aidoma jocurilor de apă dintr-un parc; unele continui, altele intermitente, ca și cum ar fi fost manevrate de cine știe ce Pluton capricios. Formau un fel de amfiteatru, în terase naturale suprapuse, asemănătoare bazinelor moderne; apele lor, învăluite de coloane de fum alb și revărsându-se peste treptele acelor scări gigantice, se amestecau și aprovizionau lacuri întregi cu cascadele lor cloicotitoare. Mai departe, acestor izvoare calde și gheizeri tumultuoase le urmau solfatarii. Terenul părea acoperit de bășici mari. Erau cratere pe jumătate stinse, străbatute de numeroase crăpături prin care scăpau felurite gaze. Atmosfera era încărcată de miroslul pișcător și neplăcut al acizilor sulfuroși. Sulful acoperea solul formând cruste și sedimente cristaline. Secole de-a rândul se strânseseră acolo incalculabile bogății nefolositoare. Din acest ținut al Noii Zeelande se va aproviziona poate industria, când depozitele din Sicilia vor fi secate.

Se înțelege ușor câtă oboseală au îndurat călătorii traversând aceste regiuni pline de obstacole. Era greu de găsit un loc pentru popas și pușca vânătorilor nu întâlnea nicio pasăre demnă de a fi jumulită de mâinile lui Olbinett. Astfel încât, de cele mai multe ori, trebuiau să se mulțumească cu ferigi și gulii, alimente ce nu le puteau reface forțele sleite. Fiecare dorea să se termine cât mai repede cu pământurile acestea sterpe și pustii.

Totuși, pentru a ocoli acest ținut atât de inaccesibil, le trebui nu mai puțin de patru zile. Abia la 23 februarie, la cincizeci de mile de Maunganamu, călătorii putură să facă un popas la poalele unui munte, care pe harta lui Paganel nu purta niciun nume. Câmpii de arbuști se întindeau cât vedeai cu ochii, și la orizont reapărură marile păduri.

Era un semn încurajator, cu condiția, totuși, ca aceste regiuni bune de locuit să nu fie prea populate! Până aici, călătorii nu întâlniseră nici urmă de indigeni.

În acea zi, Mac Nabbs și Robert împușcară trei kiwi care stătură cu cinste pe masa taberei, dar nu prea mult timp, căci în câteva clipe fură devorate. Apoi, la desert, între cartofii și guliiile dulci, Paganel făcu o propunere care fu acceptată cu entuziasm.

Propunerea sa fu de a da numele lui Glenarvan acestui munte care se înălța printre nori, la trei mii de picioare. Totodată, însemnă cu grijă pe hartă numele lordului scoțian.

Este inutil a mai povesti toate întâmplările monotone și lipsite de importanță, care se mai petrecură în restul călătoriei. Două sau trei fapte de oarecare însemnatate mai avură totuși loc în timpul traversării insulei, până la coasta Pacificului.

În timpul zilei mergeau prin păduri și câmpii. John stabilea direcția, orientându-se după soare și stele. Din fericire, erau scutiți de călduri prea mari și de ploi. Totuși, oboseala din ce în ce mai simțită întârzia pe călătorii atât de greu încercați. Abia așteptau să ajungă la misionari. Mai discutau, mai vorbeau între ei, dar fără prea multă putere. Mica trupă se împărțise în grupuri.

Glenarvan mergea mai mult singur, unica-i preocupare fiind *Duncan*-ul și echipajul său. Se gândeau numai la marinarii săi masacrați, uitând de pericolele care îi amenințau încă până la Auckland. Gândul acesta înfiorător nu-l mai părăsea.

De Harry Grant nimeni nu mai vorbea. La ce bun să mai vorbească, dacă nu puteau să încerce nimic pentru salvarea lui? Dacă acest nume era câteodată pomenit, aceasta se întâmpla în con vorbirile dintre Mary Grant și John Mangles.

John nu-i mai amintise fetei cuvintele pronunțate în noaptea când își așteptau moartea. Delicatețea lui sufletească îl împiedica să ia în considerare ceea ce spusese într-o clipă de supremă deznădejde.

Când vorbeau despre Harry Grant, John mai făcea încă planuri pentru viitoare cercetări. Spunea fetei că lordul Glenarvan va relua desigur mai târziu această încercare eşuată. Pleca de la faptul că autenticitatea documentului nu putea fi pusă la îndoială și, deci, Harry Grant se găsea cu siguranță undeva. Așadar, chiar dacă ar fi trebuit să răscolească lumea întreagă pentru asta, căpitanul Grant va fi regăsit. Mary, convinsă de aceste cuvinte, se simțea unită cu John în aceleași gânduri și își făureau aceleași nădejdi. Câteodată lua parte la discuțiile lor și lady Helena. Ea nu-și făcea însă prea multe iluzii, dar se păzea să-i trezească pe acești tineri la trista realitate, în acest timp, Mac Nabbs, Robert, Wilson și Mulrady vânau fără să se îndepărteze prea mult. Paganel, înveșmântat mereu cu mantia sa de phormium, stătea deoparte, tăcut și gânditor.

Și, totuși, trebuie spus că, în ciuda unei legi a naturii care face ca în mijlocul încercărilor grele, pericolelor și lipsurilor chiar și cele mai trainice prietenii să se destrame, totuși acești tovarăși de nenorocire rămăseră uniți, gata să moară unul pentru altul.

La 25 februarie, drumul fu barat de un râu care, după harta lui Paganel, trebuia să fie Waikari. Putură să-l treacă prin vad.

În timpul celor două zile care urmară, întinderi pline de tufișuri se desfășurără fără întrerupere. Jumătate din distanța care desparte lacul Taupo de coastă fusese străbătută cu mari eforturi, dar fără nicio întâlnire neplăcută.

Începură acum să apară păduri nesfârșite, care amintea de pădurile australiene. Aici însă „kaurii” înlocuiau eucaliptul. Cu toate că avuseseră de atâtea ori prilejul să se mire, în cele patru luni de când călătoreau, Glenarvan și însotitorii săi se minună că o dată la vederea acestor pini gigantici, demni rivali ai cedrilor din Liban și ai arborilor „mammouth trees” din California. Acești kauri sau, în limbajul botaniștilor, „abietacee damarine”, măsurau o sută de picioare până la locul de unde începeau să se desprindă ramurile. Creșteau în grupuri izolate și își întindeau în aer umbrelele lor de frunziș verde.

Unii din acești pini, tineri încă, în vîrstă abia de o sută de ani, semănau cu brații roșii ai regiunilor europene și aveau o coroană întunecată, terminată cu un con ascuțit. Cei mai bătrâni însă, având cinci sau șase secole vechime, formau imense întinderi de verdeață. Patriarhii aceștia ai pădurilor zeelandeze ajungeau până la cincizeci de picioare în circumferință și, cu brațele întinse și unite, toți călătorii noștri nu le-ar fi putut cuprinde trunchiul.

Mica trupă călători timp de trei zile pe sub bolțile acestea vaste, pe un pământ argilos, pe care niciun picior de om nu trecuse încă. Se putea vedea bine asta după cantitățile de gumă răšinoasă strânsă în unele locuri, cantități ce ar fi ajuns, ani întregi, exportului indigen.

Vânătorii găsiră stoluri numeroase de kiwi, atât de rare în ținuturile locuite de indigeni. Păsările acestea curioase, vânate de cainii zeelandezi, se refugiaseră în pădurile de nepătruns. Pentru prânzurile călătorilor, ele constituiau o hrana îmbelșugată și hrănitoare.

Se întâmplă odată ca Paganel să zărească în depărtare, într-un desis, o pereche de păsări gigantice. La vedere lor, instinctul său de naturalist se

trezi. Își chemă prietenii și, cu toată oboseala, maiorul, Robert și cu el porniră pe urmele acestora.

Se înțelege lesne curiozitatea arzătoare a geografului când recunoscu sau crezu că recunoaște aceste păsări drept „moas”, aparținând speciei „dinormis”, pe care unii savanți le socotesc varietăți dispărute. Or, întâlnirea confirma părerea domnului Hochstetter și a altor călători care susțineau, dimpotrivă, existența acestor uriași fără aripi în Noua Zeelandă.

Moas-ii aceștia, urmăriți de Paganel, contemporani speciei megaterium și pterodactililor, aveau cam opt-sprezece picioare înălțime. Erau un fel de struți extrem de mari și foarte fricoși, căci fugneau cu o viteză extraordinară. Nici glonțul nu-i putu ajunge. După câteva minute de vânătoare dispărură printre arbori și vânătorii regretară gloanțele și timpul pierdut.

În seara de 1 martie, Glenarvan și însotitorii săi părăsiră în sfârșit imensa pădure de kauri și poposiră la poalele muntelui Ikirangi, al cărui vârf se ridica spre cer până la o înălțime de cinci sute de picioare.

Străbătuseră aproape o sută de mile de la Maunganamu și coasta era încă la treizeci de mile depărtare. John Mangles nădăjduise să facă traversarea în zece zile, dar atunci nu cunoștea ce greutăți vor avea de întâmpinat în această regiune.

Într-adevăr, ocolorile, obstacolele, greutățile de orientare prelungiseră drumul cu încă o cincime și nenorociții călători, ajunși la muntele Ikirangi, se simțeau complet istoviți.

Mai aveau nevoie de încă două zile bune de mers pentru a ajunge la coastă; acum erau însă din nou într-un ținut străbătut de băstinași.

Totuși, fiecare își stăpâni oboseala și a doua zi mica trupă porni dis-de-dimineață.

Între muntele Ikirangi, care fu lăsat la dreapta, și muntele Hardy, al cărui pisc se înălța la stânga, la o înălțime de trei mii șapte sute de picioare, călătoria deveni și mai grea. Aici, pe o lungime de zece mile, era o câmpie acoperită de „supplejacks”, adică niște liane flexibile, numite pe drept cuvânt „liane înăbușitoare”. La fiecare pas, brațele și picioarele se încurcau și ele și ca niște adevărați șerpi înfășurau corpul cu ramurile lor încolăcite. Timp de două zile trebuiră să înainteze cu securea în mâna, luptând împotriva acestei hidre cu o mie de capete, plantă supărătoare și încăpățânată, pe care Paganel ar fi clasat-o printre zoofite.

Prin aceste locuri vânătoarea deveni imposibilă. Vâنătorii nu-și putură aduce tributul lor obișnuit. Proviziile erau pe sfârșite și nu mai puteau fi reîmprospătate; apa lipsea, mica trupă neputându-și potoli nici măcar setea pe care oboseala o făcea și mai mare.

Suferințele lui Glenarvan și ale tovarășilor săi deveniră groaznice. Pentru prima oară, tăria și curajul erau pe punctul de a-i părăsi.

În sfârșit, mai mult târându-se decât mergând, trupuri mâname numai de instinctul conservării, instinct ce supraviețuiește oricărui alt sentiment, atinsere capul Lottin, pe malul Pacificului.

Acolo găsiră colibe părăsite, ruinele unui sat distrus recent de război și niște plante sălbaticice. Pretutindeni urme de jaf și incendiu. Și tot acolo soarta le rezervă nenorocoșilor călători o nouă și teribilă încercare.

Rătăceau de-a lungul ținutului când, cam la o milă depărtare, apăru un detașament de indigeni care se îndreptau spre ei, agitându-și armele. Glenarvan nu mai avea unde fugi și, adunându-și ultimele puteri, se pregătea să ia măsuri de apărare, când John Mangles strigă:

— O barcă! O barcă!

Într-adevăr, la douăzeci de pași, o pirogă cu șase lopeți era trasă la țărm. Într-o clipă, o împinseră pe apă și se suiră în ea părăsind malul ce devenise periculos. John Mangles, Mac Nabbs, Wilson și Mulraday apucăra lopețile, Glenarvan se aşeză la cârmă. Cele două femei, Olbinett și Robert se aşezără lângă el.

În zece minute piroga fu la un sfert de milă în larg. Marea era liniștită. Fugarii păstrau o tacere adâncă.

John, care nu voia să se depărteze prea mult în larg, se pregătea tocmai să dea ordinul să se meargă de-a lungul coastei, când deodată se opri cu lopata în mâna.

Zărise trei pirogi care porniseră de la capul Lottin, cu intenția să-și ataca.

— În larg! În larg! strigă el. Mai degrabă să pierim în valuri!

Piroga lor, mânată de cele patru lopeți, porni din nou spre larg.

Timp de o jumătate de oră își putu menține distanța de inamic, dar nefericiții, sfârșiți de oboseală, vâsleau din ce în ce mai încet și celelalte pirogi se apropiau tot mai mult. Nu-i mai despărțeau decât două mile. Atacul indigenilor nu mai putea fi evitat; de altfel, aceștia, înarmați cu puști, se pregăteau să deschidă focul.

Glenarvan, în picioare, la pupa bărcii, căuta la orizont vreo scăpare neașteptată. Ce aştepta? Ce dorea? Avea oare vreo presimțire?

Deodată, cu privirea înflăcărată, întinse mâna spre un punct în spațiu.

— O corabie, prieten, o corabie! Vâsliți, vâsliți cu putere!

Niciunul dintre cei patru vâslași nu se întoarse să privească vasul apărut pe neașteptate, căci nu trebuia pierdută nicio lovitură de vâstă. Numai Paganel, ridicându-se, își îndreptă ocheanul către punctul arătat.

— Da, zise el, un vas! Un vas cu aburi! Vine spre noi cu toată viteza! Curaj, prieten!

Fugarii, recăpătându-și nădejdea, cu puterile sporite, își păstrară distanța încă o jumătate de oră, vâslind cu repeziciune. Vasul devinea din ce în ce mai vizibil. I se puteau distinge cele două catarge cu pânzele neridicate și norul de fum negru. Glenarvan, lăsând cărma lui Robert, apucă luneta geografului, nepierzând niciuna din mișcările vasului.

John Mangles și tovarășii săi, văzând ochii lordului umbrindu-se, fața îngălbenindu-i-se și luneta căzându-i din mâini, rămaseră uimiți. Un singur cuvânt le fu de ajuns pentru a le explica această desperare.

— *Duncan*, strigă Glenarvan, *Duncan* și ocnașii!

— *Duncan*! strigă John, lăsând lopețile și ridicându-se.

— Da! Moarte din amândouă părțile! murmură Glenarvan, zdrobit de atâtea întâmplări nenorocite.

Într-adevăr, era iahtul cu echipajul său de bandiți. Maiorul nu-și putu opri un blestem asupra Cerului. Era prea mult!

În acest timp, piroga plutea în voia ei. Încotro s-o mai îndreptă? Unde să fugi? Ce să alegi între sălbatici și bandiți?

De pe barca cea mai apropiată a indigenilor veni un glonț și lovi lopata lui Wilson. Piroga se aprobia tot mai mult de *Duncan*.

Iahtul înainta cu toată viteza motoarelor și nu mai era decât la o jumătate de milă depărtare. Cu toate posibilitățile de scăpare tăiate, John Mangles nu mai știu cum să manevreze și în ce direcție să fugă.

Indigenii deschiseră un foc în baraj rulant și gloanțele cădeau acum ca ploaia în jurul pirogei. În acel moment, o puternică bubuitură se auzi și un obuz tras de pe iaht trecu peste capetele fugarilor. Aceștia, prinși între două focuri, rămaseră nemîșcați între *Duncan* și bărcile indigenilor.

John Mangles, nebun de desperare, apucă scufunde barca, pentru a se îneca împreună cu însotitorii săi, când un strigăt al lui

Robert îl opri.

— Tom Austin! Tom Austin! strigă băiatul. Este pe bord! Îl văd! Ne-a recunoscut! Își flutură chipiul!

John Mangles rămase cu securea în mâna.

Un al doilea proiectil șuieră deasupra capetelor lor și sfarâmă în două pe cea mai apropiată din cele trei pirogi, în timp ce un „ura” izbucnea de pe bordul *Duncan*-ului.

Indigenii, însăcăpati, fugeau acum către țărm.

— Ajutor! Ajutor, Tom! strigă John Mangles cu voce puternică.

Câteva clipe după aceea, cei zece fugari, fără a ști, fără a-și da seama cum, erau cu toții din nou în siguranță pe bordul *Duncan*-ului.

Capitolul XVII

De ce Duncan plutea pe coasta de est a Noii Zeelande

Nu se pot găsi cuvinte pentru a reda ceea ce au simțit Glenarvan și prietenii săi, când auziră din nou cântecele din vechea Scoție. În clipa când au pus piciorul pe puntea *Duncan*-ului, cimpoierul, suflând din toată inima, intonă „pibroch”-ul național al familiei din Malcolm și urale puternice salutară întoarcerea laird-ului³³ scoțian pe bordul iahtului său.

Glenarvan, John Mangles, Paganel, Robert și chiar maiorul se îmbrățișau cu toții plângând de bucurie. Geograful înnebunise de-a binelea; sărea în sus și amenința cu oceanul pirogile maorilor, care fugeau spre mal.

Dar văzând starea în care se găseau Glenarvan și însoțitorii săi, cu hainele sfâșiate, cu fețele supte arătând groaznicele suferințe prin care trecuseră, echipajul iahtului își întrerupse manifestările. Nenorocitii arătau ca niște fantome și nu ca acei călători ce plecaseară cu trei luni înainte plini de speranțe, voinici și bine echipați, pe urmele naufragiaților. Întâmplarea, numai întâmplarea îi reducea pe vasul pe care nu se mai așteptau să-l revadă! Dar în ce tristă stare de slăbiciune și epuizare!

Înainte însă de a se gândi la oboseală și la foame, Glenarvan îl întrebă pe Tom Austin cărui fapt se datorește prezența *Duncan*-ului prin aceste meleaguri.

Cum de se găsea *Duncan* pe coasta răsăriteană a Noii Zeelande? Cum de nu mai era în mâinile lui Ben Joyce? Prin ce întâmplare ajunsese în calea fugarilor?

„Cum?” „De ce?” „În ce fel?” Aşa începeau toate întrebările care se îndreptau din toate părțile asupra lui Tom Austin. Bătrânul marinăru mai știa la cine să ia seama. Se hotărî deci să nu-l asculte decât pe lordul Glenarvan și să-i răspundă numai lui.

— Dar ocnașii? întrebă Glenarvan. Ce-ați făcut cu ocnașii?

— Ocnașii? răsunse Tom Austin, cu tonul unui om care nu înțelege nimic.

— Da! Ticăloșii care au atacat iahtul.

— Care iaht? răsunse Tom Austin. *Duncan*-ul?

— Desigur, Tom! *Duncan*-ul. Dar Ben Joyce care a venit pe bord?

— Nu-l cunosc pe acest Ben Joyce și nu l-am văzut niciodată, spuse Austin.

— Niciodată! strigă Glenarvan, uimit de răspunsurile bătrânlui marinăru. Atunci, ai putea să-mi spui, Tom, pentru ce *Duncan* se află acum pe lângă coastele Noii Zeelande?

Dacă Glenarvan, Olbinett, Mulrady și Wilson nu înțelegeau deloc mirarea bătrânlui marinăru, în schimb rămaseră ca trăsniți când Tom răsunse cu voce calmă:

— *Duncan* plutește aici din ordinul domniei-voastre.

— Din ordinul meu? strigă Glenarvan.

— Da, milord. N-am făcut decât să mă conformez instrucțiunilor cuprinse în scrisoarea dumneavoastră din 14 ianuarie.

— Scrisoarea mea! Scrisoarea mea! strigă Glenarvan.

Cei zece călători îl înconjuraseră pe Tom, uitându-se uimiți la el. Așadar, scrisoarea din Snowy ajunsese la *Duncan*!

— Haide, răsunse Glenarvan, explică-ne. Îmi pare că visez. Ai primit o scrisoare, Tom?

— Da, o scrisoare milord.

— La Melbourne?

— La Melbourne, tocmai când isprăveam de reparat stricăciunile iahtului.

— Și scrisoarea?

— Nu era scrisă de mâna dumneavoastră, dar era semnată de dumneavoastră, milord.

— Aşa este. Scrisoarea ţi-a fost adusă de un ocnaș numit Ben Joyce.

— Nu, de un marinăru cu numele de Ayrton, de pe *Britannia*.

— Da! Ayrton și Ben Joyce sunt unul și același individ. Și ce spunea scrisoarea?

— Conținea ordinul de a pleca fără întârziere din Melbourne și a veni pe țărmurile răsăritene ale...

— Ale Australiei! strigă Glenarvan cu o înflăcărare care descumpăni pe bătrânul marină.

— Australiei? repetă Tom, deschizând ochii mari. Nu! Ale Noii Zeelande!

— Ale Australiei, Tom! Ale Australiei! răspunseră în cor însotitorii lui Glenarvan.

Austin rămase ca trăsnit. Glenarvan îi vorbea cu atâtă siguranță, încât crezu că se înșelase citind scrisoarea. El, marină destoinic, să fi comis o asemenea greșală? Roși și se tulbură.

— Nu-i nimic, Tom, spuse lady Helena, providența ne-a ajutat!

— Nu, milady, iertați-mă, reluă Tom, nu! Nu este posibil! Nu m-am înșelat. Ayrton a citit ca și mine scrisoarea. El, din contra, voia să mă duc pe coasta australiană.

— Ayrton? strigă Glenarvan.

— Chiar el! Susținea că este o greșală, că dumneavastră îmi dați întâlnire în golful Twofold!

— Ai scrisoarea, Tom? întrebă maiorul, nespus de intrigat.

— Da, domnule Mac Nabbs, răspunse Austin. Mă duc s-o caut.

Austin alergă în cabina sa. Timp de un minut, până ce intrase Tom, toți tăceau și se priveau, afară de maior care, uitându-se fix la Paganel, spuse încrucișând brațele:

— Ei bine, Paganel, asta ar fi prea de tot!

— Ce? făcu geograful, care, cu spatele încovoiat și cu ochelarii pe frunte, semăna cu un mare semn de întrebare.

Austin reveni, ținând în mâna scrisoarea scrisă de Paganel și semnată de Glenarvan.

— Citiți, milord, spuse bătrânul marină.

Glenarvan luă scrisoarea și citi:

„Ordin către Tom Austin de a ieși fără întârziere în larg și a conduce *Duncan*-ul la 37° latitudine pe coasta răsăriteană a Noii Zeelande!...”

— Noua Zealandă, spuse Paganel, sărind în sus. Și luând scrisoarea din mâinile lui Glenarvan, își frecă ochii, își potrivi ochelarii și citi și el

scrisoarea: Noua Zeelandă, spuse el încă o dată cu un accent imposibil de redat, în timp ce scrisoarea îi scăpă din mâna.

În acea clipă simți cum o mâna se lasă pe umărul lui. Întorcându-se, se trezi față în față cu maiorul.

— Dragul meu Paganel, spuse el cu aer grav, tot e bine că n-ai trimis *Duncan*-ul în Cochinchina!

Această glumă îl dădu gata pe bietul geograf. Un hohot de râs homeric zgudui întregul echipaj. Paganel, ca nebun, alerga încocoate și încolo, smulgându-și părul. Nu mai știa ce face și nici ce-ar fi vrut să facă. Coborî mașinal pe scara dunetei. Se plimbă bălbăնindu-se pe punte, fără nicio țintă, apoi se urcă spre provă. Acolo, împiedicându-se într-o grămadă de funii, căzu, iar mâinile, la întâmplare, i se agățară de o coardă.

Deodată se auzi o groaznică detunătură; tunul așezat pe puntea dinainte se descărcase, aruncând o ploaie de schiye asupra valurilor liniștite. Neîndemânaticul Paganel se agățase de funia tunului gata încărcat și trăsesese cocoșul tunului. Geograful fu răsturnat pe scara punții și dispără prin ușă.

După surpriza produsă de detunătură urmă un strigăt de spaimă.

Crezură că s-a întâmplat o nenorocire. Zece marinari coborâră și-l aduseră pe Paganel.

Geograful nu mai vorbea.

Fu transportat pe dunetă. Tovarășii bravului francez erau despețați. Maiorul, care putea fi și medic la nevoie, se pregătea să-l dezbrace pe nefericitul Paganel pentru a-i îngriji rănilor; dar abia pusese mâna pe muribund, când acesta sări în sus ca și cum ar fi fost curentat de o bobină electrică.

— Nu vreau! Nu vreau! strigă el și, adunându-și veșmintele pe corpul său slab, își încheie nasturii cu o grabă ciudată.

— Dar, Paganel... spuse maiorul.

— Nu, îți spun!

— Trebuie să cercetăm...

— Nu vei cerceta!

— Poate că ți-ai rupt ceva... răsunse Mac Nabbs.

— Da, răsunse Paganel, dar ceea ce e rupt va fi reparat de tâmplar.

— Ce anume?

— Pontilul din cabina echipajului pe care l-am rupt căzând pe el.

La răspunsul acesta, toți izbucniră și mai tare în râs. Răspunsul îi liniștise pe prietenii bravului Paganel, care ieșise teafăr din pățania sa cu tunul.

„În orice caz, gândi maiorul, iată un geograf care-i suspect de rușinos”.

Între timp, Paganel, care-și revenise din emoțiile prin care trecuse, trebui să mai răspundă la o întrebare, pe care nu o putea ocoli.

— Acum, Paganel, spuse Glenarvan, răspunde sincer. Recunosc că zăpăceala dumitale ne-a salvat. Desigur, fără dumneata, *Duncan* ar fi căzut în mâinile ocnașilor; fără dumneata am fi fost din nou capturați de maori! Dar, pentru Dumnezeu, spune-mi, prin ce bizară asociație de idei, prin ce rătăcire a spiritului ai fost condus să scrii Noua Zeelandă în loc de Australia?

— Pe legea mea! strigă Paganel. Poate... În acea clipă însă, privind înspre Robert și Mary Grant, se opri dintr-o dată și răspunse: Ce vrei, dragul meu Glenarvan, sunt un nebun, un uituc, o ființă care nu se poate lecui și voi muri desigur în pielea unui om distrat...

— Numai să nu fii jupuit, adăugă maiorul.

— Să fiu jupuit? strigă furios geograful. Asta vrea să fie o aluzie?

— Ce aluzie, Paganel? întrebă Mac Nabbs, cu vocea sa liniștită.

Incidentul se termină aici. Taina prin care *Duncan* se afla în acest loc fusese lămurită și călătorii, scăpați ca prin minune, nu se mai gândeau decât să intre în cabinele lor și apoi să mănânce.

După aceea, lăsând pe lady Helena, Mary Grant, maiorul, Paganel și Robert să se retragă în cabine, Glenarvan și John Mangles îl reținură pe Tom Austin ca să-l mai întrebe:

— Acum, bătrâne Tom, spuse Glenarvan, răspunde-mi: să pornești spre coastele Noii Zeelande nu ți s-a părut un ordin ciudat?

— Da, milord, răspunse Austin, am fost foarte mirat, dar cum nu am obiceiul să discut ordinele primite, m-am conformat. Puteam să fac altfel? Dacă n-aș fi urmat întocmai instrucțiunile dumneavoastră și s-ar fi întâmplat o catastrofă, n-aș fi fost eu vinovat? Dumneata ai fi făcut altfel, domnule căpitan?

— Nu, Tom, răspunse John Mangles.

— Dar ce credeai despre acest ordin? întrebă Glenarvan.

— Credeam, milord, că în interesul lui Harry Grant trebuia să merg acolo unde mi-ați spus să mă duc. M-am gândit că vreo corabie trebuia să vă transporte în Noua Zeelandă și că eu trebuia să vă aştept pe coasta de est a

insulei. De altfel, plecând din Melbourne, am ținut secretă destinația și echipajul nu a cunoscut-o decât în larg, când pământul Australiei dispăruse de sub ochii noștri. Atunci, însă, s-a petrecut la bord un incident care mi-a dat de gândit.

— Ce vrei să spui, Tom? întrebă Glenarvan.

— Vreau să spun, răsunse Tom Austin, că a doua zi, când maistrul Ayrton află destinația *Duncan*-ului...

— Ayrton! Este deci pe bord! strigă Glenarvan.

— Da, milord.

— Ayrton aici! repetă Glenarvan, privindu-l pe John Mangles.

Într-o clipă, cu iuțeala fulgerului, toată purtarea lui Ayrton, trădarea sa îndelung pregătită, rănirea lui Glenarvan, încercarea de a-l asasina pe Mulrady, mizeriile suferite de expediția oprită în mlaștinile de la Snowy, tot trecutul acestui bandit apără în fața ochilor celor doi oameni. Și acum, printr-un ciudat concurs de împrejurări, ocnașul se află în mâna lor.

— Unde este? întrebă repede Glenarvan.

— Într-o cabină de la prova corăbiei, bine păzit, răsunse Tom Austin.

— Pentru ce a fost închis?

— Pentru că atunci când a văzut că iahtul se îndreaptă spre Noua Zeelandă, s-a înfuriat și a căutat să mă silească să schimb direcția vasului. M-a amenințat și a căutat să îndemne oamenii la revoltă. Am înțeles că este un individ periculos și a trebuit să iau măsuri împotriva lui.

— Și de atunci?

— De atunci a stat în cabină, fără să încerce să iasă.

— Bine, Tom.

În acel moment, Glenarvan și John Mangles fură chemeți de pe dunetă. Dejunul de care aveau atâta nevoie era pregătit. Luară loc la masa din careu și nu mai vorbiră despre Ayrton.

Dar după ce terminară masa, comesenii refăcuți și întăriți se adună din nou pe punte. Glenarvan le aduse la cunoștință prezența maistrului pe bord. În același timp îi anunță că are intenția să-l aducă în fața lor.

— Aș putea să nu asist la acest interogatoriu? întrebă lady Helena. Îți mărturisesc, dragul meu Eduard, că vederea acestui bandit mi-ar fi grozav de neplăcută..

— Este o confruntare, Helena, răsunse lordul Glenarvan. Te rog să rămâi. Trebuie ca Ben Joyce să se vadă față în față cu toate victimele sale.

Lady Helena se supuse acestui argument. Împreună cu Mary Grant luă loc lângă lordul Glenarvan. În jurul lui se strânseră de asemenea maiorul, Paganel, John Mangles, Wilson, Mulrady, Olbinett, toți cei care suferiseră atât prin trădarea ocnașului. Echipajul iahtului, care încă nu înțelegea gravitatea acestei scene, păstra o tăcere desăvârșită.

— Aduceți-l pe Ayrton, spuse Glenarvan.

Capitolul XVIII

Ayrton, sau Ben Joyce?

Ayrton apăru. Traversă puntea cu un pas sigur și urcă scara dunetei. Avea ochii întunecați, fălcile încleștate, iar pumnii i se strângeau convulsiv. Înfățișarea sa nu denota nici îngâmfare, nici umilință. Când ajunse în fața lordului Glenarvan, își încrucișă brațele mut și calm, așteptând să fie întrebăt.

— Ayrton, spuse Glenarvan, iată-ne, și dumneata, și noi, pe acest vas pe care voiai să-l dai pradă ocnașilor lui Ben Joyce.

La aceste cuvinte, buzele maistrului tremurără ușor. O slabă roșeață colora obrazul său nemîșcat. Nu era roșeață remușcării, ci ciuda insuccesului. Pe acest iaht pe care voise să-l comande ca stăpân era acum prizonier și soarta sa va fi hotărâtă peste câteva clipe.

Totuși nu răspunse. Glenarvan aștepta cu răbdare, dar Ayrton păstra o tăcere completă.

— Vorbește, Ayrton, ce ai de spus? reluă Glenarvan.

Ayrton se codi; fruntea i se încrăpătă adânc, apoi rosti calm:

— Nu am nimic de spus, milord. Am făcut prostia de a mă lăsa prins. Acum faceți ce veți vrea cu mine.

După aceste cuvinte, maistrul își îndreptă privirile spre coasta care se întindea spre vest și se prefăcu indiferent la cele ce se petreceau în jurul său. Văzându-l, l-a fi crezut cu totul străin de situația grea în care se afla. Dar Glenarvan hotărâse să fie răbdător. Un interes puternic îl împingea să cunoască amănunte din viața atât de plină de taine a lui Ayrton, mai ales tot ce era în legătură cu Harry Grant și cu *Britannia*. Își reluă deci interogatoriul, vorbind cu multă blândețe și impunându-și un calm desăvârșit, deși inima-i bătea tare, plină de mânie.

— Cred, Ayrton, spuse el, că nu vei refuza să răspunzi anumitor întrebări pe care doresc să ţi le pun. Și, mai întâi, cum trebuie să te numesc, Ayrton,

sau Ben Joyce? Dumneata ești maistrul de pe *Britannia*?

Ayrton rămase nepăsător, privind cărmul, surd la orice întrebare.

Glenarvan, ai cărui ochi se aprindeau, continuă să-l Întrebe:

— Vrei să-mi spui cum ai părăsit *Britannia* și pentru ce ești în Australia?

Aceeași tacere, aceeași nepăsare.

— Ascultă-mă bine, Ayrton, răsunse Glenarvan. Ai tot interesul să vorbești. Dacă ești sincer, se va ține seamă de sinceritatea dumitale. Pentru ultima oară, vrei să răsunzi la întrebările mele?

Ayrton întoarse capul spre Glenarvan și îl privi drept în ochi.

— Milord, spuse el, nu am la ce să răspund. Justiția, nu eu, trebuie să aducă dovezi împotriva mea.

— De dovedit va fi ușor, răsunse Glenarvan.

— Ușor, milord? făcu Ayrton cu ton batjocoritor. Cred că vă înselați. Chiar și cel mai strașnic judecător din Temple-Bar ar fi încurcat cu mine! Cine ar putea să spună de ce am venit eu în Australia, când căpitanul Grant nu mai este, ca să poată spune? Cine va putea dovedi că eu sunt acel Ben Joyce, căutat de poliție, când poliția niciodată nu m-a avut în mâna, iar tovarășii mei sunt în libertate? Cine ar putea să mă acuze, în afară de dumneavoastră, nu de o crimă, ci măcar de o faptă urâtă? Cine ar putea afirma că eu am vrut să mă fac stăpânul acestei corăbii și s-o predau ocnașilor? Nimeni, mă auziți? Nimeni! Aveți bănuieri, foarte bine, dar trebuiesc certitudini pentru a putea condamna un om, și această certitudine vă lipsește. Până la proba contrarie, eu sunt Ayrton, maistrul de pe *Britannia*.

Vorbind, Ayrton se însuflețea, dar curând reveni la nepăsarea ce o arătase mai înainte. Socotea că declarația sa pusese capăt interogatoriului, dar Glenarvan, reluând discuția, îi spuse:

— Ayrton, eu nu sunt un judecător care să te cerceteze. Asta nu este treaba mea. Este bine ca poziția noastră, unul față de altul, să fie bine lămurită. Eu nu te întreb nimic care și-ar putea compromite situația. De asta se va ocupa justiția. Dar dumneata știi țelul pe care îl urmăresc și cu un singur cuvânt ai putea să mă pui pe urmele pe care le-am pierdut. Vrei să vorbești?

Ayrton dădu din cap, ca un om care este hotărât să tacă.

— Vrei să-mi spui unde este căpitanul Grant? întrebă Glenarvan.

— Nu, milord, răsunse Ayrton.

— Vrei să-mi spui unde a eșuat *Britannia*?

— Nicăstă.

— Ayrton, răsunse Glenarvan cu un ton aproape rugător, vrei cel puțin, dacă știi unde este Harry Grant, să o spui sărmanilor săi copii, care nu așteaptă decât un singur cuvânt din partea dumitale?

Ayrton ezită. Fața i se contractă, dar murmură cu vocea înceată:

— Nu pot, milord. Și adăugă, ca și cum i-ar fi fost ciudă de clipa sa de slăbiciune: Nu! Nu voi vorbi! Spânzurați-mă dacă vreți!

— Să te spânzur? strigă Glenarvan, năpădit de o bruscă furie. Apoi, stăpânindu-se, răsunse grav: Ayrton, aici nu sunt nici judecători, nici călăi. La prima escală vei fi predat autorităților engleze.

— Asta cer și eu! răsunse maistrul. Apoi se întoarse liniștit spre cabina care-i servea de închisoare. Doi marinari fură puși la ușă să-i supravegheze cele mai mici mișcări. Martorii acestei scene se retraseră indignați și deznađăjduiți.

Glenarvan nu reușise să afle nimic de la Ayrton. Ce-i mai rămânea de făcut? Desigur, planul conceput la Eden, de a se înapoia în Europa, chiar dacă mai târziu vor relua încercarea nereușită acum. Urmele *Britanniei* păreau pierdute definitiv, documentul nemaipretându-se la nicio interpretare, căci nicio altă țară nu se mai găsea pe paralela 37. *Duncan* nu avea altceva de făcut decât să ia calea întoarsă.

După ce-și consultă prietenii, Glenarvan discută chestiunea întoarcerii, în special cu John Mangles. John cercetă magaziile; provizia de cărbune putea să mai dureze cel mult cincisprezece zile. Era deci nevoie să se aprovizioneze cu combustibil la cea dintâi oprire.

John îi propuse lui Glenarvan să se îndrepte spre golful Talcahuano, unde *Duncan* se mai aprovizionase înainte de a începe călătoria în jurul lumii. Era un drum direct, mai mult, era situat chiar pe paralela 37. Suficient aprovizionat, iahtul se va îndrepta apoi spre sud, va ocoli Capul Horn și va ajunge în Scoția prin Atlantic.

Planul fu acceptat și mecanicul primi ordin să dea presiune. Peste o jumătate de oră iahtul se îndrepta spre Talcahuano, pe un ocean într-adevăr „pacific”, aşa cum îi spune numele. La ora șase seara, ultimii munți ai Noii Zeelande dispăreau la orizont, în ceață.

Începea deci călătoria de întoarcere. Tristă traversare pentru acești cercetători atât de curajoși, ce se înapoiau acasă fără să-l aducă pe Harry

Grant! Echipajul atât de bucuros și încrezător la început arăta acum învins și descurajat. Niciunul din acești bravi marinari nu se simțea emoționat la gândul că-și va revedea țara, și cu toții ar mai fi înfruntat încă mult timp pericolele oceanului pentru a-l regăsi pe căpitanul Grant.

Uralelor cu care fuseseră primiți Glenarvan la înapoierea sa pe bord le urmă în curând descurajarea. Nu mai aveau loc între pasageri convorbiri care altădată înveseleau călătoria. Fiecare se ținea deoparte în singurătatea cabinei sale și rareori mai apărea câte unul pe puntea *Duncan*-ului.

Paganel, omul care de obicei era oglinda cea mai fidelă a situației de pe bord, veselă sau tristă, care dacă n-ar fi existat speranța, desigur că ar fi inventat-o, rămânea și el posomorât și tacut. Abia putea fi văzut. Vioiciunea sa franțuzească se schimbase în mușenie și tristețe. Părea chiar mai descurajat decât prietenii săi. Când Glenarvan vorbea de reînceperea cercetărilor, Paganel clătina din cap ca un om care nu mai are nicio nădejde, care și-a format definitiv convingerea asupra soartei naufragiaților de pe *Britannia*. Se vedea că îi socotea definitiv pierduți.

Și, totuși, pe bord se afla un om care putea să spună un cuvânt despre această catastrofă, un om a cărui tacere se prelungea. Era Ayrton. Nicio îndoială că mizerabilul știa, dacă nu adevărul despre starea actuală a căpitanului, cel puțin locul naufragiului. Dar, desigur, dacă Grant ar fi fost regăsit, ar fi devenit martorul principal împotriva sa. Din această pricina marinarii erau nespus de revoltați împotriva lui și ar fi dorit să-i facă de petrecanie.

Glenarvan reînnoi de câteva ori încercările pe lângă Ayrton. Promisiuni sau amenințări, toate fură inutile. Încăpățânarea lui era pe cât de mare, pe atât de neînțeleasă. Maiorul începu să creadă că acesta nu știa nimic, părere de altfel împărtășită și de geograf, care își avea ideile sale asupra soartei lui Harry Grant.

Dar dacă Ayrton nu știa nimic, pentru ce nu o mărturisea?

Ce-ar fi putut să i se întâmpile mai rău? Tacerea sa mărea greutățile elaborării unui nou plan. Se putea oare deduce prezența lui Harry Grant în Australia din întâlnirea maistrului în acest continent? Ayrton trebuia convins cu orice preț să vorbească despre acest lucru.

Văzând insuccesul soțului ei, lady Helena voia să încerce, la rândul său, să lupte cu încăpățânarea maistrului. Unde nu reușise un bărbat prin stăruință, poate că va reuși o femeie prin blândețe. Nu povestește oare fabula despre

uraganul care nu a reușit să smulgă mantaua de pe umerii unui călător, în timp ce o mică rază de soare a reușit de îndată? Glenarvan, cunoscând inteligența tinerei sale soții, îi lăsa toată libertatea.

În acea zi, la 5 martie, Ayrton fu adus în apartamentul lady-ei Helena. Fu de față și Mary Grant, căci influența tinerei fete putea fi mare, iar lady Helena nu voia să negligeze niciun prilej favorabil.

Timp de o oră cele două femei rămăseră închise cu maistrul de pe *Britannia*, dar nu se putu afla nimic despre convorbirea lor. Toate amănuntele acestui interogatoriu rămăseră necunoscute. De altfel, când Ayrton le părăsi, păreau a nu fi reușit, căci pe față li se putea citi descurajarea.

De aceea, în timp ce Ayrton fu condus din nou în cabina sa, marinarii îl amenințărau cu violență. El se mulțumi să ridice din umeri, ceea ce mări și mai mult furia echipajului. Pentru a-i potoli, fu necesară intervenția lui John Mangles și a lui Glenarvan.

Dar lady Helena nu se dădu bătută. Voia să lupte până la capăt împotriva acestui om fără milă. A doua zi se duse chiar ea în cabina lui Ayrton, pentru a evita scenele pe care le provoca trecerea acestuia pe puntea iahtului.

Timp de două ore, buna și blânda scoțiană rămase singură față-n față cu șeful bandiților. Glenarvan, nervos, se învârtea în jurul cabinei, când hotărât să epuizeze până la limită orice șanse de izbândă, când decis să o crute pe soția sa de această penibilă întrevedere.

De data aceasta, însă, când lady Helena apăru, fața sa exprima încredere. Putuse ea oare să smulgă secretul, să-l înduioșeze pe acest ocnaș fără scrupule?

Mac Nabbs, cu toate că o văzuse primul, nu-și făcea nicio iluzie.

Îndată se răspândi printre oamenii echipajului vestea că, în sfârșit, maistrul cedase insistențelor lady-ei Helena. Fu ca o zguduire electrică. Toți marinarii se strânseră pe punte mai repede decât dacă i-ar fi chemat la manevră fluierul lui Tom Austin.

Glenarvan se grăbi să iasă înaintea soției sale.

— A vorbit? întrebă el.

— Nu. Dar, cedând rugămintilor mele, Ayrton vrea să te vadă.

— Scumpa mea Helena, ai reușit!

— Așa sper, Eduard.

— Ai făcut vreo promisiune pe care trebuie să o respect?

— Una singură, dragul meu. Aceea că vei folosi toată influența ta pentru a îndulci soarta ce-l aşteaptă pe acest nenorocit.

— Bine, scumpa mea Helena. Să vină îndată Ayrton.

Lady Heiena se retrase în camera ei, însorită de Mary Grant,

Capitolul XIX

O învoială

Îndată ce maistrul se găsi în fața lordului, cei ce-l păzeau se retraseră.

— Ai dorit să-mi vorbești, Ayrton? spuse Glenarvan.

— Da, milord, răspunse maistrul.

— Numai mie?

— Da, însă cred că dacă domnul maior Mac Nabbs și domnul Paganel vor asista la con vorbire, va fi și mai bine.

— Pentru cine?

— Pentru mine.

Ayrton vorbea liniștit. Glenarvan îl privi țintă și apoi îi chemă pe Mac Nabbs și pe Paganel, care veniră îndată.

— Te ascultăm, spuse Glenarvan, de îndată ce cei doi prieteni ai săi se așezară la masa careului.

Ayrton se reculese câteva clipe, apoi spuse:

— Milord, este obiceiul ca la orice învoială intervenită între două părți să asiste martori. Iată pentru ce am dorit prezența domnilor Paganel și Mac Nabbs.

Glenarvan, obișnuit cu purtarea lui Ayrton, nici nu clipi, cu toate că o afacere între el și omul acesta i se părea cam ciudată.

— Care este această afacere? spuse el.

— Iat-o, răspunse Ayrton. Dumneavastră doriți să aflați de la mine unele amănunte care vă pot fi folositoare. Eu doresc să obțin de la dumneavastră anumite avantaje, care îmi vor fi prețioase. Facem un schimb, milord, vă convine?

— Care sunt amănuntele? întrebă Paganel.

— Nu, spuse Glenarvan, care sunt acele avantaje?

Cu o mișcare a capului, Ayrton arăta că înțelesese intenția, lui Glenarvan.

— Iată ceea ce cer, spuse el. Mai aveți intenția, milord, de a mă preda autorităților engleze?

— Da, Ayrton, și aşa este drept!

— Eu nu spun nu, răspunse liniștit maistrul. Așadar, nu ați consimțî să mă lăsați liber?

Glenarvan ezită înainte de a răspunde la o întrebare atât de clar pusă. De ceea ce va spune el acum, poate că depinde soarta lui Harry Grant. Totuși,

sentimentul datoriei față de justiție fu mai tare.

— Nu, Ayrton, spuse el, nu te pot lăsa liber.

— Nici nu cer asta, răsunse cu mândrie maistrul.

— Atunci ce dorești?

— O situație de mijloc, milord, între spânzurătoarea care mă aşteaptă și libertatea pe care nu mi-o puteți da.

— Anume?...

— Să mă părăsiți într-una din insulele pustii ale Pacificului, împreună cu câteva obiecte strict trebuincioase. Mă voi descurca cum voi putea și mă voi pocăi, dacă voi mai avea timp!

Glenarvan, care nu se aștepta la această întorsătură, privi pe cei doi prieteni care stăteau tăcuți. După ce se gândi câteva clipe, răsunse:

— Ayrton, dacă primesc propunerea dumitale, îmi vei spune tot ceea ce doresc să știu?

— Da, milord, adică tot ceea ce știu despre căpitanul Grant și despre *Britannia*.

— Tot adevărul?

— Tot adevărul.

— Dar cine îmi garantează?...

— Oh! Văd ceea ce vă neliniștește, milord, dar trebuie să aveți încredere în cuvântul meu. Cuvântul unui răufăcător, e adevărat! Dar ce vreți? Asta este situația! Dacă vă convine!...

— Mă voi încrude în dumneata, Ayrton, spuse simplu Glenarvan.

— Bine faceți, milord. De altfel, dacă vă însel, veți avea posibilitatea să vă răzbunați.

— Cum?

— Venind să mă luati din insula din care eu nu voi putea să fug.

Ayrton găsea răspuns la toate. Bănuia dificultățile și găsea argumente puternice chiar împotriva sa. După cum se vedea, părea că tratează „afacerea” sa cu o indisutabilă bună-credință. Era imposibil ca cineva să fie mai convingător. și totuși găsi mijlocul de a merge și mai departe, pe această cale a dezinteresării.

— Milord și domnilor, adăugă el, doresc să fiți convinși că eu joc cu dumneavoastră cu cărtile pe față. Nu caut deloc să vă însel și vă voi da o nouă dovadă a sincerității mele. Mă port cinstit, deoarece doresc să mă aştept la aceeași loialitate din partea dumneavoastră.

— Vorbește, Ayrton, spuse Glenarvan.

— Milord, trebuie totuși să vă spun, înainte de a primi propunerea mea, că nu știu prea mare lucru asupra lui Harry Grant.

— Nu prea mare lucru!

— Da, milord, amănuntele pe care sunt în măsură să vi le comunic sunt mai mult în legătură cu mine și nu vor da nicio indicație asupra urmelor pe care le-ați pierdut.

O vie dezamăgire se zugrăvi pe fața lui Glenarvan și a maiorului. Ei credeau că Ayrton este deținătorul unui important secret și, când colo, acesta declara că mărturisirile sale vor fi aproape nefolositoare. Cât despre Paganel, rămase netulburat.

Orice-ar fi fost însă, mărturisirea lui Ayrton care se preda cu mâinile legate, fără nicio garanție, mișcă deosebit pe cei ce-l ascultă, mai ales când acesta adăugă:

— Sunteți astfel prevenit, milord! Afacerea va fi mai puțin avantajoasă pentru dumneavoastră decât pentru mine.

— Nu interesează, răspunse Glenarvan. Accept propunerea dumitale, Ayrton. Ai cuvântul meu că vei fi debărcat într-o insulă din Oceanul Pacific.

— Bine, milord, răspunse maistrul.

Era oare bucuros acest om ciudat de hotărârea luată? Nu ai fi putut spune, căci fizionomia sa nu arăta urma nici unei emoții. Părea că vorbește despre un altul, nu despre el.

— Sunt gata să răspund!

— Nu avem ce să te întrebă, spuse Glenarvan. Povestește-ne tot ce știi, Ayrton, începând prin a spune cine ești.

— Domnilor, răspunse Ayrton, sunt într-adevăr Tom Ayrton, maistrul de pe *Britannia*. Am plecat din Glasgow, la 12 martie 1861, pe corabia lui Harry Grant. Timp de paisprezece luni am navigat pe Oceanul Pacific, căutând un loc potrivit pentru a întemeia acolo o colonie scoțiană. Harry Grant era un om care ar fi putut să realizeze lucruri mari, dar certuri serioase izbucneau deseori între noi. Nu mă împăcăm cu caracterul său. Mie nu-mi place să mă supun; or, Harry Grant nu admitea nesupunerea atunci când lua o hotărâre. Era un om care-și impunea o disciplină de fier și lui, și celorlalți. Îndrăznii totuși să mă revolt și încercai să atrag și echipajul la revoltă, pentru a pune stăpânire pe vas. Că am greșit sau nu, nu interesează.

Harry Grant nu ezită și mă debarcă, la 8 aprilie 1862, pe coasta de vest a Australiei.

— Australiei? spuse maiorul, îintrerupând povestea lui Ayrton. În consecință, ai părăsit *Britannia* înainte de escala sa la Callao, de unde datează ultimele știri.

— Da, răsunse maistrul, căci *Britannia* nu a făcut nicio escală la Callao cât timp am fost eu pe bord. Dacă v-am vorbit de Callao la ferma lui Paddy O'Moore, este numai pentru că aflasem aceasta din cele spuse de dumneavoastră.

— Continuă, Ayrton, îl îndemnă Glenarvan.

— Mă aflam deci părăsit pe un țărm aproape pustiu, dar la numai douăzeci de mile de închisoarea din Perth, capitala Australiei occidentale. Rătăcind pe țărmuri, am întâlnit o bandă de deportați care tocmai evadaseră. Mă alăturai lor. Mă veți scuti, milord, de a vă povesti viața mea timp de doi ani și jumătate. Ajunge să știți numai că am devenit șeful evadaților, sub numele de Ben Joyce. În luna septembrie 1864 m-am prezentat la ferma irlandeză. Am fost primit ca servitor, sub adevăratul meu nume de Ayrton. Acolo am așteptat prilejul de a pune mâna pe o navă. Era cea mai mare dorință a mea. Două luni mai târziu sosi *Duncan*. În timp ce vizitați ferma, ați povestit, milord, întreaga istorie a căpitanului Grant. Aflai atunci de escala pe care *Britannia* a făcut-o la Callao, ultimele vești despre Grant datând din iunie 1862, două luni după debarcarea mea, cheștiunea documentului, naufragiul corăbiei într-un punct de pe paralela 37 și, în fine, motivele serioase pe care le aveți pentru a-l căuta pe Harry Grant pe continentul australian. Nu mai stătui la îndoială. Hotărâi să pun mâna pe *Duncan*, o corabie minunată care ar fi putut întrece ușor cele mai bune nave ale flotei britanice. Dar *Duncan* avea grave avarii de reparat. Îl lăsai deci să plece la Melbourne și, mărturisindu-vă fosta mea calitate de maistru pe *Britannia*, m-am oferit să vă duc spre locul naufragiului, ales imaginar de mine într-un punct de pe coasta de est a Australiei. Astfel, câteodată urmat, alteori precedat de banda mea de deportați, îndreptai expediția dumneavoastră spre regiunea Victoria. La Camden-Bridge, oamenii mei au comis o crimă inutilă, deoarece *Duncan*, odată adus la coastă, nu putea să-mi scape, și cu acest iaht devineam stăpânul oceanului. Vă condusei astfel, fără să bănuși nimic, până la Snowy. Caii și boii căzură unul câte unul intoxicați cu *gastrolobium*. Împotmolii carul în mlaștinile de la Snowy.

Datorită insistentelor mele... Dar știi restul, milord, și puteți fi siguri că, fără încurcătura domnului Paganel, eu aş fi comandat azi pe bordul *Duncan*-ului. Aceasta este povestea mea, domnilor. Din păcate, cele ce v-am spus nu vă vor putea pune pe urmele lui Harry Grant. Vedeți deci că ați făcut cu mine o afacere destul de proastă.

Maistrul tăcu și, încrucișând brațele după cum avea obiceiul, așteptă. Glenarvan și prietenii săi tăceau și ei. Își dădeau seama că acest straniu răufăcător spusesese tot adevărul. Răpirea *Duncan*-ului nu fusese împiedicată decât de un motiv independent de voința sa. Complicii săi veniseră pe țărmurile golfului Twofold, aşa cum bănuise și Glenarvan când găsise bluza aceea de ocnaș. Acolo, credincioși ordinului șefului lor, pândiseră iahtul și apoi, sătui de așteptare, se pușeseră din nou pe jafuri și incendii în câmpiiile Noii Galii de Sud. Maiorul reluă interogatoriul, pentru a preciza datele în legătură cu *Britannia*.

— Așadar, îl întrebă el pe maistru, ai fost debărcat pe coasta de vest a Australiei, la 8 aprilie 1862?

— Exact, răspunse Ayrton.

— Atunci poate știi care erau proiectele lui Harry Grant?

— Foarte vag.

— Vorbește totuși, Ayrton, spuse Glenarvan. Un indicu cât de mic ne-ar putea pune pe urmele lui Grant.

— Iată ce-aș putea să vă spun, milord, răspunse maistrul. Căpitanul Grant avea intenția să viziteze Noua Zeelandă. Or, această parte a proiectului său n-a fost realizată în timpul cât am fost eu pe bord. Nu ar fi deci imposibil ca *Britannia*, părăsind Callao, să se fi dus spre Noua Zeelandă. Aceasta ar concorda cu data de 27 iunie, ce se afla scrisă pe document.

— Evident, spuse Paganel.

— Dar, reluă Glenarvan, nimic din ceea ce scrie în document nu poate fi aplicat Noii Zeelande.

— La aceasta nu aş putea răspunde, spuse maistrul.

— Bine, bine, Ayrton, făcu Glenarvan. Ți-ai ținut cuvântul și mi-l voi ține și eu pe al meu. Vom hotărî în ce insulă din Pacific te vom părăsi.

— Ah, puțin mă interesează, milord! răspunse Ayrton.

— Întoarce-te în cabina dumitale și așteaptă hotărârea noastră.

Maistrul se retrase sub paza a doi marinari.

— Ticălosul acesta ar fi putut fi un om, spuse maiorul.

— Da, fu de acord Glenarvan. Are un caracter puternic și este intelligent. De ce-a trebuit să-și întrebuințeze atât de rău calitățile?!

— Dar Harry Grant?

— Mă tem să nu fie definitiv pierdut! Sărmanii copii, cine le-ar putea spune unde este tatăl lor?

— Eu! răsunse Paganel. Da! Eu!

După cum s-a putut observa, geograful, atât de vorbăret, atât de nerăbdător de obicei, abia vorbise în timpul cât fusese interrogat Ayrton. Ascultase fără să-și descloșeze dinții. Dar ultimul cuvânt pe care îl spusesese îl făcu pe Glenarvan să sară în sus.

— Dumneata? strigă el. Paganel, dumneata știi unde se află căpitanul Grant?

— Da, atât cât se poate ști, răsunse geograful.

— Și de unde știi?

— Din eternul document.

— Ah! exclamă maiorul neîncrezător.

— Ascultă întâi, Mac Nabbs, spuse Paganel, și apoi să ridici din umeri. Nu am vorbit mai curând, pentru că nu m-ați fi crezut. Apoi pentru că era inutil. Dar m-am decis acum, pentru că părerea lui Ayrton a venit s-o întărească pe a mea.

— Așadar, Noua Zeelandă? întrebă Glenarvan.

— Ascultați și judecați, răsunse Paganel. N-a fost fără motiv, sau n-a fost fără „un motiv” faptul c-am comis greșeala care ne-a salvat. În momentul când scriam acea scrisoare, dictată de Glenarvan, cuvântul „Zeelanda” îmi umbla prin minte. Iată de ce. Vă amintiți că eram în car. Mac Nabbs tocmai istorisise lady-ei Helena povestea cu ocnașii; îi dăduse un număr din *Australian and New Zealand Gazette*, care relata catastrofa de la Camden-Bridge. Or, în momentul în care scriam, jurnalul căzuse jos, aşa fel îndoit, încât apăreau numai două silabe din titlul său. Aceste două silabe erau *aland*. Deodată mi se făcu lumină în minte! *Aland* era tocmai un cuvânt din documentul englez, cuvânt pe care până atunci noi îl tradusesem prin pământ (țară) și care trebuia să fie terminația numelui propriu Zealand.

— Cum? făcu Glenarvan.

— Da, răsunse Paganel, cu o adâncă convingere, această interpretare îmi scăpase, și știți pentru ce? Pentru că cercetările mele se întemeiau pe

documentul francez, mai complet decât celealte și în care lipsește acest cuvânt important.

— Oh! Oh! spuse maiorul. Prea multă imaginație, Paganel, și uiți prea ușor deducțiile dumitale precedente.

— Haide, maiorule, sunt gata să-ți răspund.

— Atunci ce devine cuvântul *austra*?

— Ceea ce era la început. Înseamnă ținuturile „australe”.

— Bine. Și această silabă, *indi*, care a fost odată radicalul pentru indieni și a doua oară radical pentru indigeni?

— Ei bine, a treia și ultima dată, răspunse, Paganel, va fi prima silabă a cuvântului „indigence”!³⁴

— Și *contin*, strigă Mac Nabbs, mai înseamnă continent?

— Nu, deoarece Noua Zeelandă nu este decât o insulă.

— Atunci?... întrebă Glenarvan.

— Dragul meu lord, răspunse Paganel, vă voi traduce documentul urmând cea de-a treia interpretare a mea, și veți judeca. Nu fac decât două observații înainte: 1) Uitați pe cât se poate primele interpretări și îndepărtați-vă mintea de la orice preocupare anterioară; 2) Anumite pasaje vă vor părea „forțate” poate și este posibil să le fi tradus rău, dar n-au nicio importanță; între altele, cuvântul agonie care mă încurcă, dar pe care nu-l pot explica în alt mod. De altfel, la baza interpretării mele stă documentul francez și nu uitați că a fost scris de un englez, căruia idiotismele limbii franceze nu-i puteau fi prea cunoscute. Acestea fiind spuse, încep.

Și Paganel, articulând rar fiecare silabă, pronunță următoarele fraze:

„La 27 iunie 1862, tricatargul *Britannia* din Glasgow s-a scufundat după o lungă agonie în mările australe, pe coastele Noii Zeelande (în engleză Zealand). Doi marinari și căpitanul Grant au putut să abordeze. Acolo, pradă unei lipse continue, au aruncat acest document la... longitudine și 37° latitudine. Veniți în ajutorul lor, sau vor fi pierduți”.

Paganel se opri. Interpretarea era admisibilă. Dar tocmai pentru că părea atât de posibilă ca și cele dinainte, putea să fie falsă. Glenarvan și maiorul nu încercă deci să o discute. Totuși, deoarece nu întâlniseră urmele naufragiului nici pe coastele Patagoniei, nici pe coastele Australiei, în punctele unde sunt tăiate de paralela 37, putea să se credă că este într-

adevăr vorba de Noua Zeelandă. Observația lui Paganel puse pe gânduri pe prietenii săi.

— Acum, zise Glenarvan, mi-ai putea spune, Paganel, de ce ai ținut secretă, timp de două luni, această interpretare?

— Pentru că nu voiam să vă dea speranțe deșarte. De altfel, noi mergeam la Auckland, care se află chiar la latitudinea indicată în document.

— Dar mai târziu, când am părăsit acest drum, de ce n-ai vorbit?

— Mai e încă ceva; chiar dacă această interpretare ar fi cea bună, nu ar putea să contribuie cu nimic la salvarea căpitanului!

— Pentru ce, Paganel?

— Pentru că, admitând presupunerea că într-adevăr căpitanul Harry Grant a eșuat în Noua Zeelandă, de vreme ce s-au scurs doi ani de atunci fără să fi reapărut, înseamnă că a fost victimă fie a naufragiului, fie a zeelandezilor.

— Astfel, crezi că... spuse Glenarvan.

— ...că am putea găsi unele urme ale naufragiului, dar că naufragiații sunt definitiv pierduți!

— Asupra acestui lucru vă rog să păstrați tăcere, prieteni, îi sfătuiește Glenarvan. Lăsați-mă să aleg eu momentul când voi da trista știre copiilor căpitanului Grant.

Capitolul XX

Un strigăt în noapte

Echipajul află curând că misterul căpitanului Grant nu fusese dezlegat prin mărturisirile maistrului. Descurajarea pe bord fu mare, căci se contase pe Ayrton, și Ayrton nu știa nimic din ceea ce ar fi putut pune *Duncan*-ul pe urmele *Britanniei*.

Ruta iahtului fu menținută. Rămânea numai de ales insula în care urma să fie părăsit Ayrton.

Paganel și John Mangles consultară hărțile de la bord. Chiar pe paralela 37 se afla o insulă cunoscută sub numele de Maria Tereza, stâncă pierdută în mijlocul Oceanului Pacific, la trei mii cinci sute de mile de Noua Zeelandă. Spre nord, cel mai apropiat pământ era arhipelagul Pomotou, sub protectorat francez. Spre sud, nimic până la banchiza de ghețuri eterne ale polului austral. Niciun vas nu se abătea spre această insulă singuratică. Niciun ecou al lumii nu ajungea până la ea. Numai păsările se adăposteau aici de furtună

în timpul lungilor lor călătorii și multe hărți nici nu arătau această stâncă bătută de valurile Pacificului.

Insula aceasta situată în afara drumurilor navigatorilor constituia într-adevăr o izolare absolută de restul oamenilor. Situația fu adusă la cunoștință lui Ayrton și acesta acceptă să trăiască departe de semenii săi. Vasul fu deci îndreptat spre insula Maria Tereza. În acest moment, o linie absolut dreaptă, în prelungirea axei *Duncan*-ului, ar fi trecut prin insulă și prin golful Talcahuano.

Două zile mai târziu, la ora două, fu semnalat pământul. Era insula Maria Tereza. Joasă, alungită, abia ieșind din valuri, apărea ca un enorm cetaceu. Treizeci de mile o mai despărțeau de vasul ce spinteca valurile cu viteza de șaisprezece noduri pe oră.

Puțin câte puțin, profilul insulei se lămurea la orizont. Soarele coborând spre asfințit îi sculpta în plină lumină silueta neregulată. Câteva vârfuri, nu prea înalte, se ridicau ici și colo, luminate din plin de razele soarelui.

La ora cinci, lui John Mangles i se păru că distinge un fum ușor care se înălța spre cer.

— O fi oare vreun vulcan? îl întrebă el pe Paganel, care, cu binoclul la ochi, observa acest pământ nou.

— Nu știu ce să cred, răsunse geograful. Maria Tereza este o insulă puțin cunoscută. Totuși, nu ar fi de mirare să fie de origine vulcanică.

— Atunci, spuse Glenarvan, dacă a fost creată printr-o erupție, nu s-ar putea întâmpla să fie distrusă tot printr-o erupție?

— Puțin probabil, răsunse Paganel. Existența sa este cunoscută de secole, ceea ce-i o garanție. Când insula Julia a ieșit din Mediterana, nu a rămas mult deasupra valurilor, dispărând la câteva luni după nașterea sa.

— Bine, spuse Glenarvan. Ce crezi, John, vom putea acosta înainte de a se lăsa noaptea?

— Nu, milord. Nu vreau să primejduiesc *Duncan*-ul în întuneric, pe o coastă care nu-mi este cunoscută. Vom pluti sub slabă presiune, cu viteză mică, iar mâine vom trimite o barcă la țărm.

La ora opt seara, insula Maria Tereza, cu toate că era la numai cinci mile de corabie, nu mai apărea decât ca o umbră abia vizibilă. *Duncan* se apropiă mereu. La ora nouă, o lumină destul de vie străluci în întuneric. Era nemîșcată și continuă.

— Iată ce ar confirma vulcanul, spuse Paganel, care observa cu atenie.

— Totuși, răspunse John Mangles, de la distanța aceasta ar trebui să auzi vuietul care însوtește întotdeauna o erupție. Vântul dinspre est nu ne aduce însă niciun zgomot.

— Ai dreptate, spuse Paganel, acest vulcan strălucește, dar nu vorbește. Mai mult chiar, licărește întocmai ca un far.

— Așa-i reluă John Mangles, și totuși nu suntem pe o coastă luminată. Ah! strigă el. Un alt foc! Pe plajă, de data asta! Uite! Se mișcă, își schimbă locul!

John nu se înșela. Un nou foc apăruse, care părea uneori că se stinge, reaprinzându-se apoi deodată.

— Așadar, insula este locuită? spuse Glenarvan.

— De sălbatici, desigur, răspunse Paganel.

— Atunci nu-l putem părăsi aici pe Ayrton.

— Nu, răspunse maiorul, am face un cadou prea urât locuitorilor insulei.

— Vom căuta altă insulă părăsită, hotărî Glenarvan, care nu se putu opri să nu surâdă la gluma lui Mac Nabbs. I-am făgăduit lui Ayrton să-i salvăm viața și ne vom ține promisiunea.

— În orice caz, trebuie să fim atenți, adăugă Paganel. Zeelandezii au obiceiul să înșele vasele prin focuri mișcătoare, aşa cum făceau pe vremuri locuitorii din Cornwall. Poate că și indigenii din aceste insule cunosc acest obicei.

— Un om de veghe! strigă John matelotului de la cârmă. Mâine, la răsăritul soarelui, vom ști la ce trebuie să ne așteptăm..

La ora unsprezece, pasagerii și John Mangles coborâră în cabinele lor. Pe puntea din față se plimba matelotul de pază. În spate, singur, omul de la cârmă era la postul său.

Mary Grant și Robert urcară pe punte.

Cei doi copii ai căpitanului, sprijiniți de balustradă, priveau cu tristețe marea fosforescentă și dâra luminoasă a *Duncan*-ului. Mary se gândeau la viitorul lui Robert, Robert se gândeau la viitorul surorii sale și amândoi gândeau la tatăl lor. Mai trăia oare părintele lor iubit? Trebuiau să renunțe să-l mai caute? Nu. Ce-ar însemna viața fără el? Ce s-ar alege de ei, fără el? Ce s-ar fi ales de ei chiar până acum, fără lordul Glenarvan, fără lady Helena?

Băiatul, cu mintea coaptă de încercările prin care trecuse, ghicea gândurile care o munceau pe sora sa. Îi luă mâinile într-ale sale.

— Mary, spuse el, nu trebuie să desperăm. Adu-ți aminte de sfaturile pe care ni le dădea tata: „Curajul înlocuiește totul pe pământ”. Să avem și noi acest curaj care îl făcea pe el atât de puternic. Până acum tu m-ai ajutat pe mine. De acum vreau să te ajut eu pe tine.

— Scumpul meu Robert! spuse fata.

— Trebuie să-ți spun ceva, continuă Robert. Nu te vei supără, nu-i aşa, Mary?

— De ce să mă supăr, dragul meu?

— Și n-o să mă împiedici?

— Ce vrei să spui? întrebă Mary, neliniștită.

— Surioară, vreau să mă fac marinar...

— Mă vei părăsi? strigă Tânăra fată strângând mâna fratelui ei.

— Da, surioară, voi fi marinar ca tata, marinar cum este căpitanul John! Mary, draga mea Mary! Căpitanul John nu și-a pierdut încă speranța. Vei avea și tu, ca și mine, încredere în devotamentul său! Mi-a promis că va face din mine un bun, un încercat marinar și atunci îl vom căuta împreună pe tata! Spune că vrei surioară! Ceea ce tata ar fi făcut pentru noi este de datoria noastră, a mea, cel puțin, să facem pentru el. Viața mea întreagă este încchinată unui țel: să caut, să-l caut mereu pe acela care nu ne-ar fi părăsit niciodată, nici pe tine, nici pe mine. Ți-aduci aminte, dragă Mary, ce bun era tata?

— Și atât de nobil, de generos! adăugă Mary. Știi, Robert, că era una din gloriile țării noastre și că ar fi fost socotit drept unul din marii oameni ai Scoției, dacă soarta nu ar fi fost atât de vitregă cu el?

— Știi prea bine! zise Robert.

Mary Grant îl strânse pe Robert la piept. Băiatul îi simți lacrimile pe frunte.

— Mary! Mary! strigă el. Orice-ar spune prietenii noștri, eu nădăjduiesc încă, și voi nădăjdui mereu! Un om ca tata nu moare înainte de a-și îndeplini misiunea.

Mary Grant nu putu să răspundă. Plânsul o îneca. O mie de simțăminte îi năpădeau sufletul la gândul că noi încercări vor fi făcute pentru a-l regăsi pe Harry Grant și că devotamentul Tânărului căpitan nu avea margini.

— Domnul John mai speră încă? întrebă ea.

— Da, răsunse Robert. Este un frate care nu ne va părăsi. Voi fi marinar, nu-i aşa surioară? Marinar, pentru a căuta pe tata împreună cu el. Și tu vrei,

nu-i aşa?

— Dacă vreau! răspunse Mary. Dar să ne despărțim? şopti Tânăra fată.

— Nu vei rămâne singură, Mary. Mi-a spus astă prietenul meu John. Doamna Helena nu te va lăsa să pleci de lângă dânsa. Tu eşti femeie şi trebuie să primeşti ceea ce ţi se oferă. A nu primi ceva din partea dânselui ar fi o ofensă. Un bărbat însă, aşa cum îmi spunea şi tata, trebuie să-şi croiască singur drum în viaţă.

— Dar ce se va alege de căsuţa noastră din Dundee, atât de plină de amintiri?

— O vom păstra, surioară! Totul este aranjat, şi încă bine aranjat de către prietenul nostru John şi de lordul Glenarvan. Vei rămâne în Malcolm-Castle ca fiica lui! Lordul i-a spus astă lui John, care mi-a transmis-o apoi mie! Vei fi acolo ca la tine acasă, având cu cine să vorbeşti despre tatăl nostru şi aşteptând ca John şi cu mine să ţi-l aducem într-o zi! Ah! Ce zi frumoasă va fi aceea! strigă Robert, a cărui faţă strălucea de entuziasm.

— Frățiorule, dragul meu, răspunse Mary, ce fericit ar fi tata dacă te-ar putea auzi! Cât de mult semeni, dragul meu Robert, cu tata! Când vei fi bărbat, vei fi el întreg!

— Să te audă Dumnezeu! spuse Robert, roşind de mândrie şi dragoste.

— Dar cum vom răsplăti binefacerile lordului Glenarvan? întrebă Mary.

— Asta nu e greu! strigă Robert plin de entuziasm tineresc. O să-i iubim, o să-i venerăm, o să-i îmbrăţişim şi la prima ocazie îmi dau viaţă pentru ei!

— Dimpotrivă, mai bine să trăieşti pentru ei! strigă fata, sărutându-l pe frunte. Le-ai face astfel mai multă bucurie şi mie de asemenea.

Lăsându-se în voia visurilor, cei doi copii ai căpitanului se priviră în întunericul nopţii. Continuau să vorbească, să se întrebe şi să-şi răspundă în gând. Marea se legăna lină, ondulată de valuri lungi, şi elicea lăsa în urmă, în întuneric, o spumă luminoasă. Atunci se produse o întâmplare ciudată: fratele şi sora, amândoi avură în aceeaşi clipă aceeaşi impresie: din mijlocul valurilor, când întunecate, când luminoase, copiilor li se păru că aud, venind până la ei, un glas al cărui sunet profund şi îndurerat îi făcu să tresără:

— Ajutor! Ajutor! se auzea strigând.

— Mary, spuse Robert, ai auzit? Ai auzit?

Şi aplécându-se mai tare peste balustradă, scrutără amândoi întunecimea nopţii.

Dar nu văzură nimic, decât întunericul fără sfârșit, care se întindea în fața lor.

— Robert, spuse Mary, palidă de emoție, mi s-a părut... da, mi s-a părut ca și ţie... Aiurăm amândoi, dragul meu Robert!...

Dar un nou strigăt ajunse până la ei și, de astă dată, iluzia era atât de mare, încât același strigăt ieși din inimile amândurora:

— Tata! Tata!

Era prea mult pentru Mary Grant. Zdrobită de emoție căzu leșinată în brațele fratelui său.

— Ajutor! strigă Robert. Sora mea! Tata! Ajutor!

Timonierul se repezi să-o ridice pe Tânăra fată. Marinarii care vegheau alergără și ei. Treziți din somn, veniră pe punte și John Mangles, lady Helena și Glenarvan.

— Sora mea moare și tata este acolo! strigă Robert, arătând valurile. Dar nimeni nu înțelegea nimic din cuvintele lui.

— Da, repeta el, tata este acolo! I-am auzit glasul! Mary l-a auzit ca și mine!

Între timp, revenindu-și în fire, Mary, cu privirea rătăcită, striga la fel:

— Tata! Tata este acolo!

Nefericita fată, ridicându-se și aplécându-se peste bord, voia să se arunce în apă.

— Milord! Doamnă Helena, repeta ea mereu, împreunându-și mâinile, vă spun că tata este acolo! Vă afirm că i-am auzit glasul ieșind din valuri ca o plângere, ca un ultim adio!

Tânăra fată fu din nou apucată de tremur și trebuiră să o ducă în cabina sa, unde fu urmată de lady Helena. În acest timp, Robert spunea mereu:

— Tata! Tata este acolo! Sunt sigur, milord!

Martorii acestei dureroase scene sfârșiră prin a înțelege că cei doi copii ai căpitanului fuseseră prada unei halucinații. Dar cum să le liniștești simțurile atât de puternic înșelate?

Glenarvan încercă totuși. Luându-l pe Robert de mână, îi spuse:

— Dragul meu copil, ai auzit glasul tatălui tău?

— Da, milord! Acolo, în mijlocul valurilor, striga: „Ajutor! Ajutor!”

— Și ai recunoscut această voce?

— Desigur, milord! Oh! Da! Vă jur! Și sora mea l-a recunoscut, ca și mine. Nu este posibil să ne fi înșelat amândoi! Milord, să mergem în

ajutorul tatii! O barcă! O barcă!

Glenarvan își dădu seama că nu îl poate liniști pe băiat. Mai făcu totuși o încercare și-l chemă pe timonier.

— Hawkins, întrebă el, erai la cârmă când Miss Mary a fost atât de ciudat impresionată?

— Da, milord, răsunse Hawkins.

— Și nu ai auzit nimic?

— Nimic.

— Vezi, Robert?

— Dac-ar fi fost tatăl lui, răsunse băiatul cu tărie, Hawkins n-ar mai spune că nu a auzit nimic. Era tatăl meu, milord! Tata! Tata!

Glasul lui Robert se sfârși într-un hohot de plâns. Palid și mut, leșină și el. Glenarvan îl duse pe Robert în pat și băiatul, sfârșit de emoție, căzu într-un somn adânc.

— Sărmanii orfani! spuse John Mangles. Au fost supuși la grele încercări!

— Da, răsunse Glenarvan, durerea prea mare a produs în același moment, la amândoi, aceeași halucinație.

— La amândoi! murmură Paganel. Curios, curios! Știința n-ar putea să admită asta!

Apoi, aplecându-se către mare, Paganel ascultă și el, făcând celorlalți semn să tacă. Pretutindeni, tacere completă. Paganel chemă cu o voce puternică, dar nimeni nu-i răsunse.

— Curios! repetă geograful intrând în cabină. O legătură de gânduri și suferințe, oricât de strânsă, n-ar fi suficientă să explice acest fenomen.

A doua zi, la 8 martie, la ora cinci dimineața, în zori, pasagerii, printre care și Robert și Mary, erau întruniți pe puntea *Duncan*-ului. Fiecare voia să examineze pământul abia întrezărit în ajun.

Lunetele se plimbară lacome peste punctele principale ale insulei. Iahtul plutea pe lângă țărm la distanța de o milă. Privirile puteau să vadă cel mai mic amănunt. Dintr-o dată se auzi un strigăt scos de Robert. Băiatul spunea că vede doi oameni care fugneau și făceau semne, în timp ce un al treilea flutura un steag.

— Steagul Angliei! strigă John Mangles, care apucase luneta.

— E adevărat! strigă Paganel, întorcându-se repede spre Robert.

— Milord, spuse Robert, tremurând de emoție, milord, dacă nu vreți să mă vedeați ducându-mă înot până la insulă, coborâți o barcă pe mare! Ah!

Milord vă implor, lăsați-mă să pun eu întâi piciorul pe insulă!

Nimeni nu îndrăznea să vorbească. Cum? Pe această insulă tăiată de paralela 37 să se găsească trei naufragiați, trei oameni, trei englezi! Și fiecare își aminti întâmplările din ajun. Se gândeau la glasul auzit în noapte de Robert și Mary... Copiii nu se înselaseră poate decât asupra unui punct: o voce ajunsese până la ei, dar putea această voce să fie aceea a tatălui lor? Nu, de o mie de ori nu! Și fiecare, gândindu-se la decepția groaznică ce-i aștepta, se temea ca noua încercare să nu-i doboare. Dar cum să-i oprești? Lordul Glenarvan nu avu curajul.

— În barcă! spuse el.

Într-un minut, barca fu lăsată pe mare. Cei doi copii ai căpitanului, Glenarvan, John Mangles și Paganel coborâră în grabă; barca se îndepărta repede de bord, împinsă de forțele unite a șase marinari care lopătau cu putere.

La douăzeci de metri de țărm, Mary scoase un strigăt sfîșietor:

— Tata!

Un om stătea pe coastă, între alți doi. Înalt și puternic, avea o fizionomie totodată blândă și îndrăzneață, în care se amestecau în chip expresiv trăsăturile lui Mary și Robert Grant.

Era într-adevăr omul pe care îl zugrăviseră de atâtea ori cei doi copii. Inima lor nu-i înselase. Era tatăl lor, căpitanul Grant.

Căpitanul auzi strigătul lui Mary, deschise brațele și căzu ca fulgerat pe nisip.

Capitolul XXI

Insula Tabor

Nimeni nu moare de bucurie. Tatăl și copiii își reveniră în fire înainte chiar de a fi aduși pe iaht. Cum ar putea fi zugrăvită scena? Cuvintele nu sunt în stare să o redea. Întregul echipaj plânghea privind aceste trei ființe topite într-o mută îmbrățișare. Harry Grant, ajungând pe punte, mulțumi lordului, lady-ei Glenarvan și tuturor celorlalți cu o voce plină de emoție. În scurta traversare de la insulă până la iaht, copiii îi istorisiseră întreaga poveste a *Duncan*-ului.

Ce imensă îndatorire își luase el față de generoasa lady Glenarvan și față de tovarășii săi! Nu luptaseră toți

pentru el, începând cu lordul Glenarvan și sfârșind cu ultimul marină? Harry Grant își exprimă sentimentele de recunoștință în cuvinte simple și calde. Figura sa bărbătească era luminată de o emoție atât de puternică, încât întreg echipajul se simți răsplătit pentru toate suferințele îndurate. Chiar și nepăsătorul maior își simți ochii umezi de lacrimi. Cât despre Paganel, plângea ca un copil care nici nu se gândește să-și ascundă lacrimile

Harry Grant nu se mai sătura privindu-și fata. O găsea frumoasă, încântătoare. I-o spunea tare de o mie de ori, luând de martor pe lady Helena, pentru a dovedi că nu se lasă înșelat de iubirea sa părintească. Apoi, întorcându-se spre fiul său, exclamă:

— Cum a crescut! Este un adevărat bărbat!

Îi copleșea pe cei doi copii cu mii de sărutări adunate în sufletul său în timpul celor doi ani.

Robert prezentă pe rând pe toți prietenii săi, găsind pentru fiecare cuvinte noi, cu toate că spunea în fond același lucru. Toți se arătaseră binevoitori față de cei doi orfani. Când fu rândul lui John Mangles, acesta se roși ca o fată și, răspunzând tatălui lui Mary, vocea îi tremura.

Lady Helena istorisi căpitanului Grant călătoria lor și îl făcu să se simtă mândru de copiii săi.

Harry Grant află isprăvile Tânărului erou. Apoi, la rândul său, John Mangles vorbi în aşa fel despre Mary, încât Harry Grant, pe care lady Helena, în câteva cuvinte, îi lăsase să înțeleagă despre ce este vorba, puse mâna fiicei sale în mâna viteazului marină și spuse, întorcându-se spre lordul și lady Glenarvan:

— Milord, și dumneavoastră, milady, să-i binecuvântăm pe copiii noștri.

După ce fiecare lucru fu povestit de câte o mie de ori, Glenarvan aduse la cunoștință lui Harry Grant întâmplările în legătură cu Ayrton. Grant confirmă spusele maistrului în legătură, cu debarcarea sa pe coasta australiană.

— Este un om inteligent, îndrăzneț, adăugă el, un om pe care însă viciul lui îndemnat la rău. Nu-i doresc decât ca remușcările și gândurile de îndreptare să-l readucă la sentimente mai bune!

Dar înainte ca Ayrton să fie dus pe Maria Tereza, Harry Grant dori să-și invite prietenii pe stâncă sa. Îi rugă să-i viziteze casa de lemn și să se așeze la masa sa de Robinson. Glenarvan și tovarășii săi primiră cu bucurie.

Robert și Mary Grant ardeau de dorință să vadă acele locuri singuratice unde trăise tatăl lor și de unde se gândise atât de mult la ei.

O barcă fu coborâtă și tatăl, împreună cu cei doi copii, lordul și lady Glenarvan, maiorul, John Mangles și Paganel debarcără pe țărmul insulei.

În câteva ceasuri parcurseră întreg domeniul lui Harry Grant. Insula era, de fapt, creasta unui munte submarin, un conglomerat din roci vulcanice. În timpul marilor epoci geologice, acest munte se înălvăse puțin câte puțin din adâncimile Pacificului, prin acțiunea focurilor subterane; dar de veacuri, vulcanul se potolise; craterul său se astupă; o insuliță răsări în câmpia mării. Apoi se formă humusul pe care îl luă în stăpânire regnul vegetal. Câteva baleniere debarcaseră în trecere animale domestice, capre și porci, care se înmulțiseră sălbăticindu-se, și astfel natura poseda cele trei regnuri ale sale pe această insulă pierdută în mijlocul oceanului.

Când naufragiații de pe *Britannia* se refugiaseră aici, mâna omului veni să grăbească eforturile naturii. În doi ani și jumătate, Harry Grant și marinarii săi schimbaseră insulița. Câteva pogoane de pământ cultivate cu grijă produceau legume de calitate excelentă.

Vizitatorii ajunseră la căsuța așezată sub umbra unor arbori stufoși de cauciuc; în fața ferestrelor se întindea marea minunată, ce strălucea sub razele soarelui. Harry Grant așeză masa la umbra arborilor și flegătura luă loc. O pulpă de căprioară, pâine de nardu, câteva cupe de lapte, cicoare sălbatică, apă curată și rece fură bucatele acestei mese simple, vrednică de păstorii Arcadiei.

Paganel era încântat. Îi reveneau în minte vechile lui gânduri de robinsonat.

— Știu că nu va fi de plâns secătura de Ayrton! strigă el entuziasmat. Insula aceasta este un paradis!

— Da, răspunse Harry Grant, un paradis pentru trei bieți naufragiați de care s-a îndurat Dumnezeu! Regret însă că Maria Tereza nu este o insulă mare și fertilă, cu un râu bogat în loc de acest pârâu și cu un port în locul acestui golfului, în care pătrund valurile din larg.

Apoi, chiar pe insulă, fiecare dori să afle întâmplările naufragiaților de pe *Britannia* în timpul celor doi ani atât de lungi. Harry Grant se grăbi să satisfacă dorința noilor săi prieteni.

— Povestea mea, începu el, este la fel cu cea a tuturor robinsonilor aruncați pe o insulă. Neputându-se bizui decât pe ei însiși, știu că au datoria

să se lupte cu elementele naturii, ca să-și păstreze viața.

În noaptea de 26 spre 27 iunie 1862, *Britannia*, hărțuită timp de șase zile de furtună, se sfârâmă de stâncile insulei Maria Tereza. Marea era sălbatică, salvarea imposibilă, și astfel întregul meu echipaj pieri. Numai doi din marinari, Bob Learce, Joe Bell și cu mine ajunseră la țărm, după zeci de încercări nereușite!

Pământul pe care ajunsesem era o insuliță pustie, lată de două mile și lungă de cinci, cu vreo treizeci de arbori pe ea, câteva câmpii și un izvor de apă dulce, care, din fericire, nu seacă niciodată. Împreună cu cei doi marinari, în acest colț părăsit al lumii, n-am desprăzuit. Mă pregătii să lupt hotărât. Bob și Joe, bravii mei tovarăși de nenorocire, prietenii mei, mă ajută să folosesc energie.

Începurăm, ca Robinsonul închipuit al lui Daniel Defoe care ne-a slujit ca exemplu, prin a culege resturile corăbiei, instrumente, puțin praf de pușcă, arme, un sac de semințe prețioase. Primele zile au fost grele, dar în curând vânătoarea și pescuitul ne asigură hrana, căci în insulă se găseau cu duiumul capre sălbatrice, iar pe țărm puteai găsi animale marine câte voiai. Încetul cu încetul, existența noastră se organiză din ce în ce mai bine. Cunoșteam situația exactă a insuliței, căci reușisem să salvez instrumentele din naufragiu. Aflai deci că eram așezat în afară de ruta navelor și că nu vom putea fi salvați decât într-o întâmplare fericită. Gândindu-mă la cei ce-mi erau dragi și pe care speram să-i mai revăd, primii cu curaj această încercare.

Lucram mereu cu hotărâre. În curând, câteva pogoane de pământ fură însămânțate cu semințele aduse de pe *Britannia*. Cartofii, cicoarea și măcrișul îmbogățiră alimentația noastră obișnuită. Apoi avurăm și alte legume. Prinserăm câteva capre pe care le domesticirăm ușor și avurăm astfel lapte și unt. Din nardu, care creștea în „creeck”-urile secate, preparam un fel de pâine destul de hrănitoare. Astfel grija zilei de mâine nu ne mai inspira niciun fel de teamă.

Cu scândurile și rămășițele din *Britannia* construirăm o căsuță acoperită cu grijă cu pânză gudronată și, sub acest adăpost temeinic, trecuram liniștiți sezonul ploilor.

Câte planuri și visuri – dintre care cel mai frumos s-a realizat acum – nu ne-am făurit sub acest acoperiș!

Mai întâi avusei ideea să înfrunt marea pe o barcă construită din resturile corăbiei, dar eram despărțită de cel mai apropiat pământ, arhipelagul Pomotou, prin o mie cinci sute de mile. Nicio barcă n-ar fi rezistat la o călătorie atât de lungă. Astfel încât renunțai, așteptând salvarea printr-o întâmplare.

Ah, copiii mei, de câte ori, de pe vârful acestei stânci, n-am pândit vapoarele în larg! În tot timpul cât a durat exilul nostru, numai două sau trei pânze se arătară la orizont. Dispăreau însă îndată. Doi ani și jumătate trecură astfel. Nu mai speram nimic, dar nu desperam încă.

În sfârșit, în ajunul acestei zile, mă aflam pe vârful cel mai înalt al insulei, când zării spre vest un fum mic.

Mărindu-se, în curând putui distinge o navă. Părea că se îndreaptă spre noi. Dar nu va ocoli oare insula aceasta, în care nu ar fi avut de ce să se oprească?

Ah! Ce zi plină de așteptare! Cum nu mi s-a oprit inima în piept! Tovarășii mei aprinseră un foc pe unul din piscurile insulei. Veni noaptea, dar iahtul nu lansă niciun semnal de recunoaștere! Totuși, în el era salvarea! Va dispărea și el, însă?

Nu mai stătui la îndoială. Întunericul se lăsa. Vasul ar fi putut să ocolească insula în timpul nopții. Mă aruncai în mare și mă îndreptai spre el. Speranța îmi dădu o putere întreită. Străbateam valurile cu o forță supraomenească. Mă apropiam de iaht și eram la treizeci de metri de el când, deodată, își schimbă direcția!

Atunci scosei acele strigăte desperate, pe care numai copiii mei le-au auzit, strigăte ce nu au fost – după cum veДЕti – o iluzie.

Trebui să revin la mal, sfârșit de emoție și oboseală. Cei doi marinari ai mei mă culeseră pe jumătate mort. Această ultimă noapte pe care am petrecut-o pe insulă a fost îngrozitoare. Ne credeam părăsiți pentru totdeauna, când, în zori, zării iahtul care trecea pe lângă țărm cu viteză redusă.

Barca dumneavoastră fu lăsată pe apă. Eram salvați și – lucru de necrezut! – copiii mei, scumpii mei copii se aflau în barcă, întinzându-mi brațele!

Harry Grant își isprăvi povestirea sărutând și îmbrățișând pe cei doi copii. Numai acum află căpitanul că își datora salvarea documentului aproape indescifrabil, pe care, la opt zile după naufragiu, îl închisese într-o sticlă și îl încredințase valurilor. Dar la ce se gândeau Jacques Paganel în timp ce

povestea căpitanul Grant? Onorabilul geograf răsucea pentru a mia oară în minte cuvintele documentului! Își amintea de cele trei interpretări succesive, greșite toate trei! Cum putea fi scris, pe hârtiile spălate de apă, numele de Maria Tereza? Paganel nu se mai putu stăpâni și întrebă apucând mâna lui Harry Grant:

— Căpitane, îmi vei spune ce conținea indescifrabilul dumitale document?

La această întrebare a geografului, toți deveniră curioși, căci dezlegarea enigmei, căutată timp de două luni, urma să fie în sfârșit cunoscută.

— Ei bine, căpitane, întrebă Paganel, îți mai amintești precis cuvintele scrise în document?

— Cu exactitate, răsunse Harry Grant. Nicio zi nu s-a scurs fără să-mi fi repetat în gând cuvintele de care se lega singura noastră speranță.

— Și care sunt acele cuvinte, căpitane? întrebă Glenarvan. Vorbește, căci amorul nostru propriu este atins!

— Sunt gata să vă satisfac curiozitatea, răsunse Harry Grant. Dar știți că, pentru a mări șansele de salvare, am închis în sticlă trei documente scrise în trei limbi diferite. Pe care dintre ele doriți să-l cunoașteți?

— Nu erau deci identice? strigă Paganel.

— Ba da, cu excepția unui singur nume.

— Ei bine, citează documentul francez, răsunse Glenarvan, căci el este acela care a fost mai puțin stricat de apă și a servit de bază pentru interpretările noastre.

— Iată-l, milord, cuvânt cu cuvânt, răsunse Harry Grant.

„La 27 iunie 1862, tricatargul *Britannia* din Glasgow a naufragiat la o mie cinci sute leghe de Patagonia, în emisfera australă. Ajunși pe pământ, doi marinari și căpitanul Grant sunt pe insula Tabor...”

— Cum? făcu Paganel.

— „Acolo, reluă Harry Grant, pradă unei continue lipse, au aruncat acest document la 153° longitudine și $37^{\circ}11'$ latitudine. Venți-le în ajutor, sau vor fi pierduți!”

La numele de Tabor, Paganel se ridică brusc și, nemaiputându-se stăpâni, strigă:

— Cum, insula Tabor? Această insulă este Maria Tereza!

— Fără îndoială, domnule Paganel, răsunse Harry Grant. Pe hărțile engleze și germane este Maria Tereza, dar Tabor pe hărțile franceze!

În clipa aceea un pumn puternic atinse umărul lui Paganel, care se cătină sub lovitură.

Adevărul ne obligă să spunem că fusese tras de maior, care, pentru prima dată, se manifesta astfel.

— Geograf! spuse Mac Nabbs, cu tonul celui mai profund dispreț.

Dar Paganel nici nu simțișe pumnul maiorului. Căci ce mai conta aceasta în comparație cu lovitura geografică pe care o primise?

Așadar, din cele spuse de căpitanul Grant, el, Paganel, se apropiase din ce în ce de adevăr. Descifrare aproape în întregime indescifrabilul document. *Contin*, la început „continent”, își reluase puțin câte puțin semnificația sa veritabilă: „continue”. *Indi* însemnase pe rând „indieni”, „indigeni” și apoi în fine „indigenă”, adevăratul său sens. Numai cuvântul ros de apă *abor* îl socotise ca radicalul verbului „a aborda”, când era vorba în realitate despre un nume propriu, numele francez al insulei Tabor, insulă care adăpostea pe naufragiați. Greșeala era greu de evitat, deoarece hărțile de pe *Duncan* dădeau acestei insule numele de Maria Tereza.

— Dar nu interesează! strigă Paganel, smulgându-și părul din cap. N-ar fi trebuit să uit cele două nume! Este o greșală de neierat, o eroare nevrednică pentru un secretar al Societății de geografie! Sunt dezonorat!

— Domnule Paganel, spuse lady Helena, încearcă să-ți stăpânești durerea.

— Nu, doamnă, nu! Nu sunt decât un măgar!

— Și nici măcar un măgar savant! spuse maiorul ca să-l consoleze.

Când masa fu terminată, Harry Grant făcu ordine în fosta sa locuință. Nu luă nimic; voia ca cel vinovat să moștenească cele agonisite de cel cinstit.

Reveniră la bord. Glenarvan voia să plece chiar în acea zi și dădu ordine pentru debarcarea maistrului. Ayrton fu adus pe dunetă, unde se găsi în fața lui Harry Grant.

— Sunt eu, Ayrton, spuse Grant.

— Dumneata ești, căpitane Grant, răspunse Ayrton, fără să fie surprins când îl văzu. Ei bine, nu-mi pare deloc rău că te revăd sănătos.

— Mi se pare, Ayrton, că am făcut o greșală debarcându-te pe un pământ locuit.

— Se poate, căpitane.

— Vei rămâne în locul meu pe această insulă pustie. Aș dori să te poți pocăi.

— Aș dori-o și eu! răspunse Ayrton, liniștit.

Glenarvan, întorcându-se spre maistru, îi spuse:

— Ayrton, persiști în hotărârea de a fi părăsit aici?

— Da, milord.

— Îți convine insula Tabor?

— Perfect.

— Acum, ascultă ultimele noastre cuvinte, Ayrton. Aici vei fi departe de orice pământ, fără legătură cu semenii dumitale. Minunile sunt rare și nu vei putea fugi de pe această insulă în care te lasă *Duncan*-ul. Vei fi singur, dar nu vei fi nici pierdut, nici neștiut, cum a fost căpitanul Grant. Oricât ai fi de nedemn de amintirea oamenilor, oamenii își vor aduce aminte de dumneata. Știi unde ești, Ayrton. Știi unde pot să te găsesc și nu voi uita niciodată.

— Dumnezeu să vă dea sănătate! răspunse scurt Ayrton.

Acestea fură ultimele cuvinte schimbate între Glenarvan și maistru.

Barca era gata. Ayrton coborî în ea.

John Mangles transportase dinainte pe insulă câteva lăzi cu alimente conservate, unelte, arme și o provizie de plumbi și praf de pușcă. Ayrton putea deci să devină un alt om, să se educe prin muncă; nu va duce lipsă de nimic, nici chiar de cărți; îi lăsăra o mică bibliotecă în care, desigur, figura printre altele și Biblia, carte atât de prețuită de englezi.

Ora despărțirii sosise. Echipajul și pasagerii erau pe punte. Toți își simțeau inima strânsă. Mary Grant și lady Helena își puteau cu greu stăpâni emoția.

— Trebuie procedat astfel? îl întrebă lady Glenarvan pe bărbatul său. Trebuie să fie părăsit?

— Trebuie, Helena! răspunse Glenarvan. Este ispășirea.

În acel moment, barca comandată de John Mangles se dezlipi de vas. În picioare, mereu nepăsător, Ayrton își ridică pălăria și salută cu gravitate.

Glenarvan se descoperi și împreună cu el întreg echipajul, ca în fața unui om care trebuia să moară. Barca se îndepărta în mijlocul unei tăceri profunde.

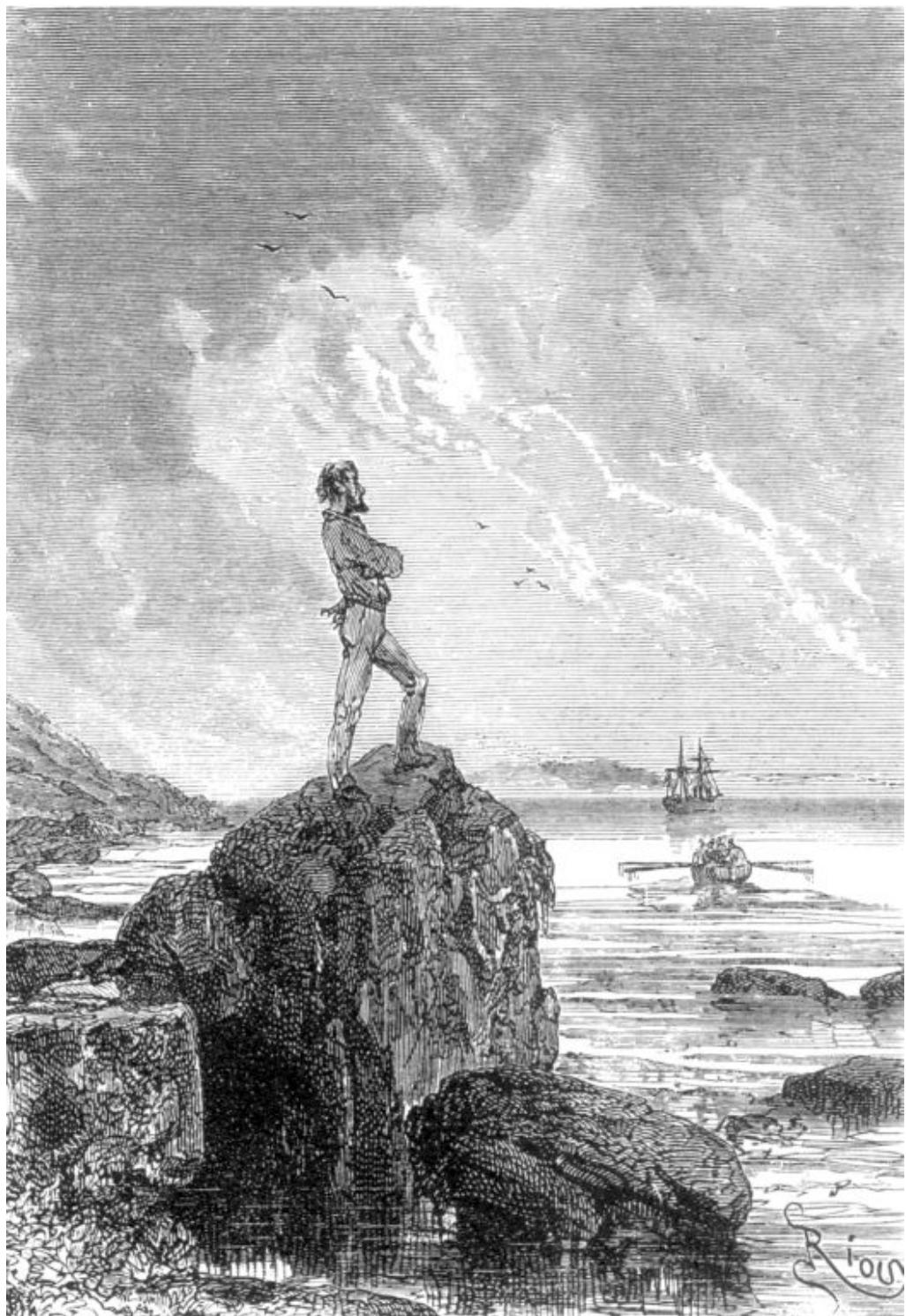
Ajuns la țărm, Ayrton sări pe nisip și barca reveni la bord. Era ora patru seara. De sus, de pe dunetă, pasagerii putură să-l vadă pe maistru care, nemîșcat, cu brațele încrucișate, ca o statuie pe o stâncă, privea iahtul.

— Plecăm, milord? întrebă John Mangles.

— Da, John, răspunse Glenarvan.

— Go ahead! ³⁵ strigă John mecanicului-șef.

Aburii șuierară în tuburi, elicea bătu valurile, și la ora opt ultimele vârfuri ale insulei Tabor dispărură în umbrele nopții.

Capitolul XXII

Ultima zăpăceală a lui Jacques Paganel

Opt zile după ce părăsise insula, la 18 martie, de pe *Duncan* se putea zări coasta americană; a doua zi ancorară în golful Talcahuano. Reveneau aici după o călătorie de cinci luni, timp în care urmăriseră cu sfîrșenie paralela 37, făcând astfel înconjurul lumii. Pasagerii acestei expediții de neuitat, fără precedent în analele *Traveller's Club*-ului, traversaseră Chile, Pampasul, Argentina, Atlanticul, insula Acunha, Oceanul Indian, insulele Amsterdam, Australia, Noua Zeelandă, insula Tabor și Oceanul Pacific.

Străduințele nu fuseseră zadarnice, căci aduceau pe naufragiații de pe *Britannia*.

Niciunul din bravii scoțieni plecați nu lipsea la apel. Toți se întorceau în bătrâna Scoție și expediția lor amintea de acea bătălie din istoria veche, denumită „bătălia fără lacrimi”.

Aprovizionarea odată terminată, *Duncan* merse de-a lungul coastelor Patagoniei, ocoli Capul Horn și străbătu apoi Oceanul Atlantic.

Călătoria se petrecu fără incidente. Pe iaht domnea fericirea. Nu mai exista nimic secret, nici chiar sentimentele lui John Mangles pentru Mary Grant.

Ba da, era totuși ceva. Un mister care intrigă și pe nepăsătorul Mac Nabbs: pentru ce Paganel stătea mereu încotoșmănat, purtând pe deasupra și un fular mare răsucit în jurul gâtului și ridicat până peste urechi? Maiorul ardea de dorință să afle motivul acestei purtări ciudate. Dar trebuie să spunem că, cu toate întrebările, aluziile și bănuielile lui Mac Nabbs, Paganel nu consimți în niciun chip să dea vreo explicație.

Chiar când *Duncan* trecu Ecuatorul și încheieturile sale pocneau la o temperatură de 50°, Paganel rămânea îmbrăcat la fel.

— Este atât de zăpăcit, încât se crede la Petersburg, spunea maiorul, văzându-l pe geograf înfășurat într-o largă manta, ca și cum mercurul ar fi înghețat în termometru.

În sfârșit, la 9 mai, cincizeci și trei de zile după ce părăsiseră Talcahuano, John Mangles semnală luminile Capului Clear. Iahtul intră în canalul Sfântul George, traversă Marea Irlandei și, la 10 mai, ajunse în golful Clyde.

La ora unsprezece ancoră în portul Dumbarton. La ora două, călătorii intrau în Malcolm-Castle, însوtiți de uralele highlandezilor.

Totul se sfârși cu bine: Harry Grant și cu cei doi marinari fură salvați, John Mangles se căsători cu Mary Grant în vechea catedrală Saint-Mungo, unde reverendul Paxton, același care se rugase cu nouă luni în urmă pentru salvarea tatălui, binecuvânta acum căsătoria fiicei cu cel care plecase în căutarea lui.

Robert se făcu marinar, ca și tatăl său, ca și John Mangles, cu care vor urmări mai departe marile proiecte ale căpitanului Grant, ajutați de lordul Glenarvan.

Putea să rămână oare Paganel flăcău? Sigur că nu!

Într-adevăr, după isprăvile sale eroice, savantul geograf nu putea să scape de celebritate. Zăpăcelile sale deveniră arhicunoscute în Scoția.

Toată lumea se bătea pentru el, și bietul Paganel nu mai răzbea să răspundă atențiilor al căror obiect devenise.

Și atunci, o drăgălașă domnișoară de treizeci de ani, care nu era nici mai mult, nici mai puțin decât verișoara maiorului Mac Nabbs, puțin cam excentrică și ea, dar încântătoare și bună, se îndrăgosti de ciudăteniile geografului și îi oferi mâna sa. În mâna aceasta se afla și un milion, lucru care nu fu însă spus.

Paganel nu era deloc indiferent la farmecele domnișoarei Arabella; totuși nu îndrăznea să se pronunțe.

Maiorul interveni însă între aceste două inimi, ce păreau făcute una pentru alta. Îi spuse lui Paganel că însurătoarea ar fi ultima „zăpăceală” pe care și-ar mai putea-o permite.

Paganel se găsea însă într-o mare încurcătură, căci, printr-o ciudătenie a sa, nu se putea hotărî să rostească cuvântul fatal.

— Poate nu-ți place domnișoara Arabella? îl întreba fără încetare Mac Nabbs.

— Ah, dragul meu maior, este fermecătoare! striga Paganel. De o mie de ori fermecătoare, și, ca să-ți spun drept, aş dori chiar să fie mai puțin încântătoare! Aș vrea să aibă un defect!

— Fii liniștit, răsunse maiorul, are destule! Cea mai perfectă femeie își are întotdeauna rația ei de defecte. Așadar, Paganel, te-ai hotărât?

— Nu îndrăznesc, reluă Paganel.

— Haide, dragul meu savant și prieten, de ce mai stai la îndoială?

— Nu sunt demn de domnișoara Arabella! răspundeau mereu geograful și nu voia să mai audă de altceva.

În sfârșit, odată, nemaiavând încotro, îmboldit de maior, sfârși prin a mărturisi, sub jurământul tăcerii, un semn particular, care ar fi usurat poliției recunoașterea sa dacă l-ar fi urmărit.

— Fleacuri, spuse maiorul.

— Este aşa cum îți spun! replică Paganel.

— Ce importantă are asta, prietene?

— Crezi?

— Dimpotrivă, aşa ești și mai ciudat. Asta îți va spori meritele și va face din dumneata omul fără pereche, visat de Arabella.

Și maiorul, păstrând o imperturbabilă seriozitate, îl lăsa pe Paganel pradă unei chinuitoare nesiguranțe.

O scurtă con vorbire avu loc între Mac Nabbs și domnișoara Arabella.

Cincisprezece zile mai târziu, în capela de la Malcolm-Castle se celebra căsătoria, cu mare pompă.

Paganel era sobru, încheiat la nasturi până sus, iar Miss Arabella fermecătoare.

Secretul geografului ar fi rămas pentru totdeauna înmormântat în adâncurile necunoscutului, dacă maiorul nu l-ar fi spus lui Glenarvan, acesta soției sale, care la rândul ei spuse ceva și doamnei Mangles. De aici ajunse la urechile doamnei Olbinett, unde făcu explozie și se răspândi pretutindeni.

În timpul celor trei zile de captivitate la maori, Jacques Paganel fusese tatuat, dar tatuat de la umeri până la tălpi și purta pe piept imaginea unui kiwi sfânt, cu aripile întinse, care îi sfâșia inima cu ciocul.

Pățania aceasta fu singura din marea sa călătorie de care Paganel nu se consolă și pe care nu o iertă niciodată Noii Zeelande. Aceasta fu de asemenea motivul pentru care, cu toată părerea sa de rău și cu toate invitațiile primite, nu se mai putu întoarce în Franța. Se temea că are să expună întreaga Societate de geografie, din cauza glumelor și caricaturilor jurnalelor, aducându-i un secretar proaspăt tatuat.

Întoarcerea căpitanului în Scoția fu considerată ca un mare eveniment național și Harry Grant deveni unul din cei mai populari oameni din bătrâna Caledonie. Fiul său, Robert, a ajuns marinări ca și tatăl său.

SFÂRȘIT

Cuprins

PARTEA A DOUA	4
Capitolul I <i>Întoarcerea pe bord</i>	5
Capitolul II <i>Tristan D'acunha</i>	16
Capitolul III <i>Insula Amsterdam</i>	25
Capitolul IV <i>Pariurile lui Jacques Paganel și ale maiorului Mac Nabbs</i>	34
Capitolul V <i>Mânia Oceanului Indian</i>	48
Capitolul VI <i>Capul Bernouilli</i>	60
Capitolul VII <i>Ayrton</i>	70
Capitolul VIII <i>Plecarea</i>	82
Capitolul IX <i>Provincia Victoria</i>	91
Capitolul X <i>Râul Wimerra</i>	99
Capitolul XI <i>Burke și Stuart</i>	109
Capitolul XII <i>Calea ferată de la Melbourne la Sandhurst</i>	120
Capitolul XIII <i>Premiul întâi la geografie</i>	129
Capitolul XIV <i>Minele din muntele Alexandru</i>	141
Capitolul XV <i>Australian and New Zealand Gazette</i>	152
Capitolul XVI <i>Maiorul susține că sunt maimuțe</i>	162
Capitolul XVII <i>Ciobanii milionari</i>	174
Capitolul XVIII <i>Alpii australieni</i>	187
Capitolul XIX <i>O lovitură de teatru</i>	198
Capitolul XX <i>Aland! Zealand!</i>	209
Capitolul XXI <i>Patru zile de groază</i>	219
Capitolul XXII <i>Eden</i>	231
PARTEA A TREIA	241
Capitolul I <i>Macquarie</i>	242
Capitolul II <i>Trecutul țării spre care se îndreptau călătorii</i>	251
Capitolul III <i>Masacrele din Noua Zeelandă</i>	261
Capitolul IV <i>Stâncile submarine</i>	271
Capitolul V <i>Mateloșii improvizati</i>	280
Capitolul VI <i>În care canibalismul este tratat în mod teoretic</i>	289
Capitolul VII <i>Călătorii acostează în sfârșit la țărmul de care ar fi trebuit să se ferească</i>	298
Capitolul VIII <i>Evenimentele la zi în țara în care se aflau călătorii</i>	307
Capitolul IX <i>Treizeci de mile spre nord</i>	318
Capitolul X <i>Fluviul Național</i>	328
Capitolul XI <i>Lacul Taupo</i>	339
Capitolul XII <i>Funeraliile unui șef maor</i>	350
Capitolul XIII <i>Ultimele ore</i>	358
Capitolul XIV <i>Muntele tabu</i>	367
Capitolul XV <i>Marile mijloace ale lui Paganel</i>	380
Capitolul XVI <i>Între două focuri</i>	389
Capitolul XVII <i>De ce Duncan plutea pe coasta de est a Noii Zeelande</i>	398
Capitolul XVIII <i>Ayrton, sau Ben Joyce?</i>	406
Capitolul XIX <i>O învoială</i>	414
Capitolul XX <i>Un strigăt în noapte</i>	423
Capitolul XXI <i>Insula Tabor</i>	432
Capitolul XXII <i>Ultima zăpăceală a lui Jacques Paganel</i>	444

JULES VERNE

1. O CĂLĂTORIE SPRE CENTRUL PĂMÎNTULUI
2. OCOLUL PĂMÎNTULUI ÎN OPTZECI DE ZILE
3. CINCI SĂPTĂMÎNI ÎN BALON
4. STEAUĂ SUDULUI
5. CĂPITANUL HATTERAS
6. ȘCOALA ROBINSONILOR. RAZA VERDE
7. DOCTORUL OX
8. DOI ANI DE VACANTĂ
9. UN BILET DE LOTERIE. FARUL DE LA CAPĂTUL LUMII
10. UIMITOAREA AVENTURĂ A MISIUNII BARSAC
11. CELE 500 MILIOANE ALE BEGUMEI. ȘARPELE DE MARE
12. VULCANUL DE AUR
13. 20 000 DE LEGHE SUB MĂRI
14. DE LA PĂMÎNT LA LUNĂ. ÎN JURUL LUNII
15. UIMITOARELE PERIPEȚII ALE JUPÎNULUI ANTIFER
16. INSULA CU ELICE
17. BURSE DE CĂLĂTORIE
18. CASA CU ABURI
19. INDIILE NEGRE. GOANA DUPĂ METEOR
20. INSULA MISTERIOASĂ (vol. I)
21. INSULA MISTERIOASĂ (vol. II)
22. MINUNATUL ORINOCO
23. CASTELUL DIN CARPAȚI. ÎNTÎMPLĂRI NEOBIȘNUITE
24. ȚINUTUL BLĂNURILOR (vol. I)
25. ȚINUTUL BLĂNURILOR (vol. II)
26. CĂPITAN LA CINCISPREZECE ANI
27. 800 LEGHE PE AMAZON
28. COPIII CĂPITANULUI GRANT (vol. I)
29. COPIII CĂPITANULUI GRANT (vol. II)
30. TESTAMENTUL UNUI EXCENTRIC
31. ROBUR CUCERITORUL. STĂPINUL LUMII
32. CLOVIS DARDENTOR. SECRETUL LUI WILHELM STORITZ
33. AGENTIA THOMPSON
34. HECTOR SERVADAC
35. UN ORAŞ PLUTITOR. SPĂRGĂTORII BLOCADERI. INVAZIA MĂRII
36. PILOTUL DE PE DUNĂRE
37. SATUL AERIAN. ÎNCHIUIRILE LUI JEAN MARIE CABIDOULIN
38. PRICHINDEL
39. CESAR CASCABEL
40. CLAUDIUS BOMBARNAC. KERABAN ÎNCĂPĂȚINATUL

EDITURA ION CREANGĂ

Observații

[[←1](#)]

Geograf flamand, fondatorul geografiei matematice. Sistemul de proiecțare care-i poartă numele constă în a reprezenta gradele de latitudine prin drepte paralele, perpendiculare pe meridiane.

[[←](#)2]

Personaj mitologic, nimfă, regina insulei Ogygia, din Marea Ionică, vestită prin frumusețea ei.

[[←](#)3]

Navigator portughez ce a ajuns până în Indii. A trăit între anii 1453 – 1515.

[[←4](#)]

Acestea sunt contraalizeele, a căror limită pare să fie paralela 37

[**←5**]

Maiorul Maury. (n.a.)

[←6]

Tovarășul lui Robinson Crusoe, eroul cărții lui Daniel Defoe.

[←7]

Aventurieri din secolul al XVI-lea și al XVII-lea care vânau boi sălbatici în America și făceau comerț cu pieile acestora în insulele Pacificului. S-au transformat apoi în pirați.

[←8]

Trecerea planetei Venus peste discul solar trebuia să aibă loc în 1769. Acest fenomen destul de rar era deosebit de important pentru astronomi; trebuia folosit prilejul pentru calcularea exactă a distanței ce desparte Pământul de Soare.

[←9]

73,09 cm. Înălțimea normală a unei coloane barometrice este de 87 cm. (n.a.)

[←10]

Pahar conținând un amestec chimic care își schimbă infățișarea după direcția vântului și după tensiunea electrică a atmosferei (cele mai bune sunt fabricate de Negretti și Zambra, opticieni din marina britanică). (n.a.)

[←11]

De aceea regulamentele maritime interzic căpitanului de vas folosirea acestui mijloc suprem, atunci când o altă navă vine în urmă. (n.a.)

[<12]

Liliac. (în limba engleză în text)

[←13]

Însoțitori indigeni ai expediției.

[←14]

Măsură englezescă de patru litri și jumătate. (n.a.)

[←15]

Paganel a putut să-l mai revadă pe Stuart la revenirea lui în Scoția, dar nu s-a putut bucura mult timp de tovărășia acestui călător celebru. Stuart a murit la 5 iunie 1866, într-o casă modestă la Nottingham-Hill. (n.a.)

[←16]

Toliné, spre a fi dus la Echuca, în grija lui Jeffries Smith, factor poștal la calea ferată. Transport plătit. (n.a.)

[<17]

Un miliard și jumătate de franci. (n.a.)

[←18]

Pasăre din familia papagalilor, cu penele frumos colorate.

[←19]

Insula Norfolk este o insulă aşezată la răsăritul Australiei, în care guvernul îi trimite pe deținuții recidiviști și incorigibili. Ei sunt supuși unei supravegheri speciale. (n.a.)

[←20]

Colonist ce se ocupă cu exploatațul pădurilor. (n. red.)

[←21]

Expresie englezescă pentru mânatul a patru cai.

[←22]

Despre toate lucrurile care se cunosc. (în limba latină în text)

[←23]

Fenomenul acesta a fost deja observat de Drummond în Australia; se pare că e vorba de ciuperci din familia „Agaricus olearicus”. (n.a.)

[←24]

Mai târziu s-a aflat că numele indigen al Noii Zeelande este Teika-Maul. Twai-Puna este o localitate a insulei centrale. (n.a.)

[←25]

Un fel de întăriri formate din pari.

[←26]

Takuri a ucis pe Marion. (n.a.)

[←27]

Plantă marină din familia algelor.

[←28]

Land – țară, league – alianță; land league – alianța țării. (în limba engleză în text)

[←29]

Plantă din ale cărei frunze se scot fibre textile.

[←30]

Crater de vulcan stins prin care se degajă vaporii de hidrogen sulfurat amestecați cu apă.

[←31]

Portal sculptat.

[←32]

Nume de zeu neozeelandez. (n.a.)

[←33]

Lord, în dialectul scoțian.

[←34]

Lipsă, mizerie. (în limba franceză în text)

[←35]

Pornește. (în limba engleză în text)